

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

⁼¹³⁹⁶
NO. 667 OF R. M. DAWKINS' COLLECTION
OF BOOKS OF USE TO THE HOLDER OF
THE BYWATER AND SOTHEBY CHAIR
OF BYZANTINE AND MODERN GREEK
IN THE UNIVERSITY OF OXFORD
Dawkins, DF550. C8. A8

CORPUS
SCRIPTORUM HISTORIAE
BYZANTINAE.

EDITIO EMENDATIORE ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRII C. F.

INSTITUTA,

AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE
BORUSSICAE

CONTINUATA.

MICHAEL ATTALIOTA.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCLIII.

**MICHAELIS ATTALIOAE
HISTORIA.**

OPUS

**A WLADIMIRO BRUNETO DE PRESLE,
INSTITUTI GALLICI SOCIO,**

INVENTUM DESCRIPTUM CORRECTUM

RECOGNOVIT

IMMANUEL BEKKERUS.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCLIII.

WLADIMIRI BRUNETI DE PRESLE
PRAEFATIO.

Duodeviginti iam elapsi sunt anni ex quo, ad novam Cedreni editionem adornandam hortatu dilectissimi magistri C. B. Hasii V. Cl. codicem graecum bibliothecae Imperatoriae Parisiensis inspicienti mihi, ecce ineditus nec contemnendus sese obtulit scriptor, cuius ope res gestae undecimi seculi et litterarum historia novam lucem accipere mihi videbantur. Is codex optimae notae, membraceus, seculi duodecimi, olim bibliothecae Coislinianae, nunc Imperatoriae, No. 136 inter Sangermanenses, prima fronte exhibet historiam Ioannis Scylitzae curopalatae, cuius lectionum varietatem tunc misi ad clarissimum virum Imm. Bekkerum editorem historiae Cedreni ac Scylitzae, quae duobus voluminibus prodiit Bonnae a. 1838. Sequitur fol. 167 verso eadem manu exaratum aliud opus inscriptum sic:

Ἱστορία ἐκτεθεῖσα παρὰ Μιχαὴλ αἰδεσιμωτάτου κριτοῦ ἐπὶ τοῦ ἵπποδρόμου καὶ τοῦ βήλου τοῦ Ἀτταλειάτου. Praefixa est epistola dedicatoria ad imperatorem Nicephorum Botaniatem. Res quarum ipse testis extitit, brevi quodam orationis genere ac simplici narrare se profitetur ¹⁾ περὶ ὧν οὐκ ἀκοῇ καὶ μύθοις ἐτέρων παρέλαβον ἀλλ' ὧν αὐτόπτης καὶ διατῆς ἐχημάτισα. Exorditur a Michaelē Paphlagone, qui anno Christi 1034 imperator factus est. Inde quinque sequentium Augustorum vitas breviter persequitur; cum autem ad Romani Diogenis et Michaelis Ducae tempora pervenit, quorum sub imperio variis functus est magistratibus, iam aulae mutabiles status, bellicasque expeditiones quibus interfuit, fusius narrare coepit. Nicephoro denique Botaniate omnia quae per biennium gesta sunt summis cumulat laudibus, caetera deinceps se relaturum promittens ²⁾. Botaniates vero post aliquot menses ab Alexio Comneno palatio expulsus in monasterium secessit: unde conicere possis in tam subita rerum mutatione nostrum, si modo patroni ruinae superfuit cliens, ne prioris domini laudes crimini sibi verterentur, nihil magis optasse quam ut in oblivionem veniret. Quod ei diu et forsā ultra spem contigisse videtur. Nullam enim eius apud scriptores qui eadem aetate floruerunt, mentionem invenio. Constant tamen illa de nostri libris ac vita, partim ex eius de se ipso testimoniis. Fuit Michael Attalates

1) fol. 168 recto.

2) fol. 239 verso.

(seu Attaliota) iudex et Anthypatus (vix enim proconsulem audeo dicere) ¹⁾ inter iurisconsultos sequioris aevi non ignobilis. Idem anno 1072 Michaelis Ducae imperatoris iussu scripsit Synopsin legum in Monumentis iuris graecoromani a Leunclavio editam ²⁾. Nec latuit omnino doctos homines eiusdem historia, de qua nunc agimus. Possevinus enim in appendice ad apparatusum sacrum p. 133 eam iudicat sub falso nomine Michaelis Kaliotae. accuratius Philippus Labbe in delineatione apparatus historiae byzantinae ³⁾ haec habet: „Michaelis Attaliothae chronicon sive historiam a Michaele Balbo usque ad Michaelem Ducam Parapinacium audio delitescere in Scoriacensi Laurentina bibliotheca.“

Eadem repetunt Vossius ⁴⁾, Morerius ⁵⁾, Saxius ⁶⁾, Fabricius in bibliotheca graeca ⁷⁾, Harlessius ⁸⁾, testem

---

1) Cursus honorum Michaelis Attaliothae ex ipsius scriptis sic potest constitui:

Κριτής τοῦ στρατοπέδου anno 1068. — (Histog.)

πατριάρχης anno 1069 (ibid.)

κριτής και ἀνθύπατος anno tertio Michaelis Ducae. (Synopsis) *μάγιστρος, βέσιτης, κριτής ἐπὶ τοῦ ἐμποδίου και τοῦ βίλου* a. 1080. (tit. historiae.)

2) Francofurti 1596 — Conf. Fabric. bibl. graec. t. XI p. 193 ed. Harless — Zachariae, historiae iuris graecoromani delineatio p. 71 — Mortreuil histoire du droit byzantin t. 3 p. 218.

3) De Byzantinae historiae scriptoribus publicam in lucem emitendis *Προσπειτικόν*. Parisiis 1648. p. 46.

4) De histor. graec. l. IV p. 499 ed. Lugd. Bat. 1650.

5) Le grand dictionnaire historique. Paris 1732 sub v. Attaliothae.

6) Onomasticon t. 2 p. 190.

7) t. VI p. 667 — (t. VIII p. 79 ed. Harless.)

8) t. XI p. 194.

adducens Ploverum ¹⁾, denique Haenelus V. Cl. ²⁾. Nemo tamen, quod sciam, mentionem fecit codicis bibliothecae Parisiensis, ad quam tamen doctis hominibus et indigenis et peregrinis facillimus semper fuit aditus. Neque Montefalconii catalogus bibliothecae Coislinianae, quo continetur Codicis 136 accurata descriptio, ³⁾ ullius ut videtur salivam movit. Nusquam enim ullum locum huius historiae laudatum reperi, neque in glossario mediae et infimae graecitatis Cangiano, neque in ipsius Montefalconii palaeographia graeca. Quapropter simul atque inveni opus adhuc paene incognitum, nihil antiquius duxi quam ut accuratam codicis Escoriacensis acquirerem notitiam. Etenim is codex a Michaeli Balbo, si fides Labbeo ac Fabricio. adhibenda, hoc est ab anno 820 initium sumpsisse dicebatur, noster contra a Michaeli Paphlagone, anno tantum 1034 incipit. Sed frustra flagitavi ut haec mea de re illa dubitatio significatione aliqua tolleretur. anno tandem 1842 Eduardus Laboulaye academiae inscriptionum socius, Hispaniam peragrans, qua fuit semper in me benevolentia, rogatu meo Scoriacensem bibliothecam adiit, codicem invenit, inspexit, misitque mihi descriptionem, quam omni parte comprobavit accuratus eius-

---

1) in Itinerario per Hispaniam, Lipsiae 1777. p. 182.

2) Catalogi librorum MSS. Lipsiae 1830. qui tamen fallitur indicans codicem 18 Plut. I. arm. Σ. quo continentur Michaelis Apostolii varia scripta.

3) Bibliotheca Coisliniana olim Seguierana. Parisiis 1715 p. 106.

dem bibliothecae catalogus, a viro docto Millero nuper editus¹⁾).

Is igitur codex, decimi quarti, ut videtur, seculi, olim bibliothecae Matthaei Danduli, initio ac fine mutilus, fert in fronte sed manu recentiori lemma illud: *Μιχαήλ Ἀτταλειάτου χρονικὸν ἀκέφαλον καὶ ἀτέλεστον, ἀπὸ τῆς βασιλείας Μιχαήλ τοῦ Τραυλοῦ μέχρι τῆς βασιλείας Μιχαήλ τοῦ Δουκός.*

Unde omnes fere in errorem inducti sunt. Docus tamen quidam anonymus margini adscripsit annotationem illam: „Non te decipiant inscriptiones appositae, sed confer codicem hunc cum Georgii Cedreni annalibus graecolatinis impressis Basileae a pag. 414 linea ultima illius editionis, et videbis imprimis hic haberi ultimam partem historiae illius, scilicet a medio imperio Michaelis Balbi usque ad finem, quem finem videre est fol. 267 pagina secunda huius codicis. Sed ea pag. secunda huius fol. 267 sequitur Michaelis Attalioetae ad imperatorem Botaniatem pro historia perfecta quam scripsit epistola dedicatoria, et fol. 269 historia. imperfecta utrinque est,²⁾ scilicet ab ultimo imperio Michaelis Paphlagonis usque ad Michaellem Ducam, cui successit Nicephorus Botaniates, quo tempore floruisse probatur hic scriptor qui sic lacerus ad nos pervenit.“ Initium historiae Attalioetae et cuiusque paragraphi prima

1) Catalogue des MSS. grecs de la bibliothèque de l'Escuria par E. Miller. Paris 1848 p. 136.

2) Initio unicum folium deesse videtur a verbis τὸ τῆς ἱστορίας . . . ad verba *Μιχαήλ Δουκός τοῦ Δοκειανοῦ* fol. 168 codicis Coisliniani.

verba, quae in usum meum contulit vir cl. et ornatissimus eruditione Laboulaye, conspirant cum codice Parisino, nisi quod in Escoriacensi deest folium unum initio et abruptitur sermo post verba *οἱ πολλοί τῆς στρατοπεδείας ἀπόσχονται*, quae leguntur in cod. Coisliniano fol. 211 verso, tertia parte libri et amplius amissa.

Solus igitur, quod sciam, Coislinianus codex integram nobis servavit Michaelis Attaliatae historiam. Neque illa quidem diutius in bibliothecarum lateribus delitescere debuit, quum multa alia scripta minoris momenti typis expressa sint. Fatendum tamen non apparere omnia in ea nova et inaudita. Multae enim verborum comprehensiones, interdum etiam integrae paginae, paucis mutatis leguntur inter additamenta quae sub nomine Ioannis Scylitzae ad calcem Cedreni edita sunt. Unde fit ut quaestio satis implicata, quisnam sit huius historiae legitimus auctor, novam disceptationem requirat. Cedrenum enim alij, alij Scylitzem furti accusaverunt: nunc tertius in iudicium supervenit Attaliates. Iam vir doctissimus Hasius, inspectis variis Scylitzae codicibus, statuit ¹⁾ Scylitzem primum composuisse Synopsin historiarum a Nicephoro ἀπὸ Γενικῶν Augusto ad Isaaci Comneni imperium anno 1057, quam fere integram Cedrenus transtulit in compendium suum historicum. Postea vero idem Scylitzes, ab Alexio Comneno curopalatae munere auctus, historiam suam

1) In Comment. de Ioanne Lydo p. 33 in libro Ioan. Laur. Lydi de Magistratibus, Parisiis 1812.

deduxit ad annum 1081. Inque hac altera editione multos locos historiae Michaelis Attaliatae transcripsit ad verbum, tacito auctoris nomine, resectisque omnibus iis quae ad laudem Nicephori Botaniatae dicta fuerant.

Eiusmodi fraudem apud auctores medii aevi, immo in omni memoria, non ita raram, mire adiuvit continuata deinceps domus regnatricis Comnenorum. Quis enim tunc inquirebat de Nicephoro Botaniata vel de bucinatore laudum eius? praesertim quum Scylitzes, Bryennius, Anna Comnena eadem narraverint ad maximam Comnenorum gloriam. Nobis tamen, qui testes in utramque partem audire cupimus, satius videtur fontes ipsos quantum licet adire, ferventes interdum vel nonnumquam turbidos, quibus tamen plus saporis inest quam stagnantibus aquis aut varia corrivatione permixtis: qualia fere nobis praebent Cedreni Zonarae aliorumque id genus chronographorum Synopses vel Synagogae.

Talia monente Hasio, rerum ad historiam et litteras pertinentium summo arbitro, magistro ac fautore meo, facile inducta est illustris Academia regia Berolinensis ut Michaelis Attaliatae historiam in Byzantinorum Scriptorum corpus reciperet, in quam ante ducentos annos locum ei assignaverat Philippus Labbeus.

Codice igitur quam accuratissime descripto, apographum meum, denuo cum membranis collatum, anno 1844 Bonnae in manus bibliopolae tradidi, quod nunc demum publici iuris fit cum latina

XII WLADIMIRI BRUNETI DE PRESLE PRAEFATIO.

translatione v. cl. Nathanis Rosenstein Gedani. Typographorum plagulas absenti mihi inspicere non licuit: sed recognitionem suscepit vir summus qui iam diu in emendandis priscorum voluminibus felicissimam operam posuit, Immanuel Bekkerus. Cuius illustre nomen titulo affixum opellam meam lectoribus abunde commendabit.

Scrib. Parisiis, XV Cal. Iun. a. 1853.

ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΑΤΤΑΛΕΙΑΤΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΑ.

• *ΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΦΩΝΗΤΙΚΟΣ ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ
ΠΑΡΑ ΜΙΧΑΗΛ ΜΑΓΙΣΤΡΟΥ ΒΕΣΤΟΥ ΚΑΙ
ΚΡΙΤΟΥ ΤΟΥ ΑΤΤΑΛΕΙΑΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ
ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΟΝ ΒΟΤΑΝΕΙΑΤΗΝ.*

---

5 *Σὺ μὲν, ὡς θεϊότατε βασιλεῦ, πᾶσαν παιδείαν ἔν τε στρα-
τιωτικοῖς ὄπλοις καὶ μάχαις καὶ στρατηγίαις παντοδυναλῆς
καὶ ἀνδραγαθίαις καὶ πρὸ τῆς βασιλείας ἐξησκηκῶς, καὶ φιλ-
ἀνθρωπος πᾶσι καὶ γαληνὸς καὶ παντὸς τύφου φαινόμενος
ὑψηλότερος, ποθεινότατος ἐλογίζου καὶ τῆς πρώτης καὶ βα-
10 σιλικῆς ἀξίας ἐπάξιος· βασιλεύσας δὲ ψήφῳ θεοῦ καὶ ἰκε-
σία πάντων ὁμοῦ καὶ συνθήκῃ τῶν τὰ σὺ γινωσκόντων ὑπερ-
φυῆ προτερήματα, τὸν πλοῦτον τῆς σῆς ἀγαθότητος ἔτι μᾶλ-
λον τοῖς πᾶσιν ἐξέχεας ἀφθονώτατα, ὅσῳ καὶ τὴν τιμὴν ὑπερ-*

**SERMO ALLOCUTIONIS CAUSA DICTUS A MICHAELE
MAGISTRO VESTIARIO ET IUDICE ATTALIOTA
AD IMPERATOREM BOTANIATEM.**

Tu quidem, imperator divinissime, qui omnem disciplinam et in mi-
litaribus armis et proeliis et imperiis multis et virtutibus etiam an-
tequam rex factus es exercuisti, atque humanus omnibus et placidus
et omni arrogancia maior visus es, desideratissimus iudicaberis et prima
atque regia dignitate dignus; cum autem regnares auctoritate dei et
precibus omnium simul et assensu eorum, qui tuas noverant immensas
virtutes, divitias tuae clementiae etiam magis omnibus effudisti plenis-
sime, quo etiam honore superiore et omnibus celsiore accinctus es

τέραν περιεζώσω καὶ πάντων ἔξοχωτέραν τῇ τοῦ κράτους ὑπεροχῇ. ποικίλαις γὰρ καὶ παντοίαις τιμαῖς καὶ δώροις καὶ ἀφθόνοις χαρίσμασι, καὶ ὅσοις οὐδὲ πάντες οἱ πρὸ σου βασιλεύσαντες τοὺς ἐν τοῖς χρόνοις αὐτῶν ἀνθρώπους ἡμίψαντο, κατελάμπρυνας τὸ ὑπήκοον, καὶ γέγονας τῷ ὄντι τῶν πρὸ σου βασιλέων βασιλικώτερος, ὡς καὶ τοσοῦτους πολεμίους καὶ τυράννους καθυποτάξας καὶ βίον ἐκ παιδῶν ἔχων τῶν ἀνδραγαθημάτων τὸ μέγεθος. ὅθεν καὶ ἀγώνων ὑπόθεσις μεγίστη γέγονας τοῖς περὶ λόγους ἐσπουδακῆσιν εἰς τὸ συγγράφειν τῶν σῶν κατορθωμάτων τὸ περιούσιον. ἐπεὶ δὲ ὡςπερ τις Ὀλυμπιονίκης σεαυτῷ τὰ πάντα καθυπέταξας ἀκριβῶς, καὶ οὐδὲν ἀφῆκας τῶν ἐπαινουμένων ἐν κόσμῳ ἀκατόρθωτόν τε καὶ ἀνυπότακτον, εἶτα καὶ πρὸς τὴν ἐν τοῖς λόγοις καὶ πόνοις ὑψηλότητοις σπουδῆν ὄλον ἔτρεψας σεαυτόν, ἡμέρας μὲν τοῖς ἀθλοῖς καὶ τοῖς τῶν πραγμάτων ὄχλοις πονῶν καὶ κάλλος ἀμύχανον 15 ἐαυτῷ ἐξυφαίνων εἰς ἐνὸς κόσμον, ἢ τὸ γε ἀληθέστερον εἶπειν ὑπερκοσμίου δόξης συμπλήρωσιν, ἀλουργίδα τε καὶ στέφανον οὐκ ἀποχωῶντα τῆς βασιλείας ἠγήσω παράσημα, στέφανον δὲ χαρίτων καὶ ἀλουργίδα ξενοπρεπῆ δι' εὐσεβείας καὶ φιλανθρωπίας καὶ ἀρετῆς διὰ παντὸς ἐπιδείκνυσαι, καὶ τῷ 20 στέφανί σε θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν ἀνθρώπῳ γενέσθαι ὅμοιος περισπούδαστον ἔργον πεποιῆσαι, ὡς καὶ τῇ ἀναγνώσει καὶ ἀσκήσει τῶν λόγων δικάζειν ἀρρεπῶς καὶ νομίμως καὶ πρῶ-

3. ὅσους C. 23. δικάζει C.

potentiae praestantia. variis enim et multis honoribus et muneribus et plenis donis, et quanta ac omnes quidem qui ante te regnarunt aequalibus reddiderunt, beasti subiectos, et factus es revera iis qui ante te regnarunt regalius, ut etiam tantos hostes et tyrannos subieceris et vitam ex liberis capias, nimirum fortium factorum magnitudinem. quare etiam certaminum argumentum maximum factus es orationum studiosis in conscribenda tuorum factorum copia. postquam autem tanquam victor olympicus tibi omnia subegisti aperte, neque quidquam eorum, quae in mundo celebrantur, infectum neque non subiectum; deinde etiam orationum et meditationum altissimarum studio totum te efformasti, tempus certaminibus et factorum copia exercens, et pulchritudinem immensam tibi ipsi contexens in unius mundi sive, ut verius dicam, supramundanae gloriae perfectionem; purpuram et coronam non sufficere imperii putasti signum, sed coronam gratiae et purpuram inusitatam pietate et humanitate et virtute omnino ostendis; atque deo, qui te coronavit, quantum homini licet, similem fieri, opus tibi proposuisti optatissimum, ut etiam lectione et exercitatione orationum iudicas stabili et iusto modo, et facere quae oportet et

τειν ἂν χρῆ καὶ πᾶσιν ὑποδεικνύειν ἀψευδὲς σύμβολον τὰ τῶν
 νυκτερινῶν σου λόγων σπουδάσματα, καὶ ὡς τὰς βίβλους ἀλη-
 θῶς περιέπεις καὶ τούτων ἐπιμελῶς ἀκροᾷ, μείζονα λοιπὸν
 ἡμῖν τὸν ἀγῶνα καὶ ἀκμαιότερον τέθεικας, ὥστε προφέρειν
 5 τι τῶν σῶν τουτωνὶ λογικῶν σπουδασμάτων ἐπάξιον. διὰ δὲ
 ταῦτα καὶ τινα δέλτον συντάξας ἐκ τῶν προσεχῶς τοῖς ἡμετέ-
 ροις χρόνοις γεγεννημένων πράξεων ἐν τε πολέμοις καὶ μάχαις
 καὶ νίκαις καὶ ἤτταις καὶ πολεμικοῖς κατορθώμασιν ἢ ἀτυχή-
 μασι, προσθεῖς δὲ καὶ τὰς αἰτίας κατὰ τὸ δυνατόν τῶν οὕτω
 10 τετελεσμένων, εἶτα παρατίνας τὸν λόγον ἢ καὶ ἐξαρτύσας ὡς
 ἐνθῦμασί τισι τοῖς παρεμπίπτουσι ἀπροόπταις σημείοις,
 ἀρετὰς τε καὶ κακίας τῶν ἀρξάντων καὶ ἡγεμονικῶς ὑπαρ-
 ξάντων ἀναταξάμενος, συνεπιπλέξας δὲ καὶ φυσικὰς τινὰς τε-
 χνολογίας καὶ ζώων ιδέας ἀναφανείσας τοῖς τότε καιροῖς, καὶ
 15 ἄπλωσ ποικίλην τινὰ βίβλον ὥσπερ λειμῶνα τοῖς ἀνθεσι βρύ- f. 168 r.
 ουσαν ἀποτερματίσας ἐπὶ ἐξηγήσει τούτων ἀπάντων (καὶ γὰρ
 εἰ καὶ περὶ τῶν ἡμῖν ἐγνωσμένων φθέγγεται, ἀλλ' ἢ τῶν
 καινοπρόπων χύσις οὐ βούλεται ταῦτα σιγῇ παρελθεῖν καὶ εἰς
 20 λήθην τούτων τοὺς ἀνθρώπους ἐλθεῖν), ταύτην ὥσπερ τι καλ-
 ῶν λίσθημα καὶ δεξιῶμα δουλικὸν τῇ σῇ φιλανθρωπίᾳ καὶ φιλο-
 χρίστῳ σπουδῇ ἀναφέρω καὶ ἀνατίθημι, ὡς ἂν τῇ ταύ-
 της κρίσει καὶ μεγαλοφυεῖ διαγνώσει διατεθῇ τὰ καλῶς

1. σύμβολον C.

20. margo ἀνάθημα.

omnibus significare sincere ut signum nocturnarum tuarum orationum
 lucubrationes, atque quomodo literas vere colas hasque diligenter le-
 gas, maius iam nobis certamen et vividius reddidisti, ut proferamus
 quod tuis hisce oratoriis lucubrationibus dignum sit. propterea igitur
 etiam cum librum quendam conscripserim rerum proxime nostris
 temporibus gestarum in bellis et proeliis et victoriis et cladibus et
 belli felicibus et infelicibus factis, et addiderim etiam causas, quoad
 potui, eorum, quae ita gesta sunt, deinde extenderim librum sive po-
 tius condierim tanquam condimentis quibusdam fortuitis neque antea
 animadversis signis, atque virtutes et vitia eorum, qui regnarunt et
 qui imperatoris modo praesides fuerunt, repetierim, sed adiecerim
 etiam naturales quasdam quaestiones et animalium formas, quales ap-
 paruerint illis temporibus, atque uno verbo varium quendam librum,
 tanquam pratum floribus abundans finiverim ad enarranda haec omnia,
 (etenim etsi de iis, quae a nobis spectata sunt, dicitur, tamen novis-
 simarum rerum copia non sinit haec silentio praeteriri et in oblivio-
 nem harum homines incidere), hunc igitur librum tanquam sacrum
 faustum et donum acceptum servi tui humanitati tuae et studio Chri-
 stianis amicissimo offero et depono ut huius iudicio et distinctione

ἔχοντα, καὶ εἰ μὴ τι ἄλλο, τότε πρόθυμον τῆς ἡμῶν δουλώ-
σεως τε καὶ πίστεως εὐπρόσδεκτον λογισθῆναι θυμίαμα τῆ σῆ
βασιλικωτάτη καὶ φιλανθρωπῶ μεγαλειότητι, μωρεῖν εἰδέναι
μὴ τῆ ἀξία τοῦ δεδομένου ἀλλὰ τῆ διαθέσει καὶ πίστει τοῦ
διδόντος τὸ ἀνταπόδομα.

5

magnanima discernantur quae bene se habeant, atque si nihil aliud,
certe voluntas meae obedientiae et fidei acceptum habeatur thuris sa-
crum a tua regalissima et humanā magnanimitate, quae metiri scit non
ex pretio rei traditae sed ex animo et fide tradentis gratiam.

**ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΚΤΘΕΙΣΑ ΠΑΡΑ ΜΙΧΑΗΛ,
ΑΙΔΕΣΙΜΩΤΑΤΟΥ ΚΡΙΤΟΥ ΕΠΙ ΤΟΥ
ΙΠΠΟΔΡΟΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΒΗΛΟΥ, ΤΟΥ
ΑΤΤΑΛΕΙΑΤΟΥ.**

---

5 Τὸ τῆς ἱστορίας χρῆμα πολλοῖς τῶν πάλαι σοφῶν σπου-
δασθὲν οὐ πυρέργως, χρήσιμον ἐς τὰ μάλιστα κατεφάνη τῷ
βίῳ, τοὺς τῶν ἀρίστων καὶ μὴ τοιούτων βίους ἀνακαλύπτον,
καὶ πράξεις ἐπιφανεῖς ἐξ ἀνεπιλήπτου βουλῆς καὶ σπουδῆς
διαγράφον, καὶ ἀδοξίας αὐτῶν πάλιν ἐκ δυσβουλίας ἢ ὀλιγωρίας
10 τῶν προεστώτων τοῖς πράγμασιν, ἐξαιρέτως δὲ τῶν ἀρχικῆν
μετιόντων ἀξίαν, ὅπως ἄλλοι μὲν ἐξ ἐπιμελοῦς στρατηγίας
προφανεῖς κινδύνους κατηγωνίσαντο, καὶ ὅπως ἕτεροι, τῆς νί-
κης ἤδη προσμειδιῶν ἐπειγομένης αὐτοῖς, διέφθειραν τὰς ἐπὶ
τὸ κρεῖττον ἐλπίδας, μὴ συνετῶς χρησάμενοι τοῖς ἐμπύκτουσι.
15 ταῦτα τοίνυν διὰ τῆς ἱστορίας ἀπογυμνούμενα, πολλήν, ὡς

13. προμειδιῶν C.

**HISTORIA EXPOSITA A MICHAELE ATTALIO TA
IUDICE PRAEPOSITO HIPPODROMO ET CURIAE.**

Historia a multis doctorum hominum, qui antea fuerunt, tractata non sine studio, utilis in plurimis apparuit vitae, cum optimorum eorumque qui non essent optimi, vitas detegeret et res illustres animo et studio praeiudicatarum opinionum expertibus describeret; et res inglorias rursus ex stultitia et negligentia eorum, qui rebus praesunt, maxime eorum, qui imperatoriam assequuntur dignitatem, quomodo alii diligenti imperio provisa pericula superarint, et quomodo alii, cum

ἐφαιμεν, εἰσενηνοχότα τὴν χρησιμότητα, διδασκαλία σαφῆς χρηματίζοντα καὶ ῥυθμὸς τῶν μετέπειτα, πρὸς μίμησιν ἀτεχνῶς ἔλκοντα τῶν εὖ διακεκριμένων καὶ ἀποτροπῆν τῶν ἀσυμβούλως καὶ δυσκλεῶς πεπραγμένων ἐν πολέμοις καὶ μάχαις καὶ λοιποῖς ἀναγκαιοτάτοις ἐπιχειρήμασι καὶ προβλήμασι. διὸ δὴ ἔδοξε καί μοι, καί τοι μυρίαίς ἀσχολίαις ἀλύοντι περὶ τὸ στρατόπεδον καὶ δικαστικοῖς διαλόγοις αἰεὶ περιδονομένῳ καὶ ὄσαι ὄραι τοῖς ἐξ αὐτῶν συγγράμμασι κάμνοντι, προσθήκην ἐμποιῆσαι τοῖς πόνοις καὶ μικρὰ ἄττα διαλαβεῖν βραχεῖ τινι ῥήματι καὶ ὑπλοῖκῳ, καθὰ προσήκει τοῖς ἱστορίας συγγρά-10 φουσις, ὅτι μὴ ἀγωνιστικὸς ὁ λόγος καὶ διὰ τοῦτο μεθόδου προσδόμενος τεχνικῆς, ἀλλ' ἱστορικὸς καὶ διπλῆς ἀπάσης καὶ ἀκαιρολογίας ἀνώτερος, περὶ ὧν οὐκ ἀκοῇ καὶ μύθοις ἐτέρων παρέλαβον, ἀλλ' ὧν αὐτὸς αὐτόπτης καὶ θεατῆς ἐχημάτισσα, ἵνα μὴ λήθης βυθοῖς διὰ τῆς τοῦ χρόνου παραρροῆς 15 τὰ λόγου καὶ ἄξια συγχωσθεῖεν, ἀλλὰ τὴν μνήμην ἀθάνατον ἔχωσιν.

a. 1034 Ἄρι τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα διέποντος τοῦ τῆς εὐσεβοῦς
11. April λήξεως βασιλέως Μιχαήλ, ᾧ πατρίς ἦ τῶν Παφλαγόνων ἐγνωρίζετο ἐπαρχία, κατεπολεμήθη τὸ τῶν Ἀγαρηῶν φῦλον 20 πρὸς ἐσπέραν ἐν Σικελίᾳ ναυτικῆς τε καὶ πεζικῆς Ῥωμαίων

3. ἔκρον C.
Brunetus.

8. κάμνοντα C.

14 ἐταίρων C: correxit

victoria iam arridere coacta esset iis, deleverint meliores spes, non prudenter usi casibus. haec igitur per historiam detecta, cum multam, ut diximus, attulerint utilitatem, institutio sapientiae est ei qui rebus summis praestet, et moderatio posteris imitationem necessario excitans bene diiudicatorum et aversionem eorum, quae imprudenter et sine gloria gesta sunt in bellis et proeliis et ceteris maxime necessariis inceptis et difficultatibus. propterea igitur visum est mihi quoque, licet innumerabilibus negotiis turbato rei militaris et iudicialiis contrariis excitato et multum tempus scripta talium rerum laboranti, accessionem facere laboribus et pauca quaedam comprehendere brevi quodam orationis genere et simplici (uti decet historicarum scriptores nisi oratio sit e genere disputationum et propterea methodi appetens artificiosae, sed historica et abundantia omni et loquacitate superior), de iis, quae non fando aut sermonibus aliorum acceperim, sed quibus ipse testis et spectator interfuerim, ne oblivionis voraginibus fluctibus temporis quae narratione etiam digna sint, confundantur, sed memoriam immortalem nanciscantur.

Nuper imperium Graecorum gerente rege pia morte defuncto Michaeli, cui patria Paphlagonum provincia nobilitabatur, bellum intulit

δυνάμει· και εἰ μὴ διαβληθεὶς περὶ τυραννίδος ὁ τὴν στρατηγίαν τῶν ὅλων ἐμπιστευθεὶς Γεώργιος ἐκεῖνος ὁ Μανιάκης, ἐκ μέσου γέγονε, και ἄλλοις ἀνετέθη τὰ τοῦ πολέμου, καὶ ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐτέλει νυκτὶ νῆσος οὕτω μεγάλη και περιβόητος f. 168 v.

5 και πόλεσι περιεζωσμένη μεγίσταις και τῶν ἄλλων χρηστικῶν οὐδενὸς ἀποδέουσα. νῦν δὲ ὁ φθόνος και τὸν ἄνδρα και τὰς πράξεις και τοσοῦτον κατειργάσατο ἔργον· αἰσχροῦς γὰρ και ἀγενεῶς βουλευσαμένων τῶν ὕστερον στρατηγῶν σὺν αὐτῇ και τὸ πλεῖστον τοῦ στρατεύματος ἀπολώλει Ῥωμαίοις. οὐ

10 μὴν δὲ ἀλλὰ και οἱ ποτε σύμμαχοι και τῆς ἰσοπολιτείας ἡμῶν συμμετέχοντες, ὡς και αὐτῆς τῆς θρησκείας, Ἄλβανοὶ και Λατῖνοι ὅσοι μετὰ τὴν ἑσπερίαν Ῥώμην τοῖς Ἰταλικοῖς πλησιάζουσι μέρεσι, πολέμιοι παράλογότατοι ἐχρημάτισαν ἐμπεπαρωγήκωτος εἰς τὸν ἄρχοντα τούτων τοῦ τότε τὴν στρατη

15 γίαν Ἰθύνοντος Μιχαὴλ δονκὸς τοῦ Δοκκιανοῦ.

Ἄλλὰ περὶ μὲν τούτων ἄλλοις· Μυσοὶ δὲ, οἷς εἰδικὴ προσηγορία τὸ τῶν Βουλγάρων καθέστηκεν ὄνομα, τῆνικαῦτα τοὺς τῆς δουλώσεως ἀποπτύσαντες χαλινοὺς εἰς ἀπαστασίαν προκεχωρήκεσαν, και τὸν βασιλέα περὶ τὰ ἐν Θεσσαλονίκῃ

20 διατρίβοντα ὄρια, και μόνους τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ σωματοφύλακας ἔχοντα ὡς διὰ φιλίας παροδεύοντα γῆς, ἰταμῶς συνεδίωξαν· ἐξαργύρας δ' οὗτος ἅμα τῷ εἰς τὴν βασιλεύουσαν εἰσιέ-

Agarenorum natio occidentem versus in Sicilia navalibus et terrestribus Graecorum viribus, atque nisi accusatus dominationis capessendae, cuius fidei imperium universum datum erat Georgius ille Maniaces e medio sublatus esset, et aliis impositae essent res bellicae, fortasse Graecis nunc esset subiecta insula tam magna atque celebris et urbibus cincta maximis neque ceterorum bonorum ullo carens. nunc autem invidia et virum et facta et tantum delevit opus. cum enim turpiter humiliterque consilia caperent posterii imperatores, cum ipsa insula etiam maxima pars exercitus evanuit Graecis. verumenimvero etiam priores socii aequales nobis civitatis participes ut etiam eiusdem deorum cultus, Albani et Latini, quicumque post occidentalem Romam Italicis regionibus adhaerent, hostes maxime inexpectati exstiterunt, postquam per ebrietatem elusit ducem eorum, qui tum imperium gessit Michael ducas Doceianus.

Sed de his quidem satis dictum. Mysi autem, quibus propria appellatione Bulgarorum nomen impositum est, tunc abiectis servitutis frenis in defectionem processerant et regem in montibus Thessalonicis versantem solosque aulicos corporis stipatores habentem, quippe qui per amicam iter faceret terram, audacter aggressi sunt; hic autem intruens simulatque regiam intravit quae ad bellum essent opus fortiter

ναι τὰ περὶ τὸν πόλεμον εὐθαρσῶς, καὶ τῆς ἐνοχλοῦσης ἀσθενείας ἐπιλαθόμενος (καὶ γὰρ ἦν τοῖς ἐπιληπτικοῖς, ὡς δὲ τινες μελαγχολικοῖς κάτοχος), θάττον ἐξ ἀπασῶν τῶν ἐπαρχιῶν συνεστήσατο στρατιάν, καὶ μετὰ τῶν δυνάμεων τῆ Σαρδικῆ τῆ νῦν λεγομένη Τριάδιτζη καὶ δι' αὐτῆς Ἰλλυρικῆ⁵ προσβαλὼν κατὰ κράτος τοῦ ἀποστατήσαντας ἐτροπώσατο, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν πολλὴν καὶ μεγάλην καὶ στενόπορον εἶσαν, καὶ χρόνοις πολλοῖς ἀνταγωνιζομένην τοῖς πρὸ τοῦ βασιλεῦσι διὰ τὸ δυσεξίτητον τῶν ἐν αὐτῇ ἀνύλωνων, ἰσχυρῶς παρεστήσατο, καὶ ἀδίγῃς ἐκεῖθεν ἀνέξευξε, τὰ ἐν ταύτῃ κατα-¹⁰ στήσάμενος πράγματα, καὶ τὸν ἐπιφανῆ λαμπρῶς κατηγάγετο Θρίαμβον, καὶ ἀγῶνα ἵππικὸν τε καὶ πεζικὸν ἐορτάσας οὕτω δι' ὀλίγου τὸν ἐνταῦθα βίον κατέστρεψε, πολλὰ τῆς ἀρετῆς καταλειπῶν εἰκονίσματα, ζήσας ἐν τῇ βασιλείᾳ χρόνους ζ' καὶ μῆνα ζ'.

15

a. 1041

Τῆς δὲ συζύγου τούτου καὶ βασιλίδος Ζωῆς ἐν τοῖς κατὰ νότον ἀνακτόροις ἐπανελθούσης ἀπὸ τῶν βορειοτέρων μερῶν κῆς πόλεως (ἐκεῖσε γὰρ ὁ βασιλεὺς περὶ τὴν τῶν ἀγίων ἀναδύγων μονὴν τὸν χοῦν ἐναπέθετο) σύλλογος εἶχε τὴν μεγαλόπολιν, καθὰ φιλεῖ ταῖς μεταβολαῖς τῶν πραγμάτων ἐγγί-²⁰ νεσθαι. οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ βασιλεὺς ἀνηγορεύθη Μιχαὴλ ὁ τοῦ προαπελθόντος βασιλέως ἀδελφιδούς, τὴν Καίσα-

5. τραλιτζη C: correxit Brunetus.
 μετ'?

14. καταλειπῶν C.

6. προλαβῶν C.

13.

et aegrae infirmitatis oblitus (etenim erat epilepticis, sive ut quidam tradunt melancholicis casibus obnoxius) celeriter ex omnibus provinciis constituit exercitum. et cum copiis Sardicum agrum, quem nunc vocant Triaditzicum, et huius ope Illyricum occupans, fortiter eos, qui defecerant, vicit, et terram eorum multam et magnam et angustam, et temporibus multis resistentem prioribus regibus propter invia loca vallium suarum, fortiter sibi subiecit et tutus hac re castra movit, postquam eius terrae composuit res, et illustrem clare reportavit victoriam: et cum certamen equestre atque pedestre celebrasset, brevi vitam hanc terrenam finivit, multis virtutis relictis signis; postquam vixit in imperio annos septem et menses septem.

Cum autem uxor eius et regina Zoe in regiam ad meridiem sitam rediisset ex partibus magis ad septentriones versis urbis (ibi enim rex ad SS. Anargyrorum monasterium sepultus est) conventus implevit urbem, sicut solet in mutationibus rerum fieri. non multo tempore interiecto rex creatus est Michael regis defuncti nepos Caesaris sortem ex multis habens annis, deinde regia adoptione factus filius et iuribus iurandis terribilissimis non atramento, sed sanguine incorrupto

ρος τύχην ἐκ πολλῶν ἔλκων χρόνων, εἶτα τῇ ἀνακτορίσῃ θέσει χρηματίας υἱός, καὶ ὄρκους φρικωδεστάτους, οὐ μέλανι ἀλλ' αἵματι ἀχράντιψ τοῦ Θεανθρώπου λόγου καὶ χειρὶ τοῦ μαίζονος ἐν γεννητοῖς γυναικῶν βαπτιστοῦ ἐνοσημασμένοις, 5 ἀνόθευτον τὴν πρὸς αὐτὴν τάχῃ βεβαιωσάμενος πίστιν. καὶ ἦν ὁ ἀνὴρ ἐπὶ μὲν τῆς προτέρας διαγωγῆς κακιζόμενος καὶ τοῖς ἐπαινετῶς πολιτευομένοις μὴ συναπτόμενος, ἐπὶ δὲ τῆς βασιλικῆς ἀναβάσεως καὶ λίαν ἐγκωμιαζόμενός τε καὶ σεμνυνόμενος, οἷα φιλοτίμως ἄρτι πρῶτον ὑπὲρ τοὺς πρὸ αὐτοῦ βε- 10 βασιλευκότας τῇ συγκλήτῃ καὶ τοῖς ἄλλοις προσφερόμενος ὑπηκόοις, καὶ τιμαῖς περιβλέπτοις καὶ ἀξιώμασι πλείστους ὅσους καταγεραίρων, καὶ τὴν εὐνομίαν, εἴπερ τις ἄλλος, σπουδάζων ἀνεγερθῆναι, καὶ τῶν ἀδικουμένων ἐκδικητῆς ἀναφαινόμενος ἀπαραίτητος, καὶ δικαιοσύνην τῶν ἄλλων ἀπάντων ὑπεραίρων 15 καὶ προτιμώμενος. ἐξήγαγε γὰρ καὶ τῆς χρονίας φρουρᾶς τὸν τε Κωνσταντῖνον ἐκεῖνον τὸν Δαλασσηνόν, ὡς ὑποτίον περὶ τῆς βασιλείας ἐν πύργῳ ἀποκλεισθέντα παρὰ τοῦ Θεοῦ f. 169 r. αὐτοῦ, καὶ τὸν πατριῖον ἐκεῖνον Γεώργιον τὸν Μανιάκην, ὃν καὶ τῶ τῶν μαγιστρῶν τετιμηκῶς ἀξιώματι καὶ καταπαισ 20 Ἰταλίας προεχειρίσατο. τοὺς δὲ συγγενεῖς αὐτοῦ, πολλοὺς μὲν καὶ πλουσίους φορτικοὺς δὲ δοκοῦντας τῷ βάρει τῶν πράξεων, ἄρδην ἐκ μέσου πεποίηκε, τὸν μὲν ἐξάρχοντα τούτων Ἰωάννην μοναχὸν καὶ ὄρφανοτρόφον, ὃς τὴν τῶν πραγμάτων εἶχεν

12. τὸ ἄλλο C.

rationis hominis divini, et manu maioris inter genitos a mulieribus baptistae signatis sinceram huius adoptionis statim confirmans fidem. atque erat homo propter priorem conditionem infamis, neque laudabiliter administratarum rerum particeps erat. in imperii autem initio etiam valde laudabatur et celebrabatur, ut generose nuper primum prae prioribus regibus senatui et ceteris se offerens subiectis, et honoribus illustribus et dignitatibus quam plurimos ornans, et legitimum statum si quis alius studens suscitare: et rerum iniustarum ultor visus inexorabilis, et iustitiam prae omnibus aliis efferens et colens. educit enim etiam ex longinquo carcere Constantinum illum Dallassenum, qui suspectus regni affectandi in turri inclusus erat ab avunculo eius, et patricium illum Georgium Maniacen, quem etiam magistrorum honoravit dignitate et superioris Italiae praefectum constituit. propinquos autem suos, qui multi quidem et divites erant, violenti tamen videbantur atrocitate factorum prorsus e medio sustulit, cum duces horum Ioannem monachum et orborum praesidem, qui rerum ut rex obtinebat administrationem, in aeternum eiceret exilium, ceteros vi-

ὡς βασιλεὺς διοίκησιν, αἰδῶν ἐλάσας φυγῆ, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀκμήτας καὶ τὸν ἴουχον ἐπαιθοῦντας, οὓς δὲ καὶ προσήβους, ἐκτομίας ἀπεργασάμενος. καὶ τὸ γένος αὐτοῦ τούτον τὸν τρόπον καταστρέψας, ἄφρονα ζῆλον προσφέρειν τοῖς συνετοῖς ἔδοξεν, ἐπιλωμένον ἑαυτὸν τοσαύτης βοήθειας καὶ συγγενικῆς 5 βοήθειας ἀπεργασάμενος.

Ἀμέλει τοι καὶ κατὰ τὴν θείαν καὶ πάνδημον ἑορτὴν τῆς ὑπερφνοῦς ἀναστάσεως Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἥτις πάσχα σωτήριον τοῖς ὀρθοδόξως δοξάζουσι διωνόμεσται, τῆς βασιλικῆς εὐτρεπιζομένης προόδου οἱ τῆς ἀγορᾶς προεξάρχοντες, 10 πέπλα σηρικὰ πολυτελεῶς ἐξοφασμένα τῇ γῆ καταστρώσαντες ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀνακτόρων μέχρι τῶν τοῦ σεβασμίον καὶ μεγίστου ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ λόγου ἀγίας σοφίας πυλῶν, ἐπὶ τούτοις τὸν βασιλέα μετὰ τῆς δορυφορούσης αὐτὸν εὐταξίας διελθεῖν φιλοτίμως παρεσκευάκασι. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ κατὰ 15 τὴν νέαν κυριακὴν ἐφίππου τῆς προόδου γεγενημένης ἐπεριπετάννυντο ὡςδε κάκεισε τὰ πολυτελεῖ τῶν ὑφασμάτων καὶ τίμια, καὶ κόσμος ἄλλος χρυσῶ καὶ ἀργύρῳ καταστράπτων συνεχωῶς ὑπερήρητο, καὶ πᾶν τὸ τῆς ἀγορᾶς στεφανηφοροῦν καὶ θῖον ἑορτάζον χαρμόσυνά τινα καὶ σωτηριώδη κατελαμ- 20 πρύνετο· ἡ δὲ προπομπὴ θαυμασιῇ τῷ ὄντι καὶ βασιλικῇ, πανταχόθεν εὐφημίαις συγκροτουμένη καὶ χάρισι καὶ παιανισμοῖς ἐξαιρομένη τῆς πόλεως, πλὴν ὅσον τὸ τοῦ συνήθους

6. βοήθειας] σπουδῆς? an ἀρωγῆς?
ἐφ' ἵππου C. 23. τὸ suspectum.

11. συρικὰ C. 16.

gcates et circum primam barbam florentes, nonnullos etiam maturos faciendos curaret eunuchos, et genus suum hoc modo deleret, insanum studium adhibere prudentibus visus est, qui tanto auxilio et propinquorum opibus se nudaret.

Attamen etiam divino et communi festo admirandae resurrectionis Christi dei nostri, quod pascha salutiferum ab iis qui verae fidei addicti sunt nominatum est, cum regia pararetur pompa, antistites fori stragula Serica pretiose texta humi sternentes inde a regia ipsa usque ad portas venerabilis et maximi templi sapientiae sanctae divinae rationis in his ut rex cum ordine satellitum cum comitante ingrederetur certatim effecerunt. deinde autem, etiam nova die festa cum equis pompa fieret circum sternerant hic et illic pretiosa textilia et aestimata, et ornatus alius auro et argento fulgens eminebat: et omnes qui in foro sarta gerebant et festum celebrabant laeti et salutare ostentabantur: prosecutio autem admirabilis erat revera et regia, undique acclamationibus applausa et gratis et paeanibus elata urbis;

πρωιαιότερον γενομένης τῆς προελεύσεως ἔκπληξις κατείχε τοὺς συνωπειότερους τῶν θεατῶν, συμβάλλοντας ὅπως πρὸ τοῦ κατασκευασθῆναι τὸ θέατρον καὶ πλησθῆναι τὰς ἀγυιὰς κατεσπουδασμένην ὁ βασιλεὺς τὴν πρῶδον ἐναπέδειξε· καὶ οἰωνός 5 οὐκ ἀγαθός ἐδόκει τὸ ἔξωρον. τέως δὲ τὸν μὲν βασιλεῖα αὐθις ὑποστρέψαντα ἐκ τοῦ μεγίστου ναοῦ τῶν κορυφαίων ἀποστόλων εἶχε τὸ παλάτιον, μέγα φρονούντα τῷ τυχεῖν τοιαύτης ἀποδοχῆς τε καὶ προπομπῆς, τὴν δὲ δέσποιναν πρὸς τὴν ἑσπέραν ἢ Πρίγκιπος (νῆσος δὲ αὕτη τῆς βασιλευούσης οὗ 10 πόρρω) μελαμφοροῦσαν καὶ κεκαρμένην τὰς τρίχας.

Τῇ δ' ἐπαύριον ἔτι τοῖς πολλοῖς ἀγνώστου καθεστῶτος τοῦ πράγματος, φιλοτιμία περὶ τῶν διηγημάτων τῆς παρελθούσης ἡμέρας ἐγένετο, τοῦ μὲν τὰδε τοῦ δὲ τὰδε θανμαστικῶς ἐπιλέγοντος, καὶ ἄλλου προφθάνειν ἐπειγομένου τὸ παρε- 15 θέν, καὶ πάντων ἀποσεμνύνειν βουλομένων τὰ κράτιστα. ὡς δὲ κατέπτη τὰ τοῦ πάθους τῷ δήμῳ καὶ περιέδραμεν ἡ φήμη τοὺς περικύκλω, εὐθύς ἦν ἰδεῖν ἀθρόον τὴν ἐναντίαν μεταβολὴν κατασχούσαν τοὺς σέμπαντας, καὶ ἀντεσηκώθη τοῖς χαρμούνοις τὰ σκυθρωπά, καὶ ἀντὶ τιμῆς καὶ φιλοτιμίας, ἦν 20 πρὸς τὸν κρατοῦντα ἐδείκνυον, μίσος ἄσπονδον ἐξηγείρετο, καὶ ἄλλος ἄλλον θερμότερος ἔσπευδε γενέσθαι καὶ τῆς κατ' αὐτοῦ προκατάρξασθαι δυσμενείας καὶ ἀναιδείας. ταῦτα μεμα-

2. συμβαλόντας C.

nisi quod propter solito prius factam processionem consternatio capiebat prudentiores inter spectantes, reputantes, antequam paratum esset theatrum et impletæ viae, regem pompam institutam ostendisse; neque omen bonum videbatur intempestivitas: interea regem quidem rursus reversum e maximo templo celsorum apostolorum continebat palatium alte elatum quod contigerat ei tanta salutatio et prosecutio; dominam autem Principus (insula haec reginae non longe abest) nigris indutam vestibus et tonsam capillos.

Postero autem mane cum etiamtum multitudini ignota esset res instans, certamen narrationum de superiore die fiebat, cum alius haec, alius illa mirifica nominaret et alius prius narrare studeret relictum et omnes celebrare vellent maxima; cum autem concideret populo animi motus et pervagaretur fama omnes circum, statim poterat spectari contraria mutatio, quae omnes occupasset, et aequata sunt laetis tristitia; et pro honore et certamine, quae imperatori praestabant, odium implacabile excitabatur, et alius alio calidior studebat fieri, et contra eum inimicitiam prius exercere et impudentiam. quae cum animadvertisset rex et vellet deprimere ardentem perturbationem Byzantium inscriptionem quandam curari iussit his in celebriore loco fori

Θρηκῶς ὁ βασιλεύς, καὶ βουλόμενος καταστεῖλαι τὸ φλεγμαῖνον
 τοῦ πάθους τῶν Βυζαντίων, ἐγγραφόν τι ποιεῖται τούτοις κατὰ
 τὸν ἐπισημότερον τόπον τοῦ φόρου ἐπαναγνωσθόμενον, με-
 ταφέρων τὰς αἰτίας ἐπὶ τὴν πεπονθυῖαν, ὡς αὐτῆς τῆς βου-
 λῆς προκατάρξαμένης ἀνδρικώτερον οὗτος τὸ προσβούλευμα 5
 κατειργάσατο, σκῆψιν πάντας ἐπὶ κακῇ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς
 προμηθούμενος ψευδεπίπλαστον, ἵνα περιτρέψῃ τὰς τῶν πε-
 πουνθότων ψυχὰς καὶ ὃν ὑπώπτευσε διαδράσειε κίνδυνον. ἔλαθε
 δὲ τὸν καπνὸν ὑπεκκλίνων εἰσβαλὼν εἰς τὸ πῦρ. τοῦ γὰρ
 πιττακίου ἀναπτυχθέντος πλείστος ὄχλος ἐπέρρευσε εἰς τὴν 10
 f. 169 γ. ἀκρόασιν, καὶ οὐδὲ δευτέραν φωνὴν τοῦ ἀναγινώσκοντος προε-
 μένου ἤρξατο τὸ πλῆθος δίκην ἀγριανωμένης θαλάσσης ἐξοι-
 δοῦσθαι τὴν καὶ οἶον κυμαίνεσθαι, καὶ τις πρῶτος τῶν ἄλλων
 ὕβριστικὴν φωνὴν ἀφίεις καὶ λίθου βολὴν ἐπαφῆκε σὺν τῇ
 φωνῇ. αὐτίκα οὖν τὸ περιεχυμένον πλῆθος ἐκέισε, ὡσπερ ὕφ' 15
 ἡγεμῖνι τῷδε τῷ δημοτικῷ στρατηγούμενον, τὴν ὁμοίαν γνώ-
 μην καὶ γλώτταν ἐξέρρηξε. καὶ κατὰ τοῦ ἐπάρχου μετὰ
 βοῆς καὶ ἀλαλαγμῶν ἐξορμήσαντες οἱ παρόντες, ὡς εἶχον θυ-
 μοῦ καὶ ὄργης, καὶ τὰς τῶν ἐμπόρων καταστρέψαντες κραβ-
 βατίνας ἔπλοισ ἀγχεμάχοις τούτοις κατὰ τῶν τῆς βασιλικῆς 20
 μοίρας καὶ τῶν ἐπαρχικῶν κατεχρήσαντο. καὶ τούτους ἄρδην
 καταβιλόντες καὶ φυγεῖν ἀσχυρῶς ἀναγκάσαντες ἐν διασκε-
 δάσθησαν, οἷα τὰ τοῦ συμμιγοῦς πλῆθους καὶ χηρεύοντα ἀρ-

22. καταβάλλοντες C.

recitandam, quae causas conferret in eam; senatu ipso antea inci-
 piente, virilius hic consilium confecit, excusationem omnino malo ca-
 pitis sui excogitans fictam, ut flecteret eorum, qui aliquid passi erant,
 animos et quod suspicabatur effugeret periculum. sed inscius cum
 fumum vitaret incidit in ignem: tabula enim evoluta plurima plebs
 confluit ad eam audiendam: et cum nedom alteram quidem vocem
 legens pronuntiasset, incepit multitudo instar saevientis maris tumes-
 cere et quasi fluctuare. atque aliquis primus aliorum superbam quan-
 dam vocem emittens etiam lapidis iactum addidit voci; statim igitur
 circumfusa multitudo ibi tanquam a duce hoc populari directa eandem
 sententiam et linguam prorupit, et contra praefectum magno cum
 clamore et acclamationibus bellicis incedentes qui aderant, ita ut erant
 animi et irae, et mercatorum delentes deversoria armis his cominus
 adhibendis contra regios et praefectos abusi sunt: atque hos omnino
 deficientes et ad fugiendum turpiter cogentes non dissipati sunt, velut
 mixta multitudo, duce orbata, sed quasi superne ducti nobilioribus
 consiliis ad maiora se collegerunt, et accessionem quaque hora ex
 iis, qui quasi confluebant, capiebant: summa autem pars consilii erat,

χηγοῦ, ἀλλ' ὡσπερ ἄνωθεν στρατηγούμενοι γενναιοτέροις βου-
 λεύμασι πρὸς τὸ καρτερώτερον ἀνελάμβανον ἑαυτούς, καὶ
 προσθήκη ἐκάστης ὥρας ἐκ τῶν συρρεόντων ἐλάμβανον. τὸ
 δὲ κεφάλαιον τῆς βουλῆς, μὴ ἐνδοῦναι μηδὲ μαλακισθῆναι τε
 5 καὶ ἀναβεβλημένον παθεῖν, ἀλλὰ τὸν ἀχάριστον καὶ ἀγνώμονα
 περὶ τὴν εὐεργέτιν, καὶ ἀδικίαν κατὰ τῶν φρικωδέστατων
 ὄρκων πεποιηκότα, τῆς ἀρχῆς καθελεῖν ὡς ἀλιτήριον καὶ ταύ-
 της ἀνάξιον. βοή δὲ τούτοις οὐκ ἄσημος τὸ ποιητέον ἐπέ-
 τρεπε. καὶ οἱ μὲν τὰς φρουρὰς καθελόντες τοὺς φυλακίτας
 10 τῶν δεσμῶν ἠλευθέρουν καὶ κοινωνοὺς ἐποιούντο τῆς διεγέρ-
 σεως καὶ τῆς ἐπιτετραμμένης αὐτοῖς ἐνδιαθέτοις ὁρμαῖς ἐκ-
 δικήσεως, οἱ δὲ τὰ ἀνάκτορα κατελάμβανον καὶ πόλεμον πο-
 λιτικὸν ἀνερόπιζον. ἄλλοι τὰς οἰκίας τῶν κατὰ γένος προ-
 σηκόντων τῷ βασιλεῖ καὶ μεγάλα θναμένων τῷ κατ' ἐκεῖνο
 15 καιροῦ περιστοιχίσαντες ἕξ ἐφόδου κατήρειπον, καὶ τὸν πλοῦ-
 τον πολλοῖς ἀδικήμασι καὶ στεναγμοῖς πενήτων ἀποτεθσαν-
 ρισμένον ἐξήντηλον. οὐδὲ ναοὶ καὶ σεμνεῖα παρ' αὐτῶν πο-
 λυτελῶς καὶ πλουσίως ἀνεγερθέντα φειδοῦς ἤξιωντο, ἐλαφυ-
 ραγωγοῦντο δὲ καὶ αὐτὰ καὶ ὡς ἐναγῆ ἐβεβήλωντό τε καὶ
 20 διεφθάζοντο. ἕτεροι κατὰ τὸ τέμενος τῆς τοῦ θεοῦ λόγου
 ἀγίας σοφίας εἰσρέυσαντες τὸν πατριάρχην αὐτὸν τὴν ἱεραρ-
 χικὴν στολὴν ἀμπεχόμενον κατεβίβασαν, ἐκβιαζόμενοι τὴν
 κληρονόμον καὶ δέσποιναν μὴ περιδεῖν τὰ ἔσχατα πύσχουσιν
 ἀδίκως παρὰ τοῦ ἐπεισάντου καὶ ἀντὶ τῆς μεγίστης εὐεργο-

non cedere neque flecti in ulla re et detentum postea pati, sed in-
 gratum et durum contra eam, quae beneficia ei obtulerat, et qui in-
 iuste contra terribilissima iuramentum fecisset, imperio deicere ut
 peccantem, eoque indignum; clamor autem his non obscurus faciendum
 advertit, atque alii carceres occupantes captos vinculis liberabant, et
 participes reddebant seditionis et animadversionis iis insitis incitamen-
 tis impositae: alii regiam occupabant et bellum civile resuscitabant,
 alii domus eorum, qui genere regi propinqui erant et multum vale-
 bant illo tempore circumsedentes primo impetu diruebant, et divitiis
 multis iniuriis et suspiriis egenorum conditas exhauriebant; neque
 templis et fanis ab iis pretiose et opulente aedificatis parsum est
 spoliabantur autem et ipsa et quasi impura contaminabantur diripie-
 banturque, alii fanum sapientiae sanctae dei rationis ingressi patriar-
 cham ipsum stolam sacram induentem deduxerunt, urgentes eum, ne
 praetermiseret participem regni et dominam extrema patientem iniuste
 a peregrino, et pro maximo beneficio superbiam passam intolerabilem.
 habebant igitur iusti huius socium studii etiam sanctissimam hanc vi-

σίας ὕβριν παθοῦσαν ἀνήκεστον. ἔσχον οὖν τοῦ δικαίου τοῦ-
του συλλήπτορα ζήλου καὶ τὸν ἀγιώτατον τοῦτον ἄνδρα. Ἀλέ-
ξιος ἦν, ὁ πρὸ τοῦ τὴν μοναχικὴν πολιτείαν ἀκριβωσάμενος.
καὶ ἀνάγουσι, γνώμη καὶ τινῶν τῶν ἐντέλει, τὴν ὁμαίμονα
τῆς παθούσης δεσποίνης (Θεοδώρα ταύτη τὸ ὄνομα) ἐξ ἐνός 5
τῶν Πετρίων, ἐν ᾧ χρόνοις πολλοῖς ἰδιωτικῶς μονονουχί ἐβί-
τευσε. πείθουσι γὰρ αὐτὴν γυναικειᾶς αἰδοῦς καὶ ἀσθενείας
ἐπιλαθέσθαι, καὶ τούτοις ἀκολουθῆσαι παρασκευῆς οὕτω καὶ
γνώμης ἔχουσι, πάντα ἡδῶς οὔσειν καὶ ταύτης προκινδυνεύ-
σαι καὶ τῆς αὐταδέλφης αὐτῆς, καὶ φόβου παντὸς ἀπαλλά- 10
ξαι καὶ κινδύνου τοῦ πολεμήτορος. ἐποχηθεῖσα τοίνυν ἐφ'
ἔππον πρόεισι, δορυφορουμένη λαμπρῶς μυριάνδρους ὄπλοις,
καὶ φυλακαῖς ἀκαθαιρέτοις περιειλημμένη καὶ προκατειλημ-
μένη τὰς διεξόδους, ὁμοίως διὰ μέσης τῆς πόλεως, παρὰ πάν-
των εὐφημουμένη, καὶ προτιρεπομένη μὴ ἐνδοῦναι πρὸς τὸ 15
ἀγώνισμα καὶ τὴν τοῦ ἀναιρέτου καθαιρέσειν. διασωθεῖσα οὖν
πρὸς τὸν περιβόητον καὶ θεῖον ναὸν ἑσπέρας οὔσης βαθείας
ἄνεισιν εἰς τὰς τοῦ πατριάρχου διαγωγάς, καὶ τῷ πλήθει τὰς
ὄψεις αὐτῆς εἰς τὸν ναὸν ἐπαφίησι· καὶ παρ' ἐκείνων ἔτι
παρεγγυηθεῖσα θαρρεῖν οὕτω διανυκτερεύει, συγκαλεσαμένη 20
f. 170 r. πάντα τοὺς ἐν τέλει ταχέως, καὶ παντὸς ψιλώσασα τὸν ἀν-
τικείμενον βασιλέα δυνάμεως, ἀρχὰς τε εὐθὺς λαμπρὰς καὶ
ἀγορανομικὰς ἀποδείξασα, καὶ τὸ κράτος τῆς βασιλείας δεξιῶς
περιεζωσμένη.

12. ὄχλοις?

18. post πλήθει deest nescio quid.

rum. (Alexius erat, qui antea monachicam administrationem corre-
xerat). et referunt in memoriam etiam quorundam imperio praedictorum
cognatam vexatae dominae (Theodora huic erat nomen) ex uno Pe-
triorum, in quo multos annos solitaria paene vixerat: persuadent enim
ei, ut muliebris pudicitiae et infirmitatis obliviscatur et hos sequatur
qui praeparatione ita et consilio instructi sint, ut omnia facile repor-
taturi sint et pro hac eiusque sorore pugnaturi, eamque ab omni metu
liberaturi sint et periculo belli. vecta igitur equo progreditur stipata
splendide innumerabilibus armis et praesidiis invictis oppugnans et
occupans exitus pariter per mediam urbem, ab omnibus celebrata et
admonita, ne cederet in certamine et parricidae necesse. perveniens igitur
ad clarum et divinum templum cum vesper esset profundus, ascendit
in patriarchae cellas et in multitudinem oculos suos in templum
defigit, et ab illis magis admonita, ut tranquillo esset animo, ita noc-
tem ibi degit: postquam convocavit omnes, qui cum imperio erant,
celeriter et omni nudavit oppositum regem potentiam, potestates statim
splendidas et aedilitias constituit et potentiam regni apte sibi conciliavit.

Ὀρθριώτερον δὲ προσβαλόντων τοῖς ἀνακτόροις στρατιωτικῶν ἀνδρῶν καὶ γενναίων μετὰ ῥοίζου πολλοῦ καὶ βοῆς καὶ ἤχῃς σαλπύγων τε καὶ βυκίνων, ὥσπερ τυφῶνι βληθεὶς ὁ βασιλεὺς τῷ ἔξαισίῳ τῆς ταραχῆς, τῶν ἀνακτόρων ἐκδύς φεῦγας ᾗχετο διαπόντιος εἰς τὴν τοῦ Στουδίου μονήν, καὶ περιεχόμενος τῶν ἀδύτων ἀπαθῆς ἐφιλονεῖκει συντηρηθῆναι καὶ μὴ δίκας δοῦναι τοῦ ἀνοσιουργήματος. ἀλλ' ἡ δίκη τὴν καταδίκην αὐτῷ οὐκ εἰς μακρὰν ἀνεβάλετο. ἅπαντες γὰρ βρῦχόντες κατ' αὐτοῦ εἰσήλασαν εἰς τὸ ἱερόν, καὶ βία τοῦτον ἐκτός ἐλκύσαντες ἡμίονῳ τῶν εὐτελεστέρων καὶ ταπεινῶν φόρτον τοῦτον τιθέασι καταγέλαστον. καὶ ἄχρι τοῦ Σίγματος φθάσαντος δόγμα κατεφοίτησε τῆς Ἀγούστης, τὴν πῆρῳσιν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ πατραδέλφου αὐτοῦ τοῦ νωβελλισίμου αὐτίκα ἐγκελευόμενον· συνῆν γὰρ καὶ οὗτος αὐτῷ, σύμβουλος 15 ἅμα καὶ συλλήπτωρ καὶ τῆς οἰκτρᾶς ταύτης τύχης κοινωνὸς καθιστάμενος. κατενεχθέντες οὖν τῶν ἡμιόνων ἀτίμως, πάντων ὄρωντων, τὰς κόρας τῶν ὀφθαλμῶν ἐκεντήθησαν. καὶ συναποβάλλουσι τὰς ὄψεις τῇ βασιλείᾳ, καὶ μοναχικῇ παραδίδονται βιοτῇ, διήγημα γενόμενοι σκυθρωπὸν τοῖς μετέπειτα, καὶ 20 πρὸς τὸ κρεῖττον ἐπανόρθωσις τῶν ἀγνωμονεῖν ἐθελόντων πρὸς τοὺς εὐεργετήσαντας. ἐβασίλευσε δὲ ὁ Μιχαὴλ οὗτος μῆνας μόνους πέντε.

Τῆς δὲ δεσποίνης ἐκ τῆς ὑπερορίας ἐπανελευθέρουσης καὶ τὴν βασιλείαν αὐθις ἀναλαβούσης, συνέρχεται ταύτῃ καὶ ἡ

15. τύχης om. C, supplevit etiam interpres. 18. τῆς βασιλείας C.

Cum autem mane aggredierentur regiam militares homines et fortes multo cum tumultu et clamore et sonitu tubarum buccinarumque, quasi turbine ictus rex immensa turbatione, regia egressus fugitivus se corripuit trans mare ad Studii domicilium et amplectens templum incolumis studebat servari neque poenas solvere nefarii facti; sed iustitia poenam ei non diu distulit; omnes enim frementes contra eum invaserunt templum, et vi hunc extra trahentes mulo ex vilioribus et humilium onus hunc imponunt ridiculum atque donec Sigma antea inustum esset, decretum praecepit Augustae ademtionem oculorum eius et avunculi eius nobilissimi statim imperatum; aderat enim et hic ei conscius simul et socius, et huius miserae fortunae particeps existens; delati igitur a mulis turpiter omnibus spectantibus pupillas oculorum expuncti sunt, et simul perdunt lumina cum regno, et monachicae traduntur vitae, fabula facti tristis posteris, et causa fastigii eorum, qui ingrati esse volebant erga bene de se meritos. regnavit autem Michael hic menses solos quinque.

Cum autem domina ex peregrina terra rediret et regnum rur-

δμαίμων ἐκτός ναοῦ, καὶ γίνεται συμφυΐα καὶ ἀλληλουχία ὡσπερ τοῦ αἵματος οὕτω δὴ καὶ τῆς κατὰ τὴν βασιλείαν κοινωνικῆς διαθέσεως, καὶ αὐτοκράτορες ἄμφω θαυμασίως ἀναγορεύονται. καὶ χρόνον τινὰ δι' ἑαυτῶν ἰθύνασαι τὴν ἀρχήν, a. 1042, τῆς ὑπεροχίας ἀνακαλοῦνται Κωνσταντῖνον τὸν Μονομάχον, 5
12. Iun. ἀριστοκρατικὸν ἄνδρα καὶ θρέμμα τῆς πόλεως, ὑποπτον δὲ ὄντα διὰ τὴν ἀρχήν, καὶ διὰ τοῦτο παρὰ τῶν πρώην κρατούντων φυγαδευόμενον. καὶ παραχωρεῖ πάλιν τῆς συζυγίας ἢ Θεοδώρα τῇ ἀγαθελφῇ Ζωῆ, καὶ τὸν ἄζυγα βίον αἰρεῖται, ὃν ἐκ παίδων καὶ μέγρι τῆς ἐσχάτης ἡμέρας ἐξήσκησεν. 10

Εὐεργετικώτερος δὲ τοῦ προβεβασιλευκότος ὁ Μονομάχος ἀποδειχθεὶς, καὶ πάντα σχεδὸν βασιλικὸς ἀξιώμασι καὶ δωρήμασι φιλοτίμοις ἀποσεμνύνας, ἠγάθυνε τὸ ὑπῆκοον· ἐξαιφνης δὲ νέφος ἐκ τῆς ἐσπέρας ἐγείρεται τετριγὸς καὶ ὀλέθριον καὶ πανωλεθρίαν αὐτῷ καὶ τῆς βασιλείας ἀπέλασιν 15 ἀπυλοῦν, ἀνὴρ αἰμοχαρῆς καὶ γενναῖος, ὁ προμνημονευθεὶς Γεώργιος, ᾧ Μανιάκης ἐπωνύμιον, ἐκ τῆς Ἰταλικῆς ἀρχῆς ἐπαναστὰς μετὰ τῶν ἐκείσε συνόντων στρατιωτῶν Ῥωμαίων καὶ Ἀλβανῶν, διὰ παρόρασιν τοῦ βασιλέως ἀνιαθεὶς καὶ προηγησαμένως ἔχθρας μετ' αὐτοῦ δεδιώς. καὶ τὰ μὲν λοιπὰ 20 τῶν συναντησάντων στρατεύματα συνετάραξε καὶ κατέβαλε, πρὸ δύο δὲ τῆς Θεσσαλονίκης ἡμερῶν στρατοπεδουσαίμενος περὶ δείλην ὄψιαν προσβάλλει τῷ μεγίστῳ βασιλικῷ στρατο-

11. εὐεργετικώτατος Ε.

sus reciperet, eodem convenit etiam soror extra templum: et oritur coniunctio et concretio sicut sanguinis ita etiam consociatae in imperio rationis: et dominae ambae mire declarantur, et per tempus ali- quod per se regentes imperium ex exsilio revocant Constantinum Monomachum, virum ex optimatum genere et indigenam urbis, suspectum autem imperii capessendi et propterea ab iis qui antea regnabant, expulsum. atque cedit rursus ex coniunctione Theodora sorori Zoae et solitariam vitam eligit, quam a primis annis et usque ad senectutem dici supremi exercuit.

Beneficentissime autem prae superiore rege Monomachus se gerens et omnes fere regiis dignitatibus et donis liberalibus ornans beavit subiectos. protitus autem nubes ex occidente excitatur stridens et exitiosa et miserrimam ei atque regni expulsionem minitans. vir sanguine gaudens et nobilis, antea commemoratus Georgius cui Maniakes cognomen ex Italico regno exorsus, cum iis qui ibi ei aderant militibus Romanis et Albanis negligentia regis offensus et priores inimicitias eius metuens, et reliquos occurrentium exercitus turbavit et devicit; ante Thessalonicam autem duos dies cum castra posuisset, circa ve-

πέδῳ· και γάρ ἦν ἐξεστρατευμένος ὁ παρὰ βασιλέως ἀποσταλείς μετὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμεων εἰς ἀντιπαράταξιν. και πολλά δράσας τοῖς βασιλικῶς στρατιώταις, και καταπλήξας τῇ ἀνυποίστῳ τούτου φορᾷ και τοῖς οἰκειοχειροῖς πληγᾶς (και γάρ οὗτος τοῦ πλήθους προεπολέμει τε και προεκινδύνευε, και οὐκ ἦν ὅς τῳ φασγάνῳ τούτου τραυματισθεῖς οὐ τῳ ἡμίσει και πλείονι περιερρήγγυτο σῶματι· τοιοῦτος ἀκαταγώνιστος και σταθρὸς ἐγινώσκετο, μέγας ὕμῳ και εὐρύνωτος και τὴν ὄψιν φοβερὸς καθιστάμενος, κὰν ταῖς βου-
 10 λαῖς διαφέρων), και κατορθῶσαι τὴν νίκην ἤδη τότε κα- f. 170 v.
 ταλειφθεῖς, και παρὰ τῶν πλείστων ἐναντίων ἐπευφημούμενος, ἐπὶ τέλει τῶν ἀγῶνων τοῦ ἵππου αὐτομάτως κατέρρευ-
 σεν, οἷα τὰ τοῦ θεοῦ κρίματα, και ἀθιγῆς ἔκειτο, σκαιωρίαν εἶναι τὸ πρᾶγμα τῶν ἀντιθέτων οἰομένων και σόφισμα. ὥς
 15 δὲ παρεγγυνοῦτο τὸ ἀληθές, ἐκδραμόντες πολλοὶ κείμενον αὐτὸν ἐπ' ἐδάφους κατέλαβον, αἵματι διάβροχον και καιρίαν ἔχοντα κατὰ τῆς πλευρᾶς. τῇ πτώσει τοίνυν αὐτοῦ τῶν ἀμφ' αὐτὸν διασκεδασθέντων, και παλιντρόπον γενομένης τῆς νίκης, ἐπανῆλθον οἱ τοῦ βασιλέως χαρᾶ και φόβῳ διηγηματικῶς
 20 συνεχόμενοι· τῳ προτερηματι γάρ μὴ ἐπαιρόμενοι τὸ πᾶν τῇ θεῖᾳ δεξιᾷ ἐπεγράφοντο.

Θριαμβεύσας δὲ ὁ τὴν ἡγεμονίαν ἐσχηκὸς τοῦ πολέμου

9. εὐρόνωτος C.
 C. correxit Brunetus.

10. ὑποληφθεῖς?

18. διασκεδασθέντα

spertinum tempus aggreditur maxima regia castra; etenim erat egressus regius legatus cum Romanorum viribus ad oppositionem et multum facessens regiis militibus et terrenis intolerabili vi et propriis ictibus, etenim hic pro multitudine pugnabat et pericula sustinebat neque quisquam erat, qui gladio huius vulneratus non medio et plus frangeretur corpore, talis indomitus et immotus habebatur, magnus simul et latorum humerorum, et in conspectu terribilis existens, et voluntate differens, et ad reportandam victoriam iam tum relictus, et a plurimis hostibus laudatus: in fine certaminum ex equo ipse per se decidit, qualia sunt dei iudicia, et immotus iacebat, cum dolum esse rem adversarii putarent et artificium. cum autem detegeretur verum, accurrentes multi iacentem eum humi invenerunt sanguine madidum et vulnus letiferum habentem in latere: casu igitur eius cum qui a parte eius stabant dissiparentur, et retorqueretur victoria, redierunt regii gaudio et metu in narratione capti: victoria enim non elati rem universam divinae dextrae attribuebant.

Triumphans autem qui imperium habuerat belli sebastophorus Stephanus per forum primos honores apud regem multo cum splendore.

σεβαστοφόρος Στέφανος διὰ τῆς ἀγορᾶς, τὰ πρῶτα παρὰ τῷ βασιλεῖ μετὰ πολλῆς τῆς λαμπρότητος ἔσχηκε, καὶ ζηλωτὸς πᾶσι καὶ περισπούδαστος ἐγνωρίζετο. ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς δεσποτικῆς εὐδαιμονίας ἀβέβαια, διαβληθεὶς καὶ οὕτως ὡς εἶη μελετῶν ἐπιβουλὴν, ὑπερορίαν αὐτίκα καὶ δήμευσιν καὶ ἀπόκαρ-⁵σιν κατεκρίθη· καὶ ὁ τῶν οἰκειοτάτων αὐτῷ εἶς, ᾧ καὶ τὸ κράτος μέλλειν περιθεῖναι κατηγορεῖτο, τῶν ὀφθαλμῶν μετ' ὀλίγον ἐστέρηται.

Ἀπαλλαγείς οὖν ὁ βασιλεὺς τῆς τσοαύτης φροντίδος, εἰς ἑτέραν αὐθις ἀνάγκην ἐνέπεσε. πόλεμος γὰρ ἀλλόφυλος ¹⁰ ναυτικὸς ἄχρι τῆς Προποντίδος τὴν βασιλίδα κατέλαβε, πλοίων Ῥωσικῶν τῶν τετρακοσίων οὐκ ἀποδεόντων ἐπιρροαζάντων αὐτῇ, καταφράκτων ὄπλοις τε καὶ πολεμικῇ ἐμπειρίᾳ καὶ πλήθει τῶν ἐν αὐτοῖς εἰσπλεόντων. καὶ κατέχε φόβος τὴν Βύζαντος οὐκ ἐλάχιστος διὰ τὸ ἀπαράσκευον ἐκ τῆς ἀπροόπτου ¹⁵ τοῦ ἔθνους ἐπιδημίας. ὅμως τὰ παρατυχόντα μακρὰ πλοῖα καὶ λοιπὰς ἑτέρας ναῦς πολεμικὰς ὁ βασιλεὺς συστησάμενος, καὶ περὶ τὴν δυνάμει τοὺς παρακειμένους αἰγιαλοὺς συμπεριλαβὼν, καὶ προσθήκην ἐκάστοτε τῆς περὶ τὴν καὶ ναυτικῆς ἰσχύος λαμβανούσης διὰ γραμμάτων φοιτῶντων εἰς τὰς κατὰ ²⁰ χώραν ἡγεμονίας, ἐν ἡμέρᾳ πρώτῃ τῆς ἑβδομάδος ἣν κυριακὴν ὁ χριστιανικώτατος οἶδε λαὸς ἐκ τῆς τοῦ κυρίου ἡμῶν ἀναστάσεως, ἐκτάξας ἄμφω τὰς δυνάμεις (ἀνῆλθε γὰρ καὶ

habuit: et aemulatione omnibus et aestimatione dignus videbatur. cum autem imperandi fortuna incerta sit, accusatus et hic quasi medietur insidias, exsilii statim et publicationis honorum et tonsurae damnatus est: et ex propinquissimis ei unus, quem etiam potentia induturus esse accusabatur, oculis cum paucis privatus est. liberatus igitur rex tanta cura in alteram rursus necessitudinem incidit.

Bellum enim peregrinum navale usque ad Propontidem regnum occupavit, cum naves Rosicae fere quadringentae id aggrederebantur instructae armis et belli peritia et multitudine eorum, qui in iis navigarent: et obtinuit timor Byzantis urbem non minimus cum non essent parati propter inexpectatum populi adventum. tamen quae forte fortuna aderant, naves longas et reliqua alia navigia bellica rex cum composuisset et pedestri exercitu vicina litora firmasset cumque accessionem undique vis pedestris et navalis accepisset, literis quae divulgarentur in regni imperia, die primo hebdomadis, quam dominicam christianissimus novit populus ex domini nostri resurrectione, postquam instruxit ambos exercitus: profectus est enim et ipse cum regia nave: et eos clamorem bellicum edere iussit, supervenit hostes, proras or-

- αὐτὸς μετὰ τῆς βασιλικῆς νεώς) καὶ τὸ ἐννάλιον ἀλαλάξαι προστάξας ἐπῆλθε τοῖς ἐναντίοις, τὰς πρῶρας λελαμπρυσμένας ἔχων τῶν οἰκείων νεῶν τῷ Μηδικῷ πυρὶ, καὶ συρραγείς τούτοις φρυγεῖν κατηγάκασε, πολλὰς μὲν τῶν νεῶν κατακαύσας 5 πυρὶ, ἄλλας αὐτάνδρους καταβαλὼν τῷ βυθῷ, τινὰς δ' αὐτοῖς πλωτῆρσι κεκρατηκώς ἠρίστεισε δὲ τῶν λοιπῶν ἀπάντων στρατιωτῶν μείζον ὁ μάγιστρος ἐκεῖνος Βασίλειος ὁ Θεοδωροκά- νος, ἀνὴρ ἐπίδοξος τὰ πολεμικὰ καὶ τὰς πράξεις ἐπιφανὴς κατὰ γε τὴν ἡπειρον. τότε δὲ θυμῷ ζέσας, εἰς μίαν τῶν 10 Ῥωμαικῶν νεῶν ἀναβὰς καὶ προσαγείς Ῥωσικῇ, ἔνοπλος εἰς αὐτὴν ἐπεπήδησε, καὶ μόνος πρὸς ἅπαντας τοὺς πλωτῆρας συστηόμενος πόλεμον, καταπληξάμενος τῇ δυνάμει, ὅσους μαχαίρας ἔργον οὐκ ἐναπέδειξε, τῇ θαλάσῃ βαλεῖν ἑαυτοῦς ἐβίασατο.
- 15 Οὕτω καὶ ταύτην τὴν μάχην κατορθώσας ὁ βασιλεὺς ἡσυχίαν ἤγε, καὶ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἡδέως ἀντείχετο, μουσεῖον τῆς νομοθετικῆς ἀνυγείρας καὶ νομοφύλακα προστη- σάμενος. ἀλλὰ καὶ τοῦ τῆς φιλοσοφίας οὐρανοβάμονος ἐπεμε- λήθη μαθήματος, πρόεδρον τῶν φιλοσόφων προχειρισάμενος 20 ἄνδρα τῶν καθ' ἡμᾶς διαφέροντα γνώσει, καὶ τοὺς νέους πρὸς ἄσκησιν τῶν σοφῶν λόγων καὶ μαθημάτων προυτρέψατο σὺν τῷ εὐμαρεῖ τῶν διδασκάλων, καὶ γερῶν τούτους ἐν τῷ δημηγορεῖν βασιλικῶν ἀξιῶν. ἐκαίνισε δὲ καὶ δέκρετον δικῶν f. 171 r. ἰδιωτικῶν, "ἐπὶ τῶν κρίσεων" καλέσας τὸν τούτου προέχοντα.

8. ἐπιφανείς C.

10. προσαγείς C.

23. an σέκρετον ?

natas habens suarum navium medico igne, et congressus cum his fu- gere coegit, cum multas navium combureret igne, alias ipsis cum ho- minibus deiiceret in profundum, nonnullas autem ipsis cum nautis oc- cuparet. excelluit autem prae reliquis omnibus militibus magis magis- ter ille Basilius Theodorocanus vir clarus in rebus bellicis et rebus gestis spectatus in terra continenti: tum autem animo flagrans in unam graecarum navium ascendens et admotus Rosicae, cum armis in eam insiliit, et solus contra omnes nautas pugnando, attonitos eos, quotquot non mucrone confecit, in mare proicere se coegit.

Sic cum etiam hanc pugnam feliciter perfecisset rex tranquille egit et civilibus rebus libenter se dedit, scholam leges dandi excitans, et legum custodem praeficiens: sed etiam philosophiae caelestis curavit doctrinam, praesidem philosophorum designans virum nostris maiorem cognitione, et iuvenes ad exercitationem sapientium dicatorum et doctrinarum hortatus est cum habili praeceptore, et honoribus hos in orationum publicarum studio regiis ornans. novavit etiam decretum iuris

ἐν τούτῳ οἱ τῶν ἐπαρχιῶν δικασταὶ καὶ συντάττουσι τὰ ποιητέα ἐγγράφως καὶ τὰ τῶν σχεδαρίων ἐναποτιθέασιν ἴσα δι' ὑποψίας ἀπαλλαγῆν.

Ἄλλ' ὁ βασκαίνων ἀεὶ τοῖς καλοῖς ἕτερον αὐθις ἀνεγείρει πόλεμον ἐπιχώριον ἐκ τοιαύσδε προφάσεως· συγγενία κεκ-5
τημένος ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς Ἀδριανουπόλεως Λέοντα κατονομαζόμενον, τοῦτον εἰς λαμπρὰν ὥσπερ εἰκὸς ἀνατίθῃσι τύχην, καὶ τῷ τῶν πατρικίων, εἶτα καὶ τῶν βεστῶν ἀξιώματι περι-
βλεπτον ἀποδείκνυσι, στρατηγίας συχνὰς καὶ δημαγωγίας ἐμπιστεύων αὐτῷ. ἐν μιᾷ δὲ ἔαρος ὥρα τῇ Μελιτηνῇ στρα-10
τηγούντος αὐτοῦ τὰ Μακεδονικὰ συνεταρχήθη στρατεύματα, μακρὰν ἀποστασίαν ἰδόντα. καὶ ὁ βασιλεὺς ἠπίως κατα-
στείλας τούτων τὸ φρόνημα διέλυσε τὴν ἐπιβουλὴν, πρὸς καιρὸν μὲν, ὡς ὕστερον τὸ ἀποτέλεσμα παραδέδωκεν, ὅμως δ' οὖν κατεστείλατο. κατηγορηθεὶς οὖν ὁ προεκφωνηθεὶς αὐτοῦ συ-15
γενῆς ὡς τῆς στάσεως καὶ τῆς βουλῆς ἀρχηγός, καὶ ὡς εἰς αὐτὸν ἀναφερομένης τῆς τυραννίδος, παραλύεται τῆς ἀρχῆς καὶ μοναδικῶ παραδίδεται σχήματι, καὶ τῇ μεγαλοπόλει ἀνε-
τος καὶ χωρὶς τινος παραφυλακῆς ἀπολύεται. τετάρτην δὲ
a. 1047 πρὸς τῇ δεκάτῃ ἄγοντος τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, καθ' ἣν τὸ 20
ζωοποιὸν σημεῖον ὑψούμενον αἴρεται σὺν ἐξίλειώσει πολλῇ (πρώτῃ δὲ ἰνδικτος ἦν, ὅποτε καὶ ὁ Κρόνος συνώδενσε τῷ Δι), λάθρα τῆς βασιλευούσης ἀποφοιτᾷ, καὶ δι' ἔπνων κατα

16. ἐπιβουλῆς interpres.

22. χρόνος C. correxit interpres.

privati, cum „a iudiciis“ nominaret huius praesidem. in hoc provin-
ciarum iudices et componunt facienda inscriptione et quae in tabellis
erant deponunt aequalia propter suspicionis liberationem.

Sed ille qui invidet semper pulchris aliud rursus movet bel-
lum internum hac ex causa. propinquum habuit rex ex Adrianopoli
Leontem nominatum: hunc ad illustrem ut decebat effert fortunam, et
patriciorum, deinde etiam vestiariorum dignitate amplum reddit: im-
peria multa et magisteria ei credens: uno tamen veris tempore cum
ille Melitenae imperium haberet, Macedonum turbati sunt exercitus,
longam defectionem meditantes. atque rex clementer deprimens horum
animos solvit insidias, in tempore quidem, ut postea exitus tradidit,
sed tamen depressit. accusatus igitur eius antea commemoratus cog-
natus ut seditionis et consilii dux et quasi ad eum deferretur domina-
tio, solvitur imperio et monasticae traditur vitae, et in urbem liber
et sine ullo praesidio dimittitur: quartum autem ad decimum agente
septembre mense, quo vivificum signum elatum tollitur multo cum
piaculo, primus autem erat indictionis, cum etiam Saturnus conveniret

διαδοχὴν ἰσταμένων ὑπόπτερος ὥσανεὶ τῇ Ἀδριανοῦ παραδί-
 δοται πόλει. καὶ συνήθροιστο πᾶν αὐτίκα μάλα τὸ τὴν στρα-
 τευσίμον ἡλικίαν ἔχον ἑσπέριον· καὶ διὰ δύο καὶ τριῶν ἡμε-
 ρῶν εἰς πλῆθος μέγα καὶ στρατιὰν ἀξιόλογον παραδόξως ἐπαί-
 5 ρεται ἢ συνάθροισις. καὶ τοῖς παρασήμοις κοσμηθεὶς μετὰ
 τῆς βασιλικῆς ἐσθῆτος ὁ φυγαδίας στρατηγὸς αὐτοκράτωρ
 παρὰ τῶν συνόντων ἀνηγορεύθη, καὶ διττὴν ἑτέραν ἡμέραν
 διαλιπὼν ὤρμησε σὺν πολλῇ πεποιθήσει πρὸς τὴν εὐδαίμονα
 μεγαλόπολιν. οἱ δὲ προαχθέντες παρὰ τοῦ βασιλεύοντος ἐξ
 10 αὐτῆς στρατιῶται, καὶ τινες τῶν ἐπισήμων τοῦ παλατίου
 προσμένοντες ἐς ἄστν τῆς Σηλυμβρίας, ὡς ἔμαθον τὴν τού-
 του ἔφοδον πολλὴν καὶ ἀνύποιστον ὡς βαρεῖ στρατιῶ καὶ μα-
 χιμωτάτῃ συγκροτουμένην, ἣ ποδῶν εἶχον γεγόνασιν ὀπισθόρ-
 μητοι. καὶ οἱ ἐπὶ τῶν ὑπαίθρων, ἐφοδιάσαντες ἑαυτοὺς ὡς
 15 ἐκάστῳ παρεῖχε τὸ ἐπικείμενον τοῦ καιροῦ, ἐπὶ τὰς πύλας
 ὠθοῦντο τῆς πόλεως, ἄλλος ἄλλον προφθάνειν κατεπειγόμενοι.
 μικρὸν δ' ὕστερον ἢ τοῦ ἀποστάτου ἐπιδημία φοβερά τις καὶ
 καταπληκτικὴ κατηγγέλλετο, ἵππῳ στρατιωτικῷ καὶ πεζικῷ δυ-
 νάμει μὴ ἀποδέουσα πρὸς μάχην βασιλικήν. ἐθροῦντο δὲ
 20 καὶ τὰ προστυχόντα καὶ διηπάζοντο· καὶ οὐδενὸς ἠτᾶται
 τῶν ἐθνικῶν ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. τειχήρεις οὖν γεγονότες οἱ
 περὶ τὴν βασιλεύουσαν σχεδὸν ἅπαντες τῶν ἐντὸς εἶχον τὴν
 φυλακὴν ἰσχυρῶς. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῆς ἐν Βλαχέρναις

18. an στρατοῦ ἐπικικοῦ καὶ πεζικοῦ?

cum Iove, clam regia excedit et equis in successionem constitutis
 quasi volucris Adrianopolin defertur: et convolarunt omnes statim qui
 aetatem militarem haberent vespere, et per duos et tres dies in mul-
 titudinem magnam et exercitum memorandum mire adaugetur conventus,
 et insignibus ornatus cum regia veste exsul ille a praesentibus impe-
 rator dominus renuntiatus est et alterum diem interiiciens profectus
 est multa cum confidentia contra beatam urbem. coacti a rege ex
 illa milites et nonnulli illustres palatii exspectantes in urbe Selymbria
 ut acceperunt huius adventum magnum et intolerabilem quippe gravi
 exercitu et pugnacissimo conciliatum, pedibus quam potuerunt fuerunt
 reduces: atque qui in aperto campo se instruxerunt ut cuique se praec-
 buit tempus praesens ad portas reprimebantur urbis cum alius alium
 autem studeret. paullo post autem apostatae adventus horrendus et
 terribilis nuntiabatur, non carens equitatu militari et peditum vi ad
 pugnam regiam: vastabantur autem etiam quae occurrerent et diripie-
 bantur, neque ullo gentilium inferius est internum bellum: obsessi
 igitur regii fere omnes rerum quae intus erant, praesidium fortiter
 exercebant: et rex in arce Blachernarum sedens dolebat familiarem

καθήμενος ἀκροπόλεως ἤλγει τὴν οἰκείαν ἐπικράτειαν οὕτω
 λυτῶσαν καὶ μαινομένην, ἔστι δ' οὖς καὶ τὰ ἔσχατα πάσχου-
 σαν καθορῶν. ἐπεὶ δὲ τοῖς τεύχεσι προσεγγίσας ὁ τύραννος
 τῷ πλήθει καὶ ταῖς δυνάμεσιν ἐνηβρύνετο, βασιλικῶς καὶ ἀγέ-
 ρωχος ἐμπεριπατῶν καὶ πρὸ τῶν τειχῶν εὐφημούμενος, τινὲς ⁵
 προπετεῖς καὶ ἀτάσθαλοι τοῖς ἀνακτόροις ἐγγίσαντες ὕβρεις
 ἀπρεπεῖς τοῦ ἀληθοῦς βασιλέως κατέχεον, καὶ οὕτως ἀπηλ-
 λάγησαν αὐχήματος ὁμοῦ καὶ φρονήματος γέμοντες. ἄλλος
 δὲ τις τόξον ἀφείς διὰ τῶν κικλίδων μικροῦ ἐδέησε τὸν βα-
 σιλέα βαλεῖν. ἤρπασε δὲ τὴν πληγὴν τῶν θαλαμηπόλων αὐ- 10
 τοῦ ὁ ἐγγύτερος. εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν (κυριακὴ δὲ ἦν) πε-
 ριαλγήσαντες τινες τῶν εὐνουστάτων τῷ βασιλεῖ γνώμην δι-
 δῶσιν ἴν' ἐν τῷ προεκκειμένῳ γηλόφῳ κόψωσι τάφρον, καὶ
 f. 171 v. ἀνδράσιν αὐτὸν πολεμικοῖς, ὅσοι τηρικᾶντα τῇ βασιλικῇ δο-
 ρυφορίᾳ παρέτυχον, περιλάβωσι, καὶ τῷ μήκει τοῦ διαστή- 15
 ματος τὰς ὕβριστικὰς φωνὰς ἀποκρούσωνται, καὶ μὴ τῷ βα-
 σιλεῖ κατήκοι γίνωνται. δόξαν οὖν οὕτως ὁ τε τόπος περι-
 τεταφρευμένος ἐδείκνυτο, καὶ τῇ ἐπαύριδόν στρατιωτῶν τῆς
 παρεμβολῆς περιεῖχοντο. Ἀγαρηῶν δὲ τις ἔξυμμορία τῶν ἐπὶ
 τῆς φρουρᾶς ἐκβληθεῖσα καὶ δεξιώσεων τυχούσα βασιλικῶν, 20
 ἐγκάρσιος ἔσθη τῇ τάφρῳ περὶ τὰς ὄχθας τῆς περιζωννου-
 σης ἐτέρως τάφρον τὴν βασιλίδαν τῶν πῶλεων. ὡς δὲ ἠγγέλ-
 λετο παρὰ τῶν σκοπῶν μεγάλη παρατάξει καταλαμβάνειν τὸν

8. αὐχήματα C.

φρονήματα C.

9. μικροῦδέησε C.

potentiam ita furentem et insanientem: in nonnullis etiam extrema
 patientem videns; cum autem moenibus appropinquans tyrannus mul-
 titudinem et vires iactaret, regie et superbe ingrediens et ante moe-
 nia celebratus, quidam prompti et pravi regiae appropinquantes su-
 perbiam indecoram in verum regem effundebant. atque sic abierunt
 iactatione simul et superbia pleni. alius autem arcum emittens per
 cancellos paene regem icit; excepit autem ictum aulicorum eius pro-
 prior, proximo autem die, dominica erat, irati quidam benevolentis-
 simorum regi consilium reddunt, ut in proiecto colle struant fossam et
 per viros eam militares quotquot tum in regio praesidio aderant, cir-
 cumdent, et longitudine spatii superbas voces arceant neve regi prodi-
 tores fiant. quod cum iis visum esset, et locus circumfossus osten-
 debatur et postero die milites ad castra ponenda se dederunt. Aga-
 renorum autem quaedam classis eorum qui in praesidio erant, expulsa
 et beneficia adepta regia adstitit fossae obliqua circa ripas alterius
 fossae cingentis reginam urbium. quod cum nuntiaretur a custodibus
 magna cum instructa acie occupare velle tyrannum, densentes scuta

τύραννον, πυκνώσαντες τὰς ἀσπίδας οἱ περὶ τὸν βασιλέα, καὶ
 τὰς αἰχμὰς ἀντιστήσαντες, οὕτω τὴν ἔφοδον ἐξεδέχοντο, βρα-
 χεῖς μὲν ὄντες καὶ μηδὲ πρὸς τὸ πολλοστὸν τῆς ἐκείνου στρα-
 5 τικῆς ἀποσώζοντες, οἱ πλείους δ' αὐτῶν ἀπειροπόλεμοι τε καὶ
 ἄβουλοί τε, πῖνον δὲ τῇ ἀποτειχίζουσῃ τάφρῳ καθιστώτες
 τὸς ἐναντίους· ἀρθέντων οὖν τῶν σημείων αἱ φάλαγγες
 ἀνεφάνησαν στοιχηδόν, αἱ μὲν προπορευόμεναι τῆς ἀποστα-
 10 τικῆς παρουσίᾳ, αἱ δὲ τῶν κερμάτων ἐξηρημέναι καὶ ἄλλαι
 τῆς οὐραγίας ἐχόμεναι, ἕως ἀπέναντι τῆς τάφρου συντε-
 15 ταγμέναις τὰς δυνάμεις ἐστήσαντο. εἶτα σιγῆς γενομένης
 ἀκροβολισμοὶ τὸ πρῶτον ἐγίνοντο, καὶ πελτασταὶ σπορά-
 δες ἐξ ἑκατέρου μέρους ἀλλήλοις συνέπιπτον, καὶ οὕτω τῆς
 μάχης κατὰ μικρὸν ἀναπτομένης ἰππῶται τοῖς τοῦ βασιλέως
 πεζοῖς τοῖς ἐκτὸς τοῦ χάρακος προσπηδήσασιν τὰς σαρίσσας
 20 ἐπέφερον. εἶτα μοῖρᾶ τις ἀποτηθεῖσα καὶ τοῖς Ἀγαρηνοῖς
 ἐπὶ μέτρον προαχθεῖσα, καὶ δόξαν παρασχομένη φυγῆς, τῆς
 οἰκειᾶς στάσεως ὡς διώκοντας αὐτοὺς μεταστήσατο· καὶ τα-
 χέως μεταστρέψασα τοὺς ὀπίσθους, εἰς μέσον τούτους συνέκ-
 λεισε, καὶ φόνον τούτων οὐκ εὐαρίθμητον κατεργάσατο. ἐπεὶ
 25 δὲ καὶ εἰς τὴν τοιαύτην ἐπιφορὰν ἐποίησατο, σύνθημα γέγονε
 τοῖς ἐστῶσι συντεταγμένοις ἀλαλάζειν πολεμικῶς, καὶ σαλπισάν-
 των τῶν σαλπιστῶν αὐτοβοεῖν τε τῷ χάρακι ἐπιφέρονται καὶ
 τοῦτον αἰροῦσιν ἐξ ἐφόδου, περιστοιχίσαντες δίκην μελισσῶν

5. ὑφεστώτες?

20. εἰς] an εἰσαυθίς?

regii et cuspides contra tenentes, ita impetum excipiebant, pauci qui-
 dem atque ne contra minimam quidem partem exercitus illius servari
 valentes, plures autem eorum belli imperiti et advenae, sed freti ar-
 cente fossa adstantes contra hostes; sublatis igitur signis phalanges
 apparuerunt instructae, aliae anteeuntes copiam ad defectionem para-
 tam, aliae coniunctae cum cornibus, et aliae ultimis adhaerentes, do-
 nec ante fossam instructas vires constituerunt, tum silentio coorto
 pugnae minus institutae primum fiebant, et peltastae sparsi ex utra-
 que parte se invicem aggrediebantur, atque sic cum pugna paene in-
 cenderetur, equites peditibus regis extra vallum egressis sarissas in-
 ferebant, tum pars quaedam divisa et Agarenis in fronte adducta et
 speciem praebens fugae internae seditionis quasi urgentes eos consti-
 tuit, et celeriter vertens frena medios hos inclusit, et caedem horum
 innumerabilem confecit. cum autem etiam ad hunc talem impetum se
 accingeret, signum datum est instructis qui adstant ut clamarent
 militari modo et cum cecinissent buccinatores primo clamore vallo ad-
 feruntur: atque hoc tollunt primo impetu cingentes apium instar sum-
 mum murum, et ingressi intus multos necabant et calcabant eorum,

τὸ θριγγίον. καὶ εἰσπεσόντες ἔνδον πολλοὺς ἀνήρουν καὶ σενεπάτουσ τῶν ἐκ τοῦ χάρακος, ἑτέροισ δὲ ζωογρία εἶλον πολλοὺς. οἱ δὲ περισωθέντες ἐντὸς πυλῶν ὑπότρομοι εἰσεδέχθησαν. οἱ δ' ἐπὶ τῶν τειχῶν τῷ φόβῳ κατασεισθέντες τῆς συνδρομῆς, καὶ τῶν πυλῶν κυριεύσαι τοὺς πολεμίους νομίσαντες, 5 ταῦτα καταλιπόντες δρομαίως ἐπὶ τὰ πρόσω τῆς πόλεως ἔθειον. καὶ ἦν ἐπιλωμένα πάντα φυλάκων, καὶ δρόμος ἀνὰ τὴν πόλιν καὶ διάυλος ἄτακτος, τῶν μὲν πρὸς τοὺς ναοὺς καὶ τὰ ἱερὰ προσφευγόντων καὶ τὴν τῶν ἄνω συμμαχίαν ἐκκαλουμένων, τῶν δὲ σὺν ὄδυσμοῖς προσιόντων οἴκοις συγγενικοῖς, τῶν 10 δὲ πρὸς ἄλλην παρεγγυωμένων τραπέσθαι, τὰ τῆς ἀλώσεως ἐνθυμουμένων δεινά. οὐδὲ γυναῖκες ταύτης τῆς συνδρομῆς ὑπῆρχον ἀμέτοχοι. καὶ εἰ μὴ τις λογισμὸς ὑπερήφανος τοῦ νεικηκότος περιεγένετο, ἢ φιλόανθρωπος ἔννοια, ὡς λόγος μᾶλλον αἰρεῖ, ἵνα μὴ τῇ τῆς εἰσόδου συγχίσει κακῶς ἄγαν δια- 15 τεθῆ τὸ ὁμόφυλον, ἢ καὶ παλαιὸς λόγος, ἕν καὶ αὐτῷ ἐπιπεῖν τινα λέγεται, τὸ "νίκα καὶ μὴ ὑπερνίκα," τῆς τῶν πυλῶν ἐπικρατείας αὐτὸν διεκώλυσεν, εὐμαρῶς ἂν ἐπέτυχε τῆς ἐπιβολῆς καὶ μεῖζον ἢ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἀποστάτας ἤρατο κλέος, πολέμῳ τὴν τῶν πόλεων μητρόπολιν ἐνὶ καὶ συντόμῳ 20 παραστησάμενος. νῦν δὲ καταφρονήσας τοῦ πρόσω, σὺν τῇ νίκῃ καὶ τῆς οἰκειᾶς δυναστείας καὶ σωτηρίας ἐξέπεσεν. οὐ-
 f. 172 r. τως ἐν πολλοῖς τῶν ἀνδραγαθημάτων πολλάνις ἢ ἀνοχῇ τὸ

12. an ἐνθυμουμένους?

16. ὦν καὶ αὐτὸν C.

qui in vallo erant: alios vivos capiebant multos, servati autem intra portas trepidi recepti sunt. qui autem in muris erant, metu concussi impetus et portis potitos esse hostes arbitrati, his relictis cursu ad ea, quae ante urbem sunt, currebant. atque erant nudata omnia custodibus, et cursus erat per urbem et trepidatio incerta cum alii ad templa et fana confugerent, et superiorum auxilium invocarent, alii lamentantes accederent ad domos propinquas, alii qui ad fortitudinem se vertere iussi erant expugnationisq; terribilia facta cogitarent, neque mulieres huius concursus manebant ignarae, atque nisi quaedam ratio celsa victoris superfuisset sive humana cogitatio, ut ratio magis persuadet, ne aditus confusione nimis male tractaretur gens cognata sive etiam vetus sermo, ut et ipsum quendam elocutum esse tradunt: "vince neu nimis vince," a portarum occupatione cum arcuisset, facile evenisset ei impetus et maiorem quam in ceteris apostatis comparasset gloriam, si bello urbium metropolin uno et brevi subiecisset. nunc autem cum negligeret sequentia, simul cum victoria etiam suam ipsius dominationem et salutem perdidit. ita in multis fortium factorum saepe requies maiorem eri-

μείζον κατεστρέψατο κλέος, ἀδυνατούσης πάντως τῆς ἀνθρω-
πίνης φύσεως τὸ μέλλον ὡς δέον συμβαλεῖν καὶ στοχάσασθαι.

Καὶ ὁ μὲν τῷ τοιούτῳ προτερήματι κορσεθεῖς λαμπρῶς
εἰς τὴν οἰκίαν παρεμβολὴν ἐπανέξενεξε, φιλανθρωποῖς συναν-
5 τήσσει καὶ προσηγορίαις εὐφημοτάταις καὶ παιανισμοῖς παρὰ
τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἀπαντῶμενος· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπεὶ περ ἀδείας
ἔδραξάτο, καὶ ὅπερ ἔδεδίει, τὴν ἐξεφόδον δηλονότι τῆς πό-
λεως ἄλωσιν, ἣ θεία ἀντίληψις διεσκέδασεν, οὐκ ἠμέλησε δέ'
ἄλλης ἐκείνης τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς τῆς ἐπὶ ταύτῃ ἐπι-
10 συναθροίζων τοὺς συμφυγόντας τῶν πολιτῶν καὶ τειχῆρεις
ἑσαυθῆτις ποιούμενος, τὰς τε πύλας κατοχυρῶν, καὶ παντοίοις
ὄπλοις καὶ μηχαναῖς καὶ πετροβόλοις ὄργανοις τὰς ἐπάλξεις
περιζωννύων. τῇ δ' ἐπιούσῃ τὰς δυνάμεις ἀνειληφῶς ὁ τῶν
ἑσπερίων ὑπαιθρῶν κρατῶν ἐπιφαίνεται τοῖς τῆς πόλεως,
15 εὐέλπις ὢν ὡς τῇ προτεραιᾷ καταπλήξας τοὺς ἐναντίους
σὺν εὐλαβείᾳ καὶ φόβῳ παρὰ τούτων ὑποδεχθήσεται, τὰς
πύλας αὐτῷ ἀναπειταννύντων καὶ τῆς πρὸς τὰ βασιλεια
φερούσης βασιλικῆς προηγουμένων. ὡς δὲ τοῦναντίον ἦ
κατὰ λογισμὸν εἶχε συνηνέχθῃ τούτῳ τὰ πράγματα, καὶ τὸ
20 μὲν τεῖχος μείζονι παρασκευῇ περιειλημμένον εἰς τὴν ἐπι-
οῦσαν κατεῖδεν, τοὺς τε ἐπ' αὐτῷ καθημένους πολεμησεί-
οντας καὶ τὴν ἄνοιξιν τῶν πυλῶν προτρεπόμενον διαπαίζοντας
τοῦτον καὶ καθυβρίζοντας, πολλὰ τῆς δυσβουλίας ἑαυτῷ κα-

21. κατεῖδον C.

puit gloriam, cum non possit omnino hominum natura futurum ut ne-
cessarium comprehendere et intelligere.

Atque hic quidem victoria tali satiatus splendide ad sua castra
rediit, humanis prosecutionibus et allocutionibus blandissimis et paca-
nibus a suis acceptus. rex autem quoniam periculi immunitatem te-
nuit et quod metuerat (aditus nimirum urbis expugnationem) divinum
auxilium dissipavit, non negligenter se gessit per totum illum diem
et noctem sequentem cum colligeret confugientes cives et muris cin-
ctos rursus faceret et portas muniret et variis armis et machinationi-
bus et ballistis murum summum cingeret, postero autem die viribus
receptis illi qui campis in occidenti apertis potitus erat apparet iis
qui in urbe erant, certo sperans, se quippe cum superiore die terru-
isset hostes, caute et timide ab his receptum iri, qui portas ei ape-
rissent et quae ad regiam duceret basilicam praecedentes monstrarent.
cum autem contra ac ratiocinabatur ei contigissent res et murum
maiore apparatu cinctum proximo die viderent, eos autem qui in eo
constituti erant pugnatos et hunc, cum ut aperirent portas moneret
ridentes et illudentes, magnopere propter temeritatem se incusavit,

τεμέμψατο, ὅτι τοῦ καιροῦ διδόντος τὸ πρότερον μαλακώτερον αὐτὸς τὴν φιλοτιμίαν ἐδέξατο. καὶ τότε λοιπὸν εἰς ἔργον ὁ λόγος ἐκβέβηκεν, ὅτι τῷ Ἐπιμηθεῖ τὸ μὲν μέλειν οὐκ ἦν, τὸ δὲ μεταμέλειν ἐνῆν. πολλοὺς δ' ἐμπεριπατήσας διαύλους πρὸ τῶν τειχῶν, εἶτα τοὺς ἐαλωκότας προαγαγὼν καὶ διαχειρί-⁵σασθαι τούτους ἐπαπειλούμενος εἰ μὴ τὴν εἴσοδον αὐτῷ οἱ ἐντὸς ἐπιτρέψαιεν, ὡς ἔγνω μάτην τὸ τοῦ λόγου θυροκοπῶν καὶ πρὸς Κρητῶν κρητίζων, ὀπισθόρμητος γέγονε.

Καὶ τινὰς ἡμέρας ἐν Θερμοπόλει ἐπιστρατευσάμενος ἑτέρας, ἀρξαμένον τοῦ πλήθους αὐτοῦ ὑπορρεῖν καὶ τῷ βα-¹⁰σιλεῖ προσιέναι, ἄρως ἐκεῖθεν νυκτὸς πρὸς ἑσπέραν ἐβάδιζε, καὶ κατὰ τῆς Ραιδεστοῦ (πόλις δὲ αὕτη παράλιος, τῆς Προικοννήσου ἀπέναντι) πανστρατιᾶ ἔξωρμήσατο (μόνη γὰρ αὕτη τῶν Μακεδονικῶν οὐ συναπήχθη τούτῳ καὶ συνεφρόνησε), σπεύδων κατὰ κράτος ἐλεῖν τὴν πόλιν καὶ δι' αὐτῆς κατα-¹⁵πλῆξαι τοὺς ἀντιβαίνοντας. προσραγεῖς δὲ τοῖς τείχεσι καὶ μηχανὰς ἐπιστήσας αὐτοῖς, τῶν ἐνδον εὐρώστως ἀνταγωνιζομένων ἄπρακτος ἀπηλλάγη, μηδὲν κατωρθωκὸς ὦν περ διενόησατο. ἐξ ἐκείνου τοίνυν τὴν παρεμβολὴν ἐν τοῖς μεσογειοῖς προθέμενος ἐκυραδοῦκε τὸ μέλλον. ἤρξαντο δὲ καὶ ἀπὸ τῶν²⁰ τῆς ἐώας πολλοὶ πρὸς τὴν βασιλευούσαν ἐπιρρεῖν, πανταχῇ γραμμῶν ἐπιφοιτησάντων βασιλικῶν· καὶ προϊόντες τινὲς ἀποσπάδες ἐξήπτοντο τῶν πεμπομένων πρὸ τῆς παρεμβολῆς,

quod cum occasio ei praeuisset victoriam, mollius ipse certamen tractasset. atque tum eventu probatum est proverbium, quod Epimetheo curam non suppetere ait, suppetere poenitentiam. multas autem cum percurrisset vias ante muros, deinde captos produxisset et se trucidari hos iussurum minitatus esset, nisi aditum ei qui intus erant tradidissent, postquam cognovit frustra dicta esse verba, portas pulsans et ut ad Cretenses quasi Cretensis mentitus rediit.

Et nonnullos dies Thermopylae postquam castra posuit alios, cum coepisset multitudo ei defluere et ad regem ire, surrexit inde noctu et ad occidentem ibat et contra Raidestum (urbs est haec maritima Proconnesum versus) cum toto exercitu vectus est; sola enim haec urbs Macedonicarum non subducta erat ab hoc, et meditabatur studens vi occupare urbem et per eam terrorem iniicere aggredientibus. aggressus autem moenia et machinis oppositis iis, cum qui intus erant valide resisterent, infectis rebus abiit, postquam nihil reportavit eorum, quae meditatus erat. ex eo igitur tempore castris, in mediterraneis positus expectabat futurum. coeperant autem etiam ex oriente multi ad capitalem affluere ubique literis divulgatis regiis, et

- καὶ τὰς ἀγορὰς περιέκοπτον, καὶ ὡς ἐν ἀκροβολισμῷ τὰ τῆς μάχης ἐγένετο. μικρὸν δὲ ὕστερον τῶν ἀπὸ τῆς ἐώας στρατευμάτων ἀπάντων ἐπανεληθόντων, καὶ τῆς δυνάμεως ἀδραῆς ἤδη γενομένης τῷ βασιλεῖ, τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐξηρτύοντο. καὶ οἱ 5 μὲν ἐκ τῆς βασιλίδος κατὰ τῶν ἀντιπάλων ἐσκευασμένοι ἐξήσαν, Βουλγαρικῇ δὲ τις δύναμις ἀπὸ τῆς ἐσπέρας μεταπεμφθεῖσα κατὰ νότου τοῖς περὶ τὸν ἀποστάτην ἐγένετο. ὄθεν καὶ μοῖραν οὗτος οὐκ ἐλαχίστην ἀποτεμόμενος ἐπιτρέπει τὴν ἡγεμονίαν αὐτῆς τῷ συγγενεῖ αὐτοῦ στρατηγῷ τῷ Βατάτζη, f. 172 v.
- 10 ἀνδρὶ γενναίῳ καὶ συνετῷ καὶ πρὸς πᾶσαν πολεμικὴν ἐμπειρίαν ἀκαθαρτέῳ· καὶ συμβαλὼν οὗτος τοῖς ὑπερχομένοις Βουλγαροῖς περὶ τὴν τῶν Κυψέλων περιχώρον ἀγῶνι μεγάλῳ τούτων κρατεῖ, καὶ πολλοὺς ἀνελὼν ἐπανῆλθε τῷ προτερήματι σεμνυνόμενος. εὗρε δὲ τὸν ἀποστειλαντα τούτον πάσης 15 ἐπιλωμένον ἰσχῦος· οἱ γὰρ στρατιῶται καταλιπόντες αὐτὸν ἄλλος ἄλλαχού διεσπάρησαν. ἰδόντες δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Βατάτζην τὸ γεγονός, ἀθρόον καὶ αὐτοὶ φυγαδεῖα ἐχρήσαντο. συνιέντες οὖν οὗτοι ὅπη τύχης εἰσὶ, καὶ πᾶσαν ἀπογνόντες σωτηρίας ὁδόν, τῷ ἐν Βουλγαροφυγῷ σηκῷ καταφεύγουσιν.
- 20 ἐπικαταλαβόντος δὲ τοῦ βασιλικῷ στρατοπέδου, τῆς ἱερᾶς τραπέζης περιεχόμενοι ἀποσπῶνται βιαίως, καὶ δεσμῶται γυνόμενοι τῷ βασιλεῖ παραπέμπονται περὶ τὴν ἡμέραν τῆς τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ γενεθλιακῆς

progredientes nonnulli dispersi aggredebantur eos, qui ante castra missi erant, et fora delebant et quasi eminentia pugna quaedam cooriebatur. paullo autem post cum orientis exercitus omnes rediissent, et vis valida iam esset regi, quae ad bellum opus sunt parabant. atque alii ex regia contra hostea instructi egrediebantur; Bulgarica autem quaedam multitudo ex occidente postea missa a tergo partibus apostatae venit. quamobrem etiam partem hic non minimam separat et tradit imperium eius propinquo suo duci Batatae, viro nobili et prudenti et in omni belli peritia invicto. et congressus hic cum iis, qui subvenerant Bulgaris circa Kypselorum regionem, proelio magno hos vincit et multis interfectis rediit victoria elatus. invenit autem eum, qui hunc miserat, omni denudatum vi; milites enim relinquentes eum alius alio dispersi erant. cum autem viderent etiam Batatae milites factum, una et ipsi fugae se dederunt. intelligentes igitur hi, qua in fortuna essent constituti, et omnem desperantes salutis viam ad templum, quod est in Bulgarophygo, confugiunt. cum autem assequeretur eos regis exercitus sacram mensam tenentes abripiuntur vi, et captivi ad regem mittuntur circa diem festum nativitatis magni dei

ἐορτῆς, καὶ μηδὲ λόγου τυχόντες χειρὶ δημίων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποβάλλουσιν. ἑτέρουσ δὲ τῆς ἀποστασίας συμμύστασ ὁ βασιλεὺς εἰς σῶμα κολάσαι οὐκ ᾤκονόμησε, φρυγῇ δὲ αὐτοὺς καὶ δημεύσει προσεζήμωσε.

Καὶ τὰ μὲν τῆς ἐπιβουλῆς τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος. Σκῦ-5
θαι δέ, οὗς Πατζινάκους οἶδεν ὁ δημῳδης λόγος καλεῖν, τὸν
Ἴστρον παγγενεὶ διαβάντες μετ' οὐ πολὺ τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ἐγκα-
τεσκήνωσαν τύποις, γένος ἀντὶ πάσης ἄλλης ἐπιστήμης καὶ
τέχνης τὴν μεθ' ὄπλων ἐπιδρομὴν ἤσκηκός, καὶ βίον ἔχον τὸ
ἐν ῥομφαίᾳ καὶ τόξῳ καὶ βέλει συνεχῶς διαζῆν, μυσαρὸν δὲ 10
τὰ πρὸς τὸ ζῆν καὶ τὴν ἄλλην διαγωγὴν, καὶ μισροφαγιῶν
οὐδαμῶς ἀπεχόμενον. τοῦτο πονηρᾷ τινὶ τύχῃ τοῖς Ῥωμαίοις
ἐπεισχωμάσαν ὄρισίς πολλὰ δεινὰ καὶ λόγῳ ῥηθῆναι καθέξῃς
μὴ δυνάμενα ἐς ὕστερον διαπέπραχε. τέως δ' οὖν τῆς περὶ
τούτων φήμης ἐπιδραμούσης τὰς πρὸς ἥλιον λίγοντα δυνά- 15
μεις ὁ βασιλεὺς αὐτοῖς ἐπεστήσατο. οἱ δὲ τῆς τε ἄλλοτριᾶς
ἔτι καθεστῶτες ἀπειράτοι, καὶ νόσῳ λοιμῳδῆι κατατρονχόμε-
νοι, ἀσυνήθως δὲ καὶ πρὸς τὰς Ῥωμαϊκὰς φάλαγγας ἀντι-
στρατεύεσθαι ἔχοντες, χειρας μὲν ἀντάραι τούτοις οὐκ ἐδο-
κίμασαν, τοὺς δὲ ἀρχηγοὺς αὐτῶν καὶ συνταγματάρχας δόν- 20
τες ἐνέχυρον, καὶ δούλωσιν οὕτως ὑποκρινάμενοι, φιλανθρω-
πίας ἐντεῦθεν τυγχάνουσι. καὶ λύσις τότε τῆς στρατιᾶς δια-

2. ἀμύστιασ C. 11. μισροφαγιῶν C: correxit Brunetus. 15.
λήγοντασ C.

et salvatoris nostri Iesu Christi atque ne sermonem quidem adepti manibus carnificum oculos amittunt, alios autem defectione simul initiatos rex corpore puniri non iussit; exilio autem eos et publicatione punivit.

Atque seditio talem habuit exitum. Scythae autem, quos Patzinacos solet communis sermo nominare, Istrum cum tota gente transgressi non ita multo post, in Graecis castra posuerunt locis: gens pro omni alia scientia et arte armorum incursionem exercuerat et vitae genus habebat id ut in gladio et arcu et iaculo constanter degeret, sordida autem in vita et cultu alio, et impurorum ciborum esu minime abstinens. haec misera quadam fortuna in Graecos ingressa fines multa horrenda et quae oratione dici deinceps non possint postea perpatriavit. cum igitur fama de his percurreret, vires quae ad orientem a bello cessabant, rex iis opposuit. illi autem inimicitiae etiamtum imperiti et morbo pestifero confecti neque consueti etiam contra Graecas phalanges bellare, manus contra hos tollere non statuerunt, duces autem suos et agminum primores cum dedissent ut ob- sides, et subiectionem ita repraesentassent, humanitatem inde adipi-

γίνεται, τῶν Ῥωμαίων ἀρκεσθέντων τούτοις καὶ χειροῆθεις οἰηθέντων ποιῆσαι τοὺς μηδέποτε γενομένους μηδ' ἔξιν ἔχοντας γίνεσθαι. καὶ οἱ μὲν ἀρχηγοὶ τούτων τῷ βασιλεῖ παραπέμπονται, οἱ δὲ λοιποὶ τοῖς ἰδίοις χάραξι συνετηρήθησαν 5 ἀπαθεῖς.

Ἀωφησάσης δὲ τῆς νόσου, καὶ ὡσπερ ὄφρων ὑπὸ θέρμης εὐρώστως συγκινουμένων αὐτῶν καὶ δόξαν παρεσχηκότων ἰσχύος δυσκατεργάστου, σκοπὸν ἔσχεν ὁ βασιλεὺς τοὺς ἀρχηγοὺς αὐτῶν ἀποστεῖλαι συνετίσοντας τυχὸν τὸ δμόφυλον.

10 ἔτυχε γὰρ αὐτοὺς τῆς τοῦ Θείου λουτροῦ παλιγγενεσίας καταξιῶσαι καὶ φιλοτιμίας ἀξιῶσαι μεγίστης. καὶ δὴ ποιεῖται τούτους τῆς μάχης τάχα καταλλακτῆρας, καὶ ταῖς οἰκείαις πατρίαις αὐθις ἀνασώζει καὶ παραδίδωσιν. ἔγνω δὲ τότε πρῶτον ὅτι μάτην Αἰθίοπα λευκᾶναί τις ἐπιβάλλεται, καὶ ὅτι 15 ὄφιν τρέφειν καὶ πονηρὸν εὐεργετεῖν ὁμοίον, καὶ οὐδ' ἐκάστου τούτων ἡ χάρις ἀποτίκτειν εἰώθεν εὐνοίαν· κατὰ γὰρ τὸ οἰκεῖον ἔθνος γενόμενοι πάντα πράττειν ὅσα τὸ ἔθος αὐτοῖς παρῆναι καὶ διηρέθιζεν οὐκ ἀπέλιγοντο, συνεχεῖς ἐκδρομὰς ἐργαζόμενοι καὶ λαφυραγωγοῦντες τὰ κύκλῳ καὶ πᾶν τὸ προσ-

20 τυχὸν ληϊζόμενοι, καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν γῆν τοῖς αἵμασι τῶν f. 173 r. Αἰσόνων πιαίνοντες. διὸ καὶ συνηραγκάσθη πάλιν ὁ βασιλεὺς κατὰ τῶν βαρβάρων ἐλάσαι στρατιὰν ἀξιόμαχον. καὶ συνελθούσης αὐτῆς καὶ τοῖς ἐναντίοις ἀντιπαραταξαμένης μάχαι

10. καταξιώσας?

11. ἀξιῶσας?

16. ἐτέρου an ἐκατέρου?

scuntur. et dissipatio tum exercitus fit, cum Romani contenti essent his et se eos mansuetos putarent facturos, qui nunquam tales fierent neque facultatem haberent huius rei. atque duces quidem horum ad regem mittuntur, ceteri autem ipsorum munitis locis observabantur incolumes.

Cum autem cessasset morbus et sicut serpentes calore valide se moverent illi et opinionem obtinuissent roboris intractabilis, consilium habuit rex duces eorum mittendi ut erudirent genus cognatum quod aderat. accidit enim ut eos novando divino baptismo dignare vellent et honore dignos habere maximo. atque sic facit eos pugnae mox conciliatores et domesticis gentibus rursus restituit et tradit. intellexit autem tum primum, frustra Aethiopem albare aliquem niti, et serpentes alere et malo beneficere idem esse, neque cuiusque horum gratiam parere solere benevolentiam; etenim cum proprius populus facti essent omnia facere, ad quae mos eos hortabatur et excitabat, non desistebant, cum continuos impetus facerent et spoliarent quae circa erant et quaecunque occurrerent, privarent et Graecam terram sanguine Ausonum satiarent propter quod etiam coactus est rursus rex contra

συνεχεῖς καθ' ἑκάστην ἐγίνοντο, ποτὲ μὲν τούτων ποτὲ δ' ἐκείνων προαπαζόντων τὴν νίκην. ἐπεὶ δ' ἰσοπαλῆς ἐδόκει, μᾶλλον δ' ἢ τῶν Σκυθῶν ἐπιφορὰ προτεροῦσα, χωρὶς ἤτις θατέρου τῶν ἀντιτεταγμένων ἀπ' ἀλλήλων εὐθύς, ὥσπερ ἀπὸ συνθήματος, ἄνευ διωγμοῦ καὶ φυγῆς ἀπῆλλάγησαν. 5

Ἐγνων τοίνυν ὁ βασιλεὺς προσθήκην ἐμποιῆσαι τῇ στρατιᾷ διὰ τῶν ἐώων ταγμάτων καὶ οὕτω τὴν Σκυθικὴν κατεργάσασθαι παντευχίαν. διαβιβάζει τοίνυν εἰς Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας τοὺς στρατευομένους πασσυδίαι, καὶ πολυπλασιάσας τὸ πλῆθος τοῖς Σκύθαις ἐπαφῆκεν, ὁμοῦ ἀρχηγὸν αὐτοῖς ἐπιστή- 10 σας εὐνοῦχόν τινα τῶν ἱερωμένων, τῷ τοῦ ῥέκτιωρος τιμήσας αὐτὸν ἀξιώματι. ὃς τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν κατὰ τῶν ἐναντίων ὁμόσε χωρεῖ· καὶ πρὸ τοῦ χάρακα βαλεῖν καὶ στρατοπεδεύσασθαι καὶ βουλὰς στρατηγικὰς προλαβεῖν καὶ συμβαλεῖν τὰ προσήκοντα, κατὰ μέτωπον τοῖς ἐναντίοις, ὡς εἶχε 15 φόρτον καὶ συσκευῆς ἀγοραστικῆς, ἐπιφαίνεται, σπεύδων αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καταλαβεῖν τοὺς ἀντιτεταγμένους πρὸ τοῦ φυγεῖν, καὶ πανωλεθρίαν τούτων ἐργάσασθαι. ὡς δ' ἐκείνοι περιτετειχισμένοι ταῖς ἀμάξαις τὴν ἔφοδον αὐτῶν ἐξεδέχοντο, δρόμῳ καὶ βοῇ πολλῇ τῇ παρεμβολῇ τούτων τῶν Ῥω- 20 μαϊκῶν φαλάγγων τινὲς προσέβαλον. οἱ δὲ βέλεσιν ἐκμήλοισι χρησάμενοι, καὶ τοὺς ἵππους αὐτῶν πληγαῖς θορυβήσαντες,

11. ῥαίκτιωρος C.

14. προβαλεῖν?

21. προσέλαβον C.

barbaros ducere exercitum pugnacem et cum hic convenisset et hostibus se opposuisset pugnae continuae quoque die fiebant, cum nunc hi, nunc illi praeoccuparent victoriam. cum autem par videretur, sive potius Scytharum impetus superior sine clade alterius oppositorum per alterum, statim quasi signo dato sine persecutione et fuga abierunt.

Statuit igitur rex accessionem facere exercitui per orientales ordines, et ita Scytharum debellare militarem incursionem: traiecit igitur in Europam ex Asia militantes omni cum vi et multiplicans multitudinem Scythis immisit simul ducem iis imponens eunuchum quendam clericorum rectoris honorans eum dignitate. qui quidem viribus receptis cum hostibus congregitur, et antequam munitiones iaceret et castra poneret et consilia militaria exigeret et colligeret necessaria, a fronte hostibus ut instructus erat onere et apparatu coempto, apparet studens et ipse et qui cum eo erant occupare oppositos, priusquam fugerent, et cladem summam horum conficere. cum autem illi cincti curribus impetum eorum perciperent, cursu et clamore multo castra harum Graecarum phalangum nonnullae simul aggressae sunt. illi autem iaculis eminus usi et equos verberibus incitantes, turpiter hos fugere coegerunt, cavente horum quoque, ne

αἰσχροῦς τούτους φυγεῖν συνηνάγκασαν, εὐλαβουμένου τούτων
 ἐκάστου ἵνα μὴ τὸν βίον ἀποβάλῃ πληγῇ ἀπροόπτῳ καὶ συμ-
 πατηθῇ τοῖς συντρέχουσι. δευτέρως δὲ συμβολῆς γενομένης
 ὡς τὴν ὁμοίαν ἐκτροπὴν οἱ Ῥωμαῖοι πεπόνθασιν, εὐθὺς φευ-
 5 γόντων οἱ Σκύθαι τούτων ἐξήρτηντο. καὶ τῇ ἀταξίᾳ τοῦ
 πλήθους τῶν στρατιωτῶν συμμιγέντων, τῶν τε τῆς ἐσπέρας
 στρατιωτῶν μὴδ' εἰς χεῖρας ἔλθειν καὶ τὴν ἦτταν τῶν συμ-
 μάχων ἀνακαλέσασθαι διὰ τὸ παρευδοιμηθῆναι περὶ αὐτὴν
 τὴν ἡμέραν τῆς προκατέρξεως, παντελῆς τροπῆ τῶν Ῥωμαί-
 10 κῶν δυνάμεων γίνεται καὶ φόνος τούτων ὅσος ἀμύθητος. οἱ
 δὲ περισωθέντες τὰς πανοπλίας ἐκδύντες καὶ καταβάντες τῶν
 ἵππων, εἰς ὕλην τε βαθεῖαν καὶ κρημνούς ἑαυτοὺς συνωθή-
 σαντες, μόλις εἰς τὰ ἑαυτῶν ἀνεσώθησαν.

Τοιαύτης δὲ τετυχηκότες οἱ Σκύθαι τῆς εὐτυχίας, καὶ
 15 πολλῶν σωματίων καὶ χρημάτων γενόμενοι κύριοι, καὶ ἀνχῆ-
 ματος μεγάλου πληρώσαντες ἑαυτοὺς, οὕτως ἐμβάλλουσι εἰς
 τὴν Μακεδονικὴν καὶ κατατρέχουσι πᾶσαν ὁμοῦ, καὶ πλειό-
 νων κυριεύσαντες λαφύρων εἰς τὰς ἑαυτῶν σκηνὰς περιφα-
 νῶς ἀνασώζονται. τοῦτο δὲ δις καὶ τρισάκις πεποικηκότες
 20 ἄμαχον ἔχειν τὴν ἰσχὺν καὶ ἀκαταγώνιστον ἔδοξαν. αὐθις
 δὲ περὶ Ἀδριανούπολιν συντάγματα μεγάλα παραλαβὼν ὁ τῶν
 Ῥωμαίων ἡγεμὼν Κωνσταντῖνος πραιπόσιτος ὁ εὐνούχος εἰς

2. βλον om C, adiecit Brunetus.

8. ἀνακαλέων ἀνακαλέ-
 σασθαι C. an ἀνασχομένων ἀνακαλέσασθαι?

22. εἰς om C.

12. βαθείας C.

vitam perderet ictu non expectato neve calcaretur per concurrentes. altera autem concursione facta cum similem repulsionem Graeci passi essent, statim fugientibus Scythae his adhaeserunt et cum confusione multitudinis milites miscerentur et occidentis milites ne manus quidem conserere et cladem sociorum auderent corrigere, quia erant superati circum ipsum diem initii, omnino fuga Graecarum virium fit et clades horum nefanda. servati autem armaturam gravem exuentes et desili- entes equis in silvam profundam et declivia loca se comprimentes vix ad castra suorum pervenerunt.

Talem autem adepti Scythae fortunam et multorum corporum et rerum facti domini et gloria magna cum implevissent se, sic ingredi- untur Macedonicam terram et percurrentes hostiliter omnem simul et pluribus potiti spoliis ad sua tentoria splendide perveniunt. hoc au- tem cum bis et ter fecissent impugnabilem habere se vim et invictam arbitrati sunt. rursus autem circa Adrianopolin agmina magna cum recepisset Graecorum dux Constantinus praepositus (sacri cubiculi) eunuchus et locum aptum et fossis eum munivisset monitu Michaelis

τόπον ἰκανόν, καὶ τάφοις αὐτὸν ὄχυρώσας ὑποθημοσύναις
 Μιχαὴλ βεστιάρχου τοῦ Δοκειανοῦ, ἣν ἐπιτηρῶν τὴν τῶν
 Σκυθῶν ἔφοδον. δι' ὀλίγου δὲ ἐπελθόντες ἐκείνοι ἅπαν τὸ κατὰ
 πρόσωπον πεδίον ἐπλήρωσαν, καὶ εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων παρεμ-
 βολὴν ἐπορεύοντο, πλῆθος ὄντες ὡς ἀληθῶς δυσαρτίθυμτον. 5
 εἶπερ οὖν προσέσχον τότε τῇ τοῦ μαγίστρου τοῦ Ἀρριανίτου
 βουλῇ καὶ περιεφύλαξαν ἔνδον ἑαυτοῦς· οἱ Ῥωμαῖοι κατ' ἐκείνην
 f. 173 r. τὴν ὄραν, εἴτ' ἐπανιοῦσι τοῖς Σκύθαις ἐκ ποδὸς συνεδίασκον
 ἤδη καμοῦσι καὶ κεκμηκόσι τῇ στάσει καὶ τοῖς περιδρόμοις
 τοῦ χάρακος, κὰν εἰργάσαντό τι ἀξιόλογον ἔργον. νῦν δὲ 10
 ἀπαυθαδιασθέντες, καὶ πρὸ τῆς πόλεως ἐμβαλόντες αὐ-
 τοῖς ἐν τόποις ἡροτριασμένοις καὶ ἀμπελωσι καὶ φράγμασι
 κατεσπιλωμένοις, ὀλίγον ἐδέησαν ἀποβαλεῖν καὶ τὸν χά-
 ρακὰ, ἡττηθέντες ἄρδην τῇ τῶν ἐναντίων ἐπιφορᾷ· ἔπεσον
 δὲ καὶ οἱ τῶν ἡγεμόνων ἐπιφανέστατοι, αὐτὸς τε ὁ Ἀρριανί- 15
 της καὶ ὁ Δοκειανός, ὁ μὲν ὑσσῶ βληθεὶς ὁ δὲ ζωργεῖα ληφ-
 θεὶς. ἀχθεὶς δὲ πρὸς τὸν τῶν Σκυθῶν ἀρχηγόν, μηδὲν ὑπο-
 πτήξας ἀρπάζει ξίφος ἀγχοῦ που κείμενον, καὶ παίει τοῦ-
 τον κατὰ τοῦ τραχήλου, καὶ συναφαιρεῖται τὴν χεῖρα, λέξας
 "ἐνὸς καὶ αὐτὸς δυσμενοῦς φονεὺς γενέσθαι οὐ δέδοικα." οἱ δὲ 20
 Σκύθαι θνυμῶ ζέσαντες διασπαράττουσι τοῦτον, καὶ τὴν γασ-
 ττέρα τεμόντες τὰ ἔγκατα τοῦτου ἐξαιροῦσι, καὶ κατατεμόν-
 τες αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας ἀντεισάγουσιν ἐν αὐτῇ. καὶ θνή-
 σκει λοιπὸν τὸν εὐγενῆ θάνατον. τῇ δ' ἐπαύριον συμβαλόν-

5. ἐμπορεύοντο C.

21. ζήσαντες C.

protovestiarium Dokiani exspectabat Scytharum incursionem. brevi autem aggressi illi omnem in visu campum impleverunt, et contra Graecorum castra proficiscebantur, multitudo revera innumerabilis. si igitur animum advertissent tum consilio magistri Arrianiti et clausissent intus se Romani illo tempore deinde revertentes Scythas statim secuti essent iam fatigatos et defatigatos mansione et incursionibus valli, peregissent memorabile opus: nunc autem audaces et ante urbem aggredientes eos in locis aratis et vineis et sepibus obstructis, non multum aberat, quin amitterent etiam vallum victi prorsus hostium impetu: ceciderunt autem etiam ducum illustrissimi ipse Arrianites et Dokianus, alter pilo iactus, alter vivus captus, ductus autem ad Scytharum ducem nihil timidus rapit gladium prope alicubi situm, et caedit hunc in collo et abscindit simul manum, dicens: unius et ipse hostis interfector quod factus sum non sum timidus: Scythae autem ira ardentem discerpunt hunc et ventrem scindentes intestina huius eximunt, et abscidentes eius manus et pedes pro illis inferunt ei: et moritur iam nobili morte:

τες ἀλλήλοις, κατὰ τινα μέρη διδοῦσι νῶτα οἱ Σκύθαι καὶ πεσόντων τινῶν οἱ λοιποὶ περὶ τὰ σφέτερον διασώζονται.

Ἦσχαλλε τοίνυν ὁ βασιλεὺς, καὶ μηχανὴν ἐζήτει δι' ἧς ἂν ἀποκρούσασθαι δυνήσαιοτο τὸ ἀντίπαλον· αὐτὸς 5 μὲν γὰρ δι' ἑαυτοῦ τὴν ἡγεμονίαν ἀναδέξασθαι τοῦ πολέμου καὶ βουλόμενος οὐκ ἠδύνατο, νόσφ' ποδαγωγικῆ περὶ τὰ ἄκρα κακῶς διακείμενος καὶ παντελῶς ἀπρόίτος ὢν καὶ ἀντὶ ποδὸς κεχρημένος τῷ δίφρῳ· τῶν δὲ στρατηγῶν ἀνανδρίαν καταγι-
 10 οὖν εὗρισκεν ἀναστολὴν τῆς συνεχοῦς τῶν βαρβάρων ἐπιδρο-
 μῆς τὴν ἐν τοῖς φρουρίοις διανομὴν τῶν στρατιωτῶν. καὶ οὕτω καστροφυλακοῦντας ἀποδείξας αὐτούς, καὶ τινα Λαί-
 ρον, ἄνδρα γενναῖον ἐς τὰ μάλιστα κατὰ χεῖρα, καὶ νοῆσαι τὸ δέον οὐδενὸς ἦτονα, τούτοις ἀρχηγὸν ἐπιστήσας, ταῖς τῶν
 15 ἐναντίων ἐφόδοις ἐφεδρεύειν πεποιήκεν. ἐπιτηροῦντες τοίνυν αὐτούς ἐν ταῖς ἐκδρομαῖς καὶ ταῖς διαρπαγαῖς τῶν ἐπιχωρίων, κατὰ μοῖραν ἐξίοντες ἀθρόον τῶν πόλεων, καὶ τούτους σπο-
 ράδας καταλαμβάνοντες, τὴν τε λείαν ἀφήρουν καὶ πολλοὺς ἀνήρουν καὶ ζωγεία ἐλάμβανον. τούτου δὲ γενομένου, καὶ
 20 φόβου κατασχόντος τοὺς ἐναντίους, ἀναστολὴν ἔλαβε τὸ δει-
 νὸν τῆς ἐπιδρομῆς, καὶ οἱ ἐντὸς τῆς Σιδηρᾶς λεγομένης ἀνε-
 σιν τῆς συνεχοῦς καταδρομῆς εἰσεδέχοντο.

Ἐν τοσοῦτῳ δὲ τοῦ θύραθεν λωφῆσαντος μαχησμοῦ ἀνε-

postero autem die congressi inter se nonnullis partibus terga vertunt Scythae: et cum cecidissent nonnulli, ceteri in suis castris servantur.

Dolebat igitur rex et machinationem quaesivit, qua repellere posset hostes: ipse enim per se imperium recipere belli licet vellet non poterat, morbo podagrico circa extremitates male vexatus, ut omnino in publicum prodire non posset et pro pede uteretur curru. ducum autem ignaviam cognoscens et in necessariorum administratione imprudentiam, unam reperiebat repulsionem continui barbarorum impetus, in praesidiis distributionem militum. atque sic in castris se tenentes reddens eos et aliquem Latinum virum nobilem maxime promptum et in cognoscendo necessarium nemine minorem his ducem imponens hostium incursiones exspectare iussit. observantes igitur eos in excursionibus et raptibus regionum ordine egressi simul urbibus et hos dispersos deprehedentes spolia abripiebant et multos interficiebant et vivos capiebant. quò facto cum metus obtineret hostes, repulsionem habebat periculum incursionis et qui intus erant in Ferrea illa dicta remissionem continui impetus accipiebant.

Interea cum externum cessasset proelium, animum receperunt

θάρρησε τὸ Ῥωμαϊκόν, καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν ἐπὶ τῆς αὐλῆς ἓνα στρατηγὸν ἀναδεδειχώς, τούτῳ τὰς ἐσπερίους δυνάμεις εὐθὺς ἐνεχείρισε. καὶ ὃς κατὰ τὸ φρούριον τῆς Χαριουπόλεως γεγωνὸς ἐκτὸς ταύτης τὸν χάρακα τίθεται. μαθὼν οὖν ὡς πληθὸς οὐκ εὐαρίθμητον Σκυθῶν ἄρτι προσβαλὸν τὰ περὶ 5 τὴν Χαλκίδα καὶ Ἀρκαδιούπολιν καὶ ὅσα δυσμικώτερα τούτων λήγεται, ἄρας ἐκείθεν πανστρατιᾷ τοῖς βαρβάροις καταπληκτικῶς ἐπιφαινεται. καὶ τὰς φάλαγγας ἐκτάξας πολεμικῶς καὶ θαρρεῖν παρεγγυησάμενος ἀπὸ ῥυτῆρος ἤλαυνε κατ' αὐτῶν. οἱ δὲ πρὸς καιρὸν ἀντισχόντες καὶ τὴν μύχην ἐπισυνάψαντες, καὶ 10 εἰς ἀλκὴν διερεθίσαντες ἑαυτούς, τῶν Ῥωμαίων ἐπικειμένων καὶ πολλοὺς ἀναιρούντων εἰς φυγὴν καὶ ἄκοντες ἔνευσαν. καὶ τῆς διώξεως ἐπὶ πολὺ γενομένης συγχοὶ τῶν Σκυθῶν ἔπεσον. εἶτα καὶ λόχοι τούτων ἀθρόον τοῖς ἐπὶ τῆς οὐραγίας ἐπιχθέντες καὶ αὐτοὶ τῇ φορᾷ τῶν ἔλαυνόντων ἠττήθησαν. καὶ 15 πάντες ὁμοῦ συνεδιώχθησαν ἄχρι τοῦ Ῥεντακίου βουνοῦ.

§. 174 γ. καὶ εἰ μὴ τοῖς δρυμοῖς καὶ ταῖς νάπαις κατέφυγον, καὶ ἔκειντο πάντες τῆς Ῥωμαϊκῆς μαχαίρας γενόμενοι παρανάλωμα.

Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον προτερησάντων τῶν Ῥωμαίων, 20 μετὰ χρόνον τινὰ φήμη τις ἐπιτρέχει τοὺς Σκύθας λέγουσα μετὰ δυνάμεως ἰκανῆς παρεμβαλεῖν εἰς τὸν Τοπλιτζόν. τόπος δὲ οὗτος οὐ μικρὸν ἄποθεν τῆς Ἀδριανουπόλεως κείμε-

Graeci et rex ex curialibus unum ducem creans huic occidentales vires statim tradidit. atque hic in castello Chariopolis constitutus extra hanc vallum iacit. cum igitur audivisset, multitudinem innumerablem Scytharum nuper aggressam regiones Chalcidis et Arcadiopolis et quae his magis ad occidentem sunt versa spoliare, profectus inde cum toto exercitu barbaris terrenis apparet: et postquam phalanges instruxit ad bellum et ut fortes essent monuit equis incitatis proficisceretur contra eos: illi autem in tempore resistentes et pugnam conserentes et ad fortitudinem excitantes se, cum Graeci iis instarent et multos interficerent, in fugam vel inviti inclinarunt. et cum persecutio valde fieret multi Scytharum ceciderunt: deinde etiam agmina horum simul contra ultimos effusa et ipsa vi agredientium victa sunt: et omnes simul pulsati sunt usque ad Rentakium collem: atque nisi ad silvas et valles confugissent, iacuissent omnes Graeci gladii facti opsonium.

Hoc autem modo cum superiores facti essent Graeci, tempore aliquo post fama quaedam percurrit Scythas dicens cum vi sufficiente incidere in Toplitzum (locus autem hic non exiguum abest ab Adriano-

ρος. συναγαγὼν οὖν ἅπαν τὸ στρατιωτικὸν ὃ δηλωθεὶς στρα-
τηγός, τῶν σημείων ἀρθέντων χωρεῖ πρὸς τὴν ἄμυναν. καὶ
περιτυχῶν κατεστρατοπεδευμένοις αὐτοῖς μάχῃ καὶ τούτων
ἐκράτησε, καὶ τὸν ὁμοιον τρόπον αὐτοὺς διαθεὶς τοὺς τε πε-
5 σόντας ἐσκόλευσε καὶ μετ' ἐπινικίων εἰς τὴν σφετέραν ἐγκα-
τεσήκωσε. πολλοὺς δὲ τοιούτοις ἀγωνίσμασι ἐντὸς τῆς σιδη-
ραῆς ὑπέρτερος τῶν ἐναντίων ἀποδειχθεὶς, πᾶσαν τὴν ἐκεῖσε
γῆν τῆς βαρβαρικῆς ἐφόδου βεβαίως ἐκάθηρεν.

Ἐπαρθεὶς οὖν ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐντεῦθεν ἀγωνίσμασι τε
10 καὶ προτερήμασι, δόγμα ἔειπεν πανστρατιᾷ τούτων εἰς τὴν τῶν
ἐναντίων γενέσθαι παρεμβολήν, ἑτέρα δυνάμει ἐῶσα τὴν στρα-
τιὰν ἐξογκώσας. ἐπιτρέπει δὲ καὶ τὸν τῶν Βουλγάρων σα-
τράπην (ἦν δὲ οὗτος τοῖς μοναχοῖς μὲν κατετλεγεμένος ἐκτο-
μίας, δόξῃ δὲ διεπτοημένος καὶ διὰ τοῦτο προσηλωμένος τοῖς
15 μὴ προσήκουσι) συνάρασθαι τούτῳ τοῦ πρὸς τοὺς ἐναντίους
πολέμου. συναγροχῶς οὖν οὗτος τοὺς ὄλους, ἀδραῖ δυνάμει
διαβαίνει τὸν ὑπερανεστηκότα βουνὸν καὶ ὄσον μεθύριον κεί-
μενον τῆς τε Μακεδονικῆς καὶ τῶν περὶ τὸν Ἴστρον χωρῶν,
ὅς καὶ Ζυγὸς διὰ τοῦτο τοῖς ἐπιχωρίοις κατονομάζεται καὶ
20 στενωπὸς ἔχει πολλοὺς, οὗς ὁ δημῶδης λόγος κλεισούρας
καλεῖν παρέλαβε. καὶ περὶ τὴν μεγάλην Πραισιθάβαν διη-
μερεύσας τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἠντρεπίζετο, βουλευτήριον κα-
θίσας καὶ περὶ τῶν εἰκότων δημηγορῶν. ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν

10. an δογματίζει?

poli). conducens igitur omnem exercitum declaratus dux signis sub-
latis proficiscitur ad defensionem et congressus cum iis in castris con-
stitutis pugna etiam hos vicit et simili modo eos tractans interfectos
spoliavit et cum victoriae signis in sua castra transtulit. multis autem
talibus certaminibus intra ferream superior hostibus declaratus omnem
illam terram a barbara incursione fortiter purgavit.

Elatus igitur rex illis certaminibus et victoriis decretum emisit,
ut hic toto cum exercitu in hostium iret castra, altera vi orientali
exercitum implens. iubet autem etiam Bulgarorum satrapam (erat au-
tem hic monachus creatus eunuchus, fama autem deterritus, et pro-
pterea aggressus quae non debebat) auxilium praestare huic in susci-
piendo contra hostes bello: cum igitur coegisset hic omnes, plena vi
transgreditur erectum collem et quasi finem Macedoniae et Istri regio-
num, qui etiam iugum propterea incolis nominatur et angustias habet
multas, quas popularis sermo clausuras vocare didicit: et circa mag-
nam Praesthlabam per diem totum degens, quae ad bellum sunt ne-
cessaria, praeparabat, curiam constituens et de iis, quae decerent, ora-
tiones habens. rex autem volentis cavens egressum, fortasse etiam

τοῦ μέλλοντος εὐλαβούμενος ἔκβασιν, εἴτε καὶ συμβουλαῖς ἐτέρων πεισθεῖς, διὰ γραμμάτων παρήγει τῷ ἀνδρὶ μὴ συμβαλεῖν πόλεμον, εἰ οἶόν τε ἐστί, πρᾶγμα δυσμήχανον αὐτῷ ἔποθεῖς· ἀγχιθύρου γὰρ τῆς μάχης καθεστώσης ἀδύνατον ἦν ἀμογηεῖ καὶ κινδύνου χωρὶς ἀπαλλαγῆναι ἐκεῖθεν. καὶ ὁ μὲν τὸ ἤτιον κακὸν αἰρούμενος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀμφίβολον, πρὸς μάχην ἑώρα, καὶ δῆλος ἦν πᾶσι τοῦτο σκοπῶν καὶ διανοούμενος· ὁ δὲ τῶν Βουλγάρων σατραπῆς, φθόνῳ κατεστρατηγημένος καὶ δόλῳ (καὶ γὰρ λέγεται μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο τὸ πάθος τοὺς πλείονας τῶν ἔκτομιῶν ὡς ἐπίπαν παρονοχλεῖν), προφάσεως ἐκ τοῦ βασιλικοῦ δραξάμενος ὄρισμῷ οὐκ ἀνίει τὴν φυγὴν ἀσύντακτον προτρεπόμενος καὶ τὸ συννοῶσιν τοῖς πᾶσι τὸ ἑαυτοῦ προτιθέμενος βούλημα, ἵνα μὴ, φησὶν (ἐπεψιθύριξε γὰρ πρὸς τοὺς παρόντας λαθραῖως), τοῖς ὀπλοῖς τῆς ἑαυτοῦ ἡγεμονίας μέγας ὁ παρὰ βασιλέως δόξῃ 15 πεμφθεῖς, καὶ τοσοῦτον ἔργον κάτωρθωκῶς ἐπιφημισθῆ καὶ καταγάγοι τὸν θρίαμβον. ἔλαθε δὲ τὸ ξίφος ὠθῶν, ὡς ὁ λόγος, καθ' ἑαυτοῦ, καὶ τήνδε τὴν γνώμην ἀληθιζομένην δεικνύς, ὅτι φθόνος οὐκ οἶδε προτιμᾶν τὸ συμφέρον· σκοπῶν γὰρ ὅπως ἐτέρου τὴν νίκην ἀφαρπάσῃ, περὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας 20 ἀπροόπτως οὐ διεσκόπησεν. ὡς γὰρ ἐκράτησεν ἡ γνώμη τοῦτον τὸν πόλεμον ἀπανάινομένον, περὶ λύχων ἀφὰς αἱ τε σκηναὶ περιηροῦντο καὶ συσκευασάμενος ἕκαστος τῆς οἴκοι

12. an τοῦ συνοίσοντος?

consiliis aliorum commotus, per literas monuit virum, ne consereret bellum, si fieri posset, rem difficilem ei suadens: cum enim ante portas quasi staret pugna, non fieri potuit, ut sine contentione et periculo abiret inde: atque ille quidem minus malum eligens sive potius anceps ad pugnam spectabat, et perspicuus erat omnibus hoc studens et cogitans. Bulgarorum autem satrapa, invidia superatus et dolo (etenim dicunt inter cetera etiam hoc malum plures eunuchorum plerumque vexare) praetextum ex regia captans constitutione non proficiebatur fugam confusam ostendens et ei quod omnibus prodesset suum anteponens consilium, ne, inquit, (susurrabat enim ad praesentes clam) armis sui imperii magnus gloria qui a rege missus erat et tantum opus feliciter gerens celebraretur et duceret triumphum. nesciebat autem, se gladium ut est in proverbio contra se premere et hanc sententiam veram reddere quod invidia nescit aestimare utile: studens enim, ut alii victoriam abriperet, de sua salute imprudenter non cogitavit. postquam enim superior fuit sententia huius, qui bellum dissuaderet, circa candelaborum accensionem tentoria tollebantur et paratus quisque viam quae domum forebat, captabat. Scythae autem qui antea acceperant

φερούσης ἤπειτο. οἱ δὲ Σκύθαι προεγνωκότες τὴν τῶν Ῥωμαίων προαίρεσιν παρὰ τῶν ἑλωκότων αὐτοῖς, προκαταλαμβάνουσιν τὰς ἐξόδους, καὶ τούτους ἀσυντάκτους εὐρόντες πολὺν φόνον αὐτῶν εἰργάσαντο, καὶ κατὰ κράτος αὐτούς κατα-
 5 γωνισάμενοι καὶ μέχρι πολλοῦ συνδιώξαντες, καὶ τοὺς τούτων νεκροὺς σκυλεύσαντες, οὓς δὲ καὶ ζῶντας ἐλόντες, τὴν προτέραν ἤτιαν ἀνεκαλέσαντο καὶ πρὸς εὐετηρίαν ἑαυτοὺς ἀνεκτήσαντο. ὁ δὲ τῶν Βουλγάρων ἀρχηγός, ὁ τὴν αἰτίαν τοῦ μὴ κροτηθῆναι τὸν πόλεμον συνεισενεγκῶν καὶ φθόνῳ τὸ πᾶν
 10 σκαιωρήσας τῆς χαλεπότητος, ἀγερώχῳ τινὶ καὶ θρασεῖ κατεποχούμενος ἵππῳ, καὶ τοῖς τούτου ποσὶ ἀνάλωτος εἶναι θαρ- f. 174 v.
 ρῶν, περιτυγχάνει διώρῳγι, καὶ τοῦ ἵππου ταύτη ἀεροβατήσαι οἰοῖται βουληθέντος ἐκτρέπεται τῆς ἕδρας αὐτός, καὶ πτώμα τῇ γῆ καταφέρεται δύστηνον. καὶ τινες τῶν Σκυθῶν ἐπικα-
 15 ταλαβόντες αὐτὸν λόγῃ τοῦτον διαχειρίζονται, πύματον ἄρτι μαθόντα ὡς ὁ φθόνος ἐξ ἄπαντος ὑφίσταται περὶ τὴν γραφήν, καὶ φθόρου γεννητικὸς εἴτε τοῦ γεννήτορος εἴθ' ἑτέρων συνενηγεμένων αὐτῷ καθέστηκε.

Τότε δὴ, τότε, κατὰ τὴν νύκτα τῆς ἀσυντάκτου φυγῆς,
 20 ἐκ τῆς κατασκοπῆς ὁ Βοτανειάτης τὸ πραττόμενον ἀτύχημα καὶ τὰ παρ' ἐλίδα τῇ Ῥωμαίων δυσβουλίᾳ συμβεβηκότα θεώμενος, ἀνίας τε πολλῆς ἐπλήσθη καὶ τῆς κακονοίας τοὺς οὕτω συμβουλευσάντας ἐταλάνισεν. εἶτα τοῖς ἄμφ' αὐτὸν

3. ἀσυντάκτως C.

16. an σεσόφισται?

17. φθόνου C.

Graecorum consilium a suis captivis occupant exitus et hos confusos inveniētes multam caedem eorum perpatraverunt; et fortiter eos bellantes et longe persequentes et horum mortuos spoliantes, nonnullos etiam vivos capientes priorem cladem correxerunt et ad copiam (bonum annum) se recollegerunt. Bulgarorum autem dux qui causam belli non conserti intulerat et invidia totam machinatus erat difficultatem, superbo et forti vectus equo et huius pedibus a captivitate se tutum esse confidens venit ad fossam et cum equus ibi per aera ingredi quasi vellet, evertitur sede ipse et casu in terram deiicitur tristi. atque nonnulli Scytharum aggressi eum lancea hunc conficiunt, postremum demum cognoscentem, invidiam perniciem afferre et invidis et iis qui invidis utuntur.

Tum igitur nocte confusae fugae ex speculatione Botaniates factum malum et quae contra spem Graecorum temeritate facta erant conspiciens aegritudine multa impletus est et propter eos qui ita stultitiae auctores fuerant doluit: deinde suis imperavit, ne ovium instar inter se dissiparentur sicut ceteri milites facientes conspicerentur, neve

παρεκελεύσατο μὴ δίκην προβάτων ἀπ' ἀλλήλων διασκευασθῆ-
 ναι, καθὼς οἱ λοιποὶ στρατιῶται ποιούντες ὀπάττονται, καὶ
 νῶτα δοῦναι τοῖς πολεμίοις καὶ σκοποῦς ἑαυτοὺς θέσθαι τῶν
 Σκυθικῶν τοξευμάτων, ἀλλὰ παρ' αὐτῷ μένειν καὶ σχολαίως
 ἔπεσθαι μετὰ καρτεροῦ τοῦ συντάγματος, ὡς δυναμένου του· 5
 του τοῖς ἐναντίοις ἰσχυρῶς ἀνταμύνασθαι. οἱ δὲ καὶ συμ-
 φρονήσαντες ἅμα καὶ τῇ ἀνδρεία τούτου θαρρήσαντες τὴν ἑαυ-
 τῶν σωτηρίαν τούτω καὶ τὴν εὐθυωρίαν ἀνέθεντο. ἐπορεύετο
 μὲν οὖν μετ' αὐτῶν ὁ Βοτανειάτης· οἱ δὲ Σκύθαι πληθύν
 τινα ἰδόντες μικρὰν συντάξει καὶ κόσμῳ προβαίνουσαν, ἐπ' 10
 αὐτὴν ἀκρατῶς ἤλασαν. καὶ πολλὰ περιπνεύσαντες τούτους,
 καὶ νιφάδας τόξων αὐτοῖς ἐπιπέμψαντες, ὡς ἀμήχανον ἔγνον
 τὴν τούτων παράλυσιν, ἑαυτοὺς ἀνέλαβον ὀπισθεν. ὁ δὲ Βο-
 τανειάτης τὸν παραρρέοντα ποταμὸν ἐπιτείχισμα ποιησάμενος,
 καὶ τινὰς σκοπιὰς ἀπὸ μέρους ὑπὲρ αὐτοῦ προβαλλόμενος, 15
 ὡς ἂν μὴ κυκλῶτο παρὰ τῶν ἐναντίων καὶ παντελῶς ἀπειρ-
 γοίτο τῆς ὁδοῦ καὶ μέσον χορείας ἀπειροπληθεῖ πολέμῳ ἀλίσ-
 κοιτό, προέβαινε μὲν περὶ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ. οἱ δὲ
 Πατζινάκοι πάλιν ἐπεισεσόντες αὐτῷ δι' ὅλης ἐπολέμουν
 ἡμέρας, ἐν νυκτὶ δὲ πάλιν κατὰ διαδοχὰς ἕτεροι· κατατρο- 20
 πώσασθαι δὲ τοῦτον καὶ τοὺς περὶ αὐτόν, καὶ πείσαι κατα-
 θεῖναι τὰ ὄπλα, οὐδαμῶς ἠδυνήθησαν. σκοπὸν δὲ μελετή-
 σαντες τούτους ἀνίππουσιν ποιῆσαι, διὰ πολλῶν βελῶν μακρο-

17. πόλεμον C.

terga darent hostibus et quasi fines se constituerent Scythicorum iacu-
 lorum sed apud se manerent et tranquille sequerentur cum valido ag-
 mine, quippe quod posset hostibus fortiter resistere: illi igitur et con-
 cordes simul et fortitudine huius animosi suam salutem huic et direc-
 tionem crediderunt. proficiscebatur igitur cum iis Botaniates: Scythae
 autem numerum cum viderent parvum ordine procedere, contra iam
 immodice contenderunt et cum multum circum hos equitassent et ni-
 ves iaculorum iis immississent, postquam non fieri posse cognoverunt
 horum dissipationem se receperunt retro. Botaniates autem praeter-
 fluentem fluvium praesidium faciens, et nonnulla speculatoria ex parte
 super eo proponens, ne cingeretur ab hostibus et omnino excluderetur
 via et circumfusos immensa multitudine hostium caperetur, procede-
 bat circa ripas fluvii. Patzinaki autem rursus incidentes ei per totum
 pugnabant diem. noctu autem rursus vicissim alii; in fugam autem
 vertere hunc et eius milites et commovere, ut deponerent arma, nullo
 modo potuerunt, studentes autem hos equis privare multis iaculis
 eminus missis equos eorum icerunt, cum ad mans cum iis congregari
 non possent; experientes enim antea hoc saepe multos suorum perdi-

5 θεν ἐκπεμπομένων τούς ἔππους αὐτῶν κατηκόντισαν, εἰς χεῖρας αὐτοῖς ἐλθεῖν μὴ δυνάμενοι· δοκιμάσαντες γὰρ πρότερον τοῦτο πολλάκις πολλοὺς τῶν ἰδίων ἀπέβαλον, παρ' αὐτοῦ τοῦ Βοτανειάτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ διαχειρισθέντας. ὡς δὲ τῶν

10 ἔππων αὐτοὺς οἱ βάρβαροι ἀπεστέρησαν ταῖς ἐκ τῶν τόξων πληγαῖς, ἔμειναν [μὲν πεζοὶ μετὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν κρηπίδων, ταύτας δ' ἀποτεμόντες ἐν ἐμβάδων τάξει τὰ κάτω μέρη κατέλιπον. οὐ μὴν τὰς ἀσπίδας καὶ τὰ ξίφη ἀπέλιπον, ἀλλὰ τὴν

15 στρατιωτικὴν ὄπλισιν ἔχοντες οὕτω τὴν ὁδὸν καὶ τὸν πόλεμον ἦνουν· οὐ γὰρ κατέλιπον αὐτοῖς ἀτακωχὴν οἱ πολέμοιοι, ἀλλὰ κατὰ διαδοχὰς πολεμοῦντες ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς διὰ πάσης φιλοτιμίας ἐχώρουν, ὥστε πᾶσι τρόποις ὑπὲρ ἅπαν τὸ στρατόπεδον αὐτοὺς παραστήσασθαι. ἀλλ' οὐγε πρὸς τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν ἀφορῶντες, καὶ πρὸς τὸ θαρσαλέον αὐτοῦ καὶ

20 ἡγεμονικὸν ἐκπληττόμενοι, μένους ἐπληροῦντο, καὶ τοῦ ἀπλήτου μόχθου καὶ τοῦ συνεχοῦς πολέμου παρηγορίαν οὐ μικρὰν ἐκομίζοντο. τρίτην οὖν ἡμέραν οὕτως διανύσαντες ἐν πεζοπορίᾳ, καὶ τῶν πολεμίων τούς εἰς χεῖρας ἐλθόντας πολλοὺς ἀναλώσαντες, ἔππων τριῶν ἐκυρίευσαν, καὶ τούτους αὐτῷ

20 προσήνεγκαν, δυσωποῦντες ἐποχθῆναι μόνον μετὰ δύο ὑπασπιστῶν καὶ τοῖς ποσὶν αὐτῶν πιστεῦσαι τὴν σωτηρίαν ἑαυτοῦ. ὁ δὲ μηδὲν τοιούτου καταδεξάμενος, μηδὲ ῥίψασπιν ἑαυτὸν ἀποδεῖξαι μέχρις ἀκοῆς ἀνασχόμενος, πληροφοροεὶ μὲν

11. διοχὰς C. correxit Brunetus.

derunt per ipsum Botaniatem eiusque milites interfectos: cum autem equis eos barbari privassent iaculorum ictibus, manserunt pedites cum Graecis crepidis. his autem abscissis in embadam loco inferiores partes gestabant. neque tamen scuta et gladios reliquerunt, sed militarem armaturam induti ita viam et bellum perficiebant: neque enim concesserunt iis inducias hostes sed vicissim bellantes per dies et noctes omni cum certamine proficiscebantur ita ut omnibus modis prae omnibus castris ii adtarent: sed hi quidem ad ducem suum spectantes et eius animosum et imperiosum vultum stupentes animo implebantur et immensi laboris et continui belli solatium non parvum inde reportabant. tertium igitur diem cum ita peregissent pedites euntes et hostium qui in manus venerunt multos interfecissent, equis tribus positi sunt et hos ei attulerunt rogantes, ut veheretur solus cum duobus armigeris et eorum pedibus crederet salutem suam. ille autem nihil tale accipiens neque scutum abiicientem se praebere usque ad famam volens certiores eos facit ipse, se optabilius habere ocuis omnibus mori, quam fallere promissum firmam cum iis constantiae et contentio-

αὐτοὺς ὡς αἰρετιώτερον ἔχει θῦλλον ἀπάντων ἀποθανεῖν ἢ
 l. 175 γ. ψεύσασθαι τὴν ὁμολογίαν τῆς μετ' αὐτῶν στεργαῖς διαμονῆς
 καὶ ἀθλήσεως, οἰκείαις δὲ χερσὶ τοὺς πόδας ἀποτέμνει τῶν
 ἵππων, καὶ μέχρι τέλους ἀγωνίσασθαι τὸν περὶ ψυχῆς ἀγῶνα
 πᾶσι κατεπηγγεῖλατο, καὶ τοῖς πολεμιωτάτοις ἀμύνεσθαι καὶ 5
 μὴ διαρραγῆναι τῆς συνοδίας αὐτοῦ. οἱ δὲ τὸ θάρσος αὐ-
 τοῦ καὶ τὸ τῆς εὐγενοῦς ἀνδρίας ὑπερφυῖς ἀγασθέντες, καὶ
 τὴν τῆς γνώμης εὐθύτητα καὶ τὴν ἄγαν εὐτολμίαν καὶ στερ-
 ροτάτην πίστιν ἐκπληκτικῶς ἐπαινέσαντες, εὐέλπιδες ὄντως
 γεγόνασι τοῦ μηδὲν τι παθεῖν ἀνήκεστον, τοιοῦτον ἀρχηγόν 10
 κεκτημένοι καὶ τοῦ πολέμου καὶ τῆς ὁδοῦ προεξάρχοντα. ἔκ-
 τοτε οὖν ἐπὶ ἑννέα ἡμέρας καὶ τσσαύτας νύκτας οὐ διέλιπον
 οἱ πολέμιοι περιιπεύοντες αὐτοὺς καὶ καθυλακτοῦντες καὶ
 τῶσιν βάλλοντες. οἱ δὲ τὰς ἀσπίδας προτείνοντες ἐδέχοντο
 μὲν τὰ βέλη τούτων καὶ ἀπεκρούοντο, ἐχόμενοι δὲ τῆς ὁδοῦ 15
 εἴ τινας εὖρον ἔγγιστα τούτοις παραπελάζοντας, στεργοτέραις
 πάνυ κατεπόνουν πληγαῖς. καὶ περιέστη τῷ Βοτανειάτῃ μετὰ
 τῶν ἀμφ' αὐτὸν ὁ τοῦ πολέμου καὶ τῆς ἀποῦ κάματος εἰς
 ὄλας ἡμέρας ἕνδεκα καὶ νύκτας ἴσας, πρᾶγμα μῆτε τοῖς πα-
 λαιοῖς ἐκείνοις καὶ ἀδομένοις εἰς ἀνδρίας ἐπίτασιν μῆτε νέοις 20
 ἔν τε Ῥωμαίοις καὶ Πέρσαις καὶ λοιποῖς ἔθνεσι κατορθωθῆν
 τε καὶ τολμηθῆν. ὁ γὰρ πόλεμος καὶ ἡμίτομον ἡμέραν τινὲ
 προσγεγόμενος παραλύει οἶδεν αὐτὸν καὶ ἀνάκλιδα τίθεσθαι,

6. an αὐτῶν?
 interpres.

18. an ὁδοῦ? margo τοῦ κόθου. ὁδοῦ etiam

nis. propriis autem manibus pedes abscindit equorum, et ut usque
 ad finem salutis certamen certarent omnibus pronuntiavit et inimicis-
 simis resisterent neve dissiparentur ab coniuncto itinere eius. hi au-
 tem animus eius et nobilis virtutis magnitudinem admirati et sen-
 tentiae simplicitatem et ingentem magnanimitatem et firmissimam fidem
 stupore laudantes spem bonam revera acceperunt, nihil patiendi into-
 lerabile, cum talem ducem haberent et belli et itineris principem. ex
 hoc tempore circiter novem dies et totidem noctes non cessabant
 hostes equitantes circum eos et latrantes et iaculis iacentes. hi au-
 tem scuta protendentes excipiebant iacula horum et repellebant. te-
 naces autem viae si quos invenerunt prope his appropinquantem den-
 sioribus omnino eos domabant ictibus: et instabat Botaniati cum eius
 militibus belli et itineris fatigatio per totos dies undecim et noctes
 totidem: res neque veteribus illis et celebratis propter virtutis con-
 tentionem neque novis inter Graecos et Persas et ceteros populos
 perpetrata et suscepta: bellum enim etiam per dimidium diem alicui
 instans solvere scit eum et infirmum facere, et quidem equitantem

καὶ ταῦτα ἰππότην ὄντα καὶ τοῖς ποσὶ μὴ ὀκλάζοντα. τὸ δὲ διὰ τοσούτων ἡμερῶν πεζῇ βαδίσειν καὶ πολεμεῖν, καὶ μηδὲ νυκτὸς ἡρεμίαν ἄγειν, οὐδεὶς πω τῶν ἀπάντων ἀκοαῖς ἔλαβεν, εἰ μὴ ἐπὶ τοῦδε τοῦ ἀνδρὸς ὑπερφυῶς ἐθανματουργήθη. ὡς δ' ἀπέκαμον οἱ πολέμιοι καὶ τῇ Ἀδριανοῦ πόλει πλησιάζειν ἐπέγνων, ὅπισω ἑαυτοὺς ἀνελάμβανον, θαῦμα καὶ οὔτοι τὴν καρτερίαν αὐτοῦ καὶ ἀνδρίαν ὡς ἀνεκδιήγητον λογιζόμενοι· ὄθον καὶ πολλοὺς συνέβη τῶν φευγόντων Ῥωμαίων ἐκ τῆς τοιαύτης τῶν βαρβάρων σχολῆς τὰς τούτων χεῖρας δια-
10 φυγεῖν.

Ἐκτοτε τοίνυν οὐδεμίαν ἀξιόλογον δύναμιν ὁ βασιλεὺς ἔγνω κατὰ τῶν ἐναντίων ἐκπέμπειν, ἅμα μὲν τοῖς παραδείγμασι βαλλόμενος τὴν ψυχὴν, ἅμα δὲ καὶ λόγον θρυλλόμενον προσιέμενος, ὡς τὸ θεῖον οὐκ ἐπινεύει τὸ ἔθνος ἰβηδὸν κα-
15 τακενηθῆναι καὶ γλώσσαν μίαν τῶν ἀπηριθμημένων σχολάσαι· προελομένων δὲ τὴν εἰρήνην αὐτῶν προσιέται τούτους ὁ βασιλεὺς, καὶ σπονδαῖς τὸν πόλεμον καταθέμενος συλαγωγεῖν ἤρξατο τὰς εὐνοίας αὐτῶν, καὶ τοῖς Ῥωμαῖοις δώροισι καὶ ἀξιόμασι καταμαλάττειν τὸ βαρβαρικὸν αὐτῶν καὶ ἀτάσ-
20 θαλον ἤθος.

Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Οὐννοι Νεφθαλιταὶ, Περσῶν ἄποιοι, οὗς τῆς Περσίδος ὁ Γάγγης ἀποτειχίζει ποτα-

1. Ἰπποντα ὄντα C.

18. Ῥωμαϊκῆς C.

neque pedibus fatigatum. per tot autem dies pedibus ingredi et bellare neque noctis quietem agere, nemo unquam omnium fando audierat, nisi in hoc viro ingens miraculum factum erat (quin hunc virum valde miraretur). cum autem fatigaretur hostes et se Adrianopoli appropinquare cognoscerent, retro se recipiebant miraculum et ipsi constantiam eius et virtutem inenarrabile habentes, unde accidit, ut multi fugientium Graecorum propter talem barbarorum quietem eorum manus effugerent.

Ex eo igitur tempore ne unam quidem memorabilem vim rex statuit contra hostes emittere, et exemplis ictus animum et sermonem vulgarem probans, numen divinum nolle populum stirpitus interimi aut linguam unam earum quae numeratae sunt deficere: cum autem mallet pacem illi, arcessit hos rex et pactis cum bellum deposuisset comparare coepit benevolentiam eorum et Graecis muneribus et dignitatibus mollire barbaros eorum et impios mores.

Circa eadem autem tempora Hunni Neuthalitae Persarum vicini, quos a Perside Ganges secludit fluvius, quatuor et dimidium miliarium

μός, τέσσαρσι πρὸς τῷ ἡμίσει μιλίοις τὸ εὖρος ἀποτεινόμενος, ἐν τοῖς στενωτέροις αὐτοῦ διαβήμασι διαπεραιωθέντες τὸν ποταμὸν, ἡγεμόνος αὐτοῖς ἀνωξάντος τὴν ὁδὸν ὃς προελημμένος καὶ ταπεινῇ τύχῃ συμπεπορισμένος καὶ δουλικῇ, μετὰ τελευτὴν τοῦ κρατοῦντος δεσπότης τῆς Περσικῆς γέγονεν ἐγ- 5 κρατῆς, καὶ ἀκαταμάχτην σθένος οἶον τοῖς ἐκεῖσε πᾶσιν ἐναποδείξαντες, πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον τοῖς Ἰβηρικοῖς ὄριοις προσήγγισαν, καὶ καταδραμονῆτες πλείστην ὄσσην ἠδύναντο, ἀρχηγὸν τῶν Ῥωμαίων ζωοργεῖα εἶλον, τὴν ἀρχὴν περιεζωσμένον τῆς Συρίας, Λειχουδὴν ἐπικαλούμενον. καὶ συνεχεῖς ἐκδρομὰς ἐπετείους τὸ 10 ἔθνος ποιούμενον οὐκ ὀλίγα τὴν Ῥωμαϊκὴν κατέβλαπτε γῆν. ἀντιπαραταττόμενοι δὲ τούτοις οἱ τῶν ἄκρων ἐπιστατοῦντες Ῥωμαῖοι τὴν ἥτιω πῶς ἀπεφέροντο, τόξων εὖ εἰδότην τῶν ἐναντίων καὶ κατὰ σκοπὸν βυλλόντων οὐχ ἥκιστα, καὶ τοὺς ἀν- f. 175 v. τιταγαμένους ἐκδειματούντων ταῖς ἐκρηβόλοις πληγαῖς. διὸ καὶ 15 ἀνευδόμενος κατέτρεχον πᾶσαν τὴν Ἰβηρικὴν, πολίχνια καὶ κώμας ἀρπάζοντες καὶ μεγίστας ἀνατρέποντες πολιτείας, καὶ χώρας ἀνασταύτους ποιούμενοι. συνηνέχθη δὲ ταῦτα διὰ τὴν τοῦ βασιλέως ὕστερον πλεονεξίαν. στρατεύματος γὰρ ἀξιωμαχὸν τὴν Ἰβηρικὴν περιέποντος, καὶ ὀψώνιον ἔχοντός τινος 20 τῶν παρακειμένων δημοσίων χωρῶν, ἀφείλετο ταύτας ὁ βασιλεύς, καὶ παρελὼν τῶσαύτην ἰσχὺν οὐ μόνον τοὺς ἰδίους ἀπέβαλε συμμάχους, ἀλλὰ καὶ πολεμίους αὐτοὺς ἰσχυρῶς ἐρ-

4. δουλικῇ interpre: C δουλικήν. 9. τῆς] τῶν τῆς C. 23. ἰσχυροῦς interpre.

in latitudinem extensus, in angustioribus eius vadis transgressi fluvium duce eis aperiente viam, qui antea captus et tenui fortuna comparatus et servili post obitum regnantis domini Persidis fuit dominus, et invictum robur ut iis, qui ibi erant, omnibus probantes ad orientem solem Ibericis finibus appropinquarunt, et aggressi quam plurimam terram duce Graecorum vivum ceperunt, imperio cinctum Syriae, Lichudem cognominatum; et continuos impetus annuos populus faciens non parvo modo Graecae nocuit terrae. cum autem se opponerent his Graeci, qui arcibus impositi essent, inferiores discesserunt, cum arcum bene gnari essent hostes et ad finem iacerent non parum et oppositos terrerent eminens ictibus. quamobrem etiam strenue percurrerunt omnem Ibericam terram, oppida et pagos spoliantes et maximas pervertentes civitates et terras desertas facientes. accidit autem hoc propter regis postea avaritiam. cum enim exercitus pugnax Iberiam obtineret et stipendiaras haberet quasdam adiacentium regionum publicarum, sumsit hos rex et erepta tanta vi non solum suos perdidit

γασάμενος προσθήκην διὰ τούτων ἀκαταμάχτην προεξένης
 τοῖς ἐναντίοις. ἐν μιᾷ γὰρ πλήθους κατὰ βασιλικὴν γνώμην
 στρατιωτικοῦ συναθροισθέντος ἐπὶ τῶν κατ' Ἰβηρίαν ὄρειων,
 συνταγματάρχην ἐπίσημον ἔχοντος ὃς Λιπαρίτης ἐπωνομά-
 5 ζετο, συμβολὴ μεταξὺ τούτων καὶ τῶν Οὐννων καρτερὰ γίνε-
 ται, καὶ μέχρι πολλοῦ τῆς μάχης καθισταμένης ἰσοπαλοῦς
 τέλος οἱ ἀντιτεταγμένοι τὸ κράτος ἠνέγκαντο, καὶ τοὺς Ῥω-
 μαίους νικῆσαντες ζῶντα τὸν Λιπαρίτην κατέσχον καὶ πρὸς
 τὸν ἐθνάρχην αὐτῶν ὡς θήραμά τι τῶν μεγίστων ἀπήγαγον.
 10 καλεῖται δ' οὗτος σουλτάνος τῆ Περσικῆ διαλέκτῳ. ἀλλ' ὅγῃ
 τοῦτον ἰδὼν, καὶ τὸ γένος τούτου μεμαθηκῶς (προκατέλαβε
 γὰρ αὐτὸν ἡ φήμη τῆς τοῦ ἀνδρὸς γενναιότητος), ἤρετο τοῦ-
 τον ὅπως δὴ χρησιτέον αὐτῷ. ὁ δὲ βασιλικῶς ἔφη. καὶ αὐ-
 τῆκα τῆς δυστήνου τύχης τοῦτον ὁ σουλτάνος ἐλευθεροῖ, καὶ
 15 πάντων ὧν κατὰ τὸν πόλεμον ἀποβεβλήκει πολλαπλασίονα
 τὴν ἀντέκτισιν δούς, τὴν πρὸς Ῥωμαίους οὕτω συνεχώρει ἔξο-
 δον, θαυμάσας τὴν τοῦ ἀνδρὸς εὐψυχίαν καὶ τὸ τοῦ φρονή-
 ματος εὐσταθές, καὶ θελήσας μὴ δεύτερος αὐτοῦ γενέσθαι
 περὶ τὸ τῆς πράξεως εὐγενές καὶ ἀφιλοχρήματον. τοῦτον
 20 τοῖνον ὁ τῶν Ῥωμαίων δεξάμενος βασιλεὺς τιμαῖς τε δημο-
 σιαῖς αὐτὸν κατελάμπρυνε, καὶ δώροις καὶ λόγοις πανταχόθεν
 ἔχουσι τὸ λαμπρὸν κατεκόσμησεν, ὡς ὑπὲρ τῆς Ῥωμαϊκῆς
 βασιλείας τὴν ψυχὴν ἀδιστακτικῶς προέμενον.

socios sed etiam hostes ipsos validos faciens accessionem per hos in-
 victam praebuit hostibus. per unum enim diem multitudine ex regia
 sententia militari coacta in Iberiae finibus centurionem illustrem ha-
 bente, qui Liparites cognominabatur, congressus inter hos et Hunnos
 fortis fit, et postquam diu pugna extitit par, postremo oppositi victo-
 riam reportarunt, et Graecis devictis vivum Liparitem tenuerunt et ad
 populi principem (ethnarchum) suum ut venationis praedam aliquam ex
 maximis abduxerunt. vocatur autem hic sultanus Persica dialecto, sed
 ille hunc videns et gentem eius cognoscens (praeobtenebat enim eum
 fama nobilitatis viri) quaerebat ex hoc, quomodo tandem uteretur eo,
 ille autem, regie, inquit; et statim misera fortuna hunc sultanus liber-
 rat et pro omnibus quae in bello perdidit multiplicem restitutionem
 donans ad Graecos ita simul concessit abitum admiratus viri magna-
 nimitatem et animi firmitatem et volens non inferior eo esse in fa-
 cti nobilitate et integritate. hunc igitur Graecorum excipiens rex
 honoribus publicis eum honoravit et donis et verbis ubique illustrem
 rationem habentibus ornavit ut pro Graeco imperio vitam certo de-
 voventem.

Ἐξ ἐκείνου τοίνυν ἀρχὴν ὁ τοῦ σουλτάνου μετὰ τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως παρέλαβε σύλλογος, καὶ παρ' ἑκατέρων πρέσβεις πρὸς ἀλλήλους ἐπέμποντο καὶ δεξιῶσεις ὡσαύτως τὴν φιλίαν ἀνανεοῦμεναι. τὸ δὲ ληστρικὸν τῶν Οὐννων οὐκ ἔληγε τῆς ἐπιδρομῆς· καὶ ἡ σκῆψις τοῦ σουλτάνου ὅτι τινὲς 5 τῶν ἐπὶ τῆς ληστείας οὐδ' αὐτῷ γινωσκόμενοι τὴν ἔφοδον δίκην ἀγροῶν λύκων πεποίηται.

Πρὸ δὲ τῆς τοῦ βασιλέως τελευτῆς αὐτὸς ὁ σουλτάνος μετὰ τῆς παρασκευῆς ἀπάσης τῆς πολεμικῆς ἐξίων, ἔγνω τὴν πόλιν τὴν Μανζικέρτι πολέμῳ καθελεῖν τε καὶ παραστιά- 10 σθαι. καὶ προσβολὰς ἐνεργεῖς κατὰ τῶν τειχῶν ποιησάμενος, οὐδὲν ὧν ἤλπισεν ἔδρασεν· ὁ γὰρ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμῶν Βασίλειος, οὗτος ὁ ἐπικεκλημένος Ἀποκάπης, ἐρρωμένως ἀντιταξάμενος τὰς μηχανὰς ἀπεκρούσατο. μῆ δὲ τιμι τούτων, πολλοὶς ἀνδράσι δυναμένη λίθον μεταρροπίζειν ὑπερμεγέθη 15 καὶ πᾶσι τοῖς δεχομένοις αὐτὸν ἀπροσμάχητον, δυσχερῶς ἔσχεν ἀντιστῆναι καὶ τι δραστηκώτερον πάλιν ἀντιτεχνάσασθαι· οὔτε γὰρ ἀσπίς οὔτε πέλτη οὔτ' ἔπαλξις οὔτε στερεότης τειχῶν τῇ ἐνῆμῃ τοῦ πεμπομένου λίθου παρὰ τὰ μηχανήματα ἀντιταχθῆναι ἠδύνατο. ἀλλ' ὁ πάντα δυνάμε- 20 νος καὶ μετασκευάζων πρὸς τὸ συμφέρον θεός, ὁ τὸ Χριστιανικὸν φῦλον περιέπων αἰεί, τινὶ τῶν Λατίνων ἰσχὺν καὶ βουλὴν ὑπερτέραν ἐννοίας ἐνέπνευσε· καὶ λαβὼν οὗτος ἄγχος τι φέρον ἔνδον τοῦ Μηδικοῦ πυρὸς συσκευῆν, τῆς τοῦ

Ex eo igitur tempore initium sultani cum Graecorum rege cepit colloquium, et ab utrisque legati invicem mittebantur et salutationes perinde amicitiam significantes. rapax autem natura Hunnorum non destitit incursu et excusatio sultani dicentis, quosdam eorum, qui raptum ierant, ne ipsi quidem notos, impetum ferorum instar luporum fecisse.

Ante regis autem obitum ipse sultanus cum apparatu omni bellico egressus statuit urbem Manzicert bello occupare et subiicere et impetus strenuos contra moenia cum fetisset, nihil eorum quae speravit, gessit; Graecorum enim dux Basilius hic cognominatus Apokapes fortiter se opponens machinas repulit, uni autem harum quae multis hominibus posset lapidem incitare ingentem et omnibus qui eum exciperent non repellendum, difficile erat resistere, et aliquid efficacius opponere; neque enim scutum neque parma neque praesidium neque firmitas murorum gravitati missi lapidis ex machinis opponi poterat. sed omnia volens et parans ad utilitatem deus, qui Christianam gentem tuetur semper, cuidam Latinorum robur et consilium maius

αστως πύλης ὄρομαῖος ἐξήλασε, καὶ καθιεύς ἑαυτὸν εἰς μέ-
 σους τοὺς ἐναντίους, πῦρ τε τῷ στόματι τοῦ ἄγγους ἔναπε- f. 176 r.
 ρείσας, τοῦτο συντρίβει πρὸς τὸ μηχανήμα. καὶ αὐτίκα πῦρ
 ἀναφθὲν ἅπαν ἐξέληξε καὶ κατενεμήσατο· συνήρητητο γὰρ
 5 αὐτῷ καὶ τινα πέπλα, τὰς ἀπὸ τῶν τειχῶν ἀποτελιχίζοντα
 προσβολάς. καὶ παλίνορσος ὁ Λατίνος πρὸς τὸ ἄστυ γενόμενος
 ἀθιγῆς ἐρρούσθη τῆς τῶν ἐναντίων χειρὸς καὶ καταδιώξεως.
 ἐκ τούτου δυσχεράνας ὁ πολεμήτωρ, καὶ πολλὴν εὐήθειαν τῶν
 κατ' αὐτὸν κατεγνωκῶς ὅτι τῶν Ῥωμαίων ἀνανδρίαν κατα-
 10 ψηφίζονται τοσοῦτων ὄντων τὴν ἀρετὴν, εὐθὺς ἄρας ἐκεῖθεν
 ἐπὶ τὴν ἰδίαν μετεστρωτοπεδεύσατο γῆν.

Ἐν τούτῳ τῷ ἔτει ὁ Ῥωμαίων κατέστρεψε βασιλεὺς
 Κωνσταντῖνος οὗτος ὁ Μονομάχος, ἐν ἰδιοκτητοῖς οἴκοις καὶ
 μὴ τοῖς ἀνακτόροις διαζευχθεὶς τῆς ψυχῆς, καὶ τῷ παρ' αὐ-
 15 τοῦ ἀνεγερθέντι ναῦ τὸν νεκρὸν καταθέμενος, ἀνὴρ πολιτι-
 κὸς καὶ γένους ἐπισήμου γενόμενος, δωρηματικὸς τε καὶ βα-
 σιλικῶς εὐεργετὴν ἐπιστάμενος, φροντίζων μὲν καὶ τῶν ἐν
 πολέμοις προτερημάτων καὶ τοῖς ἐναντίοις ὡς ἐνὸν ἀντικαθι-
 στάμενος, πλείονι δὲ ῥοπῇ τῆς τρυφῆς ἀντεχόμενος, καὶ τῶν
 20 ἀφροδισίων μὴ ἀπεχόμενος. ἔμελε δ' αὐτῷ καὶ ἀστεῖσμων
 καὶ τῶν ἐν μίμοις γελοιασμῶν καὶ τῆς ἐπικαίρου θαστώνης,
 καὶ οἷς ἡ ζωτικὴ ψυχὴ συνέζευκται τε καὶ συνερρίζωται. οὐ

6. παλίνορσος C.

15. ἀναγερθέντι C. correxit interpres.

prudētiaē inflavit et capiens hic vas aliquod quod intus ferret Me-
 dici ignis apparatus, ex urbis porta cursim egressus est et se immit-
 tens in medios hostes et ignem ori vasis iniiciens, hunc fricat in ma-
 chinam et statim ignis accensus omnis desiit et distributus est; alligata enim ei erant etiam nonnulla tegula, a muris arcentia impetus,
 et reversus Latinus ad urbem intactus ereptus est hostium manibus et
 persecutioni. hanc rem moleste ferens bellator et multam simplicitatem
 suorum cognoscens, quod Graecorum ignaviam censerent cum tot
 essent virtutem, statim profectus inde ad suam castra transposuit terram.

Hoc anno Graecorum obiit rex Constantinus hic Monomachus,
 in propriis domibus neque vero in regia divisus ab anima et in tem-
 plo a se restituto cadaver deponens, vir civilium peritus et ex gene-
 nere nobili, ad donandum promptus et regie beneficia conferre sciens,
 curans etiam in bellis victorias et hostibus quam posset se opponens,
 maiore autem inclinatione mollitiei deditus, neque rebus veneris ab-
 stinens. curae autem ei erant etiam ioci et ridicula mimorum et tem-
 pestiva remissio et quibus virtuti anima coniuncta est et quasi
 insita; sed etiam nova aedificia in variis locis fecit, et restitutiones,
 continuas ponens in his curas, novavit multas: quod autem omnia

μὴν ἀλλὰ καὶ καινῶν οἰκημάτων ἐν διαφόροις τόποις ἐπεποίητο, καὶ ἀνοικοδομὰς συνεχεῖς ἔχων ἐν ταύταις φροντίδας κατεκένου συχρὰς· τὸ δὲ τῶν ὄλων ἀπάντων ὑπερέχον καὶ προτιμώμενον αὐτῇ τὸ φροντιστήριον ἦν, εἰς ὃ καὶ τὸ περικαλλῆς ἱερὸν ἀνγγέρθη ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἐν μάρτυσι περιωνύμου ἁγίου Γεωργίου, οἰκοδομαῖς ἐτέραις βασιλικαῖς ἐκλελυμένοι, καὶ πολλὴν ἔχον τὴν τερπωλὴν τοῖς περιέχουσι ταῦτα λειμῶσι καὶ ταῖς ἔαριναῖς πόαις, ὡς ἀνταμιλλᾶσθαι τὰς οἰκοδομὰς τοῖς ὑπαίθροις καὶ διὰ τῶν ἀμφοτέρων ἀρμονίαν ἡδονῆς τοῖς θεαταῖς περιγίνεσθαι. συνῆψε δὲ τούτοις 10 καὶ νοσοκομῆδον ἐπιμελείας ἀνάμεστον. φῆσει δὲ μεγαλοῦργός ὢν καὶ βασιλικῶν χαρίτων ἀνάπλεως, καὶ ζώων ἀσυνήθεις ἰδέας τοῖς ὑπῆκοῖς ἐξ ἀλλοδαπῆς παρεστήσατο γῆς, μεθ' ὧν καὶ τὸν μέγιστον ἐν τετραπόδοις ἐλέφαντα, ὃς θαῦμα τοῖς Βυζαντιοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις Ῥωμαίοις, ὧν εἰς ὄψιν ἐλήλυθε 15 διερχόμενος, ἐχρημάτισεν. ἔστι γὰρ μεγέθει μὲν μέγιστος, τοὺς πόδας ἔχων ἐμφερεῖς Ἀτλαντικοῖς κίσειν, ὧτα μηδὲν ἀσπίδος πελταστικῆς ἀποδέοντα, κίνησιν ἄστατον διὰ παντὸς προβαλλόμενα, οὐκ ἀναιτιῶς μέντοι ἀλλὰ φόβῳ τοῦ κώνωπος. πάντων γὰρ τῶν μεγίστων θηρίων κρατῶν ἐν ἰσχύι καὶ ἀκλι- 20 μότητι, παρὰ μόνου τοῦ κώνωπος ἠτιᾶσθαι ὁμολογεῖ καὶ ὡς θώρακα τὴν τῶν ὠτων κίνησιν ἀντεπάγει αὐτῷ, τὴν προσβολὴν τούτου μακρόθεν ἀποσοβῶν· εἰ γὰρ λαθῶν κώνωψ ἐντὸς

1. an ἐπεποίητο ἀνοικοδομὰς, καὶ σ. ?   3. an κατεκαίρου cum Bruneto ?

superaret et magis ab eo coleretur, erat monasterium, in quod etiam perpulchrum templum restitutum est cognomine celeberrimi martyrum sancti Georgii, aedificiis aliis regiis illustre, et multas habens delicias prae haec cingentibus et vernis floribus ita ut certarent aedificia cum apertis locis et utrisque harmonia gaudii spectatoribus superesset. adiunxit autem his etiam nosocomium cura plenum; natura autem magnanimus et regiarum gratiarum plenus et animalium insueta genera subiectis ex peregrina transposuit terra, inter quae etiam maximum in quadrupedibus elephantum, qui miraculum Byzantiis et ceteris Graecis, quorum in conspectum venit transiens, emit. est enim magnitudine maximum, pedes habens similes Atlanticis columnis, aures nihil levi scuto inferiores, motu inconstanti perpetuo se proicientes non sine causa quidem sed metu muscae: omnium enim maximorum animalium potens robore et vi a sola musca se vinci patitur, et ut thoracem aurium motum opponit ei, impetum huius ex longo dissipans; etenim si clam musca intus intraverit aurem eius, poenam ei maximam et mortem imponit. utitur autem nare quantum etiam manu. est enim lon-

εἰσέλθοι τῆς ἀκοῆς αὐτοῦ, τιμωρίαν αὐτῷ μεγίστην καὶ θάνατον ἐπιτίθειν. κέχρηται δὲ τῇ ῥινὶ ὄσα καὶ χειρὶ· ἔστι γὰρ τὸ μῆκος αὐτῆ κατὰ σάλπιγγα, καὶ δι' αὐτῆς ἅπαν ἐνεργεῖ· τὸ διδόμενον καὶ τοῖς κατὰ νῶτα καθημένοις ἠνιοχοῦσιν αὐτὸν ἀναδιδωσι, καὶ τὴν τροφήν παραπέμπει τῷ στόματι, καὶ ὄπλον κατ' ἐχθρῶν ἔχει καὶ ἀμυντήριον δύσμαχον. λῶροις δὲ παντοίοις ἢ χαλινοῖς οὐχ ὑπέκει, ἀλλ' ἢ αἰσθησις αὐτῷ τοῦ ποιεῖν ὄσα τοῖς ἠνιοχοῦσι βεβούλευται, πέλεκυς ἔστι κατὰ κρανίου φερόμενος. χρόνοις δὲ πολλοῖς κυφορούμενος (δέκα γὰρ ἔνιαυ- f. 176 v. 10 τοῖς τῇ μητρῴᾳ νηδύι καλύπτεται) τὴν τῶν ὀστέων ἁρμονίαν σκληρὰν καὶ ἀτεγκτον πρὸς σύμπτυξιν ἀποδείκνυσι. διὰ τοῦτο καὶ εἰς γῆν κατακλιθῆναι ἀδυνατεῖ, μὴ οἷός τε ὢν τὰ ἄρθρα τῶν ποδῶν ταῖς ἁρμονίαις συνάξαι καὶ περιαγαγεῖν. ἀντὶ δὲ κατακλίσεως τὴν εἰς δένδρον ἢ χειροποίητον ξύλον ἢ τοῖ- 15 χον κατὰ μίαν πλευρὰν ποιεῖται ἐπίκλισιν, ὄρθιος τούτοις ἐπερειδόμενος μόνον.

Ἐπὶ τούτῳ τῷ ζώῳ καὶ τὴν λεγομένην καμηλοπάρδαλιν ἐξ Αἰγύπτου πεμφθεῖσαν αὐτῷ τοῖς πολίταις ὁ βασιλεὺς καθυπέδειξεν· ἔστι δὲ καὶ αὕτη κατὰ τὸ ὄνομα σύνθε- 20 τος, φολίδας μὲν παρδάλεως ἔχουσα, καμήλον δὲ μέγεθος σὺν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ ἄποσταμένῳ καὶ λεπτῷ τοῦ τραχήλου, πλὴν ὅσον ὅτι ὁ τραχήλος αὐτῆ ὄρθιος ὢν οὐχ ὡς τῆς καμήλου πεποιῆται καμπυλότατος. ἀλλ' οὕτε περὶ τὸ

gītudo ei buccinae instar, et ea omne tractat; datum et in tergo sedentibus, qui eum regunt, porrigit, et cibum admittit ori, et telum contra hostes habet et praesidium invictum. Ioris autem omnibus aut frenis non cedit, sed sensus ei faciendi quae regentibus placuerunt, securis est contra verticem acta. annos autem multos in ventre latus (per decem enim annos matris utero velatur), ossium coniunctionem duram et firmam quod ad componendum attinet, ostendit. propterea etiam in terram succumbere non potest, cum non valeat articulos pedum iuncturis componere et circumducere. pro succumbendo inclinationem ad arborem aut manu factum lignum aut parietem uno latere facit, erectus in his se fulciens solum.

Praeter hoc animal etiam sic dictam camelopardalim ex Aegypto missam sibi civibus rex ostendit; est autem etiam haec secundum nomen composita, maculas pardalis habens, cameli autem magnitudinem et collum et abscissam et tenuem naturam colli nisi quod collum ei erectum non ut cameli factum est nimis curvatum sed ne in medio quidem dorso curvitate excedit, simili autem modo directionem inde a dorso usque ad caudam tenet, non autem aequae altitudine, nam dor-

μέσον τῆς ῥάχεως κύρτωμά τι ἀνίστησιν, ἴσην δὲ τὴν ἀπὸ τῶν νῶτων ἄχρι τοῦ οὐραίου εὐθείαν ἐνίστησιν, οὐκ ἐν ἴσῳ δὲ τῷ ὑψώματι· τὰ μὲν γὰρ πρὸς νῶτον τοῦδε εἰς ὕψος ἐπαίρεται, τὰ δὲ πρὸς ὀσφύν ταπεινότεραν ἔχει καὶ χθαμαλωτέραν τὴν σύνθεσιν, ὡς εἰκέναι ταύτην ἀνωφερεῖ τινὶ σκοπιᾷ, ἐκ χθαμαλοῦ ἀρχομένη. τὸ δὲ βάδισμα διάφορον τοῖς ἄλλοις ζώοις καὶ ξένον ἔχει παντάπασιν· οὐ γὰρ ὡσπερ ἐκεῖνα τοὺς ὀπισθίους πόδας ἐγείρει πρότερον, εἴτα τοὺς ἐμπροσθίους, ἀλλ' ἐναλλάξ τοὺς τῆς μιᾶς πλευρᾶς δύο πόδας αἶρει τε καὶ κινεῖ, καὶ αὐθις ὁμοῦ τοὺς τῆς ἑτέρας πλευρᾶς δύο πόδας ἐν ἰσοταλάντῳ καὶ κινήσει καὶ ἄρσει.

Τοιοῦτος δὲ κατὰ τοὺς προτέρους χρόνους τυγχάνων ὁ Μονομάχος ἐπὶ πολυειδέσιν ἀβρότησί τε καὶ θρύψεισι πρὸ δύο τῆς τοῦ βίου καταστροφῆς ἐνιαυτῶν μεταβολὴν τῶν ἔργων ἀνυπονόητον ἐπεδείξατο. προστεθείς γὰρ τοῖς δεινότε-¹⁵ροις τῶν φορολόγων ἀνδρῶν, οὓς σεκρετικούς ὁ πολιτικός λόγος οἶδε καλεῖν, ἄρδην ἀπάντων ζημίας ἀπροόπτους καὶ λοιπάδας μεμηχανημένας κατεσοφίσατο, καὶ τοὺς βίους τῶν ὀπωσοῦν εὐποροῦντων ἐκμυελίζων ἦν, δίκας ἀδίκους ἐπάγων καὶ καινοφανῆ ζητήματα καὶ προβλήματα. καὶ ὁ στεναγμὸς ²⁰ὅσος τῶν οὕτω ζημιουμένων καὶ καθελκομένων εἰς τὴν ἀπόδοσιν αἴτε φρουραὶ πλήθουσαι τῶν ἐναγομένων, καὶ καθημερινὸς ἔδρυμός. τῶν δὲ πειραθέντων τοῦ ἄλγους οἱ μήπω

1. ἴση C.

6. ἐκ θάμαλ' C. correxit interpres.

sum huius ad altitudinem extollitur, femora autem magis tenuem habent et humiliorem compositionem, ita ut similis esset haec celso cuidam speculatorio ex humili loco incipienti. gressus autem diversus a ceteris animalibus et prorsus alienus est; neque enim ut illa posteriores pedes attollit prius, deinde anteriores, sed vicissim alterius lateris duos pedes tollit et movet, et rursus simul alterius lateris duos pedes pari et erectione.

Talis autem prioribus annis cum esset Monomachus, in varia magnificentia et mollitie duobus annis ante vitae finem mutationem factorum inexpectatam ostendit. coniunctus enim terribilioribus exactorum vectigalium, quos secretos popularis sermo solet nominare, omnino contra omnes poenas insperatas et debita inventa excogitavit, et vitam eorum, qui quovis modo divites essent, debilitabat, cum ius iniustum inferret et inauditas inquisitiones et praetexta, et querelae quam maximae eorum, qui ita erant puniti et coacti ad reddendum, et custodiae plenae adductis et quotidianus planctus. iis autem, qui dolore tentati erant, qui nondum erant, miserabiliores, cum omnibus fisci ex-

πειραθέντες ἄλσεινότεροι, πᾶσι τοῖς φισκοσυνηγόροις ὑποκα-
 τακλιζόμενοι καὶ ψοφοδεεῖς ὄντες, καὶ τὸ ξίφος ἤρτημένον
 μονονοῦχί κατὰ τῆς ἑαυτῶν κεφαλῆς ὑποπτεύοντες. ἐνέσκηψε
 δὲ τὸ δεινὸν καὶ ἄχρι τῶν ἀφωρισμένων τοῖς θεοῖς σηκοῖς
 5 καὶ φροντιστηρίοις σιτηρεσίων, πανταχοῦ τῶν ἐπαρχιῶν δια-
 ταγμάτων πεμφθέντων ἀναρτυνᾶσθαι περὶ τούτων καὶ ἀνα-
 κρίνεσθαι τοὺς θεραπευτὰς τῶν ἱερῶν, καὶ τῶν μὴ εὐλόγως
 τάχα διδομένων τὴν δόσιν ἐκκόπτεσθαι. ἐπεὶ δὲ πρὸ τῆς
 τοιαύτης ἐρεύνης ἔφθη τῷ χρεῶν ὁ βασιλεὺς λειτουργήσας,
 10 ἐκράτησε λόγος ἐν ἅπασιν ὅτι οὐρανία πληγὴ τοῦτον ἐκ μέ-
 σον πεποίηκε, πειρώμενον ἀλλοιοῦσαι τὰ καλῶς δεδογμένα
 πρὸς τὴν εὐσεβῆ διανέμησιν.

Ἐν δὲ τῷ τελευτᾶν ἠβουλήθη χειροτονῆσαι βασιλέα δι'
 ἑαυτοῦ καὶ τούτῳ τὴν Ῥωμαίων ἐγχειρίσαι ἀρχήν, καὶ διὰ
 15 γραμματίων τινὰ πρωτεύοντα κεκλημένον πολλῇ σπουδῇ με-
 τεπέμψατο. προσέφθασε δὲ ἡ αὐτοῦ τελευτὴ τὴν ἐκείνου
 σπουδὴν. ἔζησε δ' ὁ Μονομάχος ἐν τῇ βασιλείᾳ χρόνους δώ-
 δεκα καὶ μῆνας ἑπτὰ.

Καὶ αὐτίκα τῶν πραγμάτων ἐπελάβετο καὶ τῆς μοναρ- a. 1054.
 20 χίας αὐτῆς ἡ προμνημονευθεῖσα Θεοδώρα Ἀυγούστα (προα-
 πεβίω γὰρ ἡ ταύτης ἀυταδέλφη), καὶ μηδενὶ τῶν ἀνδρῶν
 ἐθελήσασα συζευχθῆναι μήτ' ἄλλως συμβασιλεύειν, αὐτῇ f. 177 r.
 μόνη διὰ τῶν θαλαμηπόλων εὐνούχων τῶν ὄλων ἀντεποιήσατο

6. ἀνακρίνασθαι C.

actoribus subiecti et trepidi essent et gladium suspensum paene supra
 sua capita suspicarentur. iniecit autem periculum usque ad ea, quae
 destinata erant divinis templis et horreis commeatum, cum ubique
 provinciarum iussa mitterentur, ut in haec inquireretur, et interrogarent
 antistites templorum et iis qui non volentes statim darent, donum
 eriperent. cum autem ante hanc inquisitionem repente fato rex oc-
 cumberet, extitit sermo inter omnes, coelestem plagam hunc e medio
 sustulisse, cum conaretur mutare quae ad piam administrationem pul-
 chre essent statuta.

Sub finem vitae voluit creare regem per se ipse et huic Grae-
 corum tradere imperium, et literis virum quendam principem evoca-
 tum multo cum studio accessivit; antevenit autem ipsius finis illius
 studium. vixit autem Monomachus in imperio annos duodecim et men-
 ses septem.

Atque statim rerum potita est et imperio ipsa antea commemorata
 Theodora Augusta (antea enim obierat huius soror), et nulli viro vo-
 lens nubere neque aliter cum quoquam regnare ipsa sola per cubi-
 culares eunuchos summis potita est paullum, deinde deferens nobilium

πρὸς μικρόν. εἴτ' ἀνενεγκοῦσα τῶν ἐλλογίμων ἀνδρῶν τινα ἱερω-
 μένῳ τε καὶ συνέσειωσ γέμοντι καὶ πολυπειρίας οὐκ ἀποδέοντι
 (Λέων προσηγορία τῷ ἀνδρῶ) τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων
 ἐπέτρεψεν. ἐπικικῶσ οὖν οὗτος ἐν ἅπασιν ἐνεργῶν καὶ κατὰ
 λόγον τοῖς παρεμπόπτουσι χρώμενος, καὶ τὸν νόμον ποιούμε-⁵
 νος βούλημα, πᾶσαν εὐταξίαν καὶ εὐνομίαν πεποίηκε πολι-
 τεύεσθαι. καὶ ἀστιασίαστον ἦν οὐ μόνον τὸ Ῥωμαίοις ὑπή-
 κοον ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἀλλόφυλον, τοῦ θεοῦ πάντως εὐαρε-
 στομένου τῇ ἀγαθοεργίᾳ τῶν πράξεων καὶ τὰ σκολιὰ εἰς εὐ-
 δαίαν ἐξομαλιζόντος. 10

Τῆς δὲ τοιαύτης βασιλείσσης πρὸς τὴν ἐκεῖθεν βασιλείαν
 μελλούσης μεταναστῆναι (ἐμονάρχησε γὰρ χρόνον ἕνα καὶ
 μῆνας ὀκτώ) περὶ βασιλείωσ φροντίσ κατεῖχε τοὺς ἐν τοῖς
 βασιλείοις τὰ πρῶτα φέροντας. καὶ ὡς τὸ ἀποτέλεσμα πα-
 ρεστήσατο, οὐχὶ τὸν γενναίωσ ἀνθεξόμενον τῆσ ἀρχῆσ ἀναγο-¹⁵
 ρεῦσαι προείλοντο, ἀλλ' ὅσ ἂν μᾶλλον ὑπιτωσ ἔσοιτο καὶ αὐτοῖς
 ὑποκείμενοσ, καὶ τῇ ἀφελείᾳ καὶ ἀμελείᾳ τὴν διοίκησιν μᾶλ-
 λον αὐτοῖς ἀναθεῖναι μὴ ἰσχυρίσατο.

a. 1056

m. Aug.

Ἀναγορεύουσι τοίνυν πρεσβύτην τινα ὀνομαζόμενον μὲν
 Μιχαῆλ, πολιτικοῖς δὲ συντετραμμένον ἤθεσ τε καὶ πράγμασι, ²⁰
 καὶ τὸ τοῦ στρατιωτικοῦ τῆνικαῦτα διαφέροντα σε . . . . ,
 ἀπλοῦν μὲν καὶ ἀφελῆ κατὰ τὸ δόξαν αὐτοῖς, πλεον δὲ τῷ
 γῆρει τρυχόμενον, καὶ διὰ τοῦτο κοινωτοῖς αὐτοῖς τῆσ βασι-

viro cuidam sacro et prudentiae pleno neque experientia destituto
 (Leon nomen erat viro) administrationem rerum tradidit. apte igitur
 hic in omnibus agens et cum ratione casibus usus et legem reddens
 voluntatem, effecit, ut omnis ordinis et legum ratio in administranda
 civitate haberetur. et seditionis expertes erant non solum qui Graecis
 subiecti erant, sed etiam ipsae aliae gentes, cum deus omnino delect-
 taretur virtute rerum, et obliqua in rectitudinem aequaret.

Cum autem haec talis regina ad superum illud regnum trans-
 gressura esset (regnauerat enim annum unum et menses octo), de
 rege creando cura occupavit eos, qui in regia primos honores habe-
 bant; et cum finis adesset, non eum qui nobiliter recepturus esset
 imperium creare volebant, sed eum, qui magis inferior futurus esset
 iisque subiectus, et simplicitate et negligentia administrationem magis
 eis tradere non recusaret.

Creant igitur senem quendam, nomine dictum Michael, civilibus
 instructum moribus et rebus et in re militari tum excellentem . . . . ,
 integrum et simplicem ut illis quidem videbatur, magis autem senec-
 tute confectum, et propterea sociis iis imperii et concertatoribus

λείας καὶ συνασπισταῖς ἐξ ἄπαντος χρώμενον, καὶ τοῖς ἐκεί-
 νων βουλευμασι καὶ θελήμασι καταχρώμενον. τῆς οὖν ἐξου-
 σίας εἰς πολλοὺς καὶ ποικίλους διαιρεθείσης, καὶ τῶν παρα-
 δυναστευόντων ἐκάστου βασιλεῖ γαυρουμένου, πολὺς γογγυ-
 5 σμὸς τοὺς τε ἀριστοκρατικοὺς καὶ τοὺς δημοτικούς διὰ τὴν
 δημοκρατίαν κατέχε καὶ σύγχυσις. ἐκείνων γὰρ ἦν τὸ εὐπρα-
 γεῖν τῶν τῆς μερίδος τυγχανόντων αὐτῶν καὶ τῶν ὀπωσοῦν
 προσηκόντων τῷ βασιλεῖ, κἄν τε σπουδαῖον τῇ πολιτείᾳ εἰ-
 σήνεγκαν, κἄν τε δεινὸν ἢ καὶ ἄπρακτον· τῶν δ' ἄλλων λό-
 10 γος οὐδεὶς, ὅτι μὴ καὶ μᾶλλον ἀλαζονείας ἀλόγου καὶ κενοῦ
 φροσῆματος ἐγένοντο πάρεργον. ἐξ οὗ καὶ τις τῶν εὖ γεγο-
 γότων καὶ περὶ τὴν ἐῶαν ὀνομαστῶν καὶ γενναίων, Ἰσαάκιος
 ὄνομα (Κομνηνὸς αὐτῷ τὸ ἐπώνυμον), ὕβρισθεὶς παρορᾷσει
 καὶ προπηλακισθεὶς ὄθισμοις μεστὸς ἀνίας ἐφάνη, καὶ τὴν
 15 συμφορὰν κοινοποιεῖται ἰσὶ τῶν στρατιωτῶν. προξοιδούμε-
 νοι δὲ καὶ οὗτοι τῇ τῶν γινομένων ἀνωμαλίᾳ, καὶ λύπῃ συγ-
 κατεχόμενοι, παρορμῶσιν εἰς τὴν ἀποστασίαν αὐτόν. καὶ
 κατὰ μικρὸν συμβούλους ἱκανοὺς προσλαμβάνοντες, καὶ τὴν
 20 τοιαύτην μελέτην πρὸς καιρὸν ὠδινῆσαντες, μετὰ τὸ τῆς βα-
 σιλείδος ἀπαῖραι, μικρὸν ὅσον διαλιπόντες ἐκρήσσοσι τὴν ἀδύνα
 καὶ τοῦ κρατοῦντος μυκτῆρα καταχεάμενοι ἐπαίρουσιν εἰς
 ὕψος καὶ προὔπτον τὸ μελετώμενον. πρὸ δὲ τούτων τῶν
 ἀρχισυμβούλων εἷς, Βρυνέννος τοῦνομα, Ἀδριανουπολίτης,

1. ἐξάπαντα C.

4. an βασιλικῶς?

omnino utentem, et illorum voluntatem et placita adhibentem. cum
 igitur potestas inter multos et varios divisa esset et eorum, qui im-
 perii participes erant, unus quisque regio more superbiret, multa in-
 dignatio et optimates et populares propter populi imperium obtinebat
 et confusio. illorum enim erat successus, qui a parte eorum starent
 et quovis modo regi affines essent, sive strenuum civitati inferrent,
 sive periculosum sive etiam vanum; ceterorum autem ratio nulla ha-
 bebatur, nisi quod etiam magis iactantiae inanis et vanae arrogantiae
 additamentum fierent; ex quo etiam aliquis alto ortorum et in
 oriente illustrium et nobilium (Isaakius eius nomen, Comnenus ei
 erat cognomen) superbe tractatus negligentia et contemptus conviciis,
 plenus aegritudinis apparuit et casum communicat cum quibusdam mi-
 litum; antea iam excitati etiam hi factorum iniquitate et tristitia im-
 pleti adhortantur ad defectionem eum: et brevi consciorum satis nacti
 et talem meditationem iusto tempore parientes post reginae iter, parvo
 interiecto tempore prorumpunt partum: et imperantis superbiam effun-
 dentes tollunt in altitudinem et claritatem excogitatum. ante hos
 autem primos conscios unus Bryennius dictus Adrianopolitanus dux

στρατηγός τῶν Καππαδοκῶν καθιστάμενος, καταδυναστεύσας ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀπατήσας τὸν ἐκ βασιλέως ἀποσταλέντα πρὸς διανέμησιν τῶν στρατιωτικῶν ὀψωνίων, ἐχειρώσατο τοῦτον καὶ δεσμοῖς καθυπέβαλε. διαναστάντων δὲ εἰς ἐκδίκησιν ἐτέρων στρατιωτῶν τῶν τε δεσμῶν ἀνείθη οὗτος, καὶ τὸν δε-5 δεσμηκότα κατεργασάμενος τῶν ὀφθαλμῶν ἀπεστέρησε. φόβος οὖν κατασχὼν τοὺς τῆς αὐτῆς τῷ πηρωθέντι κεκοινωνήσας μελέτης ἠγάγκασεν ἀρπάσαι τὰ ὄπλα καὶ προκινδυνεῦσαι ταχέως, καὶ μὴ σποράδας ληφθῆναι' καὶ παθεῖν τὰ ἀνήκεστα. γενομένης τοίνυν τῆς συγκινήσεως περὶ τὰς ἑαρινὰς τροπὰς 10

f. 177 v. προσέθεντο τούτοις πολλοί, καὶ καθημερινὴν λαμβανούσης τῆς ἀποστασίας ἐπαύξησιν εἰς μέγα πλῆθος ἢ συνάθροισις γέγονε. καὶ ἀναγορεύουσι στρατηγὸν αὐτοκράτορα τὸν ἀρχισύμβουλον Ἰσαάκιον τὸν Κομνηνόν. μετατίθενται δὲ πρὸς τὸν ἐν τῇ Βύζαντος βασιλεῖα συχνοὶ τῶν ἐκ τῆς ἐώας στρατιωτῶν. καὶ 15 ὁ μὲν, ὁ Κομνηνός, τοὺς ἐκ ταύτης εἶχε μόνους συντιθεμένους αὐτῷ, ὁ δὲ καὶ τοὺς προορμέντας ἐκείθεν καὶ πᾶσαν τὴν ἐσπερίαν δύναμιν. εὐτρεπίσας δὲ διὰ πάντων στρατιῶν ἱκανὴν, ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς Ἀσίαν τοὺς στρατιώτας διαπεραιώθησθαι πεποίηκε. καὶ μέχρι τῆς Νικομηδείας γενόμενοι, καὶ 20 τὰς σκηνὰς ἐκεῖσε πηξάμενοι, τὴν τῶν ἐναντίων ὑπέμενον ἔφεδον· ὥς δ' ἔμελλεν αὕτη, ἐκ προστάγματος βασιλικῷ τοῖς τῆς Νικαίης ὀρίοις προσεμπελάζουσι. προκαταλαβὼν δὲ ὁ

7. τῶν πηρωθέντων C.

22. ἐκ om C.

Cappadocum factus vincens sive potius fallens eum, qui a rege missus erat ad administrationem militarium stipendiorum, cepit hunc et in vincula iecit. cum autem surrexissent ad ultionem ceteri milites, vinculis liberatus est hic et eum, qui se vinxerat, captum oculis privavit. metus igitur occupans eos, qui eiusdem cum expunctis oculos participes fuerant meditationis, coëgit rapere arma et antea pugnam experiri celeriter, et cavere, ne dispersi caperentur et intolerabilia paterentur. facta igitur conspiratione circa veris tempus solstitialis, coniuncti sunt cum his multi, et cum quotidie acciperet defectio accessionem, ad magnam multitudinem congregatio crevit: et creant ducem et dominum principem Isaakium Comnenum; transgrediuntur autem ad regem Byzantii versantem multi orientalium militum; atque Comnenus quidem ex hac terra solos coniunctos sibi habebat, hic autem etiam qui illinc adfluxerant et omnem occidentalem vim. comparans autem omnino exercitum aptum ex Europa in Asiam milites traduxit: atque cum usque ad Nicomediam venissent et castra ibi fixissent, hostium exspectabant impetum: qui cum instaret iussu regis,

Ἰσαάκιος τὴν Νίκαιαν πόλιν ἐφ' ἑαυτὸν ἐπεισάγει, καὶ τῆς ἑαυτοῦ μερίδος ἀποδείξας τὸν ἄχλῶν κατὰ νότου ταύτην ἀφίησι, καὶ κατὰ τῶν ἐναντίων προσωτέρω χωρεῖ. συμβαλόντες δὲ μάχην οἱ ἀντιτεταγμένοι πρὸ δέκα σταδίων τῆς πρό-
 5 λωος, ἐν τόπῳ διττὴν ἔκπαλαι προσηγορίαν φέρουσι τὴν τε τοῦ Πολέμωνος καὶ τοῦ Ἰδίου, ἀγῶνα καρτερόν συνεστήσαντο. καὶ τὸ μὲν δεξιὸν κέρασ ἔκαμνε τοῖς ἀμφὶ τὸν Κομνηνόν, ἐπὶ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ πυκνώσας τὴν φάλαγγα διὰ τῶν εὖ γε-
 10 νομένης τῆς νίκης φεύγουσιν οἱ ἐκ τῆς Βυζαντίδος πεμφθέντες. καὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος αἰσθομένου τὴν ἦταν τῶν ἐναντίων καὶ πάλιν ἀναθαρρήσαντος, παντελῆς φυγῆ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος γίνεται. καὶ πίπτουσιν ἐξ ἑκατέρου μέρους συχνοί, τὸ δὲ πλεῖστον οἱ τὴν φυγὴν ἐλόμενοι κατεκόπησαν.
 15 τότε τοίνυν πατὴρ μὲν καὶ υἱός, τῆς φύσεως ὡσπερ ἐπιλαθόμενοι, πρὸς σφαγὴν ὄργαν ἀλλήλων οὐκ εὐλαβοῦντο, καὶ δεξιὰν πατρικῶ χροαίνει φόνῳ, καὶ ἀδελφὸς ἀδελφῶ καιρίαν ἐλαύνει, καὶ συγγενείας ἢ συμφυΐας εἴτε τῶν ὁμοφυλῶν ἔλκος οὐδὲ διάκρισις ἦν, ἕως τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς βακχικῆς
 20 μανίας ληξάντων τῆς συμφορᾶς ἤσθηοντο καὶ κοκκῶτον αἰθέριον ἤγειραν. ἀλλὰ καὶ ὡς νικητῆς ἀναδειχθεὶς οὗτος ὁ Κομνηνὸς τὴν ἐπινίκιον εὐφημίαν κατήνεγκε, καὶ σεβαστὸς παρὰ πάντων ἀναγορευόμενος καὶ περίβλεπτος πάντας ἐλπῖσιν ἐπτε-

3. ἐφίησι C: correxit interpres.

inibus Nicaeae appropinquant: praeoccupans autem Isaakius Nicaeam urbem ad se transducit et a sua parte stantem reddens populum, a tergo hanc relinquit et contra hostes longius progreditur: conserentes autem pugnam oppositi urbi decem stadiis in loco qui duplex antiquitus cognomen habebat Polemonis et Tartari, certamen vehemens instituerunt. atque dextrum quidem cornu laborabat Comneno, in sinistro autem densens phalangem per nobiles viros, una contra hostes proficiscitur: et conversa victoria fugiunt qui Byzantio missi erant: et cum dextrum cornu sentiret cladem hostium et rursus se recolligeret, omnino fuga regii exercitus oritur, et cadunt ex utraque parte multi: plurimum autem ii, qui fugam elegerant, trucidati sunt. tum igitur pater et filius, naturae quasi oblit, ad caedem fervere inter se non desistebant, et dextram filius patris contaminat sanguine: et frater fratri vulnus letale immittit: et affinitatis aut consanguinitatis sive ex eodem genere ortorum misericordia neque discrimen erat, donec, cum ira et bacchicus furor desinerent, casum sentirent, et gemitum usque ad coelum excitarent. sed sic quoque victor declaratus hic Comnenus victricem laudem reportavit, et augustus ab omnibus

ρου ως τῶν κατὰ σκοπὸν μὴ διαμαρτήσοντας. ἤριστευσε δὲ πλεόν τῶν ἄλλων καὶ κραταιὸς ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ἐδείχθη καὶ περιβόητος Νικηφόρος μάγιστρος ὁ Βοτανειάτης, ἐκ γένους ἔχων ἐπιφανοῦς τὸ ἐν ταῖς στρατηγίαις καὶ τοῖς ἀνδραγαθήμασιν ἐκδηλότατον καὶ ἐπίδοξον. 5

Τῇ δ' ἐπιούσῃ τὰς δυνάμεις ἀνειληφῶς τῆς πρὸς τὴν βασιλίδαν φερούσης ἤπιετο. καὶ πρὸ τοῦ τοῖς προποντίοις προσεγγίσει τῆς πόλεως, βουλὴ παρὰ τινῶν τῶν ἐν τέλει κατὰ τοῦ βασιλεύοντος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἤρτυετο. εἶτε δὲ καὶ ὁ τῆς ἀρχιερωσύνης ἑξάρχος καὶ πατριάρχης, ὁ Κηρουλάριος κεκοινῶνῃκε τούτοις τῆς σκέψεως, εἶτε καὶ μὴ, ἄδηλον καὶ προφανές οὐδέν. ὅμως δ' ἐκ προλήψεων καὶ τῶν μετὰ ταῦτα συννεχθέντων τὰ τῆς ὑπονοίας εἰς ἀληθείας ἀμυδρὰν προκεχωρήκασιν ἔμφασιν· καὶ γὰρ τῷ Κομνηνῷ τὰ πάντα συνδιαφέρων ἦν καὶ συμπράττων καὶ τῆς πρώτης βουλῆς γινωσκόμενος, ὡς καὶ τῆς φιλίας καὶ τῆς ἀξίας καὶ τῆς ἀγχιτείας ἐγγύτατος, ὁ βεστάρχης Κωνσταντίνος ὁ Δούκας, ἀδελφιδῆς τοῦ πατριάρχου σύεννος καθιστάμεος, καὶ πολ-
f. 178 r. λῆν εὐνοίαν διδοὺς καὶ λαμβάνων ἐκεῖθεν. εἶτα τῆς τυρνεομένης βουλῆς ἐκραγείσης εἰσῆλθον ἅπαντες οἱ ταύτης ἑξάρχοντες, ὡς δὲ καὶ οἱ συμμετέχοντες, . . . καὶ μέγιστον τέμενος τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης σοφίας, σκηπτόμενοι τὸν βασιλέα τὰς συνθήκας σφῶν προδιδόναι, διομοσαμένων τὸν Κομνηνὸν

20. margo κατασκευαζομένης.

21. . .] εἰς τὸ περιώνυμον ?

vocatus et illustris omnes exspectationibus extollebat, quasi a fine non aberraturos. exsplendebat autem magis ceteris et fortis in hoc bello apparuit et clarus Nicephorus magister Botaniates e genere habens illustri splendorem et gloriam imperii et virtutis.

Postero autem die vires recipiens in via, quae ad regiam ferebat, ire coepit: et antequam finibus appropinquaret urbis, consilium a quibusdam magistratibus contra regem Constantinopoli iungebatur: utrum autem etiam pontifex maximus et patriarcha Kerularius cum his particeps fuerit consilii, necne, incertum nihilque clarum: tamen ex opinionibus et ex iis quae post haec acciderunt, suspicio ad veritatis quandam obscuram progressa est significationem: etenim cum Comneno omnia tolerabat et particeps etiam primi consilii cognoscebatur, ut etiam amicitiae et dignitati et affinitati proximus vestarius Constantinus Ducas neptis patriarchae coniux factus, et multam benevolentiam reddens et accipiens inde: deinde cum institutum consilium dissolutum esset, ingressi sunt omnes eius auctores, ut etiam particeps eius in . . . et maximum fanum magnae dei sapientiae, causam afferentes, quod rex pacta sua proderet, cum polliciti es-

μὴ προήσασθαι, καὶ αὐτὸν σπονδὰς μετ' ἐκείνου συντίθεσθαι καὶ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας μεταδιδόναι. καὶ αὐτίκα εὐφημίας τὸν Κομνητὸν κατεγέροιον, κατήγοροι ἐν ταύτῳ καὶ συνήγοροι καὶ προασπισταὶ δεικνύμενοι τοῦ ἀνδρός· ὃν γὰρ 5 ἐξομύσασθαι ἔλεγον καὶ οὐ τὴν φιλίαν μετὰ τοῦ βασιλέως καθάπαξ ἀπαγορεύειν, τούτῳ παρεμβεβλημένως βασιλικῆς ἀξίας περιετίθουν τιμὴν. συνεκρότησε δὲ τούτοις καὶ ἡ πρὸς αὐτοὺς κάθοδος τῶν τοῦ πατριάρχου ἀνεψιῶν. ἐκείνοι γὰρ ὡς πεισόμενοι τὴν αἰτίαν τῆς στάσεως καταπτάντες ἐξ ἀπο- 10 στολῆς τοῦ ἀρχιερέως συλληφθεῖσι παρὰ τῶν στασιαζόντων ἐψέσσαν, καὶ ἄρτι διαχειρισθῆναι, εἰ μὴ ὁ πατριάρχης κατελθὼν συμπνεύσει τούτοις πρὸς τὸ ζητούμενον, νυγείς οὖν τοῖς σπλάγχθοις τῆς φύσεως, ἐπεὶ καὶ πατράδελφος ἦν πατρὸς μικρὸν ἀποδῶν, καὶ τι καὶ ἀναγκαῖον ὑπολογισάμενος, ἵνα 15 μὴ διχονοοῦντος τοῦ πληθους ἔτι τὰ τῆς ὁργῆς ἐκκαύθῃ καὶ πόλεμος ἐμφύλιος εἰς τὴν καταστέλλουσαν πόλιν τὰς στάσεις ἐγγένηται, πρόεισιν εἰς τὸ ἱερόν, καὶ τοῖς ἀδύτοις προσκαθίσας οὕτω κριτῆς τῶν λεγομένων καὶ διαιτητῆς ἐχρημάτισε, καὶ τὴν ῥοπὴν τοῖς καθαιρεθῆναι τὸν βασιλέα καὶ ἀντίστα- 20 χθῆναι τὸν Κομνητὸν ἐθέλουσι δοῦς διὰ τὴν τῶν πλειόνων ἀρέσκειαν, ἵνα μὴ τὰ τῆς ἐνστάσεως εἰς ἐμφύλιον, ὡς εἶπομεν, ἐναποσκήψει πόλεμον, οὕτω τὴν εὐφημίαν τοῦ Κομνηνοῦ μεῖζον ἐξῆρε, τοῖς ἱερεῦσιν αὐτοῦ ταύτην καθολικὴν ἐπι-

1. προσήσασθαι C.

7. περιετίθει C: correxit interpres.

8. τοῦ om C.

sent, Comnenum non concessisse et ipsum pacta cum illo pangere, et regiae potestatis participem facere: atque statim laudibus Comnenum honorabant, accusatores simul et defensores et propugnatores se reddentes viri: quem enim se abiurasse et cuius amicitiam cum rege omnino negare dicebant, huic mutato modo regiae dignitatis induebant honorem. convenit his etiam reditus affinium patriarchae. illi enim quasi cognituri causam turbæ occurrentes missu summi pontificis captis a seditiosis comprehensi erant: et necati essent, nisi patriarcha degressus assensus esset iis de re quaesita. ictus igitur in testina naturae, cum et avunculus esset patre non multum inferior, et reputans aliquid necessarii, ne dissentiente multitudine iam ira angeretur, et bellum internum in urbe dissidias deprimente oriretur, progreditur ad templum in intimo eius loco assidens ita iudex sermonum et arbiter factus est, et principatum iis qui tolli regem et pro eo induci Comnenum vellent, tribuens propter plurimum assensionem, ne dissidia in internum, ut diximus, incideret bellum, ita laudem Comneni magis efferebat sacerdotibus suis hanc generalem sententiam concedens:

τρέφας. ταῦτα τοίνυν ἀμφίβολον τοῦ πατριάρχου παρεσιάγει προβούλευμα πρὸς τὸ εἰ καὶ ἐκατέρωθεν μελετώμενον.

Ἡρξάντο οὖν πάντες μιᾶς μερίδος τῆς Κομνηνοῦ γίνεσθαι, καὶ καθρεΐπωτο τὸ κράτος τοῦ γέροντος· οὕτω γὰρ αὐτὸν ἐκάλεσεν ἢ τῶν συμπνευσάντων κατ' αὐτοῦ συμμορία,⁵ καὶ ὁ λόγος οὗτος ἄχρι καὶ τήμερον ἐπεκρατήσῃ. καὶ μικρὸν ἄποθεν τῆς ἀντιπέραν κόμης τῆς Χρυσοπόλεως φήμη τὸν Κομνηνὸν περὶ τούτων κατέλαβε, θαρρεῖν παρεγγνωμένη ὅτι προηγήφκται αὐτῷ τὰ ἀνάκτορα, καὶ ὁ δῆμος ἅπας τῆς πόλεως αὐτὸν εὐφημεῖ. ἐπέσχε δὲ τὴν ὁρμὴν, ἕως ἐντελές τι¹⁰ καὶ περὶ τῆς τοῦ γέροντος καθαιρέσεως πύθοιτο. καὶ δῆτα τοῦ πατριάρχου πάντα τοὺς ἐν τέλει μετακαλεσαμένου πρὸς ἑαυτὸν, οὓς μὲν ἑκουσίως, οὓς δὲ ἀκουσίως ἐκβιασθέντας, τυχὸν οἰκονομικῶς, στρατιωτικὰ δὲ καὶ δημοτικὰ συντάγματα ἐκάλεσε τὴν βασιλείον ἐξουσίαν ἀφῶς μετεστῆσατο, καὶ ἀρχὰς¹⁵ τοῦ πράγμασιν, ὅποσαι τούτῳ ἐδόκουν τῷ καιρῷ πρόσφοροι, προεστήσατο. καὶ τῷ γέροντι τὴν τρίχα καταθεῖναι αὐτίκα μάλα, εἰ προαιροῖτο τὸ ζῆν, μήνυμα σφοδρὸν ἐξαποστέλλει, τοῦ πλήθους τοῦτο κελεύοντος. ὃ δὲ, καίτοι τῶν τῆς αὐλῆς ὀπλιτῶν, καὶ ὅσοι τούτῳ προσήκοντες ἦσαν, εἰς ἄμνηναν ἐξέλ-²⁰θειν τῶν ἀντιπάλων διατεινομένων καὶ τούτους ἐτοίμως παραστήσασθαι καὶ τὸ κράτος αὐτῷ βεβαιώσαι, οὐκ ἠνέσχετο, μισανθρωπίας καὶ φιλαυτίας ὁμοῦ πρᾶγμα λέγων εἶναι τὸ δι'

14. δὲ] an τε?

16. ἐδόκει C.

haec igitur ancipitem patriarchae inducunt legem in re licet ab utriusque excogitata.

Coeperant igitur omnes ab una parte Comneni stare, et destruebatur potentia senis: sic enim eum nominavit coniuratorum contra eum classis. atque sermo hic etiam usque ad hodie valuit: neque multum a vico verso ad Chrysopolin fama Comnenum de his rebus assecuta est, ut tranquillo esset animo monens, cum iam aperta esset ei regia et populus omnium urbis eum celebraret. retinuit autem impetum donec totum quid etiam de fine senis audiret. atque postquam patriarcha omnes magistratus ad se accersivisset alios volentes, alios invitos coactos: prudenter fortasse, militum et populi collegia ibi regiam potestatem omnino mutarunt; et magistratus rebus, quotquot huic videbantur tempori apti, praeposuit. et seni, ut comam statim poneret si mallet vivere, indixit, multitudine hoc iubente. ille autem, quamquam milites aulici, et quotquot huic adhaerebant, egredi studebant, quo adversarios arcerent et subicerent potentiamque ei firmarent, non sustinuit, cum odii hominum et amoris sui simul esse diceret, pro-

- αὐτὸν συγχωρῆσαι φόνοις καὶ σφαγαῖς ἀνθρωπίναις μιανθῆ-
 ναι τὴν μεγαλόπολιν. καὶ πρὸς τὰ ἐρονθρὰ πέδιλα κατιδῶν
 “διὰ ταῦτα” εἶπεν “ὁ Μιχαὴλ οὐ προδίδωσι τὴν εὐσέβειαν,”
 καὶ πόρρω τῶν ἑαυτοῦ ποδῶν ταῦτα σφενδονησάμενος τὴν
 5 κεφαλὴν ἔκλινε τοῖς ἀποσταλεῖσιν εἰς τὴν κουράν. καὶ τῆς
 βασιλικῆς λαμπρότητος τὴν μοναχικὴν πολιτείαν εὐχαρίστως f. 178 v.
 ἀνταλλαξάμενος, καὶ τρύχινον ῥάκος, τῆς εὐδαιμόνος ἀμπεχό-
 νης καὶ πολυτίμου, παραπέμπεται ἀθήμερον μελαμφορῶν καὶ
 10 τοῖς μοναχοῖς συνταττόμενος. δέχεται τοῦτον ὁ ἀρχιερεὺς
 συναντήσῃ δῆθεν φιλανθρωπῶ καὶ μειδιῶσῃ, καὶ “χαῖρε”
 πρὸς αὐτὸν ἐπειπὼν φιλήματι τοῦτον ἀσπάζεται. ὁ δὲ “θεὸς
 σε ἀξίως, ἀρχιερεῦ, ἀντασπάσαιτο” φήσας, μιᾶ τῶν πατριαρ-
 χικῶν οἰκιῶν, τῇ ἀνωτάτῳ ἀναχωρητικῇ, παραδίδοται, βασι-
 λεύσας ἓνα μόνον ἔνιαυτὸν.
- 15 *Εἰσαίγεται τοίνυν ὁ Κομνηνὸς διαπόντιος μετὰ τοῦ στό-* a. 1057,
λου παντός, εὐφημίαις καὶ ἀλαλαγοῖς καὶ σαλπύγγων καὶ 31. Aug.
λοιπῶν ὀργάνων ἡχῆ σεμννυόμενος. καὶ τοῦτον ὑποδέχονται
τὰ βασίλεια περὶ δειλὴν ὄψιαν, σεπτεμβρίου μηνὸς τῆς ια΄
Ἰνδικτιῶνος ἐπισταμένον. τῇ δ’ ἐπαύριον προσέδω λαμπρᾷ τῇ
 20 *τοῦ θεοῦ μεγάλη ἐκκλησίᾳ μετὰ πολλῆς προσελθῶν τῆς δο-*
ρυφορίας, τὸ στέφος ἐπ’ ὀκρίβαντος διὰ χειρὸς τοῦ πατριαρ-
χου κομίζεται. καὶ πρόβεισι στέφανίτης ἐκεῖθεν, δόξαν πα-
ρεσχηκῶς ἀνδρίας καὶ ἀνδραγαθίας μεγίστης οὐ τοῖς ὑπῆκοις

pter se concedere, sanguine et caedibus hominum contaminari urbem regiam, et ad rubra sandala despiciens: propter haec, inquit, Michael non prodit pietatem, et longe a suis pedibus haec detorquens caput posuit missis tondendum, et regia magnificentia monachicam constitutionem leniter mutans et sordidam vestem beato et honorario amictu, dimittitur statim nigra veste et in monachorum numerum relatus. recipit hunc pontifex maximus conditione humana et arrisu, et vale ad eum dicens osculo hunc prosequitur. ille autem, deus te digne, pontifex maxime, e contra prosequatur, cum dixisset, uni patriarcharum domorum, altissimae solitudini traditur postquam regnavit unum tantum annum.

Introducitur igitur Comnenus trans mare cum exercitu toto laudibus et clamoribus et tubarum et reliquorum instrumentorum clangore celebratis. atque hunc excipit regia circa vesperum, initio septembris indictionis XI. postero autem die pompa illustri ad dei magnam ecclesiam cum multa aggressus satellitum prosecutione, coronam in suggestu per manum patriarchae accipit, et progreditur coronatus inde, gloria comparata virtutis et fortitudinis maximae, non solum apud subiectos, sed iam etiam apud barbaros, quippe qui pugna devicisset

μόνον ἀλλ' ἤδη καὶ τοῖς βαρβάροις, ὡς μάχη κεκρατηκῶς τοῦ κρατοῦντος καὶ φασγάνῳ τοσαύτην ἀρχὴν δυνηθεῖς περιζῶσασθαι. στηλογραφεῖται δὲ καὶ ἐσπασμένον ἔχων τὸν ἀκινάκην τῷ κήνῳ, καὶ οὕτω τῆς βασιλείας καὶ τῶν ταύτης ἀπάρχεται πράξων. φιλοτίμοις οὖν τοὺς συναραμένους καὶ συ-⁵ναγωνισαμένους πρὸς τὸ κατόρθωμα κοσμήσας τιμαῖς καὶ φροντιστὰς πολλοὺς τῶν δημοσίων ἀποδείξας συλλόγων, οὕτω καὶ τὸ δημοτικὸν τῆς προσηκούσης τιμῆς ἀξιοῖ. πρὸ δὲ τῶν ἄλλων πολὺ τι νέμων αἰδοῦς τῷ πατριάρχῃ, ἴσα καὶ πατέρα ἐτίμα, καὶ τοὺς τούτου ἀνεψιούς ταῖς πρώταις ἀξίαις καὶ πράξεσι ¹⁰ περιβλέπτους ἀποδεδειχώσ. καὶ τὰ τοῖς βασιτικοῖς δικαίοις προσόντα παρὰ τῶν ἱερατικῶν δίκαια τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ καθιεροῖ, καὶ τούτων ἀλλοτριοῖ παντάπασιν τὸ παλάτιον, ὥστε μῆτ' ἐπὶ τῆς οἰκονομίας μῆτε τῆς τῶν ἱερῶν κειμηλίων προνοίας καὶ προστασίας παρὰ βασιλέως τινὰ προχειρίζεσθαι, ¹⁵ ἀλλὰ τῆς τοῦ πατριάρχου ἐξουσίας ἡρτησθαι καὶ τὴν προχείρισιν τῶν προσώπων καὶ τὴν τῶν πραγμάτων διοίκησιν.

Καὶ καταστησάμενος τὴν ἀρχὴν ἀποβλέπει καὶ πρὸς τὸ τῶν ἀναλωμάτων τῆς βασιλείας καὶ τοῦ ὀψωνισμοῦ τῶν στρατιωτῶν μέγεθος, καὶ ὡς πόλεμοι τούτῳ πρόκεινται πολ-²⁰λὴν δαπάνην ἐφέλλοντες διὰ τὸ τοὺς ἐναντίους κατισχύσαι καὶ πανταχόθεν κατεπαίρεσθαι τῶν Ῥωμαίων. καὶ χρημάτων δεῖσθαι σκοπήσας, καὶ τὴν τούτων εὐπορίαν πλείστην ὕσῃ

16. προχείρισιν C.

imperatorem, et gladio tantum imperium potuisset sibi accingere: in columna inscribitur etiam nudatum habens gladium a censu, et ita imperium et eius res incipit: amplis igitur eos, qui ei auxiliati erant et cum eo certaverant ad rem bene gerendam ornans honoribus, et procuratores multos publicorum instituens conventuum, ita etiam rem publicam apto honore dignatur: ante ceteros autem multum quid tribuens reverentiae patriarchae, aequae ac patrem honorabat eum, et eius affines summis dignitatibus et rebus illustres reddens, et quae regi iusta essent ex sacris iusta magnae ecclesiae dedicat, atque his alienat palatium ita ut neque in administratione neque providentia sacrorum thesaurorum et gubernatione ex regis quisquam hoc tractaret, sed ex patriarchae potestate penderet et creatio personarum et administratio rerum.

Et postquam constituit imperium spectat etiam sumtus regni et stipendiorum militum magnitudinem, et bella huic instare multum sumtum moventia, quod hostes validi essent et undique assurgerent contra Graecos, eosque facultatibus carere animadvertens et horum inopiam maximam inevitabilem reputans, gravis factus est vectigalium

ἀπαραίτητον λογισάμενος, βαρὺς ἐχρημάτισε φορολόγος τοῖς
 χρεωστούσι δημόσια. εἶτα καὶ τὰς τῶν ὄφρικίων δόσεις αὐ-
 τὸς περιέτεμε πρῶτος, καὶ πανταχόθεν οἶά τις ἄπλητος θη-
 ρευτῆς εἰσποιεῖτο τὰ χρήματα. ἐμέλησε δ' αὐτῷ μετὰ ταῦτα
 5 καὶ φειδωλίας καὶ τοῦ προσθήκην ἀγρῶν τῇ βασιλείᾳ περι-
 ποιήσασθαι. διὸ καὶ πολλὰ μὲν ἰδιωτικὰ πρόσωπα πολλῶν
 ἀπεστέρησε κτήσεων, παριδῶν τὰς χρυσοβούλλους τούτων γρα-
 φάς, δι' ὧν αὐτοῖς τὰ τῆς δεσποτείας ἡδραίωντο· ἐπέσκηψε
 δὲ καὶ τισι τῶν φροντιστηρίων, μεγάλας καὶ πλουσίας κτή-
 10 σεως ἐχόντων καὶ τῶν τοῖς βασιλικῶς θησαυροῖς ἀνακειμένων
 ἀποδούσας οὐδ' ὅλως· καὶ πολλὰς αὐτῶν ἀφελόμενος, καὶ
 διὰ λογοποιίας τὸ ἀρκοῦν ἐγκαταλιπὼν μοναῖς καὶ μονάζουσι,
 τοῖς βασιλικῶς τὸ περισσὸν προσαφώρισε, πρᾶγμα παρανομίας
 μὲν δόξαν ἢ ἀσεβείας εἰσάγον, καὶ πρὸς Ἱερουσαλίαν τοῖς εὐ-
 15 λαβεστέροις ἐκ τοῦ προχείρου ἀναφερόμενον, ἀποτέλεσμα δὲ
 μηδὲν ἄτοπον ἀποφέρων πρὸς γε τοὺς ἐμβριθῶς τὰ πράγματα
 διακρίνοντας. ἐκατέρωθεν γὰρ ὀνήσιμον εἶναι διεγινώσκετο, f. 179 r.
 τοὺς τε μοναχοὺς φροντίδων ἀπαλλάττον ἀπροσφόρων τῇ κατ'
 αὐτοὺς πολιτείᾳ, καὶ χρηματισμοῦ τοὺς ἀκτημοσύνην πεπαιδευ-
 20 μένους ἀπανιστῶν, καὶ οὐδὲν τῶν πρὸς τὴν χρεῖαν ἐπιτηδείων
 ἀποστεροῦν, καὶ τοὺς ἀγρογείτονας ἐλευθεροῦν τῆς τούτων βα-
 ρύτητος, ὅτι τῷ πολυτελεῖ καὶ πολυταλάντῳ τῶν κτήσεων τὰ σφέ-
 τερα καταλιπεῖν αὐτοὺς οἱ μοναχοὶ κατηγάκαζον, ἀπληστίαν
 ἤδη νοσήσαντες καὶ εἰς ἕξιν τοῦ πάθους γινόμενοι, καὶ περι-

7. κτίσεων C.

21. ἀποστερῆ C.

exactor debitoribus publicis, deinde etiam officiorum dotes ipse cir-
 cumsecuit primus, et undique quasi insatiabilis venator adduxit facul-
 tates, curae autem ei fuit post haec etiam parsimonia et ut accessio-
 nem agrorum regno faceret: propterea etiam multos privatos homines
 multis privavit possessionibus, negligens aureas bullas et harum scripta
 quibus iis dominium firmaretur. incidit autem etiam in quaedam tri-
 bunalium iuridicorum, magnas et divites possessiones habentium et iis
 quae in regis thesauris depositae essent, nullo modo inferiores, et
 multas earum eripiens et fictione quod satis esset relinquens monaste-
 riis et monachis, regis thesauris superfluum definivit, quae res inius-
 titiae speciem aut impietatis afferret, et ad sacrilegium a cautiore
 in promptu referretur, sed eventum non ineptum redderet apud eos
 qui prudenter res diiudicarent: ab utraque enim parte utilis esse cog-
 noscebatur, cum et monachos curis liberaret et a quaestu eos, qui
 ad inopiam instituti erant, abduceret, et nihil eorum, quae ad usum
 necessaria sunt, eriperet, et agrorum vicinos liberaret horum impor-

γινόμενοι τῶν ἀντιθέτων, εἴ ποτε πρὸς δίκην αὐτοῖς συνεπλάκησαν, διὰ τῆς τῶν κτημάτων καὶ χρημάτων ἐπιρροῆς καὶ τοῦ ἐπὶ τούτοις ἀλογοθετήτους καθίστασθαι καὶ ἀποδοχῆς ἀξιοῦσθαι νικῶντας τοὺς ἀντιβαίοντας. καὶ ὁ δημόσιος πολλαῖς χερσὶν ἐπαφιέναι τὰ ἑαυτοῦ πολυμερῶς συνωθούμενος προσθήκην ἐδέξατο καὶ παραψυχὴν οὐ μετρίαν, ἐν οἷς ἑτέρους ποσῶς οὐδ' ἔλωβήσατο.

Ἐίχε μὲν οὕτω τὰ πρακτέα τῷ βασιλεῖ, καὶ συνέλαβε τούτον τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων διὰ τὴν τῶν ἀγγιθύρων κατὰστασιν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐπαρθείς ὁ πατριάρχης 10 οἷς πεπρωτοερχέμενοι ὑπέλαβε, καὶ μείζον ἢ κατὰ τὴν αὐτοῦ ἀξίαν ἐπὶ τῶν ἄλων γενέσθαι οἰόμενος, καὶ θαρρήσας τῇ τοῦ κρατούντος εὐνοίᾳ, πολλάκις τούτων τινῶν ἐπιχειρημάτων μὴ δοκούντων αὐτῷ ἀνεχαίτιζε, ποτὲ μὲν πατρικὴν εἰσάγων διάθεσιν καὶ παραινεσιν, ποτὲ δ' ἐπιτιμητικὴν 15 ραγγελίαν καὶ ἀπειλητικὴν ἀκούσας ἐκδεδιηγημέναις ἐπαίνοις καὶ προσηγέσι λόγοις καὶ ὑποπτώσεσιν, ὡς καὶ τὸν βασιλέα κατὰ μικρὸν ἐκπεπολεμῶσθαι καὶ παροινίαν ἡγεῖσθαι τὴν τέως παραινεσιν. οὐ πολὺν δὲ χρόνον τοῦσδε τοὺς λόγους ὑπενεγκάων, ἔγνω τούτον ὡς κατεπαιρόμενον τούτον 20 ταβαλεῖν ὁ βασιλεύς, καὶ τῶν ἱερατικῶν ὡς ὑπεροπτικὴν ἐκ μέσου καθάπαξ περιελεῖν, καὶ τούτον τὸν τρόπον διαδρᾶναι

21. an ὑπερόπτην?

tunitate, cum pretiosis et multorum talentorum possessionibus ut sua relinquerent illos monachi cogere iam aegrotantes et in habitum perturbationis facti et superiores contrariis, si quando lite iis impliciti essent, possessionum et divitiarum confluxu et quia in his a rationibus reddendis immunes erant et accepto dignabant vincentes contrarios. atque fiscus publicus multis manibus emittere sua in multis partibus coactus accessionem accepit et lenimen non modicum, in quibus aliis ne minimo quidem modo noeuit.

Habebat ita quae a rege acta erant, et continebat hunc in regina urbium, propter finitimorum positionem: circa idem autem tempus elatus patriarcha quibus superior factus esse sibi videbatur, et magis quam pro sua dignitate summis se praeesse putans et animosus imperatoris benevolentia saepe hunc ab inceptis, quae sibi non placerent, retinebat, interdum paternam adhibens dispositionem et exhortationem, interdum reprehensionis nuntium et minarum auribus corruptis laudationibus et verbis blandis atque humilibus, ita ut etiam rex paene bellum pateretur et exhortationem sempiternam haberet turpitudinem: non multum autem tempus has orationes ferens, statuit rex hunc ut supra se erectum deicere, et sacerdotum quasi superbiam e medio omnino

τὸν ἔλεγχον. διὸ καὶ τῆς ἀρχαγγελικῆς ἑορτῆς ἀμφὶ μῆνα
 νοέμβριον ἐγγιζούσης παρεγένετο πρὸς τὴν ἐκ βάρθρων ἐγε-
 θεῖσαν παρ' αὐτοῦ μονὴν ὁ πατριάρχης οὗτος Μιχαὴλ, καὶ
 τῶν περιβόλων τοῦ μεγάλου καὶ ἀπορρήτου καὶ θεοτεύκτου
 5 πολίσματος ἔξω γενόμενος τῶν τῆς ἑορτῆς φιλοτίμως ἐφρόν-
 τιζε κατὰ τὰ ἐσπέρια μέρη τῆς πόλεως. ὁ δὲ βασιλεὺς ἠκόνα
 τὴν σκαιωρίαν καὶ τὴν ῥομφαίαν ἐστίλβου καὶ τὸν ἐνδομυ-
 χούντια θυμὸν τοῖς ἐγγιζουσι παρεγύμνου· καὶ προπέμπει
 τῶν τινὰ οἰκείων ὡς ἱερατικὸν συνομιλήσοντα τῷ ἀρχιερεῖ
 10 περὶ τινῶν τυχόν ἀπορρήτων, καὶ τὸν καιρὸν τῆς κατ' αὐτὸν
 σκέψεως καὶ τῆς φήμης τούτῳ ἀποτευχίσοντα. καὶ τῆς δια-
 λέξεως γινομένης ἐπικατέλαβε πλῆθος στρατιωτῶν ὕλοις κα-
 τάφρακτον, καὶ περιχυθέντες πανταχόθεν αὐτῷ ἀνάρπαστον
 ἐκ τοῦ θρόνου τοῦτον ἀτίμως ἐπαίρουσι. καὶ ἡμιδῶ καθί-
 15 σαιτες συνήλανθον ἄχρι τῆς ἐν Βλαχέρναις ἀκτῆς· καὶ προ-
 στάγματος καταπτάντος βασιλικῷ ἐνὶ τῶν λέμβων σπουδαίως
 ἐντίθεται, καὶ ὑπερόριος τῶν ἀδικούντων τάχα ὑπερλαλὼν ὁ
 ποιμενάρχης γίνεται. ὡσαύτως δὲ καὶ αὐτὰ τοῦ γένους τὰ
 φίλτατα τῆς ὁμοίας ἀπογεύονται τύχης.

20 **Φέρει δὲ τοσοῦτον τὸ πάθος ὁ ἀνὴρ μικροψύχως ἢ ἀγε-
 νῶς, καὶ κατέσεισε τὴν πίστιν αὐτοῦ τὸ τῆς ἀπιστίας πρὸς
 αὐτὸν τοῦ βασιλεύοντος τόλμημα; οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' εὐψύχως
 μάλα καὶ εὐγενῶς, καὶ τῇ καρτερίᾳ τὸν Ἰώβ πολλῶ τῷ πε-**

5. πύλισματος C.

tollere, et hoc modo effugere inquisitionem. quamobrem etiam archi-
 angeli die festo circa mensem novembrem instante, accessit ad mona-
 sterium a se e fundamentis erectum patriarcha hic Michael, et moe-
 nibus magnae et indelebilis et a deo factae urbis egressus, res festas
 studiose curabat in occidentalibus urbis partibus. rex autem acuebat
 dolum et gladium splendidum faciebat, et internum animum proximis
 denudabat, et emittit quendam familiarium qui ut sacerdos prosequer-
 retur pontificem maximum propter quaedam mysteria et occasionem
 cogitationis et famae huic occluderet; et colloquio facto sibi adiunxit
 multitudinem militum armis cinctam, et circumfusi undique ei corre-
 ptum e throno hunc turpiter tollunt, et mulo imponentes ducebant
 eum usque ad litus Blachernarum, et ex iussu regio uni-lintrum stu-
 diose imponitur et exsul pro iniuste facientibus loquens pastorum sum-
 mus fit: eodem autem modo etiam ipsa generis maxime amata aequa-
 lem degustant fortunam.

Fert autem tantum malum vir parvo animo et ignobili, et con-
 cussit eius fidem infidelitatis in eum regis inceptum? immo vero forti-
 ter valde et nobiliter et perseverantia eum Iobum multo maiore ra-

ριόντι νικῆσαι διαθρυλλοίμενος, ὅτι καὶ τὸ ἄλγος οὐδὲν ἤ-
 τον αὐτῷ κατὰ τε τὴν ἔκπτωσιν τῆς ἀρχῆς καὶ τὴν τῆς πο-
 λιτείας καὶ τῆς παρρησίας καὶ αὐτῆς τῆς μεγίστης προεδρίας
 ἀφαιρέσει διεδείκνυτο, καὶ τὸ ἔλκος πρὸς ταῦτα συγκρινόμε-
 νον ἤτιτᾶτο, φέρον τῆς πατρίδος καὶ τῆς συζύγου τὴν ἀντι- 5
 σήκωσιν. εὐλογῶν γὰρ εὐλόγει τὸν κύριον, καὶ εὐχαριστῶν
 οὐκ ἀνίει, καὶ πάθος οὐκ ἀπεκάλει τὸ πάθος ἀλλὰ πύρωσιν
 ἀκριβῆ καὶ παιδευσιν πρὸς τελειότητα φέρουσαν καὶ ἀρετῆς
 ἐπίβασιν κρείτονος. μὴ ἀφιστάμενος δὲ καὶ τῆς ταπεινώσεως
 ἀντεγκαλῶν ἦν αὐτὸς ἑαυτῷ, καὶ ἄξια πεπονθέναι κατατιθέμενος 10
 καὶ πρὸς Θεὸν ἅπαν αἰχμαλωτίζων νόημα, καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῦ
 f. 179 v. εὐγενοῦς πνέων ἔτι τῷ ὄντι φρονήματος. οὐ γὰρ κατέπεσεν
 ὄλωσ, οὐδὲ τοῦ ζήλου ἐνέδωκεν, οἷα πάσχειν οἶδε ψυχὴ τοῖς
 ὑλικοῖς διεπτοημένη καὶ κάτω φέρουσιν.

Ἦν ἐν γνώσει γινόμενος ὁ κρατῶν ἡσχαλλε καὶ μετᾶμελον 15
 ἔτρεφε καὶ τὴν ἐπανόρθωσιν ἐδίψα μὲν, οὐκ εἶχε δ' ὅπως ἑαυτὸν
 στηλιτεύσοι κακῶς διανοησάμενον. βεβούλευται τοῖνον αἰτιά-
 σεις προθεῖναι κατ' αὐτοῦ, καὶ ἀναξιότητος γράψασθαι τὸν χρό-
 νοις ἥδη πολλοῖς τὴν ἄξιαν διακοσμήσαντα καὶ τὸν σωτήριον
 λόγον ὀρθοτομήσαντα. καὶ γεγόνασι μὲν τῆς τούτου βουλῆς 20
 τῶν ἐν τέλει τινές, μηδὲ τὸ τοῦ ἀνδρός ἀγνοοῦντες ἐπίδοξον·
 ὁμως δὲ γεγόνασι συμμεταβαλόμενοι τῷ καιρῷ, ὅπου τὰ τῶν

tione vicisse fama celebratus, cum etiam dolor nihil minor ei quod
 attinet ad iacturam imperii et administrationis et loquelae liberae et
 maximi principatus ademtione diiudicata inferior erat, afferens patriae
 et uxoris restitutionem. celebrans enim celebrabat dominum et gra-
 tias agere non desistebat, et malum non nominabat malum, sed exu-
 stionem accuratam et institutionem ad perfectionem ducentem, et vir-
 tutis accessionem melioris; non autem desistebat et humilitatis se in-
 cusabat ipse, et ut digna passum se reddens et deo omne vinciens
 cogitatum, et in omnibus nobilem spirans tum revera animus: neque
 enim decidit prorsus, neque ardorem remisit, qualia pati scit animus
 a corporeis deterritus et iis quae deorsum ferunt.

Quibus cognitiss rex agré ferebat et poenitentiam habebat, et
 restitutionem valde cupiebat, non autem sciebat, quomodo se fateretur
 male meditatam. persuasum igitur est ei, ut causas proferret con-
 tra eum et indignitatis accusaret eum, qui per multos iam annos dig-
 nitatem ornaverat et salutis verbum rectum reddiderat; et fuerunt
 huius consilii quidam primores, licet non ignorantes viri gloriam, ta-
 men fuerunt mutati tempore, ut adulatorum nugae sunt. experiens
 autem suum propositum rex nonnullos urbis antistites, quos etiam pru-

κολάκων νεανιεύματα. ἀπόπειραν δὲ τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως ποιούμενος ὁ βασιλεὺς τινὰς μητροπόλεως προεσιῶτας, οὓς καὶ λογιωτέρους τῶν ἄλλων ἐγίνωσκεν, ὡς αὐτὸν ἀποστέλλει διαλεξομένους περὶ τοῦ τὴν τιμὴν καταθέσθαι καὶ μὴ συνῶδη καὶ συλλόγῳ περιφανεῖ δημοσιευθῆναι τὰ κατ' αὐτοῦ. ἀνάλωτος δὲ τούτοις ὄφθεις καὶ ἀπερίτρεπτος ἐς τὰ μάλιστα, καὶ πυρίπνοος τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν ὄρμην, καταιδεσθῆναι τούτους πεποίηκε καὶ ἰκέτας πρὸς τὸ συγγνώμης τυχεῖν. ἐπανελθόντες οὖν εἰπεῖν ἐκεῖνο πρὸς τὸν πέμπσαντα συνεστάλησαν οὐδαμῶς "ἤτ-
 10 τήμεθα, βασιλεῦ, ἤττημεθα, κρείττων ἀπειλῶν ὁ ἀνὴρ, παντὸς λόγου καὶ πειθοῦς ἰσχυρότερος, ἀλλὰ καὶ λαβῆς ἀπάσης πολλῶ τῷ περιόντι ἀνώτερος. εἰ οὖν τῷ ἀνεπιλήπτῳ καὶ ἀκαταγωνίστῳ προσβάλλειν ἐθέλεις, ἀναλογίζου τὴν ἤτταν καὶ τὸν ἐντεῦθεν μετάμελον." τούτων ἀκηκοὺς ὁ βασιλεὺς σύν-
 15 νους ἦν καὶ πεφροντικῶς, πῶς καὶ τίνα τρόπον τοῖς πράγμασι χρῆσαιτο. ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ Θεοῦ κρείττον τι προβλεψαμένον, ἐν εἰρήνῃ μεταλλάττει τὸ ζῆν ὁ ἀρχιερεὺς, προθεωρήσας τὴν θεῖαν μετάκλησιν δι' ὁσίου καὶ μεγίστου τὴν ἀρετὴν ἀγίου ἀνδρός, καὶ ὅτι τοῖς ἐν ἀσκήσει καὶ ἀγνείᾳ
 20 εὐαρεστήσασιν ἐναρίθμιος ὢν, ἐν μέσῳ τῆς μνήμης αὐτῶν πρὸ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ φιλανθρωπίαν ἐνανθρωπήσεως, τῶν φθαρτῶν καὶ ἐπικήρων τὴν ἀφθαρτον ζῶν καὶ ἀνώλεθρον ἀνταλλάττεται. καὶ προέβη τὰ τῆς προρρησίσεως τελειωθέντος κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας τοῦ ἀρχι-

6. περίπλους C.

dentiores ceteris iudicabat, ad eum mittit, qui cum eo agerent de dignitate deponenda, neve conventu et concilio publico quae contra eum divulgarentur. invictus autem his apparens et immotus maxime et efflatus lingua et impetu ut puderet eos fecit, et orarent ut sibi ignosceret. reversi igitur quominus illud dicerent ad mittentem retinebantur nullo modo: victi sumus, rex, victi sumus, melior est minitans vir, omni oratione et suada validior, sed etiam infirmitate omni multo superior. quodsi probrī expertem et invictum aggredi vis, reputa cladem et inde consecuturam poenitentiam. his auditis rex prudens fiebat et cogitavit, quomodo rebus uteretur. interea autem deo melius quid providente in pace relinquit vitam pontifex maximus antea sentiens divinam vocationem propter pii et maximi virtutem viri sancti, et quod inter spectatos exercitio et sanctitate numeratus in memoria eorum pro salvatoris nostri Iesu Christi humana corporis assumptione mortalibus et caducis immortalē vitam et indelebilem mutat. et evenit praedictum defuncto illis diebus pastore summo, et rex poe-

ποίμενος. και ὁ μὲν βασιλεὺς μετανοήσας βληθεὶς και τὴν ἀρετὴν εὐλαβηθεὶς τοῦ ἀνδρός, μὴ ἔχων οἷς τρόποις τὴν ἀμαρτάνδα ἐπανορθώσασαιτο, ἐντίμως τὸν νεκρὸν αὐτοῦ εἰσαχθῆναι πρὸς τὴν βασιλείουσαν διετάξατο. και παραδίδοται τῇ σορῶ ἐν ᾧ περ ἐκεῖνος τόπῳ και ζῶν μετετάξατο, κατὰ τὸ ἀνεγερθέν⁵ παρ' αὐτοῦ φροντιστήριον, θαῦμα μέγιστον και τοῦ ἀξίως τῆς ἀρχιερατικῆς τελειωθῆναι σημεῖον ἀπερίγραφτον δεῖξας τὴν ἐν χειρὶ τοῦ σταυρικοῦ σημείωσιν σχήματος. και μεμνήσκεν ἡ τιμία τῶ ὄντι χεῖρ τοῦτον τὸν τύπον τηροῦσα τῆς διὰ τοῦ σταυροῦ εἰρήνης και εὐλογίας ἄχρι και τήμερον, μὴ 10 ἀλλοιωθεῖσα συνόλωσ τῇ νεκρώσει τοῦ σώματος.

Προεχειρίσθη δὲ πατριάρχης Κωνσταντίνος πρόεδρος και πρωτοβεστιάριος ὁ Λειχούδης, ἀνὴρ μέγιστον διαλάμψας τοῖς βασιλικαῖς και πολιτικαῖς πράγμασιν ἀπὸ τε τῆς τοῦ Μονομάχου και μέχρι τῆς τούτου ἀναρρήσεως, και μεσάζων 15 ἐν τοῖς βασιλείοις τὴν τῶν ὄλων διοίκησιν. και γέγονε δωρηματικὸς τοσοῦτον και προνοητικὸς τῶν τε ἱεροκηρύκων και τῶν μιγάδων, ὡς και πάντας τῆς τούτου ἀφθονίας σχεδὸν ἀπόνασθαι. και θαυμάζειν τέλεον.

Τῶν δὲ πρὸς ἥλιον δύνοντα Σαυροματῶν ταραττομέ-²⁰των, σὺν αὐτοῖς δὲ και τῶν περὶ τὸν Ἰστρον Σκυθῶν, οὗς
f. 180 r. Πατζινάκουσ τὸ πλῆθος κικλήσκουσιν, ἔγνω λοιπὸν ὁ βασι-
λεὺς τὰς Ῥωμαϊκάς δυνάμεις ἐπενεγκεῖν κατ' αὐτῶν. και τὰ
πρὸς τὸν πόλεμον ἐξαρτύσας, και τὸν στρατιωτικὸν κατάλο-

nitentia ictus et virtutum verens viri, nesciens, quomodo delictum corrigeret, honorifice cadaver eius inferri regiae iussit, et traditur sepulcro, in quo loco ille etiam vivens imperaverat, in monasterio ab eo erecto: miraculum maximum et digne perductae dignitatis pontificalis signum sempiternum ostendens in manu cruciatae formae significacionem, et mansit honorata revera manus hunc typum servans pacis crucis et benedictionis etiam adhuc, non mutata omnino morte corporis.

Creatur autem patriarcha Constantinus praeses et protovestiarius Lichudes, vir maxime illustris regis et civilibus rebus inde a Monomachi usque ad huius declarationem et hoc tempus particeps in regia administratione totius. et fuit ad donandum tum pronus et prospiciens sacrorum diaconis et mixtis, ut etiam omnes eius liberalitate fere fruerentur et prorsus eam admirarentur.

Cum autem qui versus occidentem habitant Sauromatae conturbarentur, cumque iis etiam Scythae circa Istrum habitantes (quos Patzinacos multitudo vocat), statuit iam rex Graecas vires ducere contra eos, et postquam quae ad bellum sunt necessaria praeparavit et

γον ποιησάμενος, πασίρρωμος ἔξεισι, καὶ μέχρι τῆς Σαρδικῆς γενόμενος καὶ καταπλήξας τοὺς Σαυρομάτας εἰς φίλιαν ἔλθειν συνηνάγκασε, καὶ συνθήκαις ἐπιρρώσας τὸ εἰρηναῖον μεταστρατοπεδεύει πρὸς τοὺς ἀλλογενεῖς, τοὺς Σκύθας φημί.
 5 καὶ διηρημένων αὐτῶν ἐν ἀρχαῖς ὄντων, οἱ μὲν τῶν ἄλλων ἡγέμονες προσῆλθον αὐτῷ, καὶ τὰ πιστὰ φυλάττειν συνθέμενοι φόβου παντός ἀπηλλάγησαν· μόνος δὲ ὁ πρὸς τῷ τοῦ Ἰστρου χεῖλει περυσσιῶν καὶ ἀπότομον πέτρων κεκτημένος κρησφύγετον (Σελτὲ τῷ βαρβάρῳ τὸ ὄνομα) οὐκ ἠθέλησε
 10 χεῖρας δοῦναι τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ὑπεροπτικῶς πρὸς τοῦτον διατεθεὶς ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον, τοὺς Ῥωμαίους ἀντιταξόμενος. οὐκ εἰς μακρὰν δὲ τῆς ἰδίας κακονοίας ἀποίσατο τὰ ἐπίχειρα· κατὰ κράτος γὰρ ἠττηθεὶς βραχείας μερίδος ἀντιταχθείσης αὐτῷ φυγὰς ᾤχετο, βαθεῖα τινὶ ὕλῃ ὥσπερ τις
 15 πτώξ μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν εἰσθύς, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐλὼν τὸ κρησφύγετον, καὶ φρουρὰν καταλιπὼν καὶ στρατηγὸν ἐπιστήσας, τὴν ἐπάνοδον εὐθύμως ἐποιεῖτο.

Περὶ πρόποδας δὲ τινος λόφου Λοβιτζοῦ λεγομένου τὴν παρεμβολὴν θέμενος, πρᾶγμα τι τῆς τοῦ τόπου ἐπωνυμίας
 20 ἀπήνρα. ῥαγαδαῖος γὰρ ὄμβρος τῆς στρατιᾶς εὐθέως ἐπικαταρραγείς καὶ νιφετὸς ἔξωρος, σепτεμβρίου μηνὸς ἔτι τὸν δρόμον ἐλαύνοντος, πολλῆς κακώσεως τὸ στρατιωτικὸν καὶ λύμης ἐνέπλησεν. ἢ τε γὰρ ἵππος σχεδὸν πᾶσα καὶ πολλοὶ

20. ἀπήνρα C.

militum delectum fecit, omnino firmus egreditur, et usque ad Sardorum fines profectus et terrens Sauromatas in amicitiam venire coegit, et pactionibus obfirmata pace castra movit ad alienos, Scythas dico. et cum divisi essent hi in provinciis, duces quidem ceterorum ad eum venerunt, et postquam fidem servare statuerunt, omni timore liberati sunt. solus autem ad Istri litus ingrediens et praecipitem rupem nactus latebras, Selte barbaro erat nomen, noluit manus dare regi, sed contemptu in hunc affectus egressus est in campum ut Graecis se opponeret: non multo post sui consilii mali abstulit poenam, valde enim victus, parva parte ei apposita, fugiens contendit densam in silvam quasi lepus — — — — — atque rex postquam expugnavit latebras et praesidium reliquit et ducem imposuit ei, redditum fortiter instituit.

Circa pedes autem collis alicuius, qui Lobitz vocatur castra ponens, loci cognomen expertus est: rapidus enim imber exercitui repente incidens et nivis impetus intempestivus, mense septembre etiam currente, multa calamitate exercitum et pernicie implevit. equitatus enim fere omnis et multi praesentium frigore et imbre assiduo

τῶν παρόντων, τῷ κρύει καὶ τῷ ὄμβρῳ συνεχεῖ καὶ ἀνυποί-
 στω μῆκιστον χρόνον ταλαιπωρούμενοι, τὸ ζῆν ἐναπέρορξαν,
 καὶ τὰ ἐπιτήδεια παρ' ἐλπίδα τοῖς στρατευομένοις ἐπέλιπε,
 ποταμίου ζεύματος καὶ χειμῶνος γενόμενα πάρεργον. ἀνα-
 στολῆς δὲ γενομένης ἐξῆι πρωΐας ὁ βασιλεὺς, καὶ τὸν ποτα-
 μὸν ἀγχοῦ καταρρέοντα, τραφέντα τῇ ἐπομβρίᾳ, διαπεραιού-
 μενος πολλοὺς τῶν σφετέρων ἀπέβαλε. λήξας δὲ πρὸς μι-
 κρὸν τῆς ὁδοποιρίας ὑπὸ σκιὰν ἔστη δένδρου τινὸς ἅμα τισὶ
 τῶν ὑπερεχόντων, καὶ μετ' ὀλίγον ἤχῃς γενομένης ἐκ τῆς
 δρυὸς προῆι μικρὸν ὁ βασιλεὺς, ὅσον μὴ τῷ μήκει ταύτης 10
 καταλαμβάνεσθαι. ῥιζόθεν δ' αὐτῆ τμηθεῖσα σὺν πολλῇ τῇ
 βοῇ ὑπία τῇ γῆ προσήρρισε. γέγονεν ὁ βασιλεὺς ἐνεὸς κα-
 ταμαθῶν οἷας μικροῦ δεῖν τελευτῆς ἔμελλε τυχεῖν, καὶ ἦν
 προοίμιον οὐκ ἀγαθὸν τὸ συγκύρημα.

Προβιβάζων δὲ τὴν στρατιὰν ἐπεπορεύετο ταύτῃ. ἐπε- 15
 τάχυνε δ' αὐτὸν καὶ τις φήμη ψευδῆς καὶ οὐκ ἔμπρακτος,
 τυραννίδος ἀπάρχεσθαι λέγουσα τὸν πρὸς ἐώαν ἀποσταλέντα
 παρ' αὐτοῦ πολιτικὸν ἄνδρα διὰ τὴν τῶν δημοσίων κτημά-
 των ἐξίσωσιν. καὶ μέχρι τῆς βασιλίδος γενόμενος καὶ πρὸς
 τὸ οἰκτρὸν τοῦ συμβάντος εἰκότως ἀνιαθεῖς, καὶ τὴν κατηγο- 20
 ρίαν τοῦ ἄρχοντος ἐπίπλαστον ἔγνωκώς, ἀνελάμβανεν ὁμοῦ
 τῆς ἀθυρίας ἑαυτόν, καὶ περὶ τὸν κατὰ πρόσωπον τῆς βασι-
 λίδος προεκκείμενον πορθμὸν ἀνιῶν ἐνησχολεῖτο τῇ θήρᾳ,

et intolerabili per longissimum tempus confecti vitam deposuerunt: et
 necessaria contra expectationem milites defecerunt, fluctuum et tem-
 pestatis facta additamentum. respiratione facta egreditur mane rex et
 fluvium prope defluentem, auctum imbre transgrediens multos suorum
 amisit. desistens autem paulum ab itinere in umbra stetit arbo-
 ris alicuius cum quibusdam primoribus, et paulo post clangore ex
 quercu facto, progreditur paulum rex, in quantum non longitudine eius
 capi posset: radicitus autem haec scissa cum multo clamore resupina
 in terram decidit. factus est rex mutus, cum cognosceret, quali
 paene morti succubisset: et erat proverbium non bonum esse
 casum.

Promovens autem exercitum ibi proficiscebatur: accelerabat autem
 eum etiam fama falsa neque effecta, tyrannidem instituisse dicens vi-
 rum ad orientem a se missum, civiliū rerum peritum, propter publi-
 cas possessiones aequandas, et usque ad regnum veniens et misera
 ratione congressi vexatus et accusationem principis simulatam cognos-
 cens se recollegit tamen ex animi defectione, et circa vadum in fronte
 regia situm ascendens vacavit venationi se delectans assidua exercita-

ψυχαγωγῶν ἑαυτὸν τῇ συνεχεῖ γυμνασίᾳ. περὶ δὲ ὥραν ἀρίστου φῶς ἀστραπήβολον τοῖς τόποις ἐκείνοις ἐπέσκηψε· Νεάπολις τούτοις τὸ γνώρισμα. καὶ ὁ βασιλεὺς πληγείς, ὡς λόγος, ἐκεῖθεν ἀκατίοις ἐξυίφνης πρὸς τὰ βασίλεια ὤρμησε, καὶ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας τὸν μοναδικὸν καὶ ἀπέριττον ἀνταλλάττεται βίον, βασιλέα προχειρισάμενος οὐ τὸν ὀμαιμόνα f. 180 v. Ἰωάννην, οὐ τὸν ἀδελφιδοῦν, οὐκ ἄνδρα προσζεύξας τῇ θυγατρὶ, ἀλλὰ τὸν πρόεδρον Κωνσταντῖνον τὸν Δούκαν, ὃς αὐτῷ συνίστωρ καὶ συναγωνιστὴς περὶ τὴν τῆς βασιλείας κατὰκτησιν διὰ παντός ἐχρημάτισεν. αὐτὸς δ' ὁ Κομνηνὸς μοναχικοῖς ὄρακεσιν τὴν τοῦ Στουδίου καταλαμβάνει μονήν, ἔτι τῇ νόσφ' τρυχόμενος, ζήσας μὲν . . . , βασιλεύσας δὲ ἔτι 15 δύο καὶ μῆνας τρεῖς, ἐπιζήσας δὲ τούτων ἐλάττωνα τῷ μοναχικῷ.

Μετὰ δὲ τὴν τελευταίην ὑγρότητος μεστὴ θεαθεῖσα ἡ τούτου σορὸς πολὺν λόγον εἰς τὸν δῆμον ἐκίνησε, τῶν μὲν τιμωρίαν εἶναι λεγόντων καὶ κολάσεως ἐνδειγμα τὸ φανερὸν διὰ 20 τὸν πολὺν φόνον ἐκείνον τὸν ἐκ τοῦ κροτηθέντος ἐμφυλίου πολέμου γενόμενον περὶ Νίκαιαν. ἄλλοι διὰ τὴν τῶν πολλῶν κάκωσιν καὶ ὑστέρησιν μερικὴν καὶ καθόλιως τῶν διδομένων τοῖς πλείστοις ἐπετείως ἐκ τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν, ἄλλοι διὰ

20. τὸν] τὸ C.

tione: circa tempus autem prandii, lumen fulguratum in loca illa incidit, novum his signum: et rex ictus, ut sermo est, inde lintribus repente ad regiam contendit, et aegrotans nonnullos dies sortem suam exspectabat, et propterea ad placandum numen divinum amplectitur poenitentiam et regia potestate solitariam et simplicem mutat vitam, postquam regem creavit non cognatum Ioannem, neque nepotem, neque virum coniungens filiae, sed praesidem Constantinum Ducam, qui ei conscius et socius in regno obtinendo omnino fuerat. ipse autem Comnenus monachicis vestibus indutus Studii obtinet monasterium, etiam — tum morbo vexatus, postquam vixit — —, et regnavit annos duos et menses tres, his pauciores praeterea vivens monachus.

Post obitum autem humoris plenum visum huius sepulcrum multum sermonem in populo movit, cum alii ultionem esse dicerent et poenae exemplum id quod visum fuerat, propter multam caedem illam ex infami interno bello ortam circa Nicaeam: alii propter multitudinis vexationem et deminutionem in parte et omnino eorum, quae ple-

τὴν τῶν ναϊκῶν καὶ ἰδιωτικῶν κτημάτων ἀφαίρεσιν, ἕτεροι διὰ πάντα. ἄλλοι διὰ σωφρονισμῶν τῶν μετέπειτα. μονο-
νουχὶ τοῦ μεταλλάξαντος κόλασιν· συνέβαλον γὰρ τὴν μετα-
νοίαν ὅτι τὴν θείαν φιλανθρωπίαν ἐκκαλεῖται πρὸς ἔλεον. οἱ
δὲ τούτων ἐναντίοι μετὰ μελον θρῆσαι τὸν ἄνδρα μετὰ τὴν
ἀναχώρησιν ἔλεγον, καὶ κατὰ ταῦτο τῆς μεταβιώσεως μὴ
ἀπόνασθαι. οἱ δὲ τὸ ῥεῦσαν ἀγιοσύνης ἔργον ἐτίθειτο διὰ
τὴν μετὰ ταῦτα μᾶλλον μετάνοιαν, καὶ τὸ δειχθῆναι πᾶσιν
ὡς οὐκ ἔστιν ἀμάρτημα τὸ τὴν θείαν εὐμένειαν βιαζόμενον,
εἰ τῶν κακῶν τις ἐκκλίνας τὸ ἀγαθὸν ἔλοιτο. ἐγὼ δὲ ἀμφο-
10
τέρων τὴν γνώμην ἐπαποδέχομαι τῷ τὴν μὲν κωλυτικὴν εἶναι
μελλόντων κακῶν, τὴν δὲ προτρεπτικὴν ἀπὸ τοῦ χείρονος
πρὸς τὸ βέλτιον· καὶ οὐδενὸς τὴν ἤτιτω καταψηφιζομαι.

Cod. Esc. f. 298. an. 1059. Ἄλλ' ὃ μοι λέγειν ὁ λόγος ὠρμητο, ἐπιλαβόμενος τῶν
βασιλικῶν σκήπτρων Κωνσταντίνος ὁ Δούκας συνήθροισε τὰ 15
σωματεῖα τῆς πόλεως, καὶ λόγους ἐπιεικειᾶς γέμοντας ἐδη-
μηγόρησε πρὸς αὐτούς, "ἐμὲ" φήσας, "ὦ ἄνδρες, βασιλέα τε-
θεικῶς τῶν ἐπὶ γῆς ὁ βασιλεύων ἐν οὐρανοῖς τῆς ἀπασῶν
μεγίστης τιμῆς πεποίηκε μέτοχον. ἐγὼ δὲ οὐκ ἂν ψεύσαιμι
τὰς πρὸς ἐκεῖνον συνθήκας, ἀλλ' εὐμενῆς καὶ φιλάνθρωπος 20
ἔσομαι, πατὴρ τε τοῖς νέοις, καὶ τοῖς ἡλιξιν ἀδελφός, καὶ

1. τὴν om C. 2. σωφρονισμὸν? mox hiat oratio. 11.
ἐπαποδεχόμενος C.

risque quotannis e regis thesauris darentur, alii propter templorum
et privatarum possessionum abreptionem, alii propter omnia, alii pro-
pter castigationum futurarum paene defuncti poenam. intelligebant
enim poenitentiam quod divinam benignitatem evocat ad misericordiam.
horum autem contrarii poenitentiam habuisse virum post secessum di-
cebant, et hac in re vita sequente non frui: alii autem id quod flue-
bat, sanctitatis signum statuebant propter maiorem posthac poeniten-
tiam et ad probandum omnibus, non esse peccatum, quod divinam cle-
mentiam urgeat, si quis malis se deflectens bonum eligeret. ego au-
tem utrorumque sententiam reddidi hanc ob rem quod altera arcere
possit a futuris malis, altera advertere possit a peiore ad melius, et
neutram ut inferiorem damno.

Sed id quod mihi dicere oratio tendebat, receptis regis sceptris
Constantinus Ducas coegit collegia urbis et orationes clementia refer-
tas habuit ad eos, cum diceret: me, viri, cum regem reddiderit ter-
renum ille qui in coelis regnat omnium maximi honoris fecit partici-
pem. ego autem non fallam datas illi promissiones, sed clemens et
humanus ero, pater adolescentibus, et aequalibus frater, et scipio se-
nibus et puer constitutione et aemulatione naturae. eveniet autem in

βακτηρία τοῖς γέρονσι, καὶ παῖς τῇ διαθήσει καὶ μιμήσει
 τῆς φύσεως. εὐθνήσετε δὲ ἐν ἐμοί, καὶ τὸ προφητικὸν πλη-
 ρωθήσεται· ἀλήθεια γὰρ ἐκ τῆς γῆς ἀνατελεῖ, καὶ δικαιο-
 σύνη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διακύψει, καὶ οὐδείς ἔσται καθάπαξ ἐπι-
 5 τῶν ἡμῶν ἡμερῶν ὁ στεναγμῶ καὶ κλαυθμῶ καὶ στερήσει ἀδίκῳ
 συγχυθησόμενος.” ταῦτα εἰπὼν, καὶ συναποκρύψας ἑαυτὸν,
 ὡς ἔθος τοῖς βασιλεῦσι, παραπετάσματος σὺν εὐφημίᾳ, μεγί-
 σταις ἐλπίσι καὶ φιλανθρωποῖς μετέωρον εἰργάσατο τὸ ὑπή-
 10 ψεως ἀνθαμιλλωμένῳ ἔθηκε τοῖς ἑαυτοῦ καὶ προχαράττειν
 ἄλλ’ ἄττα, τοῦ ἐπεικοῦς καὶ μετρίου μὴ ἀπιστάμενος. πε-
 ποίηκε δὲ καὶ τιμήσεις, καὶ ἦσαν οἱ τιμηθέντες πολλοὶ τῶν
 τε τῆς ἀγορᾶς καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς. ἀνώρθωσε δὲ καὶ
 τοὺς ἤδη παρὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ βεβασιλευκότες τῶν οὐκείων
 15 ἐκπεπτωκότας τιμῶν· καὶ γὰρ ἐκεῖνος τοὺς τῶ καθαιρεθέντι
 παρ’ αὐτοῦ βασιλεῖ προσωκλειωμένους πολλοὺς ὄσους παγα-
 νοὺς ἐξ ἐντίμων ἀπέδειξε, καὶ εἰς τὰς σφῶν αὐτῶν ἀξίας
 πάλιν ὁ Δούκας ἀνεκαλέσατο.

Ἔτι δὲ τοῦ κράτους αὐτῶ συναυξανόμενον ἐπέστη τὰ
 20 τῆς ἐπετείου ἑορτῆς τοῦ ἐν μάρτυσι περιωνύμου ἁγίου Γεωρ-
 γίου. μετὰ δὲ τὴν τοῦ Θείου πάσχα σωτήριοι ἐπιφοίτησιν
 καὶ ὁ βασιλεὺς, ὡς ἦν ἀπὸ τοῦ Μονομάχου τεθεσπισμένον f. 181 r.
 τοὺς κατὰ τὴν ἡμέραν βασιλεῖς εἰς τὸ τοῦ ἁγίου φοιτᾶν

1. παῖς] πάσι πάντα?

2. εὐθνήσεται C.

me et vaticinium confirmabitur: veritas enim e terra orietur et iusti-
 tia e coelo se deflectet, neque quisquam omnino erit nostris tempori-
 bus gemitu et fletu et raptu iniusto confusus. haec cum diceret et
 occultaret se ut mos est regibus tegmine cum benedictione, maximis
 exspectationibus et humanis elatos reddidit subiectos. deinde autem
 imperio recepto videbatur certare secum, et adumbrare invicem clemen-
 tiam et modestiam non desistebat. fecit autem etiam honores: et erant
 honorati multi ex iis, qui in foro et senatu erant. restituit autem
 etiam eos qui iam a superiore rege patria electi erant honorans. et
 enim ille quam plurimos, qui regi a se sublato familiares fuerant, in
 paganos mutavit ex honoratis, atque hos in ipsas eorum dignitates
 rursus Ducas revocavit.

Iam vero robore ei aucto instabat festus dies, qui quotannis ce-
 lebratur, illustris inter martyres sancti Georgii. post divini autem
 festi faustum adventum etiam rex ut erat inde a Monomacho impera-
 tum, ut qui tum essent reges ad sancti irent martyrium, ubi ipse ae-
 dificia splendida et pretiosa et regibus apta constituerat, ut igitur ex-

μαρτύριον, ὅπου περ αὐτὸς οἰκοδομὰς λαμπρὰς καὶ πολυτελεῖς καὶ βασιλεῦσι προσηκούσας ἐπῆξαστο, πληρῶν ἐντολὴν αἰδοῦ τοῦ ἐντειλαμένου, μᾶλλον δὲ τῆ τοῦ μάρτυρος ἐπευφραίνόμενος ἑορτῆ καὶ κομίσασθαι μέλλων τὸ πρόσωρισμένον τάλαντον ἐπὶ δεξιῶσει τῆς παρουσίας, παρεγένετο θύσων αὐτῷ 5 βασιλικῶς τὴν τιμὴν. καὶ μέντοι καὶ τὴν ἑορτάσιμον ἡμέραν διηνεκῶς ἐπέμενεν ἐκεῖσε, τὴν διαγωγὴν οὐκ ἀηδῆ καθορῶν· τινὲς δὲ τῶν τῆς βασιλευούσης κακοήθως διατεθέντες, ὡς τοῦ βασιλέως χαρικτῆρας παραγυμνοῦντος οὐκ εὐγενεῖς καὶ ἀστατοῦντος τοῖς λόγοις καὶ πρὸς τὸ βασιλικὸν ὀλισθαίνοντος χά-10 ρισμα, τὸ δὲ καὶ μεταβολῆς ἑρῶντες ἐλπίδι λημμάτων καινῶν, βουλὴν πονηρὰν ἐξαρτύσαντες ἄρτι προβεβουλευμένην αὐτοῖς, μεταδιδόασι τῆς λύμης αὐτῆς οὐ μόνον στρατιωτῶν τισὶ τῶν περὶ τὴν ἤπειρον ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ στόλου καὶ τῆς κατὰ θάλασσαν δορυφορίας τε καὶ δυνάμεως. 15 καὶ ἦν αὐτοῖς διεγνωσμένον τε καὶ συγκείμενον ἵνα τοῦ βασιλέως ἔτι ταῖς μαρτυρικαῖς ἐμφιλοχωροῦντος σκηναῖς ὀρθρωτέρον, πρὸ τοῦ διαγελαῖν ἀπάρξασθαι τὴν ἡμέραν, οἱ μὲν σὺν ἀλαλαγμῷ καὶ βοῇ καὶ θορύβῳ μεγίστῳ τὰς τῆς πόλεως πλατείας διαταράξωσι, καὶ ταῖς φρουραῖς προσβαλόντες ἀνά-20 στατον ἅπαν τὸ ἔμφρουρον ἀπεργάσωνται, καὶ πολλοὺς τῶν ὁμοίων πρὸς ἀνταρσίαν διερεθίσωσιν, οἱ δὲ τῆς βουλῆς αὐτοῖς συμμετέχοντες ναυτικοὶ τοῖς ἀκατίοις πρὸ τῶν ἄλλων προσοκείλωσι τῆ χέρσῳ τῶν μαρτυρικῶν ἐκείνων σκηνῶν, καὶ

2. πλ. τὴν ἐντολὴν?

pleret imperatum reverentia imperantis, magis etiam ut festo martyris delectaretur, et tradere volens definitum talentum ad salutationem praesentiae, adfuit, sacrificaturus ei regie honorem et festum diem assidue remansit ibi, victum non iniucundum spectans. quidam autem contra imperium male dispositi, quasi rex mores denudaret minime nobiles, et infirmus in orationibus, et regii favoris oblivisceretur, tum etiam mutationis cupidi spe commodorum novorum, consilium malum instruente nuper excogitatum a se, communicant ignominiam non solum cum militum in continente quibusdam, sed etiam cum militibus regiae classis et navalis armaturae et exercitus: atque erat ab iis agnitum et statutum, ut rege adhuc in martyrii versante tentoriis antequam illucescere coepisset, alii bellico cantu et clamore et tumultu maximo urbis vias perturbarent et praesidia aggressi desertum omne praesidium facerent et multos similium ad seditionem excitarent, alii autem consilii iis participes navales milites lintribus ante ceteros appellerent martyrii illis tentoriis et regem appropinquantem belli tumultu exterritum et ad regiam aditum seque confirmatum contra

τὸν βασιλέα κατιόντα τῷ κυδοιμῷ κατεπτοημένον, καὶ πρὸς τὰ βασίλεια μέλλοντα παραγενέσθαι καὶ κατασφαιλισθῆναι πρὸς τὴν ἐπιβουλήν, ὃ πάντως ἀναγκαίως ποιῆσαι τοῦτον προέκειτο, ὑποδέξονται τοῖς ἑαυτῶν ἀκατίοις καὶ πελάγιοι γενόμενοι τῷ βυθῷ παραδώσουσι. καὶ ἦν ἡ γνώμη δεινῆ τις καὶ ἄφυκτος, καὶ πανταχόθεν σοβοῦσα τὸ θῆραμα καὶ πλεκτάναις κατὰ γῆ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν τοῦτον συγκατασχεθῆναι καὶ θηραθῆναι συνάγουσα. τοῦ δὲ διασκεδάζοντος βουλὰς ἐθνῶν καὶ λογισμοὺς ἀθετοῦντος ἀρχόντων Κυρίου ἀπερίτρεπτος μένουσα ἡ βουλή τὰς τῶν γήινων σκαιωρίας παρέσφαλε, καὶ παρ' ἐλπίδα τὴν σωτηρίαν τῷ ἀπεγνωσμένῳ πανταρχικῶς ἔχαρίσατο. ὡς γὰρ ἡ στάσις ἀνῆψε καὶ θόρυβος ἀνερριπίσθη πολὺς, αἱ τε ἀγγελίαι φθάνουσαι ἑτέρα τὴν ἑτέραν τῷ βασιλεῖ προσηφοίτησε, καὶ ὁ δῆμος ἅπας 10 συνεκροτεῖτο καὶ συνηθροίζετο, καὶ ταραχῆς ὑπῆρχον τὰ κατὰ τὴν πόλιν ἀνάμεσα καὶ συγχύσεως συσκευασάμενος οὗτος ὁ βασιλεὺς ἅμα τῇ Αὐγούστη καὶ τοῖς ἕξ αὐτῶν γεννηθεῖσιν εἰς τὴν γείτονα κατῆλθον ἀκτὴν, καὶ μὴ εὐρόντες τῶν βασιλικῶν πλοίων τινὰ εἰς τὸ προσορμίσαν νέον ἕκ τινος ἀπροό- 15 πτου καὶ δεξιᾶς τύχης, μᾶλλον δὲ προνοίας ἀρρήτου θελήματος, ἀρχοντικὸν πλοίαριον, ὡς εἶχον σπουδῆς, ἀνέβησαν. καὶ τῶν βασιλείων εὐθὺ τῆς εἰρεσίας ἀγούσης ἐπικατέλαβε τὸ τῆς ἀνοσίας βουλῆς μετεσχηκὸς ἀκάτιον, τὸν βασιλέα προκαλούμενον εἰσελθεῖν ἐν αὐτῷ ὡς σπουδαιότερον δῆθεν ἀχθῆ-

16. οὕτως?

22. ἐπικατέλαβον C.

insidias, id quod omnino necessario hunc facturum apparebat, exciperent suis lintribus et si in alto essent gurgiti traderent. atque erat sententia dira et inevitabilis et undique terrenis feram, et plagis pro hominum infirmitate hunc ut contineretur et peteretur adducens. destruentis autem sententias gentium et rationes tollentis principum domini firma sententia mortalium impia consilia aberrantia reddidit et praeter spem salutem desperato omnipotenter donavit. cum enim seditio flagraret et tumultus magnus excitaretur, et nuntii alius alium anteveniens ad regem deferrentur, et populus omnis conveniret et cogeretur, et turbationis esset urbs plena et confusionis: se paravit hic rex simul cum Augusta et suis liberis et devenerunt ad vicinam ripam et cum non invenirent regiarum navium ullam navigium imperatorium quod nuper appulerat pro quadam improvisa et dextra fortuna, sive potius tacita providentiae voluntate, ut erant studio incitati, ascenderunt. atque cum regias remis peterent assecuti sunt participem impii consilii lintrem, provocantem regem, ut in eum ingrederetur, ut-

σόμενον δι' αὐτοῦ. ὡς δ' ἀπεπέμπετο καὶ κατὰ χώραν ὁ
 θρηνηόμενος ἔμενε, καὶ τι προύργου πράξειν ἀπηναισχύντουν
 οἱ ἐν αὐτῷ, προσαράσσειν ταῖς κώπαις οὐκ ἔξ εὐπλοίας σχη-
 ματιζόμενοι. διασωθέντος τοίνυν τοῦ βασιλέως ἀθιγοῦς ἐν
 τοῖς ἀνακτόροις, ἐπεὶ καὶ ὁ τούτου αὐτάδελφος διὰ τῆς 5
 ἀγορᾶς προῆει προπορευομένων αὐτοῦ καὶ περικυκλούντων
 στρατιωτῶν ἐγχεσιμάχων, διάλυσιν ἐλάμβανε τὰ τῆς στάσεως·
 f. 181 v. τοῦ γὰρ ἄλλου πλήθους τῆς πόλεως μὴ συναποσταῆσαι θε-
 λήσαντος καὶ συνδιαφθαρῆναι τῇ τῶν ἐπιβούλων σκαιότητι,
 φόβος κατέσχευ αὐτούς. καὶ οἱ μὲν ἐπισημότεροι καὶ τὰς 10
 ὠπλισμένας ἤδη παραγυμνώσαντες τῷ μεγάλῳ καὶ περιωνύμῳ
 ναῦ τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας προσέδραμον, τὴν περὶ ψυχῆς σω-
 τηρίαν τῶν ἄλλων ἀπάντων, χρημάτων τέ φασιν καὶ κτημά-
 των, ἀνταλλαττόμενοι· οἱ δὲ λαθεῖν οἰηθέντες ἐπὶ τὰς ἐαν-
 τῶν κατοικίας καὶ συναυλίας ἐτέρας διεσκεδάσθησαν. ἐξῆλθε 15
 δὲ καὶ ὁ τῆς πόλεως ἑπαρχος μετὰ τὸ τὴν πολλήν, τὸ τοῦ
 λόγου, τυφθεῖσαν θάλασσαν, τὸ φλεγμαῖνον καὶ αὐτὸς κατα-
 στέλλων, καὶ συνεμίγη τῷ τοῦ βασιλέως ὁμαιμόνι. κατὰ τὴν
 ἀγορὰν προσδεύοντι. ἦσαν γὰρ ἀναλαβόμενοι πάντες ἑαυτούς,
 καὶ τούτων συγκροτοῦντες τὰ νικητήρια, καὶ τοῖς βασιλεῦσι 20
 τὸ κράτος ἐπικροτοῦντες, καὶ σὺν εὐφημίαις καὶ θυμιάμασι
 πλείσταις τὴν προπομπὴν ἐργαζόμενοι.
 Ὡς δὲ κατὰστασις ἔσχε καὶ νημεμία τουτὶ τὸ κλυδῶ-
 νιον, καὶ παντελῆς πληροφορία τοῖς περὶ τὸν βασιλέα καὶ

pote qui studiosius eo ferretur. cum autem valere iuberet eos et in
 loco suo petitus maneret, etiam longius quid facere eos non puduit,
 remis infligere, quod non propter faustam navigationem signum facie-
 bant. servato igitur rege intacto in regia, cum etiam huius frater per
 forum progredederetur anteeuntibus ei et stipantibus eum militibus ar-
 matis, dissolvebatur seditio. cum enim reliqua multitudo urbis nollet
 cum iis deficere et deleri insidiantium temeritate, metus eos tenuit.
 atque illustriores quidem vel ordines armatos derelinquentes iam ad
 magnum et clarum sapientiae dei templum accurrerunt vitae salutem
 ceteris omnibus rebus, pecuniis scilicet et bonis, mutantes, alii autem
 latere se putantes in suas domos et deversoria alia dispersi sunt.
 egressus autem est etiam urbi praefectus post multum ictum mare ut
 est in proverbio flagrans et ipse compositurus et accessit ad regis
 fratrem in foro procedentem: recollegerant enim se omnes, et horum
 comparabant victoriae praemia, et regibus victoriam applaudebant et
 laudibus et thure multo pompam faciebant.

Postquam autem compositio tenuit et ventorum tranquillitas

αὐτῷ βασιλεὺς γέγονεν ὡς μερικὴ τις δυσβουλία καὶ συν-
 λευσις συνετάραξε τὸ ὑπήκοον, οὐχὶ συνθήκη κοινὴ καὶ
 συγκλήνησις ἐξεπολέμωσε τούτον, καὶ θάρσους ἐνεπλήσθησαν,
 εἰς ἔρευναν εὐθύς διανέστη καὶ τῶν τετολημμένων ἐκδίχησιν
 5 ὁ κρατῶν. καὶ ἐπεὶ λαθεῖν οὐκ ἔνῃν τοὺς τοσοῦτον κακοῦ
 πρωτεργάτας καὶ στασιαστὰς καὶ συνίστορας, ἤγοντο τούτων
 συχνοί, καὶ καθοσιάσεως εἰς βασιλέα φερομένης ἐκρίνοντο.
 καὶ οἱ μὲν εἰρκταῖς δημοσίαις, οἱ δὲ ἀμειδέειν οἰκίσκοις ἐδί-
 δοντο. ἄλλοι δὲ τούτων τὸν θάνατον ἐκκλῆναι σπουδαζόντες,
 10 ὑποσχέσειν ἐλευθερίας σαινώμενοι, προεδίδουν ἑτέροισ. καὶ
 καθ' ἑκάστην συνελαμβάνοντο συχνοί, καὶ φόβος εἶχε τοὺς
 πλείστους ἵνα μὴ συλληφθῶσι κατηγορούμενοι. τέως δὲ μα-
 στιγώσας τούτων τινὰς ὁ κρατῶν, καὶ εἰς φῶς τοὺς ἐπιβού-
 λους προαγαγὼν οὐδὲ πρὶν ἀγνοουμένους διὰ τὸ ἐκραγῆναι τὸ
 15 μελετώμενον, φυγῇ τούτους καὶ δημεύσει προσεζήμιωσε, μη-
 δένα δι' αἵματος τιμωρησασθαι ἀνισχόμενος, ἀλλ' ἐνψύχως
 τὴν παροιμίαν καὶ μετριώτερον ἐνεγκών. πρὸ δὲ πάντων ὁ
 εἰρημένος ἔπαρχος, συνειδότης κατηγορηθεὶς καὶ κριθείς, ἔπε-
 ρορία καὶ δημεύσει κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς ταραχῆς ὑπε-
 20 βλήθη, εἰσῶν μὲν εἰς τὰ βασιλεια ὡς τι τῶν δεόντων κα-
 τορθωκῶς καὶ τὸ στασιαζόν κατευνακῶς, ἀφαιρεθείς δὲ τὴν
 ζώνην καὶ τὰ παράσημα καὶ κατάκριτος ἀπροσδοκῆτως γε-
 νόμενος.

3. τοῦτο?

5. τοσοῦτους C.

hunc aestum et omnino persuasum est regiis et regi ipsi, partis quan-
 dam malevolentiam et conspiracyem turbasse subiectos, neque vero
 pactionem communem et coniurationem hunc bello induxisse, et ani-
 mo impleti sunt, ad inquisitionem statim surrexit et inceptorum ultio-
 nem imperator. atque cum non latere possent tanti mali auctores et
 seditiosi et conscii, deprehendebantur horum multi et dedicatione ad
 regem lata iudicabantur, atque alii quidem vinculis publicis, alii tristi-
 bus aedificiis tradebantur, alii autem horum mortem evitare studentes
 promissis libertatis molliti prodebant alios, et quotidie capiebantur
 multi, et metus tenebat plurimos, ne caperentur accusati. postquam
 autem per tempus aliquod castigavit horum quosdam imperator et in
 lucem insidiantes produxit, quos ne antea quidem ignoraverat cum
 consilium prorupisset, exsilio hos et publicatione punivit, neminem
 sanguine se puniturum pollicitus, sed generose iniuriam et moderatius
 ferens. Ante omnes autem commemoratus praefectus conscientiae
 accusatus et damnatus exilii et publicationis eodem die turbae inductus
 est, ingressus in regiam, quasi aliquid necessariorum bene fecisset et
 seditionem composuisset, privatus autem cingulo et insignibus et
 damnatus praeter expectationem factus.

Ἐπόθησε δὲ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὁ βασιλεὺς ἐπέκεινα τήν τε τῶν δημοσίων χρημάτων ἐπαύξησιν καὶ τῶν ἰδιωτικῶν δικῶν τήν ἀκρόασιν καὶ τούτοις τήν μείζονα φροντίδα κατεκένου τῆς βασιλείας, τῶν ἄλλων ἤττον βασιλικῶν ἀντεχόμενος, στρατιωτικῶν φημί καὶ στρατηγικῶν πλεονεκτημάτων καὶ τῆς ἐντεῦθεν εὐδοξίας, τοῖς εἰρημένοις πολιτικοῖς εὐδοκίμειν προαιρούμενος. διὰ δὴ ταῦτα καὶ συκοφαντικαῖς ἐπηρεαίαις καὶ σοφιστικαῖς μεθόδοις καὶ δικανικῶν προβλημάτων ἐσμῶ καὶ σεκρετικῶν ζητημάτων ἐπιπλοκαῖς τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐκλονεῖτο, καὶ κοινὴ μελέτη τοῖς ἅπασιν τὸ κατορθῶσαι τὰ τοιαῦτα ἐγένετο, ὡς καὶ αὐτοὺς στρατιώ- 5 τας μεταβαλεῖν καὶ μεταμαθεῖν τὰ πρὸς τὴν τούτων γνῶσιν παράγοντα. καὶ τοῦ βασιλέως εὐπροσίτου καὶ μετριόφρονος ὄντος καὶ ἤττον περὶ τὸ σῶμα κολαστικῶ καὶ τὰ περὶ τὸ

f. 182 r. θεῖον εὐσεβεῖν δοκοῦντος ὡς μάλιστα φιλοπτώχου τὰ πέρα τοῦ δέοντος καὶ φιλομονάχου καθισταμένου, καὶ διεπτοημένου 15 νου περὶ τὰ ἱερά, ἣ πρὸς τὰ λεχθέντα ἕτερα κεφάλαια εὐνοία τὴν τῶν τοιούτων προτερημάτων ἤμβλυγεν ἐπιμέλειαν, καὶ κατὰ σφᾶς αὐτὰς ἀρετὴ καὶ κακία περὶ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον μονονουχὶ ἐστασίαζον. ἐνίκα δὲ παρὰ πολλὰς ψήφους τὸ δυνασπαθῆς, ὅσῳ καὶ πλείονι μερίδι ἐφήλωτο. τὸ γὰρ εὐσεβὲς καὶ 20 τὸ φιλοπτώχον ἄμα καὶ φιλομόναχον καὶ τὸ μὴ πρὸς κόλασιν δι' αἵματος ἔτοιμον, καὶ αὐτὸ τὸ εὐπρόσιτον, ἐπαίνων μὲν οὐδεὶς ἦν ὁ μὴ ἀξίων, πλην ἀλλὰ τῷ ἔχοντι μόνῳ τὴν ὄνη-

4. ἤττων C.

Cupivit autem praeter cetera omnia rex et publicarum rerum accessionem et privatarum actionum auditionem: et his maiorem curam exhauriebat imperii, aliis negotiis regis minus deditus, militaria dico et imperatoria commoda, et proinde capienda gloria commemoratis civilibus rebus ut nobilis fieret magis optans. propterea igitur syco- phanticis mims et sophistarum instar factis artificibus et litium multitudi- ne et secretorum quaestionum implicationibus Graecus populus agitabatur et commune studium omnibus corrigendi talia oriebatur, ut, etiam ipsos milites ut mutarent et aliter discerent horum cognitionem adducunt. Et cum rex facilis esset et modestus et minus corpus castigans et erga divina pius videretur quam maxime et pauperum amans supra necessitatem et monachorum esset et timidus circa sacra, benevolentia in commemoratis aliis gravissimis rebus visa talium virtutum curam debilitabat, et in iis ipsis virtus et vitium circa idem subiectum paene seditiosa erant. reportabat autem victoriam multis sententiis indignatio, quo etiam maiore parte divulgata erat. quod enim pius erat et pauperum simul et monachorum amans neque ad castigandum sanguine promptus et affabilis esset, haec nemo erat, quin laudibus dignaret; sed haec ei soli, qui ea haberet, utilitatem afferre iudicabant, et

σιν ἐπιφέρειν ἐδοκιμάζοντο, καί τισιν ὀλίγοις τῶν προσιόντων ἢ ὁμαλῶς προδεχθέντων αὐτῷ· τὸ δὲ φειδωλὸν καὶ ἄγαν ποριστικὸν τῶν δημοσίων χρημάτων, ἔστιν οἷς καὶ οὐκ ἐν εὐπροσώποις αἰτίαις, καὶ τὸ κατ' ἔξουσίαν δικαστικόν, καὶ τὸ
 5 καταφρονητικὸν τῆς στρατιωτικῆς εὐπραγίας καὶ στρατηγικῆς καὶ ἀρχητικῆς εὐπαθείας πολλῶν καὶ σχεδὸν ἀπάντων τῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις τελούντων λυμαντικὸν ἐψηφίζοντο. ἠγείρετο γὰρ πολὺς ἰγογγυσμὸς τῶν τε καταδικαζομένων οὐ νομικῶς καὶ τῶν κατηγορουμένων σοφιστικῶς, καὶ τῶν ἀπαιτουμένων
 10 εἰς τὸ δημόσιον ἐνίοτε ἀχρεώσθητα, καὶ τῶν δεχομένων φορολογικὰς ἐπαυξήσεις ἐπαρχιῶν, καὶ τῶν καταδρομὰς ὑφισταμένων βαρβαρικὰς διὰ τὸ μὴ κατὰ λόγον τὸν στρατιωτικὸν κατάλογον γίνεσθαι. ἐλέγετο δὲ μὴ τῆς τοῦ βασιλέως φύσεως ἔργα ταῦτα (εἶναι γὰρ τοῦτον πρὸ τῆς ἀρχῆς ἀφθο-
 15 νογ τὰ πάντα καὶ ἀπειρόκακον καὶ τῆς ἐλεημοσύνης ὀλοσχερῶς ἐφαπτόμενον), ὑποφθορᾶς δὲ τινῶν καὶ παραινέσεως φιλοπράγμονος, ὅσοι τῆς πρὸς τὰ βασίλεια οἰκειώσεως μεῖζον οὐδὲν οὐδ' ὑπέριερον ἤγηνται, ἵνα τὸ εὐμένεζ τοῦ κρατοῦντος συλήσωσιν.

20 Ἄλλ' οὕτε τὸ τῆς ἀρετῆς τοῦ βασιλέως μέρος ἀγέροστον οὕτε τὸ ἄλλως ἔχον ἀνώλεθρον τῇ Ῥωμαϊκῇ ἐπικρατείᾳ διαμεμῆνκε. περὶ μὲν γὰρ τῶν ἐντός, ὅπως καλῶς ἔσχε τῷ βασιλεῖ, καὶ ὡς ἦν αὐτῷ βουλευτόν, τῶν παιδῶν ὧν μὲν ἰδιωτῶν

16. παραινέσεων C.

nonnullis paucis eorum, qui ad eum accederent et benigne ab eo exciperentur. quod autem parcus erat et nimis comparans publicarum rerum nonnunquam etiam non speciosis causis, et quod ex potestate iudicem agebat, et contemnebat militarem fortunam et imperatoriam et rei iudiciariae bonum statum multorum et fere omnium in Graecorum censum adhibitorum, perniciosum censebant. excitabatur enim multa indignatio eorum, qui damnati erant non ex lege, et qui accusati modo sophistarum et a quibus exigebantur in aerarium non debita et provinciarum, quae accipiebant vectigalium accessiones, et eorum, qui incursiones sustinebant barbarorum cum sine electione delectus militum fieret. dicebantur autem non regis naturae esse haec facta: esse enim hunc ante imperium liberalem omnino et vitiorum expertem et miserationi prorsus deditum, exitio tamen quorundam et adhortationibus multum agentibus, quotquot regia benevolentia maius nihil neque altius putant, ut clementiam imperatoris auferant.

Sed neque pars virtutis regis inhonorata neque aliter comparata exitii expertis Graeco imperio mansit. nam de rebus domesticis, quomodo bene se haberent regi, et quomodo esset ab eo prospectum li-

συνανεθόντων τούτω εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ συμβασιλεύειν γεγεννημένων, ὧν δὲ μετὰ τὴν βασιλείαν γεννηθέντων καὶ αὐτόχρημα βασιλείαν ἀναδειχθέντων καὶ τῇ πορφυρίδι κατὰ τὸν τῶν Ῥωμαίων ἐθισμόν συναναδοθέντων, καὶ τοῦ τῆς Ἀγούστιης ἐν ἐαριζούσῃ τῇ ἡλικίᾳ ἄνθους, οὐ πολὺς λόγος οὐδὲ 5 παρὰθεσις πρὸς τὴν τῶν ἀντικειμένων τούτων ἀμίλλαν. τὸ δὲ εἰς κοινὸν ἦκον ὄφελος ἐξεταστέον ὡς προδιείληπται. τῆς μὲν γὰρ κακίας ταῦτα ἐπίχειρα. κατὰ μὲν τὴν ἐῶαν ἐληίζοντο πάντα καὶ διεφθείροντο. τῇ δὲ τῶν Νεφθαλιτῶν Οὐνωρον ἦτοι τῶν Τούρκων ἐπιδρομῇ καὶ κατισχύσει, καὶ τῇ βιαιᾷ 10 ὑποχωρήσει καὶ δειματι τῶν ἡμελημένων στρατιωτῶν ἐκ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ καταλόγου, καὶ συνεχεῖς ὑπῆρχον αἱ ἐκδρομαί. καὶ ἡ εὐδαίμων χώρα τῆς Ἰβηρίας παντελῶς κατηρείπωτο, ἥδη προκατειργασμένη ὡς εἶπομεν. μετελάμβανον δὲ τοῦ δεινοῦ καὶ ὅσαι ταύτῃ παρέκειντο, Μεσοποταμία τε καὶ Χαλδία, 15 Μελιτηνὴ καὶ Κολώνεια καὶ τὰ τῷ Εὐφράτῃ συγκείμενα ποταμῷ. καὶ εἰ μὴ στρατεύμασιν ἐνίοτε, μᾶλλον δὲ φήμαις δυνάμεων διεύργοντο τὰ τῶν βαρβάρων, καὶ τις ἀρχηγὸς τούτων Χωροσάλαρις οὕτω λεγόμενος, ἕτερος δὲ Ζαμουύχης, τὴν ἥτιω συμβαλόντες τύχῃ τινὶ ἀγαθῇ ἐκληρώσαντο, κὰν καὶ 20 μέχρι Γαλατίας καὶ Ὀνωριάδος καὶ αὐτῆς Φρυγίας τὸ ἀντίπαλον περιέδραμε. καὶ ὅτι μὲν ἀνάγκης κατεπειγούσης ἐπέλλετο στρατιωτικόν, οὐκ ἀπὸ τρόπου. ὅτι δὲ ψιλὸν καὶ

5. ἐνεβριζούση C.

beris, quorum alii privati homines cum hoc in regiam ascenderant et principatus participes facti erant, alii imperio accepto nati et illico reges declarati et purpura ex Graecorum more donati erant, et flori Augustae iuventutis ver degentis, non multus erat sermo neque comparatio cum oppositorum horum certamine. in communem autem societatem quae redundaret utilitas investigandum ut antea diiudicatum sit. improbitatis enim haec est poena: in oriente quidem rapiebantur omnia et delebantur, Neuthalitarum autem Hunnorum sive Turcarum incursionem et virtute et coacta fuga et timore neglectorum militum e graeco detecto etiam continui suppetebant impetus, et beata terra Iberiae omnino afflicta est, iam antea confecta ut diximus. participes autem periculi erant etiam quotquot huic adiacebant, Mesopotamia et Chaldaea, Melitene et Colonea, et quae Euphrati fluvio coniuncta erant. atque nisi exercitibus nonnunquam, magis autem fama virum arce-rentur barbari et dux aliquis horum Chorosalaris sic dictus et alius Zamuches congressi bona fortuna inferiorem partem sortiti essent, profecto etiam usque ad Galatiam et Onariadem et ipsam Phrygiam hostes accurrissent. atque quod necessitate urgente instrueretur exer-

ἀπρόθυμον τῇ τοῦ ὄψωνιασμοῦ ὑστερήσει, εἰπεῖν δὲ καὶ τὸ κάκιστον μέρος, ὡς τῶν κρειττόνων ἀπελευνομένων τῆς στρα-
 5 τειᾶς διὰ τὸ μείζονος τυγχάνειν βαθμοῦ τε καὶ ὄψωνιασμοῦ, f. 182 v.
 καταγνώσεως οὐκ ἀπῆν τὸ γενόμενον, μηδενὸς γενναίου κα-
 10 τασθαιῖν καὶ καταπληκτικούς ἡγεῖσθαι τοὺς ἐναντίους καὶ μηδὲ
 φωνὴν ὑπομένειν αὐτῶν, ἐκείνους δὲ ἐναβρύνεσθαι καὶ ἀγε-
 ρωχεῖν καὶ μετὰ πολλῆς προσρήγνυσθαι πεποιθήσεως, ὡς
 15 πρὸς ἡσσηθέντας πολλάκις ποιουμένους τὸν πόλεμον. ἐξ οὗ
 καὶ τι συνηέχθη παραλογώτατον καὶ οὐκ ἀνίαν μόνον ἀπό-
 ρητον ἀλλὰ καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας ἐπιφέρων ἐλάττωσιν
 καὶ ἰσχύος μεγίστης ἀφαίρεισιν.

Τὸ Ἄνιον πόλις ἐστὶ μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος, καὶ
 15 πανταχόθεν τάφραις οὐ χειροποιήτοις ἀλλὰ φυσικαῖς κοιλᾶσι
 καὶ ἀδιεξοδεύτοις καὶ πέτραις ἀποτόμοις συμπεριειλημμένη, καὶ
 ποταμῷ βαθυδίῃ καὶ ἀβάτῳ περιεζωσμένη τὸ μέρος καθ' ὅπερ
 ἀπορρώγες καὶ φάραγγες ἐπιλείπουσι· καὶ βραχὺς ἐστὶ τόπος ὁ
 20 τὰς ἀμφόδους ἔχων τῆς πόλεως, καὶ οὗτος μετεώροις καὶ ἰσχυ-
 ροῖς κατωχύρωται τείχεσι. ταύτην ὁ τῆς αἰοιδίμου λήξεως
 βασιλεὺς ὁ Μονομάχος ἀξιωμαχῶ πρότερον στρατιᾷ παραστή-
 σασθαι διαγωνισάμενος οὐκ ἠδυνήθη· συνθήκαις δὲ καὶ με-

6. ἀνεύλογον C.

citus non erat extra rationem, quod autem nudus et invitus propter
 commeatus defectum, possis etiam dicere, quod pessima esset pars,
 cum fortiores discederent exercitu, quia maiorem adipiscebantur gra-
 dum et commeatum, vituperatione non carebat factum, nulla nobili re
 peracta, et a Graeca pristina magnificentia et robore absonum erat,
 qua ex re accidit, ut Graeci angerentur et terribiles putarent hostes
 atque ne vocem quidem eorum sustinerent, illi autem se iactarent
 et superbi essent et multa cum fiducia aggrederebantur ut contra vic-
 ctos saepe gerentes bellum, qua ex re etiam aliquid contigit maxime
 inexpectatum, et quod non solum aegritudinem intolerabilem sed
 etiam Graeci principatus afferret deminutionem et roboris maximi pri-
 vationem.

Anniun urbs est magna et hominum abundans et undique fos-
 sis non manu factis sed naturalibus vallibus et exitu carentibus et
 rupibus praeruptis circumdata et fluvio profundo et inaccesso circum-
 cincta in ea parte, ubi rupes et valles deficiunt, et brevis est locus
 circumsitam viam continens urbis, atque hic arduis et firmis firmatus
 est muris. hanc urbem celebratae mortis rex Monomachus pugnaci
 antea exercitu subiicere contendens non potuit, pactionibus autem et

ρίσταις ἐπαγγελίαις τὸν ἄρχοντα ταύτης καταστησάμενος εὐ-
 ελπιν, συνέπεισε μεταθέσθαι πρὸς τὰ ἡμέτερα καὶ τὴν πόλιν
 θέσθαι Ῥωμαίους. καὶ ὁ μὲν μὴ διαφρευσθεὶς τὰς ἐλπίδας
 ἐν εὐπαθείαις καὶ ἀβρότῃσι καὶ ἀντιδόσει κτήσεων καὶ ἀξιο-
 μάτων μεγίστων τὸν βίον εἴλκεν ἐπέραστον· ἣ δὲ πόλις, 5
 χάραν τε πολλὴν ἔχουσα καὶ πολίγνια ὑπ' αὐτὴν, δουρικῆ
 κατεκοσμήθη ἀρχῇ, πρὸς τοῖς Συριακοῖς τοῦ Τιβίου διακει-
 μένη ὁρίοις, καὶ ἦν ἡμῖν χαράκωμα μέγιστον καὶ ἀποτροπὴ
 τῶν ἐκεῖθεν εἰσβάλλειν μελλόντων βαρβάρων εἰς τὴν Ἰβηρι-
 κήν. τὸ δὲ φειδωλὸν τοῦ κρατοῦντος καὶ ταύτης τοὺς Ῥω- 10
 μαίους ἐστέρησεν· ἐπεὶ γὰρ σιτηρέσιον καὶ ὁ ἐν ταύτῃ σα-
 τραπῆς ἐλάμβανε, προσελθὼν τις Ἀρμένιος Παγκράτιος οὕτω
 καλούμενος τῷ βασιλεῖ, συντίθεται τούτῳ καὶ ὑπισχεῖται
 χωρὶς μινος ἀπολήψεως τὴν τοιαύτην ἀρχὴν μετελθεῖν καὶ
 κρειττόνως συντηρῆσαι τὸ ἄστυ, καὶ ὅση τούτῳ παραπέφυκε 15
 σύγκτησις, καὶ λαμβάνει τὸν βασιλέα τῇ ὑποσχέσει συνεν-
 νεύοντα, καὶ δούξ ἀποδείκνυται, καὶ καταλαμβάνει τὴν ἐν
 τούτοις ἡγεμονίαν. ἀναξίως δὲ τὰ πράγματα διοικῶν, καὶ
 μήτε τῇ ἀκροπόλει σῶτον ὡς τὸ εἰκὸς προμηθούμενος μήτι
 ἄλλο τι ἢ πολεμικὸν ἢ πολιτικὸν ὀρθῶς καὶ βεβαίως ἐμπο- 20
 ρευόμενος, εἰς μεγάλους κινδύνους τὴν θανμασίαν παρενέ-
 βαλε πόλιν. παροδεύων γὰρ ὁ σουλτάνος ἐκεῖθεν· παν-
 στρατιᾷ (τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ τούτων ἐξάρχοντι) παρ'

maximis promissis ducem huius reddens spe elatum persuasit ei ut
 transiret ad nostros et urbem Graecis traderet, atque hic quidem non
 fallebatur expectationibus et in luxuria et mollitie et donis possessio-
 num et dignitatum, maximarum vitam traducebat amabilem. urbs au-
 tem terram multam habens et oppida sub ea ducali instructa sunt im-
 perio ad Syriacos Tibii constituta fines. atque erat nobis castellum
 maximum, et defensio contra ingredi inde volentes barbaros in Iberos.
 parsimonia autem imperatoris etiam hac Graecos privavit. cum enim
 commeatum etiam huius satrapa acciperet, adiens quidem Armenius
 Pancratius sic vocatus regem paciscitur cum hoc et promittit sine ullo
 impedimento tale imperium aditurum se et melius servaturum urbem
 et quanta ei esset communis possessio, et capit regem promisso ad-
 nuentem, et dux declaratur et occupat in his imperium, indigne au-
 tem res curans neque arci frumentum ut par erat comparans neque
 aliud quid bellicum aut civile recte et fortiter agens, in magna peri-
 cula admirabilem deiecit urbem. praeterveniens enim sultanus inde
 toto exercitu (hoc enim erat nomen horum principum) ab eo et praer-
 terea misso regio servo nulla necessitate contra talem urbem ad bel-

αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐπαποσταλέντος βασιλικοῦ ἀνδράποδος εἰς οὐδέν
 δέον κατὰ τῆς τοιαύτης ἐκπεπολέμωται πόλεως. τούτου γὰρ
 ἀθιγῆ τὴν ὑπὸ Ῥωμαίους παρερχομένου, οὗτοι τῆς οὐραγίας
 καὶ τῶν ὑστερούντων τῷ κόπῳ φιλοκερδῶς ἐξαπτόμενοι πολ-
 5 λούς ἀνήρουν καὶ τούτους ἐσκύλευον, ἕως ἢ φήμῃ ταχύτατα
 πρὸς τὸν σουλτάνον διέδραμεν. ὁ δὲ τὴν ὕβριν μὴ ἐνεγκῶν
 (ἀνῆπτε γὰρ τὴν ὀργὴν καὶ τὸ τῶν συγόντων αὐτῷ στρατιω-
 τῶν πλῆθος, μὴ ἀνεχομένων τὴν παροιनीαν καταλιπεῖν ἀτιμώ-
 ρητον) θυμοῦ πνέων καὶ ἰταμότητος εἰς τὸ Ἄννιον ἐπάνεισι,
 10 καὶ καταστρατοπεδεύει πρὸ τούτου, καὶ τῆς πολιορκίας μετὰ
 πολλῆς ἀπάρχεται τῆς παρασκευῆς. οἱ δ' ἔνδον φρουρὰν
 ἱκανὴν μὴ ἔχοντες (περιελλε γὰρ καὶ ταύτην χρηματισμὸς
 οὐκ ἀκίνδυνος ὑποσχομένου τοῦ ἀμίσθου τουτουὶ στρατηγοῦ
 καὶ ταύτης χωρὶς φυλάξαι καὶ κέρδος τῷ δημοσίῳ ποιῆσαι
 15 τὰ ἐν αὐτῇ διαπανώμενα) ἀντέσχον μὲν πρὸς καιρὸν, ὅσα δ'
 ἔμποροι καὶ πολεμικῶν μηχανημάτων καὶ προβλημάτων ἀπέ- f. 183 r.
 ρατοὶ, καὶ ἄρχοντες χηρεύοντες εὐγενοῦς, μᾶλλον δὲ τὴν ἀρ-
 χὴν ὀρῶντες διχοστατουμένην καὶ τεμνομένην τῷ τὸ μὲν βα-
 σιλικὸν ἀνδράποδον τὸ πᾶν μεθέλκειν εἰς ἑαυτὸ, τὸν δὲ Παγ-
 20 κράτειον εἰς ἑαυτὸν τὸ κράτος ἀντισφαιρίζειν, καὶ στασιάζον
 ὀρῶντες τὸ κρατοῦν, ἄλλως τε καὶ πληγέντες ζημίᾳ τὸ πρό-
 τερον ἐφ' ᾧ δώροις ἐκμειλιξασθαι τὴν τοῦ πολεμήτορος ἀγ-
 ριότητα, ταῖς συχναῖς ἀπειρηκότες προσβολαῖς καὶ κατασει-

15. τὰ δ' ἐν C.

lum excitatus est. hic enim cum praeteriret Graecam terram in-
 tactam, hi ultimos et propter fatigationem relictos avare aggressi
 multos interficiebant et hos spoliabant, donec fama celerrime ad sul-
 tanum accurreret. hic autem superbiam non ferens — accendebat enim
 iram etiam congregantium ei militum multitudo, qui non sustinebant
 iniuriam relinquere non multatam — animi spirans et audaciae contra An-
 nium ingreditur et castra ponit ante hoc et oppugnationem cum multo
 instituit apparatu. illi autem intus praesidium idoneum non haben-
 tes — abstulit enim etiam hoc administratio non tuta polliciti huius
 gratuiti ducis se etiam sine hoc eam servaturum — et lucrum aera-
 rio facturum — sumtus autem in ea sustinebant per tempus, sed ut
 mercatores et bellicarum machinationum et difficultatum ignari et duce
 orbatu nobili, magis autem imperium videntes dissidens et dissectum,
 cum regius servus omne ad se traheret, Pancratius autem ad se po-
 tentiam eludere studeret, et dissidentem videntes dominationem, prae-
 cipue etiam icti poena antea, quia donis mulcere volebant bellatoris
 saevitiam frequentibus defatigati incursionibus et concussi destructio-
 nibus murorum, in fugam se dederunt, et cognoscentes horum propo-

σθέντες τοῖς σπαραγμοῖς τῶν τειχῶν εἰς φυγὴν ὄρμησαν. καὶ γνόττες τὴν τούτων προαίρεσιν οἱ πολέμοι ὁμοσε ταῖς πύλαις σὺν ἀλαλαγμῷ πολλῷ καὶ βοῇ διωθήσαντο, καὶ ταύτας καὶ μέρη τοῦ τείχους ἐπιθετικῶς καταστρέψατες αἰροῦσιν ἀνὰ κράτος τὴν πόλιν, καὶ γίνεται φόνος τῶν ἐνδον ἀμύθη-⁵τος. οὔτε γὰρ ἡλικίας οὔτε φύσεως οὔθ' αἰρέσεως ἔλεος ἦν, ἀλλὰ πάντες ἡβηθὸν ἀνηροῦντο, καὶ ποταμὸς αἵματος τὴν οἰκτρὰν ταύτην καὶ δύστηνον κατεδίαινε πόλιν. περιεσώθη δὲ τοῦ κρατίστου ταύτης πολλοστημόριον, σὺν τοῖς κακίστοις ἡγεμόσιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀνιόν. τῶν δ' ἐν χερσὶ γενομέ-¹⁰ων ὅσοι κατὰ τινα χρηστοτέραν συγκύρησιν τὸν ἐκ τοῦ σιδήρου διέφυγον ὄλεθρον, αἰχμαλωσίᾳ πικρᾷ παρεδόθησαν. ἀλλὰ καὶ οἱ τῆς ἀκροπόλεως μητ' ἐπιτσιτισμὸν ἔχοντες, καὶ τῇ σπᾶνει τῶν ἀναγκαίων τρυχόμενοι, ὁμολογίαις ὕστερον ὑποσπόνδοις καὶ μόνῃς τῆς ζωῆς ἐχούσαις τὴν ἔφεσιν καὶ αὐ-¹⁵τοὶ παραδεδώκασι τὸ κρησφύγετον, καὶ γέγονεν ὑπὸ πολέμοις τοιαύτῃ πόλιν μετὰ τῶν πολυχνίων καὶ τῶν ὑπαίθρων αὐτῶν δι' ἀπληστίαν καὶ χρημάτων ἄκαιρον φυλακὴν, μὴ εἰδότες τοῦ βασιλεύοντος ὅτι πολλάκις μὲν ὤνησε καὶ διαφόρως ἄφθονος χεῖρ, ἐν δὲ τοῖς ἀναγκαίοις διὰ παντός, ὀλιγάκις δὲ²⁰ καὶ μὴ τοῖς ἀναγκαίοις κατέβλαψε, καὶ ὡς αὐτὸ τὸ ὄνομα τῶν χρημάτων χρῆσιν ἅμα παρυνεμφαίνει καὶ χρησιμότητα. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον

2. πόλιν C.

20. ἀναγκαίως C.

situm hostes, recta per portas multo cum clamore et tumultu irruperunt et hanc et partes muri prompta incursione destruentes capiunt vi urbem et oritur caedes eorum, qui intus erant, ingens: neque enim aetatis neque naturae neque benevolentiae misericordia erat, sed omnes vigentes interficiebantur et flumen sanguinis miserandam hanc et infelicem irrigavit urbem. aufugit autem fortissimorum huius minima pars cum pessimis ducibus in arcem ascendens: captorum autem, qui feliciore casu ferri mortem effugerent, captivitati acerbae traditi sunt, sed etiam qui in arce erant, neque com meatum habentes et inopia necessariorum confecti pactionibus postea per inducias factis et solius vitae habentibus concessionem et ipsi tradiderunt confugium et fuit sub hostibus haec urbs cum oppidis et campis ipsis propter insatiabilitatem et divitiarum intempestivam custodiam, nesciente rege, saepe numero profuisse et tempestive benignam manum, in necessitate autem omnino, raro autem etiam si non opus esset nocuisse, et nomen ipsum rerum utilium (divitiarum) usum simul significare et utilitatem.

Atque res Asiaticae hoc modo se habebant et ad tantam destru-

καὶ εἰς τοσοῦτον σκυλμὸν περιήγοντο, τῆς ἐπιδρομῆς καὶ τῆς ἐνέδρας μὴ ληγούσης τῶν ἐναντίων· τὰ δὲ τῆς Εὐρώπης ἐνόσουν μὲν καὶ αὐτὰ ταῖς τῶν Πατζινάκων ἐπιδρομαῖς, σχολαίως δὲ καὶ βραδέως καὶ μᾶλλον τινὶ τῶν πρὸς αὐτοὺς πλησιάζοντι. προετέρου δὲ ἐν τισὶ προσβολαῖς οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἤτταν ἀνελαμβάνοντο. οὐ μὴν οὐδ' ἐκέλευε κατεπολεμῆθαι τὸ πολεμοῦν, σπονδαῖς δὲ μόνον εἰρηναίως ἀναστολὴν ἐλάμβανεν ἢ τοῦ ἔθνους ἐπιδρομῆ. τὰ δὲ τῆς ἀρετῆς προτερήματα ταῦτα.

10 Τῆς γ' Ἰνδικτιῶνος ἐνστάσης, ἐπάρχοντος τῶν κατὰ τὸν Ἴστρον πόλεων τοῦτε μαγίστρον βασιλέως τοῦ Ἀποκάπης καὶ τοῦ μαγίστρον Νικηφόρου τοῦ περιβοήτου Βοτανειάτου, παγγενεὶ τὸ τῶν Οὐζῶν ἔθνος μετὰ τῆς ἰδίας ἀποσκευῆς τὸν Ἴστρον διαπεραιωθὲν ξύλοις μακροῖς καὶ λέμβοις αὐτοπρέμ-
15 νοις καὶ βύρσαις, τοὺς διακωλύοντας τὴν τούτων περαιώσιν Βουλγάρους καὶ λοιποὺς στρατιώτας κατηγωνίσαντο, καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν καίτοι διαγωνισαμένους ἐκθύμως, καὶ μᾶλλον τοῦ Βοτανειάτου, αἰχμαλώτους παρέλαβον, καὶ τὴν ἐκεῖσε πᾶσαν ἐπλήρωσαν ὑπαιθρον· συνεψηφίζετο γὰρ τὸ ἔθνος εἰς
20 ἐξήκοντα μυριάδας ἀνδρῶν. μοῖρα δὲ τις οὐκ ἐλαχίστη τῶν ἐκεῖ σπονδαίως ἀπάραισα τὸ Ἰλλυρικὸν ἅπαν ἄχρι Θεσσαλονίκης καὶ αὐτῆς Ἑλλάδος κατέδραμε καὶ κατελήσαστο, καὶ λείαν ἤλασεν οὐκ ἀριθμητὴν. χειμῶνι δὲ πολλῶ πε-

10. τῶν] τοῦ C. correxit interpres.

etionem (planctum) adducebantur, incursione et insidiis non desinentibus hostium. quod autem Europam attinet, aegrotabant etiam ipsae res Patzinacorum incursionibus, lente autem et pigre et parte quadam iis coniuncta superiores erant in quibusdam impetibus Graeci, et cladem resarciebant, verumenimvero non ibi debellatum est bellum, pactionibus tantum pacificis finem capiebat populi incursio: virtutis autem facta haec erant.

Tertia autem indictione ineunte principibus urbium ad Istrum sitarum magistro regis Apocape et magistro Nicephoro illustri Botaniate tota gente Uzorum populus proprio cum apparatu Istrum traiciens lignis longis et lembis radicitus factis et pellibus Bulgaros, qui horum transitum arcere vellent, et reliquos milites debellarunt et duces eorum licet pugnantes fortiter et magis Botaniate, captivos ceperunt, et ibi omnem impleverunt campum: numerabatur enim populus circa sexaginta myriades hominum. Pars autem quaedam non minima eorum, qui ibi erant, studiose profecta Illyriam totam usque ad Thessalonicam et ipsam Graeciam incurrit et spoliavit et raptum exigebat innumerabilem. tempestati autem multae obnoxii cum ad suos

ριπεπωκότες, ὅτε πρὸς τὰ σφέτερα ἤλαννον, οἱ τὴν τοιαύ-
 f. 183 v. την μοῖραν πληροῦντες οὐ μόνον τὰ ἀλλότρια ἀλλὰ καὶ
 τὰ ἑαυτῶν σχεδὸν ἀπέβαλον ἅπαντες, καὶ δυστυχῶς εἰς τὴν
 παρεμβολὴν ἐπανεξέσταν. ὁ δὲ βασιλεὺς περὶ τοῦ πληθυ-
 σμοῦ πυνθανόμενος ἤσχαλλε μὲν καὶ ἠδῆμόνει, στρατιάν δ' 5
 ἀξιόμαχον συναθροῖσαι καὶ δυνάμεις ἀφείναι τούτοις ὀκνη-
 ρότερος ἦν, ὡς μὲν τινες, φειδοῖ τῶν ἀναλωμάτων (ἦν γάρ,
 ὡς προέφαμεν, φιλοχρήματος ὁ ἀνήρ), ὡς δ' ἔνιοι, μὴ ἀπο-
 θαρρῶν πρὸς τοιαύτην ἰσχὴν ἀντιπαρατάξασθαι· καὶ γὰρ
 ἅπαντες ἀπρόσμαχον εἶναι τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος καὶ ὅλως 10
 ἀκαταγώνιστον συνετίθεντο. μηδὲ γὰρ εἶναι τῶν ἐνδεχομένων
 ἢ δυνατῶν ὑπενούον τσοαύτας μυριάδας, πολέμῳ καὶ μάχαις
 συνεθραμμέναις καὶ προχείρους ἔχούσαις τὰς δεξιὰς καὶ γε-
 γυμνασμέναις πρὸς ἀντικατάστασιν καὶ ἀναίρεσιν, παρατάξει
 κατατροπώσασθαι, καὶ ἀμήχανος ἐδόκει πᾶσιν ἢ λύτρωσις, 15
 καὶ μετοικίαν ἤδη τὸ τὴν Εὐρώπην ἅπαν οἰκοῦν ἐβουλεύετο.
 ὁ δὲ βασιλεὺς πρᾶσβείαν ἀπεσταλκῶς πρὸς τοὺς ἐθνάρχας
 αὐτῶν ἐπειράτο, καθ' ὅσον οἶόν τε, τούτους παρενεγκεῖν καὶ
 πρὸς καιρὸν καταστεῖλαι καὶ πάλιν εἰς τὴν ὑστεραίαν βου-
 λεύεσθαι, πολλὰ τούτοις ἐπιστείλας ἐπαγωγὰ. καὶ μεταπεμ- 20
 ψάμενος ἐνίοις χαρίσμασι τούτους ἐδεξιώσατο. τὸ δ' ἔθνος
 μέγιστον ὄν, καὶ πρὸς πορισμὸν τῶν ἀναγκαίων ἐπιρροηγνύ-
 μενον, ἐν πολλοῖς μέρεσι τὴν Εὐρώπην συνέθλιβε. μὴ φέ-

3. an ἅπαντα?

6. εἶφιναι?

profciscerentur qui hanc partem implebant, non solum aliena sed etiam
 sua fere amiserunt omnes, et misere ad castra redierunt. rex autem
 de multitudine audiens iratus quidem erat et stupebat, sed ad exer-
 citum pugnacem cogendum et vires contra hos emittendas lentior erat,
 ut quidam dicebant parsimonia sumtuum, erat enim ut antea diximus
 divitiarum amans homo, ut autem nonnulli, non audens tali exercitui
 se opponere: etenim omnes impugnabilem esse hostium multitudinem
 et omnino invictam censebant: neque enim fieri posse opinabantur, ut
 tantas myriades bello et pugnis eductas et promptas habentes dextras
 et exercitatas ad oppositionem et trucidationem acie in fugam verte-
 rent, et inevitabilis videbatur omnibus redemptio et de colonia dedu-
 cenda iam omnes Europae incolae cogitabant. rex autem legatione
 missa ad ethnarchas eorum conabatur in quantum fieri posset hos ab-
 ducere et in tempore delenire et rursus in futurum prospicere, multas
 hic mittens illecebras, et accessens nonnullos, muneribus hos excepit.
 populus autem qui maximus erat et ad comparanda necessaria irrum-
 pebat, multis in partibus Europam comprimebat. neque vero ferens
 rex indignationem multitudinis et famam dicentem, parsimonia res

ρων δ' ὁ βασιλεὺς τὸν γογγυσμὸν τῶν ἰ πολλῶν καὶ τὴν λέ-
 γουσαν φήμην ὅτι φειδωλίας τὰ Ῥωμαίων ἀπεμπολοῦντό τε
 καὶ καταπροΐεντο, ἔξεισι τῆς βασιλευούσης, καὶ καταντικρὺ
 τοῦ Ἀθύρου, περὶ τόπον οὕτω καλούμενον Χοιροβάχχους, ἐν
 5 ᾧ καὶ βασιλικὰς παραπεπήχασι κτήσεις, σκηνὰς ἰδίας ἐπή-
 ξατο καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. καὶ ἦσαν πλείους τῶν ρν', οὐ πο-
 σότητι μείζονι. ὅθεν καὶ πολλοὺς θανατῶζειν ἐπῆλθεν ὅπως
 τηλικαύτην ἰσχὺν μετὰ τοσοῦτων ὁ βασιλεὺς ἀνδραρίων τῆς
 βασιλευούσης ὑπανεχώρησε, δέον πρότερον τὰς ἐώας δυνάμεις
 10 συναγαγεῖν καὶ οὕτως ἐξορμησάσαι πρὸς τὰ ἑσπέρια. καὶ ἐψῶ-
 κει τῇ μυθενομένῃ τοῦ Διονύσου στρατιᾷ, ὅτε μετὰ τῶν μαι-
 νάδων ἐκεῖνος καὶ τῶν Σειληνῶν ταύτην ἐπ' Ἴνδου ἐήλυνεν.
 ἐν τοιαύτῃ δὲ τούτου παρασκευῇ καθεστῶτος, δροματοὶ τινες
 ἐκ τῶν ἀπεσταλμένων εἰς τὸν Ἴστρον ἐπανελθόντες παντελῆ
 15 τοῦ ἔθνους ἀπήγγειλαν ὄλεθρον. προέφθασαν γὰρ οἱ αἰχμα-
 λωτισθέντες ἠγεμόνες ῥυσθῆναι τῆς ἐκείνων χειρός, καὶ γνώ-
 μας εἰσενεγκόντες τῆς αὐτῶν καταλύσεως, φράζοντες ὡς οἱ
 μὲν λογάδες τῶν Οὐζῶν σκάφειν ἐμβάντες παραινέσει [καὶ]
 τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀρχῶν τῶν ἐν τοῖς Ἴστροικῶς χεῖλεσι πόλεων
 20 τὸν Ἴστρον διαβεβήκεσαν καὶ εἰς τὴν σφῶν αὐτῶν ἐπανάδρα-
 μον, οἱ δὲ περιλειφθέντες, πλῆθος καὶ οὕτως ἀμύθητον, τὸ
 μὲν τι νόσῳ λοιμικῇ καὶ λιμῷ καταπονηθέντες καὶ ἡμιθνή-
 τες τυγχάνοντες, τὸ δὲ καὶ τοῖς παρακειμένοις Βουλγάροις καὶ
 τοῖς Πατζινάκοις καταπολεμηθέντες, ἄρδην ἀπώλοντο σιδήρῳ

Graecas prodi et proiectas esse, egreditur regia et adversus Athy-
 rem circa locum, qui vocabatur Choerobacchus, in quo etiam re-
 gias firmarunt possessiones, tentoria propria fixit et suorum, et
 erant plures quam centum quinquaginta non maiore numero, quam-
 obrem etiam multis admiratio obvenit, quomodo talem vim cum
 tantis rex homunculis regiae subiret, cum necesse esset, antea
 orientales vires conducere et ita egredi in occidentem. et simi-
 lis erat fabuloso Bacchi exercitui, quando cum Bacchis ille et Si-
 lenis hoc contra Indos proficiscebatur iter. cum autem in tali esset
 hic apparatus, cursim nonnulli missorum ad Istrum revertentes abso-
 lutam populi nuntiarunt perniciem. antevenerant enim capti duces ut
 liberarentur illorum manu, qui quidem etiam sententias inferrent eorum
 dissipationis, narrantes quomodo delecti Uzorum lintres ascendentes
 hortatu etiam Graecorum imperiorum urbium in Istri ripis sitarum
 Istrum traiecerint et in suam ipsorum terram recurrerint, relictis autem,
 multitudo sic quoque ingens, partim morbo pestifero et fame confecti
 et semimortui, partim etiam per adiacentes Bulgaros et Patzinacos de-
 bellati funditus perierint ferro et unguibus brutorum animalium et ipsi

καὶ ὄπλαϊς ἀλόγων ζώων καὶ αὐταῖς ταῖς ἰδίαις ἀμάξαις
 συμπατηθέντες καὶ ἀναιρεθέντες παρὰ πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἔλ-
 πιδα, καὶ εἰς οὐδὲν λογισθέντες οἱ πάντων κρατησῆν ποτὲ
 προσδοκώμενοι. καὶ ἦν ἡ φήμη τοῦ ἀληθοῦς μὴ ἀπάδουσα.
 ὁ δὲ βασιλεὺς παραδόξως διασωθεῖσαν τὴν ἐπ' αὐτὸν ἰδὼν,⁵
 καὶ περιχαρῆς εἰκότως γενόμενος, καὶ τῷ θεῷ καὶ τῇ παραχ-
 ρ. 184 r. ράντῳ καὶ δεσποίνῃ θεοτόκῳ χαριστήρια θύσας, εὐθὺς τῆς
 βασιλίδος ἐπεπορεύετο. εὗρε δὲ ταύτην ἐκπλήξσεως καὶ θαύ-
 ματος γέμουσαν καὶ σῶστρα τῇ ζωαρχικῇ τριάδι καὶ τῇ μη-
 τρὶ τοῦ θεανθρώπου λόγον λαμπρῶς ἐπιθύουσαν. οἱ δ' ἐπὶ
 τῆς Εὐρώπης καὶ αὐτοὶ τὴν εὐχαριστίαν ὅσον εἰκὸς ἀπονέ-
 μοντες, ἀφήγημα μέγιστον καὶ θεῖον ἔργον τὸ ἔργον τοῦτο
 ἐτίθεισαν.

Οὕτως ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως καὶ πληγαὶ τῇ Ῥωμαίων
 προσετρίβησαν γῆ, καὶ ἀπαλλαγὴ πάλιν κινδύνον μέγιστον καὶ 15
 καταστροφὴ πολεμίων ἀπροσδόκητος ἐπιέγγονε, καὶ ὅσην οὐδεὶς
 οὐδέπω κατορθώσειν ἐπήλπισε. διὸ καὶ κακία καὶ ἀρετῇ βασι-
 λικῇ τὰς δυσπραγίας καὶ αὐθις τὰς εὐπραγίας οἱ νουνεχοῦς συμ-
 βάλλοντες τὰ πράγματα διεμέριζον. εἰ δὲ τὰ μὲν δύστηνα πάθῃ
 τῶν ἀνθρωπίνων ἀμαρτημάτων τυγχάνειν ἀντέκτισιν, τὸ δ' 20
 εὐπαθὲς τῆς θείας μόνης ἀντιλήψεως θεῖη τις καὶ μὴ βασι-
 λικῆς ἐπαθλον ἀρετῆς, ὡς τῆς εὐπραγίας γενικῆς καὶ μὴ εἰ-
 δικῆς καθεστώσης, οὐκ ἂν διαμάρτοι τοῦ πρέποντος· πάντα

propriis curribus calcati et interfecti praeter omnem hominum exspe-
 ctationem, atque pro nihilo habiti qui omnibus superiores fore quon-
 dam putabantur: atque erat fama non absona: rex autem praeter spem
 servatam suam terram videns et laetissimus merito factus et deo et
 omnino incontaminatae et dominae dei parenti grata sacra faciens sta-
 tim ad capitalem urbem proficiscebatur. invenit autem hanc stuporis
 et admirationis plenam et sacra grata trinitati vitam [creanti et matri
 rationis hominis divini splendide sacrificantem: Europae autem incolae
 et ipsi gratiam quantum par erat reddentes gloriam maximam et factum
 divinum hoc factum statuebant.

Ita sub eodem rege et ictus Graecorum terrae iniecti sunt,
 et liberatio rursus periculi maximi et eiectio hostium inexpectata
 evenit et quantam nemo unquam se perfecturum speraverat.
 quare et vitio et virtuti regiae infelicia et rursus fausta facta qui
 prudenter componebant res, distinguebant, quodsi quis tristia mala
 hominum peccatorum esse poenam fortunam autem divini solius
 auxilii statuit neque regiae praemium virtutis; cum fortuna gene-
 ralis sit neque singulorum, non aberrabit is a recto: omnia
 enim meliora e coelo: sed etiam clementia rursus flectitur proce effecta

γὰρ ἀνωθεν τὰ βελτίονα. ἀλλὰ καὶ τὸ εὐμενὲς πάλιν ἐπι-
κἀμπτεται δι' εὐχῆς ἐνεργουμένης καὶ συγκροτουμένης εὐα-
ρσιστήσεων. ἐπιγράφονται δὲ τοῖς βασιλεῦσι τὰ παρεμπί-
πτετα διὰ τὸ καὶ τὴν πλείονα μέμψιν καὶ ἀνίαν τῶν δρα-
5 μένων οὐ συντεῶς, καὶ τὴν εὐφροσύνην ὡσαύτως τῶν κα-
τασθουμένων ἐπιεικῶς, εἰς αὐτοὺς παραγίνεσθαι, ὥσπερ εἰς
τοὺς τῶν ἀρμάτων ἰθυντήρας καὶ μὴ τοὺς ἵππους τὰ ἐντεῦ-
θεν ἀποτελέσματα.

Τούτου δὲ τοῦ ἔθνος τοῦ Σκυθικοῦ οἱ μὲν τὸν Ἴστρον
10 ἀντιπεραιωθέντες λιμῶ δυσθεραπέυτῳ διαφθειρόμενοι, διὰ τὸ
καὶ σιτίων ἀπορεῖν καὶ μηδὲ καρπῶν προσδοκίαν ἔχειν ἀσ-
πάρτου καὶ ἀνηρότου τῆς γῆς αὐτῶν ἐαθείσης, εἰς ὀλίγους
ἀπετελεύτησαν. καὶ τούτους φασὶ τῷ τῶν Μυρμιδόνων ἄρ-
χοντι προσεῆναι καὶ παρ' αὐτοῦ διασπαρῆναι ταῖς ἀμφ'
15 αὐτὸν πόλεσι, καὶ τὴν ἰδίαν γῆν ἔρημον ἀνθρώπων καταλι-
φθῆναι παντάπασιν. ὅσοι δὲ προσῆλθον τῷ τῶν Ῥωμαίων
βασίλει (καὶ γὰρ προσῆλθον τινές), χώραν λαβόντες δημο-
σίαν ἀπὸ τῆς Μακεδονικῆς τὰ Ῥωμαίων ἐφρόνησαν, καὶ σύμ-
μαχοι τούτων ἔξ ἐκείνων μέχρι τῆς δεῦρο γεγόνασι, καθὰ δὲ
20 καὶ τῶν Πατζινάκων τινές, ὅσαι τούτοις παρωμοιωμένως με-
τέθεντο, καὶ ἀξιωματῶν συγκλητικῶν καὶ λαμπρῶν ἡξιώ-
θησαν.

Πρὸ δὲ τούτου τοῦ ἔτους, κατὰ τὸν σεπτέμβριον μῆνα

ως

20. παρωμοιωμένοι C.

et applausa benevolentia. tribuuntur autem regibus quae accidunt,
quoniam et maior vituperatio et aegritudo eorum, quae non prudenter
aguntur, et hilaritas eodem modo eorum, quae bene fiunt, merito ad
eos deferuntur: sicut ad curruum gubernatores neque vero ad equos
qui inde eveniunt successus.

Huius autem populi Scythici alii Istrum transgressi fame insa-
nabili confecti, cum et frumento carerent nec fructuum quidem exspe-
ctationem haberent, sine segete et inculta terra eorum relicta, paucis
exceptis perierunt, atque hos dicunt Myrmidonum duci affluxisse et ab
eo dispersos esse in urbibus circa eum sitis, et propriam terram or-
batam hominibus relictam esse omnino, quotquot autem accesserunt
ad Graecorum regem (etenim accesserunt nonnulli) terram accipientes
publicam ex Macedonia, a Graecorum parte steterunt, et socii horum
ex illo usque ad hoc tempus fuerunt, sicut etiam Patzinacorum non-
nulli qui ad hos similiter transierunt: et honoribus senatoriis et splen-
didis dignati sunt.

Ante hunc autem annum septembre mense indictione vicesimam

δηλαδὴ τῆς δευτέρας ἐπινεμήσεως, εἰκοστὴν καὶ τρίτην ἄγον-
 τος τοῦ αὐτοῦ μηνός, περὶ δευτέραν νυκτὸς φυλακὴν γέγονεν
 ἀθρόον σεισμὸς τῶν πάποτε γενομένων ἐκκλητικιώτερος, ἐκ
 τῶν ἐσπερίων μερῶν ἀρξάμενος. τοσοῦτος δὲ ἦν τὸ μέγεθος
 ὡς καὶ οἰκίας ἀνατρέψαι πολλάς, ὀλίγας δὲ ἀνυβρίστους κα-
 5 ταλιπεῖν. οὐδὲ ναοὶ τῆς τούτου σφοδρότητος ἀθιγεῖς μεμε-
 νήκασιν ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ κατὰ τινα μέρη, ἔστι δ' οἷς καὶ τὰ
 πλεῖστα περιεργάγησαν· καὶ κίονες ὥσπερ τίσι λαξευτηρίοις
 περιεδρῦφθησαν. οὐ γὰρ ἄπαξ προσβαλὼν, ὡς τὰ πολλὰ
 εἰώθει, ἐλώφησεν, ἀλλὰ μετὰ σφοδρότητος κινήσεις τρεῖς προ-
 10 σεχῶς ἐτελέσθησαν. ἀφ' ὧν κωκυτὸς μέγιστος καὶ φόβος ὅσος
 οὐδέπω τοῖς ἀνθρώποις ἐπέπεσε, καὶ τῶν οἰκιῶν ἐξίοντες τὸ
 σῆνθηδες ἐπιφωνήματα πρὸς θεὸν ἀνεβῶων, καὶ γυναῖκες θαλα-
 μενόμεναι, τῷ φόβῳ κατασεισθῆναι, τὴν αἰδῶ περιεῖλον καὶ
 τοῖς ὑπαίθεροις ἐφίσταντο, τὴν αὐτὴν ἐπαφιεῖσαι φωνήν. εἶτα 15
 τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἄχρι τῶν δέκα καὶ δώδεκα τρόμοι τῆς γῆς
 f. 184 v. ἠκολούθησαν, τῶν προηγησασμένων πολλῷ τῷ περιόντι ἐλάτ-
 τονες· ἢ γὰρ ἂν, εἰ τοῖς πρώην ἐξίσωνται, οὐδὲν ἦν τὸ κω-
 λῦσον μὴ οὐχὶ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν κτῆσιν δι' ἧς ἐπεπόλασε καὶ
 ἦν ἐπῆλθεν, ἐκ βάρθρων αὐτῶν ἀνατραπῆναι καὶ εἰς οὐδὲν 20
 χρησιμεῦσαι, καὶ πυγενεὶ τοὺς οἰκίτορας πάντας οἰκτίστου
 θανάτου γεύσασθαι. καθ' ὃν δὴ λόγον καὶ τοῖς φυσιολογοῦσι
 περὶ σεισμῶν ὡς εἰκῆ καὶ ἀναισθητῶς διὰ τῆς τοῦ ὕδατος ἐν

tertiam agente eodem mense circa alteram noctis vigiliam factus es
 derepente terrae motus iis, qui unquam fuerunt, terribilior, ab occi-
 dentalibus partibus incipiens: tantum autem erat magnitudine, ut etiam
 domos everteret multas, paucas tantum illaesas relinqueret, neque
 templa huius impetu intacta manserunt, sed et ipsa in nonnullis partibus,
 in aliis autem plurima fracta sunt, et columnae quasi stilis laceraban-
 tur: neque enim semel incidens ut plerumque fieri solebat desit, sed
 magna vi motus tres continui absoluti sunt, ex quibus fletus maximus
 et timor quantus nunquam hominibus obvenit, et domibus egressi so-
 litam invocationem ad deum clamabant, et mulieres in thalamis vi-
 ventes, metu concussae, pudorem deposuerunt et in aperto stabant,
 eandem emittentes vocem: deinde illa nocte circiter decem et duo-
 decim tremitus terrae secuti sunt, prioribus multo minores: profecto
 enim si prioribus fuissent pares, nihil impediisset, quominus omnis
 simul possessio, per quam curreret et cui obveniret, et fundamentis
 ipsis everteretur et ad nullam rem utilis esset et omnino incolae
 omnes miserrimam mortem gustarent: secundum quam rationem etiam
 iis qui philosophantur de terrae motibus, dicentes, temere et sine

τοῖς κοίλοις τῆς γῆς κινήσεως καὶ τῆς τῶν ἀνέμων ἐν τούτοις
 δινήσεως ὁ κλόνος προσγίνεται, ἀνατέτραπται τὸ ἐννόημα. εἰ
 γὰρ ἐκ μόνης τῆς βίας αὐτῶν, ὁπόταν ἐν τοῖς κοιλώμασι τῆς
 γῆς περιελιχθεῖεν καὶ διάπνοιαν συμπεπλημένην λάβουεν, κα-
 5 θῶς οὗτοι φασίν, ἢ συγκίνησις ἐκτελεῖτο, κἂν ἀταξίαν εἶχεν
 ὁ κλόνος καὶ οὐχὶ μέχρι πτώσεως ἀκαταπτώτον τὴν ἄπλετον
 ἔληγεν ὄρμην, ἵνα μὴ τὸ πᾶν αὐτίκα καταποθῆ. νῦν δὲ διὰ
 τῆς τοσαύτης καὶ συμμετροῦ παρακινήσεως δαίκνυται θεοση-
 μίας ἔργον ὁ κλόνος, εἰς ἀναστολὴν καὶ παιδευσιν τῶν ἀν-
 10 θρωπίνων ὄρμῶν, καὶ τῆς θείας ἀνεξικακίας ἢ ἐπιτίμησις,
 ἐφ' ᾗ μὴ ἄρδην ἀπολέσθαι τὸ γένος, ἀλλ' ἐπιστρέφει πρὸς
 τὰ βελτίονα. τὸ δ' ἐξ ἐπιπνοίας ἀνεμιαίας εἶτε μὴν ὑδάτων
 κινήσεως γίνεσθαι τὸν σεισμόν οὐκ ἄκαιρον οὐδ' αὐτὸ πρὸς
 φυσικὴν συγκατασκευὴν. ἐνδέχεται γὰρ τοῦτο καὶ πάνν· ἀλλ'
 15 οὐκ αὐτομάτως ἢ ἐπισκίρτησις (τοῦτο γὰρ ἔστι τὸ ἀνατρε-
 πόμενον παρ' ἡμῶν), ἀλλ' ἐκ θείου βουλήματος, ὅτι μὴ ἀμέ-
 σως τὸ θεῖον τὰ περὶ τὴν γῆν φέσιν οἰκονομεῖ. οὕτω γὰρ
 καὶ ὑετοῦ ἢ νεφῶν συμπίλησις καὶ βροντῆς ἢ τούτων σύγ-
 κρουσις καὶ ἀστραπῆς ἐπὶ ταύτῃ παραίτιοι καταφαίνονται·
 20 ἀλλὰ τὸ πᾶν τῆς θείας γνώμης κατὰ τοὺς εὐσεβοῦντας ἐξήρ-
 τηται.

Ἐν δὲ τοῖς Μακεδονικοῖς μέρεσιν αἱ παράλιοι πόλεις
 κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα μᾶλλον τῶν ἄλλων πεπόνθασι, Ῥαι-

18. ἦ] καὶ C.

sensu aquae in terrae specubus motu et ventorum in his turbine eru-
 ptionem fieri, eversum est cogitatum. nam si sola vi eorum, cum in
 specubus terrae torquerentur et spiritum compressum caperent, ut hi
 dicunt, motus efficeretur, certe confusionem haberet eruptio, neque
 ad casum infallibilem ingentem finiret impetum, quin universum sta-
 tim sorberetur. nunc autem tanto et aequali motu declaratur divinae
 significationis factum eruptio ad remissionem et educationem huma-
 norum propositorum, et divinae indulgentiae poena, ne funditus pereat
 genus, sed ut id advertat melioribus. quod autem e spiritu ventorum,
 sive etiam aquarum motu oriatur terrae concussio, non est ineptum,
 neque ipsum quod attinet naturalem apparatus. fieri enim hoc po-
 test omnino, sed non temere fit eruptio: hoc enim illud est, quod a
 nobis refutatur; sed divina voluntate, nisi sine medio numen divinum
 terrenam naturam administrat: ita enim etiam imbris et nubium com-
 pressio et tonitrus horum compulsio, et fulguris in hac re auctores
 apparent: sed totum divinae sententiae secundum pios coniunctum est.

In Macedonicis autem partibus maritimae urbes illa nocte plus
 ceteris passae sunt, Raidestum dico et Panium et ipsum Myriophytum,

δηλαδὴ τῆς δευτέρας ἐπινεμήσεως, εἰκοστὴν καὶ τρίτην ἄγον-
 τος τοῦ αὐτοῦ μηνός, περὶ δευτέραν νυκτὸς φυλακὴν γέγονεν
 ἀθρόον σεισμὸς τῶν πώποτε γενομένων ἐκπληκτικώτερος, ἐκ
 τῶν ἐσπερίων μερῶν ἀρξάμενος. τοσοῦτος δὲ ἦν τὸ μέγεθος
 ὡς καὶ οἰκίας ἀνατρέψαι πολλάς, ὀλίγας δὲ ἀνυβρίστους κα-
 5 ταλιπεῖν. οὐδὲ ναοὶ τῆς τούτου σφοδρότητος ἀθιγελίς μεμε-
 νήκασιν ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ κατὰ τινα μέρη, ἔστι δ' οἷς καὶ τὰ
 πλείεστα περιερράγησαν· καὶ κίονες ὥσπερ τίσι λαξευτηρίοις
 περιεδρούφθησαν. οὐ γὰρ ἅπαξ προσβυλῶν, ὡς τὰ πολλὰ
 εἰώθει, ἐλώφησεν, ἀλλὰ μετὰ σφοδρότητος κινήσεις τρεῖς προ-
 10 σεχῶς ἐτελέσθησαν. ἀφ' ὧν κοκκυτὸς μέγιστος καὶ φόβος ὅσος
 οὐδέπω τοῖς ἀνθρώποις ἐπέπεσε, καὶ τῶν οἰκιῶν ἐξίοντες τὸ
 σύννηθες ἐπιφώνημα πρὸς θεὸν ἀναβόων, καὶ γυναικὲς θαλα-
 μενόμεναι, τῷ φόβῳ κατασεισθῆναι, τὴν αἰδῶ περιεῖλον καὶ
 τοῖς ὑπαίθεροις ἐφίσταντο, τὴν αὐτὴν ἐπαφιεῖσαι φωνήν. εἶτα 15
 τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἄχρι τῶν δέκα καὶ δώδεκα τρόμοι τῆς γῆς
 f. 184 v. ἠκολούθησαν, τῶν προηγησαμένων πολλῶ τῷ περιόντι ἐλάτ-
 τονες· ἢ γὰρ ἂν, εἰ τοῖς πρώην ἐξίσωνται, οὐδὲν ἦν τὸ κο-
 λῦσον μὴ οὐχὶ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν κτῆσιν δι' ἧς ἐπεπόλασε καὶ
 ἦν ἐπῆλθεν, ἐκ βάρων αὐτῶν ἀνατραπῆναι καὶ εἰς οὐδὲν 20
 χρησιμεῦσαι, καὶ πυγενεὶ τοὺς οἰκήτορας πάντας οἰκτίστου
 θανάτου γεύσασθαι. καθ' ὃν δὴ λόγον καὶ τοῖς φυσιολογοῦσι
 περὶ σεισμῶν ὡς εἰκῆ καὶ ἀναισθητῶς διὰ τῆς τοῦ ὕδατος ἐν

tertiam agente eodem mense circa alteram noctis vigiliam factus es
 repente terrae motus iis, qui unquam fuerunt, terribilior, ab occi-
 dentalibus partibus incipiens: tantus autem erat magnitudine, ut etiam
 domos everteret multas, paucas tantum illaesas relinqueret, neque
 templa huius impetu intacta manserunt, sed et ipsa in nonnullis partibus,
 in aliis autem plurima fracta sunt, et columnae quasi stilis laceraban-
 tur: neque enim semel incidens ut plerumque fieri solebat desiit, sed
 magna vi motus tres continui absoluti sunt, ex quibus fletus maximus
 et timor quantus nunquam hominibus obvenit, et domibus egressi so-
 litam invocationem ad deum clamabant, et mulieres in thalamis vi-
 ventes, metu concussae, pudorem deposuerunt et in aperto stabant,
 eandem emittentes vocem: deinde illa nocte circiter decem et duo-
 decim tremitus terrae secuti sunt, prioribus multo minores: profecto
 enim si prioribus fuissent pares, nihil impediisset, quominus omnis
 simul possessio, per quam curreret et cui obveniret, e fundamentis
 ipsis everteretur et ad nullam rem utilis esset et omnino incolae
 omnes miserissimam mortem gustarent: secundum quam rationem etiam
 iis qui philosophantur de terrae motibus, dicentes, temere et sine

τοῖς κοίλοις τῆς γῆς κινήσεως καὶ τῆς τῶν ἀνέμων ἐν τούτοις
 δινήσεως ὁ κλόνος προσγίνεται, ἀνατέτραπται τὸ ἐννόημα. εἰ
 γὰρ ἐκ μόνης τῆς βίας αὐτῶν, ὅποταν ἐν τοῖς κοιλώμασι τῆς
 γῆς περιελιχθεῖεν καὶ διάπνοιαν συμπεπλημένην λάβωσιν, κα-
 5 θῶς οὗτοι φασίν, ἡ συγκίνησις ἐκτελεῖτο, κἄν ἀτάξιαν εἶχεν
 ὁ κλόνος καὶ οὐχὶ μέχρι πτώσεως ἀκαταπτώτου τὴν ἄπλετον
 ἔλληγεν ὀρμὴν, ἵνα μὴ τὸ πᾶν αὐτίκα καταποθῆ. νῦν δὲ διὰ
 τῆς τοσαύτης καὶ συμμέτρου παρακινήσεως δεικνύται θεοση-
 10 μίας ἔργον ὁ κλόνος, εἰς ἀναστολὴν καὶ παιδευσιν τῶν ἀν-
 θρωπῶν ὀρμῶν, καὶ τῆς θείας ἀνεξικακίας ἡ ἐπιτίμησις,
 ἐφ' ᾗ μὴ ἄρδην ἀπολέσθαι τὸ γένος, ἀλλ' ἐπιστρέψαι πρὸς
 τὰ βελτίονα. τὸ δ' ἐξ ἐπιπνοίας ἀνεμιαίας εἴτε μὴν ὑδάτων
 κινήσεως γίνεσθαι τὸν σεισμὸν οὐκ ἄκαιρον οὐδ' αὐτὸ πρὸς
 φυσικὴν συγκατασκευήν. ἐνδέχεται γὰρ τοῦτο καὶ πάνν· ἀλλ'
 15 οὐκ αὐτομάτως ἡ ἐπισκίρτησις (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ ἀκατρε-
 πόμενον παρ' ἡμῶν), ἀλλ' ἐκ θείου βουλήματος, ὅτι μὴ ἀμέ-
 σως τὸ θεῖον τὰ περὶ τὴν γῆν φύσιν οἰκονομεῖ. οὕτω γὰρ
 καὶ ὑετοῦ ἡ νεφῶν συμπλήσις καὶ βροντῆς ἡ τούτων σύγ-
 κρουσις καὶ ἀστραπῆς ἐπὶ ταύτῃ παραίτιοι καταφαινόνται.
 20 ἀλλὰ τὸ πᾶν τῆς θείας γνώμης κατὰ τοὺς εὐσεβοῦντας ἐξήρ-
 τηται.

Ἐν δὲ τοῖς Μακεδονικοῖς μέρεσιν αἱ παράλιοι πόλεις
 κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα μᾶλλον τῶν ἄλλων πεπόνθασι, Ῥαι-

18. ἡ] καὶ C.

sensu aquae in terrae specubus motu et ventorum in his turbine eru-
 ptionem fieri, eversum est cogitatum. nam si sola vi eorum, cum in
 specubus terrae torquerentur et spiritum compressum caperent, ut hi
 dicunt, motus efficeretur, certe confusionem haberet eruptio, neque
 ad casum infallibilem ingentem finiret impetum, quin universum sta-
 tim sorberetur. nunc autem tanto et aequali motu declaratur divinae
 significationis factum eruptio ad remissionem et educationem huma-
 norum propositorum, et divinae indulgentiae poena, ne funditus pereat
 genus, sed ut id advertat melioribus. quod autem e spiritu ventorum,
 sive etiam aquarum motu oriatur terrae concussio, non est ineptum,
 neque ipsum quod attinet naturalem apparatus. fieri enim hoc po-
 test omnino, sed non temere fit eruptio: hoc enim illud est, quod a
 nobis refutatur; sed divina voluntate, nisi sine medio numen divinum
 terrenam naturam administrat: ita enim etiam imbris et nubium com-
 pressio et tonitrus horum compulsio, et fulguris in hac re auctores
 apparent: sed totum divinae sententiae secundum pios coniunctum est.

In Macedonicis autem partibus maritimae urbes illa nocte plus
 ceteris passae sunt, Raidestum dico et Panium et ipsum Myriophytum,

δεστός τε φημί και Πάνιον και αυτό Μυριόφυτον, ως και μέρη τυχόν εξ αυτής υποβάθρας ανατραπήναι και πλείστας οικίας, και φόνον επιγενέσθαι πολλούς. εν δὲ τῷ Ἑλλησπόντῳ ἢ Κυζικός, ὁπότε και τὸ εν αὐτῇ Ἑλληνικὸν ἱερὸν κατεσειόθη και τῷ πλείστῳ μέρει κατέπεσε, μέγιστον ὃν χρῆμα πρὸς θεῶν 5 δι' ὀχυρότητα και λίθου τοῦ καλλίστου τε και μεγίστου τεχνικωτάτην ἀρμονίαν τε και ἀνοικοδομήν και ὕψους και μεγέθους διάρκειαν.

Ἀπὸ τότε δὲ και μέχρις ἐνιαυτῶν δύο σποράδες ἐπεφοίτων σεισμοὶ κατὰ διαφοροὺς καιρούς. και τὸ θάμβος μέ- 10 γιστον ὅσον περιεγίνετο τοῖς βροτοῖς. ἦσαν γάρ τινες ἔξωροι, οἱ παρεοικίτας σεισμοὺς τῷ μεγίστῳ δύο ἀνέφερον, οἱ μὲν τοῦτον οἱ δ' ἐκείνους κατὰ σύγκρισιν ὑπεραίροντες. και παρηκολουθῶναι τότε δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα και μὴ πλείω βραχεῖς τινὰς προσεπέφερον· τὸ δὲ διὰ διειτούς χρόνον κλο- 15 νεῖσθαι τὴν γῆν πᾶσιν ἀμνημόνευτον ἦν και μὴδ' ἱστορία περιληπτόν. Ἀγαθίας γὰρ περὶ τοῦ εν ταῖς ἡμέραις τοῦ Ἰουστινιανοῦ συμβεβηκότος σεισμοῦ γεγραφώς, και καταπληκτικὸν τοῦτον και μέγιστον συγγραψάμενος ὡς και κίονας ἀποσφενδονᾶσθαι τοῦδε τοῦ οἴκου πρὸς ἔτερον, τοὺς μετὰ 20 ταῦτα τρώμονς ἐλάττονας ἄχρι τεσσαρακονθήμερου και μὴ περαιτέρω προβῆναι ἱστόρηκε. μετὰ δὲ τὴν διετίαν, σεισμοῦ γε-

3. πολὺς C, πολὺν interpres.
δοσι C.

6. ὀχυρότητος C.

12.

ut etiam partes ex ipsis fundamentis everterentur et plurimae domus, et caedes multa oriretur. in Hellesponto autem Cyzicus, quando etiam Graecum in ea templum concussum est et maximam artem decedit: maximum spectaculo propter firmitatem et lapidis pulcherrimi et maximi valde artificiosam constructionem et aedificationem et altitudinis magnitudinisque sufficientiam.

Inde autem et per annos duo passim-incidebant terrae motus diversis temporibus: et stupor quam maximus obortus est mortalibus: erant enim quidam pergrandes natu qui similes maximo terrae motus duos referebant, alii hunc, alii illos comparatione efferentes, et secutos esse tum per dies quadraginta neque amplius breves quosdam adiciebant: quod autem per biennium turbaretur terra, omnibus immemoratum erat, nec historia quidem comprehensum. Agathias enim qui de terrae motu temporibus Iustiniani facto scripsit et terribilem hunc et maximum fuisse tradidit, ut etiam columnae ab alia ad aliam domum disicerentur, tremitus postea factos breviores usque ad quadraginta dies neque amplius progressos esse narravit. post biennium autem terrae motu facto maiore posteris frequentibus, minore autem

νομένου μείζονος μὲν τῶν μετὰ ταῦτα συχρῶν, ἐλάττονος δὲ τοῦ πρώην μεγίστου, πέπονθε πτώσιν ἢ κατὰ Βιθυνίαν Νίκαια καὶ πανωλεθρίαν μικροῦ δεῖν καὶ καταστροφὴν παν- f. 185 r. τελῆ. οἱ γὰρ ἐπισημότατοι ταύτης ναοὶ καὶ μέγιστοι, ὃ τ' ἐπ' ὀνόματι τῆς τοῦ θεοῦ λόγου σοφίας καθιδρυμένος καὶ καθιερωμένος τῇ μητροπόλει καὶ ὁ τῶν ἁγίων πατέρων, ἔνθαπερ ἢ κατὰ τοῦ Ἀρείου σύνοδος τοῖς ὁσιωτάτοις καὶ ὀρθόδοξοις ἐβεβαιώθη πατράσι, καὶ τὸ ὀρθότομον ἐπαρρησιάζθη καὶ τηλαυγέστερον ἡλίου διέλαμψε, συνταραχθέντες κα- 10 τησαφίσθησαν· καὶ τὰ τείχη τῆς ὁμοίας τύχης σὺν τοῖς πολιτικοῖς οἰκήμασι μετεσχῆκασιν. καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας τὰ τοῦ τρόμου κατέληξεν. Ἦσαν δὲ ταῦτα καὶ εἰσπραξίς ἁμαρτημάτων καὶ χόλος θεοῦ ἐξ ἁπαντος, ἦνίττοντο δέ, ὡς εἶοικε, καὶ τὴν τοῦ εἰρημένου ἔθνους ἐπιφοίτησιν καὶ κατά- 15 λυσιν· ἐν γὰρ ταῖς θεοσημίαις πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ τι μέλλον ἐπισκεῖσθαι προτεθεώρηται.

Μαῖου δὲ μηνὸς τῆς δ' ἰνδικτιῶνος ἐνδιυπεύοντος ἐφάνη κδημήτης ἀστήρ, κατόπιεν τοῦ ἡλίου δύντος, τὸ μέγεθος σέληναιον φέρων, ὅταν ἢ σελήνη πλησιφαῆς γένηται. καὶ ἔφκει μὲν 20 τηνικαῦτα καπνὸν τινα καὶ ὁμίχλην ἐκπέμπειν, ἐν δὲ τῇ ἐπιούσῃ ἤρξατο παραδεικνύειν βοστρύχους τινάς· καὶ ὅσον οὗτοι προπετάννυντο, τοσοῦτον το μέγεθος τοῦ ἀστέρος ἐπέληγεν. ἀπέτεινε δὲ τὰς ἀκτῖνας ὡς πρὸς ἑῶαν, καὶ ὡς πρὸς

priorē maximo, casum passa est Bithyniae urbs Nicaea et interitum paene et eversionem absolutam. illustrissima enim huius templa et maxima et id, quod sub nomine sapientiae divinae rationis conditum est et sacratum urbi capitali, et templum sanctorum patrum, ubi consilium contra Arium a piissimis et orthodoxis confirmatum est patribus et vera fides libere deliberata est et clarius sole splenduit, conturbata deiecta sunt et moenia eiusdem fortunae cum civitatis aedificiis participia fuerunt et inde ab illo die tremitus desiit. erant autem haec et exactio peccatorum et ira divina omnino: et significabant, ut apparet, et populi commemorati adventum et dissipationem. in divinis enim signis praeter commemorata etiam futurum aliquid erumpere antea consideratum est.

Maio autem mense indictionem IV peregritante apparuit cometa post solem occidentem magnitudinem lunae habens, quando luna pleno lumine est, et videbatur tum fumum quandam et nebulam emittere, postero autem die coepit ostendere crinium caudas quasdam, et quantum hae extendebantur, tantum magnitudo stellae deficiebat: porrigebat

εκεῖνην προήρατο. καὶ ἦν ἐπικρατῶν ἄχρις ἡμερῶν τεσσαράκοντα.

Ἀπὸ δὲ μηνὸς ὀκτωβρίου νόσος ἐνσκήψασα τῷ βασιλεῖ ἄχρι τοῦ ἐπιόντος μαΐου μηνὸς κατέτρuxεν· ἐν αὐτῷ δὲ κατειργάσατο τούτον καὶ τῆς ἐνταῦθα ζωῆς ἀπεστέρησεν. ἡ δὲ δαΐα τούτου οὐκ ἐνθαπερ προσεδόκησε γέγονεν, ἀλλὰ διαπόντιος ἀχθεῖς ἐπὶ τῶν ἀκατίων τῆς χρυσῆς πόρτης ἐκτός, περὶ τι φροντιστήριον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου καθιδρυμένον, εἰς τινα σορὸν προκατεσκευασμένην' ἐτέρῳ ἑνα-

a. 1067. πετέθῃ, ζῆσας ἐν τῇ βασιλείᾳ χρόνους ἑπτὰ καὶ μῆνας ἕξ. 10
5. Ian.

Καὶ κατίσχον τὰ σκήπτρα τῆς βασιλείας ἡ τε σύμβριος αὐτοῦ Εὐδοκία καὶ οἱ παῖδες. προκατησφαλισθῆ γὰρ ἡ Ἀυγούστα μὴ δευτέροις γάμοις προσομιλῆσαι ἀρχιερατικῇ καὶ συγκλητικῇ συνελύσει. ἦν γὰρ τῆς συνόδου προέξάρχων καὶ τὴν πατριαρχίαν κοσμῶν Ἰωάννης ὁ ἐπικεκλημένος Ξιφι- 15 λίνος, ἐκ Τραπεζούντος μὲν ὠρμημένος, ἀνὴρ δὲ σοφὸς καὶ παιδεύσεως εἰς ἄκρον ἑλλητικῶς καὶ τοῖς πολιτικοῖς περιβλεπτός γεγονώς καὶ ἀρετῆς εὐφρόνως ἐπιμελούμενος, ὥστε τοῖς βασιλείοις ἔτι ἐμφιλοχωρῶν καὶ ἡρώτα φέρων παρὰ τῷ βασιλεῖ τὴν μοναχικὴν πολιτείαν ἐν ἀκμῇ τῆς εὐημερίας καὶ 20 τῆς ἡλικίας ἀσπύσασθαι. καὶ τὸν ἀναχωρητικὸν βίον περὶ τὸ Ὀλύμπιον ὄρος ἐλόμενος, χρόνον ἐπὶ συχνὸν ἦν διαλάμπων ἐπ' ἀρετῇ καὶ φόβῳ Θεοῦ. καὶ διὰ τοῦτο τοῦ πατριάρχου

autem radios ut ad orientem : et ut ad illum progrediebatur : et dominabatur per dies quadraginta.

Inde a mense octobri morbus incidens regi usque ad sequentem maium mensem eum cruciabat. hoc autem mense confecit hunc et terrena vita privavit. iusta autem eius non ubi expectaverat facta sunt, sed trans mare latus lintribus extra auream portam, circa monasterium quoddam sub nomine sancti Nicolai conditum in sepulchro quod alii antea factum erat, depositus est, postquam vixit in imperio annos septem et menses sex.

Et obtinuerunt sceptrum regni uxor eius Eudocia et filii. confirmata enim erat augusta, ne altero matrimonio coniungeretur, pontificis maximi et consiliarii necessitudine. erat enim conventus princeps et patriarchatus decus Ioannes cognomine dictus Xiphilinus, Trapezunte oriundus, homo sapiens et institutionem summam adeptus : et in rebus civilibus illustris et virtutem prudenter curans, ita ut in regia etiam tum versans et primos honores reportans apud regem, monachicam vitam in flore fortunae et aetatis amplecteretur : et solitariam vitam circa Olympicum montem eligens per multum tempus

θανόντος και πολλῶν ἀνερευνηθέντων οὐδεὶς ἄξιος πλὴν αὐ-
τοῦ πρὸς τὸν τοιοῦτον ἐλογίσθη βαθμῶν. και ἀπαναινόμενος
ἐδιώχθη πρὸς τῆς τιμῆς, και λαμπτήρ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας
και πατριάρχης οἰκουμενικὸς ἐχρημάτισε.

- 5 Μετὰ δὲ τὸ τὸν βασιλέα τεθνάναι πάλιν οἱ τὴν ἑῴαν
κατατρέχοντες Οὐννοι περὶ Μεσοποταμίαν γενόμενοι ἐφῆδρευον
τοῖς περὶ Μελιτηνὴν ἐστρατοπεδευμένοις Ῥωμαϊκοῖς τάγμα-
σιν, οἵπερ τοῦ ὄψωνιασμοῦ ὑστερήσαντος ἐνδεῶς εἶχον και
ταπεινῶς και ὀργίλως διὰ τὴν ἐνδειαν, και οὐδὲ τοῖς ἐν Με-
10 σοποταμίᾳ στρατιώταις Ῥωμαίοις ἴσχυσαν συνελθεῖν, μὴ βου-
ληθέντες τὸν Εὐφράτην διαπερᾶσαι. ἐπερχομένων οὖν τῶν f. 185 γ.
βαρβάρων διὰ τοῦ ποταμοῦ ἀντέστησαν οὗτοι διασπαρέντες
περὶ τὰς διεξόδους αὐτοῦ. και οἱ βάρβαροι ἐκηρόλων τυγ-
χάνοντες εὐμαρῶς αὐτοὺς ἄποθεν κατετίρωσκον, ἀπαθεῖς αὐ-
15 τοὶ διαμένοντες, ἕως ἠγάγκασαν τοὺτους εἰς τὸν ποταμὸν ἐμ-
βαλεῖν και τὴν μάχην συστήσασθαι. και πάλιν οἱ τοῖς χεῖ-
λεσιν ἐφιστάμενοι τοὺς Ῥωμαίους ἐπετοξάζοντο και κακῶς
ἄγαν διετίθουν και νῶτα δοῦναι παρεβιάσαντο. και τροπῆς
γενομένης ἔπεσον συχοὶ τῶν Ῥωμαίων, ἔτεροι δὲ ζωγραφίᾳ
20 ἐλήφθησαν, οἱ δὲ περισωθέντες τῷ ἅσπει τῆς Μελιτηνῆς ἀνε-
σώθησαν. περιφρονήσαντες δὲ τούτων οἱ βάρβαροι ὡς ἦδη
καταστραφέντων και καταστρατηγηθέντων, ὀλοσχερῶς ἐκτρέ-

1. ἐνερευνηθέντων C.

17. και ante κακως om c, addidit in-
terpres.

splendebat propter virtutem et dei timorem. atque propterea patri-
archa mortuo et multis exploratis nemo dignus praeter eum hoc habi-
tus est gradu: et recusans petitus est ab honore et lumen magnae
ecclesiae et patriarcha oecumenicus factus est.

Rege mortuo rursus Hunni orientem percursantes circa Mesopo-
tamiam instabant Graecis ordinibus qui circa Melitenum castra tenebant:
qui quidem commeatu deficiente egentes erant et tenues et irati prop-
ter inopiam, neque cum militibus in Mesopotamia constitutis Graecis
congruedi potuerunt, cum nollent Euphratem transire. advenientibus
igitur barbaris per fluvium se opposuerunt hi dispersi in vadis eius.
atque barbari quidem qui eminus iaculari poterant facile eos eminus
vulnerabant, impatientes ipsi manentes, donec cogèrent hos, ut fluvium
ingrederentur et pugnam consererent. et rursus qui ripis instabant, Grae-
cos petebant iaculis et valde male tractabant et terga verterent cogebant.
et fuga facta ceciderunt multi Graecorum, alii autem vivi capti
sunt, servati autem Melitenum urbem effugerunt. contentmentes autem hos
barbari ut iam versos et artificii belli devictos, prorsus excursionem
fatiunt usque ad Caesaream, spoliantes omnia et destruentes, et ignem

χουσιν ἄχρι Καισαρείας, καταλιζόμενοι πάντα καὶ καταστρέφοντες καὶ πῦρ αὐτοῖς ἐπανάπτοντες. καὶ τῷ μεγάλῳ σηκῷ τοῦ ἐν ἱεράρχεις περιωνύμου ἁγίου Βασιλείου ἐπεισηδήσαντες δηοῦσι μὲν ἅπαντα καὶ τὰ ἱερά διαρπαζέουσι, προσραγέντες δὲ καὶ τῇ τοῦ ἁγίου σορῷ τῷ ἁγίῳ μὲν τούτῳ λει- 5 ψάνῳ δρῶσαι τι πονηρὸν οὐδαμῶς ἠδυνήθησαν (προκατησφάλιστο γὰρ καὶ περιεδομηθε κτίσμασιν ὄχυροῖς καὶ χρόνου πολλοῦ πρὸς καθάρεισιν δεομένοις), τὰ δὲ τὴν ὄπην περιεπέλλοντα θύρια, πολυτελεῶς καὶ ἀφθόνως ἐξειργασμένα χρυσῷ καὶ μαργάραις καὶ λίθοις, ἐξαίρωσι. καὶ τὸν ὄλον κόσμον 10 ὁμοῦ συμφορήσαντες αἴρουσιν ἐκείθεν, πολλοὺς ἐν τῇ Καισαρέων μητροπόλει σφαγῇ παραδόντες καὶ τὸν ναὸν καταχράναντες. καὶ μεταστραφέντες διήρχοντο τοὺς εἰς Κιλικίαν ἄγοντας στενωπούς, μηδενὸς προγόντος τὴν τούτων ἔφοδον, καὶ τοῖς Κιλιξίν ἐπιφανέντες ἐκπλήκτως ἐμφόβους εἰργάσαντο, 15 φόνον πολὺν ποιούντες τῶν παρεμπιπτόντων αὐτοῖς. χροσί-σαντες δὲ τῇ χώρῃ καὶ καταλυμηνάμενοι ταύτην, καὶ λαφύρων τὰς οἰκείας ἐπιθυμίας ἐμπλήσαντες, προαυτομολήσαντος ἐκείσε τοῦ κατ' αὐτοὺς ἐπιφανοῦς Ἀμερικῆ λεγομένου, καὶ δυσμενοῦς ὄντος τοῖς Ῥωμαίοις καθόπερ τὰς ὁμολογίας τοῦ- 20 τοῖς ἐψεύσατο. καὶ γὰρ προσελθὼν πρότερον τῷ τῶν Ῥωμαίων βασιλεῖ τῷ γέροντι, καὶ μεγάλων τυχῶν δεξιῶσεων, παρῆν τῇ βασιλευσῇ· κατηγορηθεὶς δὲ παρὰ τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ τῷ Λούκῃ ὡς μέλλοι τοῦτον μαχαίρῃ διαχει-

23. δὲ om C.

iis accendentes, et magno templo clari in pontificibus summis sancti Basilii insillientes devastant omnia et loca sacra diripiunt. incidentes autem etiam sancti sepulchro, sancto quidem huic cineri afferre malum quid nullo modo potuerunt: confirmatum enim erat et circumdatum aedificiis firmis et multo tempore ad destructionem egentibus. foramen autem velantes ianuae splendide et plene elaboratae auro et gemmis et lapidibus tollunt: et totum decus conferentes tollunt inde multos in Caesarensium urbe caedi tradentes et templum contaminantes et versi perveniebant angustias in Ciliciam ferentes, nemine antea cognoscente horum adventum, et Cilicibus apparentes stupide timidos fecerunt, caedem multam patrantes in manus suas incidentium: versati autem in terra et devastantes hanc, et praeda suas cupiditates explentes, transeunte illuc illustri inter eos Amertike vocato, qui inimicus erat Graecis, cum pactione his fefellisset. etenim accedens antea ad Graecorum regem senem et magnos honores adeptus aderat regiae, accusatus apud regem Constantinum Ducam, quasi vellet hunc gladio necare, damnatus est exsilii. deinde postquam contigit ei redi-

ρίσασθαι, κατεκρίθη φυγήν. εἶτα γενομένης αὐτῷ τῆς καθό-
 δου ἀπεστάλη κατὰ τῶν Οὐννων, τῶν Ῥωμαίων ὑπερμαχή-
 σων, καὶ τηρικαῦτα δι' αἰτίαν τῆς τῶν στρατιωτικῶν σιτηρε-
 σίων ὑποκρατήσεως τῷ ἄρχοντι προσερρῦν τοῦ Χάλεπ. εἰ
 5 δ' εὐφρόνως κατὰ τῆς οἰκείας ἀπεστάλη μερίδος καίτοι κα-
 κωθεῖς ὁ βάρβαρος, καὶ μηδὲ μέλλων τῶν ὑπεσχημένων
 τυγχάνειν σιτηρεσίων, τοῖς ἀναγινώσκουσιν ἐξετάζειν παρήμι.
 γενόμενοι τοίνυν κατὰ τὸ Χάλεπ οἱ Οὐννοι, καὶ προσανα-
 μιχθέντες αὐτῷ τε τῷ συγκαλεσαμένῳ καὶ τοῖς παρακειμέ-
 10 νοις Ἀραβι, τὴν ἐν Συρίᾳ Ἀντιόχειαν καὶ τὰς παρ' αὐτῇ
 πόλεις καὶ κόμας ἀπανθρώπως ἐμάστιζον. καὶ ἡ μάλιστα
 σφαγαὶ καὶ πυρπολήσεις καὶ ἀνδραποδισμοὶ καὶ λαφυ-
 ραγωγίαι, καὶ ὅσα ταῖς βαρβαρικαῖς ἐπιδρομαῖς συμπαρέ-
 πονται. ἐπεὶ δ' ἔδει στρατιὰν ἐς αὐτοὺς πεμφθῆναι, συνή-
 15 θροιστο μὲν ἀξιόλογον στράτευμα καὶ ἡγεμόνες τούτου προέ-
 στησαν, ἡ δὲ φειδωλία πάλιν ἄπρακτα καὶ ἀκλεῆ κατειργά- f. 186 r.
 σατο. οὐ γὰρ ὀλοκληρίαν ἠθέλησαν οἱ κρατοῦντες τοῦ ὄψω-
 νιασμοῦ παρασχεῖν ἀνθρώποις πολεμίοις καὶ μάχαις κακοπα-
 θήσειν ὀφειλοῦσιν, ἀλλὰ μέρει τινὲ τούτους ἐλαχίστω πρὸς
 20 τὸν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἀγῶνα παρακινήσαι ἐσπούδασαν. ἀπέ-
 τυχον δὲ ἔλων ὁμοῦ. τὸ μὲν γὰρ ὄψωνιον οἱ στρατιῶ-
 ται ἐδέξαντο, κατὰ δὲ τῶν ἐναντίων πορευθῆναι οὐ κατε-
 δέξαντο, μέρος τι τῶν προϋστερησάντων αὐτοῖς λογισάμε-
 νοι τοῦτο. καὶ φωνὴν ἐγείραντες ἄσημον εἰς τὰ οἰκεία διε-

15. πάλιν ἄπρακτα πάλιν καὶ C.

21. δὲ ὁμοῦ ἔλων ὁμοῦ C.

tus, missus est contra Hunnos, Graecis propugnaturus: atque tum surreptorum militarium stipendiorum incensatus ducem convenit Chalepi. num autem consulto contra suam missus sit partem quamvis offensus barbarus, neque vero obiecta stipendia adepturus, peritis investigandum relinquo: congregati igitur contra Chalepum Hunni et commixti ipsi convocanti et adstantibus Arabibus Antiochiam Syriae urbem et vicinas urbes et pagos in solitudines flagellabantur; atque flageHum erat caedes et incendia et captivitates et praedationes et quaecunque barbaros incursions sequuntur. cum autem necesse esset, ut acies ad eos mitteretur, coactus est memorabilis exercitus et duces ei praefue- runt, parsimonia autem rursus infectis rebus eum et ingloriose confecit: neque enim integrum voluerunt praefecti commeatum praebere hominibus bellantibus et pugnari laboraturis, sed parte quadam hos minima ad vitae certamen movere studuerunt: perdiderunt autem simul omnia, commeatum enim milites acceperunt, contra hostes autem proficiaci non sustinuerunt; pars quaedam advenientium iis considerantes

σκεδάσθησαν. καὶ πάλιν ἦσαν οἱ βάρβαροι τὴν Ῥωμαϊκὴν χώραν ἀδεῶς κατατρέχοντες. εἶτα νεόλαϊαν τινὰ μικροῦς ἀναλώμασιν ἀθροίσαντες οἱ περὶ τοὺς βασιλεῖς τούτους ἐγχειρίζουσι τῷ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἡγεμονεύοντι· οἱ δρᾶσαι μὲν τι μὴ δυναθέντες γενναῖον, ἀπειροπόλεμοί τινες καὶ δύσιπποι καὶ 5 ἄνοπλοι σχεδὸν καθεστῶτες, πολλὰ δὲ παθόντες ἀνίκεστα εἰς τὴν σφῶν δυσκλεῶς ὑπέστρεψαν γῆν, τοῦ παραλαβόντος αὐτοὺς δουκὸς (ἦν δὲ ὁ μάγιστρος Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης) μετὰ τῶν ἐπιχωρίων καὶ τῶν ἰδίων ὑπασπιστῶν τὴν τῶν βαρβάρων δι' οἰκειᾶς ἀρετῆς καὶ γενναιότητος καὶ φρονήσεως 10 ἀνατρέποντος καὶ καταβάλλοντος ἔφοδον. κάκεινον δὲ τῆς ἀρχῆς παραλυθέντος, ἔκτοτε τὰ τῶν βαρβάρων ἐθροαύνητο πλέον· καὶ εἰς στενὸν κομιδῇ τὰ τῶν πόλεων περιίστατο, σιτοδείας πιεζούσης αὐτὰς καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων ἐνδείας.

Ἄλλ' ἐπεὶ περ ἔδει βασιλέως ἐπιστασίαν γενέσθαι δυναμένου 15 ἐν τοιοῦτοις καιροῖς διεξάγειν τὰ πράγματα καὶ ἀντεπεξάγειν ἑαυτὸν τοῖς ἐναντίοις μετὰ καρτεροῦ τοῦ συντάγματος, ἐψηφίζετο μὲν ἀξιολογώτατος ὁ ῥηθεὶς Βοτανειάτης ὡς διαφέρων τῶν ἄλλων ὅσον ἀστέρων ἥλιος, ὁ δὲ φθόνος καὶ ἡ ἄδικος κρίσις ἀνεβάλετο μὲν τότε τὸ δέον, ἕτερον δὲ συγγενέα τούτου ἀντεψηφίσατο 20 δι' αἰτίας ἴσως ἀπορρητῶν ἀνθρώποις, οἷα τὰ τοῦ θεοῦ κρίματα. ἐδόκει μὲν γὰρ ἡ τοσαύτη τῶν ἐθῶν ἔπαρσις καὶ κατακοπή τῶν ὑπὸ Ῥωμαίων τελούντων ὄργη κατὰ τῶν αἰρε-

23. Ῥωμαίους?

hoc et rumorem excitantes incertum ad sua dispersi sunt, et rursus barbari Graecam terram intrepide percursabant. deinde iuventutem parvis sumtibus cogentes regii hos tradunt duci Antiochensi, qui agere cum nobile quidquam non possent, belli imperiti et mali equites, et paene inermes, multa autem passi intolerabilia, ad suam ingloriose reversi sunt terram, quo facto dux eos accipiens (erat autem magister Nicephorus Botaniates) cum incolis et suis armatis propria virtute et strenuitate et prudentia barbarorum impetum evertit et deicit. sed cum ille quoque imperio solutus esset, inde barbari audaciores magis fiebant, et in angustum prorsus urbes redigebantur, frumenti defectu premente eas et ceterorum, quae necesse sunt, inopia.

Sed quoniam opus erat regis dominatione qui posset talibus temporibus perducere res et se opponere hostibus valida cum acie, creabatur quidem dignissimus dictus ille Botaniates, ut qui excelleret ceteris, quantum stellis sol: invidia autem et iniustum iudicium distulit quidem tum necessarium, alium autem propinquum huius contra creavit propter causas adeo occultas hominibus, ut dei iudicia. videbatur enim tanta populorum congregatio et trucidatio Graecis sub-

τικῶν, οἱ τὴν Ἰβηρίαν καὶ Μεσοποταμίαν καὶ ἄχρι Λυκανδοῦ καὶ Μελιτηνῆς καὶ τῶν παρακειμένων οἰκοῦσιν Ἀρμένιοι, καὶ οἱ τὴν Ἰουδαϊκὴν τοῦ Νεστορίου καὶ τὴν τῶν ἀκεφάλων θρησκεύοντες αἵρεσιν· καὶ γὰρ πλήθουσιν αἱ χῶραι τῆς τοιαύτης
 5 κακοδοξίας. ἐπὶ δὲ καὶ τῶν ὀρθοδόξων ἤψατο τὸ δεινόν, εἰς ἀμυχανίαν ἦσαν πάντες οἱ τὰ Ῥωμαίων θρησκεύοντες.

Ὅμως δ' οὖν ἀνίσταται τις τῶν εἰπατριδῶν, Ῥωμανὸς βεστάρχης; ᾧ τὸ ἐπὶ κλήν Διογένης. οὗτος γὰρ καὶ πρότερον μὲν ὄρων ἐκ τῆς τῶν κρατούντων αἰτίας καὶ τῶν ἐκεῖ-
 10 θεν ὑστερημάτων ἀναπληρούμενα τῶν ἐχθρῶν τὰ θλήματα καὶ μεγάλους γινομένους ταῖς μικρολογίαις τῶν Ῥωμαίων, ἐποτιναῖο καὶ ἡσαλλε, καὶ ἀποστασίαν μὲν ᾧδινεν, οὐκ ἔρωτι μὲν, ὡς διεβεβαίουτο ὑστερον, καὶ ἀπολαύσει τῶν ἐξαιρέτως αὐτῆς, ἀλλ' ὡς τὰς τύχας ἀνορθῶσαι τῶν ἤδη πεσόντων Ῥω-
 15 μαίων, ὅτι μὴ κατὰ λόγον εἶχε τὰ πράγματα. ἐμπιστευθεὶς οὖν ἐπὶ τέλει τοῦ βασιλέως τοῦ Λούκα τὴν τῆς Σαρδικῆς ἀρχὴν, ἐβουλεύσατο τοὺς Σαυρομάτας προσλαβέσθαι συνεργοὺς εἰς τὸ μελετώμενον καὶ εἰς προὔπτον αὐτὸ ἀγαγεῖν. ἐπειθ' οὐτο γὰρ ἐκεῖνοι τῷ ἀνδρὶ τούτῳ διὰ τὸ ἐκ τῆς ἀγχιθύρου
 20 στρατηγίας προεπιγινώσκεσθαι τοῦτον αὐτοῖς, ὁπότε τῶν περὶ τὸν Ἰστρὸν ἄρχων πόλεων τούτοις ἀντεπολέμησε καὶ πεσεῖν f. 186 v. ἐκινδύνευσεν, εἰ μὴ ἐξείλετο τοῦτον ἀκαταγωνίστῳ ὄνμῃ καὶ ὄωμῃ Νικηφόρος μάγιστρος ὁ Βοτανειάτης· τοῦτο γὰρ ἐγώ

13. μὲν] μὲν βασιλείας?

ἐξαιρέτων interpres.

lectorum ira contra haereticos, qui Iberiam et Mesopotamiam et usque ad Lycandum et Melitenem et adiacentia loca incolunt, Armenii et qui iudaicam Nestorii et capiti (patriarchae) inobedientium colentes haeresim. etenim plena sunt loca tali falsa fide. quando autem etiam orthodoxos tetigit periculum, in difficultate erant omnes Graecorum fidem colentes.

Tamen igitur surgit quidam nobilium Graecus protovestiarius, cui nomen Diogenis: hic enim etiam antea videns imperatorum culpa et inde effectis angustiis peracta hostium consilia et magnos eos factos parsimonia Graecorum, aegre ferebat et indignabatur et defectionem meditabatur non cupiditate quidem ut affirmabat postea, et fructu commodorum eius, sed ut fortunas restitueret cadentium iam Graecorum, cum non secundum rationem se haberent res. cum igitur credita esset ei imperio regis Ducae sardica satrapia, statuit Sauromas accipere socios ad consilium et in manifestum id producere. parebant enim illi viro huic, quia vicino imperio hic iis antea spectatus erat, cum princeps urbium circa Istrum sitarum his bellum inferret, et cadere periclitaretur, nisi emisisset hunc impetu et robore Nice-

Mich. Attal. Hist.

7

διὰ χειλέων τοῦ Διογένους ὁμολογούμενον ἐπυθόμην. γενο-
 μένων δὲ γραμμάτων πρὸς ἐκείνους ἐφ' ᾧ τελεσθῆναι καὶ τὰς
 συνθήκας δι' ὄρκου, τῶν συμβούλων αὐτοῦ τις, τὸ γένος Ἀρ-
 μένιος, ὃς καὶ πρὸς τὸ ἔργον αὐτὸν μειζόνως ἠρέθισεν, ἐπε-
 βουλευσατο τούτῳ, καὶ συμπίσας ἀποστεῖλαι τοὺς ἀμφ' αὐ-
 τὸν μηνυτὰς τῶν βεβουλευμένων, πρὸς σύμπροϊαν ἄξοντας τῶν
 τε στρατηγούντων καὶ τῶν ὑπηκόων τινάς, ὡς εἶδεν αὐτὸν
 ἐπιλωμένον χειρὸς, κατεῖπεν αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐγχαωρίοις ὡς εἶη
 μεμελετηκῶς ἀποστασίαν, μᾶλλον δὲ προδοσίαν αὐτῶν εἰς τοὺς
 Σαυρομάτας. καὶ πρὸς θυμὸν διερεθίσας αὐτοὺς ἐπιτίθεται 10
 τούτῳ ἀθρόον, καὶ μόνον εὐρηκῶς συλλαμβάνει καὶ εἰς τὴν
 βασιλεύουσαν ἄγει δεσμώτην, δίκας τοῦ τολμήματος δάσονται.
 κριθεὶς τοίνυν παρὰ τῶν πρώτων τῆς συγκλήτου βουλῆς τῷ τῶν
 ἐπιβούλων νόμῳ ἐάλω καὶ κατεψηφίσθη θανεῖν, μὴ ἀντερίσας
 ἢ ἀντιθέσεις πλασάμενος ἢ τὴν κατηγορίαν ἀπαρησάμενος, 15
 ἀλλ' ἀντέλεγκτος ἐκ τῆς ὁμολογίας γενόμενος. εἰ δὲ καὶ αὐτὸς
 τῶν δικασάντων μέρος ὑπῆρχον, ἴσασιν οἱ πολλοί. διὸ καὶ
 ὑπερορία ἀπεστάλη πρὸς νῆσον, πᾶσιν ἀνίαν ἐνθήμενος ἕσοι
 τῆς αὐτοῦ νεότητος ἢ καὶ γενναιότητος ἐν πείρᾳ καθίσταντο. οἱ
 δ' ἀγνοοῦντες αὐτὸν ἐκ τῶν εἰδότεων παραλαμβάνοντες ὑπῆρ- 20
 χον ἐξ ἀκοῆς ἐρασταί· καὶ διὰ τοῦτο δι' εὐχῆς ἦν τοῖς ὄλοις
 ἀνώτερον γενέσθαι τὸν ἄνδρα κολαστηρίων καὶ χαρισθῆναι τῇ

6. ἄξοντας C. 13. κριθεὶς] καὶ θεὶς C.

phorus magister Botaniates : hoc enim ipsis labris (ipsis ore) Dioge-
 nis confirmatum comperi. missis autem scriptis ad illos, ut compo-
 nerentur etiam pactiones iureiurando, consiliariorum eius quidam, ge-
 nere Armenius, qui etiam ad factum eum magis exitaverat, insidias
 huic struxit et persuadens ei, ut mitteret suos indices consiliorum ad
 societatem traducturos quosdam ducum et subiectorum, postquam vidit
 eum nudatum manu, accusavit eum apud incolas, quasi meditatus esset
 defectionem, sive potius proditionem eorum ad Sauromatas, et animo
 incitans eos insidiatur huic simul et solum inveniens comprehendit et
 ad regiam ducit captivum, poenas incepti daturum. iudicatus igitur a
 principibus convocati senatus lege insidiatorum deprehensus est et
 damnatus mortis, non contradicens aut oppositiones fingens aut accu-
 sationem negans, sed convictus ipse concessionem. num autem et ipse
 iudicum pars fuerim, sciunt plerique, quamobrem etiam exilio missus
 est ad insulam, omnibus aegritudinem imponens, quicumque eius iu-
 ventutem aut etiam nobilitatem experti erant; qui autem ignorarent
 eum, a scientibus audientes fiebant audiendo eius amatores, et pro-
 pterea omnibus voto erat, superiorem fieri virum poenis et donari
 Graecorum imperio. cum autem etiam consilium viri non amoris sui

Ῥωμαίων ἀρχῆ· ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ ἀνδρὸς οὐ φιλαυ-
 τίας ἀλλὰ φιλαδελφίας καὶ φιλευσεβείας ὄλος ἦν, ὡς προέ-
 φραμεν, περιαλοῦντος τῆς τῶν ὀρθοδόξων κικοπαθείας, ἐνηρ-
 γήθη λοιπὸν τοῖς εὐχομένοις τὰ τῆς εὐχῆς, καὶ παραστάτος
 5 αὐτοῦ τῷ βασιλικῷ βήματι περιέσχεν ἔλεος ἄσχετον τὴν Ἀν-
 γουστταν, καὶ σταλαγμοὶ δακρῶν τῶν βλεφάρων ταύτης ἐξέ-
 πεσον· ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ οὐ μόνον τοῖς ἄλλοις πλεονεκτήμασι
 προτερῶν, ἀλλὰ καὶ θεαθῆναι παντάπασιν ἥδιτος, ἐπιμήκης
 τε καὶ στέρνων καὶ νώτων ἐν καλῷ καθορώμενος, καὶ εὐγενές
 10 τι πνεῶν ὡς ἀληθῶς καὶ διογενές, εὐόφθαλμός τε εἶπερ τις
 ἄλλος, καὶ κάλλος ἀποστίλβων τοῖς ὀφθαλμοῖς, μῆτ' ἀκριβές
 τὸ λευκὸν μῆτε τὸ μέλαν ἀποσώζων ὡσαύτως ἀλλ' ὡσπερ
 συγκεκρασμένον . . . τῇ δημιουργίᾳ τῇ φύσει καὶ συγκεκρα-
 μένον τῷ ἐρυθῆματι, κἀν τούτοις ἅπασι τὴν γλυκύτητι περι-
 15 θέουσταν ἔχων, καὶ ἄξιον εἶδος κατὰ τὸν κομικὸν τυραννίδος
 ἐπιδεικνύμενος· ὡς οὖν καὶ ἡ ἔστῳσα γερούσια συνέπαθεν,
 εὐθύς ἐπηκολούθησεν ἡ συμπάθεια, καὶ περισωθεὶς τοῦ κιν-
 δύνου καὶ βασιλικῶν ἀξιώσεων ἔτυχε, καὶ ἀπλῶθεις παρὰ
 πάντων ἡσπάζετό τε καὶ εὐφημεῖτο καὶ ἔργον εὐχῆς γενέσθαι
 20 κατήκουσε, καὶ τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν ἰδίαν ἐνόμιζεν ἕκαστος.
 ἔξιὼν οὖν εἰς Καππαδοκῶν, ἐξ ἧς τὴν ἀρχὴν τῆς γενέσεως
 ἄσχηκε, πάλιν μεταπεμφθεὶς εἰς τὴν βασιλεύουσταν εἰσελήλυθε,
 κἀν τοῖς γενεθλίοις τοῦ Χριστοῦ μάγιστρος καὶ στρατηλάτης

1. μέλλον C: correxit Brunetus.

sed fratrum amoris et pietatis plenum esset ut antea diximus, dolente
 valde orthodoxorum aegritudine, effectum iam est precantibus votum
 et adstante eo regio suggestui, superavit misericordia irresistibilis
 augustam, et lacrimarum humores ex oculis cadebant: erat enim vir
 non solum ceteris virtutibus superior sed etiam ad spectandum omnino
 suavissimus, longus et pectore et tergo pulchre apparens, et nobile
 quid spirans revera et divinum: et pulcher oculis si quis alius, et
 pulchritudinem splendens oculis, neque accurate album neque nigrum
 servans eodem modo, sed quasi cuniunctum artificio a natura et mix-
 tum rubori et in his omnibus suavitatem circumdatam habens, et
 dignum corpus secundum comicum poetam tyrannide ostendens. cum
 -igitur etiam adstans senatus miserationem sentiret, statim secuta est
 misericordia et servatus e periculo et regia munera adeptus est et
 liberatus ab omnibus salutabatur et laudabatur et rem voti factam esse
 audivit et eius salutem suam quisque putabat. egressus igitur ad
 Cappadocum terram, ex qua initium generis habuit, rursus arcessitus
 ad regiam advenit et natali die Christi magister et dux renuntiatus

ἀνεδείχθη παρὰ τῆς βασιλίδος, προελθούσης βασιλικῶς μετὰ τῶν ἰδίων παιδῶν, ὡς ἔθος τοῖς βασιλευσιν, εἰς τὸν μέγιστον σηκὸν τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας.

Ἄνάγκης δὲ πολλῆς καὶ συγχύσεως ἐκ τῆς τῶν ἀλλοφύ-
 f. 187 r. λων ἐθνῶν ἀπηνεστάτης ἐπιδρομῆς τὴν Ῥωμαίων συμπιεζού-⁵
 σης (καὶ γὰρ τὰ μὲν ἐν τοῖς νοτίοις μέρεσιν, ὅσα πρὸς Ἄν-
 τιόχειαν καὶ Κιλικίαν, ταῖς προειρημέναις ἐκδρομαῖς ἀπει-
 ρηκότες ἐν ἐσχάτοις ἦσαν κινδύνους· ἐν δὲ τοῖς βορειοτέροις
 αὐτὸς ὁ σουλτάνος πανστρατιᾷ ἐξελήλυθε, δυνάμεις ἄγων ἀνυ-
 ποίσιτους, καὶ τοῖς ὀρίοις ἐν τῷ φθινοπώρῳ τῶν Ῥωμαίων¹⁰
 προσήναιο, βουλόμενος παραχειμάσαι ἐκεῖσε καὶ ἄρχομένον
 τοῦ ἕαρος προσεχῶς προσβαλεῖν καὶ ἄρδην ἀνατρέψαι τὰ
 Ῥωμαίων καὶ καθελεῖν) ἐσκέπτετο ἢ Ἀνγούστα καὶ ὅσοι τῆς
 πρώτης ἦσαν βουλῆς, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ ὁ πατριάρχης, πῶς
 καὶ τίνα τρόπον τοσοῦτον δεινὸν ἀποτρέψαιεν. καὶ συνέδοξε¹⁵
 τὴν ὑπὲρ τῶν ὄλων κρατῆσαι πρόνοιαν, καὶ τῆς εἰδικῆς καὶ
 ἐπιθανατίου παραγγελίας τὸ κοινῇ συμφέρον ἐπιεικῶς προτι-
 μῆσασθαι, ὅτι τὰ εἰδικὰ σύμφωνα τὰ πρὸς δημοσίαν συντέ-
 λειαν ἀφορῶντα περιτρέπειν δεδύνηνται· τὸ γὰρ μὴ γίνε-
 σθαι βασιλέα διὰ τὸν τῆς μίξεως ζῆλον κοινῇ σύμφωρὰ καὶ²⁰
 καθαιρέσεις τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἐγινώσκετο. δόξαν οὖν οὕτω
 κεκράτηκεν ἡ τοιαύτη γνώμη, καὶ βασιλέα μὲν ὁ καιρὸς ἐδέετο
 εἰς ἄπαντος, εἰ μέλλοι τὰ Ῥωμαίων μὴ ἀπολέσθαι δι' ὄλου,

6. ἐν om. C. 8. τοῖς om. C.

est a regina accedente regie cum suis liberis ut mos est regibus ad maximum templum sapientiae dei.

Necessitate autem magna et confusione propter peregrinorum populorum durissimam incursionem Graecorum terram premente — etenim terrae in partibus australibus ad Antiochiam et Ciliciam commemoratis incursionibus defatigatae in extremis versabantur periculis: in septentrionalibus autem ipse sultanus cum toto exercitu exiit, vires ducens intolerabiles, et finibus auctumno Graecorum adhaerebat, volens hiemare ibi et incipiente vere assidue incidere et funditus evertere Graecorum terram et delere — considerabant augusta et quicumque in summo erant senatu, cumque iis patriarcha, quomodo tantum periculum averterent et visum est, ut providentia totius vinceret, et ut illa privatae et periculosae hortationi communem utilitatem merito anteferret, quia propriae inclinationes ea quae ad publicam communitatem spectant, pervertere poterunt. quod enim non crearetur rex propter coniugii odium, commune malum et excidium imperii Graecorum iudicabatur. hoc igitur viso, superior fuit talis sententia, et regem tempus postulabat omnino, nisi res Graecae perire deberent

ὁ δὲ τοῦ καιροῦ καὶ τῆς ἀξίας ταύτης ἐπάξιος ἐξυνομαχεῖτο, τοῦ Βοτανειάτου ἀποδήμου τυγχάνοντος εἰς τὴν τῆς Ἀντιόχειας ἀρχὴν, ἕως εἰς νοῦν τινὸς τῶν τοῦ βουλευτηρίου προϋσταμένων ὁ Διογένης ἀφίκετο. μᾶλλον δὲ πρὸ αὐτοῦ ἢ Λύδραυστα τοῦτον ὡς αὐτίκα παρόντα καὶ γυναικὸς ἀμοιροῦντα προέκρινεν. ἐπὰν δ' οὗτος ἐρρήθη, πάντες αὐτῷ τὴν ἀξίαν, φόβῳ τοῦ μὴ φανῆναι ἀλλότριον, ὅσοι τῇ δεσποίνῃ προσήγγιζον, ἐχειροτόνουν. διὸ καὶ πρώτην ἄγοντος τοῦ Ἰαννουαρίου 1068 Jan. μηνὸς τῆς ε' ἰνδικτιῶνος, ὅποτε τῶν χειμερινῶν τροπῶν ὁ ind. VI. 10 ἥλιος μεθιστάμενος τὴν οἰκουμένην φρυκτωρεῖν καὶ θάλλειν ἐπέιγεται καὶ ἀρχὴν εὐκαιρον τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ χειμῶνος ἐπέξεργάζεται, καὶ ἤνικα ἡ μηνίμη τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως καὶ θύτου ἀγίου Βασιλείου, ὃν καὶ αὐτὸν ἡ Καππαδοκῶν ἤνεγκε φωστῆρα τῆς ἐκκλησίας διαφανέστατον, 15 εορτάζεται, βασιλεὺς αὐτοκράτωρ ὀρθριώτερον οὗτος ἀναγορεύεται, νυκτὸς ἀνιῶν εἰς τὸ Καπιτώλιον διὰ τῆς δεσποίνης ἐν ὄπλοις, καὶ λαθῶν τοὺς τῆς βασιλίδος υἱεῖς.

Καὶ ὡς τὰ πράγματα ἔδειξαν, οὐ πᾶν μᾶτην ἠλπικασιν οἱ πολλοί. τῶν γὰρ Ῥωμαϊκῶν σκῆπτρων ἐπιλαβόμενος 20 οὗτος, οὐκ ἔλαττον τῶν ἐν ποσὶ πολιτικῶν πραγμάτων, τῆς στρατιωτικῆς εὐταξίας ἐφρόντισε καὶ συστάσεως, κἄν ὅτι μάλιστα προγονοῦς εἶχε περὶ αὐτὸν καὶ συνέδρους, εἰπεῖν δὲ δεῖ καὶ ἐφέδρους, καὶ σὺν αὐτοῖς τὸν τούτων πατράδελφον

OU

23. τούτων C.

prorsus. qui autem temporibus et dignitate hac dignus esset, de ea re certabatur, cum Botaniates peregre esset in Antiochiae imperio, donec in mentem alicuius praesidis senatorum Diogenes veniret: sive potius ante eum Augusta hunc, quippe qui statim adesset et uxoris expertus esset, elegit. postquam autem hic dictus est, omnes ei dignitatem metuentes, ne viderentur alienati, quicumque dominae appropinquabant, adiudicabant. quamobrem etiam primum agente ianuario mense indiet. VI, quando ex hiberno solstitio sol excedens mundum luce signare et fovere cogitur et initium opportunum anni maximam partem hiemis reddit, et quando memoria magni pontificis et sacrificii sancti Basilli (quem eundem Cappadocum terra tulit quasi stellam ecclesiae lucidissimam) celebratur, rex et dominus mane hic renuntiatur, postquam nocte ascendit Capitolium reginae ope cum armis et clam filiis reginae.

Atque ut res probarunt non omnino frustra speraverant pluri. sceptrum enim Graecum accipiens hic non minus quae ante pedes erant res publicas quam militarem ordinem curavit et compo-

Ἰωάννην τὸν Καίσαρα. ἤρξατο γὰρ αὐτίκα ἐν αὐτοῖς τοῖς
 πολιτικοῖς διατάγμασι καὶ τῶν παρατυχόντων στρατιωτῶν τοῖς
 ἐπισημοτέροις συνομιλεῖν, καὶ περὶ πολεμικῶν ἀγῶνων βου-
 λεύεσθαι, καὶ πρῆβεντὰς ἐτοιμάζειν, καὶ πανταχόθεν τοῖς
 ἐναντίοις διακωλύειν τὰς προσβολάς. διὰ ταῦτά τοι καὶ χρῶ- 5
 νος οὔτι συγχὸς κατέσχε τούτον εἰς τὰ βασίλεια, ἀλλὰ μετὰ
 διαιτητὴν σεληναίαν περίοδον ἢ τῆς ἐώας τούτον ἐδέξατο Προ-
 ποντίς, καὶ τὸ παράσημον τῆς βασιλικῆς σκηπῆς πᾶσιν ὁμοῦ
 παρεστήσατο τὴν βασιλίδαν πρὸς τὴν ἐώαν ἐκστρατείαν καὶ
 ἀποφοίτησεν, καὶ ὁ ζῆλος τῆς ἐκδικίας νενίκηκε τὴν κατὰ τὴν 10
 βασιλίδαν τρυφὴν τε καὶ θυμηδίαν, καὶ τὸ κατὰ τὰς προόδους
 μέχρις οὐρανοῦ φθάσον κλέος καὶ πόρους τούτων ἀντικατα-
 λάξασθαι τὸν κρατοῦντα παρέπεισεν. ὃ καὶ πάντα κατέπληξε,
 συμβαλόνας ὅτι εἰς τὸ διατάξασθαι μόνον τὴν τῆς ἐκστρατείας
 παρασκευὴν καὶ ἀποσκευὴν οὐδὲ τριῶν ὄλων διάστημα μηνῶν 15
 ἔφαρκε. ὃ δὲ νεοπαγῆς γεγωνὸς τὰ τε ἄλλα κατασθησάμενος
 ἦν, καὶ πρὸς τῇ ἀποσκευῇ καὶ στρατιωτικὸν ἐκ τῆς ἐσπέρας
 καὶ τῆς τῶν Καππαδοκῶν φθάσας προσυνελέξατο, καὶ Σκύθας
 l. 187 ν. συνεκαλέσατο, καὶ πρὸ τῆς τούτων ἐπιδημίας μετὰ τῶν ἐν τῇ
 βασιλείῳ μόνων αὐτῇ τῆς ὁδοῦ σπουδαίως ἐφήψατο. εἰ δὲ 20
 καὶ αὐτὸς ὁ ταῦτα συγγράφων τῶν ἐκ προκρίσεως αὐτῷ συ-
 νεπομένων ἐτύγχανεν, καὶ τὰς τοῦ στρατοῦ διευθετῶν ὑπο-

sitionem, cum maxime privignos circum se haberet consiliorum par-
 ticipes vel, ut verius dicam, insidiarum auctores cumque iis avun-
 culum Ioannem Caesarem. coepit enim statim in ipsis constitutionibus
 publicis etiam eorum qui aderant militum illustrioribus uti et de bel-
 licis certaminibus deliberare et legatos instruere et undique hostibus
 impedire incursiones. propterea etiam tempus non diuturnum retinuit
 hunc in regia, sed post alterum lunae circuitum orientalis Propontis
 hunc excepit: et splendor regii tentorii omnibus simul ostendit regiam
 ad orientalem expeditionem et iter: atque studium ultionis vicit lu-
 xuriam et voluptatem, quae essent in regia: atque gloria, quae in
 expeditionibus usque ad coelum veniret imperatori persuasit ut etiam
 labores harum mutaret ea: quod quidem omnibus stuporem iniecit
 cogitantibus, ad instruendum solum expeditionis apparatus et impedi-
 menta ne trium quidem totorum spatium mensium sufficere: ille autem
 modo firmatus et reliqua constituebat et ad impedimenta etiam exer-
 citum ex occidente et terra Cappadocum celeriter delegit et Scythas
 convocavit atque ante horum adventum cum iis solis qui in regia aula
 erant iter studiose iniit. cum autem et ipse qui haec scribit sequen-
 tes se ex electione haberet, et proposita exercitus administraret in

θέσεις ἐν κρίσει, πάντως ἂν οὐκ ἐξ ἀκοῆς ἀλλ' ἐξ αὐτοπτίας τὰ καθέξης παραδώσει διὰ γραφῆς τοῖς μετέπειτα.

Ἔιχε μὲν οὖν βασιλέα ἢ τῶν Βιθυνῶν ἐπαρχία, καὶ μετ' αὐτὴν Φρυγία, τὸ θέμα λέγω τῶν ἀνατολικῶν. καὶ συνή-
 5 γοντο ἐκ διαταγμάτων προσφοιτησάντων οἱ τῶν ταγμάτων ἐξάρχοντες, καὶ ὅσοι τὴν τάξιν ἀνεπλήρουν ἐκάστου τάγμα-
 10 τος. καὶ ἦν ἰδεῖν τοὺς διαβοήτους λόχους ἐξ ὀλίγων συγκει-
 μένους ἀνδρῶν, καὶ τούτων συγκεκυφῶτων τῇ πενίᾳ καὶ πα-
 νοπλίας ἐστερημένων καὶ ἵππου πολεμικῆς· ἐκ πλείονος γὰρ
 15 παραμεληθέντες ἄτε μὴδὲ βασιλέως στρατευσαμένου διὰ πολ-
 λῶν ἐνιαυτῶν περὶ τὴν ἑώραν, καὶ τὸν ἀφορισμένον ὄψωνια-
 σμὸν μὴ ἀπειληφότες, καὶ κατὰ μικρὸν τοῖς ἐναντίοις ἐκ τῆς
 ἀπαρασκευάστου προσβολῆς καὶ λυπρᾶς καταβαλλόμενοι καὶ
 20 τρεπόμενοι, οὕτως εἰς ἐσχάτην ταλαιπωρίαν συναλαθέντες δει-
 λοὶ καὶ ἀνάγκιδες καὶ πρὸς οὐδὲν γενναῖον χρησιμεύοντες κα-
 τεφαίνοντο. ὥς δὲ καὶ αὐτὰς τὰς σημαίας μονονοχι σιω-
 πηρῶς ἀποφθέγγεσθαι ταῦτα, πιναρὰς ὄρωμένας ὥσπερ ἀπὸ
 25 καπνοῦ καὶ ὄπαδους ἐφεπομένους ἐχούσας εὐαριθμήτους καὶ
 πενηρούς. πολλὴν ἀθυμίαν προσῆγον ἀναλογοζομένους ὅθεν
 30 καὶ τίνα τρόπον εἰς τὸ ἀρχαῖον ἐπανελύσσονται καὶ τὴν προ-
 τέραν ἀξίαν τὸ στρατιωτικόν, καὶ διὰ πόσου τοῦ χρόνον ἀνα-
 καλέσοιτο, τῶν μὲν ὑπολελειμμένων τοῖς τάγμασιν ὀλίγων ὄν-
 των καὶ ἀπορουμένων τοῖς ὅπλοις καὶ τοῖς ἐκ τῶν ἵππων κι-

7. λόχους καὶ λοχαγούς ἐξ C. 16. an ὦστε?

iudiciis, omnino non e fando sed ex iis quae ipse vidit, deinceps facta tradet libro posteris.

Habebat igitur regem provincia Bithynorum et post eam Phrygia, provinciam (legionem) dico orientis, et cogebantur ex ordinibus advenientibus ordinum praefecti et quicumque aciem explebant cuiusque ordinis, et poterant spectari celebres centuriae et centuriones, ex paucis compositae yiris iisque curuvatis egestate et armis privatis et equitatu belli: maximam enim partem neglecti, cum ne rex quidem profectus esset per multos annos circa orientem, neque definitum commeatum adepti et paene ab hostibus propter imparatam incurSIONEM et miseram deiecti et versi, ita in extremam miseriam coacti ignavi et infirmi et ad nullam rem nobilem utiles apparebant, ita ut ipsa signa militaria paene tacite haec enarrant, sordida apparentia quasi fumo, et comites habentia sequentes et paucos et pauperes, id quod multam ignaviam afferret reputantibus, unde et quomodo in anti-
 quum redirent et priorem dignitatem exercitus et per quantum tempus revocaret, cum relictis ordinibus pauci essent et inexercitati armis

νήμασι, τῆς δὲ νεολαίας ἀπειροπολέμου καθεστηκῆναι καὶ τοῦ πολέμου μαχιμώτατα καὶ τῶν πολεμικῶν κινδύνων ἐθάδας τοὺς ἀντιταγμένους καὶ ἀντιβαίνοντας ἐχούσης.

Ἄλλὰ τὸν βασιλέα τὸ τοιοῦτον συγκύρημα οὐ κατέπληξε. τούναντίον δὲ μᾶλλον τοὺς ἐναντίους ἢ ἀθρόα τούτου ὁρμῆ τε⁵ καὶ ἔφοδος, οἰηθέντας, ὥσπερ ὕστερον μεμαθήκαμεν, ὅτι κινδύνων οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐδένα λόγον πεποιήται, ἀλλ' Ἄρεός ἐστι φοιτητής, καὶ καινοποιήσει τὰ Ῥωμαίων, καὶ ἀντισηκώσῃ τοῖς ἐχθροῖς τὰ ἐπίχειρα. διὰ ταῦτα καὶ ὁ μὲν σουλτάνος ὀπισθόρμητος γέγονε, μοῖραν δὲ τινα μεγάλην ἀποτεμό-¹⁰ μενος, καὶ ταύτην διχῆ διελών, εἰς τὴν ἄνω Ἀσίαν στρατοπεδεύειν πεποιήται, τὴν μὲν βορειοτέραν τὴν δὲ περὶ τὰ νότια θέμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς κατὰλογον στρατιωτικὸν ποιησάμενος, καὶ ἐκ πάσης χώρας καὶ πόλεως νεότητα συλλεξάμενος καὶ ἀξιώμασι καὶ δόροις ἀναθαρρῆσαι πεποικώς, καὶ δι' ὀλί-¹⁵ γου τὸν ἀριθμὸν τῶν ταγμάτων ἀναπληρώσας, καὶ λοχαγούς τοὺς ἀρίστους ἐκάστῳ τούτων ἐπιμελῶς προσησάμενος, συμμίξας δὲ καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἐλθοῦσιν, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ στρατιὰν ἀξιόμαχον κατεπράξατο, καὶ μετὰ τοσαύτης δυνάμεως ἐπὶ Πέρσας ἐπιστατικώτερον ἤλυνεν. ὡς δὲ τὸ βο-²⁰ ρειότερον στρατόπεδον τῶν Περσῶν, ἐκδρομὴν τινα πρότερον φαντάσαν, δόξαν ὑποχωρῆσαι ἐκ τῆς τοῦ βασιλέως προόδου

2. an μαχιμωτάτους?

et artificiosis ex equis motibus, iuventus autem belli ignara esset et bello et bellicis periculis assuetos et pugnacissimos habebat oppositos hostes.

Sed regem talis casus non terruit, contra magis hostes terruit assiduus huius impetus et incursio, cum putarent, ut postea accepimus, periculorum hunc hominem nullam habere rationem, sed bellicosum esse advenam et novaturum res Graecas et aequaturum hostibus poenas. propterea etiam sultanus quidem retro contendit, partem autem quandam magnam abscindens et hanc bifariam dividens in superiorem Asiam proficisci iussit, alteram in septentrionalibus, alteram in australibus constituens regionibus. rex autem delectum militum instituens et ex omni terra et urbe iuventutem convocans et muneribus et donis fortem reddens et brevi numerum ordinum explens et centuriones optimos unicuique horum studiose praeficiens, sed etiam admiscens venientibus ex occidente ordinibus, brevi tempore exercitum pugnacem confecit et cum tanta vi contra Persas firmiter proficisceretur. cum autem septentrionalis exercitus Persarum excursionem quandam antea monstrans expectationem recedendi regis expeditioni praeberet, statuit iam Diogenes in australes incidere, qui terram circa

παρέσχετο, ἔγνων λοιπὸν ὁ Διογένης τοῖς νοτιοῖς ἐπεισεπεῖν, οἳ τὰ περὶ τὴν κοίλην Συρίαν καὶ Κιλικίαν καὶ αὐτὴν Ἀντιόχειαν καταληγίζοντες ἦσαν. καὶ διὰ ταῦτα καταλιπὼν τὸ εὐθὺ Σεβαστείας καὶ Κολωνείας φέρεσθαι, τῷ τοῦ Λυκαν- f. 188 r.

5 δοῦ ἐπεχωρίασε θέματι, διατρέψαι τὸν θερινὸν καιρὸν ἐν αὐτῇ διανοηθεῖς, κὰν τῷ φθινοπώρῳ τοῖς Συριακοῖς μέρεσι προσβαλεῖν, ὅποταν τὸ πολὺ τῆς φλογὸς ἐκ τῆς ἀποστάσεως ὁ ἥλιος ἀποτίθεται, ἵνα μὴ τῷ ἀσυνήθει τοῦ καύσωνος διαλωβηθῇ τὸ στρατόπεδον καὶ νόσοις ἀλώσιμον γένηται.

10 Ἐν τοσοῦτῳ δὲ χρονίζοντος τούτου λάθρα προσβαλόντες οἱ Πέρσαι (Τούρκους δὲ τούτους νυνὶ ὁ λόγος οἶδε καλεῖν) τὴν Νεοκαισάρειαν ἐξ ἀπροόπτου τῆς ἐπιδρομῆς καταστρέφουσιν, καὶ πολλῶν σωματίων καὶ χρημάτων ἐν τῷ ἀσφαλεῖ κυριεύσαντες παλινωδίαν ἦσαν, βάρος λαφυραγωγίας οὐκ 15 ἐλάχιστον ἐπαγόμενοι. ἐλθὼν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τὸν βασιλέα πολλὴν αὐτῷ καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ταραχὴν ἐνεποίησε, διασκοποῦσι τὴν τε τῶν ἐναντίων μηχανήν, καὶ ἦν ὑπέστησαν ἀπάτην, καὶ τὸν ἐκ πολλῶν μῶμον, ὅτι τοῦ βασιλέως ἐκστρατευομένου τυγχάνοντος οὐδὲν ἤτιον οἱ πολέμοι τὰ ἑαυτῶν 20 διεπράξαντο, μὴ δυνηθέντος τοῦ κρατοῦντος ἀμύνασθαι. ἀμέλει τοι καὶ ταχὺ τὰς δυνάμεις ἀνειληφῶς δι' ἀτραπῶν ἀβάτων καὶ δυσβάτων ἀπὸ ἐυτήρος κατοπίν ἤλαυνε. καὶ πλησιάσας πῆ τῶν Σεβαστηνῶν μητροπόλει τὴν μὲν στρατιωτικὴν ἀποσκευὴν καὶ τὸ πεζὸν ἅπαν εὐθὺ τοῦ ἀστεὸς ἀπέναι διεκελεύσατο

Coesyriam et Ciliciam et ipsam Antiochiam diripiebant, et propterea relinquens loca adversus Sebastiam et Coloniam sita in Lycandi provincia versatus est, manere per aestivum tempus in ea volens et auctumno Syriacas partes ingredi. quando plurimum ignis propter spatium sol deponit ne insueto calore inficeretur exercitus et morbis caperetur.

Interea hoc cunctante clam incidentes Persae (Turcas autem hos nunc sermo scit vocare) Neocaesaream improvisa incursione devastant et multis corporibus et rebus tuto potiti reditum paraverunt, pondus praedae non minimum adducentes. veniens igitur nuntius hic ad regem multam ei et iis qui circa eum erant turbationem iniecit, reputantibus hostium machinationem et quem sustinuerant dolum et multorum irrisionem, quod rege egresso nihilominus hostes res suas perficerent rege non valente arcere eos. certo tamen et celeriter vires recipiens per clivos inaccessibiles et invios remissis quasi frenis post eos proficiscebatur. et appropinquans Sebastinorum urbi capitali militaria impedimenta et totum pedestrem exercitum urbem versus abire iussit

μετὰ τοῦ συνόντος αὐτοῦ προγονοῦ τοῦ Ἀνδρονίκου, ὃν αὐ-
 τος βασιλέα χειροτονήσας ὡς ἐνέχυρον ἢ συστράτηγον εἶχεν,
 ἢ τόπον ἀντισηκώσουσα τούτου, εἴ πη πολλάκις παρήκων καί
 ὀπλίτης ἐπιτιθέμενος τοῖς ἐχθροῖς καιρίαν ὡς ἄνθρωπος δέ-
 ξοιτο. αὐτὸς δὲ μετὰ πάσης τῆς ἵππου κατεδίωκεν ὀπίσω τῶν 5
 ἐναντίων. καὶ διὰ πολλῶν ὑψηλοτάτων βουνῶν τῶν τῆς Τε-
 φρικῆς διερχόμενος, καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιτεθῆναι κατὰ τὸ
 ἐγκάρσιον ἐπειγόμενος, οὕτω τὸν στρατὸν κατειργάσατο ὡς,
 καίτοι τῶν ἐχθρῶν ἔγγιστα τυγχανόντων καὶ θεαθέτων αὐ-
 τοῖς, μὴ δύνασθαι τοῖς περὶ αὐτὸν ταχυδρομηῆσαι διὰ τῶν 10
 ἵππων καὶ μνήμης ἄξιον κατορθώμα διαπραΰεσθαι. ὁμοῦς
 μέντοι τῷ ἀδοκῆτῳ τοῦ πράγματος κατασεισθέντων τῶν ἐναν-
 τίων, καὶ τῇ φήμῃ τῆς τοῦ βασιλέως ἐπιστασίας ἰσχυρῶς
 ἐπιναρκησάντων, πολὺς μὲν φόνος τούτων ἐγένετο αὐτίκα νῶτα
 δεδωκότων καὶ πρὸς φυγὴν ὀρμησάντων. ὅσοι δὲ καὶ ζωγ- 15
 ρεῖα ἐάλωσαν, οὐδὲν ἀπώναντο τῆς ἰδίας ζωῆς, μαχαίρας
 ἔργον γενόμενοι. ἡ μέντοι λεία πᾶσα, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως
 κτήνους, ἐλευθερωθεῖσα τὸν βασιλέα καὶ γλώσση καὶ θαύματι
 ἐπευφήμησε. καὶ γὰρ θαυμαστὸν τῷ ἄντι καὶ ἀξιόλογον
 γέγονεν, ἵνα βασιλεὺς Ῥωμαίων ἀκρατῶς διώκῃ χωρὶς τῆς 20
 οἰκείας ἀποσκευῆς, μετὰ μόνου τοῦ ἰδίου ὀπλιτικοῦ, ἐπὶ ὄλας
 ἡμέρας ὀκτώ, διὰ τόπων ἀδήλων τε καὶ ἀβάτων, καὶ μὴ ἀπο-
 τύχη τῆς ἐπιβολῆς.

1. αὐτῷ?

cum eius privigno, qui aderat, Andronico, quem quidem ipse regem
 creans ut pignus aut imperii socium habebat aut aequaturum locum
 huius si qua saepe accedens et cum gravi armatura instans hostibus
 vulnus letiferum ut homo acciperet. ipse autem cum toto equitatu
 persequabatur hostes et per multos altissimos colles terrae Tephricae
 perveniens et hostibus instare ex obliquo contendens ita exercitum
 perfecit, ut quamquam hostes proximi essent et ab iis conspicerentur,
 tamen non possent eius militibus per equos celeriter currere et me-
 moria dignum factum agere: attamen cum inexpectata re concussi
 essent hostes et fama impetus regis valde horrerent, magna caedes
 horum facta est, cum statim terga dedissent et in fugam se vertissent,
 non usum habuerunt suae vitae, gladii opus facti: praeda autem omnis
 ab homine usque ad pecudem liberata regem et lingua et admiratione
 celebravit: etenim admirabile profecto et memorabile fuit, quod rex
 Graecorum incontinenter persecutionem exsequitur sine propriis im-
 pedimentis cum sola sua gravis armaturae manu totos dies octo per
 loca ignota et in via neque excidit proposito.

Ἐποστρέψας οὖν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Σεβαστηνῶν μητρόπο-
 λιν πρώτην ἄγοντος τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός, καὶ διαναπαύσας τὸν
 στρατὸν ἐν μόναις ἡμέραις τρισίν, ἄρας ἐκεῖθεν τῆς πρὸς
 Συρίαν ἀγούσης εἶχετο, καὶ διὰ τῶν τῆς Κοικουσοῦ αὐλαίωνων
 5 καὶ δυσδιεξοδεύτων ἀτραπιῶν εἰς Γερμανίκιαν καταστάς εἰς
 τὸ θέμα τὸ καλούμενον Τελούχ παρὰ τοῖς Ἀρμενίοις εἰσβάλλ-
 λει, πρότερον οὐκ ὀλίγην ἀποτεμόμενος φάλαγγα στρατιωτικὴν
 μετὰ συνταγματάρχου, καὶ εἰς Μελιτηνὴν ἐπέμφσας ἐπὶ φυ-
 λακῇ τῶν τῆς εἰσῆς θεμάτων καὶ ἀντιπῶσει τῶν ἐκεῖσε τότε
 10 προσεφεδρονούντων ἐχθρῶν, ὧν ἦρχεν ἀνὴρ πανοῦργος καὶ
 μάχιμος ὀνόματι Λύσινάλιος, διὰ τοῦτο γὰρ ὁ βασιλεὺς f. 188 v.
 μετὰ τῶν λόχων καὶ λοχαγῶν καὶ τοὺς ἅπαντας Φωράγγους,
 ἄνδρας αἰμοχαρεῖς καὶ πολεμικούς, τῷ στρατηγῷ τουτωῖ πα-
 ραδέδωκεν, ἐφ' ᾧ θεῖ ἄδραῖς δυνάμεως περιγίγνεσθαι τοῦ πο-
 15 λέμου ἀλλόφυλος ἐπιγένοιτο. ἀλλ' οὗτος οὐκ εὐθαρσῶς εἰς
 ἅπαξ καὶ ἀφιλοτίμως χρησάμενος τῷ καιρῷ καὶ τοῖς πράγ-
 μασι, μικροῦ τῷ βασιλεῖ διπλοῦν πόλεμον, ὑστεροσμένην τοι-
 αύτης στρατιᾶς μαχιμωτάτης, ἀνθ' ἁπλοῦ προσέξηνσε. πολ-
 λάκις γὰρ προκαλουμένων αὐτὸν τῶν ἐχθρῶν, καὶ μὴ ἐπαῖον-
 20 τος ἐξίεναι τοῦ ἄστεος τῆς Μελιτηνῆς καίτοι τῶν στρατιω-
 τῶν προθυμοποιουμένων αὐτοῖς ἀντεπεξελθεῖν, ὡς εἶδον ἐκεῖ-
 νοι τὸ γλίσχρον αὐτοῦ καὶ περιδεδῆς καὶ ἀπόλεμον, διὰ τόπων
 ἀδήλων βαδίσαντες τῆς βασιλικῆς στρατιᾶς μοῖρα τινὶ δι'

14. παραγίνεσθαι C: correcti interpres.

Reversus igitur inde in Sebastenorum urbem capitalem primum agente mense octobre et quietem concedens exercitui solos tres dies, profectus inde viam iniiit quae ad Syriam ducit, et per Cucusi valles et difficiles vias in Germanica se constituens in provinciam quae vocatur Teluch apud Armenios, incidit, postquam antea non parvam absceidit phalangem militum cum praefecto ordinis et ad Melitenem emisit ad praesidium provinciarum orientis et ad resistendum hostibus ibi tum insidias parantibus: quibus quidem imperavit vir callidus et pugnax, nomine Ausinialius. propterea enim rex cum centuriis et centurionibus etiam omnes Francos, homines sanguine gaudentes et bellicosos, huic duci tradidit, ut valida vi sustineret bellum in quibus locis illi quando bellum externum instaret: sed hic non fortiter uno ictu et sine honoris studio usus occasione et rebus, paene regi duplex bellum nudato tali pugnacissimo exercitu pro simplice excitavit. cum enim saepenumero provocarent eum hostes neque ille sequeretur ut excederet urbe Melitene, quanquam milites parati erant cum iis congre-
 1 timiditatem et belli imperitiam, per loca ignota ingressi regii exercitus

ἀγορὰν σιτίων ἐξιούσῃ προσέβαλον· καὶ εἰ μὴ ταχὺ διαναστὰς ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς φήμης ὤρμησε κατ' αὐτῶν, κἀκεῖνοι μὴ ὑποστάντες διέφυγον, τάχα ἂν ἀπώλετο μέρος στρατιωτῶν οὐκ εὐκαταφρόνητον. ἀφ' ὧν εἴ τις τοῖς στρατηγοῖς ἐπιγραφειν ὡς ἐπίπαν ἔχοι τὰ τῶν ἐκβάσεων, εἴτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον⁵ εἴτ' ἐπὶ τὸ κρεῖττον συνάγοιντο, οὐ διαμάρτοι πάντως τοῦ ὄρθου καὶ τῆς ἀληθοῦς διαγνώσεως.

Ἄλλ' ὁ μὲν βασιλεὺς, οὕτω διασωθεὶς καὶ διασώσας τὸ στρατόπεδον, πρὸ τῆς τοῦ Χάλεπ χώρας πανστρατιᾶ κατεσκήνωσε. πρὸ τοῦ καταβῆναι δὲ τοῦ ἵππου, τοὺς τε Σκύθας¹⁰ καὶ τῶν Ῥωμαίων οὐκ ὀλίγους εἰς προνομὴν ἀποστείλας τὴν πολεμίαν χώραν κατέλησαντο, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ βοσκημάτων δορυάλωτον πληθὸς οὐκ ἐλάχιστον ποιησάμενος. ἐκεῖθεν δὲ προβιβάσας τὴν στρατιὰν προῆει διὰ τῆς πολεμίας, καὶ διτταῖς ἡμέραις ὁμοῦ μεταβαίνων εἰς τοῦμπροσθεν¹⁵ τὰς προνομὰς οὐδὲν ἦντιον ποιούμενος ἦν. τριταῖος δὲ πρὸς τὴν Ἱεράπολιν ἀφικνόμενος ἑώρα τοὺς Ἀραβας περικρῆοντας κυκλόσε καὶ παραδεικνύντας ἐκ φαντασίας τὸν πόλεμον. ἀλλ' εἰς χεῖρας ἐλθεῖν καὶ συνάσαι Ῥωμαίους εὐθαρσεῖς οὐ γεγόνασιν, εἰ μὴ πού τινες ἀκροβολισμοὶ προτρέχόντων τινῶν καὶ²⁰ τῆς τάξεως προπηδώντων ἐπιγεγόνασι. καὶ προῆσαν οἱ μὲν Ῥωμαῖοι συντεταγμένως κατὰ λόχους καὶ φάλαγγας, οἱ δ' Ἀραβες μετὰ καὶ τῶν συνόντων αὐτοῖς Τούρκων οὐκ ὀλίγων,

5. θέλοι interpres. 16. προσνομὰς C.

partem aliquam propter frumenti mercatum exeuntem aggressi sunt, atque nisi celeriter egressus rex propter famam proficiscebatur contra eos et illi non resistentes fugiebant, facile periisset pars militum non spernenda: quare si quis ducibus tribuere ut plerumque fit velit exitum, sive ad peius sive ad melius conducatur, non aberret omnino a recto et a vero iudicio.

Sed rex ita servatus et servans exercitum ante terram Chalep cum toto exercitu castra posuit. priusquam autem ex equo descenderet, Scythas et Graecorum non paucos ad commeatum parandum misit, hique hostium terram diripuerunt, virorum et mulierum et pecudis bello captam multitudinem non minimam facientes. inde autem producens exercitum progrediebatur per hostium terram et duobus diebus simul transgrediens in loca anteriora, commeatum nihilominus faciebat. tertio autem die postquam Hierapolin advenit videbat Arabes circum affluentes et monstrantes vultu bellum, sed ut ad manus venirent et congregarentur cum Graecis non fuerunt fortes, nisi quod nonnulla proelia quorundam excurrentium et acie exsilitium instabant: et procedebant Graeci quidem ordinibus secundum centurias et phalanges:

ὧν ἤρχεν ἀνὴρ δραστήριος καὶ γένος ἀρχῶν βασιλικὸν ἐκ Περσίδος, ὀνόματι Ἀμερικῆς, μακρόθεν ἐπόμενοι καὶ οἷον δορυφοροῦντες ἢ πρὸς ἐπίδειξιν περιτρέχοντες. περὶ δὲ δειλὴν ὀψίαν στρατοπεδευσάμενος ὁ βασιλεὺς πρὸ τοῦ Ἰεραπόλεως
 5 ἄσπετος τάφρον ἐκέισε καὶ χάρακα κατὰ τὸ εἰθισμένον ἐπήξατο. οὐπω δὲ τὴν ἀποσκευὴν οἱ Ῥωμαῖοι βεβαίως ταῖς σκηναῖς ἀποθέμενοι, μὴδ' ἐγχερόμενοι ταύταις, ὅσοι τῆς ὑπηρεσίας ὑπῆρχον καὶ τῆς τῶν Ἀρμενίων συντάξεως, εὐθὺς τῆς πόλεως ὤρμησαν. καὶ ἐπειπερ εὖρον αὐτὴν οὐ πᾶν διὰ τῶν ἐγγύς
 10 ἀντιμαχομένην (ἐφθησαν γὰρ οἱ Σαρακηνοὶ τῷ φόβῳ τῆς βασιλικῆς ἐπιδημίας φυγαδεῖαν ἐλθεῖν πέραν τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ), ταχὺ βιασάμενοι τὰς πύλας ἐντὸς εἰσεπήδησαν. καὶ σιτίων μὲν καὶ τῆς ἄλλης διατροφῆς εἰς κόρον μετακομιδὴν ἐποιήσαντο (ἀφθονίαν γὰρ τούτων εὖρον ἐκέισε καὶ
 15 οἶνον τι μέρος καὶ τῶν εὐτελεστάτων εἰδῶν), τῶν δὲ τιμιωτέρων λαφύρων ἀπέτυχον, προλαβόντων τῶν πολεμίων καὶ συσκευασαμένων αὐτὰ μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ ἀποδραῖναι.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τῆς μεγαλοπόλεως ἐκείνης, ἣτις ἀμαχητὶ κρατηθεῖσα πολλὴν εὐμύρειαν δέδωκε τοῖς στρα-
 20 τιώταις πρὸς τὴν ἐκέισε διαγωγὴν, πλὴν τινῶν πύργων ὑψηλοτάτων, τριῶν ἢ τεσσάρων, ἐνθα Σαρακηνοὶ ἀνιόντες, καὶ τὴν ἄνοδον ὡς στενόπορον κατασχόντες, ἐφιλονείκησαν

7. ὅσοι interpres: C. ὅσαι.

Arabes autem cum Turcis etiam, qui iis aderant, non paucis, quibus imperabat vir strenuus et genus iactans regium e Perside nomine Ameritikes, ex longinquo sequentes et quasi satellites se gerentes aut iactantiae causa circum currentes. circa vesperum autem castra ponens rex ante Hierapolin urbem fossam ibi et vallum ex consuetudine fixit. ita autem impedimenta Graeci fortiter in tentoriis deponentes, neque vero versantes in his quicunque laboribus imperabant et ordini Armeniorum, adversus urbem profecti sunt: et quandoquidem invenerunt eam non omnino per eos qui intus erant defensam (antea enim Saraceni metu adventus regis fugam ceperant trans Euphratem fluvium), celeriter portas frangentes intus insilierunt: atque frumenti et reliqui victus ad satietatem commeatum inde fecerunt. copiam enim horum repererunt ibi et vini partem et vilissimorum generum, praeda autem magis aestimata exciderunt, cum hostes eam praeripuissent et secum portassent effugientes.

Atque haec quidem in illa urbe, quae sine pugna victa multam facilitatem praebuit militibus ad victum in ea terra, exceptis nonnullis turribus altissimis, tribus aut quattuor, ubi Saraceni ascendentes et iter ut angustum occupantes certarunt ex patrio suo more

κατὰ τὸ πάτριον αὐτῶν νόμιμον τῆς ἰδίας προκινδυνεύσαι
 f. 189 r. Θρησκείας καὶ πόλεως. ἀλλ' οὐκ ἠδυνήθησαν μέχρι παντὸς
 ἀντισχεῖν· διὰ πολλῶν γὰρ μερῶν περιοχόντες αὐτοὺς οἱ
 Ῥωμαῖοι, καὶ τόλμη πολλῇ καὶ ὄπλοις ἐκηθόλοισι καὶ συνα-
 σπισμῷ καταπλήξαντες, δορυκλήτους αὐτοὺς πεποιήκασιν. ἐπὶ 5
 δέ γε τῆς ἀκροπόλεως (ἔστι γὰρ ἐπίπεδος μὲν καὶ αὐτὴ καὶ
 τῇ πόλει ὁμόστοιχος, τείχεσι δὲ ὑψηλοτάτοις ἄγαν καὶ πύργοις
 ἀερίοις πεπυκνωμένη καὶ οἶον ἀνάλωτος) οὐ τοιαύτην εὐρῶν
 οἱ Ῥωμαῖοι τὴν εὐκολίαν· ἐκεῖσε γὰρ εἰσὶν Σαρακηνῶν οὐκ
 εὐαρίθμητον πλῆθος ἐρρωμένως ἡμύνατο. οὐ μὴν μέχρι 10
 πολλοῦ τὴν φυλακὴν τῆς ἄκρας τηρεῖν ἠδυνήθησαν· κυκλόσε
 γὰρ ὁ βασιλεὺς ὄπλοις καὶ μηχαναῖς αὐτοὺς κατατείνας, καὶ
 πετροβόλοις δογάνοις καὶ τόξοις ὡς νιφάσι κατακοντίσας, καὶ
 χρώματι τὴν ἄλωσιν ἐκ πολιορκίας ἐπιδειξάμενος, ὑποσπόνδους
 πεποιήκε. προσβεύσαντες γὰρ καὶ συγγνώμης τυχεῖν αἰτησάμε- 15
 νοι, καὶ λύτρον τὴν ἱκετηρίαν αὐτῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ παι-
 δων καὶ τῆς λοιπῆς οὐσίας προθύμενοι, τὸν βασιλέα κατεδ-
 σῶπησαν καὶ τῶν κατὰ σκοπὸν οὐ διήμαρτον. κυριεύσαντες
 δὲ καὶ τῆς ἀκροπόλεως οἱ Ῥωμαῖοι, μεσιτεύοντες τοῖς πρά-
 γμασι ἀνδρὸς Ἀσσυρίου μὲν τὸ γένος γέννημα τῆς μεγάλης 20
 Ἀντιοχείας τυγχάνοντος, ἄκρως δ' ἐξησχημένον τὴν τε Ῥω-
 μαϊκὴν σοφίαν καὶ παιδευσιν καὶ τὴν τῶν Σαρακηνῶν διὰ τὸ
 τῆς φύσεως εὐσταλὲς καὶ μετεώρον, καὶ προσίοντος εὐμηχά-
 νως τῇ ἀκροπόλει, καὶ τὰς πύλας Ῥωσικοῖς ὄπλοις ἐν τῷ εἰ-

cultum proprium defendere et urbem: sed non potuerunt per omnia durare. per multas enim partes circumdantes eos Graeci et audacia multa et armis minus missis et scutorum certamine terrentes bello captos eos fecerunt: cum autem arcis (est enim aequae et ipsa et urbi vicina et muris altissimis valde et turribus aëreis firmata et quodammodo invicta) non talem invenirent Graeci facilitatem, — illuc enim ingrediens Saracenorum non parva multitudo fortiter arcebat — non diu praesidium arcis servare potuerunt. Gyro enim rex armis et machinis eos premens et catapultis et iaculis ut nivis multitudine iaculans, et vallo expugnationem ex oppugnatione minans, inducias petentes fecit. legatos enim mittentes et veniam petentes et piaculi causa preces auxilii suas et mulierum et liberorum et reliquae possessionis proponentes regem supplicati sunt et a proposito non aberrarunt: potiti autem etiam arce Graeci res conciliante homine Assyrio, originem e magna Antiochia ducente, et valde exercitato in Graecorum sapientia et institutione et Saracenorum propter naturam facilem et celsam, et accedente apte ad arcem et portas Rosicis armis ingrediendo obsti-

σιέναι κατασχευότος τῆς ἀκροπόλεως (Πέτρος ἡ προσηγορία τουτωῖ τῷ ἀνδρί, τὸ ἐπίκλην Λιβελλίος, τῇ δὲ τῶν μαγίστρων ἀξία τῷ τότε τειμημένος), οὕτως τῆς πολιορκίας ἀπέσχοτο, ἐπεὶ καὶ ἐκ παρόδου πολλὰς πόλεις, ἃς μὲν βραχείας ἄς δὲ καὶ μείζους, ἐκ πολέμου καὶ βίας ἀνήρπασαν.

Τὸ δ' ἐντεῦθεν ἀγῶνες ὀπλιτικοὶ τὸ βασιλικὸν στρατόπεδον ἐδῆξαντο. ὁ γὰρ ἀμνηρᾶς τοῦ Χάλεπ συνάψας τοῖς λοιποῖς τῶν Ἀραβιτῶν σὺν τῷ Οὐννικῷ, καὶ δύναμιν ἀδράν ποιησάμενος, εἰς χεῖρας ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ καὶ μάχεσθαι διεσκέπτετο. τοῦ δὲ βασιλέως ἔνδον ὄντος τῆς προουλωθείσης Ἱερὰπόλεως καὶ πυργομαχοῦντος ἐν μέρει, καθὸ λειψανον ὑπολέλειπτο τῆς πυργοκρατείας, παρατάξεις ἀφωρισθήσαν δύο τὸν μεταξὺ τόπον τοῦ τε κάστρου καὶ τῆς παρεμβολῆς ἐκ τῶν ἐναντιῶν διατειχιζουσαι. διεφαίνοντο γὰρ τινες τῶν Σαρακηνῶν κατὰ τὸ πεδίον ἐκ διαστήματος ἱππαζόμενοι. εἰσὶ γὰρ περὶ τὴν Ἱερὰπολιν ἱππήλατα πεδία πρὸς μῆκος ἐπεκτεινόμενα μέγιστον, καὶ πλὴν γηλόφων οὐδέν ἐστι τὸ ὑπερνεστηκὸς εἰς ὄρος μέγα καὶ πρὸς ἀέρα διατεινόμενον. καυσώδης δὲ ὁ τόπος ἐστὶν ὡς ἂν τοῦ ἡλίου θερμότερον ἐκεῖσε προσβάλλοντος 20 διὰ τὸ μεσημβρινόν. περὶ δὲ τὰ ἑσπέρια τοῦ κάστρου λειμῶνες περὶ κάσιν ὑδραγωγίους κατάρρυντοι· χλιαρὸν δὲ τὸ ὕδωρ ἐστὶ, μεταλαμβάνον πάντως τῆς ἐκ τοῦ ἀέρος καὶ τῆς γεώδους φλεγμονῆς ἐπιτάσεως. τότε μὲν οὖν κατὰ μικρὸν

14. διατειχιζουσι. C. praestat διατειχιῶσαι vel διατειχιζειν.

neate arcis (Petrus nomen huic viro, cognomen Libellius, erat autem magistrorum dignitate tum honoratus) sic oppugnatione abstinuerunt, quandoquidem etiam praetereundo multas urbes et parvas et maiores bello et vi rapuerunt.

Exinde certamina gravis armaturae regum exercitum exceperunt. ameras enim Chalepi congressus reliquis Arabitis cum Hunnica manu et vim plenam comparans, ad manus venire regi et pugnare statuebat. rege autem versante in Hierapoli antea capta et turrim agrediente in parte ubi relictum erat aliquid turrium dominationis, ordines secernebantur duo, locum, qui inter castellum et castra erat, ab hostibus secerneutes. apparebant enim nonnulli Saraceni in campo e spatio equitantes. sunt enim circa Hierapolin campi ad equitandum apti qui in longitudinem extenduntur maximam, et praeter colles nihil est quod assurgat ad montem magnum et in aëra extendatur. ardens locus, cum sol calidus ibi incidat propter meridiem. circa occidentalem autem partem castelli prata sunt aquaeductibus irrigata, tepida autem est aqua, particeps omnino accessionis, quae ex aëre et

οἱ πολέμιοι ταῖς κατὰ μέτωπον ἰσταμέναις δύο παρατάξεσι
 πλησιάσαντες (ἀπὴν δ' ἔτι ὁ τοῦ Χάλεπ ἀμνησῶν· ὄνομα
 τούτου Μαχμούτιος), καὶ ἀκροβολισμοὺς ποιησάμενοι, παρε-
 λάσαι μὲν τινὰς τῶν Ῥωμαίων πρὸς αὐτοὺς κατηνάγκασαν καὶ
 δις τοῦτο καὶ τρεῖς πεποιήκασι, καὶ πάλιν διεγειρόμενοι τού- 5
 τους ἀντέστρεφον ὀπισθεν. ἐν ἐτέρῃ δὲ συμβολῇ τροπὴν ποιησά-
 μενοι τῶν παρελασάντων οὐκέτι κατὰ τὰς προτέρας προσβολὰς
 γέγονασιν ὀπισθόρμητοί, ἀλλ' ἀκρατῶς ἐλάσαντες μέχρι τῆς
 τῶν στρατηλατῶν φύλαγος εἰς χεῖρας αὐτοῖς συνερράγησαν,
 καὶ τρεψάμενοι ταύτην, καὶ παρελθόντες τὸ τῶν σχολῶν σὺν- 10
 L. 189 γ. ταγμα, πολλοὺς μὲν ἀνεῖλον, τοὺς δὲ λοιποὺς φνεῖν αἰσχυρῶς
 κατηνάγκασαν, ἐν δεξιᾷ καταλιπόντες τὸ τῶν σχολῶν σύνταγμα,
 ὅπερ τὴν τῶν ἐτέρων ὄρων ἦτταν οὔτε παραβοηθῆσαι οὔτε
 τι πρᾶξι στρατιωτικὸν ἐμελέτησεν, ἀλλ' ἦν πεπαιγμένον,
 ὡς ἂν λάθῃ τοὺς ἐναντίους ἐκ τῆς ἐρημαίας διανοοῦμενον 15
 στάσεως. ἐπεὶ δ' ὑποστρέψαντες οἱ πολέμιοι τὸ τάγμα τοῦτο
 μόνον εὖρον ἀγεννῶς προϊστάμενον, ταχὺ καὶ τούτου τὴν
 ἦτταν εἰργάσαντο, πολλοὺς μὲν ἀνηρηκότας, τοὺς δὲ λοιποὺς
 εἰς τὴν παρεμβολὴν κατακλείσαντες, καὶ τὰ σημεῖα τούτων
 στρατηγικῶς ἀφελόμενοι, ὥστε καὶ τινες τῶν Σαρακηνῶν κα- 20
 ταβάντες τῶν ἵππων, καὶ πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν τραχηλο-
 κοπήσαντες, τὰς κεφαλὰς τούτων εἰς ἔνδειγμα τῆς νίκης πρὸς
 τὸ Χάλεπ ἀπέστειλαν. τότε τοίνυν καγὼ οὐ τοσοῦτον ἀπέ-

2. ἐνόματι C.

terreno aestu fit. tum igitur brevi hostes stantibus a fronte duobus
 ordinibus appropinquantes (aberat autem etiamtum Chalepi ameras,
 nomen huic Machmutius) et proelia facientes procedere quosdam Grae-
 corum ad se coegerunt, et bis hoc et ter fecerunt et rursus excitati
 hos verterunt retro. in altero autem impetu postquam verterunt pro-
 cedentes non iam ut in prioribus accursionibus discesserunt, sed im-
 potenter profecti usque ad magistrorum militum phalangem ad manus
 iis irruerunt, et vertentes eam et profecti contra scholarum Palati-
 narum ordinem multos interfecerunt, reliquos autem fugere turpiter
 coegerunt, a dextra relinquentes scholarum ordinem, qui aliorum videns
 cladem neque auxilio venire neque agere quid militare studuit, sed
 rigebat reputans propter solitariam constitutionem quomodo lateret
 hostes. cum autem reversi hostes ordinem hunc solum invenirent tur-
 piter prostantem, celeriter huius cladem perfecerunt, multis occisis,
 reliquis autem castris inclusis et signis horum militari modo ablatiis,
 ita ut etiam quidam Saracenorum equis descendentes et multos mili-
 tes occidentes capita horum signo victoriae ad Chalepum mitterent. tum

γνωσ τὴν ἑμαυτοῦ σωτηρίαν, ὅσον τὴν τῶν Ῥωμαίων κατέγνωσ δειλίαν ἢ ἀπειροκαλίαν ἢ ταπεινότητα· τὸσαύτης γὰρ γενομένης καταφορᾶς καὶ ἥττης τῶν Ῥωμαίων πρὸ τῆς παρεμβολῆς, οὐδεὶς τῶν λοιπῶν λόχων καὶ λοχαγῶν εἰς ἄμυναν διεβέβηστο, ἀλλὰ πάντες ἔνδον καθήμενοι ἕκαστος τὸ οἰκεῖον ἔργον ὡς διὰ φιλίας γῆς ἐνσκηνούμενος διεπραττετο, καὶ κινήσεις ψυχῆς οὐδ' ἀγωνία τούτους τὸ παράπαν ἐξώρμησεν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔνδον τοῦ κάστρου τούτου μεμαθηκώς, μετὰ πολλῆς τῆς ἀνίας ἐκεῖθεν ἐπανελθὼν πρὸς τὸν χάρακα μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ Καππαδοκῶν, πολλὴν καὶ αὐτὸς τὴν ἀβελτηρίαν κατέγνωσ τούτων καὶ τῶν Ῥωμαίων ὁμοῦ. διὸ καὶ ἡ νύξ ἐκείνη πάντας εἶχεν ἐν ἐλπίσιν· οὐκ ἀγαθὰς, καθότι καὶ τὸ πεζὸν ἅπαν τῶν Ἀρμενίων, ἐπιταχθὲν διανυκτερεύειν περὶ τὴν τάφρον ἐν προτειχίσματι, ἀποστασίαν ἐσκόπησε, μὴ πειθαρχῆσαν τοῖς λέγουσι. καὶ ἡ μὲν νύξ ἐκείνη δριμυτά τις καὶ βαρεῖα τοῖς Ῥωμαίοις διατετέλεστο· οὐπω δ' ἡμέρα προῆι, καὶ οἱ πολέμοι τὸν χάρακα πανστρατιᾷ περιέζωσαν. μεμαθηκὼς γὰρ ὁ τοῦ Χάλεπ ἄρχων τὸ προγεγονὸς προτέρημα παρὰ τῆς μοίρας αὐτοῦ, μεθ' ὅλης ἔχε τῆς ἐαυτοῦ δυνάμεως ὡς αὐτοβοεῖ αἰρήσων τὸν βασιλέα μετὰ τῆς συνούσης αὐτῷ στρατιᾶς. καὶ οἱ μὲν οὕτω περιιπνεύοντες ἡμᾶς καὶ θηριωδῶς ἐκφοβοῦντες ταῖς βαρβαρικαῖς ὑλακαῖς οὐ διέλιπον· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐντὸς τῆς σκῆπης διαγράφων

15. τοῖς λοχαγοῖς?

igitur ego quoque non tantum desperabam de mea salute quantum Graecorum cognoscebam ignaviam vel ineptias vel tenuitatem. tanta enim facta ruina et clade Graecorum ante castra, nemo reliquarum centuriarum et centurionum ad arcendum excitatus erat: sed omnes intus sedentes suum quisque opus quasi in sociorum essent terra perficiebat et motus animi neque vero periculum hos omnino excitavit.

Rex autem in castello hoc videns cum multa aegritudine inde reversus ad vallum cum Cappadocibus qui ei aderant, multam et ipse stultitiam cognovit horum et Graecorum simul. quamobrem etiam nox illa omnes tenebat in expectationibus non bonis, quia etiam pedestris exercitus omnis Armeniorum iussus noctem degere circa fossam, in munitionibus anterioribus defectionem meditatus est, non obediens imperantibus: atque nox quidem illa ut acerba aliqua et gravis Graecis peracta erat: nondum autem dies oriebatur, et hostes vallum toto cum exercitu cinxerunt. postquam enim audivit Chalepi princeps antea factam victoriam a parte sua, cum tota venit sua vi ut illico caperet regem cum exercitu qui ei aderat: atque illi quidem, ita equitare circa nos et ferarum instar nos terrere barbaris ululatibus non de-

τὸν πόλεμον, περὶ τρίτην ὥραν ἀθρόον ἐξελήλυθεν ἔφιππος (ἐπίστατο δὲ εἰκοστὴ τοῦ νουμβρίου μηνὸς Ἰνδικτιῶνος ζ'), βαῆς βυκίνων ἢ σαλπύγγων μὴ προσηχησάσης αὐτοῦ τὴν προσοδόν. ἀρθέντων δὲ τῶν σημείων, καὶ τῆς στρατιᾶς κατὰ λόχους συντεταγμένως ἐξελεύσης, ἤρξαντο οἱ πολέμιοι περὶ μέ-5 ρος ἔν, καθ' ὃ τοὺς Ῥωμαίους εἶδον ἐλαύνοντας κατὰ φάλαγγας, καὶ αὐτοὶ συναθροίζεσθαι. καὶ ὁ ἔργων ὄσος, καὶ ἡ τοῦ μέλλοντος ἔκβασις οἶα, ταῖς ψυχαῖς ἐναπέστακτο. ὁμῶς δ' οὖν ἐναάλιον ἀλαλαζάντων τῶν κατὰ μέτωπον προασπιζόντων ἐν τῇ συμβολῇ, πολλοὺς τῶν πολεμίων οἱ Ῥωμαῖοι κατηγωνίσαντο 10 διαχειρισάμενοι. τοῦ δὲ λοιποῦ πλήθους τῶν Ῥωμαίων ἐξορμήσαντος κατ' αὐτῶν φυγῇ τούτων ἀνυπόστατος γίνεται. οἱ δὲ κατόπιν τῶν φευγόντων ἐλαύνοντες πολλοὺς μὲν ἀνείλον, οὐκ ὀλίγους δὲ ζαργήσαντες ἔλαβον. τῆς δὲ διώξεως μέχρι πολλοῦ μὲν γενομένης, μεγάλης οἱ Ῥωμαῖοι νίκης καὶ αὐχέ- 15 ματος ἐξηστούχησαν. τῶν γὰρ Ἀραβικῶν Ἰππων ταχυδρομεῖν ἐδόκειον ἄχρι τινός, μὴδ' εὐψυχοίντων δ' ἐπὶ πολλοῦ διαστήματος, ὅταν οἱ Ῥωμαῖοι τὴν ἀτονίαν ἐκαίνωσκ οἰκίαν εὐτο-

l. 190 r. νίαν ἢ εὐτυχίαν ποιήσασθαι ἔμελλον, τότε τοὺς ἑπιτήρας ἐξ ἐπιτάγματος βασιλικοῦ ἐπιστρέψαντες τὴν νίκην ἀμβλεῖαν ἐαυ- 20 τοῖς ἀπειργάσαντο, κορεσθέντες μόνῃ τῇ τῶν ἐναντίων ἀποτροπῇ.

Οὕτως ἄθεν ἐγὼ τοὺς νῦν Ῥωμαίους μῆτε καιρὸν ἀρ-

sinebant: rex autem in tentorio describens bellum circa tertiam horam simul egressus est cum equo. — aderat autem vicesimus novembris mensis indict. VII — clamore buccinarum vel tubarum non antea sonante eius processum. sublatis autem signis et exercitu secundum centurias ordine egrediente, coeperunt hostes in partem aliquam ubi Graecos viderunt proficiscentes secundum phalanges et ipsi convenire et certamen tantum et futuri exitus tantus animis infusa sunt. tamen igitur bellicum clamorem tollentibus iis qui a fronte in impetu defendeerent, multos hostium Graeci devicerunt interficientes: reliqua autem multitudine Graecorum profecta contra eos, fuga horum irresistibilis fit. illi autem fugientes persecuti multos interfecerunt, non paucos vivos ceperunt: persecutione autem diu facta, magna Graeci victoria et gloria exciderunt. Arabicis enim equis celeriter currentibus usque ad certum finem, neque vero fortibus in longo spatio, cum Graeci defatigationem illorum in vim et fortunam mutare vellent, tum frena imperio regio vertentes victoriam infirmam sibi reddiderunt, satiati sola hostium fuga.

Sic vidē equidem Graecos nostri aevi neque occasionem capere

πάσαι δεδυνημένους μήτε λόχους καθίσαι, μήτε πολέμῳ δρο-
 μελ κρῖναι τὸ πᾶν εὐθυφρονούντας, μήτε δυνάμεις τῶν ἐναν-
 τιουμένων αὐτοῖς διακρίναντας, ἀλλ' ἐνὶ κανόνι χρωμένους
 πρὸς ἅπαντας, τοὺς τε δυνατωτάτους τῶν ἐναντίων καὶ τοὺς
 5 γλιόχρους καὶ ἡγεμονικῶς εἶτ' οὖν τοπαρχικῶς ἔχοντας. τί
 γὰρ ἦν τότε δέος πρὸς τὸν τοῦ Χάλεπ ἡγεμόνα εἰς τὸ μὴ
 διώκειν αὐτὸν ἀκρατῶς μετὰ τὴν τροπὴν, ὀπισθοφυλακοῦντος
 τοῦ βασιλέως μετὰ τῆς λοιπῆς τοῦ στρατοῦ μοίρας, καὶ κα-
 τὸπιν ἐπιτρέπειν τὴν παρεμβολὴν ἐπεσθαι μέχρις ὅτου καὶ
 10 τῷ Χάλεπ ἐπέστησαν καὶ τοὺς ἔνδον τῷ φόβῳ κατέσεισαν καὶ
 τὴν πόλιν αὐτῶν παρεστήσαντο, τοὺς πλείους τῶν στρατιω-
 τῶν ἐν τῇ φυγῇ κατακόψαντες. καθὼς γὰρ καὶ ὕστερον με-
 μαθήκαμεν, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ τοῦ Χάλεπ καρδοκοῦντες ἦσαν
 ἐφ' ᾧ τὴν πόλιν αὐτῶν ὁμολογίᾳ καὶ συνθήκαις ἀφεσίμοις
 15 παραδοῦναι τῷ βασιλεῖ, ἐπεὶ περ καὶ ἡ νεότης τούτων παθεῖν
 ἐμελλε πᾶσα, εἰ προσέβη τὰ τῆς διώξεως. ἤλαυνον γὰρ καὶ
 αὐτοὶ περικτῆ παρατάξει διὰ τὴν ἐλπίδα τοῦ πρώην τῶν Σα-
 ρακηνῶν προτεργήματος, ὥστε τὸν χάρακα τῶν Ῥωμαίων ἐξ
 ἐπιθέσεως αἰρήσειν πολεμικῆς. νῦν δὲ τῷ ἀδιακρίτῳ τῆς τῶν
 20 ἀρχόντων ἡγεμονίας καὶ τῆς αὐτῶν ἰσχύος τῶν Ῥωμαίων οἱ
 βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες ἰσχυρῶς συνεχόμενοι, τὰς τε νίκας αὐ-
 τῶν εἰς ἀγενὲς περιστέλλουσι πέρας, καὶ τοὺς ἐχθροὺς εἰς
 αὐχμα μείζον ἐπαίρουσιν, οἳ καὶ κυριαρχὴν ἐν ταῖς νίκαις

23. κυριαρχεῖν?

valentes neque centurias constituere, neque bello acri decernere omnia
 animo contendentes, neque vires oppositorum sibi diiudicantes, sed una
 ad omnes utentes regula, et ad potentissimos hostium et ad eos, qui
 tenues et sub duce sive loci principe sunt. qui enim erat tum metus
 ne Chalepi ducem persequerentur sine remissione post fugam rege ul-
 timos ducente cum reliqua exercitus parte, et adverterent e tergo castra
 ad sequendum donec vel Chalepo instarent et intus versantes metu
 percuterent et urbem eorum subiicerent maxima militum parte in fuga
 occisa. ut etiam postea audivimus, et ipsos Chalepi incolas insidiosos
 esse, ut urbem suam conventionem et promissis liberationis traderent
 regi, quoniam etiam iuventus horum pati debebat omnis si procederent
 persecutio. proficiscabantur enim et ipsi pedestri acie propter priorem
 Saracenorum victoriam sperantes, se vallum Graecorum impetu captu-
 ros esse bellico. nunc autem incertitudine imperii principum et for-
 titudinis ipsorum Graecorum reges et duces retenti et victorias suas in
 ignobilem vertunt finem et hostes ad maiorem tollunt iactantiam, qui
 etiam principatum in victoriis continua persecutione non spectantes

τῷ συνεχεῖ τῆς διώξεως μὴ διανοούμενοι, τῶν Ῥωμαίων γῆν ὑπόφορον αὐτῶν ἢ μηλόβοτον πεποιθήκασιν, ὡς διὰ τῶν ἡμετέρων ὑστερημάτων ἀναπληροῦσθαι τὰ ἐκείνων θελήματα.

Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὕτως· ἐπανελθὼν δ' ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν χάρακα μετὰ τὴν τῶν ἐχθρῶν ἀποσόβησιν, ἔγνω τὴν ἀκρό-5 πολιν τῆς Ἱεραιπόλεως ἐνοικίσαι καὶ στρατηγὸν ἀποδείξει ταύτης, ἐφ' ᾗ κατὰ μικρὸν καὶ τὴν ἄλλην πόλιν Ῥωμαίων γενέσθαι καὶ Ἀρμενίων κατοικητήριον. καὶ διὰ τοῦτο χρονί-σας ἐκεῖσε, καὶ φρουράν, ὅση τις ἐδόκει πρὸς φυλακὴν αὐτάρκης, καὶ στρατηγὸν ἐπιστήσας Φαρασματίον ἐκείνον βέ-10 στην τὸν Ἀποκάην, ἐξ Ἀρμενίων τὸ γένος ἔλκοντα, χώραν δέδωκε τοῖς ἐναντίοις ἀνακαλέσασθαι τε τὴν ἤτταν καὶ ἀντίπαλα φέρεσθαι. καὶ ἕως μὲν ἐστρατοπεδευμένοις ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατὸς διεδείκνυτο, κατὰ χώραν ἐδόκουν μένειν οἱ Ἄραβες· ὡς δ' ἀναστρέψας τὴν στρατιὰν εὐθύς τοῦ φρου-15 ρίου τοῦ Ἀζᾶς ἤλαυνεν, ἤρξαντο σοποῦδην ἐκ διαστήματος κατὰ τὸ εἰθισμένον αὐτοῖς ἐπιφαίνεσθαι, καὶ περὶ τὴν οὐραγίαν πολλάκις ἐπιτιθέμενοι, ἧ καὶ τοὺς τὰ σιτία μετακομίζοντας, ἐλύπουν τοὺς Ῥωμαίους, ὡς ἂν ἐξ ἐπιδρομῆς καὶ λόχου τὰς ἐπιθέσεις ἐν τῷ λεληθότι ποιούμενοι. ὁμως δ' οὖν 20 καταφραζάμενος ἐκηβόλοις καὶ πελτασταῖς ὁ βασιλεὺς τὸ στρατόπεδον, οὕτω τεθωρακισμένον αὐτὸ διῆγε καὶ τὰς τῶν ἐχθρῶν προσβολὰς ῥαδίως ἀποκρουόμενον, ἕως ἐν τῷ φανερωῷ καὶ μάχῃ νικήσας αὐθις τοὺς ἐναντίους τῷ φρουρίῳ τοῦ

17. οὐραίαν C.

Graecorum terram vectigalem sibi aut ovium pastum fecerunt, ita ut nostris peccatis compleatur illorum voluntas.

Sed hoc quidem tale. reversus autem rex ad vallum hostibus fugatis, statuit arci Hierapolis homines imponere et ducem declarare huius, ut brevi etiam altera fieret Graecorum urbs et Armeniorum sedes: et propterea versans ibi et praesidium, quantum videbatur ad custodiam sufficiens et ducem praeficiens Pharasmatium illum vestiarium Apocapen ab Armeniis genus ducentem, locum dedit hostibus ut corrigerent cladem et pares evenirent: atque donec in castris Graecorum exercitus appareret in loco remanere videbantur Arabes: cum autem retrahens exercitum ad castellum Azan proficisceretur coeperunt sparsim ex intervallo more suo apparere, et ultimos saepe aggredientes, aut etiam eos qui frumentum apportabant, vexabant Graecos, ut accursione et insidiis impetus ex occulto facientes. tamen igitur cingens per iaculatores et cetratos rex exercitum, ita firmatum eum perducebat et hostium impetus facile repellentem, donec in aperto et

Ἄζᾶς μεθ' ὅλης τῆς στρατιᾶς καὶ τῆς ἀποσκευῆς προσηνέ-
 χθη, μανθάνων παρὰ τινῶν ὅτι εὐνδρός ἐστὶν ὁ τόπος ἐκεῖ-
 νος καὶ ἱκανὸς χορηγεῖν τοσοῦτω στρατοπέδῳ θαψίλειαν τοῦ
 ὑδρεύσθαι. ὡς δὲ προσεγγίσας αὐτῷ οὐδὲ καθ' ἡμίσειαν
 5 τὸξον βολὴν ἐρυμνότατόν τε εἶδεν, ἐπ' ἀκρωρείας τοῦ λόφου
 ἰστάμενον καὶ τείχεσι διπλοῖς περιεζωσμένον καὶ πέτραις f. 190 v.
 ὥσπερ χειροποίητοις γεγομφωμένον καὶ λιθίνην τὴν ἄνοδον
 πρὸς τὴν πύλην ἀποφερόμενον, μικρόν τε ὕδωρ ἀπορρέον ἐκ-
 εἶδεν καὶ μὴ δυνάμενον ὅσον πρὸς χιλιοστὸν μέρος τοῦ στρα-
 10 τοῦ ἔξαρκεῖν, ἀπέγνω τὴν ἐκεῖσε στρατοπεδείαν, καὶ ἀναξενύ-
 ξας ἐκεῖθεν εἰς τόπον ἐπήξατο τὴν παρεμβολήν, ἔνθα τὸ ὕδωρ
 ἀφθονώτερον ἔρεε. διασκοπήσας οὖν ὡς οὐκ εὐθιτόν ἐστιν
 ἐκ διαστήματος τοσοῦτου προσιέναι τῇ πόλει καὶ μηχανὰς
 ἐφιστάναι (φθάνειν γὰρ τὴν νύκτα, καὶ δελοῦναι μετακομιδῆς
 15 αὐτῶν εἰς τὸν χάρακα, ἵνα μὴ πυρίκανοστα τοῖς πολεμίοις
 ἰστάμενα γίνωιντο), τὸν τε χειμῶνα περὶ ἀκμὴν ἐρχόμενον
 καθορῶν καὶ τοὺς ἐναντίους περικεχυμένους αἰεὶ τῷ θάρρει
 τῆς τῶν ἵππων ἐν τῷ θείν ἀρετῆς, ἀναστὰς ἐκεῖθεν ὤρησε
 πρὸς τὰ τῆς Αὐσονίτιδος ὄρια. καὶ πυρπολήσας χωρίον τι
 20 μέγιστον Κάτμα λεγόμενον, τῷ ἀμῆρᾷ τοῦ Χάλεπ ἀφωσιω-
 μένον ἐκ παλαιοῦ, εἰς ἕτερον χωρίον κατέλυσε Τερχαλᾶ κα-
 τονομαζόμενον, ἔνθα κοπτομένου τοῦ χάρακος, καὶ τοῦ βασι-
 λέως ἐπ' ὄχθης ἰσταμένου κατὰ τὸ δεξιόν, καὶ προασπίζου-

pugna vincens rursus hostes, ad castellum Azan cum toto exercitu et impedimentis accessit, audiens a quibusdam, instructum aqua esse locum illum et sufficere ad conciliandam tanto exercitui copiam aquae: cum autem appropinquans ei ne ad dimidium quidem arcus iactum et firmissimum videret eum in collis vertice situm et muris duplicibus cinctum et saxis quasi manu factis iunctum, et ducentem lapideam viam ad portam, et parum aquae inde effluere neque posse sufficere vel millesimae exercitus parti, omisit ibi commorationem: et profectus inde ad locum posuit castra, ubi aqua copiosius fluebat. cognoscens igitur, non esse opportunum ex intervallo tanto accedere ad urbem et machinas opponere — supervenire enim noctem et opus esse adducere eos ad vallum, ne incenderentur hostibus expositae, et hiemem acerrimam advenientem videns et hostes cinctos semper fiducia virtutis in currendo equorum, surgens inde profectus est, ad Ausonitidis fines: et igne devastans locum quendam maximum, Catma dictum, qui Amerae Chalepi dedicatus erat ex antiquo tempore, ad alium locum successit Terchala nominatum, ubi dum conditur vallum et rex in colle stat in dextro cornu et ad defensionem adsunt militum ordines — con-

σῶν στρατιωτικῶν παρατάξεων (ἦν δὲ καὶ τόπος ρύακος τάξιν ἐπέχων, ἐξ ἑκατέρου μέρους βουνοῦς συνεχόμενος, ἀφ' ὧν ὁ ἀριστερὸς τοὺς πολεμίους εἶχεν ἐπ' ἀκρωρείας ἰσταμένους κατὰ τὸ ἀσφαλές), τοῦ τε λοιποῦ πλήθους περὶ τὴν ἀπόθεσιν τῶν φορητῶν ζώων ἡσχολημένου, καὶ τῆς οὐραγίας ἐφετο-5 μίνης καὶ ἀντιπολεμούσης τοῖς ἐπεμβαίνοσι τῶν Σαρακηνῶν, Ἀραβες δύο λαθόντες κατοίπιν τῆς ἀκρωρείας, καὶ τοὺς ἱππους ἀπὸ ῥυτήρων ἐλάσαντες, ἐπ' ἄκρου τῆς παρεμβολῆς ἐφορμῶσι, καὶ δύο τῶν πεζῶν ταῖς λόγχαις ἀναιροῦσιν ἀθ-10 τῶν. οὗς ὁ βασιλεὺς πρῶτος τῶν λοιπῶν θεασάμενος, καὶ 10 φωνῇ καταμηνύσας τὴν ἐφοδον, διανέστησε μὲν τοὺς στρατιώτας εἰς δύοξιν, οἱ δὲ φθάσαντες ἐξαισιῶ δρόμῳ τῶν ἱππων εἰς τὸ οἰκελον στρατόπεδον ἀνεσώθησαν.

Τότε μὲν οὖν διανυκτερεύσαντες οὐκ ἀμαχητι (περι-15 βόμβον γὰρ ἐξώθεν ὑλακαῖς ἀσημοῖς οἱ Ἀραβες), τῇ ἐπαύ-15 ριον ἄραντες εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπεβάλομεν γῆν, οὕτω μὲν τυπουμένην ἐκ τῶν ὀρίων, προκατειργασμένην δὲ καὶ ἀνάστατον οὖσαν, εἰ τάχα καὶ ἀγαθότης ἦν καὶ χρήματι καλλίστη καὶ μεγίστῃ τῶν τε ἄλλων καὶ αὐτῶν τῶν ἐλαιῶν βρι-20 θουσα, πλὴν εἰ μήπου προϊόντες κρησφύγετὰ τινα εὐρίσκο-20 μεν, βραχύτατὰ τινα συντηροῦντα τῆς χώρας ἐκείνης ἐπίμονα λείψανα. διελθόντες οὖν τοιούτους τόπους πολλοὺς εὐθὺ τοῦ Ἀρτάχ ἐβαδίζομεν. τὸ δὲ τοιούτον κάστρον ἐστὶ στρα-

5. ἐφετομένης? interpres ἐφεπομένης.

20. εὐρισκόμενα C,

εὐρίσκομεν καὶ interpres.

21. τινας C.

tinebat autem etiam locus torrentis spatium, ab utraque parte collibus circumdatus, a quibus sinistrum cornu hostes habebat in vertice stantes in tuto — et dum reliqua multitudo circa expedienda iumenta occupata est et ultimi et bellant contra incidentes Saracenos, Arabes duo post verticem latentes et equos remissis frenis incitantes ad summa castra contendunt: et duos pedites lanceis interficiunt eorum, quos-20 quidem rex primus reliquorum videns et voce indicans impetum, dividit milites ad persecutionem. illi autem effugientes ingenti cursu equorum ad sua castra servati sunt.

Tum igitur noctem degentes non sine pugna, — circumsonabant enim extrinsecus latratibus incertis Arabes — mane profecti in Graecam incidimus terram ita formatam secundum fines, con-25 fectam autem antea et desertam, etiam si forte boni quid erat et re pulcherrima et maxima et ceterarum et ipsarum olearum plena, nisi quod, nullo loco procedentes latebras invenimus vel minimas servantes terrae illius remanentes reliquias. pervenien-30 tes igitur talia loca multa econtra ad Artach proficiscēbamur. hoc

τηγῶ μὲν ἀρχόμενον, φρουρᾷ δὲ καὶ κόμη πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν συντηρούμενον, καὶ στρατιωτῶν οὐκ ἀμοιροῦν ἐν ταῖς κατ' ἐπιδρομῇν ἐπιθέσει. τὸ δὲ τοιοῦτον προαλωθὲν φρουρὰν εἶχε Σαρακηνῶν, ἀποταμιεύουσαν αὐτοῖς τὴν εἰς τὸ 5 ἐξῆς αὐτοῦ καταθύλωσιν. ὅπερ ἔγγιστα τῆς μεγάλης Ἀντιόχειας τυγχάνον. μεγάλην αὐτῇ βλάβην καὶ παντοδαπὴν ἐκ τῶν ἐναντίων ἐπιτρέφειν ἔμελλε, καὶ οἷον ἀντίπολις εἶναι καὶ ἀντίθετον καταγώγιον. ἄρτι δὲ τοῦ βασιλέως εὐτρεπιζόμενον πρὸς τὴν αὐτοῦ πολιορκίαν, φόβῳ κατασεισθέντες οἱ τὴν 10 φρουρὰν ἐμπειστευμένοι τούτου Σαρακηνοὶ νυκτὸς ἐκείθεν ἀπέδρασαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀνακωχὴν τοῦτο τῆς ἐργολαβίας καλῶς ἠγησάμενος, τίθησι μὲν αὐτοῦ πον τὸν χάρακα, διατίθησι δὲ τὰ κατ' αὐτοῦς εὐπρεπῶς, στρατηγόντε καὶ φρουρὰν ἐπιστήσας καὶ σιτήσεις ἐναποθέμενος καὶ πάντα τὰ τῷ 15 καιρῷ διαταξάμενος πρόσφορα. ἐπ' αὐτοῦ τοίνυν τοῦ βασι- f. 191 r.
λέως ἤρξαντο Ῥωμαῖοι πολεμίους ἀντοφθαλμίξειν καὶ πρὸς γενναϊότερον ἀναφέρειν λόγον καὶ συνίστασθαι πρὸς ἀντίθεσιν, ἐπεὶ τάγε κατὰ τοὺς προβεβασιλευκότας, εἰς οὐδὲν ὁ Μονομάχος καὶ οἱ καθ' ἐξῆς ἐπεκράτησαν, πλὴν ἐπιδειξέως μόνης 20 καὶ πλήθους συναγωγῆς οὐδενὶ καρτεράν πρὸς μάχην συνέραξαν. ὡς εἶναι δῆλον ὅτι τοῦ ἡγεμόνος ἄς ἐπίπαν ἐστὶ τὸ κατορθούμενον ἐν ὄλοις τοῖς πράγμασιν.

Ἐπεὶ δὲ ἡ Ἀντιόχεια προκατεῖργαστο ταῖς ἐπιδρομαῖς

autem castellum a duce administratur et praesidio et cura (ut de corona arborum sic hic de corona hominum intelligenda), multorum bonorumque virorum servatur, neque militibus caret in impetu accursionis. hoc autem ante captum praesidium habebat Saracenorum quod servabat iis in futurum eius servitatem: quod quidem proxime ad magnam Antiochiam situm magnum ei damnum et varium ex hostibus excitaturum erat, et quasi contraria urbs esset necesse erat et oppositum deversorium. nuper autem rege eius oppugnationem parante, metu percussi quibus praesidium huius creditum fuit Saraceni, nocte inde fugerunt. rex autem indutias has incepti pulchre censens, ponit ibi aliquo loco vallum, et dividit omnia iis apte, ducem et praesidium praeficiens et alimenta imponens, et omnia occasione opportuna imperans. sub ipso igitur rege coeperunt Graeci hostibus praesentes resistere et ad nobilitatem efferre rationem et consistere ad oppositionem, cum quod ad priores pertinet reges, ex quo Monomachus et deinceps secuti regnarunt, praeter factantiam solam et multitudinis coactionem nulli ad constantem pugnam congressi essent, ita ut perspicui possit, ducis omnino esse eventum in omnibus rebus.

Cum autem Antiochia confecta esset accessionibus et frumenti

καὶ σίτου σπάνιν ἐκέκτητο, δείσας ὁ βασιλεὺς μὴ παραγενόμενος ἐκεῖσε καινοτομῆσθαι τῇ πόλει τὰς ἰδίας τροφάς, καταφρονήσας ἐπὶ συμφέροντι ταύτης τῆς ἰδίας τρυφῆς, διὰ τόπων ἐλάσας ἐρήμων ὑπερέβη τούς αὐλῶνας ἐκείνους καὶ τὰς κλεισούρας δι' ὧν ἡ Κοίλη Συρία τῆς Κιλικίας χωρίζεται. καὶ κατὰ τῶν ἐπιπόνως εἰς πόλιν τῆς Κιλικίας λεγομένην Ἀλέξανδρον (μεγίστη γὰρ ἔκθλιψις ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις τῷ στρατοπέδῳ γέγονε διὰ τὸ στενόπορον καὶ τὸ ἀπότομον τῶν πετρῶν καὶ τὸ συνεχές τῶν κρημνῶν), ἐκεῖσε τὴν παρεμβολὴν καὶ τὸν χάρακα πῆγνυσι. καὶ οὕτω διελθὼν τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ τὸν Ταῦρον τὸ ὄρος πανστρατιᾷ ὑπερβάς, εἰσβάλλει τῇ Ῥωμαίων. ἐντυχόντες δ' ἀθρόον οἱ στρατευόμενοι τῷ κρυμῷ καὶ τῇ συστροφῇ τῆς ἄγαν ψυχρότητος, ἐκ τόπων θεομῶν ἀναγόμενοι (περὶ τὸ τέλος ἦν ὁ δεκέμβριος μῆν), πολλῆς ἤσθοντο τῆς δριμύτητος, ὅποτε συνέβη καὶ ἵππους καὶ 15 ἡμιόνους καὶ ἀνθρώπους, ὅσοι μὴ εὐσαρκοῦντες ἦσαν ἢ μὴ εὐδαιματοῦντες, τῷ ἀθρόῳ τῆς ψύξεως ἀποψύξαι καὶ τῆς ὁδοῦ προβληῖσθαι θέαμα οἰκιστῶν.

Τότε καὶ περὶ στενωπὸν τοῦ Ταύρου ὄρους ἄφικτον διέφυγον κίνδυνον. ὁ γὰρ ἵππος εἰς ὃν ἐπωχούμην, προσεστενοχωρημένος ὢν ἐκ πάθους λυκοεντερικοῦ λεγομένου, ὀκλάσας τι μικρὸν τούς ἐμπροσθίους, ἔσχε με καταβάττα τούτου αὐτίκα διὰ τοῦ δεξιῦ μέρους. ἐν ἀριστερῷ γὰρ οὐκ ἦν διὰ

13. κρυμῷ?

inopiam haberet metuens rex ne si adesset ibi novaret urbi proprium victum, contempta propter eius utilitatem sua mollitie, per loca profectus deserta transgressus est valles illas et clausuras, quibus Coelesyria a Cilicia dividitur et degressus laboriose ad urbem Ciliciae quae vocatur Alexandrus (maxima enim compressio in locis illis exercitui contigit propter angustias et praeupta saxa et continuas rupes) ibi castra et vallum ponit, et ita postquam pervenit terram illam et Taurum montem cum toto exercitu transgressus incidit in Graecorum terram: expositi autem simul milites gelu et compressioni frigoris, ex calidis locis adducti (circa finem erat december mensis) multam senserunt acritatem quando contigit ut et equi et muli et homines, quicumque non multo corpore erant aut non bene vestiti, continuo frigore rigerent et in via relinquerentur, spectaculum miserrimum.

Tum ego quoque circa viam angustam Tauri montis inevitabile vitavi periculum. equus enim, quo vehebar, vexatus morbo qui lycoentericus vocatur, curvans paululum anteriores pedes, habuit me degressum eo statim a dextra parte: in sinistra enim non possibile erat

τὸ κρημνὸν ἀποτέμενεσθαι μέγιστον. ὡς δὲ ἀνέστησα τοῦτον τῷ ῥυτῆρι νύξας, εὐθύς διατιναζόμενος αὐτόματος δι' ἑαυτοῦ τῷ κρημνῷ ἑαυτὸν κατηκόντισεν. ἐγὼ δὲ μείνας ὀρθὸς δόξαν μὲν τῷ θεῷ τῆς τοῦ κινδύνου ἐλευθερίας ἀνέπεμψα, θαῦμα 5 δὲ τοῖς πολλοῖς προσενέσταξα, ὅπως, οἶον ἐκ προγνώσεως θειοτέρας, οὐκ ἐπέμεινα τοῖς νότοις τοῦ ἵππου (ἦν γὰρ τι μικρὸν ὀκλάσας, ὅσον ἀναστῆναι καὶ πάνυ ῥάδιον) ἀλλὰ καταβάς ἐν τάχει οὐ συναπῆλθον τῷ κρημνῷ καὶ συνετρίβην ὡς τάχιστα. ἴσταντο γὰρ πάντες θεώμενοι τὸ καινόν, ἐπεὶ τοῖς 10 κατοπιν οὐκ ἔξῃν περαιτέρω ἵεναι, τῆς ὁδοῦ ἐκείνης ἓνα καὶ μόνον συγχωρούσης διέρχεσθαι. διὰ τὸ πάνυ στενώτατον, ἕως ἑτέρου μοι προσαχθέντος ὑποζυγίου ἢ ἐπίβασις ἐπιγέγονεν.

Ἐξιοῦσι δ' ἡμῖν εἰς τι χωρίον τῆς τοῦ Ποδαντοῦ κλεισούρας ἐκτός, Τυψάριον κατονομαζόμενον, φήμη τις ἐπεπό- 15 λασε τὸν καταλελειμμένον ἐν Μελιτηνῇ στρατηγὸν ἐπὶ τῇ φυλακῇ τῆς Ῥωμαίων γῆς αἰσχυρῶς καὶ βουλευσασθαι καὶ τὰ κατὰ τὸν στρατὸν οἰκονομῆσαι, καὶ τοσοῦτον ὅτι περ οἱ πόλεμοι διελθόντες τὴν τοῦ Ἀμορίου πολιτείαν ἀνήρπασαν καὶ φόνον ἀνδρῶν ἀμύθητον πεποιήκασι καὶ πανοικεσία ταύτην 20 ἠνδραποδίσαντο. τῆς δὲ παρεμβολῆς αὐτῶν ἀφεθείσης ἐν τῇ τοῦ Χαλκίως τοποθεσίᾳ, αὐτὸς ἀπὸ διαστήματος ὀλίγου συνηθροισμένην ἔχων τὴν στρατιάν ἐν τῷ τοῦ Τζαμαντοῦ ὄχυ-

3. ὀρθός] ὅσ C.

quia rupes abscindebatur maxima. postquam autem erexi hunc freno pungens, statim se concutiens ipse per se e rupe se occidit: ego autem salvus relictus gloriam deo pro periculi liberatione emisi: mirationem autem multitudini infudi, quomodo quasi ex providentia divini ore non remansissem in tergo equi. demittebat enim se paululum ut ad assurgendum et valde facile, sed descendens celeriter non deiectus sum rupe et concussus quam celerrime: adstabant enim omnes spectantes rem novam, cum qui a tergo erant non possent longius procedere, via illa unum et solum transire patiente propter summam prorsus angustiam: donec alio mihi adducto iumento ascensio fiebat.

Egredientibus autem nobis ad locum quendam extra Podanti clausuram Typsarium vocatum fama quaedam extitit narrans, relictum in Melitene ducem praesidii terrae Graecorum, turpiter et deliberasse et quae ad exercitum spectant administrasse et tantopere ut hostes praetercuntes Amorii civitatem diriperent et caedem virorum ingentem facerent et cum tota possessione eam in servitutem redigerent. castris autem ipsorum relictis in Chalcei loco, ipse ex intervallo parvo coactum habens exercitum in Tzamanti castello, neque haec capere aut

ρωμάτι οὔτε ταύτην ἔλεῖν ἢ προσβαλεῖν παρετόλμησεν οὔτε τῷ Ἀμορίῳ προσβοηθῆσαι, ὅτι μὴ μᾶλλον οἱ Τούρκοι τῷ Τζαμαντῷ προσεγγίσαντες ἐν τῷ ἐνανιέναι πολλοὺς μὲν τῶν ἐπεξίστων Ῥωμαίων ἀνέλλον, τοὺς δ' ἄλλους εἰς τὰ ἐρυννότατα τοῦ κάστρου κατέκλεισαν. ἀνιᾶθεις δὲ ὁ βασιλεύς, καὶ πλέον 5 τι ποιῆσαι μὴ δυνήθεις διὰ τὸ τοῦ χειμῶνος ἐπαχθῆς καὶ ἀσύμφορον, τὸ μὲν μισθοφορικόν, καὶ ὅσοι τῆς ἐσπερίας με-
f. 191 v. ρίδος ἐτύγγανον, εἰς παραχειμασίαν διέδωκεν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν σωματοφυλάκων καὶ Βυζαντιῶν καὶ τῶν οἰκοφυλακούντων ἐν βασιλείοις εἰς τὴν βασιλεῖουσαν εἰσελήλυθε περὶ ἀκ-10 μὴν τοῦ χειμῶνος ὄντος· πρὸς τῷ τέλει γὰρ ἦν ὁ Ἰαννουάριος μῆν.

Διαγαγὼν τοίνυν ἐν τῇ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων διοικήσει χρόνον τινά, καὶ τιμὰς εἰς τινὰς τῶν συγκλητικῶν ποιησάμενος, καὶ τὰς ἐτησίους δωρεὰς αἰ τοῖς συγκλητικοῖς 15 ἀξιῶμοισι προσήρτητο ποιησάμενος, καὶ οὐδὲ τὰς πασχάλιους ἡμέρας περιμείνας εἰς τὸ Βυζάντιον, εἰς τὸν ἀντιπέρας κείμενον βασιλικὸν οἶκον καὶ λεγόμενον τῶν Ἡρίων, ἀπέπλευσεν, ὄρημν ἔχων εἰς τὴν ἑῴαν αὐθις στρατοπεδεύσασθαι. καὶ τοῖς Τούρκοις ἐπέξελθεῖν. ἐπισυνέβη γὰρ καὶ τι τῶν ἀτόπων, 20 πρὸς ἐκστρατείαν καλοῦν τὸν ἀνακτα σπουδαιότερον. ἀνῆρ γὰρ Λατίνος ἐξ Ἰταλίας τῷ βασιλεῖ προσελθὼν, Κρισπίνος ὀνόματι, πρὸς τὴν ἑῴαν προαπεστάλη, παραχειμῶσων ἐκεῖσε μετὰ τῶν συνδιαπλευσάντων αὐτῷ καὶ συναφικομένων ὁμο-

20. ὑπεξελθεῖν C.

aggredi ausus est neque Amorio auxilio venire: immo magis Turcae Tzamanto appropinquantes in ascendendo multos contra egredientium Graecorum interfecerunt ceteros autem in firmissimis locis castelli incluserunt. cruciatus autem rex et plura facere non valens propter hiemis molestiam et calamitatem, milites mercenarios et quicumque ex occidentali parte aderant, in hibernis distribuit. ipse autem cum satellitibus et Byzantiis et iis, qui in regia custodiam domus habebant, urbem intravit hieme acerrima: in fine enim erat ianuaris mensis.

Degens igitur in rerum civilium administratione tempus aliquod et honores ad quosdam senatorum deferens, et annua dona, quae cum senatorum honoribus coniuncta sunt tradens, nec paschales quidem dies remanens Byzantii, navigavit ad sitam econtra regiam domum, quae vocatur Erion, contendens in orientalem partem rursus proficisci et Turcas vitare. simul enim accidit etiam singulare quid, quod ad expeditionem dominum evocaret studiosius. homo enim Latinus ex Italia ad regem veniens, nomine Crispini dictus, ad orientem missus est hie-

γενῶν. δόξας δὲ μὴ κατ' ἔφεσιν τιμηθῆναι παρα τοῦ βασι-
λέως καὶ δουραῖς ἀποχρώσας λαβεῖν ἀποστasiaν ἐσκόπησε, καὶ
αὐτίκα τοὺς συναντῶντας φορολόγων τε καὶ λοιποὺς σκυλεύειν
καὶ διαρπάζειν ἤρξατο, καὶ πάντα δρᾶν ὅσα δεσπότην ἀποπτύ-
5 οῦσι χαλινοῦς. φόνον δὲ Ῥωμαίων οὐδένα εἰργάσατο. διὸ καὶ
κατὰ βασιλικὴν ἐντολὴν (ἐμεμαθήκει γὰρ πάντα ὁ βασιλεύς)
πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν πρὸς μάχην τούτῳ συνήτησαν. πάντες
δὲ τῆς τούτου ἁμοφαιίας ἤττηθησαν. τελευταῖον δὲ στρατῶν μεγάλῳ
τῶν ἐσπερίων πέντε ταγμάτων ἐπιστρατεύσας κατ' αὐτοῦ ἐκ τῶν
10 Ἀρμενιακῶν θεμάτων, ἐν ᾧ παρεχέμαζον, ὁ τὴν ἡγεμονίαν
τούτων ἐπιτραπέις Σαμουήλ βεστάρχης ὁ Ἀλουσιανὸς λεγόμενος,
καὶ περὶ ὄρθρον ἐπιτεθείς τούτῳ ἡρεμοῦντι καὶ ἀναπανομένῳ
κατὰ τὸ εἰωθὸς τῆς ἀναστασίμου ἡμέρας καὶ μεγάλης κυρια-
κῆς ἐφισταμένης, ἔπραξε μὲν γενναῖον οὐδέν, ἔπαθε δὲ μᾶλ-
15 λον πᾶν κακῶς. ἐμπεσόντες γὰρ οἱ στρατιῶται τοῖς τῶν
σκηρῶν καλωδίσις, καὶ συμπλακέντες αὐτοῖς, γινῶσιν τοῖς
Φράγγοις τῆς ἐπιβουλῆς πεποιήκασιν. οἱ δὲ σταθρῶς ἑαυ-
τοὺς ἀνακαλεσάμενοι, καὶ πρὸς ἄμυναν τραπέντες εὐθύς, οὐ
μοχθηρῶς τοὺς Ῥωμαίους τῆς παρεμβολῆς ἀπέωσαντο. ταχὺ
20 δὲ τῶν ἵππων ἐπιβάντες, ὡς εἶχεν ἕκαστος σπουδῆς καὶ πα-
ρασκευῆς, καὶ κατόπιν ἐλάσαντες πολλοὺς μὲν ἀνέλιον, ἄλ-
λους δὲ ζωγρήσαντες ἔλαβον. τότε δὴ προκαθίσας ὁ τῶν
Λατίνων ἐξάρχων οὐκ ἄκαιρον οὐδ' ἀνεύλογον δημηγορίαν

maturus ibi cum iis, qui cum eo navigabant et propinquis, qui adve-
nerant. cum autem putaret se non secundum studium honoratum esse
a rege et dona sufficientia accepisse, defectionem meditatus est et sta-
tim vectigalium exactores, qui ei occurrerent et reliquos spoliare et
diripere coepit et omnia agere quae domini excutiunt frena, caedem
autem Graecorum nullam instituit. quare etiam ex regio iussu (audi-
verat enim omnia rex) multi milites ad pugnam ei occurrerunt.
omnes autem huius gladio maximo devicti sunt. postremo autem exer-
citu magno occidentalium quinque ordinum profectus contra eum ex
Armeniacis provinciis, ubi hiemabant, cui imperium harum creditum
erat Samuel vestiarus Alusianus vocatus, et mane oppositus huic quieto
et se reficienti e more die resurrectionis domini et magna dominica
instante, egit quidem nobile nihil, immo passus est valde mala. inci-
dentes enim milites in tentoriorum vestes et impliciti iis notitiam
Francis insidiarum reddiderunt. hi autem constanter se revocantes et
ad arcendum statim versi, non laboriose Graecos castris expulerunt.
celeriter autem equos ascendentes ut habebat quisque studium et ap-
paratum, et e tergo profecti multos interfecerunt, alios vivos ceperunt.

συνήγαγε· κατέγνω γὰρ τῶν Ῥωμαίων ἀσέβειαν, ὅτι ἐν τοιαύτῃ φοβερᾷ καὶ θαυμασίᾳ ἡμέρᾳ, ἣτις ἑορτῶν ἐστὶν ἑορτή, τὰς χεῖρας κατὰ Χριστιανικῶν αἱμάτων ἐξώπλισαν, μὴ ἐφειμένον ὃν ἐν ταύτῃ τοῖς ὀρθοδόξοις μηδὲ κατὰ ἀλλοφύλων ἐπεξιέναι καὶ τὴν χάριν ὑβρίζειν τῆς ἀναστάσεως. ὁμως⁵ πρῶως τούτοις προσενεχθεὶς καὶ συμπαθείας ἀξιώσας ἀπέλυσε. τοὺς δὲ τραυματίας ἐν ταῖς κόμαις ἀπέθετο, τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν ἐπιτρέψας ἀπαραλόγιστον.

Ταῦτα τοῦ βασιλέως μεμαθηκότες, κατήπειξαν αὐτὸν πρὸς τὴν ἔξοδον. γενόμενος οὖν ἐν τῇ ἐπισκέψει τῶν Με-10 λαγγείων, καὶ κατὰ μικρὸν ἀθροίζων τὴν στρατιάν, ὅποτε καμὲ πρὸς τὴν αὐτὴν λειτουργίαν μὴ θέλοντα ἐλθεῖν κατηνάγκασε τῷ τῶν πατρικίων τετιμηκῶς ἀξιώματι, μέχρι τοῦ Δορυλαίου τὴν φορὰν ἐποίησατο. ἐκεῖσε δὲ τρεῖς ἡμέρας προσκαρτερήσας, πρέσβεις ἤκον ἐκ τοῦ Κρισπίνου, τὴν 15 ὁμολογίαν τῆς δουλώσεως ἐκείνου σαφῶς ἀπαγγέλλοντες καὶ τὴν ἀπολογίαν τῆς ἀντιστάσεως. καὶ ἀπλῶς ἀμνηστίαν ἐπιζητήσας τῶν πρὶν γενομένων, ὡς αὐτοῦ μὴ θέλουτος πολεμεῖν οἱ Ῥωμαῖοι προσυπαντήσαντες κατηνάγκασαν, ἔνυχε τῆς αἰτήσεως, τοῦ βασιλέως περιχαρῶς δεξαμένον τὴν τοιαύτην²⁰ ὁμολογίαν διὰ τὸ τοῦ ἀνδρὸς γενναῖον καὶ πρὸς τὰς πολεμικὰς πράξεις καὶ διατάξεις ἐπίδοξον· καὶ γὰρ καὶ Τούρκων

tum igitur praesidens Latinorum princeps non intempestivum neque ineptum conventum convocavit. damnavit enim Graecorum impietatem quod tali ingenti et admirabili die, quod est festorum festum, manus contra Christianorum sanguinem paravissent, cum non esset hoc die permissum orthodoxis ne contra paganos quidem egredi, et clementiam eludere resurrectionis domini. tamen clementer eos tractans et misericordia dignans dimisit, vulneratos autem in pagis deposuit, curam iis advertens infallibilem. haec postquam rex audivit, excitaverunt eum ad iter.

Versans igitur in provincia (delectu) Melangeorum et brevi co-gens exercitum, quo tempore etiam me ad idem officium invitum accedere coegit, patriciorum honorans dignitate: usque ad Dorylaeum impetum fecit. ibi autem tres dies eo durante legati venerunt a Crispino confessionem servitutis illius aperte nuntiantes: (hic colon ponendum et sequentia ad alterum enuntiatum trahenda) et excusationem seditionis et uno verbo veniam quaerens antea factorum, cum se invitum ad bellum coegissent occurrentes Graeci, (hic comma ponendum) adeptus est quod petierat, rege laetissime accipiente talem professionem, propter viri nobilitatem eiusque contra hostium facta et acies gloriam. etenim etiam Turcis antea occurrens multitudine magna

προεντωχων πληθύνει πολλῇ μεγάλῃ τὰς ἀνδραγαθίας ἐκ χει-
 ρὸς ἀπειργάσατο. προϊόντι δὲ τῷ βασιλεῖ ἐκείθεν μεθ' ἡμέ- f. 192 r.
 ρας τινὰς ἀπαντῶν καὶ δουλοπρεπῶς ἅπαντα ποιησάμενος συ-
 νείπετο τῷ βασιλεῖ, καὶ αὐτὸς ὀλίγους τινὰς τῶν οἰκείων
 5 στρατιωτῶν ἐπαγόμενος· τοὺς γὰρ ἄλλους κατέλειπεν εἰς ὄπερ
 ἐπεκράτει τοῦ Μαυροκάστρου φρουρίον, εἰς ἓνα τῶν Ἀρμε-
 νιακῶν τόπων ἐπὶ λόφου κείμενον ὑψηλοῦ καὶ δυσκατεργά-
 στου. διαβληθεὶς δὲ πρὸς τὸν βασιλέα ὡς μελετῶν καὶ αὐ-
 10 θις ὠμόν τι καὶ ἄπιστον κατὰ τὴν οἰκείαν φυλὴν (φύσει γὰρ
 ἄπιστον τὸ γένος τῶν Φράγγων), καὶ ὅτι οὐχ ἡ προαίρεσις
 ἀλλ' ἡ τῶν ἑταίρων αὐτοῦ ἀπουσία τὴν ἀναβολὴν ποιεῖ τοῦ
 μὴ ἐπιθέσθαι τῷ βασιλεῖ, πολλὰ καταγνωσθεὶς ὡς ἀχάριστος
 καὶ θεομισῆς, ἐκείθεν ἀπεπέμφθη τοῦ στρατοπέδου, μὴ κα-
 15 θαρῶς ἀπελεγχθεὶς, ὑπονοηθεὶς δὲ διὰ τὴν προτέραν ἀπό-
 νοιαν καὶ τὸ παρὰ Νεμίτζου τινὸς τῶν ἐπισήμων κατηγορη-
 θῆναι σφοδρῶς. οἱ δ' ἑταῖροι τούτου μαθόντες τὸ γεγονός,
 ἄραντες ἐκ τοῦ φρουρίου τὴν Μεσοποταμίαν κατήλασαν, πολλὰ
 δεινὰ τοῖς ἐκεῖσε δι' ἐπιδρομῆς ἐργαζόμενοι.

Ἐπεὶ δ' ὁ βασιλεὺς μετὰ πλήθους ἦκεν εἰς τὴν Καισάρ-
 20 ρειαν, εἶτα καὶ τῇ Λαρίσση προσέμιξε, καὶ ἡ φήμη τὴν φή-
 μην φθάνουσα ἦν ὡς Τούρκων πληθὸς ὅσον οὐπω ποτὲ πρὸ
 διαστήματος οὐκ ὀλίγον λεηλατεῖ καὶ κατατρέχει τὴν χώραν,
 ἐξέπεμψε μὲν μέρος τι τῆς στρατιᾶς κατ' αὐτῶν, μηδὲν δὲ

magna facta cominus perfecit. progredienti autem regi inde post dies aliquot adveniens et servi instar omnia faciens sequutus est regem et ipse paucos quosdam suorum militum adducens. ceteros enim reliquit in Maurocastri cui imperabat castello in uno Armeniacorum locorum sito in colle alto et inaccessibili. incusatus autem apud regem quasi meditaretur etiam rursus crudele quid et infidum in ipsius centuria (natura enim infidum genus Francorum) et quod non voluntas sed amicorum eius absentia remissionem efficeret, quominus insidiaretur regi, valde diiudicatus ut ingratus et deo invisus, inde dimissus est exercitu: non pure convictus, sed suspectus propter priorem pravitatem et quia a Nemitzo quodam illustrium accusatus erat magnopere. amici autem huius postquam audiverunt rem, profecti e castello Mesopotamiam aggressi sunt, multa mala incolis incursione facessentes.

Set cum rex cum multitudine veniret ad Caesaream, deinde etiam Larissae se coniungeret et fama famam praeverteret Turcarum multitudinem, quanta nunquam antea, intervallo non parvo diripere et percursare terram, misit partem aliquam exercitus contra eos: nihil autem perficientem sed fugientem excipiens missum exercitum ordine

άνυσας, ἀλλὰ φεύγον ὑποδεξάμενος τὸ πεμφθέν, συντεταγμένως τῆς πρόσω φερούσης εἶχετο. ἅμα δὲ τῷ καταλαβεῖν τὸν τῆς παρεμβολῆς τόπον καὶ τὸν βασιλέα τὴν βασιλικὴν σκηνὴν ὑπελθεῖν, μὴ τάφρου, μὴ χάρακος περιστάτων, ἀλλ' ἐν ὄχλῳ τῆς τῶν σκευῶν ἀποθέσεως τοῦ στρατοῦ καθιστώτος, 5 ἐφάνησαν οἱ πολέμιοι τὰ ἐρμυνότατα τῶν τόπων κατέχοντες καὶ τὰς ἀκρολοφίας αὐτάς. οὕτω γὰρ ἔλαχεν ὁ τόπος ἐκεῖνος θέσεως, ὡς τὴν μὲν πεδιάδα τοὺς Ῥωμαίους κατέχειν, εἰς δὲ τοὺς περικυκλοῦντας βουνοὺς περικεχύσθαι τοὺς ἐναντίους, λανθάνοντας πρῶην ἐκ τοῦ κατοπιν αὐτῶν ἀποκρύπτεσθαι. 10 βεῆς δὲ γενομένης, καὶ τοῦ βασιλέως μὴ ἐκδεδοκῶτος ἑαυτὸν εἰς ἀνάπαυσιν, ἀλλὰ τὸ ἐνυάλιον σαλπίζειν προστάξαντος, προήεσαν κατὰ τάξιν οἱ στρατιῶται, μηδὲ τῆς οὐραγίας εἶτι καταλαβούσης διὰ τὸ σχολαίως βαδίσειν εἰς φυλακὴν καὶ διάσσωσιν τῶν ἐπαγομένων τὴν ἀγοράν. ἀρθέτων οὖν τῶν ση- 15 μείων καὶ κατὰ φάλαγγας τῆς στρατιᾶς συνταχθείσης, τοῦ βασιλέως προάγοντος προέκνυσαν μὲν τῶν ἐναντίων πολλοί, προλαβόντων δὲ τῶν ταγματῶν ἐν μὲν τῶν Λυκαόνων λεγόμενον, ἐν δὲ τῶν ἑσπερίων ἀριθμῶν, καὶ τοῦ συνήθους θρασύτερον κατὰ τῶν ἐναντίων ἐλάσαντα πρὸς φυγὴν εὐθύς ἀπι- 20 δεῖν κατηνάγκασαν. προβιβάζοντος δὲ τοῦ βασιλέως τὴν λοιπὴν στρατίαν καὶ τὸ λοιπὸν τῶν πολεμίων πληθὺς τοὺς φεύγουσι συνδιέφυγεν. ἐπεὶ δὲ κατὰ νῶτων τῶν ἐναντίων ἐλαύνοντες

20. ἐλάσαντος C.

viam adversus ferentem tenebat: simul atque autem occuparunt castrorum locum et rex regium tentorium subiit, non fossa, non vallo circumstante, sed in turba depositorum impedimentorum exercitu versante, apparuerunt hostes, firmissima loca obtinentes et vertices montium ipsos. ita enim constitutus erat locus ille, ut planum Graeci obtinerent, per colles autem circumiectos fusi essent hostes, latentes antea quia post eos occultabantur. clamore autem facto et rege non tradente se remissioni, sed ut bellicum canerent imperante, progrediebantur ordine milites, cum ne ultimi quidem caperent, quia lente ibant ad custodiendos et arcendos eos, qui accederent, mercatum. sublati igitur signis et secundum phalanges exercitu composito, rege praecunte se flexerunt hostes multi: accipientibus autem ordinibus unum Lycaonum dictum, alium occidentalis multitudinis, et solito vehementius illo contra hostes profecto, fugam statim spectare eos cogeruat. traiciante autem rege reliquum exercitum, etiam reliqua hostium multitudo cum fugientibus fugit. cum autem in tergo hostium proficiscentes Graeci, praetereunte etiam agmine mercenario Scythae-

οἱ Ῥωμαῖοι, προηγουμένον καὶ μισθοφορικῶ τῶν Σκυθῶν, παρῆλθον τοὺς μηροειδεῖς ἐκείνους ἀγκῶνας καὶ κατοπιν ἐγένοντο, λόχος Τουρκικὸς καθήμενος ἐν ἀδήλῳ τῇ Ῥωμαϊκῇ παρεμβολῇ προσεπέλασεν, ἐν οὐκ ὀλίγοις ἀνδράσι παραμετρούμενος· οὓς οἱ παραλειφθέντες εἰς φυλακὴν στρατιῶται δεξάμενοι, πρὸ πάντων δ' οἱ Φράγγοι, καὶ ἀγχεμάχος συμπλακέντες καὶ ἰκανῶς ἀνθαμιλληθέντες ἐτρέψαντο, μηδενὸς τῶν ἰσταμένων ταγματῶν Ῥωμαϊκῶν τοῖς Φράγγοις μέχρι καὶ ἀπλῆς ὀρμῆς παραβηθήσαντος. ἐν τούτῳ δὲ ὑπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς τῆς διώξεως· πρὸς ἐσπέραν γὰρ ἦν, ἐπεὶ καὶ ὁ πόλεμος περὶ δέιλην ὀψίαν συνίστατο, ἡρέμα τοῦ στρατοπέδου βαδίζοντος πρότερον καὶ περιέποντος τοὺς ἀσθενεστέρους καὶ πεζοὺς διὰ τὴν τοῦ πολέμου προσδοκίαν, ὡς παρὰ τῶν σκοπῶν ἀπηγγέλλετο. τῇ δ' ἐπαύριον δημοσίᾳ καθίσας f. 192 v. 15 τοὺς ἐαλωκότας τῶν πολεμίων κατεΐδε καὶ τῇ τελευταίᾳ ψήφῳ τούτους παραδοθῆναι προσέταξε, μηδενὸς τὸ παράπαν φεισάμενος, μήτ' αὐτοῦ τοῦ τὴν ἡγεμονικὴν ἀρχοῦντος λαμπρότητα. ὅς καὶ ἀπὸ τῆς ἐσθῆτος (λαμπριμονῶν γὰρ ἦν ἐν τοῖς ὄπλοις καὶ τῇ ἄλλῃ σκευῇ) ἐμαρτυρεῖτο τοιοῦτος, εἰ καὶ πολλῶν 20 λύτρων ἑαυτὸν ὥριον ποιήσασθαι ἐπηγγέλλετο, καὶ Ῥωμαίους αἰχμαλώτους ἑαυτοῦ ἀντιδοῦναι τῷ πλήθει πολλούς.

Τριημερεύσας δ' ἐν τῇ παρεμβολῇ ὁ βασιλεὺς, τῷ προτερήματι τούτῳ κόρον δῆθεν λαβὼν ἢ μεγαλανυχῶν, πολλὴν

rum, praeterissent lunares illas valles et post eos venissent, insidiae Turcarum constitutae in obscuro Graecis castris appropinquarunt, non paucorum hominum numero, quos relictis in praesidio milites excipientes, ante omnes autem Franci et cominus iis conserti et satis certantes verterunt in fugam, nullo adstantium ordinum Graecorum Francis ne ad simplicem quidem impetum auxilio veniente. interea autem reversus est rex a persecutione; sub vesperum enim erat. cum etiam bellum circa vesperum consisteret: quiete exercitu ingrediente antea et curante infirmiores et pedites propter belli expectationem, ut a speculatoribus nuntiabatur. Postero autem die publice constituens captos hostes consideravit et ultimae sententiae iudicium tradi iussit, nemini omnino parcens neque ipsi imperatorum splendorem iactanti, qui quidem etiam vestitu (splendide enim erat vestitus in armis et reliquo apparatu) indicabatur talis, — licet se multis pecuniis se redempturum promitteret et Graecos captivos sui redditurum numero multos.

Tres autem dies versatus in castris rex victoria hac superbus sive iactans se multam securitatem praebuit hostibus ad fugam, ita ut

ἄδειαν δέδωκε τοῖς ἐναντίοις εἰς τὴν ἀποφυγὴν, ὥστε μὴδὲ τῆς λείας ἀποσχέσθαι, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἐλαύνειν καὶ ἀλύπως τὸν δρόμον καὶ περιεσκεμμένως ποιεῖν. ὡς δ' ὁ βασιλεὺς ἀπαναστὰς ἐκεῖθεν πανστρατιᾷ κατόπιν ἐβράδιζε, διεπεραιώθησαν τὸν Εὐφράτην ποταμὸν οἱ πολέμοιοι. ὁ δέ, ὡς ἀπὸ 5 διαστήματος μιᾶς ἡμέρας ἢ καὶ πλείονος τῆς Μελιτηνῆς στρατοπεδευσάμενος, βουλήν βουλευέται λίαν ἀγεννῆ καὶ ἐπίκρημον· καὶ συνέστησεν ἤδη ταύτην, πάντων συνεπινευσάντων τὸ τοιοῦτον προβούλευμα διὰ τὸ λύειν τὴν στρατιάν καὶ τὴν ἐπ' οἴκου ἀπαναχώρησιν ἐπαγγέλλεσθαι. καὶ ἡ σκῆψις, ὅτι περ 10 οἱ πολέμοιοι προτρέχοντες εἰς τὰ πρόσω, καὶ μηκέτι συνελθεῖν εἰς χεῖρας τοῖς Ῥωμαίοις ἰσχύοντες, ἀκατάληπτοι πάντως εἰσὶ, καὶ εἰς κενὸν ὁ δρόμος τοῖς διώκουσιν ἡμῖν παραγίνεται. καὶ διὰ τοῦτο δέον ἐστὶν ἀπόμοιραν περιλειφθῆναι Ῥωμαίων πρὸς ἀντιπαράταξιν ἀξιόχρεων, τὸν δὲ βασιλέα μετὰ τῆς λοιπῆς 15 ὑποστρέψαι δυνάμειος καὶ πρὸς τὰς οἰκίας ἕκαστον ἀποπέμψαι, κάκεινον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλεύουσαν, ὡς ἂν διαναπαυθεῖς ὁ στρατὸς ἰσχυρότερος ἢ πρὸς τὸ ἐπιὸν ἔτος, πολέμου τυχὸν γενομένου ῥαγδαϊότερον δι' ἐπιδημίας τοῦ τῶν ἀλλοφύλων ἐξάρχοντος. 20

Ἐπεὶ δὲ τοῦτ' ὁ ψήφισμα ἐκυρώθη, ἀνάμνησις γέγονε τῷ βασιλεῖ τῶν τοῦ στρατοπέδου κριτῶν. καὶ μετακαλεσάμενος ἡμᾶς μόνους ἐν τῷ δειλιῷ, τὴν τε βουλήν ὡς εἶχεν ἀνεκοινώσατο, καὶ γνώμην ἡμετέραν περὶ ταύτης ἐζήτησε. καὶ

10. περ C.

ne praeda quidem abstinerent, sed et hanc agerent et sine vexatione cursum et caute perficerent. cum autem rex assurgens inde cum toto exercitu a tergo incederet, traiecerunt Euphratem fluvium hostes. ille autem, fere intervallo unius diei sive etiam amplius a Melitene castra ponens, consilium meditatur valde ignobile et praeceps et composuit iam hoc, omnibus probantibus simul tale propositum, quia dimittebat exercitum et domum reditio nuntiabatur: et causa erat, quod hostes procedentes longius neque iam congredi ad manus Graecis valentes, non capi possent omnino, et inanis esset cursus nobis persequentibus: quamobrem opus esse, ut pars comprehenderetur Graecorum ad appositionem idoneam, rex autem cum reliqua recederet vi et domum quemque dimitteret, et ille intraret urbem, ut remissus exercitus validior esset proximo anno, bello orto acriore adventu principis paganorum.

Cum autem haec sententia confirmata esset, memoria oborta est regi iudicium exercitus et arcessens nos solos circa vesperum, consilium quale erat nobiscum communicavit, et sententiam nostram

οἱ μὲν ἄλλοι τῶν δικαστῶν, μαρτυροῦσης μοι τῆς ἀληθείας αὐτῆς (οὐ γὰρ θρυπτόμενός τι λέξω ἢ ἐξαιῶρον ἐμαυτὸν, ἢ σεμνόν τι καὶ παρὰ τῶν ἀνθρώπων θηρείων ἔπαινον· οὐδὲ γὰρ ἐμαυτῷ σύνοιδά τι ζηλωτόν τι καὶ περιδέξιον οὐδ' ὑπε-
 5 ροχῆς τι μέτριον λείψανον· ἀγαπητὸν γὰρ εἰ καὶ τοῖς ἐσχά-
 τοις τῶν λόγου πρὸς μετεχόντων συνταττοίμην) — οὗτοι οὖν οἱ τῆς ἐμῆς τάξεως καὶ κοινωνίας ἢ ἐταιρίας συνεπαιέ-
 ται καὶ αὐτοὶ τοῖς προβεβουλευμένοις γεγόνασι, μόνος δ' αὐ-
 τὸς ἐσιώπων ἰστάμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς συμμετρησάμενος τὸ
 10 ἤρημαῖον τῆς κατ' ἐμὲ παραστάσεως, λόγον ἐξηρημένως ἀπη-
 τρησέ με, καὶ τί μοι τὸ παριστάμενον περὶ τούτων ἐστίν. αὐ-
 τὸς δὲ τερατευσάμενος πρότερον ὥς οὐδέν τι τοῦ πλήθους
 ἐκτὸς δυναίμην εἰπεῖν οὐδὲ καρτερώτερος ὀφθῆναι, κἄν τι
 δοκιμάσω, πάντως ἀποδοκιμασθήσομαι τῆς τῶν πλειόνων ψή-
 15 φον ἐπικρατούσης, αἰεὶ μετὰ πολλῆς ὁ βασιλεὺς τῆς ἐπιμονῆς
 καὶ τῆς ἀμεταθέτου ἐνστάσεως προετρέψατό με τὸ κατὰ λο- f. 193 τ.
 γισμὸν ἀδεῶς ἀνειπεῖν, τὸν θεὸν ἐπιστήσας μοι μάρτυρα. με-
 ταβαλὼν οὖν μὴ ἄρῆσκειν μοι τὴν βουλὴν ταύτην εὐθύς ἐκ
 προουμιῶν ἀπήγγειλον, προσθεὶς ὡς οἱ πολέμιοι οὐ παντληθ
 20 δυσκληρίαν καὶ καταστροφὴν ἐν τῷ πολέμῳ ἐδέξαντο. ἡ γὰρ
 ἐσπέρα ταχὺ καταλαβοῦσα διέσωσεν αὐτούς, καὶ τὸ ἐπὶ τρεῖς
 ἡμέρας ἀνεθῆναι τὴν δίωξιν τὸ δέος τούτοις ἀνεκαλέσατο.
 καὶ τοῦτο δῆλον ἔκ τε τοῦ μὴ καταλειφθῆναι τι τῶν λαφύρων

1. συντάττοιμι C.

de eo petiit. atqui alii quidem iudices, id quod confirmat mihi veritas ipsa, neque enim simulans aliquid dicam aut efferens me, aut amplii quid et ab hominibus captans laudem: neque enim conscius mihi sum rei admiratione dignae et aptae neque modicarum praestantiae reliquiarum. acceptum enim esset, si quis vel ultimis eorum, qui orationis quoquo modo participes erant, me componeret. hi igitur qui ex meo ordine et communione vel societate erant, laudatores et ipsi antea statutis fuerunt: solus ipse silebam adstans. rex autem considerans quietum meae praesentiae responsum (certis verbis) extra morem ex me quaesivit et quid de his mihi constaret. ipse autem cum simularem antea, me nihil procul a multitudine posse dicere, neque validiorem adspici, et si quid probaturus essem omnino improbatum iri, plurimam sententia semper principatum tenente, rex multa cum assiduitate et immutata constantia exhortatus est me, ut quid sentirem sine timore dicerem, deum mihi testem constituens. respondens igitur non placere mihi consilium hoc statim ab initio nuntiabam, adiiciens, hostes non absolutum malum et ruinam in bello accepisse. vesper enim celeriter occupans servavit eos: et cum per tres dies remitteretur per-

αὐτοῦ καὶ προσμπλαῖναι ἡμῖν παροδεύουσι, καὶ τοῦ τῶν
 ἑαλωκότων πλῆθους, ὡς οὐκ ἦν ἐν τοῖς μάλιστα μηδὲ πρὸς
 τοὺς ἑκατὸν ἀποσῶζον ἄνδρας· ὡς εἶναι δῆλον ὅτι τὸ στρα-
 τευμα τούτοις σχεδὸν ἀνεπαισθήτως ἠκρωτηρίασται, ἐπεὶ τῷ
 ἔδδει τοῦτῳ οὐδὲν ἢ τοιαύτη ἦτα, καὶ ὅσαι ταύτη παραπλή- 5
 σαι, δουλῶσαι δεδύνηται· θᾶττον γὰρ ἑαυτοὺς ἀνακαλοῦν-
 ται οἱ στρατευόμενοι, καὶ πάλιν εἰς μάχην ἀποκαθίστανται.
 καὶ διὰ τοῦτο εἴ τις καταλειφθεῖ μοῖρα Ῥωμαίων, ἀγενεῖς
 ἐμφράσεις καὶ διαθέσεις αὐτίκα προσλήψεται, τῆς τοῦ βασι-
 λέως καὶ τῶν λοιπῶν στρατιωτῶν ἀπορραγεῖσα συνόδου, ἐξό- 10
 χως δ' ἀναδαρρήσουσιν οἱ πολέμιοι. καὶ ὅσπερ ἡ δειλία
 τῶν Ῥωμαίων καθίκοιτο, τοσοῦτον ἐκείνοις ἡ τόλμα προαπαν-
 τήσει· καὶ ἑαδίως τῶν ἡμετέρων περιγενήσονται, ἐπεὶ καὶ
 προεκπεφοβημένοι τυγχάνουσιν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ μόνον αὐτοὺς
 ὄραν τοὺς πολεμίους ποιεῖ ὅτε τὴν τοῦ κρατούντος ὄρωσι 15
 μετ' αὐτῶν γενναϊότητα. καὶ εἴπερ ἐκείνους τρέφονται, ἀφω-
 κτος ἡμᾶς καταλήψεται κίνδυνος· οὐ γὰρ οὐ μελήσουσιν οἱ
 Τοῦρκοι μὴ οὐχὶ καταδραμεῖν καὶ ἡμῶν καὶ νίκην διαβήτην
 ἀπεργάσασθαι, διακεκομμένους εὐρηκότες καὶ διεσκορπισμέ-
 νους τῇ πρὸς τὰ οἰκέλα σπουδῇ. “καὶ ἅμα τίς ἡ ἀνάγκη” 20
 ἔφη, “ὦ βασιλεῦ, ἐτι τοῦ ἔτους περὶ ἡμᾶς τοῦ θέρους ὄν-
 τος καταλιπεῖν τοὺς ἐναντίους εἰς τὴν Ῥωμαίων, καὶ πρὸς
 ἀνέσεις καὶ ἀπολαύσεις ἑαυτοὺς ἐκδοῦναι, καὶ μὴ νῦν κακο-

8. τ. C.
 posueris.

11. δ' om C. quo non opus, si supra καταλειφθεῖσα
 17. an γὰρ ἀμελήσουσιν?

secutio, id timorem iis correxit. atque hoc perspicui potest ex eo, quod non relictum est quidquam praedae ibi, et quod implicarunt se nobis praetereuntibus: et ex captorum multitudine eos non potuisse maxime ne circa centum quidem servare viros, ita ut perspicui posset, exercitum his fere sine sensu laesum esse, cum huic genti nihil talis clades et quotquot huic similes sunt subiicere potuisset: celerius enim se revocant milites et rursus ad pugnam constituuntur. et propterea si relinqueretur pars Graecorum ignobiles significationes et dispositiones statim accipiet, a regis et reliquorum militum coniunctione avulsa, valde animum recipient hostes: et quo magis ignavia Graecos assequeretur, eo magis illis fiducia obvenerit et facile nostros superabunt, cum etiam antea timore perculsi sint Graeci et si tantum id eos videntes facit hostes, cum imperatoris cum ipsis nobilitatem videant. atque si illos in fugam vertent, inevitabile nos occupabit periculum: neque enim non curabunt Turcae, quin impetum faciant etiam contra nos et victoriam claram reportent, postquam nos afflictos invenerunt et disiectos studio domesticarum rerum. atque simul, quae est neces-

παθῆσαι, ἔν' εἰς τὸ μέλλον εὐπαθῆσαι δυνάμεθα; διὰ τί δὲ καὶ μὴ ἐκ πολιορκίας αἰρήσομεν τὸ τε ἄστυ τὸ Χλίαι καὶ τὰ ὑπὸ τούτου πολίχνια, ἵνα καὶ οἱ στρατιῶται τῆς ἐκ τῶν λαφύρων ἀφελείας πλησθῶσι καὶ προθυμότεροι γένωνται, καὶ τοῖς ἐναντίοις ἐπέλθῃ δέος, καὶ ἀντὶ πολεμίων αἱ τοιαῦται πόλεις Ῥωμαϊκὴν ἡγεμονίαν πλουτήσωσι, καὶ δυνάμεις ἐφιστάμεναι τὸ ἀντίπαλον ἰσχυρῶς ἀποκρούσονται, καὶ ἡ τῶν Τούρκων πάροδος ἐκ διαστημάτων κατὰ μοίρας ἐρχομένων βραχείας ἀνασταλῆ, καὶ μὴ ὀρμητήριον μᾶλλον καὶ ὄνωσι-
 10 μὸν ἐν τούτοις εὐρίσκη ἀλλὰ πολεμητήριον ἀτεχνῶς, καὶ ἡ διὰ τῆς Μεσοποταμίας ὁδὸς τούτοις ἀνεπιβατος γένηται."

Ταῦτ' εἰπόντος μου πρὸς τὸν βασιλέα, εἰσῆει τούτῳ μέχρι βᾶθους ὁ λόγος ὥσπερ τις σπόρος εἰς εὐγῶ καὶ ἐρίβωλον γῆν, καὶ μεταθέμενος εὐθὺς τῆς προσωτέρω φεροῦσης ἤψατο, ἕως τὸν Εὐφράτην διαπεραιωθεὶς τοὺς πολεμίους εἰς τὰ σφέτερα βαδίζειν παρέπεισε· περὶ τὰς ὄχθας γὰρ τοῦ ποταμοῦ στρατοπεδενούμενοι ἦσαν, παραδοκοῦντες τὴν τοῦ βασιλέως ἀπαναχώρησιν. εἶχον μὲν οὖν ἐλπίδες ἅπαντας στρατηγίας μεγίστης καὶ λαφυραγωγίας ἐκ τῆς τῶν εἰρημένων f. 193. v.
 20 κάστρων ἀλώσεώς τε καὶ παραστάσεως· ἡ δ' ἐλαίνουσα τὰ Ῥωμαίων εἰς τὴν κατοπιν ἀκληρία οὐκ εἶα πέρας ἐπιτεθῆναι συννετοῦ διατάγματος. ὡς γὰρ ὁ βασιλεὺς εὐθὺς τῆς Ῥωμα-

1. ἀκληρίαν C.

situdo, inquietabam, rex, adhuc anno circa aciem aetatis versante, relinquendi hostes in Graecorum terra et remissioni se et voluptatibus tradendi neque nunc laborandi, ut futuro tempore felices esse possimus. cum autem neque oppugnatione capiemus urbem Chliat et oppida eius, ut etiam milites praedae utilitate expleantur et promptiores fiant, et hostibus obveniat timor, et pro hostibus hae urbes Graeco imperio fruuntur et vires instantes contrarios fortiter repellant: atque Turcarum iter ex intervallis partibus proficiscientium parvis detineatur, neque locum firmum et commeatum in his reperiat, sed defensum locum prorsus, atque via per Mesopotamiam ferens his inaccessibilis fiat."

Postquam haec dixi ad regem, incessit huic usque ad profundum oratio, quasi seges in bonum et feracem terram. et sententiam mutans statim viam quae in directum ferebat inivit: donec Euphratem transgressus hostes ad sua abire coegit. circa ripas enim fluminis in castris erant, exspectantes regis reditum. alebant igitur spem omnes expeditionis maximae et praedae agendaee expugnatione et impetu ditorum castellorum. sors autem quae res Graecorum in posterum malum pellit, non passa est finem constitui prudentis imperii, cum enim

νοπόλεως ἐλαύνων ἐφαίνετο, ἐξ ἧς ἡ πρὸς τὸ Χλίαι κάθοδος διὰ στενωπῶν ἐπιγίνεται, μεταστρέψας τὴν γνώμην καὶ τὰς ὁημαίας ἐν ἄριστορᾷ ποιησάμενος, περιπλανώμενον ἀφῆκε τὸ στρατόπεδον, τὴν ἄρισμένην ἀταρπὸν ἐν δεξιᾷ προερχόμενον, ἕως φῆμη καταλαβοῦσα μετήγαγεν αὐτὸ πρὸς τὴν καινοτο-5 μηθεῖσαν τῷ βασιλεῖ. κατελθόντες οὖν ἀποτόμους τινὰς καὶ κρημνώδεις ὁδοὺς, ἐν βαθεῖ τόπῳ τὸν βασιλέα κατασκηνώσαντα εὐρομεν ἐκεῖσε, τὴν πρώτην βουλήν ἐπὶ κακῷ τῶν Ῥωμαίων ἀκλεῶς ἀνανεωσάμενον. διελὼν γὰρ διχῆ τὸν στρατόν, παρέδωκε τὸ ἰσχυρότερον μέρος τῷ Φιλαρέτῳ, ἀνδρὶ 10 στρατιωτικὴν μὲν ἀνυχοῦντι περιοπήν, αἰσχροῦ δὲ βίου καὶ διαβεβλημένου τυγχάνοντι, καὶ τῷ ἔθνει μαχέσασιν μὲν διαφόρως, ἐν δὲ τοῖς μεγίστοις καταπολεμηθέντι καὶ καταφρονηθέντι ὡς τὸ εἶκός, οὐ μὴν ἀπεχομένῳ τούτων, ἀλλ' ἐπιτρέχοντι τὴν ἡγεμονίαν διὰ φιλοκερδείας καὶ φιλοδοξίας 15 ὑπόθεσιν.

Καὶ ταῦτα μὲν τοῦτον τὸν τρόπον ἐπράχθησαν, τῶν δὲ βορειοτέρων μερῶν ὁ βασιλεὺς ἐπελάβετο δι' εὐρεσιν χιόνος καὶ ἰδάτων ψυχρῶν· ἀκρατῶς γὰρ εἶχετο τούτων, τὸ σῶμα κατὰ πολὺ διαθερμαινόμενος. διὰ ταῦτά τοι καὶ ἠναγκάσθη 20 τὴν ὁρμὴν ἀλλαχόθεν ποιῆσαι καὶ φυλακὴν ἐπιστῆσαι, ὥσγε ᾤετο, καὶ τοῖς ἐναντίοις ἀντίπρωρον δύναμιν. καὶ τῷ μὲν Φιλαρέτῳ πόλεμον ἔνοπλον ἐγκατέλιπεν, εαυτῷ δὲ καὶ τοῖς

rex contra Romanopolin proficiscens appareret, ex qua descensio ad Chliat angustiis fit, mutans sententiam et signa in sinistro cornu constituens oberrantem dimisit exercitum et definitam viam a dextra procedentem, donec fama eos occupans reduxit eum ad viam a rege novatam: degredientes igitur praeruptas quasdam et praecipites vias in profundo loco regem castra habentem invenimus ibique primam sententiam malo Graecorum ingloriose reficientem. dividens enim bifariam exercitum tradidit validiorem partem Philareto, viro militarem iactanti circumspicientiam, vitae autem turpis et accusatae, et qui eximie cum populo pugnaverat, in maximis autem reiecto et despecto ut par erat, tamen non abstinente his, sed affectante imperium propter avaritiae et vanitatis propositum.

Atque haec quidem hoc modo facta sunt. septentrionales autem partes rex occupavit propter repertam nivem et aquas frigidas: impotenter enim tenebatur his corpus diu calore perfusum. propterea quidem etiam coactus est impetum aliunde facere et praesidium constituere ut quidem censebat, et hostibus contrariam vim, et Philareto bellum armorum reliquit, sibi autem et qui cum eo erant bellum quod ex loco

συνοῦσι τὸν ἐκ τῆς δυσχωρίας οὐχ ἦττονα. διελθὼν γὰρ διὰ
 πολλῶν τραχηῶν καὶ δυσβάτων λόφων εἰς τοὺς λεγομένους
 Ἀνθίας μετὰ τῆς ὑπολειφθείσης αὐτῷ στρατιᾶς κατεκομίσθη.
 ἔστι δ' ὁ τόπος ἐξ ὑπῳρειῶν μεγάλων ὄρων πεδινός τε καὶ
 5 εὐδρος, καὶ ταῖς δυσχωραῖς ἐνειλημμένος ψυχαγωγίαν οὐχ
 ἥμιστα τοῖς καταίρουσιν ἐν τούτῳ ἐνίησι, ποηφόρος ἄμα καὶ
 αἰτοφόρος τυγχάνων καὶ οἶον ὄμφαλός ἢ ταμειῖον τῆς γῆς
 ἐκείνης καὶ πεδίον τρυφῆς. ἡμέρας οὖν ἐκεῖσε στρατοπεδεύ-
 σάμενος ὁ βασιλεὺς, καὶ τὸν Ταῦρον τὸ ὄρος, τὸν παρὰ τοῖς
 10 ὄγχωροιῖς καλούμενον Μούζουρον, ὑπερβὰς ἐπιπόνως εἰς τὴν
 Κελεσίνην χώραν κατήντησε, διαβὰς τὸ δεῦτερον τὸν Εὐφρά-
 την ποταμόν, κατὰ τοὺς ἀρκτώους πρόποδας τοῦ Ταύρου
 παρὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο παραρρέοντα, καὶ διαιροῦντα τότε ὄρος
 καὶ τὴν Κελεσίνην ὥσπερ μεθόριον. ἐν ταύτῃ οὖν ἡμέρας
 15 τινὰς ἀυλισθέντος τοῦ στρατοπέδου, φήμη τις εἰσερρῶη τὸν
 ὑπολειφθέντα στρατὸν εἰς τὴν τῶν Τούρκων ἀντίστασιν μάχῃ
 καὶ πολέμῳ κραταιῶς ἠττηθῆναι καὶ πολλοὺς ἀπολέσθαι, τοὺς
 δ' ὑπολοίπους περὶ τὸν Ταῦρον διασωθῆναι τὸ ὄρος, ἔγγι-
 στά που τοῦ πολέμου γεγεννημένου, καὶ πού τινας σποράδας
 20 εἰς τὴν παρεμβολὴν εἰσιέναι, καὶ ἄλλους οὐκ ὀλίγους ἐλπίζε-
 σθαι. ἦν δὲ οὐ ψευδής, ὡς ἀληθίμως κἀνταῦθα τὸ Ἡσιό-
 δειον, ὅτι φήμη δ' οὐπω πάμπαν ἀπόλλυται, ἦντινα πολλοὶ

1. διελὼν C.

2. τραχηῶν C.

11. κελεσίνην C.

importuno fit, non minus: transgressus enim per multos asperos et
 invios colles ad vocatos Anthias cum relicto sibi exercitu delatus est. est
 autem locus ex iis quae sub magnis montibus sita sunt aequus et aqua
 refertus et viis importunis circumcinctus, oblectamenta non minime
 iis qui in hoc degrediantur affert, herbis abundans simul et frumento et
 quasi umbo sive thesaurus illius terrae, et campus luxuriae. dies (numerus
 deest) igitur ibi manens rex et Taurum montem, qui apud incolas vo-
 catur Muzurus, transgressus laboriose, in terram Keleusinam venit,
 postquam transit iterum Euphratem fluvium sub pedibus septentrionalibus
 Tauri partem illam praeterfluentem, et dividentem et montem et Ke-
 lesinam quasi finem: in hac igitur dies nonnullos cum mansisset exer-
 cicitus, fama quaedam influxit, nimirum relictum exercitum in Turcarum
 oppositione pugna et bello violenter devictum esse et multos cecidisse:
 reliquos autem circa Taurum servatos esse montem, cum proxime bel-
 lum factum esset, et quosdam dispersos in castra ingredi, et alios non
 paucos exspectari. erat autem non falsa, ita ut verum sit etiam hic
 Hesiodaeum illud. „fama omnino non inanis est, quam multi homines
 dictitant: dea certe quaedam est et ipsa.“ — confecti enim animis
 Graeci metu Turcarum cum a regis et reliqua discepti essent multi-

λαοὶ φημίζουσι θεὸς νῦτις ἐστὶ καὶ αὐτῆ. προκατειργασμέ-
νοι γὰρ ὄντες τὰς ψυχὰς οἱ Ῥωμαῖοι τῷ φόβῳ τῶν Τούρ-
κων, ὡς τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ λοιποῦ διεργάγησαν πλήθους
καὶ εἰς ὄρμας τῶν ἐναντίων καὶ φανακισμοὺς ἐξ ἐπιδειξέως
πολεμικῶν περιέστησαν, ποτῆας πλησθέντες καὶ τὰς ψυχὰς κα-
5 τασισθέντες κατόπιν τοῦ βασιλέως ἐβάδιζον, ἀφέντες τοὺς
τόπους ἐκείνους ὧν τὴν φυλακὴν ἐπετρέπησαν, ἕως κατὰ μι-
1. 194r. κρον εἰς τοὺς εἰρημένους Ἀνθίας κατήτησαν. ἔνθα τῶν πο-
λεμίων φανέντων ἐξ οὐραγίας, μηδὲν εὐγενὲς καὶ ἄξιον λόγου
φρονήσαντες αἰσχρὰν τὴν φυγὴν καὶ πρὸ τοῦ ἀγωνίσματος 10
εἶλοντο, καὶ περιχυθέντες τὸν Ταῦρον, δὴ μὲν ἐκ ποδὸς σί-
δὲ διὰ τῶν ἵππων, ἀποσκεδασθέντες εἰς τὴν Κελεσίην κα-
τήτησαν, τῶν πολεμίων πάσης τῆς τούτων κυριευσάντων
ἀποσκευῆς καὶ τινῶν ὀλίγων, ὅσοι τῆς φυγῆς τὴν ἐπιτομωτέ-
ραν ἑαυτοῖς οὐκ ἐπραγματεύσαντο.

15

Ταῦθ' οὕτω συμβεβηκότα πόλυν ἐνήκαν τῷ βασιλικῷ
στρατοπέδῳ καὶ αὐτῷ τῷ βασιλεῖ τὸν ἐναγώνιον θόρυβον, τὸ
μὲν τῆ τῶν οἰκείων ἤτη σκυθροπάσασιν οὐ μικρῶς, τὸ δὲ
καὶ τὴν τῶν ἐναντίων ἐπιφορὰν προσδοκήσασιν ὡς ἂν φουση-
θέντων ἐκ τῆς παλινοτρόπου ταυτησὶ νίκης, καὶ δυναμένων τῷ 20
ὑπολελειμμένῳ πλήθει δι' ἐρήμωσιν τοῦ κρατίστου μέρους
ἐπιθέσθαι πρὸς πόλεμον. καὶ ἦν οὐκ ἀπὸ τρόπου τὸ προσ-
δοκώμενον. καὶ γέγονεν ἂν τοῦτο, εἰ μὴ ὁ Ταῦρος τὸ ὄρος
ἀπήνησε τούτοις ὑψηλὸς ὧν κατὰ πολὺ καὶ τραχὺς καὶ δυσ-

1. φημίζουσι C.

7. ἐπετρέπη C.

tudine et ad impetum hostium et dolos ostentationis causa militari modo adstarent, trepidatione impleti et animis concussi, post regem procedebant, relinquentes loca illa, quorum custodia iis credita erat, donec brevi ad dictos Anthias venerunt: ibi cum hostes apparerent a tergo, nihil nobile et memorabile meditati turpem fugam et quidem ante certamen ceperunt et circumfusi Taurum alii pedibus alii equis dispersi ad Kelesinam venerunt, cum hostes omnibus horum potirentur impedimentis et nonnullis paucis, qui fugae breviorē viam sibi non comparassent.

Haec ita facta multam iniecerunt regio exercitui et ipsi regi militarem turbam, cum et suorum cladem aegre ferrent non parum; et hostium etiam impetum exspectarent, quippe qui se iactarent propter reversam hanc victoriam et possent relictæ multitudini propter orbationem optimæ partis instare ad bellum: neque inane erat exspectatum: et factum esset hoc, nisi Taurus mons obstitisset his, altus plerumque et asper et invius et declivis et qui possit exercitum

διεξόδευτος καὶ κρημνώδης καὶ δυνάμενος στρατὸν διασκαδάσαι καὶ παραστῆσαι ἀσύντακτον καὶ τὰς ὄπλᾳς ἐπιτρῖψαι τῶν ἵππων· ὅπερ καὶ ἐφ' ἡμῶν προσυμβέβηκε. καὶ ἡ τοῦ βασιλέως φήμη περιδεῖς αὐτοὺς ἀπειργάζετο. διὰ ταῦτα 5 καὶ τὴν μὲν ὁρμὴν τοῖς ἐναντίοις ταυτὶ διεκώλυσεν· ὀπισθόρμητοι δὲ γενόμενοι μεθ' ἧς ἐκράτησαν λείας ἐπὶ τὸ δυντικὸν μέρος, ἄνωθεν τῆς Μελιτηνῆς διαπεραιωθέντες τὸν Εὐφρύτην, εὐθὺ τοῦ θέματος Καππυδοκῶν κατὰ τὸ εἰθισμένον αὐτοῖς ἀκρατῶς ἤλαυνον, καταληγζόμενοι μὲν τὸ προστυχόν 10 ἐξ ἐφόδου, ἐφορμῶντες δὲ πανστρατιᾷ κατὰ τῆς τοῦ Ἴκονίου πολιτείας· ἦν γὰρ τότε πλήθει τε καὶ μεγέθει ἀνδρῶν τε καὶ οἰκιῶν καὶ τῶν ἄλλων χρηστῶν καὶ ζηλωτῶν διαφέρουσα, καὶ ζώων παντοδαπῶν γένη τρέφουσα.

Προσκαρτερήσας ὁ βασιλεὺς εἰς Κελεσίην ἐφ' ᾧ τοὺς 15 διασωθέντας εἰς τὴν παρεμβολὴν ὑποδέξασθαι, ἵνα μὴ καταλαμβανόμενοι σποράδες ἐξ ἐρήμης ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων ἀπόλωνται, κατόπιν τῶν ἐναντίων ἐν τῷ ὑποστρέφειν ἐγένετο. ἐπεὶ καὶ κρίσιν ἐπέστησε μεταξύ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ στρατηγοῦ, εἰ καὶ οὐδὲν κατ' οὐδενὸς ἀπεφάνθη, ψηφισαμένων μὲν 20 διάφορα τινῶν καὶ γνωματευσάντων, ἐμοῦ δὲ καταγρόντος διὰ προπέτειαν καὶ ἀμφοτέρων ἐν ἀμφοτέροις ἀσθένειαν, ὅτι πλὴν τοῦ βασιλέως οὐδὲν ἔστι τὸ συνιστῶν τοῖς Ῥωμαίοις τὸν πόλεμον, εἰ μὴ που δεήσει πρὸς ἀλλήλων ἐριστικῶς διαμάχεσθαι.

21. δι' ἀπροπέτειαν C.

dissipare et reddere dissolutum et ungalas conficere equorum; id quod etiam nobis antea contigerat. atque regis fama valde timidos eos reddidit: propterea etiam impetum quidem hostibus haec impediverunt. reversi autem cum praeda quam obtinuerant ad occidentalem partem supra Melitenen traicientes Euphratem contra provinciam Cappadocum ex more suo incontinenter proficiscebantur, praedantes quod iis obviam iret, primo impetu, et aggredientes toto cum exercitu Iconii civitatem: erat enim tum multitudine et magnitudine virorum domorumque et ceterorum quae necessaria sunt et optata, praestans, et animalium omnium genera alebat.

Durans rex Kelesinae, ut servatos in castra reciperet, ne comprehensi sparsim propter solitudinem per Armenios perirent, a tergo hostium recedens venit, cum etiam iudicium constitueret inter populum et imperatorem, licet nihil de ulla re censeretur, cum sentirent diversa quidam et putarent, ego autem censerem propter temeritatem et utrorumque in utrisque infirmitatem, praeter regem nihil esse, quod Graecis bellum firmaret, nisi forte inter se certare deberent.

Μέλλοντος οὖν τοῦ βασιλέως διὰ τοῦ καλουμένου πολι-
χνίου Κεράμου πρὸς τὰς ὄχθας τοῦ Εὐφράτου μέχρι Μελι-
τηνῆς τὸν οἰκεῖον διαβιβάσειν στρατὸν, ἀσύμφορον πάλιν τοῦτο
αὐτὸς προπετυσάμενος ἐξεφώνησα, ὡς μὴ ἀναγκαῖον ὄν τῶν
τοιούτων μερῶν φροντίζειν ἡμᾶς προηρηγμένων ὄντων καὶ 5
περιηρηγμένων πᾶσαν τὴν εὐκοσμίαν αὐτῶν ἐκ διαφορῶν ἐπι-
δρομῶν, ἀφ' ὧν καὶ σπάνις ὀλεθρία συναντήσει καὶ κατατή-
ξει τὸ στράτευμα. καὶ ἅμα χρονίσει διὰ στενωπῶν τοσοῦτων
βαδίσαι μέλλον, καθ' ἓν τῶν ὑποζυγίων ἠγυγκασμένων καὶ
τῶν ἀνθρώπων διέρχεσθαι. καὶ τούτου μελήσειν ἐξεῖπον εἰ- 10
κός, ὅπως ὡς τάχιστα τοῖς ἀπαθείσι καὶ ἔτι τὴν σύστασιν
ἔχουσι θέμασιν ἐπιστῶμεν κἀκεῖνα τῆς τῶν ἐναντίων διατη-
ρήσωμεν λώβης. ταύτης ἰσὺν τῆς γνώμης κεκρατηκυίας, διὰ
τῆς Κολωνείας καὶ τῶν Ἀρμενιακῶν θεμάτων μέχρι Σεβα-
στείας ὁ βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι διεληλύθεν. ἐκεῖσε 15
δὲ μεμαθηκῶς ὡς οἱ Τούρκοι προήεσαν ἐπὶ Πισιδίαν καὶ
Λυκαονίαν ἐλαύνοντες καὶ ὡς εἰς σκοπὸν ἀποτεινόμενοι τὸ
Ἰκόνιον, ὄρησε καὶ αὐτὸς κατ' οὐρὰν ἐλαύνειν αὐτῶν μέχρι
τῆς λεγομένης τοῦ Ἡρακλέος κομποπόλεως. ἐνταῦθα δὲ μεμα-
θηκῶς ὡς οἱ Τούρκοι τὴν τοῦ Ἰκονίου πολιτείαν καταστρε- 20
ψάμενοι χρονίσει ταύτη οὐκ ἀπεθάρρησαν, δεδιότες τὴν τοῦ
βασιλέως κατ' αὐτῶν ἐπιδιώξιν, ἀπόμοιραν μὲν τινα τῶν τα-
ξ. 194 γ. γμάτων εἰς Κιλικίαν ἐξέπεμψεν, ἐνωθησομένην τῷ τῆς Ἀντιο-

7. κατήξει C, καθέξει interpres.

Cum igitur vellet rex per oppidum, quod vocatur Keramum, ad
ripas Euphratis usque ad Melitenen suum traducere exercitum, non
utile rursus hoc ego aulax significavi: non esse necesse nos curae
tales partes, quae desertae essent et spoliatae omni ornatu variis in-
cursionibus: ex quibus etiam inopia pernicioosa occursura et obten-
tura esset exercitum, simulque cunctari oporteret exercitum per tan-
tas angustias processurum, cum singula iumenta coacta essent et ho-
mines transire: atque hoc curare dixi decere, ut quam celerrime inta-
ctis et etiamtum compositis provinciis instarem illasque tueremur
ab hostium dedecore. hac igitur sententia principatum obtinente per
Coloneam et Armeniacos provincias usque ad Sebastiam rex cum ex-
ercitu pervenit. ibi autem cum audivisset Turcas processisse contra
Pisidiam et Lycaoniam profectos et quasi ad metam contententes Ico-
nium, profectus est et ipse a tergo veniens eorum usque ad vocatum
Herculis oppidum. ibi autem cum audivisset, Turcas Iconii civitate
eversa versari ibi non ausos esse, cum metuerent regis contra se per-
secutionem, partem quandam ordinum in Ciliciam emisit, ut coniunge-

χείας δουκὶ τῷ Χατατουρίῳ, ἀνδρὶ γενναίῳ καὶ πολλὰ ἐπιδει-
 ξαμένῳ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ τὰ γνωρίσματα πρότερον, προδε-
 ξαμένῳ δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς Μοψουεστίαν ἀπαντῆσαι
 ὡς τάχος καὶ τοῖς Τούρκοις ἐκεῖθεν παροδεύουσι συμμαίξαι
 5 πολεμικῶς, ἅτε καὶ τῶν ἐν τοῖς ὄρεινοῖς τῆς Σελευκείας κα-
 τοικούντων Ἀρμενίων προδιορισθέντων ἐν τοῖς στενωποῖς τοὺς
 Τούρκους καταδραμεῖν καὶ κακῶσαι κατὰ τὸ ἐγγωροῦν. καὶ
 γὰρ τὴν ἐπάνοδον δέισαντες οἱ πολέμιοι διὰ τὸ πνθίσθαι
 περὶ τῆς τοῦ βασιλέως ἐπιδημίας, διὰ τῶν τῆς Σελευκείας
 10 ὄρων ἐπορεύθησαν, καὶ εἰς τὴν τῆς Ταρσοῦ πεδιάδα κατη-
 κοντίσθησαν. ἔνθα παρὰ τῶν Ἀρμενίων συγκυρηθέντες τὴν
 λαφυραγωγίαν πᾶσαν σχεδὸν ἀπέβαλον. αὐτοὶ δὲ διασωθέν-
 τες μοχθηρῶς ἐπέτεινον τὸν δρόμον, ἐφ' ᾧ διελθεῖν δι' ὅλης
 τῆς Κιλικίας καὶ εἰς τὰ τοῦ Χάλεπ προσιμῆσαι ὄρια. προεν-
 15 τυχόντες δ' ἀλλήλοις οἳ τε παρὰ τοῦ βασιλέως πεμφθέντες
 καὶ ὁ τῆς Ἀντιοχείας στρατὸς μετὰ τοῦ δηλωθέντος ἡγεμόνος
 αὐτῶν, ἐώρων τοὺς ἐναντίους κατὰ τινὰς μετρίους ἀριθμοὺς
 προϊόντας, αὐτοὶ κατὰ τὴν πόλιν Μοψουεστίας αὐτοῖς ἐφε-
 δρεύοντες. πρόεμνοι δὲ τὸν καιρὸν τῆς εἰς αὐτοὺς ἐπιθέ-
 20 σεως προφάσει τοῦ μὴ σποράδας ὄντας αὐτοὺς διασκευασθῆ-
 ναι ποιήσωσι, καὶ περιμέναντες ἕως ἂν ἐπὶ παρεμβολῆς
 ἀθροισθῶσι, μεγάλης νίκης καὶ στρατηγίας ἀπέτυχον. μα-
 θόντες γὰρ οἱ πολέμιοι ἕξ ἐαλωκότων τινῶν τὴν εἰς Μοψουε-
 στίαν τῶν Ῥωμαίων συνάθροισιν, μηδὲ μικρὸν ἐγχερόντες

9. σελευκείων C.

retur duci Antiochiae Chataturio, viro nobili et qui multa ostenderat
 virtutis suae signa antea et iussus erat antea a rege Mopsuestiam ad-
 venire quam celerrime et cum Turcis inde procedentibus manus conse-
 rere bello, cum etiam Armeniis in montibus Seleuciae habitantibus an-
 tea imperatum esset, ut in angustiis Turcas aggrederebantur et vexarent
 quam possent maxime. etenim iter veriti hostes cum audivissent de
 regis profectioe per Seleuciae montes profecti sunt, et in Tarsi
 campo conficiebantur, ubi ab Armeniis deprehensi praedam omnem fere
 amiserunt: ipsi autem servati aegre persequabantur cursum, donec per-
 venirent per totam Ciliciam et appropinquarent Chalepi finibus. con-
 venientes autem invicem et qui a rege missi erant et Antiochensis ex-
 ercitus cum renunciato duce videbant hostes numeris quibusdam mo-
 dicis progredi, ipsi apud urbem Mopsuestiam iis insidiantes: emitten-
 tes autem occasionem eos aggrediendi praetextu ne sparsos se dissi-
 pari paterentur, et exspectantes, donec in castra coacti essent, ma-
 gnam victoriam et expeditionem perdiderunt. cum enim cognovissent

καὶ διαναπαύσαντες ἑαυτοὺς εἰς ἣν τεθείκασιν ἐν τῇ Βλατι-
 λιβάδι παρεμβολὴν ᾤχοντο, διὰ τῆς νυκτὸς ὑπερβάντες τὸ
 Σαρβανδικὸν ὄρος καὶ εἰς τὰ τοῦ Χάλεπ ἐπελάσαντες ὄρια.
 ἀπρακτῆσάντων οὖν τῶν ἐν Μοψουεστία, καὶ μὴ εὐρηκότεων
 τοὺς ἐναντίους εἰς ὅπερ ἤλπισαν καταγώγιον, ἀνία μὲν κατέ-
 5 σχε τὸν βασιλέα πυθόμενον· ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτὸς μικρὸν ἄπο-
 θεν τῆς ἐν Σελευκείᾳ Κλαυδιουπόλεως καταστάς περὶ τῆς τῶν
 πολεμίων ἐμεμαθῆκει φυγῆς, ὀπισθόρμητος γέγονεν, εὐθὺς
 μὲν τῆς βασιλευσύσης ὡς καὶ τοῦ μετοπώρου προϊόντος κα-
 τεπειγόμενος, ἕτερον δὲ λαὸν εἰς τὰ κατόπιν καταλιπὼν διὰ
 10 τὸ καὶ ἑτέρους Τούρκους καταληγέσθαι τὴν Ῥωμαϊκὴν γῆν,
 κατὰ φατρίας καὶ μοίρας διαιρουμένους, καὶ κατατρέχοντας
 καὶ τὸ προστυχὸν ἀφανίζοντας. εἰσιόντος οὖν τοῦ βασιλέως
 ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐπ' οἴκου καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ στρατεύ-
 ματος γέγονε· καὶ τὸ ἔτος ἐτελεύτη ἐκέينو, ἰνδικτιῶνος ἐνι-
 15 α. 1070 σταμένης ἢ τοῦ ξφροῆ ἔτους, ὅτε καὶ τὸ μέγιστον ἱερὸν τῶν
 Βλαχερωῶν ἕως ἐδάφους ἐπυρπολήθη.

Ἐπεὶ δὲ τὸ ἔαρ ὑποφαίνεσθαι ἤρξατο, ἐσκέψατο τῆς βα-
 σιλίδι παρεῖναι ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ στρατοῦ
 πρὸς τὴν ἐσίαν ἐνὶ τῶν προεχόντων ἐμπιστεῦσαι Ῥωμαίων. 20
 προκρίνας οὖν Μανουὴλ πρωτοπρόεδρον τὸν Κομνηνόν, καὶ
 τῷ τοῦ κουροπαλάτου τιμήσας ἀξιώματι, στρατηγὸν τοῦ πο-
 λέμου καὶ ἀρχηγὸν τοῦ στρατεύματος ἀποδείκνυσι. τὸ δ'

ex captis quibusdam Graecorum Mopsuestiae conventum, non parum
 morati et se reficientes in castris quas posuerant Blatilibade, abierunt
 per noctem, transgressi montem Sarbandicum et ad Chalepi profecti
 fines. cum igitur qui Mopsuestiae essent nihil agerent neque hostes
 deprehendissent in quibus latebris speraverant, aegritudo obtinuit re-
 gem postquam haec audivit. cum autem et ipse paulum a Claudiopoli
 urbe Seleuciae se constituens hostium audivisset fugam, reverti coepit
 regiam versus, cum etiam auctumnus procederet iter accelerans, et
 aliam reliquens a tergo manum quia etiam alii Turcae praedabantur
 Graecam terram secundum gentes et partes divisi et incurrentes et
 quae obviam essent delentes. cum igitur rex Constantinopolin intra-
 ret, domi etiam reliquus erat exercitus: et annus desiit ille, indictione
 VIII. instante anni 6578: quando etiam maximum templum Blacherna-
 rum usque ad solum igni concrematum est.

Cum autem ver apparere coepisset, statuit regiae adesse rex et
 imperium exercitus contra orientem alicui nobilium credere Graecorum:
 eligens igitur Manuelem maximum praesidem Comnenum, et Curopa-

ἐντεῦθεν τὰ προσάντη καὶ δυσχερῆ τῇ Ῥωμαίων βασιλείᾳ συνήνησεν.

Ἐξίων οὖν ὁ προβεβλημένος εἰς τοῦτο, εἰ καὶ νέος τὴν ἡλικίαν ἐτύγγανεν, ἀλλὰ γε πεπλανημένον οὐδὲν οὐδ' ἀπαγὸς
 5 καὶ μερικαιῶδες ἐνεργῶν κατεφαίνετο. πολὺν δὲ λόγον ποιούμενος τῶν εἰκότων τὰς τε δυνάμεις συνηθροίκει καὶ τῇ
 Καισαρέων πασίρρωμος ἐπεφοίτησεν, οὐ μόνον τὰ τοῦ στρατοῦ
 καδισιῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐνομίας προσηκόντως φροντί-
 ζων, καὶ τοὺς ἀδικοῦντας τῶν στρατιωτῶν ἐκτίσει καὶ προ-
 10 στίμοις τῆς ἀτασθαλίας καθυποβάλλων. πολέμοις δὲ τισιν ἐντυχὼν νικητῆς ἀναπέφηνε, καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ εὐδοξίαν ἤδη πλατύνειν καὶ μεγαλύνειν διηγωνίζετο. ἀλλ' ὁ κρατῶν
 ταυτὶ τὰ προτερήματα πυθθανόμενος εὐθυμὲν μὲν ἐρέκει, ἐνθυμεῖσθαι δέ τι παρὰ τὴν ὀρωμένην ὄψιν οὐκ εἶχε τις
 15 ἀντειπεῖν. ὁμως δ' οὖν, ἵνα τὴν τῆς Ἰεραπόλεως πολιορκίαν ἀποσοβῆσθαι καὶ τὴν πιέζουσαν τοὺς ἔνδον σιτοδείαν παραμυθῆσθαι, μοῖραν οὐκ ἐλαχίστην τοῦ στρατοπέδου ἀποτεμόμενος ἐκείσε κατὰ Συρίαν ἀπελθεῖν διαφρίσατο, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον τῆς ἐκ τούτων ἰσχὺς τὸν στρατηγὸν ἀπεστέρησεν.
 20 εἰς δὲ Σεβάστειαν παραγενομένου τούτου μετὰ τῶν ὑπολειμμένων δυνάμεων, καὶ περὶ τὸ ἄστυ στρατοπεδεύσαντος, ἐπῆλθε τις πληθὺς Οὐννικὴ πόλεμον τούτῳ καὶ μάχην ἀναρριπίζουσα. ἐξίοντος δ' αὐτοῦ συνέστη μὲν καρτερὰ διαμάχη,

lati honorans dignitate, imperatorem belli et ducem exercitus roddit. inde autem res adversae et difficiles Graecorum regno acciderunt.

Egrediens igitur creatus ad hoc, licet iuvenilis esset aetate, at certe incerti nihil neque infirmi et iuvenile agens conspiciebatur: multam autem rationem habens necessariorum et exercitus coegerat et Caesareae validissimus appropinquavit, non solum quae ad exercitum pertinent constituens sed etiam legum ordinem apte curans et peccantes milites castigationi et poenis peccati subiiciens: in bella autem quaedam incidens victor apparuit, et famam suam iam divulgare et augere contendebat. sed imperator has victorias audiens, bono animo esse videbatur, excogitari autem quidquam praeter vultum apparentem, non poterat quisquam econtra dicere: tamen igitur ut Hierapolis oppugnationem opprimeret et frumenti inopiam quae intus versantes premeret, placaret, partem non minimam exercitus abscindens ibi in Syria abire decrevit: et hoc modo horum robore imperatorem privavit. cum autem Sebastiam hic advenisset cum relictis viribus et circa urbem castra haberet, obvenit multitudo quaedam Hunnorum, bellum huic et pugnam excitans. cum ille egrederetur, constitit vehemena

φαντασίαν δὲ φυγῆς δεδωκότων τῶν ἐναντίων, οἷα τὰ του-
των μηχανήματα καὶ συνθήματα, ἐπεὶ διασκεδασθέντες οἱ
Ῥωμαῖοι ἐδίωκον, ὑποτροφῆς αἰφνιδίου εὐθύς γενομένης
ἐκείνων παλίντροπος ἢ συμπλοκὴ γέγονε, καὶ πολλοὶ μὲν ἐά-
λωσαν, πλείους δὲ μαχαίρας ἔργον γεγόνασι, συνεάλω δὲ τοῖς 5
ἄλλοις καὶ αὐτὸς ὁ τοῦ πολέμου τὴν στρατηγίαν ἐπέχων. σὺν
τοῖς ἄλλοις δὲ καὶ αὐτῆς τῆς παρεμβολῆς παράστασις καὶ
διασκέλευσις γέγονεν. καὶ εἰ μὴ τὸ ἄστυ πλησίον ὄν τοὺς
πλείστους διέσωσε, πανστρατιᾷ ἐκινδύνευσεν ἂν ἡ τῶν Ῥω-
μαίων ἡλικία πᾶσα, ὅση πρὸς τὴν ἐνταῦθα ἐκστρατείαν συ- 10
νέδραμε.

Τῆς φήμης δὲ ταύτης καταλαβούσης τὸν βασιλέα, πολ-
λὴ τις ἀνία κατέσχε καὶ αὐτὸν καὶ ὅσοι τὰ Ῥωμαίων φρο-
νοῦντες ἐτύγχανον. οὕτω δὲ τὰ τῆς φήμης παρήκμασε, καὶ
αὐθις ἑτέρα ἐπῆλθε, τοὺς Τούρκους ἀπαγγέλλουσα τὴν ἐν 15
Χάμαις πολιτείαν καὶ αὐτὸν τὸν περιβόητον ἐν θαύμασι καὶ
ἀναθήμασι τοῦ ἀρχιστρατήγου ναὸν καταλαβεῖν ἐν μαχαίρᾳ,
καὶ φόνον μὲν ἅπαντα τὰ ἐκεῖσε πληρῶσαι καὶ λούθρου, πολ-
λὰς δὲ ὕβρεις τῷ ἱερῷ ἐμπαροινηθῆναι, καὶ τὸ δὴ σχετικώ-
τερον, μὴ τὰς τοῦ χάσματος σήραγγας, ἐν ᾗπερ οἱ παραρ- 20
ρέοντες ποταμοὶ ἐκέλευε χωνευόμενοι διὰ τῆς τοῦ ἀρχιστρα-
τήγου παλαιᾶς ἐπιδημίας καὶ θεοσημίας ὡς διὰ πρᾶνου
ἄστατου τὸ ρεῖμμα καὶ λίαν εὐδρομοῦν ἔχουσι, τοὺς κατα-

pugna: speciem autem fugae cum simulassent hostes, qualia sunt ho-
rum artificia et pacta, postquam sparsi Graeci insecuti sunt, declina-
tione repentina statim facta illorum, rursus congressus exercituum fa-
ctus est, et multi quidem capti sunt, plures autem gladii opus facti:
cum ceteris autem captus est et ipse qui belli imperio praeerat: et
praeter cetera etiam ipsorum castrorum expugnatio et direptio facta
est: atque nisi urbs prope sita plurimos servasset, ad unum omnis
periculum subibat Graecorum iuventus quaecunque ad hanc expedi-
tionem convenerat.

Quae quidem fama cum obtineret regem, multa aegritudo occu-
pavit et eum et quicumque a Graecorum parte stabant. nondum autem
fama effluerat, et rursus alia obvenit Turcas nuntians Chonarum
civitatem et ipsum perclarum ob miracula et dona summi imperatoris
templum gladio cepisse, et caede omnia ibi implevisse et contamina-
tione, multam autem superbiam templo intulisse et id quod magis im-
pium est non vallis rimas, in qua praeterfluentes fluvii ibi effusi per
summi imperatoris antiquum deversorium et praesentiam ut per prae-
ceps turbidam aquam et valde currentem habent, fugitivos observasse

φυγοντας διατηρησαι και ὑπαλύξαι τὸν κίνδυνον μελετησαι, ἀλλ' ὅπερ οὐ γέγονέ ποτε, πλημυρῆσαι τὸ ὕδωρ και ὄλον ἀναρροιβδησαι και ἀνερευξασθαι, και πάντας ἄρδην τοὺς καταπεφυγῶτας κατακλύσαι και διὰ ξηρᾶς ὑποβρυχίους ὑποποιήσασθαι. ταῦτα τοιγαροῦν ἐπιδιγηθέντα πολλῆν ἐνήκαν τὴν ἀθυμίαν ἡμῖν ὡς ἐκ θεομηνίας τῶν δεινῶν ἐπισυμβαινόντων, και μὴ μόνον τῶν πολεμίων ἀλλὰ και τῶν στοιχείων ἀντιμαχομένων τοῖς καθ' ἡμᾶς. ἀλλὰ και ὡς ἐδοκίμαζε μὲν και ὄλον ἐσφάδαζεν ὁ κρατῶν διαπεραιωθῆναι μετὰ τῶν πε-
 10 ριόντων αὐτῷ στραιωτῶν, και τοῖς κατὰ τὴν ἐώαν παραβοηθῆσαι κατὰ τὸ δυνατόν· ἀπείργετο δὲ τοῖς τε συμβούλοις f. 195 v. και τῇ ἀγνοίᾳ τοῦ πλήθους τῶν ἐναντίων και τῇ παρακοπῇ τῶν μετὰ τοῦ κορυπαλάτου δυνάμεων. ὅθεν και ἄκων τοῖς βασιλείοις ἐπέμεινεν.

15 Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν ἑτέρα τις φήμη τὸν βασιλέα και τὸ Ῥωμαϊκὸν ἀνεκτήσατο. ἦν γὰρ ὅτε ὁ τῶν Τοῦρκων ἡγούμενος και καταπολεμήσας τὸ ἡμέτερον-στράτευμα και τὸν στρατὸν ὑποχείριον ποιησάμενος, ὃν πολλῶν ταλάντων πρίασθαι οἱ τοῦ γένους αὐτοῦ παρεσκεύασαν, προσέρχεται τῷ
 20 βασιλεῖ μόνος μετὰ τοῦ στρατηγοῦ, φιλῶν οἰκίτης μᾶλλον εἶναι τοῦ βασιλέως ἢ στρατάρχης τῶν Οὐννων γνωρίζεσθαι. και ὁ λόγος εἰς ἔργον ἐκβέβηκεν· ἐλήλυθε γὰρ ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὸν εἰρημένον τοῦ στρατοῦ προσξάρχοντα, ὃς και τῇ

3. ἀναρευξασθαι C.

et vitare periculum studuisse: sed quod nunquam factum erat evagatam esse aquam, et quasi efferbuisse et eructasse et omnes prorsus fugitivos obruisse, et in arido submersisse: haec igitur nuntiata multam attulerunt ignaviam nobis quasi ex ira divina terribilia obvenirent neque solum hostes sed etiam naturae vires pugnarent contra nostros: sed sic quoque censebat et quasi superbiebat imperator transire cum relictis ei militibus et orientalibus succurrere quam posset maxime: impediabatur autem per consiliarios et ignorantia multitudinis hostium et insania virum curopalati, quamobrem vel invitus in regia mansit.

Diebus autem interiectis nonnullis alia quaedam fama regem et Graecos obtinuit: erat enim quando Turcarum imperator, qui debellaret nostrum exercitum et copias subiecisset, quem quidem multis talentis emere homines eius generis studuerant, adiret regem solus cum duce, cum mallet servus regis esse quam imperator Hunnorum spectari: atque sermo in opus processit: venit enim secum habens commemoratum exercitus principem, qui quidem ad regiam transit, suam multitudinem relinquens et transitum eligens inconsideratum: atque

βασιλίδι ἐπιδημήμηκε, τὸ οἰκελον πληθος καταλιπὼν καὶ τὴν
 αὐτομολίαν αἰρεισιάμενος ἀπροαίρετον. καὶ ἡ αἰτία, ὅτι περ
 ὁ σουλτάνος ὁ τῆς Περσίας κρατῶν, δυσμενῶς ἔχων πρὸς
 τοῦτον ὡς ἀποστάτην, στρατιάν κατ' αὐτοῦ καὶ ἀγελάρχην
 ἀπέστειλεν. ὧν τῷ φόβῳ κατασεισθεὶς οὐκ ἄλλως διαδραῖναι 5
 τὸν κίνδυνον διεσκόπησεν ἢ τῷ προσφνεῖν τῷ βασιλεῖ τῶν
 Ῥωμαίων. ὁ δὲ καὶ κατὰ νοῦν αὐτῷ προκεχώρηκεν. ὑπε-
 δέχθη μὲν γάρ, καὶ ἀσινῆς τῷ οἴκῳ τοῦ διασωθέντος παρ'
 αὐτοῦ κουροπαλαίου προσεδέχθη. ὁ δὲ βασιλεὺς οὐκ εὐθε-
 τος αὐτῷ κατεφάνη, μὴ κατ' ὄψιν αὐτὸν ἀγαγὼν δι' ἡμερῶν 10
 οὐκ ὀλίγων. εἶτα τῆς συγκλήτου συνάθροισιν μετὰ τῆς συ-
 νηθους λαμπροφορίας ποιησάμενος ὄρα τούτον. ἐν τῷ χρο-
 σοτρικλίνῳ περὶ τὴν τοῦ ἡλίου ἐπιτολήν. τότε δὲ πάντες οἱ
 συνιόντες καὶ τὸ διανοητικὸν εἶτ' οὐν αἰσθητικὸν ἰσχυρότερον
 ἔχοντες ἐπὶ μείζον τὴν φωνὴν ἤραν καὶ τὸ πάθος ἐξῆραν ὡς 15
 τὸ εἰκός. νέος μὲν γάρ ἦν ὁ φανείς, πυγμαῖος δὲ τὴν ἡλι-
 κίαν σχεδόν, τὴν ὄψιν Σκύθης καὶ ἄχαρις, ἐπειδὴ καὶ τοῦτο
 τὸ γένος ἐκ Σκυθῶν καὶ τῆς ἐκείνων κακοηθείας καὶ δυσμορ-
 φίας κατάγεται. τιμήσας δὲ τοῦτον ὁ βασιλεὺς πρόεδρον, καὶ
 συμβαλέσθαι τοῦτον πρὸς τὴν κατὰ τῶν Τούρκων ἐστρατιάν 20
 οὐ μικρῶς οἰηθεὶς, ἐξ ἐκείνου διεῖπεν αὐτῶν.

Καὶ τὴν ἐν τῇ βασιλευσίνῃ παραχειμασίαν τελέσας
 κατάλογον στρατιωτῶν ἐπεποίητο. καὶ διαπεραιωθείς ἄρτι

17. ἐπὶ δὲ C.

causa erat, quod sultanus, Persidis imperator, inimicus huic tanquam
 proditori exercitum contra eum et agminis ducem miserat: quorum
 metu percussus non aliter se effugere periculum perspexit nisi confu-
 geret ad regem Graecorum: id quod etiam ex animo ei processit.
 exceptus enim est, et incolumis domo servati ab eo curopalati acce-
 ptus est. rex autem non favere ei visus est, cum non in conspectum
 suum eum adduceret per dies non paucos; deinde senatus conventum
 cum solita magnificentia instituens videt hunc in aureo triclinio circa
 solem orientem. tum autem omnes qui adessent et animum sive sen-
 sum validiorem haberent, magis vocem tollebant, et quod passus erat
 efferebant ut aequum erat. iuvenis enim erat ille, pygmaeus autem
 fere quod aetatem attinet; quod aspectum, Scythia et minime suavis:
 quoniam etiam hoc genus a Scythis et illorum pravitate et deformitu-
 dine deducitur. hunc autem rex praesidis dignitate ornavit, et quia
 multa eum ad expeditionem contra Turcas collaturum putabat, fami-
 liariter eo exinde usus est.

Et hibernis in regia peractis delectum militum instituit: et trans-
 gressus modo vere incipiente circa ipsum diem illustris dictae fidei

τοῦ ἔαρος ὑπανοίγοντος, περὶ αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἐπισή-
μου λεγομένης ὀρθοδοξίας, ἐν ᾗ φυλοκρινεῖν τοὺς αἵρετικοὺς
ἀπὸ τῶν ὀρθοδόξων καὶ ἀναθέματι καθυποβάλλειν τοὺς ἑτε-
ροδόξους τῇ ἐκκλησίᾳ νενομίσται, εἰς τὰ τῶν Ἡρώων παλάτια
5 κατὰ τὸ ἔθος προσώρμησε, τῇ πρὸ αὐτῆς ἡμέρᾳ τὴν ἐτησίαν
φιλοτιμίαν τὴν λεγομένην ὄργαν τοῖς μεγασιτάσι· ἣτις βουλῆς-
καταθέμενος.

Διαπεραιουμένου δ' αὐτοῦ τὸν Χαλκηδόνιον πορθμὸν
περιστερά εἰς ποθεν ἵπταμένη οὐ πάνυ τι λευκή, πρὸς τὸ
10 μέλαν δὲ τὸ πλείστον αὐτῆς ὑποφαίνουσα, τὴν φέρουσαν τὸν
βασιλέα νῆα ἐπήρχειτο, ἕως εἰς αὐτὸν ἐκείνον καθεσθεῖσα
χεροὶ ταῖς αὐτοῦ προσερρῆ· κάκεινος ταύτην τῇ βασιλίδι
ἀνέπεμψε, περὶ αὐτὰ τὰ ἀνάκτορα τῆς πόλεως παρὰ τὸ εἰω-
θὸς ἐπιμεινάζη. τοῦτο δὲ σύμβολον ἐδόκει μελλούσης τινὸς
15 ἀποβάσεως, οὐκ ἰσότητος δὲ καὶ ὁμοφωνίας τοῖς τοῦτο συμ- f. 195 r.
βάλλουσιν ἐδίδου παρὰ θεοῖν, ἀλλ' οἱ μὲν πρὸς τὸ κρεῖττον
οἱ δὲ πρὸς τὸ χεῖρον τὴν ἔκβασιν προεσήμαινον. ἡ δὲ βασι-
λὶς εἰ καὶ ἀμφίβολος τῷ βασιλεῖ καὶ ἀσύμβατος ἦν ἐν τῇ
προπομπῇ καὶ οἷον ἀμφήριστος ἐκ τινῶν τοῖς συνοικοῦσιν
20 ἐπισυμβαινουσῶν θρύψεων, ἀλλὰ γε τῇ πρὸς τὸν ἄνδρα στοργῇ
καταπονηθεῖσα πρὸς τοῦτον εἰς τὴν ἐπιούσαν διεπεπεραιώτο,
καὶ πρὸς ἡμέρας τινὰς καρτερήσασα καὶ τὸν συντακτῆριον
λόγον καὶ τρόπον ἀποσεμνύνασα νόστιον τε ἐμνήσθη, κάκεινον
εἰς τὴν ἑῶαν μετὰ τῶν εἰωθότων προπεμπτηρίων ἀπέλυσεν.

verae, quo discernere haereticos ab orthodoxis et deprecationi subii-
cere aliud credentes ecclesiae mos est, ad veris palatia ex more ac-
cessit, postquam superiore die annum honestatis certamen, quae di-
citur roga (stipendium s. donationem) principibus senatus instituit.

Traiciente autem eo Chalcedoniae fretum, columba forte advo-
lans, non omnino alba, sed nigrescens plurimo corpore, navem quae
regem ferebat adiit, donec in illum ipsum assidens in manus eius se
insinuabat: atque ille hanc reginae misit, quae in regia urbis praeter
solum remanserat. hoc autem signum videbatur futuri cuiusdam exitus:
neque vero similitudinis et harmoniae iis qui hoc componerent
dedit comparisonem. sed alii ad melius, alii ad peius exitum antea
referebant. regina autem licet incerta regi et inconciliabilis in pompa
et quasi anceps ob quasdam consuetas coniugibus delicias, sed tamen
amore viri devicta ad hunc postero die transgressa est et postquam
per dies nonnullos ibi versata est et secessionis sermonem et morem
celebravit, reditus meminerat et illum ad orientalem terram cum so-
litis prosecutionis festis dimisit.

Ἔσχεν οὖν κἀνταῦθα καινόν τινα καὶ παρὰ τὸ εἰδισμένον ἢ τοῦ βασιλέως διαπεραιώσις ὄρμον· οὐ γὰρ ἐν ταῖς πύλαις καὶ τοῖς βασιλείοις δόμοις ὁ βασιλεὺς προσωμίσατο, οὐδ' ἐν νέων κώμῃ χωρίῳ τινὶ χωρητικῇ βασιλικῆς δορυφορίας ἢ ὑπαταίας, ἀλλ' εἰς Ἐλενόπολιν αὐτῷ τὸ σύνθημα τῆς ἀποβάσεως γέγονεν, ὅπου καὶ ἡ βασιλείος σκηνὴ προδιωρίσθη καὶ προεπήγγυτο, Ἐλενόπολιν τὴν προδιατεθείσαν τοῖς εὐφροσιν ἐκ τῆς προσηγορίας ἔλεινοπόλιν. οὐδὲ γὰρ αὐτὸ τοῦτο, τὸ ἀπὸ τῶν Ἡρίων εἰς Ἐλενόπολιν τὸν βασιλέα μεταρμόσασθαι τὴν ἐώαν ἀπόβασιν, ὁ οἰωνὸς ἀγαθὸς τοῖς ἀκριβοῦσιν 10 ἐδόκει τὰ πράγματα· καὶ τί γὰρ ἔτι τῆς βασιλείου σκηνῆς ἰσταμένης κατεαχθὲν τὸ ὑποστηρίζον αὐτὴν ξύλον πεσεῖν ταύτην αἰφνηδὸν παρεσκεύασεν, ὥς μὴ ἀπάδειν τῷ τοῦ τόπου ὀνόματι τὴν τοῦ βασιλέως ἐν αὐτῷ ἐπισκῆνωσιν; ἀλλ' ἡ τῶν νῦν ἀνθρώπων συνήθης ἀβελτηρία καὶ καχεξία, καὶ τὸ ἐν τῇ 15 δοκοῦσῃ πίστει ἄπιστον καὶ ἀσύμβλητον, ἀνάληγον καὶ τοῦτο καὶ ἀπολυπραγμόνητον εἶασε.

Προῆι τοίνυν ὁ βασιλεὺς καὶ τῆς ἐώας ἀποτέρω προήρχετο, ἕως εἰς τὴν τῶν ἀνατολικῶν λεγομένην ἐπαρχίαν εἰσέβαλε, νῦν μᾶλλον ἤπερ τὸ πρότερον φειδωλίᾳ περὶ πάντας 20 τοὺς ἄμφ' αὐτὸν συνεχόμενος. εἶσας οὖν τὸ ἐπὶ πεδίῳ πυρροφόρων κατασκηνοῦσαι, τῷ περιρρέοντι ταῦτα ποταμῷ προσ-

2. ἡ om C.

7. προδιατεθείσαν C.

Habuit igitur tum quoque novum quendam et insolitum regis transgressio portum: neque enim ad aulam et regias domos rex accessit neque in novum pagum vel locum qui exciperet regios satellites aut famulos: sed ad Helenopolin ei erat (versa) pactio itineris, ubi etiam regium tentorium antea definitum et constitutum erat, Helenopolin dico, praedictam prudentibus ex cognomine Eleecinopolin (miseram urbem). neque enim id ipsum, quod a vernis ad Helenopolim rex deflexisset orientale iter, omen bonum videbatur iis, qui accuratius res perquirerent: atque cur etiam regio tentorio stante fracto ligno, quod id sublevaret, fecit, ut hoc repente corrueret? ita ut non abhorreret a loci nomine regis in eo versatio: sed hominum, qui nunc existunt, simplex stultitia et pravitas eorumque in specie fidei mores infidi et incerti sine dolore hoc quoque et studio passa sunt.

Procedebat igitur rex et ab oriente longius progrediebatur, donec in provinciam quae Anatólica dicitur, incidit, tum magis quam antea parsimonia in omnibus qui apud eum erant constrictus. passus igitur illos tentoria facere in campis frumenti plenis qui circumfluenti hos fluvio adiacebant, in praecipiti et aspero loco suam mansionem fecit

τιθεμένων, πρὸς τι ἄναντες καὶ τραχὺ χωρίον τὴν ἰδίαν κατασκῆνωσιν ἐποίησατο, ὄσμοιόις ἐπιστέγοις ἐπιγαννύμενος, καὶ φεύγων τὴν ἐκ τῆς σκηνοπηγίας ἐνοσκῆνωσιν. ἔνθα δὴ τι καὶ συνέβη τῶν προτέρων οὐκ ἔλαττον εἰς κακοδαιμονίας οἰώ-
 5 νισμα. πῦρ γὰρ ποθεν ἐναχθὲν τοὺς δόμους ἐκείνους, ἐν οἷς ὁ βασιλεὺς ἐγκατάκτιστο, μετὰ πολλῆς τῆς ἤχῃς ἔξαφθὲν κατενέμετο. καὶ πολλοὶ μὲν συνέδραμον εἰς τὴν αὐτοῦ κατά-
 σβεισιν καὶ ἀπόπασιν, ὀλίγον δὲ τι τοῖς βασιλικῶς παρεβοη-
 10 θησαν πράγμασιν· οἱ γὰρ τοῦ βασιλέως ἵπποι, ὅσοι τὰ πρῶτα τῶν ἄλλων ἐκέκτηντο, καὶ τὰ τῶν ὄπλων τιμιώτερα καὶ χαλινοὶ καὶ ὄχηματα βρωσὶς ὁμοῦ τοῦ πυρὸς γεγόνασι καὶ κατὰποσις. μόλις δ' οὖν ἠδυνήθησάν τινα τῶν ἄλλων ἀποφυγεῖν τὴν τοῦ πυρὸς ἐρωήν. ἕτεροι δὲ τῶν ἵππων καὶ ἡμιόνων ἡμίπλεκτοι γεγονότες ἐβάδιζον ἐν τῇ στρατιᾷ, οὐδὲν
 15 λυσιτελὲς παρεχόμενοι, μαρτυρίαν δὲ διεμφαίνοντες τῆς ἐν τοῖς βασιλείοις προσγενομένης κακότητος καὶ τῆς συμβολικῆς ἐν ἅπασι διαθέσεως.

Ἄλλα ταῦτα μὲν ὕστερον τὸ ἀποτέλεσμα συνεπέριαιεν· f. 196 v.

ὁ δὲ βασιλεὺς διαπεραιωθείς τὸν Σαγγάρον ποταμὸν διὰ τῆς
 20 τοῦ Ζόμπου καλουμένης γεφύρας, ἤρξατο τὰς ὑπολειπομένας συναθροῖζειν δυνάμεις· ἦσαν γὰρ οἱ τῆς στρατιᾶς διεσκευασμένοι κατὰ λόφους καὶ σήραγγας καὶ κρησφύγετά τινα καὶ ἄντρα διὰ τὴν προδεδηλωμένην τῶν βαρβάρων ἐπίτασιν. καταλέξας δ' οὖν ὅσους αὐτῷ βουλομένῃ ἐνῆν, πλείστους δ'

domibus tectis gaudens et fugiens castra quae tentoriis figendis sunt: ubi etiam aliquid accidit, quod prioribus non minus ad infaustae fortunae omen pertineret. ignis enim alicunde illatus domos illas, in quibus rex habitabat, multo cum clangore accensus devastavit: atque multi quidem ad restigendum eum et delendum concurrerunt, pauci autem regiis succurrerunt rebus. equi enim regis, quotquot summa aliorum praemia obtinuerant, et armorum quae erant maxime aestimata, et frena et carri cibus simul ignis facta sunt et potus. vix igitur potuerunt quaedam ceterorum effugere ignis impetum. alii autem equorum mulorumque semiusti ibant in exercitu nihil utile praebentes, testimonium autem ostendentes mali quod regiis rebus acciderat, et significatae in omnibus dispositionis. sed haec quidem postea eventum habuerunt.

Rex autem transgressus Sagarem fluvium per pontem, qui Zompus dicitur, coepit relictas colligere vires. erant enim milites dispersi in collibus et vallibus et latebris quibusdam et specubus propter commemoratum antea barbarorum impetum. collectis igitur, quotquot

ἀποπεμφάμενος, τῆς εἰς τὰ πρόσω πορείας εὐθυμότερον εἶ-
 χετο, διαφόρως ἀποξενῶν ἑαυτὸν τοῦ στρατοῦ εἰς τὰς οἰκείας
 ἐπαύσεις καὶ κτημάτων ἐπιδείξεις οἰκείων καὶ πολυτελεστέρων
 οἰκοδομῶν διατάξεις. διαπεραιωθέντος οὖν τοῦ στρατοῦ τὸν
 ἄλλων λεγόμενον ποταμὸν αὐτὸς οὐ συνδιεπειραιώθη τηνικαῦτα 5
 αὐτῷ, ἀλλ' εἰς νεοπαγῆς φρούριον, ἐκ προστάξεως αὐτοῦ συ-
 νοικοδομηθέν, ἐπιμείνας ἐκεῖθ' ἕνας ἡμέρας διέτριψεν. εἶτα
 διαπεραιωθείς καὶ αὐτός, κὰν τῇ τοῦ Χαρσιανοῦ ἐπαρχίᾳ,
 τὴν διαίρειν ἐκ τοῦ στρατοῦ εἰς κτήσεις οἰκείας συνδιεγρά-
 ψατο· καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου ἀδιαίρετος ἦν, τῇ Καισαρέων μὴ 10
 προσμίζας τὸ σύνολον, ἕως εἰς τὴν λεγομένην Κρούαν πηγὴν
 ἐνηλύσατο. ἐστὶ γὰρ ὁ τόπος οὐδενὸς τῶν χρηστῶν τὸ πα-
 ράπαν ἀπολειπόμενος, τό τε [τὸ] ὕδωρ διειδὲς ἄμα καὶ πό-
 τιμον καὶ ψυχρότατον, δένδρα τε συνηρεφῆ μετὰ δασιλοῦς
 τῆς πόης ἐκτρέφον καὶ ξυλίασθαι εὐπορος, παντοίοις τε ῥό- 15
 δοῖς κατάκομος καὶ κρινωνιαῖς, λόφοις τε ἡρέμα πρὸς ἑαυ-
 τοὺς ἀνάγουσιν εὐθετος, καὶ ὄλον εἰπεῖν ἀστυκώμη καὶ ἀγρό-
 πολις διὰ τῆς συμμιγοῦς ποριμότητος γνωριζόμενος. ἐκεῖσε
 δ' ὁ βασιλεὺς ἡμέρας τινας στρατοπεδευσάμενος, ὡς εἶδε τὴν
 χώραν ἀφειδῶς κατακειρομένην ἐκ τῶν στρατιωτῶν καὶ μᾶλ- 20
 λον ἐκ τοῦ μισθοφορικοῦ καὶ ἀλλογενοῦς, καὶ ἅπαν λήιον
 ἐξώρως ἀπατεμνόμενον καὶ τοῖς βοσκήμασι λαφυραγωγουμέ-
 νον, δηχθεὶς τὴν ψυχὴν ἀπηνέστερον προσηνέχθη τισὶ τῶν

18. ποριμότητα C. rectum quid esset, vidit et interpres.

ex voluntate potuit, plurimis autem emissis projectionem longius for-
 tius instituit, abalienans se vario modo ab exercitu in privatis castris
 et possessionum ostentatione suarum, et pretiosiorum constitutione aedi-
 ficiorum. cum igitur exercitus transiret Halyn qui dicitur fluvium, ipse non
 transibat tum cum eo: sed in recens facto castello quod ex eius con-
 stitutione aedificatum erat remanens inde nonnullos dies degit. deinde
 transgressus et ipse etiam in Charsiani provincia divisionem ex castris
 ad suas possessiones descripsit, et ex illo tempore indivisus erat Cae-
 sareae omnino non accedens: donec in loco, qui fons gelidus dicitur,
 castra posuit. est enim locus nulla omnino rerum utilium destitutus:
 atque aquam lucidam simul et ut bibi possit et frigidissimam, et ar-
 bores densa fronde tectas proferens et facultatem ligni praebens, et
 variis rosis obsitus et liliis, et collibus, qui lente ad se efferunt, com-
 positus, et, ut ita dicam, urbanus pagus et rustica urbs propter com-
 mixtam facultatem apparens. ibi autem rex dies nonnullos versatus
 cum videret terram crudeliter direptam per milites et magis per mer-
 cenarios et alienos et omnes segetes intempestive abscissas et peco-

Νεμίτζων λεγομένων, οὓς ὁ παλαιὸς λόγος Σαυρομάτας καὶ αὐτοὺς ἐγίνωσκεν, Ἄλλ' οἷγε θράσει καὶ θυμῷ ζέοντες καὶ ἀπονοία βαρβαρικῇ πρὸς ἐκδίκησιν τῶν ἰδίων ἰταμῶς διανέστησαν, καὶ τῶν ἵππων περὶ τὴν τῶν ἀριστῶν ἐπιβάντες ὦραν 5 τῆς τοῦ βασιλέως σκηπῆς καὶ αὐτοῦ βασιλέως κατεξαναοστῆναι συνέθεντο. γνωσθείσης δὲ τῆς αὐτῶν ἐπιθέσεως βοή τε περὶ τὸ στρατόπεδον γέγονε, καὶ ταχὺ διαβοηθέντος τοῦ πράγματος συνέστη μὲν ὁ βασιλεὺς καὶ διηντρεπίσθη τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, ἐπιβὰς δὲ τοῦ ἵππου καὶ τὴν στρατιάν ὡς εἰς μά- 10 χην συναρμωσάμενος κατέπληξε τοὺς ἰδιοξένους, εἰς τὸ πεδὸν εὐσυντάκτως γενόμενος· καὶ ὑποσπόνδους ὑπὸ τοῖς ποισάμενος, τὴν ἑσχάτην τούτοις χώραν ἐκ τῆς σωματοφυλακίας καὶ τῆς πρώην ἐγγύτητος ἀπενείματο, ἐν τούτῳ καὶ μόνῳ τὸ πρόστιμον αὐτοῖς τοῦ τοιοῦτου ἐγκλήματος ἐγκατα- 15 θέμενος.

Ἐκεῖθεν δ' εἰς Σεβάστειαν καὶ τὰ πρόσω κευρωτικῶς ἀπῆει τὴν τῶν Ἰβήρων καταλαβεῖν ἐπειγόμενος, ὅτε καὶ δύο ἀτραπῶν ἐκ Σεβαστείας διαιρουμένων καὶ εἰς τὸ θέμα Κολωνείας συναγουσῶν τὴν ἐν ἀριστερᾷ πορευθῆναι θελήσας ὁ 20 βασιλεὺς πολλῶν πτωμάτων θῆαν ἀνθρωπίνων προσέλαβεν. ἐν ἐκείνῳ γὰρ τῷ τόπῳ συνέστη τῷ παρελθόντι ἔτι ὁ πόλεμος τοῖς τε Ῥωμαίοις καὶ τοῖς Τούρκοις στρατηγούντος Μανουὴλ κουροπαλάτου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἤττηθη f. 197 r.

4. an τοῦ ἀριστῶν ?

ribus abreptas, ictus in animo durius tractavit quosdam Nemitzorum qui dicuntur, quos quidem antiquus sermo Sauromates et ipsos noverrat. sed hi audacia et animo ferventes et insania barbara ad ultionem sui audacter surrexerunt, et equos circa prandiorum ascendentes tempus tentorio regis regique ipsi se opponere statuerunt. cognitio autem eorum impetu clamor circa castra factus est et celeriter divulgata re aderat rex et instituit quae ad bellum opus erant: ascendens autem equum et exercitum ut ad pugnam instruens admirationem movit suis hospitibus cum in campo esset bene compositus, et postquam pactione eos coniunxit, extremam his terram propter satellitum officium et nuper existentem coniunctionem attribuit, in hac etiam sola re poenam iustam iis talis accusationis imponens.

Inde ad Sebastiam et longius progressus abiit Iberorum terram occupare contendens: quando etiam duabus e Sebastia divisis viis et in Coloneam provinciam simul ferentibus cum sinistra proficisci vellet rex multorum casuum spectaculum mortalium accepit. In illo enim loco exstitit praeterito anno bellum Graecis et Turcis, duce Manuele

στρατόπεδον. ἐφάνη δὲ καὶ τοῦτο τοῖς στρατοπεδευομένοις οὐκ εὐθτεον θέαμα.

Διελθὼν οὖν ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὴν προκειμένην ὁδόν, κατέλαβε τὴν Θεοδοσίου πόλιν, ἐπὶ μὲν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ παραμελήθεισαν καὶ ἀοίκητον γενομένην διὰ τὸ ἐν τῇ πολι-5 τείᾳ τοῦ Ἀρζη πλησίον οὔσῃ καὶ ἐν καλῷ τῆς θέσεως ὀρω- μένη μεταθέσθαι τοὺς ἀνθρώπους τὴν οἴκησιν, καὶ μεγάλην ἐγκαταστήσαι χωρόπολιν καὶ παντοίων ὠνίων, ὅσα Περσική τε καὶ Ἰνδικὴ καὶ ἡ λοιπὴ Ἀσία φέρει, πλῆθος οὐκ εὐαριθ- μητον φέρουσαν, πρὸ ὀλίγων δὲ χρόνων ἀνοικοδομηθεῖσαν καὶ 10 κατοχυρωθεῖσαν, τὴν Θεοδοσίου πόλιν λέγω, τάρφῃ καὶ τεί- χεσι διὰ τὴν τῶν Τούρκων ἐκ τοῦ ἀνεπίστου γεγνησιν, δι' ὧν ἐξ ἐπιδρομῆς ἢ πολιτείας τοῦ Ἀρτζη παμπληθεὶ τὴν σφα- γὴν προὔπεμεινε καὶ τὴν ἄλωσιν. ἐκεῖσε τοίγυν ἐπιμείνας ὁ βασιλεὺς οὐκ ὀλίγας ἡμέρας δίκηνκεύσατο πᾶσι διμήνου 15 τροφαῖς ἐφοδιασθῆναι, ὡς διὰ χώρας ἀοικήτου καὶ καταπε- πατημένης τοῖς ἔθνεσι διαπορεύεσθαι μέλλουσι. πάντων δὲ τὸ προσαχθὲν δι' ἐπιμελείας ποιησαμένων, προαπέστειλε μὲν ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ μισθοφορικοῦ Σκύθας εἰς τοῦ Χλιὰτ προ- νομῆν τε καὶ διασκύλευσιν, τοῦτο καὶ πρότερον ποιησάμενος, 20 ἐπαπέστειλε δὲ καὶ Γερμανοὺς τοὺς λεγομένους Φράγγους μετὰ τινος ἡγουμένου τούτων, ἀνδρὸς εὐσθενοῦς κατὰ χεῖρα· Ρου- σέλιος τούτῳ τὸ ὄνομα. ἐκεῖνος δὲ μετὰ τῆς λοιπῆς στρατιᾶς

curopalato Comneno. et Graecus quidem exercitus victus erat. apparuit autem etiam hic militibus non bene compositum spectaculum.

Progrediens igitur diem ex die proposita via occupavit Theodosii urbem, quae superioribus annis neglecta et deserta fuerat, cum in civitatem Arzae prope sitam et bono situ apparentem transposuissent domicilium et magnum constituissent oppidum et variarum mercium, quotquot Persis et India et reliqua Asia profert, multitudinem innumerabilem ferens; quae tamen ante paucos annos restituta et firmata erat, Theodosii urbem dico, fossa et muris propter Turcarum inexpectatam vicinitatem, quorum incursione civitas Artzae prorsus caedem exspectabat et occupationem. - ibi igitur versatus rex non paucos dies edixit ut omnes alimentis duorum mensium spatio instruerentur ut per terram desertam et a paganis calcatam profecturi. postquam omnes imperatum diligenter perfecissent, emisit rex ex mercenariis Scythas ad Chliat praedandum et diripiendum, cum hoc etiam antea fecisset: misit praeterea etiam Germanos, Francos dictos, cum quodam hos ducente viro manu prompto (Rusellius huic erat nomen). ille autem cum reliquo exercitu secutus non

κατόπιν ἐλαύνων οὐ προέθετο συμμῆσαι τοῖς προαποσταλεῖσι
καὶ τῷ Χλίαι προσβαλεῖν· ἀλλ' ἐπέπερ ἔφθη κατὰ τὸ πα-
ραελθὸν ἔτος χειρώσασθαι Ῥωμαϊκὴν πόλιν Μανζικίερτ λεγο-
μένην ὃ τῶν Περσῶν ἀρχηγός (σουλτάνον οἶδε τοῦτον ἢ
5 ἐκείνων καλεῖν φωνή), καὶ φύλακας ἐγκαταστήσαι Τούρκους
ικανούς μετὰ καὶ Διλιμιτῶν, διέγνω λοιπὸν ὁ βασιλεὺς πρό-
τερον εἰς τὸ ἄστρ τοῦτο παραβαλεῖν καὶ ἀναρρῦσασθαι καὶ
τῇ Ῥωμαίων ἀποκαταστήσαι, καὶ οὕτω τοῖς ἀλλοτρίοις προ-
σεπιβαλεῖν, ἦτοι τῷ Χλίαι, μὴ ἐκ πολλοῦ συγκεκλιμένῳ τῷ δια-
10 στήματι. καταφρονήσας οὖν τῶν καστροφυλακούντων ἐν τῷ
Μανζικίερτ πολεμίων ὡς οὐχ ἱκανῶν ὑποστήναι τὴν τούτου
ἐφοδον, καὶ ἑτέραν μοῖραν ἀποτεμόμενος πλείστην τοῦ στρα-
τοῦ, ἐνὶ τῶν ἐπισήμων ἐχειρίζει τὴν στρατηγίαν αὐτοῦ,
Ἰωσήφ μαγίστρω τῷ Τραχανιώτῃ, προσεπιδούς αὐτῷ καὶ στί-
15 φος πεζῶν οὐκ εὐκαταφρόνητον. ἦν δὲ τὸ ἐχειρισθὲν ἐκείνω
στρατιωτικὸν τὸ ἔκκριτόν τε καὶ δυσμαχώτατον, κὰν ταῖς
συμπλοκαῖς καὶ τοῖς ἄλλοις πολέμοις προκινδυνεύον καὶ προ-
μαχόμενον, καὶ εἰς πλῆθος πολὺ προέχον τῶν ὑποκρατηθέν-
των τῷ βασιλεῖ. καὶ γὰρ ἐν ταῖς προηγησαμέναις μάχαις
20 οὐ τοσαύτη περιέστη τοῖς Ῥωμαίοις ἀνάγκη μετὰ τοῦ βασι-
λέως, ὥστε καὶ τὴν αὐτοῦ μοῖραν, τὸ λεγόμενον συνήθως ἀλ-
λάγιον, διακινδυνεύσαι καὶ πόλεμον ἀγωνίσασθαι· ἀλλὰ
προαρπαζόντων τὴν νίκην τῶν λοιπῶν ἔμμενον οἱ τῷ βασιλεῖ

1. προσέθετο C.

23. λοιπῶν ἀλλαγῶν ἕμερον C.

commisit ut coniungeretur cum antea missis et Chliat aggredetur:
sed quoniam antevenerat eum praeterito anno subiiciendo Graecam
urbem Manzikert dictam Persarum dux (sultanum novit hunc illorum
vocare lingua) et custodes imponendo Turcas sufficientes cum Dilimi-
tis quoque, statuit iam rex antea hoc oppidum ingredi et revocare, et
Graecorum imperio restituere, et ita aliena aggredi, nimirum Chliat,
quod non longo abesset spatio. contemnens igitur hostes in urbe
Manzikert castellum servantes ut non sufficientes ad subeundum huius
impetum, et alteram partem abscindens maximam exercitus, uni no-
bilibium tradit imperium eius, Iosepho magistro Trachaniotae, addens
ei etiam agmen peditum non spernendum. erat autem traditus illi ex-
ercitus et electus et impugabilis in conserendis manibus et ceteris
bellis primum periculum et certamen suscipiens, et multitudine longe
superans regi subiectos. etenim in praeteritis pugnis non tanta erat
Graecis necessitas cum rege, ut etiam eius pars, vulgo dicti „mutan-
tes,“ periculum subiret et bellum decertaret, sed praeoccupantibus
victoriam ceteris „mutantibus“ manebant ordines regi coniuncti extra

περιαρτώμενοι λόχοι πολεμικῶν ἀγωνισμάτων ἐκτός, καὶ τρόπον τινὰ τῆς ἐναγωνίου μάχης ἐπιλεησμένοι καὶ συμπλοκῆς.

Καὶ ὁ μὲν Τραχανιώτης τοὺς ἐπιλέκτους, ὡς προδίδει-
 I. 197 γ. ληπται, προσλαβόμενος, ἄρας ἐκείθεν τῆς ἐπὶ τὸ Χλίαι φε-
 ρούσης ἤπειτο, παραβηθήσων τοῖς προαποσταλεῖσι Σκίθαις 5
 καὶ Φράγγοις (ἀπήγγελο γὰρ μετὰ πλήθους μυριάδων τοὺς
 ἐναντίους αὐτοῖς ἐπιφέρεσθαι), καὶ ἅμα συντηρήσων ἐκτός
 τοῦ ἄστεος τοὺς καρπούς, ἵνα μὴ διαρπαγέντες ὑπὸ τῶν ἐνδον
 χλιατηνῶν καὶ συγκομισθέντες σπάνιν παράσχωσι τῷ στρατῷ
 μεταθεμένου τοῦ βασιλέως ἐκεῖσε καὶ χρονίζοντος ἐπὶ πολιορ- 10
 κία τοῦ ἄστεος, καὶ διπλοῦς τούτοις ὁ πόλεμος περιρρεῖ, τὸ
 μὲν ἐκ τῶν ἐναντίων τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ λιμοῦ. τοῦτο γὰρ ὁ βα-
 σιλεὺς διασκοπήσας τὸν στρατὸν διεχώρισεν, ἐλπίζων ταχέως
 τὸ Μαντζικιέρτ, ὅπερ καὶ γέγονε, παραστήσασθαι, δι' ὀλίγου
 δὲ καταστῆσαι τὰ ἐπ' αὐτῷ, καὶ οὕτως τοῖς οἰκείοις παλινο- 15
 στῆσαι, εἰ δέ τις καὶ πόλεμος αὐτοῖς ἐξ ἀπροόπτου συνεν-
 στή, διὰ ταχυδρόμων μετακαλέσασθαι τοὺς οἰκείους, μεγάλην
 διαστήματι μὴ ἀπέχοντας. ἀπεκομίζετο γὰρ αὐτῷ παρὰ τῶν
 σκοπῶν πρὸς τὴν Περσίδα τὸν σουλιάνον ἐπείγεσθαι. καὶ
 κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἢ διαίρεσις αὐτῷ τοῦ στρατοῦ καὶ οὐκ 20
 ἄλλοιός γέγονε, καὶ γε ἦν οὐκ ἀπὸ λογισμοῦ στρατηγικοῦ ἐν-
 νόημα, εἰ μὴ πεπρωμένη τις, μᾶλλον δὲ θεῖος λόγος ἀπόρρη-
 τος, τὴν ἔκβασιν εἰς τὸ ἐναντίον ἐπέστησε, καὶ πρὸς τῷ τέλει

11. περιρρεῖ?

22. λόχος ἢ λόγος C.

23. περιέστησε?

bellica certamina, et quodammodo pugnae certaminis obliti et complexus.

Atque Trachaniotes quidem delectos, ut antea dictum est, accipiens, et inde profectus viam ad Chliat ferentem tenuit, auxilio venturus antea missis Scythis et Francis: (nuntiatum enim erat cum multitudine innumerabili hostes iis obviam ire) et simul conservaturus extra urbem fruges, nec direptae ab intus versantibus Chliatenis et congestae inopiam excitarent exercitui. transgresso rege illuc et versato ad oppugnandam urbem vel duplex his bellum adfluxit, et ex hostibus et ex fame. hoc enim rex studens exercitum divisit, cum speraret fore ut celeriter Mantzikiertum subiiceret, id quod revera est factum, brevi autem componeret eius res et hoc modo domum rediret, sin vero etiam bellum ipsis ex improvise instaret, ut per celeres nuntios advocare posset suos qui haud magno abessent spatio. nuntiabatur enim ei a custodibus, ad Persidem sultanum contenderet: atque ex hac ratione divisio exercitus ab eo, nec sine causa facta erat, neque erat profecto abhorrens ab arte imperatoria consilium nisi sors quaedam sive potius divinae insidiae vel ratio secreta eventum econtra

τῶν ἔργων καὶ τῇ ἐκεῖθεν ἀπαναχωρήσει καὶ αὐθιμερώσει προσμίξει τοῦ διαιρεθέντος στρατοῦ προκατέλαβεν ὁ σουλτάνος ἀκηρυκτί, καὶ τὰ δοκηθέντα τελεσθῆναι διεκωλύθησαν. οἱ δὲ πολλοί, ἀγνοοῦντες τὸ τῆς διαιρέσεως αἴτιον, μᾶλλον 5 ἐκείνῳ προσάπτουσιν ὡς οὐκ εἰς δέον ποιησαμένῳ τὸν τοῦ στρατοῦ διαμερισμόν, τῆς δὲ ὑπὲρ ἡμᾶς αἰτίας οὐδεμίαν ἐννοιαν κατὰ φρόνα καὶ κατὰ θυμὸν ἐντιθέασι.

Παραβαλὼν δ' ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ Μανζικίερον τὴν μὲν παρεμβολὴν μετὰ τῆς ὄλης παρασκευῆς ἀγχοῦ που θεῖναι καὶ 10 χάρακα θεῖναι κατὰ τὸ εἰθισμένον παρεκελεύσατο, αὐτὸς δὲ τὸ ἔκκριτον ἀναλαβὼν τοῦ στρατοῦ περιῆλθε τὸ ἄστυ, κατασκοπῶν ὅπη περ εὐχερὲς τὰς προσβολὰς κατὰ τοῦ τείχους ποιησυσθαι καὶ τὰς ἐλεπόλεις προσαγαγεῖν. εἶχε γὰρ ταύτας ἐκ παρασκευῆς ξύλοις παντοίοις καὶ μεγίστοις καταργαυμένους, 15 καὶ φερομένας δι' ἀμαξῶν τῶν χιλίων μὴ ἀποδεουσῶν. ἤλαυνε δὲ καὶ τῶν ἄλλων βοσκημάτων εἰς δαπάνην τοῦ στρατοῦ μεριόμετρος ἀγέλας. τῶν δὲ πολεμίων ἔνδον ἀλαλαζόντων τὸ ἐνυάλιον καὶ τὰ ξίφη παραγυμνούντων καὶ ὄπλοις ἐκηβόλοις χροσμένων, μετὰ τῆς ἀσπίδος ὁ βασιλεὺς περιπνεύσας τὸ 20 τείχος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν παρεμβολήν. οἱ δὲ πεζοὶ τῶν Ἀρμενίων προσβαλόντες τῷ ἐκτὸς τῆς ἀκροπόλεως τείχει, καὶ πολλὰς προσβολὰς ποιησάμενοι, αὐτοβοεῖ αἰροῦσιν αὐτό, τοῦ

1. αὐθιμερὸν ὡσεὶ πρ.?
καὶ καὶ χαρακωθῆναι?

9. που τεθεῖναι C. an που τεθῆ-
ναι καὶ χαρακωθῆναι?

constituisset, et finem operum et reditum et improvisam mixtionem divisi exercitus accelerasset sultanus nullo misso praecone, et quae perficere statuta essent impedirentur. multitudo autem ignorans divisionis causam vituperationem ei imponit, quippe qui non necessitate commotus instituisset exercitus distributionem, causae autem nostrae nullam habent rationem in corde et animo.

Aggrediens autem rex Manzikertum, castra cum toto apparatu prope poni et vallum duci ex more iussit: ipse autem cum delectis militibus urbem circumivit, explorans, ubi facile machinae ad murum poni et arietes adduci possent. habebat enim hos consulto e vario eoque maximo ligno constructos et vectos-curribus haud minus mille: aliorum quoque iumentorum immensos greges ad exercitus usum secum agebat: hostibus autem intus bellicum tollentibus clamorem et gladius stringentibus et armis missilibus utentibus rex postquam scutum ferens circum moenia equitasset, in castra rediit: Armeniorum autem pedites murum extra arcem situm iterum iterumque aggressi toto cum impetu expugnaverunt, cum sol iam ad occasum vergeret. elato igitur hac re rege experti sunt ex hostibus legati misericordiam,

ἡλίον πρὸς δυσμὰς ἀποτρέχοντος. ἡσθέντος δὲ τοῦ βασιλέως τῷ γεγονότι, κατέλαβον ἀπὸ τῶν ἐναντίων καὶ πρέσβεις, συμπαιθείας τυχεῖν ἐξαιτούμενοι καὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων συχώρησιν, καὶ ταιαύταις ὁμολογίαις παραδοῦναι τὴν πόλιν τῷ βασιλεῖ. συνθέμενος δὲ πρὸς τοῦτο, καὶ τοὺς πρέσβεις δώ-
 I. 198 r. στρον. οἱ δ' ἔνδον φρουρὰν ἐν τοιούτῳ καιρῷ εἰσδέξασθαι μὴ καταδεξάμενοι, ἵνα μὴ κακόν τι διὰ τῆς νυκτὸς ταῖς ἐναντίοις ἐπιτεχθῆ, ἔδοξαν ἡλογηκέναι καὶ καταψεύσασθαι τῶν σπονδῶν. διὰ τοῦτο καὶ ταχὺ σαλπίσας ὁ βασιλεὺς τὸ πο-10 λεμικόν, ἐξῆλθε πανστρατιᾷ τῆς παρεμβολῆς, καὶ τοὺς τείχεσι προσεπέλασε. καταπλαγέντες δὲ οἱ Τοῦρκοι καὶ πρὸς ἀπολογίας τραπόμενοι, καὶ πλείονα πίστιν τῆς ἑαυτῶν ἀπολυ-
 τρώσεως αἰτησάμενοι καὶ λαβόντες, ἐξίασι μὲν ἐκ τῆς πόλεως μετὰ τῆς οἰκείας ἀποσκευῆς, καὶ τῷ βασιλεῖ γονυκλινοῦσιν, οὐ¹⁵ κεναιῖς δὲ χερσὶν ἀλλὰ πάντες ξιφῆρεις, καὶ τῷ βασιλεῖ γυμνῷ πανοπλίᾳ οἱ πλείονες προσεγγίζοντες· ὅτε δὴ αὐτὸς συμπαρῶν οὐκ ἐπήνεσα τὴν τοῦ βασιλέως ἀπλότητα μέσον θανατῶντων ἀνδρῶν καὶ τόλμη καὶ ἀπονοιά συζῶντων ἑαυτὸν ἀθωράκιστον καταμίξαντος. 20

Ἔτερον δὲ τι συνηρέχθη, ζῆλον μὲν τοῦ βασιλέως διακαιοσύνης φαντάζον, ἄμετρον δὲ τὴν τιμωρίαν καὶ οὐκ εὐσεβῆ συντιθέμενον. ἐγκληθεῖς γάρ τις τῶν στρατιωτῶν ὡς

17. δ,τι C.

19. θανατούντων C.

20. καταμίξαντα C.

precantes et suarum rerum veniam atque ut talibus pactionibus traderent urbem regi: pactus autem hoc et legatos donis honorans illico quendam misit cui castellum traderent: qui autem in oppido erant praesidium in tali tempore accipere non sustinentes, ne, quid mali ipsi per noctem ab hostibus experirentur, ratione carere sponsonemque fefellisse visi sunt. quamobrem statim bellicum canens rex omnibus cum copiis castris egressus moenibus appropinquavit. attoniti autem Turcae et ad excusationem versi melioremque ipsorum redemptionis fidem poscentes et accipientes urbe egrediuntur cum apparatu suo regemque genu flexo venerantur, non quidem vacuis manibus sed omnes gladios gestantes regique nudo omni armatura plures numero appropinquantes. equidem vero, qui tum adessem regis simplicitatem minime probavi, cum hominibus letiferis et audacia atque intemperantia ferventibus armorum expers se immisceret.

Sed aliud quid accidit, iustitiae quidem studium regis celebrans, immodicam vero poenam neque piam exhibens. accusatus enim miles quod asellum Turcicum furatus esset ad regem adducebatur vincetus,

- δνίσκον Τουρκικὸν ὑφελόμενος, παρήχθη μὲν κατ' ὄψιν τῷ βασιλεῖ δεδεμένος, τιμωρία δ' ἐψηφίσθη τοῦ ἁμαρτηματος ὑπερφέρουσα· οὐ γὰρ ἐν χρήμασιν ἢ ζήμια διάωριστο ἀλλ' ἐν ῥιγῶς ἐκτομῇ. πολλὰ δὲ παρακαλέσαντος τοῦ ἀνθρώπου,
- 5 καὶ πάντα τὰ ἑαυτοῦ προεμένον, καὶ προβαλλομένου μεσίτην τὴν πάνσεπτον εἰκόνα τῆς παννυμνίου δεσποίνης Θεοτόκου τῆς Βλαχερνιτίσσης, ἣτις εἰώθει τοῖς πιστοῖς βασιλεῦσιν ἐν ἐκστρατεῖαις ὡς ἀπροσμάχτην ὄπλον συνεκστρατεύεσθαι, οὐκ εἰσήει οἶκτος τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' οὐδ' αἰδῶς τῆς ἐκ τοῦ Θείου
- 10 εἰκονίσματος ἀσουλίας· ὄρωντος δ' αὐτοῦ καὶ πάντων, καὶ αὐτῆς τῆς εἰκόνος βασταζομένης, ἀπετμήθη τὴν ῥίνα ὁ δειλίαιος, κρούσας μέγα καὶ στενάξας τὸ βῦθιον. τότε δὴ τότε μεγάλην ἡμῖν ἔσσεσθαι τὴν ἐκ τοῦ Θείου νέμεισιν προωπτευσάμην αὐτός.
- 15 Ἀντεισαγαγῶν δὲ εἰς τὸ ἄστυ πλῆθος Ῥωμαϊκὸν καὶ στρατηγὸν ἐπιστήσας, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν παρεμβολήν, παιάνοις καὶ εὐφημίαις καὶ νικητικοῖς ἐπιφωνήμασι σεμννώμενος. τῇ δ' ἐπαύριον μέλλοντος αὐτοῦ συνθήμασιν ἐγγράφοις καὶ δαπάνῃ τῶν ἔνδον κατοχυρῶσαι τὸ φρούριον καὶ αὐτίκα
- 20 πρὸς τὸ Χλίαι ἀναδραμεῖν, φήμη τις ἐπεφοίτησε πολεμίους πῶθεν ἐπιτεθῆναι τοῖς εἰς τὴν λείαν ἐξιούσι στρατιωτῶν ὑπηρέταις προσαπαγγέλλουσα, καὶ διαταράττειν καὶ κατατρώχειν αὐτούς. φθανούσης δὲ τὴν ἑτέραν ἑτέρας, φήθη ὁ βασιλεὺς

5. an μεσῖτιν?

13. προωπτευσάμην?

poena autem statuta est peccato maior: neque enim multa puniebatur, sed naribus abscindendis: cum vero multum precatus esset homo et omnia sua proiiceret et protenderet imaginem reverendissimam dominae Blachernensis dei matris hymnisque celebratae, quae quidem solebat cum fidelibus regibus in expeditionibus quasi invictum telum proficisci, tamen non incessit misericordia regem, sed ne reverentia quidem sanctitatis divinae imaginis: in conspectu autem eius et omnium atque adeo ipsius imaginis tactae miser naribus privatus est, magnum tollens clamorem et ex alto pectore suspirans. tum vero equidem magnam nobis ultionem a deo eventuram esse divinatus sum.

Quum vero Graecorum multitudinem in urbem induxisset et ducem iis praefecisset, in castra rediit, paeanibus et cantibus ac carminibus triumphalibus celebratus: postero autem die cum pactionibus scriptis ac largitione incolarum castellum sibi conciliare et statim Chliatum reverti vellet, fama percubuit, hostes alicubi instare servis inter milites praedandi causa egressis eosque dispergere ac perdere. nuntio autem nuntio instante rex ducem sultani quendam cum exercitus parte

ἡγεμόνα τοῦ σουλτάνου τινὰ μετὰ τινος μερικῆς δυνάμεως ἐπιστῆναι καὶ διακλονεῖν τοὺς σποράδας τῆς Ῥωμαϊκῆς ὑπερσείας, καὶ ἀπέστειλεν ἐπὶ τῷ τούτους ἀποκρούσασθαι Νικηφόρον μάγιστρον τὸν Βρυέννιον μετὰ τῆς ἀρκούσης δυνάμεως· ὃς καὶ κατὰ μέτροπον στὰς ἀκροβολισμοὺς τινας καὶ ἵππομα-⁵ χίας οὐκ ἀκριβεῖς (κατ' ὀλίγους γὰρ ἀλλήλοις συνέπιπτον) ἐποιεῖτο. ἐν δὲ τῇ ἀστάτῳ ταύτῃ περιφορᾷ, τῶν Τούρκων ἐκηρόλων ὄντων, πολλοὶ τῶν Ῥωμαίων ἐτραυματίσθησαν, f. 198 v. ἔπεσον δὲ καὶ ἕτεροι (ῥωμαλεώτεροι γὰρ τῶν ἄλλων, ὧν πεῖ-
ραν ἐλάβομεν, Τούρκων καὶ θρασύτερον προσρηγνύμενοι καὶ 10 ἀγχεμάχοις τοῖς ἐπερχομένοις ἀντικαθίστανται), ἕως ὃ δηλωθεῖς στρατηγὸς φόβῳ κατασεισθεῖς δύναιμιν ἕτεραν παρὰ του βασιλέως ἐζήτησεν. ὃ δὲ καταγνοὺς αὐτοῦ δειλίαν (ἡγνόει γὰρ τὸ ἀληθές) προσέθετο μὲν οὐδέν, ἐκκλησίαν δὲ συστησά-
μενος ἐδημηγόρησε τὰ περὶ τοῦ πολέμου παρὰ τὸ εἰωθός, 15 ἦψατο δὲ καὶ τραχυτέρων ῥημάτων. ἐν δὲ τῷ μέσῳ τῆν ἐπιφώνησιν ὃ ἱερεὺς τοῦ εὐαγγελίου ἐσήμανε. περὶ οὗ ἔθεντό τινες ἐν ταῖς καρδίαις ὡς ἔσται τὰ ἐπ' αὐτῷ λαληθησόμενα τῶν ἐπικαιμένων πραγμάτων ἐπίβασις. εἰ δὲ τούτων καὶ αὐ-
τὸς μέρος ἐγγόνοιεν, οὐκ ἀναγκαῖον εἶπεῖν. εἶχε δὲ τὸ εὐαγ-²⁰ γέλιον, ἵνα τὰλλα παρῶ, τὸ "εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώ-
ξουσιν. εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρή-
σωσιν. ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν, ὅτι οὐκ οἶδασι

19. an ἀπόβασις?

impetum facere putavit et Graecorum servos vagantes lacessi: ad quos repellendos Nicephorum Bryennium magistrum cum sufficientibus copiis misit, qui quidem ex adverso constitutus proelia eminus facta et equestres pugnas neque tamen certi discriminis (pauci enim inter se pugnabant) iniit. in hac autem incompressa fluctuatione Turcis armorum missilium peritissimis multi Graecorum vulnerati sunt: perierunt autem etiam alii: validiores enim ceteris, quibuscum in manus veniebamus, Turcis et fortius aggressi vel cominus obvientibus se opponunt, donec dux ille commemoratus, timore percussus, alias copias a rege peteret: qui timiditatis eum accusans (ignorabat enim verum) addidit quidem nihil, sed concione convocata de rebus bellicis praeter morem disseruit: vehementioribus quoque usus est verbis. interea vero sacerdos evangelii voces exposuit, quamobrem quidam in animis suspicati sunt, illum in eo dicturum esse, quod ad praesentem rerum statum pertineret: quorum in numero num ipse fuerim, dicere non est necesse: continebat vero evangelium, ut cetera omittam, haec verba: „si me persecuti sunt, vos quoque persequantur: si mea verba

- τὸν πέμπσαντά με. ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας
 ὑμᾶς δόξῃ λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ." εὐθύς οὖν ἀγω-
 νιᾶν οἱ τοῦτο προσημνημένοι καθρξάμεθα, καὶ ἀψευδὲς
 εἶναι τὸ λαληθὲν ἐπὶ τῆς σημειώσεως διεγνώκειμεν. ζέοντος
 5 δὲ τοῦ πολέμου ἐπαπέστειλεν ὁ βασιλεὺς καὶ τὸν μάγιστρον
 Βασιλάκην καὶ κατεπάνω Θεοδοσιουπόλεως μετὰ τινῶν ἐγγω-
 ρίων στρατιωτῶν, ὡς τῶν λοιπῶν ὄντων μετὰ τοῦ Τραχα-
 νειώτου εἰς τὸ Χλίατ. προστεθεὶς οὖν τῷ Βρυεννίῳ μέχι-
 τινὸς τοῖς ἀκροβολισμοῦς καὶ αὐτὸς ὑπέδεγτο. συνθεμένων
 10 δὲ τῶν στρατιωτῶν κατόπιν αὐτοῦ ἀκολουθεῖν, πρωταγωνιστεῖν
 αὐτὸς καθυπέσχετο, καὶ εὐθύς ἐξορμήσας νῶτα δεδωκότων
 τῶν ἐναντίων ἐδίωκε. συνακολουθήσας δ' αὐτῷ μετὰ τοῦ
 πλήθους ὁ Βρυέννιος, εἶτα τοὺς ῥυτῆρας ἐκ συνθήματος ἐν
 ἀγνοίᾳ τοῦ Βασιλακίου ἀνέχειν τοὺς ἀμφ' αὐτὸν προτροπῶ-
 15 μενος, ἀφῆκεν αὐτὸν μετὰ τῶν πειθομένων τούτῳ καὶ μόνων
 ἀκρατῶς διώκειν ἐπὶ πολὺ. ἐπεὶ δὲ τῷ χάρακι τῶν ἐναντίων
 προσέμιξε, διαπαρέντος τοῦ ἵππου προσέσχε τῇ γῆ, βάρος
 τῶν ὀπλῶν ἐπιφερόμενος· διὸ καὶ περιχυθέντες αὐτὸν οἱ
 πολέμιοι ζωγρίᾳ λαμβάνουσι.
- 20 Καταλαβούσης δὲ ταύτης τῆς ἀγγελίας τὸν βασιλεῖα καὶ
 τὸν στρατὸν, δειλίᾳ καὶ κινδύνων ἐπις τοῖς Ῥωμαίοις ἐπέ-
 σκηψεν, ἐπεὶ καὶ οἱ τραυματῖαι φοράδην ἀγόμενοι καὶ ταῖς

contempserunt, vestra quoque contemnent: haec vero omnia vobis
 facient, quod quis me miserit ignorant. sed adest tempus, ubi omnes
 qui vos occident, deo servire videbuntur." statim vero trepidare coe-
 pimus, qui hac ex re significationem ceperamus: vera enim esse quae
 dicebat, in significatione cognoveramus. ardente autem bello rex et
 Basilacen magistrum et Theodosiopolis praefectum cum innatis quibus-
 dam militibus Chliatum misit, reliquis cum Trachaniote profectis. ad-
 ditus igitur Bryennio aliquamdiu proelia minus facta et ipse excepit.
 militibus autem eum a tergo sequi adnuentibus ipsum se prae omnibus
 pugnaturum esse pollicitus est, statimque profectus, cum hostes terga
 dedissent, eos persequabatur, simulque cum eo Bryennius cum multi-
 tudine: tum vero frena, ut convenerat, ignorante Basilacio tollere suos
 iussit et dimisit eum cum iis, qui huic soli parerent. ut vehementer
 longe persequerentur. cum autem vallo hostium appropinquasset, equo
 transosso in terram incidit armorum gravitate suppressus. itaque ho-
 stes circumfusi vivum eum capiunt.

Quo nuntio ad regem allato et ad exercitum, Graeci timiditate
 et periculorum metu oppressi sunt, cum etiam vulnerati apportarentur
 propter vulnorum dolorem suspirantes. coactus igitur rex egres-

ἐκ τῶν πληγῶν ὀδύνας ἐπιστενάζοντες ἦσαν. ἀναγκασθεὶς δ' ὁ βασιλεὺς ἐξῆλθε μετὰ τοῦ λοιποῦ πλήθους εἰς τὴν τῶν κρατομένων θάραν, καὶ ὥστε εἴ τις αὐτῷ ἐπίοι πόλεμος, ἀγωνίασθαι. μέχρι δ' ἑσπέρας ἐπὶ τινῶν λόφων ἐστὼς ὑψηλῶν, ἐπειπερ οὐκ εἶδε τινα τὸν ἀντικαταστησόμενον (οἱ γὰρ 5 Τούρκοι πονηρία καὶ ἐπινοία βαθυτάτη συζῶντες διὰ μηχανῶν τὸ πᾶν κατορθοῦσι καὶ συστολῶν ἀπηγκωνισμένων), ὑπέστρεψεν εἰς τὴν παρεμβολήν, ἄρτι τοῦ ἡλίου τὸ ὑπὲρ γῆν ἡμισφαίριον ἀπολείποντος. οἱ δὲ Τούρκοι ὥσπερ ἀπὸ μηχανῆς κατόπιν περιχυθέντες τοῖς ἐκτὸς τῆς παρεμβολῆς Σκυ-10 θαῖς καὶ τοῖς πωλοῦσι τὰ ὄνια ῥαγδαίως προσέβαλον, ὑλακαῖς ἀσήμεοις καὶ τόξου βολαῖς καὶ περιπνεύσει φόνον οὐ μικρὸν καὶ κίνδυνον αὐτοῖς ἐπιφέροντες. ὅθεν καὶ ἤραγασθησαν οἱ τὴν ἔφοδον ὑφιστάμενοι ἐντὸς γενέσθαι τοῦ χάρα-
 f. 199 r. κος. ἀθρόοι τοίνυν ἄλλος κατ' ἄλλον ὡς ἀπὸ διωγμοῦ τὴν 15 εἴσοδον βιαζόμενοι, μεγάλης ταραχῆς τοὺς ἔνδον ἐπλήρωσαν, οἰομένους καὶ τοὺς ἐναντίους συνεισπεσεῖν, καὶ πῦσαν ὄμοῦ τὴν παρεμβολήν μετὰ τῆς ὄλης ἀποσκευῆς γενέσθαι ἀλώσιμον. νύξ γὰρ ἀσέληνος ἦν, καὶ διάκρισις οὐκ ἦν τῶν φευγόντων ἢ τῶν διωκόντων, καὶ τίνες τῆς ἐναντίας μοίρας εἰσὶ. τὸ 20 γὰρ τῶν Σκυθῶν μισθοφορικόν, ἐμπερὲς κατὰ πάντα τοῖς Τούρκοις ὄν, ἀμφίβολον ἐποίει τὸ νῦν ἐπικείμενον. τότε δὴ τότε καὶ φόβος ἐξαίσιος καὶ λόγος ἀπαίσιος καὶ βοή συμμι-

sus est cum reliqua multitudine ad eorum quae fierent adspectum et tanquam bellum gerendum sibi instaret: cum vero ad vesperum usque collibus quibusdam insedisset altis, neminemque qui ipsum aggressurus esset conspexisset (Turcae enim improbitate et dolo quam maxime imbuti insidiis omnia agunt audacibusque artibus) in castra rediit, sole iam nostrum terrae dimidium relinquente. Turcae autem tanquam per insidias a tergo circumfusi eos, qui extra castra erant, Scythas et qui merces vendebant, magno cum impetu aggressi sunt, incertis ululatus et arcus iactibus et equis circumvecti caedem non parvam et periculum iis afferentes: quamobrem etiam coacti sunt, qui portis adstarent, intra aggerem redire. itaque alii alios sequentes cum sic ut in persecutione in portam irruerent, eos qui intus erant magna trepidatione implerunt, quippe qui hostes quoque simul ingredi putarent totaque castra una cum omni apparatu expugnari. nox enim luna carebat, neque ullum erat discrimen fugientium vel persequentium neque qui ab aliena starent parte. Scythae enim mercenarii et omnino Turcis simillimi ancipitem tum rerum statum reddiderunt. tum vero ingens timor et rumor infaustus et clamor turbulentus et tu-

γῆς καὶ ἄσημος κρότος καὶ πάντα μετὰ θορύβων καὶ κινδύ-
νων ἐδείκνυτο· καὶ πᾶς τις θανεῖν ἐπεθύμει μᾶλλον ἢ τοι-
ούτον ἰδεῖν καιρόν. καὶ τὸ μὴ κατιδεῖν ὡς εὐτυχὲς ἐνομί-
ζετο, καὶ τοὺς μὴ τοιοῦτον ἰδόντας ὡς εὐτυχεῖς ἐμακάριζεν.
5 Ἄλλ' ἐν τούτῳ πάθους τῶν Ῥωμαίων ὄντων, οὐκ ἠδυνή-
θησαν οἱ πολέμιοι ἐντὸς τοῦ χάρακος εἰσπεσεῖν, εὐλαβούμενοι
καὶ οὗτοι τὸ ἀπόσπορον τοῦ καιροῦ καὶ τὰς κοινὰς ἐννοίας
εἰς ἑαυτοὺς ἐμπλέκοντες. οὐ μὴν γεγόνασιν ὀπισθόρμητοι,
ἀλλὰ δι' ὄλης νυκτὸς περιηχοῦντες ἦσαν ἐκτὸς δρόμοις καὶ
10 περιδρόμοις τὴν Ῥωμαίων παρεμβολήν, τόξοις καὶ σκνυλοῖς
βάλλοντες καὶ πανταχόθεν περιβομβοῦντες καὶ περιφοβοῦν-
τες αὐτούς, ὡς ἕπαν διανυκτερεῦσαι ἠνεφγμένοις καὶ ἀγρύπ-
νεις τοῖς ὄμμασι· τίς γὰρ ἂν καὶ εἶχεν εἰς ὕπνον τραπήναι,
τοῦ κινδύνου τὴν ῥομφαίαν ἐσπασμένην μονονουχί προδεικ-
15 νύοντος.

Οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' εἰς τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν τῆς ἰππα-
σίας καὶ τῆς εἰς μάχην προκλήσεως ἔληξαν οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ
καὶ τὸν ἔξωθεν παραρρέοντα ποταμὸν ὑφ' ἑαυτοὺς ποιησάμε-
νοι δίψει παραστήσασθαι τοὺς Ῥωμαίους ἐφιλονείκουν. ἐν
20 ταύτῃ δὲ τῇ ἡμέρᾳ μότρᾳ τις Σκυθικῆ, ἔξαρχον ἔχουσα Τα-
μῖν τινα κατονομαζόμενον, τοῖς ἐναντίοις προσεβρῆν· ὅπερ
οὐκ εἰς μικρὰν ἀγωνίαν τοὺς Ῥωμαίους ἐνέβαλεν, ὑποπτέον-

4. ἐμακάριζον?

multus incertus, et ab omni parte pericula et turba apparebant, omnes-
que mori malebant quam talem videre tempestatem: atque haec non
videre ut fortuna habebatur, iisque qui tale non videbant, tanquam
beatis gratulabantur.

Sed in hac difficultate versantibus Graecis non potuerunt ho-
stes aggerem invadere caventes et ipsi temporis importunitatem et
communes difficultates secum volventes: neque vero ab impetu de-
stitērunt, sed per totam noctem extra magno cum clamore equitabant
et circumvehebantur, Graecorum castra arcus iactibus et machinis ia-
cientes et undique circumsonantes et terrentes eos, ita ut omnes aper-
tis et insomniis oculis noctem degerent. quis enim somno adverti
posset, periculo gladium tantum non strictum minitante.

Verum enim vero ne sequenti quidem die hostes a circumequitando
et ad praelium lacessendo destiterunt, sed postquam etiam flumen ex-
tra praeterfluens occuparunt, siti Graecos subirecere studebant. hoc
vero die agmen quoddam Scytharum, duce quodam Tami vocato, ad
hostes defecit, quod magno Graecos percellebat timore, quum reliquos
etiam Scythas iam ab hoc tempore tanquam hostes cum illis conven-

τας καὶ τοὺς λοιποὺς τοῦ ἔθνους, ὅτι τὸ ἀπὸ τοῦδε πολεμίοις εὐκότιος συνδιατρίβουσι τούτοις καὶ συνδιαγωνίζεσθαι μέλλουσιν. ἐξιώντες δὲ τινες τῶν πεζῶν μετὰ τόξων πολλοὺς τῶν Τούρκων ἀνεΐλον καὶ τῆς παρεμβολῆς ἐκοτῆσαι συνέπεισαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἤθελε μὲν ἀγχεμάχῳ πολέμῳ καὶ ἀντιθέτῳ⁵ παρεμβολῇ κρῖναι τὸ τέλος παραντίκα τῆς μάχης, τοὺς δ' ἀπόντας εἰς τὸ Χλίαι περιμένων στρατιώτας, πλῆθος ὄντας οὐκ εὐαρίθμητον καὶ συνήθως ἀεὶ προπολεμοῦντας καὶ ἡσκημένους μᾶλλον τὴν πυρρίχειον ὄρχησιν, τὸν ἀγῶνα τοῦτον ὑπερετίθετο. ὡς δ' ἀπεγνώκει τὴν ἐκ τούτων βοήθειαν, καί¹⁰ τε διακωλύσαι τούτους πρὸς τὴν ἄφιξιν ἰσχυρὸν ὑπελάμβανεν, ἐσκέπαστο λοιπὸν εἰς τὴν ὑστεραίαν μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ προθύμως κατὰ τῶν ἐναντίων ἐπαγωνίσασθαι. εἶχε δ' ὄμως τοῦτον καὶ αὐθις ἐλπίς, ὡς οὐδὲ κἂν εἰς τὴν αὔριον ὑστερήσωσιν. ἠγνόει γὰρ ὡς ὁ στρατηγὸς τούτων μαθῶν¹⁵ τὴν τοῦ σουλτάνου κατ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως ἐπέλευσιν, ἄρας τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἅπαντας, διὰ τῆς Μεσοποταμίας φυγὰς ἀγενοῶς εἰς τὴν Ῥωμαίων ἐπέβαλε, μηδένα λόγον τοῦ δεσπότης μῆτε μὴν τοῦ εἰκότος ὁ δέλαιος θέμενος.

f. 199 v. Ὁ γοῦν βασιλεὺς κατὰ τὸ συγκεκριμένον τὴν εἰς τὸν πό-²⁰ λεμον παρασκευὴν αὔριον ἐξαργύσας τὰ κατ' αὐτὸν διετίθετο, ἔτι τῆς βασιλέως σκηπῆς ἐντὸς καθιστάμενος, ὅποτε τὴν εἰς τοὺς Σκύθας ὑποψίαν περιαιρῆσαι βουλόμενος αὐτὸς ἐγὼ ὄρχη

12. τῶν om C.

turos unaque cum iis pugnatos suspicarentur. peditum vero quidam castris egressi arcubus multos Turcarum interemerunt et a castris recedere coegerunt. rex autem cominus et instructa acie discrimen iam adducere voluit pugnae. quum autem milites, qui Chliati abessent, exspectaret, immensam multitudinem et qui inter primos pugnam consuevissent, ad bellicam saltationem magis exercitati, pugnam in posterum distulit: desperans autem eos subventuros esse et grave aliquid quominus auxilium ferrent eos impedire suspicans, iam suis cum copiis postero die hostes strenue aggredi statuit. nihilominus iterum etiam speravit, eos, licet postero die venirent, haud defuturos esse: ignorabat enim, ducem eorum, quum sultanum in ipsum regem profectum esse comperisset, omnibus qui ipsum sequerentur, convocatis, per Mesopotamiam in Graecorum terram turpiter aufugisse, nulla domini ac ne decori quidem habita ratione, miserrimum illum.

Atque rex quidem secundum rerum statum apparatu bellico in posterum diem instructo res suas ordinavit, adhuc in regio tentorio considens, quando ego, cum vellem suspicionem in Scythas illam tol-

κατασφαλίσασθαι τούτους τῷ βασιλεῖ συνεβούλευσα. καὶ δῆτα τὴν βουλὴν ἐπαποδεξάμενος τελευτήν τὴν τοῦ ἔργου καὶ διοριστὴν αὐτίκα με προεβάλετο. οὐκοῦν καὶ κατὰ τὸ πάτριον αὐτοὺς καθορκώσας, ἧ μὴν ἀνεπιβούλευτον τηρῆσαι 5 τὴν εἰς τὸν βασιλέα πίστιν καὶ τοὺς Ῥωμαίους, οὕτως αὐτοὺς ἀκριβεῖς τῶν σπονδῶν διατέθεικα φύλακας, καὶ γε τῶν κατὰ σκοπὸν οὐ διήμαρτον· οὐδεὶς γὰρ ἐκ τούτων οὐδ' ἐν αὐτῷ τῷ πολέμῳ τοῖς πολεμίοις προσετέθη.

Ἐν ὅσῳ δὲ τα τοιαῦτα ἐπράττετο, καὶ οἱ στρατιῶται 10 κατὰ τάξεις καὶ λόχους ἐπὶ τῶν ἵππων ἐφίσταντο, πρέσβεις ἦγον ἐκ τοῦ σουλτάνου τὴν εἰρήνην ἀμφοτέροις ἐπικηρυκεύμενοι. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐδέξατο μὲν αὐτούς, καὶ λόγων αὐτοῖς κατὰ νόμον τῶν πρέσβων μεταδέδωκεν, οὐ πάνυ δὲ τούτους φιλανθρώπως ἐδέξατο. ὅμως δ' οὖν συνεπινεύσας καὶ τὸ 15 προσκυνούμενον σημεῖον αὐτοῖς ἐπιδέδωκεν, ἵνα τῇ ἐπιδείξει τούτου ἀβλαβεῖς πρὸς αὐτὸν ἐπανέλθοιεν, κομίζοντες ἀγγελίας ἅς ἂν ἐκ τοῦ σουλτάνου διενωτίσσοιντο. δεδήλωκε γάρ, τῷ ἀνεπίστῳ τοῦ μηνύματος ἐπαρθεῖς, ἵν' ὁ σουλτάνος καταλιπὼν τὸν τόπον τῆς παρεμβολῆς πορρωτέρω στρατοπεδεύση- 20 ται· αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ, ὃς τὰς Τουρκικὰς εἶχε δυνάμεις πρότερον, ἐπιθήσει τὸν χαρακα, καὶ τηνικαῦτα πρὸς συμβάσεις αὐτῷ παραγένηται. ἔλαθε δὲ τὴν

2. τελευτήν C.

3. προεβάλλετο C.

5. αποδορῶν C.

18. ἐπαρθείση C.

lere, iureiurando eos adstringendi regi consilium dedi: atque revera consilio accepto operi absolvendo perficiendoque statim me praeficiebat: itaque etiam secundum patrios mores eos sacramentum fidei in regem incorruptae conservandae iubens Graecos quoque eodem modo accuratos pactionum reddidi custodes neque inceptis, quae studerem, excidi: nemo enim horum ne in ipso quidem praelio ad hostes defecit.

Dum autem haec fiunt, et milites secundum ordines et turmas armati equos ascendunt, legati a sultani parte advenerunt pacem utrisque nuntiantes. rex autem excepit quidem eos et colloquium iis secundum morem legatorum concessit: sed omnino non hos humano modo excepit: tamen igitur adnuens iis signum adulandi etiam dedit, ut hoc signo ostento integri ad ipsum venirent nuntios afferentes, quos a sultano accepissent. aperte enim inexpectato nuntio elatus erat, nimirum sultanum castrorum loco relicto ulterius castra positurum esse, regem vero ipsum illo in loco, quo Turcarum copiae essent, prius aggere iacto tum cum eo conventurum esse. nescius au-

νίκην διὰ τοῦ νικητικοῦ σημείου τοῖς ἐναντίοις παραπεμπά-
μενος, καθὼς οἱ τὰ τοιαῦτα διακριβοῦντες συμβάλλουσι·
οὐ γὰρ ἔδει μάχης προκειμένης τοιοῦτον σύμβολον ἐξ ἑαυτοῦ
πρὸς ἐναντίους μεταθεῖναι.

Τὸ δ' ἀπὸ τοῦδὲ δυσάντητος ἡμῖν ὁ λόγος διὰ τὸ ἐργῶ-5
δες τῶν ἀτυχημάτων καὶ λίαν ἀπόφρημον, καὶ τὴν εἰς τοὺς
Ῥωμαίους ἐπισυμβῆσαν χαλεπωτάτην δυσκληρίαν.

Οὐπω τέλος ἔσχε οὐδ' ἀναβολὴν ἢ τῶν πρέσβων ἄφι-
ξεις, καὶ τινες τῶν ἐγγυτάτων τῷ βασιλεῖ πείθουσιν αὐτὸν
ἀποβαλέσθαι τὴν εἰρήνην ὡς ψευδομένην τὸ ἔργον καὶ ἀπα-10
τώσαν μᾶλλον ἢ τὸ συμφέρον ἐθέλουσαν. δεδιδῆναι γὰρ φρασι-
τὸν σουλτάνον ἢ τὸ μὴ ἀξιόλογον ἔχειν δύναμιν καὶ περι-
μένειν τὸν κατόπιν αὐτοῦ βαδίζοντας, καὶ τῷ προσχήματι
τῆς εἰρήνης μετεωρίζειν τὸν χρόνον, ὡς ἂν ἐπικαταλάβοι τὸ
ὑστεροῦν τῆς δυνάμεως. τοῦτο ἦρθεν διανίστησι τὸν βασι-15
λέα πρὸς πόλεμον. καὶ οἱ μὲν Τούρκοι κατὰ σφῶς αὐτοὺς τὰ
τῆς εἰρήνης ἐπραγματεύοντο, ὁ δὲ βασιλεὺς σαλπίσας τὸ ἐνά-
λιον τὸν μόθον παραλόγως ἐκράτησε. καταλαβοῦσα δ' ἢ
φήμη τοὺς ἐναντιοὺς ἐξέπληξε. τέως δ' οὖν καθοπλισάμενοι
καὶ αὐτοὶ τὸ μὲν ἄχρηστον πλῆθος εἰς τουπίσω προήλκοντο, 20
αὐτοὶ δὲ κατόπιν φαντασίαν ἐδίδουν πολεμικῆς ἀντιπαράτά-
ξεως. τὸ δὲ πλεῖστον φυγῆ τις κατεῖχεν αὐτούς, συντεταγμένας

11. ἐθέλουσαν interpres: C. ἐθέλουσι. φρασι C.

tem victoriam victrix imagine hostibus miserat, ut ii qui in talia in-
quirunt conciliant: neque enim oportebat pugna instante tale signum
ab ipso ad adversos transferri.

Inde ab his autem iam difficilis narratio propter atrocem ac ni-
mis infaustam calamitatem et ob gravissimam infelicitatem Graecos in-
gruentem.

Nondum finem tenebat neque dilatus erat adventus legatorum,
cum quidam e proximis regi persuadent, ut pacem abiiceret tanquam
simulatam revera et decipientem magis quam utilitatem spectantem.
timuisse enim, dicunt, sultanum, quippe qui non haberet memoratu
dignam vim et expectare qui ab ipsius tergo progredierentur et pace
simulata tempus ducere, ut sibi adderet relictos milites: quae quidem
verba regem ad bellum perducunt. atque Turcae quidem inter se de
pace delibaverunt: rex vero cum bellicum cecinisset pugna praeter
opinionem vicit. quae fama cum ad adversos pervenisset, eos timore
perculsit. interea vero et ipsi armati turbam inutilem in tergum re-
pulerunt, ipsi autem bellicae aciei spectaculum iam inde ab hoc
praebuerunt: plurimum vero terroris iis iniecerunt Graecorum pha-

νας ἰδόντας τὰς τῶν Ῥωμαίων φάλαγγας ἐν τάξει καὶ κόσμῳ
 καὶ πολεμικῷ παραστήματι. καὶ οἱ μὲν προήεσαν εἰς τοῦ-
 πίσω, ὁ δὲ βασιλεὺς κατόπιν αὐτῶν πανστρατιᾷ ἐπεδίωκεν,
 ἕως ἄρα δαίλη ὄψια κατέλαβεν. ἐπεὶ δ' ὁ βασιλεὺς τοὺς
 5 ἀντιτεταγμένους καὶ ἀντιπολεμοῦντας οὐκ εἶχε, τὴν δὲ παρεμ-
 βολὴν ἐπιλωμένην στρατιωτῶν καὶ πεζοφυλάκων ἐγίνωσκε,
 διὰ τὸ μηδ' εὐπορεῖν ἱκανοῦ πλήθους ὥστε καὶ παρατά-
 ξεις ἐνταῦθα καταλιπεῖν, ἤδη προεξαντληθέντων τῶν πλεί-
 στων, ὡς προδιείληπται, ἔγνω μὴ πλεῖον ἐπιτείνειν τὴν δίο-
 10 ξιν, ἵνα μὴ λόχον νεποηκότες οἱ Τοῦρκοι ἀφυλάκτω ταύτῃ
 ἐπίθωνται, καὶ ἅμα διασκοπῶν ὡς εἰ πλεῖον ἐμακρυν-
 θείη, καταλήψεται τοῦτον ἐν τῇ ἐπανόδῳ ἢ νύξ, καὶ τηρι-
 καῦτα οἱ Τοῦρκοι παλίντροπον θήσουσι τὴν φυγὴν, ἐκη-
 βόλοι τυγχάνοντες. διὰ ταῦτα καὶ τὴν βασιλικὴν ἀγμαίαν
 15 ἐπιστρέψας νόστου ἐπιμνησθῆναι διήγγελλεν. οἱ δὲ πόρρω
 τὰς φάλαγγας ἔχοντες στρατιῶται, τὴν ἐπιστροφὴν τῆς
 βασιλικῆς σημαίας ἰδόντες, ψήθησαν ἥτη τὸν βασιλέα περι-
 πεσεῖν. ὡς δ' οἱ πολλοὶ πληροφοροῦσιν, ὅτι τῶν ἐφεδρευόν-
 των αὐτῷ τις, ἐξάδελφος ὢν τῷ τοῦ βασιλέως προγονῷ Μι-
 20 χαήλ, προβεβουλευμένην ἔχων τὴν κατὰ τούτου ἐπιβουλήν, αὐ-
 τὸς τὸν τοιοῦτον λόγον τοῖς στρατιωταῖς διέσπειρε, καὶ ταχὺ
 τοὺς οἰκείους ἀναλαβὼν (ἐμπειστέυτο γὰρ παρὰ τῆς τοῦ βα-
 σιλέως καλοκαγαθίας οὐ μικρὸν τι μέρος λαοῦ) φυγὰς εἰς

langues, quas acie instructa et secundum ordines et disciplinam collo-
 catas et bellico cum habitu videbant. atque hostes quidem porro re-
 gressi sunt, rex vero omnibus cum copiis eos secutus est, donec ve-
 sper adesset. cum autem rex sibi oppositos et resistentes non habe-
 ret, castra autem nudata militibus peditibusque vigilantibus cognosce-
 ret: quia non satis secum habuit copiarum, ita ut etiam ordines ibi
 relinqueret defatigatis iam ut supra dictum plerisque, statuit non ulte-
 rius eos persequi, ne Turcae insidiis factis castra a praesidiis relicta
 aggredierentur, simulque cogitans, noctem se redeuntem occupaturam
 esse, si ulterius viam extenderet et Turcas e fuga regressuros tum
 esse, quippe qui telis bene uterentur. quamobrem regium signum
 revertens reditus meminisse omnes iussit. qui vero ulterius acie
 aberant milites, regium signum retro versum videntes, in cladem
 regem incidisse putarunt: ut autem plerique persuasum habent, insi-
 dantium ei aliquis, Michaelis regis parentis ex fratre filius, antea iam
 molitus huic insidias, ipse talem famam per milites divulgavit, et ce-
 leriter suis receptis (credita enim erat ei haud parva militum pars a
 regis maiestate) fugitivus in castra rediit: hunc autem imitati qui pro-
 pius adstant ordines ad unum omnes fugam sine pugna accipiebant

τὴν παρεμβολὴν ἐπανάδραμε. μιμησάμενοι δὲ τοῦτον οἱ πλησιέστεροι λόχοι εἷς καθ' ἓνα τὴν φυγὴν ἀμαχητὶ διεδέξαντο, κακείνους ἕτεροι. καὶ οὕτως ὁ βασιλεὺς ἰδὼν τὸ παράλογον τῆς ἐξαγωνίου φυγῆς, ἔστη μετὰ τῶν περὶ αὐτόν, τὴν τῶν οἰκείων φυγὴν, ὡς ἔθος, ἀνακαλούμενος. ἦν δὲ ὁ ἐπακούων οὐδείς. τῶν δ' ἐναντίων οἱ ἐπὶ λόφῳ ἰστάμενοι, τὸ τῶν Ῥωμαίων ἰδόντες ἐξαίφνης ἀτύχημα, τῷ σουλιάνῳ καταγγέλλουσι τὸ γενόμενον, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῷ καταπέγουσιν. εὐθύς οὖν ἐπανελθόντος αὐτοῦ μάχη τις ἀθρόον τῷ βασιλεὶ προσήγγινται· καὶ κελεύσας τοὺς ἀμφ' αὐτόν μὴ ἐνδοῦναι¹⁰ μηδὲ μαλακόν τι παθεῖν, ἡμύνατο μὲν ἐρρωμένως μέχρη πολυῦ. ἐν δὲ τῷ μέσῳ τῆς τῶν ἄλλων φυγῆς περιαντηλῆσάσης ἔξω τὸν χάρακα, συμμιγῆς τις ἦν ἐκ πάντων βοή καὶ ἄτακτος θρόμος, καὶ λόγος οὐδείς ἀπηγγέλλετο καίριος, τῶν μὲν λεγόντων ἰσχυρῶς ἀντιπαρατάξασθαι τὸν βασιλέα μετὰ τῶν¹⁵ ὑπολειμμένων αὐτῷ καὶ τοὺς βαρβάρους τρέφασθαι, τῶν δὲ σφαγὴν ἢ ἄλωσιν καταγγελλόντων αὐτοῦ, καὶ ἄλλων ἄλλα συνειρόντων καὶ πάλιν τροπὴν ἐκατέρου μέρους τὴν νίκην καταλεγόντων, ἕως ἤρξαντο καὶ τῶν σὺν αὐτῷ Καππαδοκῶν πολλοὶ κατὰ μοίρας τινὰς ἐκέισε ἀποφοιτῶν. εἰ δέ τι καὶ²⁰ αὐτὸς τοῖς φεύγουσιν ἀντίξους γεγωνῶς πολλοὺς ἡμυνάμην, f. 200 v. τὴν ἀνάκλησιν ἐπιτρέπων τῆς ἤτιης, ἕτεροι λεγέτωσαν. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο καὶ τῶν βασιλικῶν ἵππων πολλοὶ μετὰ τῶν

18. συναϊρόντων C.

23. ἐπιτοῶν? an ὀπαδῶν?

atque illos alii secuti sunt. atque ita rex cum videret milites de improviso e pugna fugientes, restitit cum iis, qui ipsi adstant, milites ex consuetudine a fuga revocans: sed erat, qui eum exaudiret nemo. hostium vero qui collibus insisterent, Graecorum videntes subitam fortunam (adversam) sultano factum nuntiant et eum ad revertendum impellant. quo statim vehementem rex incidit in pugnam: et cum eos, qui cum ipso essent, recedere vel timide se gerere vetuisset, strenue pugnavit per magnum temporis spatium: interea vero cum aliorum fuga ulterius in castra se effunderet, commixta omnium erat clamor cursusque inordinatus neque ullum dextrum pronuntiabatur verbum: alii enim regem cum iis qui reliqui essent strenue obsistere barbarosque in fugam vertere nuntiabant, alii eum perditum vel captum ferebant, alii alia dictabant et utriusque partis victoriam diversam pronuntiabant, donec inciperent etiam Cappadocum, qui cum eo essent, multi secundum turmas illuc reverti: num vero eundem quoque fugientibus obsistens multos arcuerim, cladem resarciens, alii dicunt. postea vero multi equitum regionum, cum equis revertentes, quid fieret, interrogati, se regem non vidisse re-

ἵππων ἐπαναστρέφοντες μὴ ἰδεῖν τὸν βασιλέα, τί γέγονεν, ἐρω-
 τώμενοι ἀπεκρίναντο. καὶ ἦν σεισμός οἶος καὶ ὄδυρμος καὶ
 πόνος καὶ φόβος ἀκίχητος, καὶ ἡ κόνις αἰθέριος, καὶ τέλος οἱ
 5 Τούρκοι πανταχόθεν ἡμῖν περιρρέοντες. ὅθεν καὶ ὡς εἶχεν
 ἕκαστος ὄρηϊς ἢ σπουδῆς ἢ ἰσχύος, φυγῆ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν
 ἐπίστευσεν. οἱ δ' ἐναντίοι κατόπιν διώκοντες οὓς μὲν ἀνεῖλον
 οὓς δὲ ζωογρία εἶλον, ἐτέρους δὲ συνεπάτου. καὶ ἦν τὸ
 πρᾶγμα λίαν ἐπώδυνον καὶ πάντα θρήνον ὑπερβάλλον καὶ κο-
 10 πητόν. τί γὰρ ἐλεινότερον τοῦ στρατόπεδον ἅπαν βασιλικὸν
 φυγῆ καὶ ἤτητῃ παρὰ βαρβάρων ἀπανθρώπων καὶ ἀποτόμων
 ἐλάνυεσθαι, καὶ τὸν βασιλέα βαρβαρικοῖς ὄπλοις ἀβοήθητον
 περιστοιχίσθαι, καὶ τὰς βασιλείους σκηρὰς καὶ τὰς ἡγεμονι-
 κάς ἄμα καὶ στρατιωτικὰς ὑπὸ τοιούτων ἀνδρῶν κυριεύεσθαι,
 καὶ ἅπαν ἀνάστατον τὸ Ῥωμαϊκὸν καθορᾶσθαι, καὶ βασιλείαν
 15 ἐν ἀκαρεῖ κατανοεῖν συμπεσοῦσαν.

Καὶ τὰ μὲν τοῦ λοιποῦ πλήθους ἐν τούτοις· τὸν δὲ
 βασιλέα περιστοιχίσαντες οἱ πολέμιοι οὐκ εὐχείρωτον ἔσχον
 εὐθύς, ἀλλ' ἄτε στρατιώτης καὶ πολεμικῆς ἐμπειρίας εἰδήμων
 καὶ κινδύνους προσομιλήσας πολλοῖς, καρτερῶς ἡμύνατο τοὺς
 20 προσπίπτοντας, καὶ πολλοὺς ἀνελὼν τέλος ἐπλήγη φασγάνῳ
 τὴν χεῖρα, τοῦ τε ἵππου βέλεσι κατακοντισθέντος ἐκ ποδὸς
 μαχόμενος ἴστατο. καμῶν δ' ὄμως πρὸς ἑσπέραν ἀλώσιμος
 καὶ ὑπόσπονδος, φεῦ τοῦ πάθους, ἐγένετο. καὶ τῆ μὲν νυκτὶ

sponderunt: atque erat perturbatio tanquam et ululatus et labor et
 fuga rapida: pulvis ad coelum tollebatur, atque postremo Turcae
 undique nobis circumfluebant: quamobrem etiam quisque pro viribus
 vel celeritate vel opibus fugae salutem commendavit. hostes vero a
 tergo insequentes alios interfecerunt, alios vivos ceperunt, alios cal-
 carunt: atque erat res nimis tristis omnique luctu ac planctu maior.
 quid enim miserius quam exercitum omnem regium in fugam et cla-
 dem a barbaris inhumanis et crudelibus pelli et regem barbaris armis
 absque auxiliis circumdatum esse et regis ducumque tentoria simul et
 militum talibus ab hominibus expugnata esse, quam omnia Graeca per-
 turbata regnumque brevi lapsurum videre: atque reliquus quidem ex-
 ercitus ita se habebat.

Regem vero circumvenientes hostes non tractabilem invenerunt
 illico: sed ut miles et experientiae bellicae peritus periculisque usus
 multis aggredientes strenue arcuit: multisque interfectis postremo
 ictus est gladio in manu et equo telis deiecto pedes pugnavit. defa-
 tigatus tamen ad vesperum (miserabile dictu!) sub conditionibus de-
 diticius factus est. atque nocte quidem illa ut vulgi aliquis terrae

ἐκείνη ἔτι, ἴσως τοῖς πολλοῖς, ἐπὶ γῆς ἀτίμως καὶ περιοδύ-
 νως κατέδραθε, μυρίοις πανταχόθεν καὶ ἀφορήτοις περικλυζό-
 μενος τοῖς ἐκ τῶν λογισμῶν καὶ τῶν κατ' ὄψιν ἀνιαρῶν κύ-
 μασι· τῇ δ' ἐπαύριον ἀγγελθείσης τῷ σουλτάνῳ καὶ τῆς τοῦ
 βασιλέως ἀλώσεως, χαρὰ τις ἄπλετος ὁμοῦ καὶ ἀπιστία κα-5
 τέσχεν αὐτόν, οἰόμενον ὡς ἀληθῶς μέγα τι καὶ ὑπερμέγεθες
 εἶναι τὸ μετὰ τῆς ἡττης τοῦ βασιλέως καὶ αὐτὸν ἐκείνον δο-
 ρυάλωτον καὶ οἰκέτην λαβεῖν. οὕτως ἀνθρωπίνως καὶ νουνε-
 χῶς τὸ προτέρημα τῆς νίκης οἱ Τοῦρκοι ἐδέξαντο, μῆτε με-
 γαλαυχῆσαντες οἷα φιλεῖ περὶ τὰς εὐτυχίας ὡς ἐπίπαν πε-10
 ριπολεῖν, μῆτε τῇ οἰκείᾳ δυνάμει τὸ γεγονός ἐπιτρέψαντες,
 ἀλλὰ τὸ πᾶν τῷ θεῷ ἀναφέροντες, ὡς μεῖζον ἢ κατὰ τὴν
 ἑαυτῶν ἰσχὺν ἀποτελέσαντες τρόπαιον. διὰ τοῦτο καὶ προ-
 σαχθέντος τῷ σουλτάνῳ τοῦ βασιλέως ἐν τῇ εὐτελεῖ καὶ
 στρατιωτικῇ ἀμπερόνῃ, καὶ αὐθις διαπορῶν ἦν καὶ μαρτυρίαν¹⁵
 περὶ τούτου ζητῶν· ὡς δ' ἐπληροφόρηθη παρὰ τε ἄλλων
 καὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἀφικομένων ποτὲ πρέσβων, τὸν τῶν Ῥω-
 μαίων βασιλέα τυγχάνειν τὸν παριστάμενον, εὐθὺς ἔξανέστη
 καὶ αὐτός, καὶ περιπτυσάμενος τοῦτον “μὴ δέδιθι” ἔφη, “ὃ
 βασιλεῦ, ἀλλ' εὐέλπιδες ἔσο πρὸ πάντων, ὡς οὐδενὶ προσομι-20
 λήσεις κινδύνῳ σωματικῷ, τιμηθῆσῃ δ' ἀξίως τῆς τοῦ κρά-
 τος ὑπεροχῆς. ἄφρων γὰρ ἐκείνος ὃ μὴ τὰς ἀπροόπτους
 f. 201 r. τύχας ἔξ ἀντεπιφορᾶς εὐλαβούμενος.” ἐπιτάξας οὖν αὐτῷ

sine honore et miserrimus insedit, innumerabilibus undique et into-
 lerabilibus considerationis et aegritudinis quae ante oculos esset un-
 dis submersus. postero autem die cum etiam regem captum esse sul-
 tano nuntiatum esset, gaudium immensum simul et dubitatio eum te-
 nebat, cum putaret magnam revera rem et ingentem esse, quod prae-
 ter cladem regis etiam illum ipsum captum et servum haberet. ita
 modo humano et prudenter commōdum victoriae Turcae acceperunt,
 neque gloriantes, ut in rebus secundis plerumque fieri solet, neque
 ipsorum copiis factum tribuentes, sed totum ad deum referentes quippe
 qui maiora quam pro ipsorum vi trophaea confecissent. quamobrem
 etiam postquam adductus est ad sultanum rex vili et militari veste
 indutus, rursus ille haesitabat et testimonium de illo quaerebat: cum
 autem ei persuasum esset et ab aliis et a legatis qui olim ad illum
 ventitabant, illum qui adstaret esse Graecorum regem, tum surrexit et
 ipse et amplexus hunc. ne timeas, inquit, rex: sed tranquillo sis
 animo coram omnibus, cum in nullum corporis periculum incasurus
 sis: sed honoraberis digne potentiae principatu: imprudens enim ille,
 qui improvisos casus ex ultione non timeat. imperans igitur ut ei

σκηρὴν ἀποτευχθῆναι καὶ θεραπείαν ἀρμόζουσαν, σύνδειπνον αὐτὸν αὐτίκα καὶ ὁμοδίαιτον ἀπειργάσατο, μὴ παρὰ μέρος καθίσας αὐτόν, ἀλλὰ σύνθρονον ἐν εὐθύτῃ τῆς ἐκκρίτου τάξεως καὶ ὁμόδοξον κατὰ τὴν τιμὴν ποιησάμενος. οὕτω δὲ 5 τῆς ἡμέρας συνεχόμενος τούτῳ καὶ συλλαλῶν, καὶ πρὸς παρὰ κλησιν ἀνακτώμενος διὰ πολλῶν ἐπασμαίων ἀναγόντων εἰς τὴν βιωτικὴν περιπέτειαν, μέχρις ἡμερῶν ὀκτώ τῶν ὁμοίων αὐτῷ ἐκοινῶνει καὶ λόγων καὶ ἄλῶν, μηδὲ μέχρι καὶ βραχυτάτου λόγου πρὸς τοῦτον ἐμπεπαρηγηκώς, ἢ ὅσον δοκούντων 10 τινῶν σφαλμάτων ἐν τῇ ἐλάσει τῆς στρατιᾶς ὑπομνήσας, ὁπότε καὶ ἡ τοῦ θεοῦ κρίσις μετὰ τῶν ἄλλων κἀνταῦθα διακαία καὶ ἀρρεπῆς κατεφάνη. οὐ γὰρ οἱ ἄλλοι μόνον ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἄλωθρὸς βασιλεὺς ἄξιον εἶναι νικᾶν αὐτὸν ἀπεφνήατο, εἰ νόμον μὴ ἔχων ἀγαπᾶν τοὺς ἐχθροὺς ἀνεπισοθή- 15 τως ποιεῖ τὸν θεὸν νόμον ἐκ φρυσικῆς καὶ ἀγαθῆς διαθέσεως· οὐ γὰρ τοῖς ὑπερόπταις ὁ παντέφορος ὀφθαλμὸς ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς καὶ συμπαθεῖσι τὸ κράτος χειροτονεῖ, ἐπεὶ μὴ ἔστι προσωποληψία, κατὰ τὸν θεὸν Παῦλον εἰπεῖν, παρὰ τῷ θεῷ. καὶ γὰρ ἐν τινι συλλόγῳ διερωτήσαντος τοῦ σουλτάνου τὸν 20 βασιλέα “τί ἂν ἔδρασας εἰ οὕτως ἔσχες αὐτὸς ἐμὲ ὑποχεῖριον;” ἀνυποκρίτως καὶ ἀθωπεύτως ἐκεῖνος ἀπήγγειλεν “ὅτι πολλὰς ταῖς πληγαῖς κατεδαπάνησά σου τὸ σῶμα γίνωσκε.” ὁ δὲ “ἀλλ’ ἐγώ” φησὶν “οὐ μιμήσομαι σου τὸ αὐστηρὸν καὶ ἀπό-

tentorium pararetur et cultus idoneus, coenae eum statim et victus socium reddidit, cum eum non praeter ordinem constitueret, sed assidentem ingenue electo concilio et aequae honore celebratum faceret. ita bis per diem ad hunc veniens et confabulans cum eo et ad solatium restituens multis sermonibus, qui vitae mutationem revocarent, per octo dies cum eo eadem communicabat verba et salem, cum ne in minimo quidem sermone hunc offenderet neque quosdam in persecutione exercitus errores commemoraret, quando etiam dei iudicium ut in ceteris ita hic quoque iustum et immotum apparuit. neque enim ceteri solum sed et ipse rex captus dignum eum esse victoria declaravit, quoniam legem non habens diligendi hostes sensim sibi statuit legem divinam e bona naturae suae dispositione: neque enim superbis omnia contemplans (dei) oculus sed tenuibus et misericordibus victoriam tribuit, cum non sit, ut secundum Paulum divum loquamur, coram deo nobilitatis respectus: cum enim per colloquium interrogasset sultanus regem, quid tu, inquit, fecisses, si ita me ipse subditum habuisses, ille sincere et sine ulla assentatione respondit: accipe, me tuum corpus multis verbis confecturum fuisse. tum hic: sed

τομον." διακατεργήσαντες οὖν ἐν τούτοις ἀμφοτέρων μέχρι τῶν δηλωθεισῶν ἡμερῶν, καὶ σπονδὰς ποιησάμενοι καὶ συνθήκας εἰρηνικὰς, εἶτα καὶ κῆδος ἐπὶ τοῖς ἰδίους παισὶ συστησάμενοι, μόνην δεξιῶσιν ἀδρὰν τοῦ βασιλέως αὐτῷ προσομιολογήσαντος ἐκεῖθεν ἀπ' ἀλλήλων διεχωρίσθησαν, ἀπολύσαντος αὐτὸν τοῦ σουλτάνου σὺν πολλῇ τῇ περιπλοκῇ καὶ τῇ συντακτηρίῳ τιμῇ πρὸς τὴν οἰκίαν βασιλείαν, προσεπιδόντος δὲ καὶ τῶν Ῥωμαίων ὀπίσους ἤτήσατο, καὶ πρέσβεις ἐκ τῶν οἰκείων.

Εἰς δὲ τὸ Μαντζικέρτ τὸ κάστρον φθάσαντες πολλοὶ τῶν Ῥωμαίων καταφυγεῖν κατεῖχον αὐτό. ὡς δ' ὁ βασιλεὺς 10 ἐπυνήλαθε, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀφέντες τοῦτο ἐκεῖνοι νυκτὸς ἐξέφυγον. ἀφ' ὧν καὶ τινες πολεμίους περιπεπτωκότες δεικνύνευσαν· οἱ δ' ἄλλοι πρὸς τὰ σφέτερα διεσώθησαν. ὁ δὲ βασιλεὺς κατηντηκῶς εἰς Θεοδοσιούπολιν μετὰ Τουρκικῆς τῆς στολῆς, καὶ ὑποδεχθεὶς φιλοτιμίως, ἡμέρας τινὰς ἐκεῖσε διε- 15 καρτέρησε, θεραπευόμενος μὲν τὴν χεῖρα, συνδιαναπαύων δὲ καὶ τὸ ἄλλο σῶμα καὶ ἀνακτώμενος, Ῥωμαϊκὴν τε σκευὴν ἄρτι καινίζων, καὶ τὴν ἄλλην ἐκεῖσε κατασκευάζων ἐπίτευξιν διὰ τὸ μέλλειν εἰς τὰ πρόσω τῆς Ῥωμαίων χωρεῖν. ἄρας οὖν ἐκεῖθεν μετὰ βασιλικῆς τῆς σκευῆς τε καὶ προπομπῆς 20 διήει τὰς Ἰβηρικὰς κόμας, ὀλίγους πᾶν καταλαβῶν τῶν φυγάδων τῆς μάχης στρατιωτῶν, οὓς καὶ αὐτοὺς μετὰ τῶν συνελευθερωθέντων εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος συνεί-

equidem, inquit, non imitabor austeros tuos et crudeles mores. postquam igitur in his ambo versati sunt usque ad declaratos dies et fidem et pacis pacta iunxerunt, deinde etiam affinitatem in liberis suis composuerunt, dextra tantum fidei teste data inde discesserunt a se invicem, cum sultanus eum dimitteret multo cum amplexu et honoribus prosecutionis ad ipsius regnum, atque adderet etiam Graecorum, quot quot requisivit, et legatos ex suis.

Ad Mantzikertum autem castellum celeriter multi Graecorum confugientes id tenuerunt. cum autem rex alia via rediret, relicto eo illi nocte fugerunt: ex quibus etiam alii in hostes incidentes periculum subierunt, ceteri in sua incolumes venerunt. rex autem, cum advenisset Theodosiopolin cum agmine Turcico et honorifice exceptus esset, dies nonnullos ibi moratus est, curans manum suam simulque reliquum reficiens corpus et restituens Graecumque apparatus novans atque cetera ibi parans impedimenta quia longius in Graecorum terram processurus erat. profectus igitur inde cum regio apparatus et comitatu Ibericos pagos peragravit, paucos omnino recipiens fugitivorum proelii militum, quos et ipsos cum liberatis secum habebat, re-

λειτο παρὰ τῶν προσείγων τῶν ἐκεῖσε κιαμῶν τε καὶ πόλεων. συνησαν δὲ τούτῳ καὶ πρέσβεις παρὰ τοῦ σουλτάνου προσε- f. 201 v. φοδιασθέντες αὐτῷ.

Ταύτης οὖν τῆς φήμης αὐτήκοοι καὶ ἡμεῖς γεγονότες ἐν
 5 Τραπεζούντι (ἐκεῖσε γὰρ κατηνέχθημεν, διαπόντιον τὴν πορείαν
 ποιῆσαι σκεψάμενοι) ἀμήχανον ἅμα καὶ ἄπιστον τὸ πρῶγμα
 ἠγούμεθα, καὶ διὰ τοῦτο τὴν διὰ θαλάσσης ὁδὸν ἠνύομεν ἀμετα-
 στρεπτί, πλοιάρια τῶν ἐγχωρίων ἱκανὰ μισθωσάμενοι. συνησαν
 γὰρ καὶ τῆς βασιλικῆς αὐλῆς ἄνδρες ἐκ τῶν πρώτων τῆς
 10 συγκλήτου βουλῆς, παραδόξως τὸν κίνδυνον συνδιαφυγόντες
 ἡμῖν. ἕτεροι δὲ κατεκόπησαν ἐν αὐτῷ τῷ πολέμῳ καὶ τῷ
 δρασμῷ, μεθ' ὧν καὶ Λέων ἐκεῖνος ὁ ἐπὶ τῶν δεήσεων, ἀνὴρ
 λόγῳ καὶ γνώσει διαφανέστατος, καὶ ὁ μάγιστρος Εὐστράτιος,
 καὶ πρῶτος ἀσηκρῆτις ὁ Χοιροσφάκτης. εἶλω δὲ καὶ ὁ πρῶ-
 15 τοσβέστης Βασίλειος ὁ Μαλέσης, τὰ πρῶτα φέρων τῷ βασι-
 λει, τὸ τοῦ λογοθέτου τῶν ὑδάτων ὄφρικιον περιεζωσμένος,
 λόγῳ καὶ αὐτὸς καὶ πείρα πολλῶν ὑπερκείμενος.

Μέχρι μὲν οὖν τούτων ἀσύγχυτος ἡμῖν ὁ λόγος καὶ
 οἶον ἀπερικτύπητος καὶ ὁμαλώτερον βαίνων, κἄν εἰ καὶ προ-
 20 σάντεις εἶχε καὶ οἰκτρὰς τὰς ἐπεξηγήσεις. τὸ δ' ἀπὸ τοῦδε
 τίς ἂν κατὰ μέρος τὸ πληθὸς τῶν ἐπισυμβάντων χαλεπῶν
 διηγῆσαιο; οὐ πρόσαντες ἡμῖν τὸ προκείμενον μόνον, ἀλλὰ

16. περιεζωσμένοι C.

liqua autem multitudo collecta est a vicinis illorum pagorum et urbium: aderant huic etiam legati, a sultano ei additi.

Quam quidem famam cum etiam nos Trapezunte audivissemus, (illuc enim delati eramus, trans mare proficisci conati) fieri non posse simul et fide carere rem putabamus, atque propterea iter maritimum perficiebamus sine mutatione, cum naves incolarum idoneas conduxissemus. aderant enim etiam ex aula regia viri primarii consilii qui praeter spem nobiscum periculum effugerant. alii autem occisi sunt in ipso bello et fuga, inter quos etiam Leo ille, qui a supplicibus libellis crat, vir oratione et prudentia illustrissimus: et magister Eustratius, et primus a secretis, Choerosphactes: captus est etiam primus vestiarius Basilius Malesas, principatum habens apud regem et rationum aquarum descriptoris officio praeditus, oratione et ipse et experientia multis superior.

Hactenus igitur composita nobis erat oratio neque quasi circumfusa, et aequalius procedebat, etiamsi adversas exhiberet et miseris expositiones. inde autem quis ex ordine multitudinem difficultatum, quae accesserunt, enarrare possit? neque enim adversum solum

καὶ λίαν ἀπρόσβατον διὰ τὴν τῶν γενομένων ἀπηνῆ σκυθρωπότητα.

Ἦλανε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ἐξ ἑώας πρὸς τὴν ἐσπέραν μέχρι Κολωνείας αὐτῆς· ἐπὰν δὲ γένοιτο ἐντὸς τοῦ Μελισσοπετρίου (κάστρον δὲ τοῦτο ἐπὶ τιος λόφου κείμενον), ἤρ-⁵ ξαντο τούτῳ προσομιλεῖν τὰ δεινά. ὁ γὰρ σύμβουλος αὐτῷ καὶ πρῶτα τῆ στρατηγία Παῦλος πρόεδρος, ὃν ἀπὸ τοῦ κατεπανικίου τῆς Ἐδέσσης μεταπεμψάμενος ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ πρὸς Πέρσας ἐλαύνειν εὗρεν ἐν Θεοδοσιουπόλει σχεδιάζοντα τὴν ταύτης ἀρχὴν διὰ τὸ τὸν δοῦκα προαλωθῆναι μετὰ τοῦ βασιλέως, καὶ πάντα ἐδόκει αὐτῷ συναιρόμενον, νύκτωρ διαδράς τὴν βασιλίδα κατέλαβε, μαθὼν τὰ γεγενημένα κατ' αὐτὴν καὶ τὴν τῆς Ἀυγουστής προαίρεσιν. αὕτη γὰρ ἀπογνοῦσα τὴν τοῦ βασιλέως ἀπόλυσιν μετεπέμψατο μὲν καὶ τὸν τοῦ πρώτου ἀνδρὸς καὶ βασιλέως δμαίμονα Ἰωάννην τὸν Καίσαρα μετὰ ¹⁵ δύο αὐτοῦ υἱῶν, ὧν ὁ εἷς ὁ Ἀνδρόνικος νέηλος ἦκ ἐκ τῆς στρατιάς καταλαβὼν ἐν φυγῇ, διεπέμψατο δὲ καὶ δόγματα πρὸς πάσας τὰς ἐπαρχίας, μὴ ὄλωσ ἀπαντῆσαι τῷ Διογένη διαταττόμενα καὶ τὴν βασιλικὴν τούτῳ προσκύνησιν προσενεγκεῖν καὶ τιμῆν. ἀλλὰ τοῦ Καίσαρος εἰσιόντος μετὰ τῶν δύο υἱῶν ²⁰ καὶ τῆ βασιλίδι προσμύξαντος ἐν τῷ παλατίῳ, μεταστρέφεται κατ' αὐτῆς ἡ βουλὴ τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀποκηρύξεως καὶ διώξεως. διὸ καὶ τὸν μὲν πρῶτον υἱὸν αὐτῆς, ὃν ἐκ τῆς τοῦ Δούκα συναφείας ἀπέτεκεν, αὐτοκράτορα καὶ δεσπότην φη-

1. ἀπρόσβατον C.

(argumentum) propositum est, sed etiam valde inaccessum propter factorum crudelem asperitatem.

Profectus igitur est rex mane ad vesperum usque ad Coloneam. cum autem intra Melissopetrium (castellum est hoc, in colle situm) esset, coeperunt ei accidere mala. consilii enim eius particeps et belli princeps, Paulus praeses (quem ex praefectura Edessae accessitum rex, cum ad Persas proficisceretur, Theodosiopoli invenit ex tempore procuratorem, quia dux cum rege captus erat, et in omnibus se adiuvare arbitrabatur) nocte fugiens regiam cepit, cum audivisset facta de ea et augustae voluntate. haec enim desperans regis liberationem accessivit etiam primi viri et regis fratrem Iohannem Caesarem cum duobus eius filiis, quorum alter Andronicus redux erat ex expeditione, reversus per fugam. misit autem etiam decreta ad omnes provincias, omnino non obviam ire Augusto, iubentia et regiam huic salutationem tribuere et honorem. sed postquam Caesar ingressus est cum duobus filiis et reginae se coniunxit in palatio, mutatur contra eum voluntas virum deiiciendi et persequendi: quamobrem etiam primum eius

μίζουσιν, ἐν τῷ τοῦ χρυσοτρικλίνου βασιλείῳ θρόνῳ καθιδρόσαντες αὐτόν, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐγχειρίζουσι μόναρχον· τὴν τε δέσποιναν καὶ μητέρα τούτου καθαιροῦσι μετὰ σφοδρᾶς τῆς ἐπιφορᾶς, εἶτα καὶ πλοίῳ παραδόντες ὑπερόριον τίθενται κατὰ 5 τὸν ἑῶν πορθμόν, ὃν Στενὸν οἱ πολῖται κατονομάζουσιν ἐκ τῆς θέσεως, ἐγκαταστήσαντες ταύτην τῷ παρ' αὐτῆς συστάντι φροντιστηρίῳ καὶ λεγομένῳ Πιπερούδῃ, μελαμφοροῦσαν ἐπαποδείξαντες καὶ κεκαυμένην τὰς τρίχας, καὶ τῷ τάγματι τῶν μοναζουσῶν καταζεύξαντες.

- 10 'Ο δ' οὖν Διογένης μέχρι τοῦ θάματος τῶν Ἀρμενια-f. 202 r.
κῶν προϊῶν, ἐπεὶ τὰ κατ' αὐτόν ἐπληροφορήθη, καὶ ὡς τοῖς πολίταις καὶ τοῖς ἀνακτόροις ἐπικεκήρυκται, φροῦρόν τι κατασχῶν Δόκειαν κατονομαζόμενον ἐκεῖσε κατεστρατοπεδεύσατο. ὁ δὲ Καῖσαρ καὶ ὁ τὰ σκῆπτρα νέον ἐγχειρισθεὶς τούτου
15 ἀνεψιός, μετὰ τὸ πάντα τὰ κατὰ τὴν βασιλεύουσαν διαθεῖναι κατὰ τὸ βεβουλευμένον αὐτοῖς, καὶ τοὺς μὲν τῆς συγκλήτου βουλῆς οἰκειώσασθαι καὶ τιμῶν αὐτοὺς προκατάρξασθαι, πρὸς δὲ τοὺς τῆς ἀγορᾶς τὰ συνήθη δημηγορῆσαι καὶ ὡς τὴν πατρῴαν βασιλείαν ψῆφῳ Θεοῦ εἰς ἑαυτὸν ἀνεκτήσατο, καὶ ὑπο-
20 σχέσει φιλανθρωπίοις εὐέλπιδας τούτους ποιήσασθαι, στρατιὰν πέμψαι κατὰ τοῦ Διογένοῦς ἐσκέψαντο. καὶ στρατηγὸν αὐτοκράτορα προχειρισάμενοι τῶν τοῦ Καίσαρος υἱῶν ἕνα, Κωνσταντῖνον ὀνόματι, τὸ ἀξίωμα πρωτοπρόεδρον, τοὺς παρατυχόντας τῶν στρατιωτῶν αὐτῷ ἐγχειρίζουσι, καὶ ταχέως

2. an τὴν δὲ?

filium, quem ex Ducis coniunctione genuerat, imperatorem et dominum renuntiant, in aurei triclinii regio solio collocantes eum et imperium ei tradunt unicum, et dominam matremque eius deiiciunt ingenti cum impetu: deinde etiam navi traditam exsulem ferunt ad orientale fretum (quod angustum cives vocant ex situ), includendam monasterio ab ea condito et vocato Piperude, vestibibus nigris indutam et crinibus tonsis ordini monacharum adscriptam.

Augustus igitur usque ad provinciam Armeniacam progressus, postquam quae ad eum pertinebant comperit, proscriptum se esse a civibus et palatio, castello capto, quod Dosceia vocatur, ibi castra posuit. Caesar autem et, cui sceptrum nuper traditum erat, huius affinis postquam, quae constituta erant in reginam disposuerunt, et senatores sibi conciliarunt et honorare eos coeperunt, in foro autem res consuetas locuti sunt, et quomodo regnum paternum ex sententia dei sibi reconciliasset, et postquam promissis humanis bona hos spe impleverunt, exercitum mittere contra Augustum statuerunt. atque cum ducem summum Caesaris filiorum unum creassent, Constantium, dig-

τῆς βασιλευούσης ἐκπέμπουσιν· ὅς καὶ ἄλλους τῶν ἐπαρ-
 χιῶν συλλεξάμενος, οὓς δὲ καὶ διὰ γραμμάτων βασιλικῶν
 ἑαυτῷ συστησάμενος, ἀδράν τινα δύναμιν ἔδοξε συναγοχέ-
 ναι, καὶ πλησίον τοῦ κρησφυγέτου τῆς Δοκειίας τὸν χάρακα
 ἔθετο. προσερχούσαν δὲ τῷ Διογένη τῶν Φράγγων οἱ πλείους, 5
 καὶ τούτου ἔχειν τὸ ἰσχυρὸν προσεδόκα. ἔκτοτε οὖν παροδι-
 καὶ μάχαι τοῖς μέρεσι διερρήγνυντο· οὐδεμία δ' αὐτοτελής
 τὴν ἔκβασιν ἔκρινε, συναπτομένων ἀλλήλοις κατ' ἀνδρας καὶ
 αὐθις ἀπαλλαστομένων τῶν ἀντιθέτων στρατιωτῶν. ὥς δὲ
 πολλοὺς τῶν Καππαδοκῶν ὁ βασιλεὺς κηρύγμασί τε καὶ γράμ- 10
 μασι μετεπέμψατο, ὧν ἦρχε Θεόδωρος πρόεδρος ὁ Ἀλυάτης,
 ἀνὴρ γένους ἐπιφανοῦς τὰ πολεμικὰ καὶ θαεθῆναι θαυμα-
 σιώτατος, μεγέθει καὶ ὄγκῳ τῶν πολλῶν διαφέρων καὶ ἰκα-
 νῶς ἐν πολλοῖς στρατευσάμενος, ἔδοξεν ὁ Διογένης πολὺ τῶν
 ἐναντίων πρόχειν, καὶ ταχὺ τοῦ τῆς Δοκειίας ἄρας φρουρίου 15
 πρὸς τὴν τῶν Καππαδοκῶν ἡλιανεν, ἔξ ἧς περ αὐτὸς τὴν
 γένεσιν ἔσχηκεν. ἀλλ' οἱ τῆς μοίρας τοῦ τῆν βασιλείαν ἐν
 Κωνσταντινουπόλει κατέχοντος, παρὰ δόξαν προσθήκην δεξά-
 μενοι κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην, οὐ πολὺ τὸ ἔλαττον ἀπενέγκασ-
 θαι διεγνώκεσαν. κατέλαβε γὰρ αὐτοὺς μεθ' ἑτέρων ἐκ τῆς 20
 βασιλίδος ἀποσταλεῖς σύμμαχος ὁ Φράγγος ἐκείνος Κρισπί-
 νος ὃν ὁ Διογένης μὲν ἐπ' αἰτίαις ἀποστασίας καθελὼν ἐκ
 τῆς στρατιᾶς ὑπερόριον εἰς Ἄβυδον ἐποίησατο, ὁ δ' ἀντιβα-

10. τῶν στρατιωτῶν Καππαδοκῶν C.

nitare praesidem summum, suppetentes milites ei tradunt, et celeriter ex urbe emittunt: qui quidem postquam et alios provinciarum collegit, alios etiam litteris regiis sibi composuit, plenam sibi manum visus est condixisse et prope latebras Dokeiae castra posuit. affluerunt autem Augusto Francorum plurimi atque ex his se habiturum praesidium exspectabat. inde igitur pugnae intermissae inter partes disrumpebantur, nulla autem per se finita eventum decernebat, cum viritim inter se congregarentur et rursus discederent oppositi milites. cum autem multos militum Cappadocum rex nuntiis et litteris arcesseret, quibus imperabat Theodorus praeses Alyates, vir quod res bellicas atinet ex genere illustri et ad aspectu valde admirabilis, magnitudine et auctoritate multitudini praestans et satis in multis expeditionibus spectatus, Augustus sibi visus est multum hostibus praestare: atque celeriter ex castello Doceae profectus ad Cappadocum provinciam iter fecit, ex qua ipse originem duxit. sed qui a parte regnum Constantinopoli obtinentis stabant praeter spem accessionem accipientes illa nocte non ita stauerant inferiores discedere. convenit enim eos cum aliis ex regia missus socius Francus ille Crispinus, quem Augustus nomine defectionis exercitu exuens exsulem Abydum miserat; quem tamen qui postea ei

- σιλεύσας ὕστερον Μιχαὴλ ἐκ τῆς ὑπεροχίας μεταγαγὼν εὐεργεσίαις καὶ τιμαῖς καταλάμπρυνε καὶ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ἀνέρωσεν εὐνοίαν. οὗτος οὖν γενναϊότατος κατὰ χεῖρα τελῶν, καὶ ἀλκιμώτατος, εἶπερ τις ἀνθρώπων, δοκῶν διὰ τὸ πείραν 5 δοῦναι τῆς ἑαυτοῦ δοκιμότητος ἐκ τῶν φθασάντων αὐτοῦ ἀνδραγαθημάτων, πολλὴν ἐνέσταξε προθυμίαν τοῖς στρατιώταις, ἐν ᾧρα καταλαβὼν πολεμικῆς ἐπιδόσεως. διὰ ταῦτά τοι καὶ ἄρανος ἐκ Λοκείας τοῦ Διογένους ἐπεφάνησαν καὶ οἱ τοῦ βασιλέως τὰς σημαίας ὑπερτεταμέναις ἐκφέροντες. ἀλλ' 10 ὁ Ἀλνάτης τοῦτων κατεπαρθεῖς, πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν συναγροχῶς, πόλεμον τούτοις προσέμιξεν. ἐρρωμένως δὲ f. 202 v. ἀντιταξαμένον αὐτῶν, καὶ μᾶλλον ἐπιφημισθέντος τοῦ Κρισπίνου παρεῖναι καὶ τοῖς Φράγγοις τῇ πατρίῳ διαλεχθέντος φωνῇ, πρὸς φυγὴν οἱ τοῦ Ἀλνάτου ἀτάκτως ὤρμησαν· ἀφ' 15 ὧν τινὲς μὲν ἀκοντίοις ἀπέθανον, ἀλοὺς δ' αὐτὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξεκόπη, μετὰ σκηνικῶν σιδήρων περιωδύνως τὰς ὀράσεις ἀποβαλὼν. ὅπερ πολλὴν ἐνήκε τοῖς στρατιώταις ἀνίαν διὰ τὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐπίσημον κατὰ γένος καὶ γενναϊότατον.
- 20 *Περιώδυνος δ' ὁ Διογένης ἐκ τῆς φήμης γενόμενος, ὅμως τὸ λοιπὸν ἄγων πλήθος εἰς τὴν Καππαδοκῶν ἐνέβαλε γῆν· καὶ εἰς τι φρούριον ἀνιῶν Τυροποῖον οὕτως ὀνομαζόμενον, ἐπὶ λόφου κείμενον ὄχυροῦ, ἐκαραδόκει τὸ μέλλον, πανταχόθεν ἐπικαλούμενος στρατιώτας εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἀρω-*

6. ἐνέταξε C.

contrarius fuit rex Michael ex exsilio reducens beneficiis et honoribus illustrabat et in suam restituebat benevolentiam. hic igitur nobilissimus in manus opere et validissimus si quis hominum visus quia spectata erat eius virtus in prioribus eius factis, multam excitavit voluntatem militibus, tempore eos accipiens bellici studii. propterea etiam profecto e Docea Augusto apparuerunt etiam regii signa expansa efferentes. sed Alyates his elatus postquam multos militum coegit bellum his admiscuit. fortiter autem his resistentibus et magis adhortante Crispino ut adessent et cum Francis patria lingua loquente, in fugam Alyatae milites sine ordine se praecipitarunt: inter quos nonnulli iaculis ceciderunt, ipse captus oculis privatus est instrumentis tentorii ferreis misere visum amittens: id quod multam iniicit militibus aegritudinem propter viri splendorem generis et nobilitatem.

Dolore autem Augustus ex fama impletus, tamen reliquam duccens multitudinem in Cappadocum incidit terram: et ad castellum quoddam ascendens Tyropoeum (i. e. caseum faciens) nominatum et

γὴν. ἐπεὶ δὲ παρὰ τοῦ τὴν Βύζαντος βασιλεύοντος μετε-
πέμφθη ὁ τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας κατεπάνω, Χατατούριος
ἐπονομαζόμενος, ἐξ Ἀρμενίων δ' ἔλκων τὸ γένος, καὶ προσε-
τάγῃ πόλεμον τῷ Διογένη ἐπενεγκεῖν, ἀφίκετο μὲν εἰς Τυρο-
ποιὸν μετὰ πολλῆς τῆς δυνάμεως ἰππέων τε καὶ πεζῶν, κα-
5 τοικτισάμενος δὲ τὸν Διογένη τῆς τύχης, καὶ ἅμα χάριτας
τούτῳ προσομολογεῖν ἔχων ὡς παρ' ἐκείνου τὴν ἀρχὴν τῆς
Ἀντιοχείας λαβῶν, συνέθετο τούτῳ καὶ τῆς ἐκείνου μοίρας
ἐγένετο, καὶ τινὰς τῶν στρατιωτῶν, οἷς ἐκ βασιλέως διώριστο
συνάρασθαι τούτῳ τῶν κατὰ Διογένους μόθων, τῶν ἵππων 10
ἀποστερήσας καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς γυμνοὺς ἐκείθεν ἀπή-
λασεν. εἶτα μικρὸν τι διαλιπὼν σὺν τῷ βασιλεῖ καὶ τοὺς
ἀμφ' αὐτὸν στρατιώταις εἰς τὴν τῶν Κιλικίων χώραν διέξευ-
ξεν, ὁμοῦ μὲν παραχειμασίαν ἐν αὐτῇ ποιησόμενος (παρῆ-
μειπτο γὰρ τὸ φθινόπωρον), ὁμοῦ δὲ δύναμιν ἑτέραν ἐν τῷ 15
ἀσφαλεῖ συλλεξόμενος καὶ τοὺς ἀπὸ τοῦ σουλτάνου πεμφθη-
σομένους μετὰ διορίαν τοιαύτην καταλαβεῖν.

Ἐλαθον δὲ τὸ ἦρτον αἰρετισάμενοι καὶ τὰ χεῖρω καθ'
ἐαυτῶν βουλευσάμενοι. τοῦ γὰρ τροπωσαμένου τὴν πρώτην
τὸν Διογένη ἐν τῇ κατὰ τὸν Ἀλυάτην συμβολῇ τῇ βασιλίδι 20
ἐπαναστρέψαντος, διεσκορπίσθη ἅπαν τὸ σὺν αὐτῷ στρατιω-
τικὸν ὡς τοῦ χειμῶνος ἐγγίσαντος, καὶ ἦν εὐχερὲς τοῖς ἀμφὶ
τὸν Διογένη μετὰ τουσούτου πλήθους εἰς τὴν Ῥωμαίων ἐμβα-

16. συλλεξόμενος C.

in colle situm munito, exspectabat futurum undique advocans mi-
lites auxilio. cum autem a rege Byzantio arcessitus esset magnae
Antiochiae Capitaneus, Chataturius nominatus, et ex Armenia genus
ducens, et iussus esset bellum Augusto inferre, advenit Tyropoem
multo cum exercitu equitum et peditum: miseratus autem Augustum
propter fortunam simulque gratias huic referre volens utpote qui ab
illo imperium Antiochiae accepisset, huic accessit et ab eius parte
stabat, et nonnullos milites, quibus a rege imperatum erat, ut cum
hoc contra Augustum bellum sustinerent, equis privans et cetero ap-
paratu nudos inde expulit. deinde paululum intermittens cum rege et
eius militibus ad Cilicum terram profectus est, tum in ea hiberna
faciens (vergebat enim auctumnus), tum alium exercitum tuto colli-
gens eosque qui a sultano mitterentur, post talem dilationem exce-
pturus.

Ignorarunt autem, se inferiorem partem elegisse et peiora sibi
consuluisse. cum enim qui primum in fugam verterat Augustum in
proelio contra Alyaten inito, ad regiam rediret, totus eius exercitus
dispersus est, cum hiems appropinquasset, atque facile fuit Augusto

λέιν, ὅση κατὰ Πισιδίαν καὶ Ἰσαυρίαν καὶ αὐτὴν Λυκαονίαν,
 εἰς αὐτὴν τε τῶν Παφλαγόνων καὶ Ὀνωριάδα, καὶ πάντας τῷ
 πληθει βιάσασθαι γενέσθαι ὑφ' ἑαυτὸν, εἶτα καὶ εἰς Βιθυ-
 νίαν εἰσδύναί, καὶ πᾶσαν ἄδειαν ἐμφράζει τοῖς ἐκ τοῦ Βύ-
 5 ζαντος στρατιώτας κατ' αὐτοῦ συναγεῖραι καὶ πόλεμον ἐπα-
 γεῖραι τούτῳ ἄξιον λόγου καὶ πράγματος· οἱ γὰρ τῆς ἐσπέ-
 ρας στρατιῶται τὴν κατ' αὐτοῦ ἐξομόσαντες ἀπιστίαν διὰ τὸ
 προκατασφαλισθῆναι ὄρκοις μὴ ἂν ποτε συμφρονῆσαι τοῖς
 10 κατ' αὐτοῦ γενησομένοις . . . νῦν δὲ μὴ καλῶς βουλευσά-
 μαι. ἐμβαλὼν γὰρ εἰς τὴν τῶν Κιλικῶν χώραν, δυσδιοδεύ- f. 203 r.
 τούς ἀλλῶνας ἔχουσαν ἐκ τῶν Ταύρου ὄρων, ἔμενε κατὰ χῶ-
 ραν ὥσπερ ἑαυτὸν ἐγκαθεύδων ἐπὶ τῷ μένειν ἀπρόιτον, ἄδειαν
 δὲ τοῖς ἀντιτεταγμένοις παρέσχεν ἄδεως στρατιώτας ἀγείρειν
 15 καὶ τὸν πολεμικὸν ποιῆσαι κατάλογον. ἐκπεμφθεὶς γὰρ ὁ
 ἕτερος τῶν υἱῶν τοῦ Καίσαρος Ἀνδρόνικος, πρωτοπρόεδρος,
 καὶ προβληθεὶς δομέστικος τῆς ἀνατολῆς, ἐν παρασκευῇ πάν-
 τας τοὺς στρατιώτας πεποίηκε, σιτηρέσια διανείμας αὐτοῖς
 καὶ κατὰ μικρὸν ἅπαντας προοικειωσάμενος, συναγειρόμενον
 20 τοῦ Κρισπίνου. καὶ οὕτως μετὰ τὸ συστῆσαι τὴν ὄλην σὺν-
 ταξιν τῶν δυνάμεων προῆει κατὰ τοῦ Διογένηος ὡς τῆς Κι-
 λικῶν ἐπιβηρόμενος, καὶ τὴν συνήθη κλεισοῦραν τὴν τοῦ λε-
 γομένου καταλιπὼν Ποδαντοῦ διὰ τῆς τῶν Ἰσαύρων εἰς ταύ-

5. στρατιώταις C.

cum tanta multitudine in Graecorum terram incidere, quod attinet Pi-
 sidiam et Isauriam et Lycaoniam et Paphlagoniam et Onariadem omnes-
 que multitudine sibi subiicere, deinde etiam in Bithyniam ingredi et
 omnem occasionem obstruere militibus Byzantiis, quominus contra
 eum opes cogent et bellum moverent huic dignum verbo et facto.
 occidentales enim milites infidelitatem in eum eivaverant, cum essent
 antea iureiurando obstricti se nunquam conspiraturos cum eius hosti-
 bus; tum autem non bene sibi consulens, malis ingentibus et miseris
 circumfusus est rebus. ingressus enim in Cilicum terram invias val-
 les montium Tauri habentem, mansit in loco quasi se cingens ut ibi
 remaneret: occasionem autem hostibus praebuit tuto milites co-
 gendi et bellicum instituere delectum. missus enim alter filiorum
 Caesaris, Andronicus praeses primus et designatus domesticus
 orientis, apparatu praeditos omnes milites reddidit, stipendia iis tri-
 buens et brevi omnes sibi conciliañs adiuvante eum Crispino, at-
 que ita postquam totum ordinem exercituum composuit, progressus
 est contra Augustum, Cilicum terram invasurus: et consuetis Po-
 danti dicti angustiis relictis per Isauriam in hanc incidit, cum

την ἐνέβαλεν, οὐδὲ πᾶν τι ἀπεχούσης τῆς τῶν Ταρσῶν πό-
 λεως. δυσδιεξόδευτοι δ' ὄντες καὶ τραχεῖς καὶ ἀνάντεϊς καὶ
 λίαν στενόποροι οἱ διατειχίζοντες τῶν ὄρων αὐχένας τὴν Κι-
 λικίαν οὐ μετρίαν ἐποίουν οὐδ' εὐδοκίαν τῷ στρατῷ τὴν εἰσέ-
 λευσιν. ὅθεν καὶ εἴ τινας τῶν τοῦ Διογένους τὰς ἀκρωρείας ὅ
 κατεῖχον, καὶ μᾶλλον ἐκηβόλοι καὶ τοῖς ποσὶν ἐπιβαίνοντες,
 οὐκ ἂν ἠδυνήθη ποτὲ τὸ τοῦ Ἀνδρονίκου στρατόπεδον τὴν
 πορείαν διὰ τούτων ποιήσασθαι, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον δέους
 ἐπειγομένου τοῖς στρατιώταις πρὸς φυγὴν ὤρμησαν. τούτου
 δὲ παραμεληθέντος εἰς κίνδυνον περιέστη τῷ Διογένη τὰ πρῶ- 10
 γματα. μετὰ γὰρ τὸ κατελθεῖν εἰς τὸ πεδίον τὸν σὺν τῷ Ἀν-
 δρονίκῳ στρατὸν ὁ Χατατούριος ἐπελθὼν πόλεμον τούτοις
 συνέρρηξεν. οὐ διὰ πολλῆς δὲ γενομένου τῆς ὥρας αὐτοῦ
 ὡς ἂν τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμεων τῷ τε πλήθει καὶ τῇ ἀρετῇ
 ὑπερεχουσῶν, πεσὼν ἐκ τοῦ ἵππου ὁ Χατατούριος πεζὸς ἐάλω, 15
 καὶ τῷ στρατηγούντι παρέστη γυμνὸς καὶ ἄλεινός τῇ πα-
 ρούσῃ τύχῃ καὶ τῇ ἐλπίδι τῶν μελλόντων κακῶν. τῶν δ'
 ἄλλων συμφυγόντων εἰς τὸ τῆς Ἀδάνης κάστρον, ἐν ᾧ περ
 ὁ Διογένης ἐκάθητο, πολιορκία τὴν τοιαύτην πόλιν ἀκρι-
 βῶς διεδέξατο· περικαθίσαντες γὰρ αὐτὴν οἱ μετὰ τοῦ 20
 Ἀνδρονίκου Ῥωμαῖοι σπᾶνει τῶν ἀναγκαίων τοὺς ἔνδον οὐκ
 εἰς μικρὰν τὴν ἀγωνίαν ἐνέβαλον. τέως δ' οὖν περὶ σπον-
 δῶν διαλεχθέντων ἀλλήλοις, συνέδοξεν ἀποθέσθαι μὲν τὴν
 βασιλείαν τὸν Διογένην, συναποθέσθαι δὲ καὶ τὴν τρίχα, καὶ

1. Ταρσῶν?

11. τὸν om C.

13. γενομένης C.

omnino non ita abesset Tarsus urbs. inviae autem et asperae et
 praecipites et valde angustae montium valles, quae terram defende-
 bant, Ciliciam non aptam reddebant neque expeditam exercitui inva-
 sionem. quamobrem etiam. si qui ex Augusti militibus cacumina ob-
 tinuissent et magis in iaculando et pedibus in ascendendo expediti,
 non potuissent unquam Andronici exercitus iter per haec facere, nisi
 potius metu militibus instante in fugam se verterent. qua tamen re
 neglecta periculum subierunt Augusto res. postquam enim degressus
 est in campum cum Andronico exercitus, Chataturius aggressus bellum
 his iniecit: sed cum non in longum extenderetur eius aevum, quasi
 Graecorum vires et multitudinem et virtute superiores essent, delapsus
 equo. Chataturius pedes captus est, et coram duce stetit nudus et
 miser fortuna instante et expectatione futurorum malorum. cum autem
 ceteri in Adanam castellum fugissent, in quo Augustus residebat, op-
 pugnatione hanc urbem certo accepit. obsidentes enim eam qui cum
 Andronico erant Graeci inopia rerum necessariorum intus inclusos non
 parvo labori iniecerunt. cum igitur de foedere inter se colloqueren-

οὕτω τὸν βίον ἔλκειν ἄχρι βιοτῆς ἀπάσης τοῖς μοναχοῖς συγκαταλεγόμενον.

Γέγονε τοῦτο, καὶ μετὰ μικρὸν ἐξῆλθε τοῦ κάστρου μελανειμονῶν καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν ὡς ἔσχεν ἀποκλαιόμενος, ὅτε 5 καὶ πολλοῖς εἰσῆιε δριμύς καὶ ἀκάθεκτος ἐπὶ τοῖς ὄρωμένοις φόβος καὶ ἔλεος, λογιζομένοις τὸ ἄσφατον τῶν πραγμάτων καὶ πρὸς ἐναντιότητα περιπετὲς καὶ δξύρροπον. ἦσαν γὰρ ἅπαντες οἱ τούτῳ πολλακίς συστρατευσάμενοι καὶ δορυφόρων τάξιν πληρώσαντες, καὶ τὸ κράτος αὐτῷ περιφημίζοντες ἄλ- 10 βιον, καὶ προσιτοὶ γενέσθαι τούτῳ δι' εὐχῆς ὅτι μεγίστης ποιούμενοι, εἶτα καὶ συνεξελθόντες αὐτῷ ἐκ Συρίας καὶ τῆ Ἀδάνῃ ἐμβαλόντες, βασιλικῶς δουλικῶς προσεδρεύσαντες. ἀναπεμπαζόμενοι τοίνυν τὴν τε προτέραν εὐτυχίαν καὶ τὴν παροῦσαν ἀτυχίαν, ὅπως εἰς ἄκρον ἐναντιότητος ἦμασι, κατη- 15 φριῶντες ἦσαν καὶ ἀμυχανοῦσιν ἐθήκεσαν. νόστου δ' ἐπιμνησθέντος τοῦ στρατηγοῦ, ἐκνήρηχο μὲν ἡ στρατιὰ τὴν ἐπ' οἴκου ἐλαύνουσα, παρεπέμπετο δὲ καὶ ὁ Διογένης, εὐτελεῖ l. 203 γ. τῷ ὑποζυγίῳ καὶ μοναχικῷ κατιστήματι δι' ἐκείνων τῶν κομῶν καὶ τῶν χωρῶν πορευόμενος, δι' ὧν τὸ πρόσθεν μετὰ 20 βασιλικῆς τῆς δορυφορίας ἐσθῆτος ἐγνωρίζετο. μέχρι δὲ τοῦ Κοτυαείου τὴν πορείαν ὀδυνηρῶς ποιησάμενος (καὶ γὰρ νοσηλευόμενος ἦν ἀπὸ κοιλιακῆς διαθέσεως, ἣτις ἐκ κωνείου τούτῳ κατασκευασθέντος παρὰ τῶν ἐναντίων ἐπιγενέσθαι ἐλέ-

5. πολὺς C.

12. an βασιλεύοντι?

tur, placuit, Augustum deponere imperium, deponere etiam crinem atque ita totam vitam ducere, monachis adscriptum.

Factum est hoc: atque brevi post egressus est castello, sordida indutus veste et conditionem suam deflens, quando etiam multus incessit et acer et irresistibilis spectantes metus et misericordia, cum se cum reputarent incertitudinem rerum et in contrariam partem inclinationem. omnes enim cum hoc saepe profecti erant, et comitum ordinem explentes et victoriam ei celebrantes beatam et propias huic accedere maxime precantes, deinde etiam cum eo e Syria venerant, et Andanam ingressi regi humiliter affuerant. reputantes igitur priorem fortunam et instans malum, quomodo summam mutationem subiissent, attoniti erant incertisque animi similes. cum autem reditus meminisset dux rediit exercitus domum proficiscens, mittebatur autem etiam Augustus vili iamento et monachico habitu per illos pagos illaque loca, per quae proficiscens antea cum regio comitatu tanquam deus spectabatur. postquam usque ad Cotyaeum iter misere fecit, (etenim laborabat ex abdominis dispositione, quae cicuta huic parata a contrariis accidisse dicebatur), retentus est ab iis, qui eum agebant, donec a

γστο) κατεσχέθη παρὰ τῶν ἀγόντων αὐτόν, ἕως ἐκ βασιλέως πρόσταξις τις ἐπιφοιτήσει τὸ ποιητέον περὶ αὐτοῦ ἐπιτάτουσα. ἀλλ' ἤκεν ἡμέραις ὕστερον ἢ πάντων ἀθηνεστέρᾳ καὶ ἀποφημοτέρᾳ κατὰ τοῦ τὰ τοιαῦτα δεδυστυχηκότος ἀπόφασις, διοριζομένη τοὺς ὀφθαλμοὺς τούτου παραντίκα διο-5 ρυγῆναι.

Τί φῆς, ᾧ βασιλεῦ καὶ οἱ σὺν σοὶ τὴν ἀνοσίαν βουλήν κατασκευασάμενοι. ἀνδρὸς ὀφθαλμοὺς μηδὲν ἀδικήσαντος, ἀλλὰ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὑπὲρ πάσης τῆς Ῥωμαίων εὐετηρίας, καὶ τοῖς πολεμικωτάτοις ἔθνεσιν ἀντιταξαμένον· μετὰ 10 καρτεροῦ τοῦ συντάγματος, ἔξον ὃν αὐτῷ ἀκινδύνως τοῖς βασιλείοις προσμένειν καὶ στρατιωτικὸς πόνους καὶ φόβους ἀποτινάσσεσθαι; ἐκείνου σὺ καὶ τὴν ἀρετὴν πολέμου αἰδεσθεὶς ἠσπάσατό τε γνησίως καὶ λόγων καὶ ἄλῶν ὡς ἀδελφῷ μεταδέδωκε, καὶ σὺνθρονον τὸν αἰχμάλωτον ἐποίησατο, καὶ ὡς 15 ἀγαθὸς ἰατρὸς φάρμακον ἀκεσώδνον τὰς τοιαύτας παρηγορίας τῷ φλεγμαινόντι τῆς λύπης ἐπέθηκεν, ὥστε δικαίως τὴν νίκην ὑπ' ἀθλοθέτῃ θεῷ λαβεῖν ὃ σουλτάνος διαγινώσκειται, τοιοῦτος ἀποδειχθεὶς ἄνθρωπος, καὶ τοσοῦτον ὄγκον φρονήσεως καὶ ἀνεξικακίας ἐπιδειξάμενος. σὺ δὲ τί προστάτεις, 20 ᾧ βασιλεῦ; ἀποστρεφθῆναι καὶ αὐτοῦ τοῦ φωτὸς καὶ τῆς δεδομένης αὐτῷ θεοῦθεν τῶν ὀρωμένων κατανοήσεως τίνα τούτον; τὸν πατρός ἐπὶ σοὶ πρᾶξιν εἰληφότα καὶ νόμῳ καὶ πράγ-

rege mandatum deferretur, quid in eum faciendum esset, iubens: sed delata est nonnullis diebus post omnium crudelissima et immanissima contra eum, qui talia perpessus erat, declaratio, imperans, ut oculi huius extemplo effoderentur.

Quid censes, o rex et qui tecum impium consilium pararunt: hominis oculi, qui nihil iniusti fecisset, sed suam vitam pro omni Graecorum fortuna idque inimicissimis populis opposuisset cum firmo exercitu; cum ei liceret, sine periculo in regia manere, et militares labores et horrores excutere, illius, cuius etiam virtutem hostis veritus eum amplexus est sincerè, et sermones et mensam ut cum fratre communicavit, et regni consortem captivum reddidit, et tanquam medicus bonus medicinam dolores lenientem talia solatia aestuanti moerore imposuit, ita ut iure victoriam deo praemia disponente reportasse sultanus cognoscatur, talis declaratus homo, et tantam gravitatem mentis et patientiae ostentans. tu vero, quid imperas, rex, ut privetur et ipso viro et data ei divinitus videntium cognitione, hic qualis! qui patris tuo aevo negotium susceperit et lege et facto, qui regnum amiserit et tibi hoc proiecerit, qui ex purpura sordidus factus

ματι, τὸν ἀποβεβληκότα τὴν βασιλείαν καὶ σοὶ ταύτην προέ-
 μενον, τὸν ἐκ πορφυρίδος ῥακοδυτήσαντα, τὸν εἰς βίον μο-
 νήρη μεταλλαξάμενον καὶ τοῖς γηίνοις πᾶσιν ἀποταξάμενον,
 τὸν ἀσθενῆ καὶ παρειμένον καὶ ἀκεσωδύνον μᾶλλον θεραπείας
 5 καὶ ψυχαγωγίας ἐπιδεόμενον, τὸν ἀπειρηκότα τοῖς ὄλοις, ἀσθε-
 νοῦντα καὶ κακουχούμενον, τὸν ὡς κάλαμον συντετριμμένον
 καὶ ὄμβροις δακρύων ἐκτετηκότα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ
 πρόσωπον. ἀλλ' εἰ καὶ ταῦτα τοιαῦτα καὶ τσαῦτα πρὸς
 10 πειθῶ παρακλήσεως, μᾶλλον δὲ πλείω τούτων, ὅσῳ καὶ τὸ
 ἀγγελικὸν σχῆμα σιωπηρῶς σοὶ παρίσταται πρὸς παράκλησιν,
 ἀλλὰ σὺ πάντως τῷ θυμῷ καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ βασιλεύειν
 ἐπιμανῶς καὶ ἀκορόστως τὸ πλεῖον τῆς ἔσπης ἐπιδώσειας,
 μήτε τὸ σχῆμα αἰδούμενος μήτε τὴν μητροφάν θῆλῆν, ἧς οἱ
 παῖδες ἐκείνου καὶ σοὶ ἀδελφοὶ κοινῶς μετεσχῆκατε. ὕψεται
 15 δὲ πάντως καὶ σέ ποτε ὄμμα τιτανῶδες καὶ κρόνιον, καὶ τὰς
 τύχας σοὶ πρὸς τὴν ὁμοίαν παραστήσει κακότητα.

Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ὡς ἐν τῷ τραγωδίας τρέφει διὰ τὸ l. 204 r.
 πάθος παρεκβατικώτερον εἶρηται. ἐπιφοιτήσαντος δὲ τοῦ παγ-
 κακίστου τούτου καὶ ἀνοσίου προστάγματος, δευτέρος πάλιν
 20 ἀγῶν ὁ περὶ ψυχῆς καὶ φόβος οἶος καὶ κλόνος ἀπαραμύθη-
 τος τὸν ἐν τοσοῦτοις κατέλαβε δυστυχήμασι. διὸ καὶ λιταῖς
 τοῖς ποσὶ τῶν ἐκεῖσε ἀρχιερέων ἐκυλινδεῖτο, καὶ τὴν ἐκ τού-
 των βοήθειαν, ὅση τις ἢ ἰσχύς, μετὰ κατωδύνου καὶ ἀφορῆ-

sit, qui in vitam solitariam transierit, et terrenis omnibus se abdicaverit, qui infirmus et relictus fuerit et magis dolores leniente cultu animique moderamine indiguerit, qui defatigatus omnibus aegrotaverit et vexatus sit, qui ut calamus confectus sit et imbribus lacrimarum maceratus in oculis et ore. sed etiamsi haec talia et tanta ad suadendam admonitionis sive potius his maiora pertinent, praesertim cum habitus monasticus tacite tibi adstet ad admonitionem: sed tu omnino animo et cupiditati regnandi avide et impotenter plurimum momenti tribueres, neque habitum veritus neque maternam mammam, cuius filii illius tuique fratres aequae participes fuistis. videbit autem omnino et aliquando oculus puniens et perficiens, et fortunam tibi pro simili constituet pravitate.

Sed haec quasi in tragoediae frusto propter dolorem latius sunt dicta. allato autem permalo hoc et impio edicto alterum rursus certamen vitae et terror ingens et turba immutabilis hunc tantis malis circumdatum deiecit: quamobrem etiam precibus ante pedes summorum ibi versantium pontificum se proiecit, et horum auxilium, quanta est vis cum misero et intolerabili impetu, invocabat calide. aderant

του τῆς συντριβῆς ἔξεκαλεῖτο θερμῶς. παρῆσαν γὰρ ἐκεῖνος ὁ τε Καλχηρόνος ὁ Ἡρακλείας καὶ ὁ Κολωνείας, τὰς σπονδάς αὐτῶ συντελέσαντες. ὑπεμίμνησκε δὲ αὐτοὺς καὶ ὄρκων καὶ τῶν ἐκ τοῦ Θείου νεμέσεων. οἱ δέ, καὶ περ βοηθῆσαι τούτῳ βουλούμενοι, ὅμως ἀσθενῶς ἔσχον ἀνδρῶν ἀπηνῶν ἅμα καὶ 5 αἰμησιῶν ἀναρπασάντων αὐτὸν καὶ ὡς ἱερεῖον ἀγόντων ἐπὶ τὸ σφάγιον. καὶ εἰς τὸ κάστρον ἐγκλείσαντες, θαμὰ πρὸς πάντας ἐπιστροφόμενον καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων κατοπιν παρησίαν ἰδεῖν διηνεκῶς ἐπευχόμενον, οἰκίσκῳ τινὶ παραπέμπουσι, καὶ τινα Ἰουδαῖον ἀμαθῆ τὰ τοιαῦτα τὴν τῶν ὀφθαλμῶν αὐ- 10 τοῦ διαχείρισιν ἐπιτρέπουσι. δήσαντες αὐτὸν ἐκ τεσσάρων, καὶ τῷ στήθει καὶ τῇ κοιλίᾳ πολλοὺς δι' ἀσπίδος ἐπιστηρίζαντες, φέρουσι τὸν Ἰουδαῖον περιωδύνως ἄγαν καὶ ἀπηνῶς σιδήρῳ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐκταράττοντα, βρυχωμένον κάτωθεν καὶ ταύρειον μυκωμένου καὶ μηδὲνα τὸν οἰκτεί- 15 ροντα ἔχοντος. οὐ μὴν ἄπαξ τοῦτο παθῶν ἀφείθη τῆς τιμωρίας, ἀλλὰ τριχῆ τὸν σίδηρον τοῖς τούτου κατέβαψεν ἡμασι δ' τῆς Θεοκτόνου τυγχάνων σειρᾶς, ἕως καὶ πληροσφορίαν δι' ὄρκου κείμενος ἔθετο πᾶσαν τὴν οἰκονομίαν ἐκχυθῆναι καὶ ἀπορρεῦσαι τῶν ἑαυτοῦ ὀφθαλμῶν. ἐγερθεὶς οὖν 20 αἵματι διαβρόχους ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς, θέαμα δ' οἰκτρὸν καὶ ἐλεεινὸν καὶ θρηῆνον ἐπιφέρειν τοῖς ὄρωσιν ἀκάθεκτον, ἡμιθνής ἔκειτο, προκατειργασμένος μὲν καὶ τῇ νόσῳ, τότε δὲ

10. τινὶ Ἰουδαίῳ ἀμαθεῖ?

14. ἐκταράττοντες C.

enim ibi pontifices Chalcedoniae, et Heracleae et Coloneae, qui foedus cum eo perfecerant: admonuit eos et iurisiurandi et ultionis divinae. illi autem quamvis auxilium ei praebere volentes tamen infirmi erant, cum homines crudeles et feri eum raperent et quasi animal agerent ad sacrificium: et castello includentes hunc frequenter ad omnes respicientem et pontificum postea orationem liberam experiri perpetuo precantem conclavi immittunt: atque Iudaeo cuidam imperito talium rerum oculorum eius confectionem imponunt, vincientes eum ex quatuor partibus et pectori atque abdomini multis scuto imprimentes, ferunt Iudaeum, cum misere nimis et crudeliter ferro oculos eius effoderent ululantis ex intimo pectore et tauri instar mugientis neque quenquam misericordem habentis: neque tamen semel hoc passus liberatus est ultione, sed ter ferrum huius oculis immersit iste assecla coniunctionis deum cruciantis, donec vel fidem iureiurando iacens dedit, totum nexum effusum esse et effluxisse oculorum. experfectus igitur sanguine madidos habens oculos, et spectaculum lamentabile et miserum quodque planctum afferret videntibus intoleram-

τοὺς ὅλοις ἀπαγορευόν και τῆς βασιλικῆς ἐκείνης λαμπρότη-
 5 τος καὶ τῆς μέχρις οὐρανοῦ φθανούσης δόξης, μᾶλλον δὲ
 τῆς ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων ἀνδραγαθίας τοιαῦτα κομισάμενος
 τὰ ἐπίχειρα. προαχθεὶς οὖν ἐν εὐτελεῖ τῷ ὑποζυγίῳ μέχρι
 10 τῆς Προποντίδος αὐτῆς, ὡσπερ πτώμα σεσηπὸς εἴλκετο, τοὺς
 μὲν ὀφθαλμοὺς κατορωρυγμένους ἔχων, τὴν δὲ κεφαλὴν σὺν
 τοῖς προσώποις ἐξωδηκυῖαν, και σκώληκας ἐκεῖθεν δεικνύς
 ἀποπίπτοντας. ἡμέρας δ' ὀλίγας διαλιπὼν ἐπωδύνας τὸν 1071 Oct.
 βιον, και πρὸ τῆς τελευτῆς ὀδωδῶς, ἀπολείπει, τῇ νῆσῳ
 15 τῇ Πρώτῃ τὸν χοῦν ἀποθέμενος κατὰ τὴν ταύτης ἀκρό-
 ρειαν, ἐνθα νέον ἐκείνος ἐδείματο φροντιστήριον, κηδευθεὶς
 μὲν πολυτελεῶς παρὰ τῆς πρὶν βασιλίδος και ὀμμενέντιδος Εὐ-
 δοκίας, τῆς τοῦ κρατοῦντος μητρὸς (ἐκείνη γὰρ αἰτησαμένη
 τὸν υἱὸν τὴν νῆσον ταύτην καταλαβεῖν τούτῳ τὰ τῆς ὀσίας
 20 φιλοφρόνως ἐτέλεσε), μνήμην δὲ καταλιπὼν τοῖς μετέπειτα
 τῶν τοῦ Ἰωβ ἐκείνου δυστυχημάτων ὑπερβαίνουσαν τὴν ἀκρόα-
 σιν. τοῦτο δὲ θανυμασιώτατον ἄμα και γενναιοτάτον τοῖς f. 204 v.
 πᾶσι διήγημα καταλέλοιπεν, ὅτι ἐπὶ τοῖς τηλικούτοις πειρασμοῖς
 και ἀπαραμίλλοις κακοῖς οὐδὲν βλάβοφμον ἢ μικρόψυχον
 25 ἀπέφθγγετο, ἀλλ' εὐχαριστῶν διετέλει και χρόνων προσθή-
 κην ἐπιζητῶν ἐν κακοῖς, ἵνα εὐαρεστήσῃ, φησί, τῷ ποιή-
 σαντι, τὸν τῆς ἀσκήσεως δρόμον διανύων ἐπιπονώτερον.

Ἄλλ' ὁ μὲν ἐν τοσοῦτοις ἀνιαρῶς τὸ ζῆν καταστρέψας,

14. ὀσίας C.

bilem, semimortuus iacebat: antea iam confectus vel morbo, tum vero
 omnibus se abdicans postquam et regii illius splendoris et ad coelum
 usque erectae gloriae, atque adeo meritum de Graecis suorum talia
 accepit praemia. Vectus igitur simplici iumento usque ad Proponti-
 dem, quasi cadaver putrescens trahebatur, oculos defossos habens, caput
 autem cum ore tumefactum, et vermes inde exhibens decedentes: paucis
 autem diebus intermissis misere vitam atque ante mortem olens relin-
 quit, insulae Protiae (primae) sepulcrum tradens in eius iugo, ubi nu-
 per ille monasterium exaedificaverat; curatus magnifice et a priore re-
 gina et uxore Eudocia imperatoris matre: (illa enim a filio petens,
 ut insulam hanc occuparet, huic res religiosas benevole perfecit:)
 atque memoriam relinquens posteris, quae gloriam malorum Iobi illius
 excederet. hoc autem mirabilissimum simul et nobilissimum omnibus
 argumentum reliquit, quod in tantis periclitationibus et singularibus
 malis nihil impii aut tenue pronuntiavit, sed gratiam referre perseve-
 rabat et temporis accessionem quaerere in malis ut placeret, ait, ei
 qui proposuisset tentationis cursum, si perficeret eum laboriose.

Sed hic quidem postquam in tantis misere vitam finivisset, multum

πολλὴν τοῖς πειραζομένοις παρηγορίαν ἐνέσταξεν (ὅσῳ γὰρ ἂν τις καὶ πειρασθεῖη, οὐκ ἂν τοῖς τούτου κακοῖς παρισωθεῖη ποτέ)· ὁ δὲ τὴν βασιλείαν διαδεξάμενος, ὁ τούτου προγονὸς Μιχαὴλ, τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν περιεζωσμένος ἐπεικῆς τις ἐδόκει, καὶ γέρον ἐν νέοις διὰ τὸ παρειμένον⁵ καὶ ἀπαλὸν ἐλογίζετο. προσελάβετο γὰρ τῶν κοινῶν πραγμάτων διοικητὴν ἄνδρα λόγῳ καὶ πράξει τῶν πολλῶν διαφέροντα, καὶ γνώμης περιχαροῦς καὶ ἀρετῆς ἰκανῶς ἀντεχόμενον, καὶ πᾶσιν ἰλαρῶς προσφερόμενον, ἀρχιερέα μὲν τῆς ἐν Σίδῃ καθολικῆς ἐκκλησίας ὑπάρχοντα, τὴν πρώτην προεδρίαν τῶν¹⁰ πρωτοσυγκέλλων ἐπέχοντα, Ἰωάννην τούνομα, εὐνοῦχον δὲ τὴν κατάστασιν, ἔπερ εὐνοῦχον δὲ τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν πολιτείαν καὶ τὸ μελίχιον καὶ σωστικὸν καὶ τὸ εὐπρόσιτον ἐνδεικνύμενον· ὅθεν καὶ τῇ τοῦ βασιλεύοντος ἀπλότητι καὶ ἀφελείᾳ τὰς οἰκείας προσθεῖς ἀρετὰς εὐχάριστον τοῦτον ἐποίησε¹⁵ καὶ τοῖς ὑποτεταγμένοις εὐάρεστον, ὅσον γε ἦκει κατὰ τοὺς τότε καιροὺς. ἀλλ' ἐμέλλε πάντως τῷ εἶγενεῖ τοῦ σίτου παραμιγῆναι τι καὶ ζιζάνιον, ἢ τῇ τῆς νυκτὸς ἐπιφωτισεῖ τὴν ἡμέραν ἀναγκαίως ὑποχωρῆσαι. ἦν γὰρ τις εὐνοῦχος ὀνόματι Νικηφόρος, ἐκ Βουκελλαρίων ἔλκων τὸ γένος, δεινὸς²⁰ ἐπινοῆσαι καὶ ῥάψαι πράγματα καὶ πολλὴν τῇ καταστάσει τὴν τρικυμίαν ἐπεινεσκεῖν, ὃς εἰς τᾶξιν τῶν σεκρετικῶν ὑποθέσεων τῷ πατρὶ τοῦ Μιχαὴλ ὑπηρετησάμενος Κωνσταντίνῳ τῷ

iis qui tentantur solatium infudit: quantumvis enim quis tentetur, non tamen huius mala aequet unquam. qui autem regnum suscepit, huius avus Michael, Graecorum imperio cinctus, idoneus videbatur et senex inter iuvenes propter mores remissos et molles habebatur. adhibuit enim rerum communium administratorem, virum verbo et re multitudini excellentem, et iudicii grati et virtutis satis participem, et omnibus comiter utentem, pontificem maximum communi Sid . . . ecclesiae praepositum, principatum Protosyncellorum (i. e. Concellaneorum) obtinentem, Ioannem nomine dictum, eunuchum habitu, qui tamen praeterea bonum et rerum civilium peritum et suavem et servatorem et communem se praebat, quare etiam regis simplicitati et communitati suae addens virtutes, gratum hunc reddebat et subiectis iucundum, quantum quidem tum temporis decebat. sed futurum erat, ut omnino nobili frumento admisceretur etiam herba prava, vel ut noctis adventui dies necessario cederet. erat enim eunuchus quidam, nomine dictus Nicephorus, a Buccellariis ducens genus, qui valebat cognoscere et instruere res, et multam firmis turbationem inferre: qui quidem in ordine consilii secreti patri Michaelis serviens Constantino

Δούκα, ἐπεὶ καὶ σκαιὸς ἐφάνη καὶ διαβολεὺς καὶ σοφιστῆς
 τῶν κακῶν ὡς καὶ κατὰ τῆς Ἀγούστης μοιχείας ἔγκλημα
 τῷ βασιλεὶ ὑποψιθεύσαι φθόνῳ τοῦ συνεξυηρητομένου καὶ
 5 συνδιενεργουῦντος αὐτῷ Μιχαὴλ τοῦ Νικομήδου, τῆς μὲν βα-
 5 σιλικῆς παραστάσεως ἀπεπέμφθη, δούξ δὲ τῆς κατὰ κοίλην
 Συρίαν Ἀντιοχείας ἀποδειχθεὶς οὐδὲ τοὺς ἐκεῖσε μέρεσιν
 ἀπράγμονα καὶ ἀστασίαστον τὴν διαγωγὴν καταλέλοιπε, προφά-
 σεις πολέμων ἐκ κατασκευῆς φρουρίων ἐπισυνείρων, καὶ δια-
 νιστῶν τοὺς Σαρακηνοὺς ἀντιπολίσματα συνιστᾶν εἰς τὴν τῆς
 10 ἄκρας ἐπίθεσιν. καὶ πολεμεῖν μὲν τούτοις ἢ καταπολεμεῖν
 μὴ δυνάμενος, ἀντιπολεμεῖν τοὺς Ῥωμαίους καὶ ἀνδιστᾶν
 προσοίκους πόλεις τοὺς Ῥωμαίους ὄρλοις ἠρέθιζεν· οὐ μὴν
 ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἔγχωριούς Ἀντιοχεῦσιν ἀνενόηχτον καὶ ἄλ-
 15 πον τὴν διαγωγὴν συνετήρησε, ποτὲ μὲν τὰς κτήσεις αὐτῶν
 15 ἀφαιρούμενος, ποτὲ δὲ καταβαρύνων αὐτὰς ἀπαιτήσεσι παρα-
 λόγοις καὶ ἀπηνέσιν ἐπιφοραῖς. ὃς τῆς ἀρχῆς ταύτης παρα-
 λυθεὶς, καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν, οἶα τὰ τοῦ κρατοῦντος τότε
 περιπετῆ καὶ ἀκυβέρνητα ἐφευρήματα, πεμφθεὶς εἰς δευτέ- f. 205 r.
 20 ραν ἡγεμονίαν, οὐκ ἐλάττω τῶν προτέρων τὴν μοχθηρίαν
 20 εἰσήνεγκε. τοῦ δὲ βασιλεύοντος τεθνηκότος, καὶ τῆς Ἀγού-
 στης τὴν αὐτοκράτορα περιελομένης ἀρχήν, ἔσχε τις ἐναντία
 τύχη τὸν πονηρότατον τοῦτον καὶ ἀδικώτατον. βασιλικὸν γὰρ
 δόγμα καταλαβὼν αὐτὸν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆ τοῦ αἵματος
 φρουρᾶ παραδέδωκε, καὶ ἦν ἔμφρουρος ἐπὶ χρόνον τινὰ κατ'

4. Νικομηδέως? 8. πολεμίων C.

Ducae, cum tortuosus appareret et calumniator et machinator malo-
 rum, ita ut etiam de Augustae adulterio convicium regi insurraret
 invidia commotus Michaelis Nicomedi, qui cum eo serviebat et age-
 bat, a regia quidem aula dimissus est, dux autem Antiochiae Coele-
 syriensis declaratus, ne his quidem partibus intentatam et inturbatam
 administrationem reliquit: simulationes infestorum apparatu praesidio-
 rum conserens et excitans Saracenos, ut oppida adversa struerent ad
 arcis impetum, et cum bellare contra hos vel debellare non pos-
 set, ad bellandum contra Graecos et resistendum urbes Graecorum
 finibus vicinas excitabat. sed ne indigenas quidem Antiochenses quiete
 et sine molestiis agere sivit, modo bonis spoliatos, modo erogationi-
 bus temerariis gravatos tributisque crudelibus. qui hoc munere exu-
 tus mox iterum, ut erant eius qui tum regnabat praecipitia et turbida
 consilia, in secundam missus praefecturam non minorem attulit pravi-
 tatem. rege mortuo et Augusta regnum adepti, varia fuit pessimi et
 iniustissimi hominis fortuna. rescriptum enim imperatorium Antiochiae
 eum deprehensum in vincula tanquam percussorem coniecit, et iacuit

ἐκείνον τὸν χώρον ἐν ᾧ τὸ πρόσθεν περιδοξος ἐγνωρίζετο, τῆς προτέρας εὐετηρίας τοιαύτην δυσκλήριαν ἀνταλλαξάμενος. ἀναρρυσθεὶς δὲ τῇ τοῦ Διογένους ἀναγορεύσει καὶ εἰς νῆσον ἐξορισθεὶς, ὑποσχέσει δὲ χρημάτων δικαστῆς Πελοποννήσου καὶ Ἑλλάδος ἀποπεμφθεὶς, τὰ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην διοικούμενος ἦν. τοῦτον ἐπὶ κακῷ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς μεταπειψάμενος ὁ τὴν βασιλείαν ἐσχηκὼς Μιχαήλ, καὶ μετὰ μικρὸν εἰς τὴν τῶν κοινῶν πραγμάτων διοίκησιν προστησάμενος, καὶ λογοδέτην ἀποδείξας τοῦ δρόμου, ταῖς ἐκείνου μαγαλείαις καὶ περινοίαις ἀλώσιμος γέγονεν, οἷα φρονήματος 10 ἀμοιρῶν σταθηροῦ καὶ μειρακιωδῶν ἀθυρμάτων μὴ ἀποδέων. προσωπεῖον γὰρ εὐνοίας ὁ Νικηφόρος ἐπιδειξάμενος, ἐξῴθετ' μὲν τὸν ἐπιεικέστατον ἄνδρα καὶ λογιώτατον μητροπολίτην τῆς Σίδης τοῦ τὰ κοινὰ διοικεῖν, προφύσεις διὰ παρενθέτων προσώπων κατ' αὐτοῦ ἐσκαιωρηκῶς, παραγκωνίζεται δὲ καὶ τὸν τῶν 15 βασιλεύοντος θεῖον τὸν Καῖσαρα, καὶ τῷ βασιλεὶ περιφρονοῦμενον ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ὑποπτον ἀπεργάζεται. καὶ ἅπλως πάντας τοὺς οἰκειοτάτους πολεμιωτάτους εἶναι συκοφαντήσας καὶ τῆς τοῦ βασιλέως ἀποστερήσας ἐγγύτητος, ὄλον εἰς εαυτὸν ὑποποιεῖται τὸν μειρακίσκον ἄνακτα, καὶ τοῦτο ἦν βα- 20 σιλικὸν ἐπίταγμα καὶ συντήρημα, ὅπερ τῷ κακίω τούτῳ Νικηφόρῳ συνέδοξεν. ἐντεῦθεν κατηγορεῖται καὶ ἀπαιτήσεις ἀθῶων ἀνδρῶν καὶ ἀποτίσεις ἀχρεωστών, καὶ κρίσεις τῷ δημοσίῳ τὸ πλέον ἢ τῷ δικαίῳ προσνέμονται, ἀφ' ὧν δημεύσεις κα-

1. τῆς] καὶ τῆς C.

aliquantisper in carcere, eo loco ubi antea clarus habebatur, antiqua felicitate in tale infortunium conversa. emissus autem cum Diogenes proclamaretur, et in insulam relegatus, pecuniis vero promissis iudex Peloponnesi et Graeciae constitutus illam provinciam administrabat. hunc postquam cum damno imperii Romani arcessit Michael ad regnum evectus, paulo post universa negotiorum cura ei commissa logothetae cursus creato, eius se machinationibus et astutiis captivum tradidit, quippe qui solidae mentis expers delectaretur puerilibus. simulata enim benevolentia Nicephorus virum modestissimum et sapientissimum, Sidae archiepiscopum, a muneribus publicis depellit, insidiatus ei per homines immissos. excludit autem etiam avunculum imperatoris, et imperatori contemptum vel potius suspectum reddit. et omnino coniunctissimum quemque ei infensissimum esse calumniatus ab aditu regis prohibuit, ipsum autem adolescentulum totum sibi subiecit; et id edicebat et servabat rex quod pessimo huic erat visum. inde accusabantur et postulabantur insontes, et pendebant quae non debebant; inde iudicia fisco plus quam iustitiae tribuebant; inde publicabantur bona

Θολικαί τε καὶ μερικαί, κατηγορίαι συχναί, φισκοσυνηγορίαι
πολλαί, καὶ θρηῆνος τῶν πασχόντων καὶ σκυθρωπότης οὔτι
μικρά.

Ἄλλὰ τούτων οὕτω γινομένων καὶ κακῶς διαγινομένων
5 θεήλατός τις ὄργη τὴν ἑῴαν κατέλαβεν· οἱ γὰρ ἐκ Περσί-
δος ἐπιφανέντες Τούρκοι τοῖς Ῥωμαίκοις ἐπιστρατεύσαντες
θέμασι, δεινῶς κατελυμαίνοντο καὶ κατήκτιζον ταῦτα ταῖς
συνεχέσιν ἐπιδρομαῖς. σκεψάμενος δ' ὁ βασιλεὺς στρατιὰν
10 ἐλάσαι κατ' αὐτῶν ἀξιόλογον, συναγείρει μὲν στρατόπεδον,
νεώτερον δὲ τοῖσις ἡγεμόνα προβάλλεται. συνίστησι δ' αὐτῷ
καὶ τινα Λατίνων Ῥουσέλιον ἐπονομαζόμενον, Φράγγους αὐτῷ
παρουδὸς τῶν τετρακοσίων οὐχ ἦττονας. ἐν δὲ τῷ Ἰκονίῳ
γενομένου τοῦ στρατοπέδου, καὶ φιλονεικίας συνεχθείσης
τινός, ἀποστατεῖ τηρικαῦτα προφανῶς ὁ Ῥουσέλιος, καὶ τοὺς
15 Φράγγους παραλαβὼν ἑτέραν ἐτρέπετο, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν
τῷ ἰδίῳ ἐπιτρέπει βουλήματι. ἀνελθὼν οὖν εἰς Μελιτηνὴν
καὶ Τούρκοις τισὶ συντυχῶν ἀριστεύει κατ' αὐτῶν, ἐξ ἐφό-
δου τούτοις ἐπισπεσῶν. τὸ δὲ λοιπὸν ἅπαν τῶν Ῥωμαίων
στρατόπεδον τῇ Καισαρέῳ μητροπόλει παραβαλὸν ἐν ταύτῃ
20 τὸν χάρακα τίθησι. σκεψάμενος δὲ ὁ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ πο- f. 205 v.
λέμου ἐπέχων (Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνὸς οὗτος ἦν) ἐξ ἐφόδου τοῖς
ἐναντίοις Τούρκοις συμμῖξαι, προΐει μὲν τῆς νυκτός μετὰ μοί-
ρας τινός τοῦ στρατοῦ, ἀποτύχων δὲ τῆς ἐπιβουλῆς τὸ ἐναν-

vel universa vel ex parte, rei frequentes, fisco addicta multa, luctus
spoliatorum et tristitia non mediocris.

Sed haec cum ita fierent et male perficerentur, divina quaedam
ira orientem cepit. Turcae enim ex Perside apparentes postquam pro-
vincias Graecas aggressi sunt, valde inquinabant vexabantque eas con-
tinuis incursionibus. rex autem cum statuisset manum ducere contra
eos memoratu dignam, cogit exercitum et iuniorem his ducem prae-
ficit: eique adiungit etiam Latinum quendam, Ruselium dictum, Fran-
cos ei tradens quadringentis non minus. cum autem Iconii versaretur
exercitus et dissidium aliquod exortum esset, deficit tum palam Ruse-
lius et Francos recipiens alio se vertit et res suas ex sua ipsius ad-
ministrat voluntate. ascendens igitur Melitenen et Turcis nonnullis
congressus superior his evadit, cum iis primo impetu obvenisset. re-
liquus autem omnis exercitus Graecorum urbem Caesarum ingressus in
ea vallum iacit: cum autem statuisset qui imperium belli obtinebat
(Isaac Comnenus hic erat) primo impetu Turcis adversariis congregari,
proficiscebatur noctu cum parte quadam exercitus: aberrans autem a
consilio contrarium patitur voluntati suae: et adversariis paratis ob-

τίον πάσχει τῆς ἰδίας βουλῆς, καὶ τοῖς ἐναντίοις παρεσκευασμένοις περιπεσὼν ἀπαράσκευος συρρήγγυσι μὲν ἀκούσιον πόλεμον, ἥτιτάται δὲ περιγενομένων αὐτοῦ τῶν ἐναντίων τῷ πληθῆει. αἰχμάλωτος δὲ γεγωνὸς διὰ τὸ ἔρρωμένως ταῖς οἰκείαις χερσὶν ἀντιτάξασθαι καὶ μὴ δοῦναι ὡς τα τοῖς πολεμίοις, συναποβάλλει μετὰ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς καὶ τὸν χάρακα, πολλῶν μὲν πεσόντων Ῥωμαίων καὶ Ἰωργίᾳ ληφθέντων, πλειόνων δὲ φυγῆ τὴν ἰδίαν σωτηρίαν ἐνεγκαμένων.

Ἀλλὰ τῆς φήμης ταύτης καταλαβούσης καὶ προσπεσοῦσης τῷ βασιλεῖ, ἔδοξε μὲν σκυθρωπὸν τι παθεῖν, οὐ μὴν δὲ 10 τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων ἀπέσχετο, ταῖς τοῦ Νικηφόρου κακαῖς ὑποθημοσύναις πειθόμενος, μηδὲ αὐτός, ὡς ἐφάνη, τὴν φύσιν ἔχων τοῖς συμβουλευομένοις ἀντίθετον. οἱ δὲ Τοῦρκοι τὴν ἰδίαν ἔκτοτε κατέτρεχον ἀδεῶς. ἀδρου δὲ χρυσίον τὴν ἐλευθερίαν ἀνταλλαξαμένου τοῦ ἡγεμόνος, καὶ αὐθις 15 κατὰ τῶν ἐναντίων στρατὸν εὐτρεπισθῆναι καὶ πεμφθῆναι διεγινώσκετο. καὶ προχειρίζεται στρατηγὸς αὐτοκράτωρ ὁ Καῖσαρ Ἰωάννης, ὁ τοῦ βασιλείοντος Μιχαὴλ πατρῶδελφος. ὃς διαπεραιωθεὶς καὶ μέχρι τοῦ Δορυλαίου πανστρατιᾷ διελθὼν, κάκεῖσε τὴν στρατοπεδείαν καταστησάμενος, ἄρας 20 ἐκέλευεν προσωτέρω ἐπεπορεύετο. καὶ μέχρι τῆς γεφύρας τῆς τοῦ Ζόμπου καλουμένης, ἣτις τὸν Σαγγάρον ποταμὸν ἐπικαθημένη τὴν τῶν ἀνατολικῶν καὶ Καππαδοκῶν ἐπιζευγνύει ἐπαρχίαν, γενόμενος, πρὸ τοῦ ταύτην περαιωθῆναι τὸν

veniens non praeparatus, accendit inivitus bellum, et inferior evadit multitudine eum adversariis superantibus. captivus autem factus, quia fortiter manibus propriis resistebat neque tergum dabat hostibus, amittit praeter ceteros apparatus etiam vallum, postquam multi Graeci ceciderunt et vivi capti sunt, plures fuga salutem reportarunt.

Sed fama huius rei dominante et regi obviente visus est triste quid passus esse, tamen iniuriis publicis non abstinuit, Nicephori malis consiliis parens neque ipse, ut apparebat naturam habens, consiliariis oppositus. Turcae autem terram inde percurabant intrepidi: quodcum multa pecunia libertatem ducis redemisset, rursus contra hostes exercitum parari et mitti visum est: atque creatur dux imperator Caesar Ioannes, regnantis Michaelis patruus: qui quidem transgressus et usque ad Dorylaeum cum toto exercitu profectus ibique castra ponens, postquam inde discessit, prorsus abiit: et postquam usque ad pontem Zompi nomine dictum venit, qui Sangari fluvio impositus orientis et Cappadocum provinciam coniungit, priusquam hunc transit, audit Ruselium castra habere ex adversa Armeniacae provinciae

Ρουσέλιον ἔμμεσθῆκει πρὸς τὴν ἀντιπέραν στρατοπεδεύουσα-
 θαι, τὴν ἐκ τῆς τῶν Ἀρμενιακῶν ἄρατα μετὰ πολλῆς καὶ
 ἀγρύπνου τῆς ἰπασίας καὶ ἐπιτάσεως. πέμψας δὲ ὁ Καί-
 σαρ περὶ συνθηκῶν αὐτῷ καὶ εἰρήνης, ὡς εἰκός, διελέξατο.
 5 οὐκ ἐν ἴσῳ δὲ τῷ τῆς τύχης ἀποτελέσματί τε καὶ συγκυρή-
 ματι τὴν πρῆβειαν εἰσήνεγκεν, οὐδ' ἐπὶ φιλοτίμοις ἐπαγγε-
 λiais καὶ δωρεαῖς, ἀλλ' ἐπὶ ταπεινώσει καὶ συμβουλῇ τάχα
 τοῦ μὴ ἀπηνῶς καὶ χαλεπῶς διαχειρισθῆναι. ὁ δὲ Ρουσέ-
 λιος ἅμα μὲν ταῖς ἰδίαις χερσὶ θαρρῶν, ἅμα δὲ καὶ πολε-
 10 μικοῦ φρονήματος καὶ γενναιότητος πνέων, οὐκ ἐδέξατο τὴν
 πρῆβειαν ὡς ἀτιμάζουσαν αὐτοῦ τὴν ἰσχὺν καὶ ἀπειλοῦσαν
 καὶ οὐχὶ δεξιουμένην αὐτὸν ὑποσχέσει. καὶ διὰ τοῦτο πό-
 λεμος ἀμφοῖν ἐπεκηρυκεύθη τοῖς μέρεσιν. ἐπεχείρει μὲν οὖν
 ὁ Καίσαρ διὰ τῆς γεφύρας περικυκλῆσαι κατ' αὐτοῦ· συνε-
 15 βούλευε δ' ὁ συστράτηγος (ἦν δ' οὗτος Νικηφόρος κουροπα-
 λάτης ὁ Βοτανειάτης, ἀνὴρ ἐξ ἐνδόξων γενόμενος καὶ προγο-
 νικὴν ἔχων τὴν στρατιωτικὴν γενναιότητα, καὶ κατὰ χεῖρα
 καὶ φρένα πάντων ὑπερφέρων καὶ ὑπερκείμενος, καὶ γένους f. 206 r.
 λαμπρότητι καὶ περιουσίας ὀλβιότητι κατὰ πᾶσαν ἀνατολὴν
 20 τυγγάνων ἐπισημότατος) μὴ διαβῆναι τὸν ποταμόν, ἀλλὰ
 περιμεῖναι καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ στρατοῦ, καὶ ἢ καταμαλάξαι
 τὸν βάρβαρον ὑποσχέσειν ἐκ τῆς ὑπερθέσεως, ἢ περαιούμε-
 νον ἐκ τῆς γεφύρας δέξασθαι ἀπαράσκευον, ἢ μετὰ τὴν ἐπι-
 δημίαν τοῦ ἐπιλοίπου στρατεύματος μετὰ πλείονος τούτῳ τῆς

2. ἄρατας C.

parte, profectum cum multa et indefatigata equitandi et impetus arte.
 legatos mittens Caesar de pactionibus cum eo et de pace, ut aequum
 erat, egit, neque tamen in pari fortunae eventu et casu legationem
 induxit, neque generosis promissis et donis, sed contentu et consilio
 tantum non asperae et difficilis tractationis. sed Ruselius qui et suis
 manibus confideret et bellicam cogitationem nobilitatemque spiraret,
 non accepit legationem, quippe quae eius vim contemneret et minas
 ferret neque amplecteretur eum promissis: atque hanc ob rem bellum
 utrisque indictum est partibus. studebat igitur Caesar ponte transgredi
 contra eum: suadebat autem collega eius imperii (erat hic Nicophorus
 curopalates Botaniates, homo ab illustribus oriundus et quasi avi-
 tam habens militarem nobilitatem, et manu et ingenio omnibus prae-
 stans et superior, et generis splendore et rerum abundantia in omni
 oriente clarissimus), ne fluvium transiret, sed exspectaret etiam reli-
 quum exercitum, atque aut emolliret barbarum promissis dilatando, aut
 transgressum ex ponte exciperet imparatum, aut post adventum reliqui
 exercitus maiore cum apparatu huic obveneret. is autem neglecto hoc

παρασκευῆς ἐπέλθειν. ὁ δὲ παρακούσας τῆς ἀρίστης ταυτησί συμβουλῆς, καὶ τὸν ποταμὸν διαβάς ἐπιπόνως διὰ τὸ τῆς γεφύρας εὐόλισθον, πολέμῳ παραντίκα τεθοροβημένος προσέπταισε, καὶ τὰς παρατάξεις ἀντιτάξας τοῖς ἐναντίοις καὶ δόξας αὐτοὺς καταπονῆσαι καὶ τρέψαι, μάχῃ καρτερωτέρα⁵ παρὰ δόξαν ἐνέπεσεν· ὁ γὰρ Ῥουσέλιος μετὰ τῶν ἐπιλέκτων αὐτῷ ἐπελθὼν κατὰ κράτος τοῦτον νικᾷ καὶ ταῖς ἰδίαις χερσὶν αἰχμάλωτον τίθησι. τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ στρατοῦ διασκεδασθὲν πρὸς φνγὴν αἰσχυρῶς ὥρμησε. καὶ οὕτω τῶν ἀγῶνων ἐκράτησεν ὁ Ῥουσέλιος, τοῦ δηλωθέντος σοστρατήγου¹⁰ ἀτρέστῳ καὶ ἀκαταπλήκτῳ φρονήματι μετὰ τῶν ἀμψ' αὐτὸν ἐπανελθόντος εἰς τὴν ἰδίαν κατοικίαν καὶ ἔπαυλιν.

Τί δὲ τὸ ἀπὸ τοῦδε; γέγονε μὲν ὁ Ῥουσέλιος μέγας καὶ περιώνυμος λίαν τῷ μεγέθει τοῦ κατορθώματος, χωρῶν δὲ κατευθὺ τοῦ Βυζαντίου τὸν Καίσαρα σιδηροδέσιμον εἶχε¹⁵ καὶ πολλοὺς ἀνιαροὺς περιέβαλεν. ὥς δὲ προσηγγέλη τὸ τοιοῦτον ἀτύχημα τῷ τε κρατοῦντι καὶ τῷ δήμῳ παντί, πολλή τις ἐνέσκηψε μέριμνα πᾶσι, τὴν τοῦ Φράγγου ἐπιδημίαν ἑσπικιον ἐξ ἐπιβουλῆς ἔνδον οἰομένου τοῦ βασιλεύοντος. διὸ καὶ καθίσας εἰς τὸν βασιλειον δίφρον, τοιάδε πρὸς τοὺς παρόν-²⁰τας μετὰ πολλῆς τῆς κατηφείας ἐδημηγόρησεν. "ἄνδρες πολλῆται καὶ ὅσοι τῆς συγκλήτου βουλῆς, σκυθρωπὴν ἀγγελίαν, καὶ οἶαν οὐδεὶς ὑπέμεινεν ἕτερος, ἄρτι καταλαβοῦσαν ἐνωτι-

optimo consilio fluvium transgressus laboriose propter pontis fragilitatem, et bello statim turbatus decidit, et ordines opponens adversariis, cum sibi visus esset eos fatigaturus esse versurusque, in pugnam validiorem praeter opinionem incidit. Ruselius enim cum delecta manu ei obvieniens summa vi hunc vincit et suis manibus captivum reddit: reliquus autem exercitus dispersus fugae se turpiter dedit, atque ita certamine superior fuit Ruselius, cum collega imperii supra dictus intrepido et invicto animo cum suis reversus esset in suam domum et sedem. quid postea? factus est Ruselius valde magnus et clarus magnitudine eventus, et progrediens adversus Byzantium Caesarem vinculis ferreis tenebat multisque molestiis circumdedit.

Quod malum cum nuntiatum esset imperatori et populo universo, magna occupavit aegritudo omnes, cum rex Franci adventum imminere insidiose secum putaret. quamobrem se considens in regio solio, talia ad praesentes multa cum animi demissione palam locutus est: „cives et quicumque concilii senatus estis participes, durum nuntium qualemque nemo exspectavit alius nunc dominantem postquam adivi non multum a moriendo absum. equidem enim sum ille Ionas:

σάμενος μικροῦ δέω θανεῖν. ἐγὼ γάρ εἰμι ἐκεῖνος ὁ Ἰωναῶς, λοιπὸν ἄρα τέ με καὶ βάλετε εἰς τὴν θάλασσαν· διὰ γὰρ τὰς ἐμὰς πράξεις τὰ τοιαῦτά σκυθρωπὰ καὶ χαλεπὰ συναντήματα τοῖς Ῥωμαίοις ἐπισυμβαίνουσιν.” καὶ ὁ μὲν λόγος 5 μετάνοιαν τῶν κακῶς πραττομένων ἤνιττετα, τὸ δ' ἔργον οὐκ ἦν, καὶ ἡ διόρθωσις ἐδείκνυτο οὐδαμοῦ· ἦν γὰρ ἐκεῖνος ὁ ταῖς κακίσταις ὑποθημοσύναις ὡς ἀκυβέρνητος καταδουλούμενος ἑαυτόν. τέως δ' οὖν προῖοντος τοῦ Ῥουσελίου προσβῆταί τινες ἐκ βασιλέως πεμφθεῖσαι τούτῳ συνήντησαν, ἀξίωμα 10 κουροπαλατικὸν ὑπισχνόμεναι καὶ δωρεὰς φιλοτίμους, εἰ τὴν ἀποστασίαν ἀφείς ὑπόσπονδος τῷ βασιλεῖ γένηται. ὁ δὲ μηδενὸς τῶν λεγομένων ἀνήκοος γεγωνῶς, τῆς πρὸς τὴν βασιλεύουσαν πορείας σπονδαιότερον εἶχετο. εἶχε γὰρ μεθ' ἑαυ- f. 206 v. τοῦ αἰχμάλωτον, ἐν τῇ τοῦ Καίσαρος τροπῇ τοῦτον προσει- 15 ληφῶς, Βασίλειον σβέστην τὸν Μαλέσην, ἐκ τῆς τῶν Περσῶν αἰχμαλωσίας οὐκ ἐκ πολλοῦ ἐπανιόντα, τῷ Καίσαρι δὲ προσληφθέντα καὶ οἰκειωθέντα διὰ τὸ περιφανὲς τῆς τούτου φρονήσεως καὶ γνώσεως. ἀλλ' εἰ καὶ δορυάλωτον τοῦτον ὁ Ῥουσέλιος ἔλαβεν, ὅμως ἐν τιμῇ μεγίστῃ εἶχε, καὶ ὡς ἔμπροκτον 20 ἄνδρα καὶ λογικώτατον, καὶ πείραν αὐτοῦ δεδωκότα διὰ τῶν προτέρων ἐπιστρατεύσεων, ἐν μοίρᾳ τῶν συμβούλων ἐτίθετο, μᾶλλον δὲ πρώτιστον εἶχε, καὶ ὡς γλώσση καὶ χεῖρὶ τῷ τοιούτῳ ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἐκέχρητο πράγμασιν. οὗτος τὰ πολλὰ μὲν ἐλέσθαι τὴν εἰρήνην τῷ Ῥουσελίῳ ὑπέτιθει· εἰ δὲ καὶ

2. βάλλετε C.

20. δεδωκότος C.

iam tollite me et iacite in mare: propter mea enim facta tales duri et difficiles casus Graecis accidunt.“ atque verba quidem poenitentiam male factorum significabant: res autem non ita se habebat: neque usquam emendatio apparebat. subiecerat enim se ille pessimis consiliis quasi non gubernatus. interea igitur cum progredereetur Ruselius, legationes a rege missae huic obviam venerunt, dignitatem europalaticam promittentes, et dona ampla, si seditionem mittens regi pacatus fieret. ille autem nihil dictorum respiciens iter ad urbem studiosius tenuit. habebat enim suum captivum, quem in Caesaris fuga praeterea ceperat, Basilium bestam Malesen, ex Persarum captivitate non diu reversum, a Caesare autem adhibitum et consuetum propter nobilem eius cogitationem et intelligentiam. sed licet bello captum hunc Ruselius accepisset, tamen honore maximo eum habebat et ut strenuum virum prudentissimumque, qui etiam specimen dedisset prioribus expeditionibus, loco consiliariorum eum ponebat, sive potius omnium primum habebat et oratione et manu tali viro in civilibus

μισῶν τὴν τυραννίδα τοῦ Μιχαῆλ ὡς καὶ πολλὴν παρ' αὐτοῦ δεξάμενος τὴν καταφορὰν, καθότι αἰχμάλωτος ὢν ἀντὶ ἐλέους βασιλικοῦ δήμενοι ὑπέστη δωρεὰν καὶ τῶν ἰδίων τέκνων ἀπάνθρωπον γύμνωσιν, οἷα τὰ τῶν κρατούντων τότε παρανομώτατα κολαστήρια, ὑπεσκέλιζε τὴν τῆς εἰρήνης ἀπό-
 5 βασιν, ἵνα τοὺς ἀλιτηρίους ἀμύνηται, αὐτὸς μὲν οὐκ οἶδα, λέγουσι δὲ οἱ πολλοί· ὁ δ' ἄνθρωπος φίλος ἐμοὶ γνησιώτατος ὢν ἐξώμνυτο τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν. εἰ δὲ καὶ τυραννοκτόνος ἐπεθύμει γενέσθαι, γενναιότητος τοῦτο πάντως τεκμηρίον. 10

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τὴν ὁδοιοποιίαν τοῦ Ρουσελίου διηγη-
 κότες, καὶ τὰς σκηνὰς ἐν Χρυσοπόλει θεμένοιο καταντικρὺ τοῦ τῆς βασιλίδος πορθμοῦ, φόβος ἔσχε τὸν βασιλέα, καὶ ἡ τοῦ Βύζαντος τῆδε κἀκεῖσε διεκνυμάνετο· τῶν ἀπανταχῆ γὰρ Φράγγων συναθροισθέντων καὶ συνελθόντων αὐτῷ, στρατὸς 15 ἀξιόλογος τὸ τοῦτου στρατόπεδον ἐγνώριζετο· ἐγγὺς γὰρ τῶν τρισχιλίων ἦσαν οἱ συνδραμόντες Φράγγοι αὐτῷ. ἡμέρας δὲ τινὰς ἐν Χρυσοπόλει διακαρτερήσας, ἐν σιδηροπέδαις ἔχον τὸν Καίσαρα, πῦρ ἐνήκε ταῖς ἐν Χρυσοπόλει τυγχανούσαις οἰκίαις· καὶ ἡ φλόξ ἀρθεῖσα πολλὴν ἀνήγειρε τὴν βοῆν καὶ 20 τὸν κωκυτὸν τοῖς ἀνθρώποις, ὡς ἂν τοῦ ἀνέμου μεταρριπίζοντος αὐτὴν καὶ καταπληκτικὴν ἀφιέναι φωνὴν μονονουχί

utebatur rebus: hic plerumque ut deligeret pacem Ruselio suadebat: etiamsi odisset tyrannidem Michaelis, cum multam ab eo accepisset cladem, quia captivus factus pro misericordia regia publicationem sustinuit donum, et liberorum crudelem spoliationem, quales dominantium erant maxime illegitimae castigationes, subornabat pacis eventum, ut deos ultores arceret. ipse hoc non novi, sed dicunt plerique. homo autem utpote valde sincerus, mihi amicus, eiurabat tale consilium: licet tyrannicida vellet esse, nobilitatis hoc omnino est documentum.

Cum autem medium iter Ruselius perfecisset et tentoria Chrysopoli fixisset adversus fretum urbis, metus tenebat regem et Byzantium hic et illic fluctuabat. cum enim undique Franci convenirent et congregarentur, exercitus memoratu dignus huius castra aestimabantur. paene enim ter mille fuerunt Franci, qui ad eum confluerant. postquam autem dies nonnullos Chrysopoli versatus est, in vinculis ferreis tenens Caesarem, ignem iniecit domibus, quae essent Chrysopoli, et flamma erecta multum excitavit clamorem et gemitum hominibus (sensu caret, neque qui exscripsit verba intellexisse videtur). emollire cupiens rex barbari violentiam, mittit huic suam uxorem cum

τὴν τῶν πυρπολουμένων ὕδην παρασκευάζοντος. καταμαλά-
 ζαι δὲ βουληθεὶς ὁ βασιλεὺς τὴν τοῦ βαρβάρου θρασύτητα,
 πέμπει τούτῳ τὴν ἰδίαν γυναῖκα μετὰ τῶν παίδων αὐτοῦ.
 μεταπέμπεται δὲ καὶ τοὺς Τούρκους λαθραίως, ἥδη τῇ Ῥω-
 5 μαιῶν προσβαλόντας ἐπικρατεία, καὶ πολλαῖς ὑποσχέσεσι πεί-
 θει τῇ Ῥουσελίῳ ἀνταγωνίσασθαι. ὁ δὲ Ῥουσέλιος ἄρας ἐκ
 Χρυσοπόλεως εἰς τὴν Νικομήθειαν σπουδαίως ὑпанεχώρησε.
 βουλευέται τοίνυν τοὺς στρατιώτας τῶν Ῥωμαίων ὑποποιή-
 σασθαι καὶ εἰς πλήθος μέγα τὸν οἰκεῖον ἀγεῖραι στρατόν.
 10 καὶ διὰ τοῦτο τῶν δεσμῶν ἀπολύσας τὸν Καίσαρα, καὶ φι-
 λανθρώποις δεξιῶσσει τὰς πρώην κακώσεις παρὰ πᾶσαν θε-λ. 207 κ.
 ραπέυσας ἐλπίδα, βασιλέα Ῥωμαίων τοῦτον ἀνίστησιν, εὐφη-
 μίαις καὶ παρασημοῖς βασιλικαῖς τὸ κράτος αὐτῷ μεγαλο-
 πρεπῶς συγκαταστήσάμενος. ἐπεὶ δὲ μετὰ τὴν ἀναγόρευσιν
 15 τούτου ἀγγελία τις τῶν Τούρκων αὐτοῖς ἐπῆλθε, πανστρατιᾷ
 τὸν λεγόμενον Σόφωνα τὸ ὄρος ὑπερβάντες ἀγχοῦ τοῦ φρου-
 ρίου τῆς Μεταβολῆς τὴν παρεμβολὴν ἐποίησαντο. τῶν δὲ
 σκοπῶν ἀπαγγειλάντων ὡς τινες πολέμιοι, οὐ πλείους τῶν
 πέντε ἢ ἕξ χιλιάδων, αὐτοῖς ἐπεφάνησαν, εὐθύς ὁ Ῥουσέλιος
 20 τὸ ἐνάλιον ἀλαλάζει προσέταττε, καὶ τὸ στρατιωτικὸν ἅπαν
 ἐξώπλιζε πρὸς τὸν πόλεμον. ἦσαν δὲ πάντες οἱ τούτῳ συ-
 στρατευόμενοι Φράγγοι ἐπτακόσιοι καὶ διαχιλίοι· οὐδεὶς γὰρ
 ἔτι τῶν Ῥωμαίων αὐτοῖς προσερρῆν διὰ τὸ τὴν φήμην τῆς

1. παρασκευάζοντα C.

liberis, accessit etiam Turcas clam iam Graecorum provinciam aggres-
 sos et multis promissis persuadet ut Ruselio adversarentur. Ruselius
 autem castra movens Chrysopoli Nicomediam studiose recessit: studet
 igitur milites Graecorum sibi conciliare et ad multitudinem magnam
 suum cogere exercitum: atque ideo vinculis solvens Caesarem et be-
 nignis gratis priores iniurias praeter omnem spem corrigens, regem
 Graecorum hunc restituit salutationibus et insignibus regis potentiam
 ei magnifice constituens. cum autem post declarationem huius nuntius
 Turcarum iis afferretur, toto cum exercitu Sophonem qui dicitur mon-
 tem transgressi prope castellum Metabolen castra posuerunt. quodcum
 speculatores nuntiassent, hostes nonnullos, non plures quinque aut sex
 milibus sibi apparuisse, statim Ruselius clamorem bellicum tolli iussit
 et exercitum universum ad bellum apparabat. erant autem omnes, qui
 cum hoc militarent, Franci septingenti et bis mille. nemo enim
 etiamtum Graecorum iis adfluxerat, quia fama declarationis Caesaris
 nondum divulgata et audita erat Graecis. cum autem detinerent cur-
 sum et Caesar et quidam nobiliorum, ut clare perspicerent multitudi-
 nem adversariorum, non est, Ruselio ille ait, ferendum, coram sex

ἀναγορεύσεως τοῦ Καίσαρος ἐπιτιμῆ πλατυνθῆναι καὶ ἀκουσθῆναι τοῖς Ῥωμαίοις· ὡς δὲ ἀνέστειλλον αὐτοῦ τὴν ὁρμὴν ὃ τε Καῖσαρ καὶ τινες τῶν ἐξοχωτέρων ἐφ' ᾧ καθαρώς ἐπιγνώναι τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων, "οὐκ ἀνεκτόν" εἶπε τῷ Ῥουσέλῳ ἐστὶ τὸ πρὸς ἕξ χιλιάδας Τούρκων ἀμφιγυμνομενῶν καὶ τὸν πόλεμον ἀναβάλλεσθαι." ὅθεν καὶ ταχὺ τὰς τάξεις καταστησάμενος ὤρμησεν ἐπ' αὐτούς. σὺν πολλῇ δὲ ἔρμῃ καὶ βοῇ τῶν Φράγγων κατὰ τῶν ἐναντίων καταπληκτικῶς ἐπέληλυθότων, ἐδέξαντο μὲν οἱ Τούρκοι τούτους ἐπιόντας ἀνικαταστῆναι βουλόμενοι, μὴ ἐνεγκόντες δὲ τὸ σφοδρὸν καὶ 10 ἀνύποιστον τῆς ἐπιφορᾶς, οἱ μὲν ἔπεσον μαχαίρας ἔργον γενόμενοι, μηδενὸς τῶν Φράγγων κενὴν ἐσχηκότος τὴν χεῖρα σφαγῆς, οἱ δ' ἄλλοι πρὸς φυγὴν ὤρμησαν. κατόπιν δὲ διωκόντων τῶν Φράγγων ἕτεροι πάλιν φονεῖα χεῖρὶ παρεδίδοντο. ἀλλὰ τῆς διωξέως ἐπὶ πολὺ γενομένης προῆλθον μὲν οἱ Τούρ- 15 κοὶ τὴν φυγὴν ἐπιτείνοντες, ἀκρατεῖ δὲ ἔρμηρι τοὺς Φράγγους παρασκευάζων ὁ Ῥουσέλῳ φέρεσθαι τόπον οὐκ ὀλίγον παρημέμψε. πολλὰς δὲ ἀκρωρείας ἀνιών τε καὶ κατιῶν, ἔλαθε τοὺς πλείστους τῶν στρατιωτῶν ὀπίσω παραλιπῶν. καὶ μετ' ὀλίγων ἀπολειφθεὶς σὺν τῷ Καίσαρι, ἐν ἵπποις κεκμηκόσι τῷ 20 συνεχεῖ τῆς διωξέως, εἶδε τὸ στίφος τῶν Τούρκων ἀπειροπληθῆς καὶ θαλάσσης ἀπλέτου μιμούμενον κύματα· ἦσαν γὰρ ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας οἱ βάρβαροι. ὡς δὲ καὶ αὐτὸς ἐθεάθη, καὶ διέκρινε καθ' ἑαυτὸν μὴ ἀκίνδυνον εἶναι τὴν εἰς

milibus Turcarum cunctari et bellum differre: quamobrem etiam celeriter ordinibus instructis profectus est contra eos. cum autem multo cum impetu et clamore Franci contra hostes horrendum in modum ingressi essent, exceperunt quidem Turcae hos advenientes, resistere volentes: sed non ferentes vehementem et intolerabilem impetum, alii ceciderunt gladii opus facti, cum nemo Francorum vacuum haberet manum caede: ceteri autem in fugam se verterunt. a tergo autem eos persequentibus Francis alii rursus internecinae manus tradebantur: sed persecutione maxime aucta processerunt Turcae fugam expandentes. vehementi autem freno Francos incitans Ruselius locum non paulum mutavit et multas arces ascendendo et descendendo nescius plerosque milites a tergo reliquit, et praeter paucos derelictus cum Caesare in equis defatigatis perpetua persecutione, vidit globum Turcarum innumeralibem et maris immensi aequantem undas: erant enim supra centum milia barbarorum. postquam autem et ipse perspexit secumque indicavit, non sine periculo fieri posse retro fugam, cum equi defatigati essent et hostes ex reditu confidentiam concipere possent,

τουπίσω φυγὴν ἄτε τῶν ἵππων αὐτοῦ κεκμηκότων καὶ τῶν
 ἐναντίων τῇ ἀπονοστήσει θάρσος λαβεῖν δυναμένων, μάχην
 καθ' ἑαυτὸν συρράξαι διέγνωκεν. ὡς δὲ προέγγων οἱ πολέμιοι
 τὴν τῶν ἰδίων κατακοπήν, ἐν φόβῳ καὶ κνυδιμῷ γεγόνητες
 5 μικροῦ ἐδέησαν αὐτοὶ τὴν φυγὴν προλαβεῖν, εἰ μὴ τινες τῶν
 Φράγγων τῶν ἵππων καταβάντες ἐψυχαγῶνουν αὐτούς, τῆδε **l. 207 v.**
 κάκεισε σχολαίῳ ποδὶ παρασύροντες. κατανοήσαντες δὲ τού-
 τους ἀπειρηκότας τῷ κόπῳ ἔστησαν ἐπὶ τὸ αὐτό. τοῦ δὲ 'Ρου-
 σελίου μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν τὰ δόρατα τούτοις μετὰ σφο-
 10 δρᾶς τῆς ῥύμης ἐπιστηρίζαντος, ἀντέσχον μὲν οἱ Τοῦρκοι,
 ἔπεσον δὲ καὶ τότε τούτων συχνοί. περικυκλώσαντες δὲ ἐλί-
 γους ὄντας τοὺς ἀμφὶ τὸν 'Ρουσέλιον τοσοῦτοι καὶ τηλικού-
 τοι τὸ πλῆθος ὄντες οἱ Τοῦρκοι, βέλεσι συχνοτάτοις αὐτοὺς
 κατετίτρωσκον, τοῖς ἐκηβόλοις τόξοις αἰεὶ κεχρημένοι. καὶ
 15 τοὺς ἵππους ἐκ τούτων ἀσυμφανῶς κατασφάττοντες, καὶ διὰ
 πολλῶν χειρῶν καὶ βελῶν τούτους ἐν κύκλῳ περισχόντες ἀδι-
 εξοδεύτῳ καὶ πανακκεῖ, πεζοὺς τῇ τῶν ἵππων σφαγῇ κατε-
 στήσαντο. καὶ οὕτω πολλοὶ μὲν τῶν Φράγγων μετὰ Τοῦρ-
 κων πλειόνων τηρικαῦτα θανόντες κατέπεσον, ἦλω δὲ ζωογρία
 20 ὅ τε Καῖσαρ καὶ ὁ 'Ρουσέλιος. οἱ δ' ὑπολειφθέντες τῶν Φράγ-
 γων εἰς τὸ τῆς Μεταβολῆς φρούριον συμφυγόντες, ἔνθα περ
 ἡ γυνὴ τοῦ 'Ρουσελίου ἐτίγχανε, δι' ἀκριβείας ἐποιοῦντο τὴν
 τούτου φυλακὴν καὶ συντήρησιν. οἱ δὲ Τοῦρκοι τὸν 'Ρουσε-
 λιον ἐν ποδοκάκῃ βαλόντες ἰσχυροτάτῃ ἀσφαλῶς συνετήρουν,

pugnam ipse conserere statuit. sed hostes, cum sensissent suorum
 cladem, timore et trepidatione pleni, non multum abfuerunt, quin ipsi
 fugam eligerent, nisi nonnulli Franci equis descendentes animam age-
 rent, eos huc illuc pigro pede trahentes. animadvertentes igitur his
 esse confectos torpore, restiterunt ad id. Ruselio autem cum suis
 hastas his vehementi cum impetu obrudente, sustinuerunt quidem
 Turcae eum, sed ceciderunt etiam tunc horum multi. cingentes Ru-
 selii comites, qui pauci erant, tot talesque multitudine Turcae iaculis
 frequentibus eos vulnerabant, arcubus eminus semper usi, et equos
 deinde passim trucidantes et multis manibus et iaculis hos circulo
 circumdantes egressum non dante validoque pedites equorum caede
 reddiderunt: atque ita multi Franci cum Turcis pluribus tum morien-
 tes ceciderunt: captusque est vivus et Caesar et Ruselius, relictis au-
 tem Franci in castellum Metaboles confugientes, ubi uxor Ruselii ver-
 sabatur, accurate exercebant eius praesidium et custodiam. Turcae
 autem Ruselium in compedes coniicientes firmissimas tuto custodie-
 bant, sed Caesarem honore afficientes vinculis solutum habebant et

τὸν δὲ Καίσαρα διὰ τιμῆς ἄγοντες ἄνετον εἶχον καὶ τοῖς οὐ-
κείοις ἀμφίοις ἐπίτιμον. ὁμῶς δ' οὖν ἀμφοτέρους χρυσίῳ ἰκανῶν ἀνταλλάττεσθαι διεμήνυον.

Ἀγγελθείσης δὲ τῆς τούτων τροπῆς καὶ ἀλώσεως τῷ
κρατοῦντι, ἐκκλησιάσας οὗτος ἐπὶ παλατίῳ πάσῃ τῇ γερουσίᾳ 5
ἔκπυστον καὶ φανερόν ἐποίησε τὸ συμβάν. τοῦ δὲ τιμήματος
τῶν ἐαλωκότων ἐπιζητουμένου παρὰ τῶν Τούρκων, ἐσπευδεν
ὁ βασιλεὺς δι' ἐξωνήσεως τούτους χειρώσασθαι. ἐπικατέλαβε
γὰρ καὶ ὁ τὰ πρῶτα φέρων παρὰ τῷ Καίσαρι ὡς παιδείας
λόγων καὶ πολυπειρίας ἀντεχόμενος, Βασίλειος πρωτοσβέστης 10
ὁ Μαλέσης, ἐλευθερωθεὶς μὲν ἐκ τῶν Τούρκων τιμῆς ἀδράς
πρὸ καιροῦ, προσληφθεὶς δὲ τῷ Καίσαρι στρατηγῷ τοῦ πε-
λέμου ἔναγχος ἀποδεδειγμένῳ, συμβουλευῶν τῷ βασιλεὶ τα-
χέως πρῆσθαι τούτους, ἵνα μὴ οἱ Τούρκοι, ὡς ἔστι βεβου-
λευμένον αὐτοῖς, βασιλεῖα Ῥωμαίων τὸν Καίσαρα προχειρί- 15
σονται, καὶ διὰ τοῦτο μεγάλης ὀφειλείας παρὰ τῶν Ῥωμαί-
κῶν πόλεων καὶ κωμῶν καὶ δυναστῶν ἀμαχητὶ ἐπιτεύξωνται.
τοῦτο γάρ, φησὶν, ἐμμεθήκει μελετῶντας αὐτούς. οὕτω δὲ
συμβουλεύσας καλῶς οὐδὲν τῆς τοιαύτης ἀπάνωτο συμβουλῆς,
εἰ μὴ καὶ μᾶλλον ἀδίκως ὑπερορίαν κατεκρίθη καὶ δήμευσιν, 20
οἶα τὰ τοῦ δεινοῦ καὶ πονηροῦ πολεμήτορος. ἀδράν οὖν καὶ
βαρυντάλαντον χρυσοῦ ποσότητα συστήσας ὁ βασιλεύων τοὺς
ἐξωνησομένους αὐτούς ἀπέστειλεν. ἐπεὶ δὲ ἦ τοῦ Ῥουσελίου

12. προληφθεὶς C.

proprio pallio honoratum: tamen utrumque accommodatis pecuniis re-
dimi posse significabant.

Cum horum fuga et captivitas imperatori nuntiata esset, con-
cione convocata hic in palatio omni senatui manifestum et clarum
reddidit factum: atque cum census captivorum quaereretur ex Turcis,
studebat rex redemptione hos subigere: assecutus enim id erat qui pri-
mas agebat apud Caesarem utpote eruditione orationum et experien-
tia praeditus, Basilius Maleas protovestiarius: qui quidem liberatus
Turcarum honore pleno mature et praelatus Caesari duci belli nuper
creato suadebat regi ut celeriter hos emeret, ne Turcae, ut erat ab
iis statutum, regem Graecorum Caesarem facerent et hanc ob rem
magnam utilitatem a Graecis urbibus et pagis et dominis sine pugna
compararent: hoc enim, ut aiebat, audiverat eos studere. quamquam
autem ita suaserat pulchre nihil profuit ei tale consilium, nisi etiam
magis iniuste exilii damnatus est et publicationis, qualia fieri solent
a violento et difficili bellatore. plenam ergo et gravem pecunia
multitudinem postquam comparavit rex, eos qui redempturi illos essent,
dimisit. cum autem uxor Ruselii, quae in castello Metabole libenter

- γυνή τῷ κάστρῳ τῆς Μεταβολῆς ἐμφιλοχωροῦσα, καὶ πλούτου ἱκανῶς ἔχουσα, προεξωνήσατο τὸν ἴδιον ἄνδρα καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐχθρῶν ἐλυτρῶσατο, τοῦτον μὲν οἱ πεμψθέντες ἐκ βασιλέως ἀπέτυχον, τὸν δὲ Καίσαρα μόνον ἔξωνησάμενοι ἐπανῆγον εἰς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων. ἐν δὲ τῇ Προποντίδι γενομένων αὐτῶν εὐλαβηθεὶς ὁ Καίσαρ ἴσως, ἵνα μὴ ὡς ἀποστάτης καταγνοσθῆ καὶ ὑποπτος τὸ ἀπὸ τοῦδε τυχ- f. 208 r. χάνη καὶ περιεσκεμμένος ἢ καὶ ἀπόβλητος, οὐκ ἔκρινε μετὰ κοσμικῆς τῆς περιβολῆς ἐπιστῆναι τῷ ἀνεψιῷ καὶ βασιλεῖ,
- 10 ἀλλὰ τὴν κοσμικὴν ἀποβαλόμενος τρίχα, μεταθέμενος εἰς τοὺς μοναχοὺς, οὕτως ἐν εὐτελεῖ τῷ σχήματι τοῖς βασιλείοις ἐνέμιξεν. ὁπότε καὶ τοῖς εὐσυνέτοις ἀνδράσι θάμβος ἐπήει καὶ ἐκπληξίς· περὶ γὰρ τῶν ἀφρονούντων καὶ τὰ τοιαῦτα μὴ διακρινόντων λόγος οὐδεὶς.
- 15 Ἐπήει οὖν θάμβος τοῖς ὅπως οἱ Ῥωμαίων ἀρχηγοὶ μετὰ τοσαύτης περιφανείας καὶ λαμπρότητος κατὰ τῶν ὁμοφύλων ἐπιστρατεύοντες, οὕτως ἀτίμως καὶ γοερῶς καὶ μετὰ τοιαύτης εὐτελείας καὶ δυσθυμίας πεποίηνται τὴν ἐπάνοδον, ἀντὶ τοῦ πρὶν τελουμένου τοῖς πάλαι Ῥωμαίοις λαμπροῦ καὶ στε-
- 20 φανηφόρου θριάμβου καταγέλαστον κατὰγοντες καὶ πανευτελέστατον θέατρον, τὴν ἦταν οὐ τῶν συστρατιωτῶν μόνον ἀλλὰ καὶ τὴν ἑαυτῶν κακοπάθειαν καὶ σκληροτυχίαν ὀδυνηρῶς θριαμβεύοντες. τί τοῦτου γένοιτ' ἂν διαδηλότερον θεο-

10. ἀποβαλόμενος C.

15. αὐτοῖς? an τοῖς προειρημένοις?

versabatur, et divitiarum satis habebat, antea iam redemisset suum virum et utrisque inimicis solvisset, hunc quidem, qui missi erant a rege, non sunt nacti, Caesarem autem solum redemerunt et reduxerunt in urbem capitalem. cumque in Propontide essent, veritus Caesar, ne forte tanquam apostata damnaretur et suspectus postea fieret et vitatus et deiectus, nolebat cum amictu insigni adstare cognato et regi, sed insigni deposito crine transgressus ad monachos ita in forma villi regiam subiit: quando etiam prudentibus viris stupor obibat et perturbatio: nam de imprudentibus et qui talia non diiudicant, nullus est sermo.

Obibat ergo stupor his, quod Graecorum duces cum tanto splendore et candore contra cognatos bellantes, tam turpiter et misere et tali cum vilitate et animi abiectioe retro ierunt pro antea peracto a priscis Graecis splendido et coronato triumpho ridiculum deducentes et vilissimum spectaculum, de clade non collegarum militarium solum sed etiam de sua fortuna et calamitate dura misere triumphantes. quid hac re potest esse clarius mentis alienatae documentum? quamobrem etiam admiratio me incessit, quomodo Graecorum reges, cum

βλαβείας ὑπόδειγμα; ὄθεν καὶ θαυμάζειν μοι ἔπεισι πῶς οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς τοὺς εἰδότες ἔχοντες πολλῶν ἱστοριῶν καὶ πράξεων ἐπιγνώσεις καὶ τύχας λαμπρὰς καὶ ταπεινὰς γινόμενας ἐξ αἰτιῶν προφανεστάτων, ὧν μὲν ἐκ θείου χόλου τοῖς ἀμαρτανόμενοις σφοδρῶς ἐπαναπτομένοι, ὧν δὲ ἀπὸ βουλευμάτων γλίσχρων καὶ ἀγεννῶν καὶ ἀνοικείων τοῖς πράγμασιν, οὐδένα λόγον αὐτῶν πεποιήνται, οὐδ' ἀξιούσι τὰς αἰτίας μανθάνειν ἐξ ὧν τὰ τοιαῦτα δυστυχήματα τῇ Ῥωμαίων ἡγεμονίᾳ προσπίπτουσιν ἀλλ' ἐξω πάσης βουλῆς θεοφιλοῦς καὶ θεραπείας τοῦ θείου καὶ τῆς τῶν πατρίων νόμων ἐπανορθώσεως 10 καθιστάμενοι, ἀβούλως καὶ προπετιῶς εἰς πολέμους μεγάλους καὶ κινδύνους, μὴ πρότερον τὸν θεὸν ἰλεωσάμενοι, τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις εἰσάγουσι, καὶ πάσχοντες κακῶς καὶ ἠττώμενοι ἀπηνῶς αἰσθησιν οὐ λαμβάνουσι τῆς ἐκ τοῦ θείου νεμέσεως. ἀλλ' οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι οὐχ οὕτω ποιοῦντες, τὰς φοβερὰς ἐκείνας 15 καὶ μάχας καὶ στρατηγίας κατώρθουν, ἀλλὰ καίπερ τὴν ἐκ τοῦ θεοῦ λόγον καὶ τῆς ἐκ τῆς ἀρρήτου καὶ ὑπερφουοῦς σαρκόσεως αὐτοῦ καὶ κατὰ τόνδε τὸν κόσμον συναναστροφῆς νομοθεσίαν μηκέτι λαβόντες ἐπὶ τὸ σέβειν τὰ θεῖα καὶ ἀρετῆς ἀντιποιεῖσθαι καὶ τοὺς τῆς ἀγαθοεργίας νόμους καὶ εὐσεβείας 20 καὶ καθαρότητος ἐκθύμως τηρεῖν, ὁμῶς τῇ φυσικῇ μεγαλοφροσύνῃ πρὸς τὰς τούτων παρατηρήσεις νουνεχῶς ἐπαιδεύοντο, καὶ εἴπερ ποτὲ συνέβη τῇ Ῥώμῃ εἴτε ἤττις δυσκλήρημα

18. νομοθεσίας C.

habeant eos, qui calleant cognitionem multarum historiarum et rerum et fortunas splendidas et humiles, ortas causis manifestissimis partim ira divina peccatis vehementer addita partim consiliis minutis et ignobilibus et ad res non aptis, nullam rationem eorum habuerint neque studeant causas cognoscere, quibus talia mala Graecorum imperio accidant, sed extra omne consilium deo acceptum et cultum numinis divini et restitutionem legum patriarum versati, imprudenter et incautius in bella magna et pericula, non antea deo placato, Graecos exercitus ducant et male affecti et victi crudeliter, non animadvertant divinam ultionem. sed prisci Romani non sic agentes, terribiles illas et pugnas et expeditiones feliciter agebant: at quamquam verbi divini, mystico et supra naturam modo incarnati et in hoc mundo versati legem non acceperant ad colenda divina et virtutem petendam et leges beneficentiae et pietatis et integritatis studiose observandas, tamen naturali magnanimitate ad harum rerum observationem prudenter educabantur atque si quando accidit Romae sive cladis infortunium sive ut signum non faustum appareret, multam instituebant interroga-

εἴτε σήμερον οὐκ ἀγαθὸν ἐπεφάνη, πολλὴν ἐποιοῦντο τὴν ἔρευναν καὶ τὴν ζήτησιν, μὴ πού τι τῶν δεόντων καὶ ἀρμοζόντων παρελείφθη, ἢ παρθένος ἐκ τῶν φυλαττουσῶν τὸ ἀθάνατον πῦρ τὴν παρθενίαν ἐκλάπη, ἢ παρανομίας ἐπράχθη οὐκ εὐδαιμονία, 5 καὶ χόλος ἐντεῦθεν θεῖος τοῖς Ῥωμαίοις ἐπαπειλεῖ. καὶ διερευνώμενοι πολλὰκις εὗρισκον τὰς τῶν ἀτοπημάτων αἰτίας· καὶ διορθούμενοι ταύτας, καὶ τὸ θεῖον ἐξευμενίσασθαι πληροφορηθέντες, μετὰ τοιαύτης παρασκευῆς καὶ θάρρους εἰς κ. 208 v. τοὺς πολέμους ἐχώρουν, καὶ κατώρθουν αὐτούς, ἐπὶ μεγάλοις 10 τροπαίοις τὰς νίκας ἐπαίροντες. ἐπεὶ καὶ τοῦτο τοῖς στρατηγοῖς διὰ σπουδῆς καὶ φροντίδος ἐγένετο, τὸ καθαρμὸν ποιῆσθαι τῇ στρατιᾷ παντὸς ἀδικήματος καὶ ὀνύσσματος, καὶ μετὰ τὸ καθῆραι ταύτην τὸ προκινδυνεύειν τῆς πατρίδος ἄμεινον εἶναι διελογίζοντο. τοῖς δὲ νῦν Ῥωμαίοις οὐδὲν τούτων διὰ 15 φροντίδος ἐστίν, ἀλλ' οἱ μὲν ἀρχηγοὶ τούτων καὶ βασιλεῖς προφάσει δημοσιακῆς ὀφειλῆς τὰ χεῖριστα καὶ θεομισῆ καὶ παράνομα διαπαράττονται, ὃ δὲ τοῦ στρατοῦ προηγούμενος μὴ προσανέχων τῷ πολέμῳ, μηδὲ τῇ πατρίδι νέμειν τὰ ὅσια προαιρούμενος, καὶ τὴν ἐκ τῆς νίκης δόξαν περιφρονῶν, πρὸς 20 τὸ κερδαίνειν ὅλον ἑαυτὸν ἐπιτείνει, καὶ τὴν στρατηγίαν ἐμπορίαν κέρδους, οὐκ εὐπραγίαν τοῦ ἰδίου ἔθνους οὐδ' εὐδοξίαν πεποιήται. τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος, ἐκ τῶν ἡγεμόνων τὰς ἀφορμὰς λαμβάνον, τὰς ἀδικίας ἀκαδέκτους . . . καὶ ἀναί-

tionem inquisitionemque ne quid necessarii et apti negligeretur, sive virgo ex iis, quae custodiebant aeternum ignem, virginitate privata fuit, sive legum neglectarum facta erat ignominia et ira inde Romanis divina minabatur. et quaerentes saepenumero inveniebant iniquitatum causas et corrigentes eas atque se numen divinum placasse persuasum habentes cum tali apparatu et animo in bella ibant et feliciter gerebant ea, magnis tropaeis victorias tollentes: quandoquidem etiam hoc ducibus studio et curae fuit, ut expiationem instituerent exercitui omnis iniuriae et contaminationis et expiato hoc propugnare pro patria melius esse ducebant. hodiernis autem Romanis nihil horum curae est: sed duces quidem horum regesque specie publicae utilitatis pessima et deo invisa et illegitima perficiunt: exercitus autem imperator non intendens animum bello neque patriae tribuere iusta satius ducens et gloriam victoriae negligens ad lucrum se totum advertit et imperium mercaturum lucri, non fortunam sui populi neque gloriam reddiderunt: reliqua autem multitudo, a ducibus copia facta, iniurias indomitas committit et impudenti impetu cognatos male et crudeliter persequitur, rapiens et evincens quae his sunt propria, et hostium

σχύντοισ δωμαῖς τοὺς ὁμοφύλους κακῶς καὶ ἀπανθρώπως με-
 τέρχονται, ἀρπάζοντες καὶ βιαζόμενοι τὰ τοῦτοις προσόντα,
 καὶ τὰ τῶν πολεμίων δρῶντες ἐν τῇ ἰδίᾳ κατοικίᾳ καὶ χώρᾳ,
 καὶ μηδεμίᾳς κακοποιίας ἢ λαφυραγωγίας παραχωροῦντες
 τοῖς λεγομένοις πολεμίοις. ἀφ' ὧν αἱ παλαμναϊότατοι του-⁵
 τοις ἀραὶ παρὰ τῶν ὁμογενῶν ἐπιφέρονται, ὡς τῆς ἡτιης αὐ-
 τῶν ἄνεσι παρεχομένης πάσαις ταῖς τῶν Ῥωμαίων κόμαις
 καὶ χώραις καὶ πόλεσι τοιούτων πράξεων δρωμένων. καὶ
 πάλιν τεθαύμακα, τίνι θαρροῦντες οἱ τῶν Ῥωμαίων προεστῶ-
 τες πρὸς ἀντιπαρατάξεις καὶ πολέμους, ἐν οἷς ἀγνοοῦσθεις ἀρ-¹⁰
 ρεπῆς καθέστηκεν ὁ θεός, τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἐξοπλίζουσιν. ἢ
 πάντως οἴομενοι λήσειν τὸν ἀνύστακτον ὀφθαλμὸν καὶ κλέψαι
 τὴν νίκην, ὡς τινας οικοδεσπότην μὴ ἐπαγοπνοῦντος τοῖς
 ἰδίοις οὐσίδιον. λανθάνουσι δὲ οὐ μόνον τῶν ἐπὶ ταῖς μά-
 χαις ἐλπίδων ἀποτυγχάνοντες, ἀλλὰ καὶ τὸν βίον δυσκλεῶς¹⁵
 καταστρέφοντες καὶ τοῖς ἐξ ἀδικίας συμποριζομένοις προσαπο-
 βάλλοντες καὶ τὰ ἐκ δικαίων πόρων τῷ δημοσίῳ περιερχόμενα.
 ἔγωγε οὖν ἐν πολλοῖς συνεκστράτευσάμενος, κἂν τοῖς βασιλείοις
 συνεχῶς συναναστρεφόμενος, οὐδέπω ἔγνω ἐν πᾶσι βουλῇ θεῷ
 ἀρέσκουσαν, οὐδ' ἐπὶ στρατιωτικοῖς ἢ πολιτικοῖς πράγμασι σκέ-²⁰
 ψεως προβαίνουσης ἢ διαγνώσεως εὐλάβειαν προειμυχθεῖσαν
 τοῦ μὴ πῶς ποτε παράνομόν τι συναναφαίνεται τῇ βουλῇ καὶ
 θεῷ ἀποτρόπαιον· ἀλλὰ τὸ πᾶν εἰς τὸ κέρδος τοῦ βουλευ-
 ματος κατανατᾷ, κἂν ἱερὰ βεβηλῶνται, κἂν ἄνθρωποι βλάπτων-

more se gerens in sua sede et terra neque ullam vexationem vel di-
 reptionem relinquens hostibus qui dicuntur: unde maxime dirae his
 preces a cognatis imponuntur, quippe clade eorum remissionem prae-
 bente omnibus Graecorum pagis et terris et urbibus talium facinorum.
 atque rursus miratus sum, quo tandem freti Graecorum principes
 ad acies et bella, in quibus hrabeuta incorruptus existit deus, suos
 instruant, profecto omnino opinantes, fore ut lateant oculum semper
 vigilem et surripiant victoriam tanquam patrifamilias non invigilanti
 rebus rem familiarem. nescii autem non solum spem pugnarum per-
 dunt sed etiam vitam ingloriose finiunt et praeter ea quae iniustitia
 traduntur, vel ea amittunt, quae iustis rebus rei publicae influunt.
 equidem igitur, qui multarum expeditionum particeps fuerim et in
 regia continuo sim versatus, nondum cognovi in omnibus voluntatem
 deo gratam neque in rebus militaribus vel civilibus cogitatione pro-
 cedente aut cognitione cautionem admixtam, ne quando iniusti quid in
 consilio apparet et quod deo esset invisum: sed omnia ad lucrum

ται· κάκεινο προέχουσιν ἐν τοῖς βασιλείοις εἰς τὰς προφάσεις τοῦ ἀδίκου καὶ θεομισοῦς κέρδους, ἐκ πονηρίας συλλέγοντες. ἀλλ' οὐδ' ἐν πολλοῖς τούτων ὁ θεὸς ἡγεῖται τοῦ προβουλεύματος, καὶ μνήμη τούτου συνανακέκρταται. διὰ ταῦτα 5 τὴν τῶν γινομένων ἐν τοῖς Ῥωμαίοις καταστροφὴν εἰς αὐτὴν ἀναφέρω τὴν ἐκ τοῦ θείου νέμεσιν καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀδεκάστου f. 209 r. γνώμης ἀπόφασιν, ὅτι τοῖς ἔθνεσι τιμᾶσθαι τὸ δίκαιον λέγεται, καὶ συντηρεῖσθαι τὰ πάτρια νόμιμα τούτοις ἀπαρεγγέλματα, καὶ πᾶσαν τὴν εὐτυχίαν ἐκ τοῦ δημιουργοῦ καταπαῖσαν 10 σαν αὐτοῖς συνεχῶς ἐπιλέγουσιν, ἅπερ κοινὰ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις εἰσι προτερήματα καὶ παρὰ πάσης ἀπαιτοῦνται θρησκείας. ἡ γὰρ ἀληθῆς καὶ ἀμώμητος πίστις ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν, ἐπεὶ τῶν ἀρειῶν τυγχάνομεν ἔκπτωτοι, κατὰ γνώσιν μᾶλλον ἔστι καὶ κατάκρισις, καθὼς καὶ τῷ θείῳ νόμῳ τῶν 15 ἐντολῶν δοκεῖ, φάσκοντι “ὁ εἰδὼς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ μὴ ποιῶν θαρῆσεται πολλός.”

Καὶ μὴ μοί τις ἐπιτιμῆσθαι τῆς τοιαύτης τῶν ἡμετέρων καταδρομῆς. οὐ γὰρ ἐπὶ λοιδορίᾳ τούτων ἀπλῶς καὶ ἀτιμίᾳ ψευδόμενος γέγραφα, ἀλλ' ἐπὶ ἐλέγχῳ τῶν κυκλῶς πραττομένων, 20 ἢ πού ποτε ἄρα αἰδῶς καὶ φόβος ἐπέβη τοῦ θείου τοῦς ἡγεμόνας καὶ στρατηγούς καὶ αὐτοῦς τοῦς ὑπηκόους αὐτῶν, καὶ μεταβαλόντες ἐπὶ τὰ κρείττονα τῆς ἀνωθεν εὐμενείας καὶ ἀντιλήψεως τύχῃσι, καὶ τὰς οἰκτρὰς ἐπανορθώσων.

8. ἀπαρεγγέλματα C.

consilii spectant sive sacra profanantur sive homines violantur: illudque obtinent in regia ad praetexta iniusti et deo invisī lucri, improbitate ea colligentes: sed neque in multis horum deus praestitit consilio memoriaque huius admista est. propterea rerum gestarum apud Graecos exitum ipsi divinae tribuo ultioni et iudicio incorruptae sententiae: quia paganis coli iustitia dicitur, et observari patrios mores his fixum est et omnem felicitatem a mundi fabricatore iis evenire semper declarant, quales communes omnibus hominibus sunt virtutes et ab omni requiruntur cultu. vera namque et integra fides nostrum Christianorum, quando virtutibus excidimus, damnatio magis est et iudicium, sicut etiam divinae mandatorum legi videtur, quae ait: sciens voluntatem domini ipsius neque perficiens valde castigabitur.

Neve quis mihi exprobet talem rerum nostrarum insectationem: neque enim probro horum omnino et dedecori mentitus ea scripsi, sed vituperationi male factorum, si quando forte pudor et metus numinis divini invadat imperatores et duces et ipsos subiectos, et versi ad meliora priorem clementiam auxiliumque nanciscantur et miseris corri-

ται τύχας. περιέσχον γὰρ ἡμᾶς ὠδίνες θανάτου, κατὰ τε πᾶσαν ἑώαν καὶ τὴν ἑσπέραν τῶν Γοτθικῶν καὶ μιαιρωτάτων ἐπικρατησάντων ἐθνῶν, καὶ κατατροφησάντων τῆς ἡμῶν εὐθείας ἢ ἀμειλείας, ἢ τὸ γε ἀληθέστερον εἰπεῖν, θεοβλαβείας καὶ μανίας, ὅτι κατ' ἀλλήλων λυττώντες καὶ ἀκρατῶς τοῖς 5 ὁμοφύλοις μαχόμενοι καὶ θανάτου καταφρονούντες, ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις πολέμοις δειλοὶ καὶ ἀνάλκιδες καὶ πρὸ πολέμου νῶτα διδοῦντες φαινόμεθα.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἱκανὰ πρὸς ἄνδρας πολλὰ καὶ ἐξ ὀλίγων δυνάμενους νοεῖν καὶ προνοεῖν τοῦ συμφέροντος. εἰ-10 σελθόντος δὲ τοῦ Καίσαρος καὶ παραστάτος τῷ βασιλεῖ ἔμεινε μὲν ἡσυχία τοῖς βασιλείοις, καὶ ἔδοξεν ὁ κρατῶν ἤδη κυτωρθεσκένας τὸ πᾶν, πλὴν ὅσον ἀπέτυχε τὸ μὴ τὸν Ρουσέλιον ἐν χερσὶ λαβεῖν καὶ ἀμύνασθαι. τὴν γὰρ τῶν Τούρκων κατὰ τῶν Ῥωμαίων ἐπιστρατεῖαν, καὶ τὸ σφάττεσθαι 15 τοσοῦτον γένος Χριστιανῶν, καὶ δηοῦσθαι κόμας καὶ χώρας, καὶ ἄρδην ἀνάστατον τὴν ἑώαν ὀραῖσθαι, πῆ μὲν σφαζομένων ἀναριθμητῶν ἀνθρώπων πῆ δὲ αἰχμαλωτιζομένων, ἐν δευτέρῳ ἐτίθετο. ὁ δὲ γε Ρουσέλιος, εἰ καὶ οἱ Τούρκοι διεσπασμένοι πρὸς πάντα τὰ Ῥωμαϊκὰ ἐτύγγανον θέματα, ἀλλ' 20 αὐτὸς ἄρας ἐκ τοῦ τῆς Μεταβολῆς φρουρίου μετὰ τῶν ὑπολειφθέντων Φράγγων στρατιωτῶν καὶ τῆς συνένου καὶ τῶν τέκνων καὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ διὰ μέσης τῆς χώρας ἀτρέ-

6. θανάτῳ C.

gant fortunas. tenuerant enim nos dolores mortis, in omni oriente atque occidente Gothicis et scelestissimis dominantibus populis, et luxuriantibus nostra simplicitate sive negligentia sive, id quod verius est nomen, mentis abalienatione et insaniam, quia contra nos invicem furentes et impotenter cum cognatis pugnantes et mortem contemnentes, tamen in alienis bellis ignavi et infirmi et ante bellum terga dantes apparemus.

Sed haec sufficiunt viris multa et pauca valentibus, ut cogitent et prospiciant utilitati. cum autem Caesar ingressus esset et adstitisset regi, manebat tranquillitas regiae, et visus est dominus iam perpetrasse omnia, nisi quod ei non cessit ut Ruselium in manus reciperet et defenderet. Turcarum enim contra Graecos expeditionem et trucidari tantum genus Christianorum et vastari pagos et terras et funditus desertum orientem adspici, cum hic trucidarentur innumerabiles homines, illic captivi fierent, inferiore loco ponebat. sed Ruselium quidem, licet Turcae dispersi essent per omnes Graecorum provincias, ipse certe profectus a Metabole castello cum relictis Francis

στωσ βράδιζε, καὶ τὸ θέμα τῶν Ἀρμενιακῶν καταλαβὼν τοῖς προτέροις αὐτοῦ κάστροις καὶ αὐθις ἀποκατέστη, καὶ οὕτως ἐκδρομὰς κατὰ τῶν Τούρκων ποιούμενος ἀπέριξεν αὐτοὺς τοῦ τῆ τοιοῦτῃ θέματι προσβάλλειν καὶ πολεμικοῖς περιβάλλειν 5 κακοῖς. ὁ δὲ βασιλεὺς θυμομαχῶν κατ' αὐτοῦ ἐξ ὑποβολῆς τοῦ προρηθέντος ἐννοῦχον τοῦ Νικηφόρου, προηρείτο μᾶλλον τοὺς Τούρκους τὰ Ῥωμαίων ἔχειν καὶ ἄγειν πράγματα ἢ τὸν Λατίνον τοῦτον ἐν ἐνὶ τόπῳ χωρεῖσθαι καὶ ἄπειργεῖν τὰς ἐκείνων ἐπιδρομὰς. διὰ τοῦτο καὶ πολλὰς μηχανὰς καὶ 10 συνθήματα καὶ ὑποσχέσεις τοῖς Τούρκοις δούς, εἰ τοῦτον ποιήσονται αὐτῷ ὑποχείριον, ἐξαπέστειλε τῶν ἐν ὑπεροχαῖς ἀξιωματῶν ἕνα, στρατιώτην μὲν ὄντα, νέον δὲ τὴν ἡλικίαν καὶ φρονήσεως καὶ ἀνδρίας οὐδενὸς ἀποδέοντα, Ἀλέξιον πρόεδρον τὸν Κομνηνόν· ὃς ἐν τῷ ἄστει τῆς Ἀμασειᾶς γενόμε- 15 νος ἐκαραδόκει τὸ μέλλον. ὁ δὲ Ρουσέλιος φιλίας καὶ συνθήκας μετὰ τοῦ τῶν Τούρκων ἐξάρχοντος ποιησάμενος, συνῆλθε τούτοις πολλὰκις ἐψιλωμένος στρατιωτῶν. ἐν μᾶ δὲ σύνδειπνος τούτοις ὑπάρχων ἐπιβουλήν ὑπέστη δεινὴν· οἱ γὰρ Τούρκοι πᾶσαν φιλίαν προδιδόντες χρημάτων, κατέσχον 20 αὐτὸν καὶ δεσμώτην ἀπέδειξαν, παράγγελμα νόμιμον ἔχοντες τὸ τοὺς Ῥωμαίους ἀπατᾶν καὶ σφάττειν καὶ προδιδόναι καὶ μὴ δεδιέναι ὄρκον, ὅσον τὸ κατ' αὐτούς. καὶ ὁ μὲν κατεῖχετο δεσμώτης αὐτοῖς, ὁ δὲ πρόεδρος Ἀλέξιος ἐπραγματεύετο διὰ

militibus et uxore et liberis et suis, mediam per terram intrepidus procedebat, et provincia Armeniaca recepta priora castra rursus reliquit: atque sic incursiones contra Turcas faciens arcuit eos, ne talem provinciam aggrederentur et bellicis circumdarent malis: sed rex pugnae contra eum consilio antea commemorati Nicephori malebat Turcas Graecorum terram tenere rerumque potiri quam Latinum hunc in uno loco recipi et arcere illorum impetus. propterea etiam multa artificia et pacta et promissa Turcis dedit, si hunc redderent sibi obnoxium, et misit dignitatum maximarum quendam, militem quidem, iuvenem autem aetate et intelligentia atque fortitudine nemine inferiorem, Alexium Comnenum praesidem: qui quidem, postquam Amasiam urbem advenit, futurum exspectabat. Ruselius autem postquam amicitiam et pacta cum Turcarum imperatore iunxit, saepe venit ad hos, nudatus militibus: aliquando autem cum apud eos epularetur insidias subiti diras: Turcae enim, qui omnem amicitiam prodidissent pecuniis, ceperunt eum et vinctum reddiderunt, mandatum usitatum habentes, ut Graecos deciperent et trucidarent et proderent neque vererentur iusiurandum, quantum ad eos pertinebat: atque hic quidem retinebatur captivus iis,

δώρων τὴν τούτου κατάσχεσιν καὶ ἀπόληψιν, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ βασιλέως οἰομένου εἰρηνεύειν τὰ πράγματα· τὴν γὰρ τῶν Τούρκων ἀπηνῆ ἐπικράτειαν εἰς οὐδὲν ἐλογίζετο δι' ἀναγῆσιαν καὶ μῖσος τὸ πρὸς Ῥωμαίους, ὡς εἶκεν.

Ἐν ᾧ καὶ δικάζοντα πολλάκις, ὡς εἶωθεν, ἀσυμβάτους⁵ δίκας καὶ ἀπροσφυῆ βασιλεῖ, καὶ ἀνευλόγως καταδικάζοντα τοὺς ἀνθρώπους ὑποθήκαις τῶν συνηγορούντων τοῖς χεῖροσι, φῆμαι καταλαμβάνουσαι, τοὺς Τούρκους λέγουσαι περὶ Χαλκηδόνα καὶ Χρυσόπολιν κατατρέχειν, ἄρτι πρῶτον τῇ τοιαύτῃ πλησιοχώρῳ ἐπιφοιτήσαντας γῆ, δὴδεμίαν ταραχὴν ἐνεποιούν¹⁰ καὶ σύγχυσιν, ἀλλ' ὡς ἀλλοτρίας χώρας πασχούσης αὐτὸς ἄφροντις ἔμενεν. οὕτως οὖν αὐτοῦ ἔχοντος, ὃ τα πρῶτα παρ' αὐτοῦ φέρων Νικηφόρος ὁ λογοθέτης τοῦ δρόμου, τὴν εἰς τὸν βασιλεῦ εὐνοίαν πολλαχόθεν ἐπισεμνύνειν ἑαυτῷ σοφιζόμενος, ἔπραττε μὲν ὅσα τούτῳ βουλομένη ἐνῆν, ἀπετεί-¹⁵ χιζε δὲ τῆς τοῦ βασιλέως ἀγάπης τὴν τε μητέρα καὶ τοὺς δμαίμονας καὶ τοὺς λοιποὺς συγγενεῖς ὡς βασιλειῶντας δῆθεν καὶ τὸ συνοῖσον αὐτῷ μὴ θέλοντας, καὶ ὅτι αὐτὸς μόνος το συμφέρον αὐτῷ διασπονδάζων καθέστηκε. διὸ δὴ καὶ μεγάλη παρὰ τῷ βασιλεῖ δυνηθεῖς αὐτὸς ἦν ὃ τὸ πᾶν διεξάγων τῆς²⁰ βασιλείας, καὶ τῷ βασιλεῖ ἐπιτρέπων τὸ πραχθησόμενον, καὶ τὰς τιμὰς καὶ προνοίας οἷς ἐβούλετο χαριζόμενος διὰ λημ-

6. ἀπροσφυεῖς interpres: C ἀπροσφυῆ.

8. καταλαμβάνουσι C.

praeses autem Alexius agitabat donis huius retentionem et captivitatem, dum rex putat res esse pacatas. Turcarum enim crudelem dominationem nihili faciebat impatientia et odio Graecorum, ut videtur.

Inter quae cum eum diiudicantem saepe, ut solebat, lites non aptas neque accommodatas regi, et imprudenter damnantem homines consilio peioribus auxiliantium, fama assequeretur, dicens, Turcas circa Chalcedonem et Chrysopolin percursiones facere, tum primum tam vicinae inhiantes terrae, nullam turbam haec ei iniiciebant et confusionem: sed quasi aliena terra vexaretur, ipse impatiens manebat. qui quidem cum talem se praeberet, Nicephorus, qui primas ab eo referret, logotheta stadii, bonum erga regem animum plerumque iactare callens, agebat quidem, quaecunque ex illius animo erant: excludebat autem a regis amore matrem et consanguineos et ceteros cognatos ut regnare scilicet cupientes neque quod ei futurum esset volentes, et quasi ipse solus utile ei pararet exstitit: quamobrem etiam multum apud regem valens ipse erat, qui omnia perficeret regni et regi traderet quae essent agenda et honores et administrationes, quibus vellet, donans redivitis non parvis: erat enim praeter cetera vitia etiam

μάτων οὐχὶ μικρῶν. ἦν γὰρ μετὰ τῶν ἄλλων κακῶν καὶ περὶ φιλοχρηματίαν δαιμονίως σπουδάζων, καὶ κτήσεων ἀκινήτων χανδὸν ποιούμενος τὴν ἐπίκτησιν. ὧν ἀκορέστως ἐχόμενος κέντρον καὶ ταμεῖον τῆς τῶν λοιπῶν αὐτοῦ κτήσεων ἐπισυναθροίσεως τὴν τοῦ Ἑβδόμου μονῆν. ταύτην γὰρ λαβὼν κατὰ δωρεάν, παρεσκευάζε τὸν βασιλέα πολλὰ τῶν κτημάτων αὐτῷ προσκυροῦν ἡμέραι καὶ προσόδους ἀφθόρους περιποιεῖν, ὡς ἀν- f. 210 v. τοῦ τάχα διαγωνιζομένου ποιῆσαι τοῦτο μετὰ παρέλευσιν τῷ βασιλεῖ πολυὺς ἐνδιαίτημα, σκεπτόμενος ἐκ μοχθηρίας οἰκιοῦσθαι καὶ παρακερδαίνειν τὰ νῦν προσφερόμενα καὶ τῷ ὀνόματι τῆς μονῆς πλοῦτον ἐπικταῖσθαι ὑπερφυῆ, τοῦ δὲ μέλλοτος εἶναι τὸν λόγον ἀπόρητον. ἐν τούτοις δὲ πᾶσιν οὐδένα κόρον λαμβάνων, καίτοι καὶ παρὰ πάντων τῶν ἐν τέλει καὶ τῶν στρατιωτῶν καὶ τελωνῶν καὶ πρακτόρων δωροδοκού- 15 μενος καὶ κτήσεων εἰδικῶν καὶ οἰκῶν ἐν περιλήψει μεγάλων καὶ πολλῶν καθιστάμενος, οὐδὲ τοῦ κερδαίνειν καὶ ἐκ συκοφαντημάτων ἀπείχετο, οὐδὲ τοῦ ἐπιβουλεύειν τῇ εὐθηνίᾳ καὶ τὴν κοσμικὴν ἀδημονίαν καὶ ἔνδειαν οἰκείαν ποιεῖσθαι φιλοκερδείας ὑπόθεσιν· τῷ τοι καὶ μαθὼν ὡς ἐν 20 τῷ κάστρῳ τῇ Ῥαιδεστῷ κατάγουσιν ἄμαξαι τὸν σίτον πολλοί, καὶ διαπιπράσκουσι διασκεδαννύμεναι εἰς τε τὰ τῶν μοναστηρίων ξενοδοχεῖα καὶ κατατόπια καὶ αὐτῆς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ πολλῶν ἐγχωρίων, καὶ ἄνετον ποιοῦνται τὴν πρᾶ-

5. μονῆν] an μονῆν ἐποιεῖτο? 8. ἀφθόρους interpres. 13. λαμβάνειν C. 23. ποιοῦντα C.

avaritiae mire deditus, et possessionum immotarum cupide sibi comparabat accessionem, quarum insatiabili modo tenax stimulum et celam accumulationis ceterarum possessionum habebat Hebdomi monasterium: hoc enim postquam dono accepit efficiebat, ut rex multas possessiones ei firmaret quotidie et reddituum affatim tribueret, ita ut eo brevi hoc evincente hoc redderet prope regem maxime beatum domicilium, studens pravitate ei conciliari et lucrari quae nunc redeunt et nomine monasterii divitias sibi comparare immensas. cum hic talis esse vellet ratione vetita, in his autem omnibus nullam capere satietatem, licet et ab omnibus magistratibus et militibus et publicanis et portitoribus pecunia corruptus et possessionum privatarum et aedificiorum circuitu magnorum multorumque (dominus) factus, ne sic quidem a lucro vel calumniis destitit, neque studere abundantiae et terrenam calamitatem atque inopiam proprium reddere lucri argumentum. tum ergo audit, ad castellum Raidestum deducere currus frumentum multos et vendere, sparsos per monasteriorum deversoria et regiones et ipsius magnae ecclesiae et multorum patriae locorum, et

σιν πρὸς τὸν βουλόμενον καὶ ἀκώλυτον, καὶ οὕτως ὀδεύει διὰ πάντων τὸ ἀγαθὸν τῆς εὐθηνίας, φθονήσας τῆς εὐετηρίας τῷ κόσμῳ φούνδακα ἐκτὸς τοῦ ἄστεος ὁ παγκάκιτος ἐποικοδομεῖ, καὶ τοιῷ συναθροίζεσθαι τὰς ἀμάξας ἐπισκήπτει, βασιλικῷ γράμματι τοῦτο διορισάμενος· καὶ μονοπώλιον τίθησιν εἰς τὸ ἄναγκαιότατον χρῆμα, τὸν σίτον, μηδενὸς δυναμένου εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ φούνδακος ἐξωνήσασθαι, φούνδακος τοῦ δολίου καὶ δαιμονιώδους πράγματος καὶ ὀνόματος. ἐξ οὗ γὰρ ἐκεῖνος ἐπάγη, ἡ εὐθηνία τῶν πόλεων ᾤχετο, καὶ ἡ τοῦ θείου ὀργὴ τὰ ὑπὸ Ῥωμαίους μειζύτως κατέλαβεν. οὐ γὰρ, ὡσπερ τὸ 10 πρῶτον ἦν, ὁ βουλόμενος ἐξωνεῖτο τὸν σίτον καὶ μετὰ τοῦ πωλοῦντος συνήλλαττε, καὶ εἰ περ μὴ ἐν τῷδε τῷ κατατοπίῳ ἠρέσκετο, μετέβαινεν εἰς τὸ ἄλλο καὶ αὐθις εἰς ἕτερον, καὶ ἀπὸ τῶν ἀμαξῶν ἢ πρᾶσις ἐγίνετο· ἀλλ' εἰσερχόμενα τὰ γεῶργια ἐν τῇ τοῦ φούνδακος εἰρκτῇ σιτώνας εἶχον ἐνοίκους 15 τοῦ φούνδακος καὶ σιτοκαπήλους πολλούς, καὶ οὗτοι προαρχαίοντες τὸν σίτον ἐξωνοῦντο καὶ ἀπετίθουν, καὶ διηγωνίζοντο κερδαίνειν ἐπὶ τῷ νομίσματι νομίσματα τρία. ἡγόραζε δὲ ἀπὸ τῶν ἀμαξῶν οὐδεὶς, οὔτε ναυτικός εἰσάγων αὐτὸν εἰς τὴν βασιλεύουσαν οὔτε ἀστικός οὔτε ἄγροικος οὔτε ἄλλος οὐ- 20 δεὶς· ἀλλ' ἀπὸ τῶν σιτοκαπήλων τοῦ φούνδακος ἢ πρᾶσις προέβαινεν, ὡς ἐκεῖνοι ἐβούλοντο καὶ ὁ προκαθήμενος αὐτῶν λυμεῶν φουνδακάριος, ὃς καινοτομῶν τοὺς τὸν σίτον καταβι-

3. *magro κομμέρικιον καὶ φρόρον εἶτουν πανήγυριν.*

liberum facere commercium cum quovis et expeditum, atque ita procedere omnino salutem abundantiae, invidens copiam mundo, horreum extra urbem pessimus homo exaedificat, et in hoc cogi currus iubet, regis literis hoc perficiens, et monopolium imponit maxime necessariae rei, frumento, cum nemo posset nisi ex horreo emere, horreo, insidiosa et ingenti re atque significatione: ex quo enim illud inductum est, felicitas urbium evanescebat, et ira divina res Graecas magis obtinuit: neque enim, ut antea fuerat, qui vellet, emebat frumentum et cum vendente commutationem inibat, atque si in hoc loco ei non placeret, transibat ad alium rursusque ad alium, et ex curribus venditio fiebat: sed fruges quae importabantur in horrei septum, dardanarios habebant inhabitantes horreo et propolas multos: atque hi rapiantes frumentum emebant et reponebant et certabant lucrari asse tres asses: emebat autem ex curribus nemo, neque nauta importabat illud in urbem, neque urbanus neque agricola neque ullus alius: sed a propolis horrei venditio procedebat, sicut illi volebant: atque praeses eorum, perditor, horrei administrator, qui novo modo vexabat frumentum deducentes et frumentum his turpiter adimebat et gravia vectiga-

βάζοντας, καὶ οἶτον ἐκ τούτων κακῶς ἀφαιρούμενος, καὶ βαρυσίας ἀπαιτήσεις ὑπὲρ τῶν τοπιατικῶν εἰσπραττόμενος, ἤνάγκαζε τὴν πρᾶσιν διὰ τὸ καινοτομεῖσθαι πολυειδῶς ἐνδεεστέραν ποιεῖν. καὶ οὕτως τρεφομένον τοῦ φούνδακος εἰς ἀδικίαν ἀπαρამύθητον ἐξέπιπτε τὰ τῆς προτέρας εὐθηνίας τῆ πολιτείας, καὶ περίεστη ἀπὸ δέκα καὶ ὀκτώ μωδίων εἰς ἓνα μωδιον τοῦ νομίσματος ἢ τοῦ σίτου πρᾶσις. ἐκομμερκεύοντο γὰρ ἔκτοτε, φεῦ τῆς πλεονεξίας, οὐ μόνον αἱ πυροφόροι ἄμαξαι, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ ὄνια, ὅσα πλησίον ἔκεινον παρῶ-
 10 δεινον. ἀπειρογοντο δὲ καὶ οἱ τῆς περιχώρου ἐκείνης καὶ οἱ τῆς Ῥαιδεστοῦ ἔποικοι πωλεῖν τὰ ἴδια γεώργια ἐν ταῖς ἐστί-
 15 αἰς αὐτῶν. ἀφηροῦντο δὲ καὶ οἱ μέδιμνοι καὶ μόνος ὁ φούνδαξ τῶν μεδίμων ὑπῆρχε κύριος. ὅπερ οὐδέποτε γέγονεν, οὐδ' ὁ ἥλιος εἶδε τοιοῦτον ἀδίκημα. εἰ γὰρ προσηγγέλη τις
 20 πωλήσας οἴκαδε οἶτον ἐξ ὧν ἐγεώργησεν, ὡς φονεύς ἢ βιαστής ἢ ἄτοπὸν τι ἕτερον πεπραχῶς ἐδημεύετο καὶ ἤρπαζετο παρὰ τοῦ ἐπιστατοῦντος τῷ φούνδακι. πυρῆσαν γὰρ τῷ φούνδακίφω ἐκ πάσης ιδέας κακούργων ἄχρι τῶν ἑκατὸν ταξιῶται τατιόμενοι παρ' αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐλεεινοὺς ἐμπόρους
 20 καὶ γεωργοὺς πολλοὺς ἀνιαροὺς περιέβαλλον· καὶ οὐδεὶς ἦν ὁ ἀντιστῆναι τούτοις δυνάμενος τῷ τε πλήθει δυσκαταγωνίστοις οὐσι καὶ τῇ δυναστείᾳ τοῦ λογοθέτου τὸ θράσος ἀκάθεκτον ἔχουσι. καὶ ὁ μὲν ξ' λιτρῶν τὸν φούνδακα μισθωσά-

7. ἐκομμερκεύοντο C. 12. margo μωδιοι.

lia rerum in ea terra provenientium exigebat, cogebat eos venditio-
 nem, novando res vario modo, inferiorem exercere: atque ita aucto
 horreo ad iniustitiam immitem exhibat prior felicitas civitati; et tanta
 facta est conversio ut antea duodeviginti frumenti modii asse veni-
 rent, iam unus modius eo pretio constaret. in commercium autem
 deducebantur ex eo tempore, heu avaritiam, non solum tritici currus
 sed etiam reliquae merces, quaecunque prope illud proveniebant. im-
 pediebantur autem et incolae vicinitatis illius et Raidesti vicini, quo-
 minus venderent fruges suas in suis domibus: et adimebantur etiam
 modii frumentarii, et solum horreum modiorum erat particeps: quod
 nunquam factum erat neque sol viderat talem iniuriam. etenim si quis
 denunciabatur vendidisse domi frumentum ex iis quae agro colendo pro-
 fecerat, tanquam interfector vel latro vel quasi immane quid peregis-
 set, proscribatur et diripiebatur a praeside horrei, aderant enim ad-
 ministratori horrei ex omni genere scelestorum usque ad centum ap-
 paritores, instituti ab eo, et miseros mercatores et agricolas multis
 molestiis circumdabant: neque quisquam erat, qui resistere his posset
 et multitudine impugnabilibus et principatu logothetae audaciam impo-

μενος ἐνηθρύνετο τῷ ἐξ αὐτοῦ πορισμῷ· ἡ δ' ἐνδεΐα τοὺς πάντας ἐπίεξεν, οὐ μόνον τοῦ σίτου ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν. ἐκείνου γὰρ στενοχωρουμένου ἀνάγκη καὶ τὰ λοιπὰ στενοχωρεῖσθαι, ὅτι δι' αὐτοῦ τῶν ἄλλων ὠνίων ἡ ἐπίκτησις ἢ περιποίησις γίνεται, καὶ οἱ μισθαρνοῦντες βαρύτερους τοὺς μισθοὺς 5 διὰ τὸ ἐνδεῆς τῆς τροφῆς ἀπαιτοῦσι. καὶ οἱ μὲν ἀξιολογώτεροι τῶν ἀνθρώπων καὶ οἱ τῷ φροντάκι πλησιάζοντες ἐγίνωσκον τὴν αὐτοῦ χαλεπότητα, καὶ ὄθεν τῷ κόσμῳ τὸ δεινὸν τῆς ἐνδεΐας ἀηδῶς ἐπεπόλασε· τὸ δ' ἀδίκον κέρδος, ὡς φάρμακον μέλιτι κατεσκευασμένον τε καὶ κλεπτόμενον, τοὺς κρατοῦντας 10 ἀπειροκάλως κατέθελγε, μέχρις ἂν σὺν τῷ κέρδει τούτου καὶ τὴν οὐσίαν πᾶσαν καὶ τὴν σωτηρίαν ἀπέβαλον.

Ἐν τούτοις οὖν τῶν βασιλικῶν φροντισμάτων ὑπόντων, μᾶλλον δὲ τῶν τοῦ Νικηφόρου δεινῶν βουλευμάτων συναγομένων, ἤρξατο μὲν ὑπορρεῖν ὁ οἶτος καὶ καταλήγειν τὰ τῆς 15 εὐθηνίας εἰς ἐνδεΐαν, ἠΰξανε δὲ ὁ τῶν πολλῶν γογγυσμός, καὶ μᾶλλον τῶν ἀκριβοῦς ἐπισταμένων τὸ ἄποπον, καὶ ὅσοι τῶν γινομένων κακῶν ἐγγυτέρω καθίσταντο. ἐθρυσσέτο δὲ καὶ τὸ παρὰ τὸν Ἰστρὸν κατοικοῦν μιξοβάρβαρον. παράκεινται γὰρ τῇ ὄχθῃ τούτου πολλαὶ καὶ μεγάλαι πόλεις, ἐκ πάσης 20 γλώσσης συνηγμένον ἔχουσαι πλῆθος, καὶ ὀπλιτικὸν οὐ μικρὸν ἀποτρέφουσαι. πρὸς αἷς οἱ περαιοθέντες Σκύθαι τὸ

9. ἀηδῶς?

tentem habentibus. atque iste quidem, qui sexaginta libris horreum conduxerat, iactabat quaestum eius: inopia autem omnes premebat, non solum frumenti sed etiam ceterorum generum. illo enim minuto necesse est etiam reliqua minuantur, quia eo ceterarum mercium accessio aut acquisitio fit et qui mercede serviunt graviorem mercedem propter inopiam alimenti postulant; atque illustriores quidem homines et qui vicini erant horreo, cognoscebant eius molestiam, et unde mundo dira inopia iniucunde obveniret: iniustum autem lucrum tanquam potus melle apparatus et surreptus, dominantes turpiter demulciebat, donec cum lucro huius etiam facultates omnes et salutem amitterent.

His igitur in rebus cum regiae curae subessent, sive potius dira Nicephori consilia conferrentur, coepit defluere frumentum et deflecti felicitas ad inopiam: augebatur multitudinis indignatio atque magis eorum qui accurate sciebant rem ingentem, et quicumque malis propius adstant. frequentabatur etiam sermonibus populus semibarbarus ad Istrum habitans: adiacent enim littori huius multae magnaeque urbes, ex omni lingua coactam habentes multitudinem et gravis armaturae exercitum non parvum alentes: ad quas transgressi Scythae antea, Scythicam adferunt vitae consuetudinem: a quibus diripientes

πρότερον τὸν Σκυθικὸν ἐπιφέρουσι βίον. παρ' ὧν καταλη-
 ζόμεναι, καὶ τὰς ἐκ τῶν βασιλικῶν ταμείων ἀποστελλομένας
 ἐτησίως φιλοτιμίας σπουδῇ τοῦ Νικηφόρου περιεκόπτοντο. καὶ
 κατὰ τοῦτό τινες τῶν τοιούτων πόλεων εἰς ἀποστασίαν ἀπέ-
 5 βλεψαν καὶ εἰς τὸ ἔθνος τῶν Πατζινάκων παρήγγελλον. σκε-
 ψάμενοι δ' οἱ περὶ τὸν βασιλέα σατράπην στείλαι τῶν οἰκειο-
 τάτων αὐτῷ, ἔγνωσαν κατεπάνω τῆς Δριστρας χειροτονῆσαι
 Νέστορά τινα τῷ τῶν βεσταρχῶν μὲν ἀξιώματι τετιμημένον,
 ἀπὸ Ἰλλυριῶν δὲ τὸ γένος ἔλκοντα καὶ δοῦλον πατρῶν γε-
 10 γονότα τοῦ βυσιλεύοντος. ὃν καὶ τῇ τσσαυτῇ τιμῆρας ὁ τη-
 νικαῦτα κρατῶν ἀρχῇ, ἐξαπέστειλε μετὰ τινῶν Δριστρονηῶν
 ὑπισχνουμένων τῷ βασιλεῖ τὴν εἰς τοῦτον τοῦ κάστρου μετά-
 θεσιν. ἀπελθὼν δὲ, καὶ τινα χρόνον διηνυκῶς, εὗρισκε μὲν
 τοὺς ἐγγχωρίους μικρὸν τι ἢ οὐδὲν τὴν τοῦ βασιλέως τῶν Ῥω-
 15 μαίων κυριότητα ἐπιστρεφομένους, εἰς δὲ τὸν ἐξάρχοντα τοῦ-
 των (Τατρὺς αὐτῷ ἢ προσηγορία) τὴν ἐξουσίαν τῆς ἀκρας f. 211 r.
 ὀλοσχερῶς ἀναφέροντας. εἴτε δὲ φόβῳ τούτων ὁ Νέστωρ
 κατασεισθεῖς, εἴτε τῷ ὁμοτίμῳ τοῦ γένους τῆς ἐκείνων ἐρασ-
 θεῖς προαιρέσεως, εἴτ' ἐκ τῆς καταλαβούσης αὐτὸν φήμης δη-
 20 χθεῖς τὴν ψυχὴν, ἧτις ἦν ὡς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ τὴν οὐσίαν
 τῷ δημοσίῳ ἐγγράφουσι προφάσει τοῦ μὴ καταναλῶσαι τὸ δοθὲν
 αὐτῷ χρυσίον ἐκ τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν εἰς δέον (καὶ γὰρ
 δυσμενεῶς ἔχων πρὸς αὐτὸν ὁ Νικηφόρος ἐπραττε τοῦτο κα-

etiam dona, quae ex regis thesauris quotannis mittebantur, studio
 Nicephori circumscribebantur: atque hac ratione nonnullae harum ur-
 bium ad seditionem spectarunt, et ad populum Patzinacorum nuntium
 mittebant. volentes, qui circa regem erant, satrapam mittere ex iis
 qui illi maxime erant dediti, statuerunt praefectum Dristrae creare Ne-
 storem quendam, vestiariorum principum dignitate honoratum, ab Illy-
 riis genus ducentem et servum paternum factum regis: quem quidem
 etiam tanto honorans qui tum imperabat imperio, misit cum nonnul-
 lis Dristrenis, qui promitterent regi se castellum huic conciliaturos
 esse: cum is abiisset et tempus aliquod peregisset iter, inveniebat
 incolas paulum vel nihil regis Graecorum potestatem respicere, sed
 ad principem suum (Tatrys ei erat nomen) imperium arcis prorsus
 deferre: sive autem metu horum Nestor concussus sive propter ac-
 quam generis dignitatem illorum partes amans, sive propter famam
 ad eum delatam animo punctus, quae aiebat: domum eius et rem fa-
 miliarem publicari praetexto quasi non impendisset quae ei data erat
 ex regis thesauris pecuniam ad res necessarias: etenim inimice dis-
 positus adversus eum Nicephorus parabat hoc turpiter, invidia et

κῶς, τῷ φθόνῳ καὶ τῇ κακοηθείᾳ μὴ προτιμᾶν τὸ συμφέρον εἰδῶς, καὶ τιμωρῶν ἐπισφαλῶς τὸν ἀκρίτην, ἐν οὕτῳ συγχύσει τῶν πραγμάτων ὑπαρχόντων, καὶ πρὸ τοῦ δοῦναι λόγον τῆς διοικήσεως), τῆς αὐτῆς ἐκείνοις βουλῆς καὶ γνώμης ἐπὶ συνθήκαις καὶ ὄρκοις κοινῶν ἐχρημάτισε, καὶ πρὸς τὰς⁵ ὁμολογίας ταύτας καὶ τὸ τῶν Πατζινάκων ἔθνος συναρμολογούμενος πολεμεῖν τοῖς Ῥωμαίοις μετ' αὐτῶν ἀσπόνδῳ τῇ μάχῃ συνέθετο. συγκινήσεως οὖν γενομένης τοιαύτης, τὰ περὶ τὸν πόλεμον καὶ τὴν τῆς Ῥωμαϊκῆς χώρας ἐπιδρομὴν αὐτοῖς ἐξηρτίετο. 10

Ἐν δὲ τῷ μέσῳ τοῦ Ῥουσελίου τοῖς Τούρκοις κατεχομένον, πολλὴν ὁ πρόεδρος Ἀλέξιος ἐποίησατο τὴν σπουδὴν, τῷ κάστρῳ τῆς Ἀμασείας ἐνδιατριβῶν, ὑπὸ τὴν ἰδίαν χεῖρα τοῦτον ποιήσασθαι. καὶ μέντοι καὶ ταλάντων ἰκανῶν τιμησαμένων τῶν Τούρκων τὸν Ῥουσελίον, τῇ καταβολῇ τῶν ἀπαι-¹⁵τουμένων ὄνιον αὐτὸν ἀπειργάσατο καὶ ὑπὸ τὴν ἰδίαν ὑπηγάγετο χεῖρα, καὶ σιδηροδέσιμον ἀποδείξας διὰ πολλῆς εἶχε καὶ ἀγρόπνον τῆς φυλακῆς. εἶτα πέμψας γράμμα πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ παρ' ἐκείνον πάλιν δεξάμενος, διὰ τῆς Ποντικῆς θαλάσσης ἐπεπορεύθη, καὶ τοῦτον εἰς τὴν βασιλεύουσαν²⁰ μετὰ τῆς αὐτῆς ποδοκάκης εἰσήγαγεν. ὁ δὲ βασιλεὺς μὴ προθέμενος εἰς ὄψιν ἑαυτοῦ καὶ θεῶν τοῦτον ἐλθεῖν, καὶ τι καὶ βουλεύσασθαι βασιλικῆς ἀνεξικακίας καὶ μεγαλοφροσύνης

2. an ἀκριτον? post οὕτω vel μεγάλη deest vel simile quid.

pravitate respicere utilitatem nesciens et exsequens periculose ius iudicii violatum, in tanta confusione rebus versantibus et ante redditam administrationis rationem, eiusdem cum illis consilii et sententiae pactionibus et iureiurando particeps est factus: et ex pactionibus his postquam etiam Patzinacorum populum conciliavit, conveniebat cum iis, ut cum Graecis pugnarent bello implacabili. tali ergo turba facta bellum ab iis et Graecae terrae invasio apparabantur.

Interea autem, cum Ruselius a Turcis detineretur, multam praeses Alexius dedit operam, in castello Amasia versatus, ut in suam manum redigeret, atque, cum tamen Turcae sat multis talentis aestimassent Ruselium, depositis iis quae requirebantur, quasi mercem eum sibi comparavit et in suam subegit manum, et in vincula ferrea coniectum multa tenebat et diligenti custodia: deinde missis literis ad regem et ab illo rursus acceptis per Ponticum mare profectus est atque hunc in regiam eisdem compedibus vinctum induxit. sed rex, statuens eum in conspectum suum non venire, et decernere aliquid, dignum regia patientia et magnanimitate, et proponere contra eum iudicium et post decisionem dam-

ἐπάξιον, καὶ προθεῖναι κατ' αὐτοῦ δικαστήριον, καὶ μετὰ
 διάγνωσιν καταδίκη μὲν θανατηφόρον τούτον ὑποβαλεῖν, ἀν-
 τιστῆσαι δὲ τῷ δικαίῳ χόλῳ τὸ ἠπιώτατον καὶ φιλάνθρωπον,
 καὶ οὕτω φυλάξαι τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ τηλικούτον στρατιώτην
 5 καὶ στρατηγόν, δυνάμενον ἐν τοῖς φλεγμαίνουσι κακοῖς τῆς
 ἐώας ἰάσασθαι πολλὰ τῶν αὐτῆς συντριμμαίων, ὥστε χάρι-
 τας ὁμολογήσαντα τῆς σωτηρίας τῷ βασιλεῖ καὶ ἀνυπερβλή-
 τους εὐχαριστίας πεποιηκότα (ὅπερ πάντως ἀνάγκη τούτῳ
 ποιῆσαι ἦν, λογικῶ τὲ ὄντι καὶ φρονήσεως οὐκ ἀμοιροῦντι
 10 στερεῶς) λαβεῖν τὴν ἡγεμονίαν τοῦ πολέμου καὶ τῆς πιεζού-
 σης ἐπιδρομῆς ἐλευθερῶσαι τὰ ἐῶα, ὅσον γε ἦκει κατ' ἀν-
 θρωπίνην ἔννοιαν ἐκ τῆς τῶν προτέρων αὐτοῦ κατορθωμάτων
 καὶ τολμημάτων κατανοήσεως, — μὴ πεποιηκῶς οὖν οὕτως
 ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ τῷ θυμῷ τὸ πλεῖον ἀπονεύμας τοῦ πράγ-
 15 ματος, ἔλαθε μεγίστης ἰσχύος καὶ εὐπραγίας ἀποστερήσας τὴν
 Ῥωμαίων ἀρχήν, ὡς καὶ μετὰ ταῦτα τὰ πράγματα παρε-
 στήσαντο. παραδούς αὐτὸν τοῖς βασιανισταῖς, ἕσμοις ἀνη-
 κέστοις διὰ βουνεύρων, ὡς τινα δοῦλον δραπέτην, αὐτὸν κα-
 θυπέβαλε, καὶ εἰς ἓνα τῶν πύργων κατακλείσας, ζοφώδῃ καὶ f. 211 v.
 20 ἀφιλάνθρωπον, ἀτημέλητον εἶχε καὶ σχοίνοις σιδηροῖς δέσμιον.

Ἐφθῆ οὖν ὁ Νέστωρ τὴν μελετωμένην ἐκπληρώσας
 βουλήν, καὶ μετὰ τῶν Πατζινάκων εἰς τὴν Μακεδονικὴν ἐμ-
 βαλῶν, καὶ ταύτην κακῶς ἄγαν καὶ ἀπηνῶς διαθείς· οἱ δὲ

7. ὁμολογήσαντας et πεποιηκότας C. correxit interpres.
 παραδούς γὰρ αὐτὸν?

17.

nationi capitis hunc subicere, opponere autem iusto odio clementiam
 et humanitatem atque sic servare Graecorum imperio talem militem et
 ducem, qui p̄sset in flagrantibus malis orientis mederi multis eius
 ictibus, quippe cum merita concessisset salutis regi et insuperabiles
 grates egisset: id quod omnino oportuit hunc facere cautum neque pru-
 dentiae expertem constantis: quique posset suscipere imperium belli
 et a molesta invasione liberare orientis terras, quantum in hominum
 animum venit ex consideratione priorum eius victoriarum et facino-
 rum audacium: sed non sic agens rex, sed irae plurimum rei tribuens,
 nescius maximo robore et eventu privavit Graecorum imperium, ut
 etiam postea res apparebant: tradens eum tortoribus, cruciatibus in-
 sanabilibus exuviarum bubularum tanquam servum fugitivum eum sub-
 iecit et in turri includens obscura et inhumana honore deminutum te-
 nebat et vinculis ferreis adstrictum.

Antevertit igitur Nestor statutum exsecutus consilium, et cum
 Patzinacis in Macedoniam invadens et hanc pessime et crudeliter

γὰρ εἰς πόλεμον ἀντεπεξελθεῖν αὐτῷ οἱ ἐν Ἀδριανουπόλει συλλεγέντες στρατιῶται ἐτόλμησαν. οὕτως Θορᾶκας τε . . . καὶ μετὰ πλῆθους ἀξιολόγου τῆς Βύζαντος ἐγγὺς ἐστρατοπεδεύσαντο. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἐπαφῆκε τὰς λοιπὰς πόλεις καὶ χώρας ἀποκείρειν τε καὶ δηοῦν. Θέρους δὲ ὥρας ἐνιστα- 5 μένης καὶ τῶν καρπῶν ἡρτημένων, οὐ μικρὰ τις τῶν ἀναγκαίων σπάνις κατεῖχε τὴν βασιλεύουσαν καὶ τὰς λοιπὰς ἐσπερίας πόλεις, ὡς καὶ αὐτοὶς τοῖς κτήνεσι τὰς τροφὰς ἐπιλείπειν, καὶ πανταχόθεν ἐπιστυγνάζειν τοῖς ὄλοις τὸ ἄπορον· οὔτε γὰρ ἀξιόλογος στρατιὰ τῇ βασιλίδι παρῆν, τοὺς πολε- 10 μίους δυναμένη ἀπώσασθαι, οὔτ' ἄλλη τις μηχανὴ εὐέλπιδας τοὺς πολίτας ἐποίει πρὸς τὴν τοῦ ἔθνους ἀπαλλαγὴν. ἀλλ' οὐδ' ὁ βασιλεὺς λόγῳ καὶ φρονήσει καὶ πολυπειρίᾳ διαφέρων ἦν, ὥστε διὰ τῆς οἰκείας δξυτήτος λύσιν εὔρειν τινὰ τοῦ δεινοῦ. μία δὲ πᾶσιν ἐδόκει τῶν τοσοῦτων κακῶν ἀπαλλαγὴ· ἢ τοῦ 15 ἀπὸ λογοθετῶν Νικηφόρου πρὸς τοὺς πολεμίους ἔκδοσις. τοῦτον γὰρ ἰσχυρῶς ἐπεζητεῖ λαβεῖν καὶ κολάσαι ὡς τῶν ὄλων δυσχερῶν αἴτιον, καὶ αὐτίκα τῆς βασιλευούσης ἀπαναστήναι καὶ δοῦναι τὴν προτέραν ἄδειαν τοῖς Ῥωμαίοις καὶ κατακληρῶσαι τὰ ἑαυτῶν. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς πάντα προέσθαι καὶ πα- 20 θεῖν ἔτοιμος ἦν ἢ τὸ ζητούμενον ἐκ μέσου ποιήσασθαι. καὶ τοῦτο γὰρ ἐζητεῖτο καὶ ἐζυγομαχεῖτο τοῖς πλείοσιν, ὥστε κἂν μὴ ἔκδοτος τοῖς ἐναντίοις δοθῆι παραλυθῆναι τέως αὐτὸν τῆς

17. Ἰσχυρῶς ὁ Νέστωρ ἐπ.?

disponens: neque enim ad bellum obvenire ei qui Adrianopoli collecti erant milites ausi sunt: sic Thraces et multitudinem memoratu dignam prope Byzantium duxit: reliquam autem multitudinem dimisit ad ceteras urbes et terras tondendas et vastandas. aestate autem apparente et frugibus direptis non parva rerum necessariorum inopia tenebat urbem et reliqua occidentis oppida, ita ut etiam ipsis pecoribus alimenta deessent et undique frequentarentur universis angustiae. neque enim memorabilis exercitus urbi regiae aderat, qui posset hostes depellere, neque aliud ullum artificium faciebat, ut cives bono animo essent ad populi liberationem. sed neque rex oratione vel prudentia vel experientia praestabat, ut propria sagacitate solutionem ullam invenire potuisset periculi. una autem omnibus videbatur tantorum malorum liberatio: si Nicephorus ex logotheta hostibus traderetur: hunc enim valde studebat capere et castigare ut omnium difficultatum auctorem, et statim ab urbe recedere, et dare priorem securitatem Graecis et sorte dividere res eorum. sed rex omnia relinquere et pati potius erat paratus, quam postulabatur et disceptabatur a plurimis, ut nisi adversariis traderetur, ali-

τοῦ λογοθέτου ἀρχῆς καὶ ἰδιωτεῦσαι καὶ οἴκαδε καταστῆναι ὡς ἀπρακτον πάντη καὶ πᾶσιν ἀπόβλητον, ἵνα καὶ τοῦτο ἀρκοῦν ἡγήσασμενοι πρὸς τιμωρίαν αὐτοῦ οἱ πολέμιοι τῆς στρατοπεδείας ἀπόσχωνται. ἐπεὶ δὲ οὐδ' εἰς τοῦτο κατανεύων ὁ 5 βασιλεὺς ἐτίγγανεν, οὐδ' ἐνὸς ἀνδρὸς ἀπραξίας σωτηρίαν τοῦ γένους παντὸς τῶν Ῥωμαίων ἀνταλλάξασθαι πρόθυμος ἦν, βοθηεῖ τούτοις ἄνωθεν ἡ θεία ἀντίληψις ταῖς ἀκλινέσι πρεσβείαις τῆς παναχράντου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου. οἱ γὰρ ἀποσταλέντες πρέσβεις παρὰ τῶν Πατζινάκων ἀναπεμφθέντες 10 πάλιν εἰς αὐτοὺς ὑπωπτεύθησαν ἕκ τινος ἀπροόπτου αἰτίας ὡς λάθρᾳ διαχειρίσασθαι μέλλοντες τὸν πρωτοσύμβουλον αὐτῶν καὶ συστράτηγον Νέστορα· καὶ φοβηθεὶς ἐκεῖνος τὸν ἀπὸ μηχανῆς κίνδυνον, ταχέως ἐκείθεν ἀναστῆσας τὴν στρατιὰν ὀπισθορμητος ἤλαυνε. καὶ διελθὼν τὴν Μακεδονικὴν, 15 καὶ τοὺς ἄλλοις Πατζινάκοις συμμίξας, οἱ τὴν χώραν πᾶσαν κατέτρεγον καὶ κατεληύζοντο, οὕτως εἰς τὰ περὶ τὸν Ἴστρον χωρία καὶ τὰς ἐπαύλεις ἀνέδροιμε, πολλὴν ἐπαγόμενος λείαν ἀνθρώπων τε καὶ κτηνῶν καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς. ἐκείνου δὲ ταχέως ἀναχωρήσαντος ἀνακωχὴν τὰ πράγματα ἔλαβον, 20 καὶ τῶν γεωργημάτων καὶ τῶν ἄλλων χορτασμάτων ἀδῶς ἐποιοῦν οἱ πρὸς ταῦτα τεταγμένοι τὴν εἴσοδον, καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν οἱ πλεῖστοι θαυμασιῶς ἐώρταζον, τῷ θεῷ καὶ τῇ τούτου πανυπερτίμῳ μητρὶ τὰ χαριστήρια νέμοντες.

quamdiu solveretur logothetae imperio, et hominem privatum ageret et domi se teneret, tanquam nihil agens omnino et omnibus neglectus, ut vel hoc sufficere rati ad ultionem eius hostes expeditione abstinerent. cum autem ne hoc quidem annueret rex neque unius hominis desidia salutem totius gentis Graecorum mutare vellet, auxilio venit his superne divinum praesidium firmis nuntiis maxime integrae dominae nostrae, dei matris. legati enim, qui a Patzinacis allegati erant, remissi rursus ad eos, suspecti erant causa quadam improvisa quasi clam tollere vellent principem consilii sui et imperii collegam Nestorem: et ille, qui metueret insidiosum periculum, celeriter inde profectus exercitum retro duxit: et percurrrens Macedoniam et ceteris Patzinacis se coniungens, qui omnem terram percursabant et diripiebant, sic in Istri loca et praedia rursum migrabat, multam agens praedam hominum et pecudum atque reliqui apparatus. illo autem celeriter redeunte inducias imperium habebat: et frugum atque ceterorum alimentorum tuto faciebant, qui ad haec instituti erant, invectionem: et liberationem plurimi mire celebrabant, deo et huius honoratissimae matri grates tribuentes.

f. 212 r. *Μοῖρα δὲ τις τῶν ἐσπερίων στρατευμάτων ἐξ Ἀδρια-
νονπόλεως ἄρσασα τῷ βασιλεῖ προσελήλυθεν, εἰπεῖν τε καὶ
ἀκούσαι παρ' αὐτοῦ σπεύδουσα τὴν τῶν ἐπιζητουμένων αὐ-
τοῖς ἀπόκρισιν· ἐπενεκάλουν γὰρ στέρησιν τῶν στρατιωτι-
κῶν ὄψωνιῶν καὶ κακοπαθείας τινὰς ἐξ ἀπρονοησίας τῶν⁵
κρατούντων καὶ ἀπληστίας. οἱ δὲ περὶ τὸν βασιλέα ἀδίκως
αὐτούς μετελθόντες στρατιωτικόν τι πλῆθος εἰς ἐνέδραν αὐτῶν
προηγοίμασαν, καὶ ὅτε τούτους ἔγνωσαν τῶν ἵππων καταβάντας
ἐπὶ τῷ ποιῆσαι τὴν ἔγκλησιν, κατ' αὐτῶν ἀφῆκαν τοὺς ἐφεδρευ-
οντας· καὶ οἱ περιχυθέντες τοὺς ὁμοφύλους σφοδρῶς καὶ πο-¹⁰
λεμῶς κατήκισον, οἱ μὲν ῥάβδοις σιδηραῖς αὐτούς κατατείνον-
τες, οἱ δὲ ξίφεισι τελείοις ἀναιροῦντές τινας, οἱ δὲ τὰς σκηνὰς
αὐτῶν διαρπαύζοντες καὶ ταύς ἵππους συναρπαύζοντες. τού-
του δὲ γενομένου πολὺς ἔλεος ἐπῆλθε τοῖς Βυζαντιοῖς ὑπὲρ τῶν
ἀκαιτίως παθόντων στρατιωτῶν, καὶ κατέγνωσαν τοῦ βασιλέως¹⁵
καὶ τῶν περὶ αὐτὸν οὐκ ἐλαχίστην τὴν ἄνοϊαν, ὥστε καὶ αὐ-
τὰ ἐκεῖνον μετὰ μέλον δέξασθαι καὶ ἀνασῶσαι τούτοις τινὰ
τῶν διαρπαγέντων, μὴ μέντοι δέ τι πρῶξαι τὴν τοιαύτην πα-
ροινίαν καὶ βλάβην ἀνακαλούμενον, μήτε φιλοτιμίαν τινὰ
τοῖς στρατιώταις ἀποδοῦναι. ἀλλ' οἱ γε πρὸς τὰ οἰκεία λυ-²⁰
πῆς οὐ μικρὰς ἀνάμειστοι ἐπαναστραφέντες οὐκ ᾔθελον ἐπὶ
τοῦ αὐτοῦ μένειν, ἀλλὰ τοὺς πολεμιωτάτους ἀμύνασθαι δις-
σκέπτοντο.*

Pars autem quaedam militum occidentalium Adrianopoli profes-
ta ad regem venit, dicere et audire ab eo studens postulatorum suo-
rum responsum: ad hoc accusabant privationem alimentorum milita-
rium et mala quaedam, quae ex inconsiderantia imperantium et insa-
tiabilitate orta essent. regii autem iniuste eos secuti militarem mul-
titudinem ad insidias eorum pararunt, et cum cognovissent hos ex
equis descendisse ad accusationem instituendam, contra eos dimiserunt
insidiantes: atque circumfusi homines eiusdem stirpis horridum et ho-
stilem in modum vexabant, alii scipionibus ferreis eos petentes, alii
gladiis perfectis necantes nonnullos, alii tentoria eorum diripientes et
equos simul praedantes. his autem factis multa miseratio incessit By-
zantios propter milites innocenter afflictos, et tribuerunt regi iisque
qui circa eum erant, non minimam imprudentiam, ita ut et ipse ille
poenitentiam conciperet et servaret his quosdam directorum, neque ta-
men, quod exercisset talem insaniam et damnum se revocans, neque
ut honorem ullum militibus redderet: sed hi quidem ad sua moerore
non parvo pleni reversi volebant sub eodem manere, sed hostes acer-
rimos arcere statuebant.

Ἐν τούτῳ δὲ τῷ ἔτει καὶ τέρατά τινα κατεφάνησαν εἰς τὴν Βύζαντος. τρίπους τε γὰρ ὄρνις ἐγεννήθη, καὶ παιδίον ἐτέχθη κατὰ μέτωπον ἔχον τὸν ὀφθαλμόν, καὶ τούτον ἓνα καὶ μόνον, τραγοςκελὲς δὲ τοὺς πόδας· καὶ προτεθὲν ἐν τῇ 5 τῶν διακονίσσης δημοσίᾳ παρόδῳ κλαυθμὸν ἤφει παιδικῶ προσεοικότα. δύο δὲ τῶν ἀθανάτων στρατιωτῶν πλησίον τοῦ δυτικοῦ τῆς πόλεως τείχους ἐν δημοσίῳ τόπῳ κεραυνόβλητοι γεγόνασιν. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἐν οὐρανῷ κομήται τινὲς παρετείνοντο.

10 Ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν ἑῴαν οἱ ἐκεῖσε καταναλίσκοντες ἦσαν βάρβαροι καὶ πορθῶντες καὶ καταβάλλοντες, πλῆθος ἐκεῖθεν ὁσημέραι τῇ βασιλίδι προσέφευγεν, ὃ τε λιμὸς ἐστενοχώρει πάντας, τῇ ἐνδείᾳ τῶν ἀναγκαιῶν καταπιέζων αὐτούς. ἐπιγενομένου δὲ καὶ χειμῶνος, ἐπεὶ περὶ ὁ βασιλεὺς ἀφιλότιμος 15 ὦν καὶ σφοδρὰ φειδωλίας ἐχόμενος οὐδὲν ἐκ τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν ἢ τῆς ἄλλης προνοίας εἰσήγεν ἢ τοῖς ἐν τέλει ἢ τοῖς δημοτικοῖς παραμύθιον, καὶ ἕκαστος περὶ ἑαυτοῦ στυγνάζων οὐδὲ χεῖρα πλουσίαν εἶχε πρὸς τὸ τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν καὶ παρέχειν τὰ τῆς ζωῆς ἐφόδια (διὰ γὰρ τούτων τοῖς πνεύ- 20 στέροις ὡς ἐπίπαν τὰ χρειώδη προσάγονται), πολὺς καὶ ἀμύθητος θάνατος οὐ τῶν ξένων μόνον ἀλλὰ καὶ τῶν τῆς πόλεως δῆμων καθ' ἑκάστην ἐγίνετο, ὡς καὶ τοὺς νεκροὺς αὐτῶν σωρηδὸν ἐν τε τοῖς λεγομένοις ἐμβόλοις καὶ τοῖς ὑπαιθροῖς ἀνα-

Hoc autem anno etiam prodigia quaedam apparuerunt Byzantii. tripes enim avis procreata est et infans nata est in fronte habens oculum, atque hunc unum et solum, et hirci similis pedibus, et exposita in diaconissarum publica porticu fletum edebat infantis similem. duo autem immortalium militum prope occidentalem urbis murum in publico loco de coelo tacti sunt: sed etiam in coelo stellae crinitae quaedam tendebantur.

Cum autem etiam orientem qui ibi erant barbari conficerent et devastarent et delicerent, multitudo inde quotidie ad urbem regiam confugiebat, quando fames angebat omnes inopia rerum necessariorum premens eos. appropinquante autem etiam hieme quoniam rex illiberalis et valde parsimoniae deditus nihil ex regis thesauris vel reliqua curatione importabat, quod aut magistratibus aut populo solatio esset, et quisque de se ipso sollicitus neque manum divitem habebat ad auxiliandum inopibus et praebendas vitae necessitates, — per hos enim egentioribus plerumque necessaria tribuntur —, multa et ingens mors non peregrinorum solum, sed etiam urbis incolatum quotidie fiebat: ita ut etiam cadavera eorum coacervatim in porticibus, quae dicun-

κεῖσθαι, καὶ φοράδην κομιζέσθαι πολλάκις ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ κλίῃ πέντε καὶ ἕξ νεκροὺς ἀτρημελήτους, καὶ πανταχόθεν ἐπιρρέειν τὰ σκυθρωπά, καὶ πάσης κατηφείας πληροῦ-
 ς. 212 γ. σθαι τὴν βασιλεύουσαν. τῶν δὲ καθημερινῶν καὶ παρανό-
 μων κριμάτων οὐδεμία τις ἀναστολὴ τοῖς κρατοῦσιν ἐγίνετο· 5
 ἀλλ' ὡσπερ μηδενὸς τὸ παράπαν ἐνοχλοῦντος τοῖς Ῥωμαίοις
 ἀλλοφύλου πολέμου ἢ θείας ὀργῆς, ἢ τοὺς ἀνθρώπους κατα-
 τρεχούσης ἐνδείας καὶ βίας βιωτικῆς, οὕτως ἀδεῶς ἐπραττον
 τὰ θεομισῆ καὶ τυραννικά. καὶ πᾶν προβούλευμα βασιλικόν
 εἰς τὸ τοὺς οἰκείους ἀδικεῖν καὶ κατασοφίζεσθαι καὶ θηρεύειν 10
 τοὺς βίους αὐτῶν καὶ τὴν ἀφορμὴν τῆς ζωῆς κατεγίνετο.

Τί οὖν τὸ ἐντεῦθεν; ἤσχαλλον πάντες καὶ ἐδυσχέροι-
 νον καὶ διηνεκῶς ἐποτνιῶντο πρὸς τὸν θεόν, ἐπιβλέψαι
 πρὸς τὴν αὐτοῦ κληρονομίαν διὰ παντός ἰκετεύοντες, καὶ
 προχειρίσασθαι ἄνδρα ἅμα μὲν καὶ τοὺς τυράννους αὐτοὺς 15
 δυνάμενον καθελεῖν, ἅμα δὲ καὶ τὰς τύχας τῶν Ῥωμαίων
 πρὸς τὸ εὐθυμότερον ἐπαναγαγεῖν φρονήσει καὶ γενναϊό-
 τητι καὶ φιλοτίμῳ καὶ φιλοίκτῳ ψυχῇ. καὶ μέντοι καὶ τε-
 τυχήκασιν οὐκ εἰς μακρὰν τῶν κατὰ σκοπόν. προσδεξάμε-
 νος γὰρ τὴν αἴτησιν αὐτῶν ὁ ἐν ἑλέει ἀμέτροτος κύριος 20
 ἀνίστησιν ἄνδρα κρείττονα τῆς εὐχῆς τῶν φοβουμένων αὐ-
 τόν, καὶ τοσοῦτον εἰς ἀρετὴν καὶ μεγαλοφροσύνην καὶ γενναϊό-
 τητα καὶ στρατιωτικὴν μεγαλοδοξότητα ὅσον ὁ πρόωγν βασι-

tur; et apertis locis iacerent et efferrentur saepe in uno eodemque lecto quinque et sex cadavera sine ulla cura, et undecunque affluerent dira et omni tristitia impleretur urbs regia: quotidianarum autem iniuriarum et iniustorum iudiciorum remissio nulla ab imperantibus fiebat: sed quasi nullum omnino premeret Graecos alius stirpis bellum vel divina ira vel persequens homines inopia et violentia vitalis, ita secure agebant facta deo invisa et tyrannica: atque omne consilium regis et cogitatum ad iniuriam suis inferendam et ad decipiendum et venandum vitam eorum et fundamentum victus spectabat.

Quid ergo inde? indignabantur omnes et moleste ferebant et assidue supplicabant deo, ut spectaret ad suam possessionem omnino precati et crearet virum, qui simul et tyrannos ipsos posset tollere, simulque etiam fortunas Graecorum ad maiorem felicitatem adducere prudentia et nobilitate et generoso atque misericordi animo, neque ita multum aberrarunt a proposito fine. accipiens enim preces eorum dominus in misericordia immensus instituit virum superiorem precibus eorum, qui eum metuerent, et tantum quod attinet virtutem et magnanimitatem et nobilitatem et militarem gloriam, quantum prior rex pra-

λεύων εἰς κακίαν καὶ μικρολογίαν καὶ ἀγενῆ πολιτείαν διεγινώσκειτο. ἦν δὲ οὗτος, ὁ τὸ κράτος δηλονότι ἐκ τοῦ ἐπο-
 ρανίου βασιλέως μνηστευθεὶς καὶ ἄξιός αὐτῷ λογισθεὶς, Νι-
 κηφόρος κουροπαλάτης ὁ Βοτανειάτης, ὃν πολλαχοῦ τῆς γρα-
 5 φῆς ὡς τρισαριστιέα καὶ δοκιμώτατον διελάβομεν. οὗτος γὰρ
 εὐγενῆς τῶν ἀπ' ἡλίου ἀνατολῶν καθεστῶς, καὶ τῆς τῶν ἀνα-
 τολικῶν ἐπαρχίας τυγχάνων πρῶτιστος πλοῦτῳ καὶ γένει καὶ
 παλαιῶν ἔργων καὶ νέων λαμπρότητι, καὶ τὴν στρατηγίαν
 ἔχων τοῦ αὐτοῦ θέματος, περίλυπος ἦν ταῦτα ὄρων· οὐ γὰρ
 10 ἔφερε, φύσιν ἔχων εὐσεβῆ καὶ φιλόθεον, ζῆν καὶ τοιαῦτα κα-
 θορᾶν ἀνοσίως πραττόμενα, καὶ πᾶσαν τὴν ἑῴαν τοῖς πολε-
 μίοις ἀνάστατον. καὶ αὐτὴν τὴν μεγάλην Κωνσταντινούπολιν
 πολεμουμένην τοῖς τῶν κρατούντων ἀκρατῶς ἀδικήμασι, καὶ
 τὴν ἐσπερίαν γῆν κατακειρομένην τοῖς ἔθνεσιν καὶ τοῖς βλαπ-
 15 τικοῖς ἐνοήμασιν. ἀλλ' ἀναφέρων εἰς τὴν τοῦ γένους ἐπι-
 σιμότητα, καὶ διανοούμενος ἀκριβῶς ὡς πολλῶν καὶ μεγάλων
 ἀριστευμάτων καὶ βοηθημάτων ἢ Ῥωμαίων ἀπέλαυσεν γῆ παρὰ
 τῶν προγόνων αὐτοῦ κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ χρόνους,
 καὶ δευτέρος φανῆναι τούτων ἀνάξιον λογισάμενος, εἰ μὴ βο-
 20 θῆσαι τοῖς κάμνουσιν ὀρθοδόξοις, δι' οὓς Χριστὸς ὁ Θεὸς
 ἡμῶν τὸ οἰκεῖον αἴμα ἔξέχεε, ζηλωτῆς διαπυρρώτατος γίνεται,
 καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθεισιν ὑπὲρ τῆς τοῦ Χριστοῦ ποιμνης
 καὶ τοῦ ἀγίου ἔθρους αὐτοῦ. καὶ τῆς Τουρκῶν ἔτι ζεούσης

vitate et humilitate et ignobili civitatis administratione notus erat.
 erat autem hic, qui potentiam a coelesti rege comparaverat et dignus
 ea erat habitus, Nicephorus Botaniates curopalata, quem quidem var-
 rie in scriptura ut ter optimum spectatissimumque accepimus. hic
 enim nobilis inter eos, qui a solis ortu habitant, constitutus et orien-
 tis provinciae longe primus divitiis et genere et factorum veterum et
 recentum magnificentia, et imperium habens eiusdem provinciae, valde
 erat tristis, haec videndo. neque enim sustinebat, natura praeditus pia
 et dei amante, vivere et talia adspicere impie facta, et totum orien-
 tem per hostes devastatum, atque ipsam magnam Constantinopolin de-
 bellatam impotentibus imperantium iniuriis, et occidentalem terram
 desectam per paganos et noxiis consiliis: sed spectans ad generis glo-
 riam et reputans accurate, Graecorum terram multa gloriose facta et
 auxilia percepisse a maioribus suis diversis occasionibus et tempori-
 bus, et inferiore apparere his indignum ratus, si afflictis orthodoxis
 non veniret auxilio, propter quos Christus deus noster sanguinem
 suum effundebat, propugnator fidei ardentissimus fit, et animum eius
 tendit super Christi grege et sancto eius populo: atque Turcarum

ἐπιφορᾶς, καὶ πολέμων πανταχόθεν ἀναρριπιζομένων σφοδρῶς, εὐθαρσῶς καὶ γενναίως ἀνθίσταται τούτοις αὐτὸς καὶ ἀνθοπλίζεται κραταιῶς, οὐχ ὄπλοις καὶ πλήθει ἑταροῦσας στρατιωτῶν (ἦσαν γὰρ προκατειργασμένοι πάντες καὶ καταβεβλημένοι ταῖς συνεχέσιν ἐπιδρομαῖς καὶ σφαγαῖς καὶ ἡτ-5 ταις, οἱ δὲ καὶ δεδιότες ἔτι καὶ τούτῳ μὴ συνερχόμενοι), ἀλλὰ τῷ θεῷ σθένει πᾶσαν ἄναθεις τὴν ἐλπίδα, καὶ τῷ δικαίῳ ζήλῳ τὴν δεξιὰν ὀπλίσας, κατὰ πασῶν τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων παρησιάζεται τὴν ἀλήθειαν καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ

f. 213 r. κρατοῦντος, οὐχ ὡς βασιλικῶς διαγινομένου περὶ τὰ πράγ-10 ματα, ἀλλ' ὡς τυραννικῶς καὶ ἀθέσμως καὶ ἀπρονοήτως χρωμένου τῇ διοικήσει τῶν ὄλων, καὶ εἰς κακὸν βάρβαρον συνωθούντος τοὺς Αὐσῶνας. ἐπεὶ γὰρ γράφων τὸ δέον πολλάκις, καὶ συμβουλευῶν τῷ βασιλεῖ μεταβαλεῖν πρὸς τὸ βέλτιον, καὶ δικαιοσύνης ὄπλοις καὶ στρατιωτικῶς μηχανήμασι καὶ δορά-15 των προβλήμασι καταστρατηγῆσαι τῶν ἐναντίων, οὐ μόνον οὐκ εἶχε τοῦτον καταπειθῆ καὶ δμόδοξον, ἀλλὰ καὶ δυσμενῶς πρὸς αὐτὸν διακεκείμενον καὶ μισούντα τοῦτον διὰ τὴν εὐσχημονα συμβουλήν, αὐτὸς τοὺς τηλικούτους ἀγῶνας καὶ τὰ κατὰ τῶν ἀλλοφύλων παλαίσματα καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν 20 φροντίδα μόνος ὑπέρχεται τε καὶ ἀναδύεται, καὶ μέσον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν καὶ τὸν ἐμφωλεύοντα τοῦτῳ σκοπὸν εὐσεβῆ προβαλλόμενος ἄρχεται τοῦ τῶν Ῥω-

etiamtum flagrante impetu et hostibus undecunque valde excitatis, fortiter et generose resistit his ipse, et armat se potenter non armis et multitudine fretus militum (erant enim antea confecti omnes et deiectionibus continuis incursionibus et caedibus et cladibus: alii autem etiamtum in timore erant neque cum hoc se coniungebant) sed ad divinam potentiam referens omnem spem et iusto studio fidei dextram armans contra omnes oppositas vires libere dicit veritatem etiam contra ipsum imperatorem, quippe qui non regis instar in rebus versatus esset sed tyranni more et iniuste et imprudenter uteretur administratione totius civitatis et in malam voraginem compelleret Ausones. cum enim scribens necessarium saepe et suadens regi, ut ad melius se verteret, et iustitiae armis et militaribus artibus et hastarum praesidio debellaret adversarios, non solum non haberet hunc obedientem et idem sentientem, sed etiam inimice adversus se dispositum et odio habentem hunc propter bonum consilium, ipse talia certamina et luctationes contra gentes alius stirpis et curam Christianorum solus sustentat et subit, et coram deo et hominibus bonum propositum et latentem in hoc finem pium praetendens incipit principatu Graecorum tranquillo animo potiri, removens regis profundam hanc

μαίων ἐκθύμως ἀντιλαμβάνεσθαι, πόρρω θέμενος τὴν τοῦ βασιλέως βαθεῖαν ταύτην ἀπόνοιαν. οἱ δὲ συνελθόντες αὐτῷ μὴ θαρρεῖν αὐτῷ παρεγγυησόμενοι, εἰ μὴ καὶ τῶν παρασῆμων τῆς βασιλείας ἐπενδύσῃται τὴν λαμπρότητα, ποιεῖται καὶ 5 τοῦτο τῆς αὐτοῦ μεγαλοφροσύνης καὶ κοινωφελούς ὑπακοῆς ὑπόδειγμα κράτιστον, καὶ περιβάλλεται μὲν χλαμύδα καὶ βύσσον καὶ ἄλουργίδα, τὴν δ' εὐφημίαν τοῦ κράτους παρὰ πάντων εἰσδέχεται, δευτέραν ἀγόντος τοῦ λουλίου μηνὸς τῆς α' Ἰνδικτίωνος ὅπότεν ὁ ἑωσφόρος ἥλιος τὸν ἰσημερινὸν κύκλον 10 ἐλαύνων καθαρώτερον ἅμα καὶ λαμπρότερον τὸν περιγίειον κόσμον ἐργάζεται, καὶ τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἡμέραν μεγίστην καὶ χαρίεσσαν καὶ ὑπερβλύζουσαν τοῖς ἀγαθοῖς ἀποδείκνυσι, καὶ κόσμον ὅλον χαρίτων ἀρρήτων ἐμπίπλησιν.

Ἄρχεται τοιγαροῦν τῶν κοσμικῶν ἔργων ὁ νέος οὗτος 15 δεσπότης καὶ βασιλεύς. καὶ πρῶτον μὲν καταπλήττει τοὺς Οὐννοὺς ἅπαντας, ὅσοι τὴν ἐώαν κατέτρεχον, καὶ θάμβους καὶ ἀπορίας πληροῖ. καὶ ἤρξατο συρρεῖν ἐπ' αὐτὸν πλεῖστον ὅσον Τουρκικὸν πληθὸς ἐνδουλικῷ τῷ φρονήματι· παρῆσαν γὰρ τούτῳ αὐτόμολοι, τὴν τε δουλείαν ὁμολογοῦντες, καὶ τῆν 20 πρὸς αὐτὸν ὀμιλίαν καὶ τὴν αὐτοῦ θεῶν εὐεργεσίαν μεγίστην εἶναι κατατιθέμενοι. ἦν γὰρ θεαθῆναι μὲν φοβερώτατος ὁμοῦ καὶ ἡδύτατος τῷ τε καταπληκτικῷ τοῦ μεγέθους καὶ τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς ῥώμης καὶ τῷ τῆς ὄψεως χαροπῷ καὶ ἀστραπη-

imprudentiam. illi autem ad eum convenientes cum declarassent se ei non confisuros esse, nisi etiam insignium regni induisset splendorem, reddidit etiam hoc suae magnanimitatis et communis obedientiae documentum firmissimum, et induit pallium et lineam vestem et purpuram, salutationem autem potentiae ab omnibus accipit, secundum diem agente Iulio mense indictionis I, quando sol lucifer circulum aequinoctii ferens magis purum simul et splendidiorum terrenum mundum facit et hominibus diem maximum et iucundum et affluentem bonis reddit, et mundum universum gratis inenarrabilibus implet.

Attingit ergo mundana negotia iuvenilis hic dominus et rex, atque primum quidem concutit Hunnos omnes, qui orientem percurabant, et stupore atque dubitatione implet: atque coepit confluere ad eum plurima multitudo Turcarum animo servili: aderant enim huic transfugae, servitutem profitentes et eius consuetudinem, et eius conspectum beneficium maximum esse statuentes: erat enim ad aspectu maxime formidolosus simul et suavissimus, efficientia magnitudinis et conspectu roboris et oculorum alacri et fulgura emittente vultu. dilucidum enim habens oris vultum integro rubore oculos praebebat gra-

βόλῃ. διαλάμπουσιν γὰρ ἔχων τὴν ὄψιν ἀκράτοις τοῖς ἔρ-
 θήμασι, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐδείκνυ χαρίτων μεστούς, τὸ μέλαν
 ἄκρατον ἔξωθεν ἐπιτρέχον ὑποδεικνύοντα καὶ κάλλος ἄρρητον
 ἐνδοθεν ἀποστίλνοντα, τὴν τε ὄφρυν ὑπεραιρομένην δίκην
 ἀψίδος ἐν ὁμοίᾳ καὶ ἀψευδοῦσῃ βαφῇ, καὶ τὸ μέτωπον φεγ-
 5 γοβόλοις προσεοικὸς ταῖς μαρμαρυγαῖς, καὶ τὴν ἄλλην τοῦ
 προσώπου κατὰστασιν ἀναλογοῦσαν τῷ κάλλει καὶ δεύτερον
 ἥλιον χειροτονοῦσαν ἐπίγειον. καὶ θεαθῆναι μὲν τοιοῦτος ἦν,
 1. 213 γ. καὶ κρείττον ἤπερ ἐκπέφρασαι· ὁμιλῆσαι δὲ τοσοῦτον χα-
 ρίσι καὶ εὐθνος καὶ περιδέξις ἐς τὰ μάλιστα ὡς Σειρή-
 10 γας μιμεῖσθαι τοὺς φθόγγους αὐτοῦ, πάντας ἔλκοντας πρὸς
 ἄκροασι, καὶ τῶν οἴκοι ποιοῦντας ἐπιλανθάνεσθαι καὶ μόνῃ
 προσανέχειν αὐτῷ. οὕτως ἐκ πρώτης ἐντεῦξως ἅπασι σχε-
 δὸν πόθος τοῦ βασιλέως ἐνέσκηψεν, οὐ μόνον Ῥωμαίοις ἀλλὰ
 καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐναντίοις καὶ μαχιμοτάτοις ἀνδράσι, καὶ ὡν 15
 ἢ πρᾶξις τῶν ἀγριωτάτων θηρίων οὐκ ἀποδεῖ· αἰδεῖται γάρ,
 φησὶν, ἀρετὴν καὶ πολέμιος. οἱ δὲ οὐκ αἰδῶ μόνον ἔσχον,
 ἀλλὰ καὶ φόβον καὶ πόθον τῆς τοῦ βασιλεύοντος θεοειδοῦς
 ἀναβάσεως.

Ἄλλ' ὁ μὲν περὶ τοῦ κράτους αὐτοῦ λόγος ἀναμεινιάτω 20
 μικρόν· ἐπεὶ δὲ περὶ τῆς τοῦ γένους αὐτοῦ μεγαλειότητος
 ἐπεμνήσθημεν, βραχὺ τι περὶ τούτου διαλεξώμεθα, ἵνα γινῶσι
 πάντες οἷων αὐτῷ τῶν προγόνων ὄντων εἰς περιφάνειαν ἀν-

tiarum plenos, integram nigritiam extrinsecus circumductam ostenden-
 tes, et pulchritudinem inenarrabilem intus effulgentes, atque superci-
 lium suspensum camerae instar in aequali et infucata tinctura, et fron-
 tem splendidis similem luminibus, et reliquum oris habitum respon-
 dentem pulchritudini et qui alterum solem terrenum extenderet. atque
 adspectu quidem talis erat, et meliore ratione quam enarratum est:
 usu autem tam suavis et benevolus et dexter maxime, ut sirenes imi-
 tarentur eius voces, trahentes omnes ad audiendum, et efficientes ut
 obliviscerentur rei domesticae et soli attentis essent ei: ita ex primo
 concursu omnibus fere desiderium regis obvenit non solum Graecis,
 sed etiam ipsis adversariis et pugnacissimis viris, et quorum actio
 non abest a bestiis ferocissimis: veretur enim, ut ille ait, virtutem
 vel hostis: illi autem non verecundiam solum habebant, sed etiam
 metum et desiderium divini ascensus regnantis: sed sermo de poten-
 tia eius paulum desistat.

Cum autem magnitudinem generis eius commemoravimus, pauca
 quaedam de hoc dicamus, ut cognoscant omnes, quantum, cum tales
 ei essent maiores, de splendore virtutis et gloriae hic eos superaverit

δραγαθίας και δόξης ὅσον οὗτος ὑπερηκόντισεν, ὡς μήτε τοῦτον ἄξιον εἶναι προγόνους ἑτέρους ἔχειν ἢ ἐκείνους μόνους, μήτ' ἐκείνους ἀπόγονον ἕτερον ἢ τὸν νῦν εὐφημούμενον. ὅπερ δὴ καλῶς ποιοῦν και συνέδραμεν.

- 5 Ἡ μὲν οὖν τοῦ γένους αὐτοῦ ἀνωτάτω και πρώτη σειρὰ ἐκ τῶν Φωκάδων ἐκείνων ὠρμηται, Φωκάδων ὧν κλέος εὐρὺ κατὰ πᾶσαν γῆν τε και θάλασσαν. οὔτοι γὰρ ὑπερφυῶς τῶν ἄλλων τὸ κράτος ἐν βασιλείοις ἐκέκτηντο, στρατηγίαις τε και
 10 δημαγωγίαις και ἀνδρείῳ βραχίονι και γένους ἐπισημότητι πάντας ἐπιεικῶς ὑπεραίροντες· ἐνεηκοντα γὰρ και δύο γε-
 νεὰς εὐήμεροῦντες κατὰ τὸ συνεχὲς κατὰ πάντων εἶχον τὰ νικητήρια, μηδενὸς ἀνθαμιλληθῆναι δυναμένου και συγκριθῆ-
 ναι τῷ γένει τῶν Φωκάδων ὑπὲρ ἀνδρίας ἢ ἀνδραγαθίας τι-
 νὸς ἢ ὑπατείας μεγίστης και στρατηγίας ἐπιφανοῦς. εἰ δέ
 15 τις ἀναδράμοι πρὸς τὴν τῶν ἐνεηκοντα και δύο γενεῶν ἀρ-
 χὴν και ἀκρότητα (μέχρι γὰρ τοῦ τῆς αἰοιδίμου λήξεως βα-
 σιλέως κυρίου Νικηφόρου τοῦ Φωκά τὸ ποσὸν τῶν τοιοῦτων
 συνεψηφιζέτο γενεῶν), εὐρήσει κατηγμένους αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ
 20 τρισμάκαρος και μεγάλου Κωνσταντίνου, τοῦ πάντων βασι-
 λέων ὑπέρτερον ἐσχηκότες κράτος ἐν ὑπεροχαῖς ἀγωνισμάτων
 πολεμικῶν και τοῦ ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ζήλου, ὡς και ἰσαπό-
 στολον λογισθῆναι και τῆς Χριστιανῶν ἀμωμῆτου πίστεως
 κρηπίδα τελεσθῆναι και πρόβολον. οὗτος γὰρ ἀπὸ τῆς πρεσ-

ita ut neque hic dignus fuerit, qui maiores alios haberet atque illos solos, neque illi, qui prognatum alium haberent ac quem nunc celebramus: id quod bene convenit.

Generis igitur eius suprema et prima catena ex Phocadibus illis exit, quorum gloria lata in omni terra atque mari est pervulgata: hi enim magis ceteris potentiam in regnis sibi comparaverant, imperiis et populi gubernatione et virili manu et generis splendore omnes fere superantes: per nonaginta enim et duas aetates felices perpetuo, de omnibus reportabant tropaea, cum nemo resistere posset et comparari generi Phocadum de virtute vel fortitudine vel dignitate maxima et imperio amplo: si quis autem ascendat ad principium et fastigium aetatum nonaginta duarum (usque enim ad regem venerando modo defunctum, dominum Nicephorum, filium Phocae tot aetates numerabantur), inveniet eos deductos a ter beato et magno Constantino, qui superiorem quam omnes reges habuit potentiam in principatu certaminum bellicorum et studii pietatis, ita ut etiam apostoli instar haberetur et sincerae Christianorum fidei fundamentum fieret et murus. hic enim ex vetere Roma transferens regnum Byzantium, ex quo Maxen-

βυτέρας Ῥώμης μεταθείς τὴν βασιλείαν εἰς τὸ Βυζάντιον, ἀφ' οὗτον τὸν Μαξέντιον περὶ τὰς κάτω Γαλλίας κατετροπώσατο, τῇ ἐπιδείξει τοῦ σταυρικοῦ σημείου τὴν νίκην ἄνωθεν μνηστευθεὶς, τοὺς ἀξιολόγους τῶν εὐπατριδῶν καὶ τιμίων ἐν ταύτῃ τῇ νέᾳ Ῥώμῃ μεθ' ἑαυτοῦ παραλαβὼν μετώπισέ τε⁵ καὶ συμπολίτας ἑαυτοῦ ὑπειργάσατο, λαμπρὰς οἰκίας τούτοις ἐπιδειμάμενος κατὰ τὴν ἐμφέρειαν τῶν ἐν τῇ παλαιᾷ Ῥώμῃ πολυτελεῶς κατεσκευασμένων οἰκῶν. ἐκ τούτων οὖν, ὡς ὁ λόγος αἰρεῖ καὶ ἡ τοῦ γένους ἀναφορὰ περιάγει, οἱ Φωκάδες αὐτοὶ καταγόμενοι τὴν τε περιφάνειαν ἄνωθεν ἔσχον καὶ τὸ 10 τῆς ἀνδρίας ἀλκιμώτατον καὶ ἀνύποιστον, ἐκ τῶν ὀνομαστῶν ἐκείνων Φαβίων, ὡς πού διὰ βίβλον τινὸς παλαιῆς ἔχειραγω-

l. 214 r. γήθην ποτέ, τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους ἐφέλκοντες. οὗτοι δὲ οἱ Φάβιοι ἐν τῇ παλαιᾷ Ῥώμῃ τὰς πρῶτας ἔσχον ἀρχὰς καὶ τιμάς, καὶ ᾗζα πάντων τῶν εὐγενῶν καὶ κατὰ χεῖρα καρτερῶν¹⁵ ἔγνωρίζοντο· καὶ οὐδεὶς τούτων ἐσφάλη ποτὲ περὶ πελέμους καὶ κινδύνους ἀγωνιζόμενος. ἀλλὰ τὸ εὐγενὲς καὶ ἐπίδοξον οὐκ ἐν τῇ τοῦ γένους εἶχον ἐπισημότητι μόνῃ, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν πράξεων διέφερον λαμπρότητι, καὶ πολλῶν ἀναγκῶν καὶ κινδύνων ἀφύκτων σχεδὸν τὴν Ῥώμην διὰ τῆς οἰκείας ἀρε-²⁰ τῆς καὶ μεγαλοφροσύνης καὶ ἀνδρίας ἐρρύσαντο. ἐκ τούτων οἱ Σκηπίωνες, καὶ ὁ Ἀφρικανὸς Σκηπίων ὁ τὸν ἀκαταμάχητον ἐκείνον Ἀννίβαν, τὸν καὶ αὐτὴν τὴν Ῥώμην πολιορκῆσαι

19. διαφερόντων C.

tium in Gallia inferiore devicerat praetento crucis signo victoriam superne adeptus, memorabiles ex illustribus et honoratis in hanc novam Romam secum duxit et stabilivit et cives suos reddidit, splendida aedificia his condens ex similitudine domuum in vetere Roma splendide exstructarum. ab his igitur, ut fama docet et generis relatio affert, Phocades ipsi deducti gloriam superne habebant et virtutis robur et victoriam, ex nobilibus illis Fabiis, ut libro quodum vetere aliquando instructus sum, principium generis trahentes. hi autem Fabii in vetere Roma primos habuerunt magistratus et honores et radix omnium illustrium et manu fortium iudicabantur neque quisquam horum lapsus est unquam in bellis et periculis certando, sed nobilitatem et gloriam non solum in generis claritate habebant, sed etiam in factorum excellentium splendore, et multis difficultatibus et periculis desperatis fere Romam sua virtute et magnanimitate et fortitudine solverunt: ab his oriundi Scipiones, atque Scipio Africanus, qui invictum illum Hannibalem et ipsam Romam oppugnaturum clare fugavit et urbem eius, Carthaginem magnam et incolis frequentatam et homi-

μέλλοντα, περιφανῶς τροποσάμενος, καὶ τὴν πόλιν ἐκείνου τὴν Καρχηδόνα, μεγάλην καὶ πολὺάνθρωπον καὶ ἀνθρώποις νομιζομένην ἀνάλωτον, ἄρδην καταστρεψάμενος, ἥτις καὶ Ἀφρικὴ κατωνόμασται. ὃς τῆς τοιαύτης πόλεως καταστροφόμενης παρὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν οὐ μόνον μὴ ἐπαρθῆναι τῇ νίκῃ λέγεται, ἀλλὰ καὶ δακρύων πληρῶσαι τοὺς ὀφθαλμούς, ἐνθυμηθέντος τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο ἔπος καὶ γλώσση περιλαλεῖν, τὸ “ἔσσεται ἡμᾶρ ὅταν ποτ' ὀλώλῃ Ἴλιος ἱρή” καὶ τὰ ἐξῆς· καὶ διερωτώμενος τοῦ χάριν τοῦτο λαλεῖ, ἀπεκρίνατο ὡς ἔσται 10 καιρὸς ποτε ὅταν ἴσως καὶ ἡ πατρίς ἡμῶν πολιορκίας περιπέση δεινοῖς. οὕτως οἱ παλαιοὶ στρατηγοὶ τὰς τοῦ μέλλοντος εὐλαβοῦντο τύχας, καὶ τοσαύτην φροντίδα ὑπὲρ τῆς σφῶν πατρίδος εἰτίθεντο. ἐκ τούτων, τῶν Φαβίων φημί, καὶ ὁ Ἀσιατικὸς Σκηπίων ἀνέθηλεν, ἐπεὶ καὶ ἀδελφὸς τοῦ Ἀφρικαν- 15 νοῦ ἐκλήθη δὲ Ἀσιατικὸς, ὅτι περ εἰς τὴν Ἀσίαν ἐκ τῆς Εὐρώπης διαπεραιωθείς μετὰ δυνάμεως μετρίας Ῥωμαϊκῆς Ἀντίοχον ἐκείνον τὸν ἐπικληθέντα ἐπιφανῆ μυριάσδεσσι στρατιαῖς γεγανρωμένον, γενναίως κατηγωνίσαστο, καὶ τῆς Ἀσίας πάσης ἑωμαλέως κατεκυρίευσεν, καὶ ὑπόσπονδον τοῦτον τοῖς 20 Ῥωμαίοις πεποίηκε, καὶ Θριάμβον ἐν τῇ Ῥώμῃ κατήνεγκεν ἐπινίκιον. ἐκ τούτων ὁ Αἰμίλιος Παῦλος, ὃς τὸν Μακεδόνων βασιλέα Περσέα καλούμενον, ἀπόγονον δὲ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου τυγχάνοντα, πολέμῳ νικήσας δι' ἡμερῶν εἴκοσι τοῖς Ῥωμαίοις ὑποχείριον σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπέδειξε, καὶ

nibus visam inexpugnabilem, funditus evertit, quae etiam Africa vocata est: qui quidem tali urbe a suis eversa non solum non elatus esse victoria dicitur, sed etiam flendo implese oculos, cum animo reputaret Homeri illam vocem, et lingua pronuntiasse hoc: „erit dies, quando interitura sit Troia sacra“ et quae sequuntur, et interrogatus, cur hoc diceret, respondit: „erit tempus aliquando, cum fortasse etiam patria nostra in oppugnationis incidat pericula. ita veteres duces futuri temporis cavebant fortunas et tantam sollicitudinem patriae suae concipiebant. ex his, Fabius dico, etiam Scipio Asiaticus effloruit, quippe qui esset frater Africani: vocatus autem est Asiaticus, quia in Asiam ex Europa transgressus cum manu modica Romana Antiochum illum, qui vocabatur Epiphanes, ingentibus exercitibus elatum, nobiliter devicit, et Asia tota fortiter superior fuit et subiectum hunc Romanis fecit, et triumphum victoriae Romae egit. ex his Aemilius Paulus, qui Macedonum regem Perseum, oriundum a magno Alexandro, bello devincens diebus viginti Romanis subiectum cum uxoribus et liberis reddidit et Persarum divitias inde conferens ne poculum quidem aurum vel argenteum

τὸν Περσικὸν πλοῦτον ἐντεῦθεν συναγαγὼν οὐδὲ μέχρι καὶ ἐκπώματος χρουσοῦ ἢ ἀργυροῦ εἰς τὸν ἴδιον βίον εἰσηγάγεν, ἀλλὰ πάντα τῇ πόλει καὶ τῷ φίσκῳ προσήνεγκε, δι' ἁμαξῶν διαχιλίαν τὰ λάφυρα πάντα τοῖς πολίταις καθυποδείξας καὶ διὰ τῆς ἀγορᾶς προεκκομίσας εἰς τὸ δημόσιον, καὶ τοῦτο μό-5 νον κερδήσας τῶν τοιούτων τροπαίων, τὸ μετὰ δίφρου βασιλικοῦ κατὰ τὸ εἰθισμένον λαμπρῶς θριαμβεῦσαι, προπορευομένων αὐτοῦ τῶν τοσούτων λαφύρων, καὶ προσεχῶς τοῦ ἄρματος τῶν τε ἄλλων ἐκκρίτων Μακεδόνων καὶ τοῦ αἰχμαλωτισθέντος βασιλέως αὐτοῦ δὴ τοῦ Περσέως μετὰ τέκνων καὶ 10 γυναικός. οὐ γὰρ πρὸς ἀργύριον καὶ πλοῦτον ἐπικτήσιν οἱ εὐγενέστατοι Ῥωμαῖοι τὸ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἡγωνίζοντο, ἀλλὰ δι' εὐκλειαν μόνην καὶ ἀνδρείας ἐπίδειξιν καὶ τῆς ἰδίας πατρίδος σωτηρίαν τε καὶ λαμπρότητα.

Τοιούτους κλάδους ἢ τῶν Φαβίων εἶζα περιφανεῖς ἀνα-15
 L. 214 v. δεδωκυῖα, χρόνοις ὕστερον οὐκ ὀλίγοις καὶ τοὺς Φωκάδας ἡμῖν ἐπιδέδωκεν, ὥσπερ μεταφτυθέντας ἐξ ἐτέρας γῆς εἰς ἐτέραν ἐπίτοκον ἄρουραν. ἡ γὰρ διὰ πάντων ἀκρότης καὶ τὸ τῶν πράξεων συμφυῆς καὶ ὁμόζηλον καὶ ἡ τῶν ὀνομάτων παρίσωσις ἀπαράγραπτον αὐτοῖς μαρτυρίαν τοῦ γένους καὶ ἀναμ-20 φίβολον δεῖκνυσιν.

Εἰ δὲ καὶ Ἴβηρικὴν συμφυίαν ἐξ ἑνὸς μέρους τοῖς Φωκάσι παρομαρτεῖν λέγεται, καὶ τοῦτο μᾶλλον πιστότερον τὸν λόγον ἡμῶν διατίθησιν. οἱ γὰρ Ἴβηρες ἐκ τῆς Κελτικῆς ἀνεφάνη-

in suam vitam induxit: sed omnia urbi et fisco attulit curribus bis mille praedam omnem civibus ostendens et per forum in aerarium portandam curans: atque hoc solum lucratus ex talibus tropaeis, ut cum curru regio ex more splendide triumphum ageret, anteeuntibus eum tantis praedis et iuxta currum tum aliis lectis Macedonibus tum capto rege ipso Perseo cum liberis et uxore: neque enim de argento et divitiarum possessione nobilissimi Romani illo tempore certabant, sed propter gloriam solam et virtutis declarationem et suae patriae salutem et splendorem.

Tales propagines postquam Fabiorum radix lucidas edidit, non parvis temporibus postea etiam Phocades nobis addidit, tanquam translatas plantas ex alia terra in alium feracem agrum. etenim fastigium in omnibus et factorum coniunctio et commune studium, atque nominum comparatio infinitum iis testimonium generis et certum declarat.

Etiamsi autem Iberica coniunctio ex una parte Phocades comitari dicitur, hoc quoque magis certiore sermonem nostrum disponit. Iberes enim e terra Celtica apparuerunt: Iberia enim, quae proprie

σαν γῆς. ἡ γὰρ Ἰβηρία κυρίως καὶ αὐτὴ ἡ Κελτιβηρία πρὸς τὰ δυτικὰ μέρη τῆς Ῥώμης διάκεινται, πρὸς τὸν ἐσπερίον ὠκεανόν, ἧτις νῦν Ἰσπανία κατονομάζεται. τῆς Ῥώμης γὰρ ὑπὲρ τὴν Ἰταλίαν κειμένης τὰ μὲν πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα μέρη 5 ἄνω Γαλλίας διονομάζονται, τὰ δὲ πρὸς ἥλιον δύνοντα μέχρις Ἄλπεων ὄρων κάτω, ὅπου νῦν ἡ Νεμιζία γνωρίζεται, τὸν ἴδιον ἄρχοντα ῥῆγα κατονομάζουσα. τὰ δὲ πρὸς ἐγκάρσια μέρη τῶν Ἄλπεων ὡς πρὸς νότον ἄχρι τοῦ ἐσπερίου ὠκεανοῦ Ἰβηρία καὶ Κελτιβηρία ἐλέγοντο, τῶν εἰσρεόντων ἐκεῖσε 10 ποταμῶν τῇ χώρᾳ χαρισσαμένων τουτὶ τὸ ὄνομα. ἐκεῖθεν γὰρ τὸν μὲν βουλόμενον τὴν μὲν παρακειμένην ἀκτὴν παραπλεῖσαι πρὸς τὰς κάτω Γαλλίας, ὃ τῶν Ἡρακλείων στηλῶν πορθμὸς ἐκδέχεται, τὸν δὲ πρὸς ἀνατολὰς, ἐνδατέρω δηλονότι τῆς 15 χώρας ἐπεκτεινομένου τοῦ αἰγιαλοῦ, πρὸς τὰ μέρη τῶν Βρετανικῶν νήσων καθοδηγεῖ καὶ προτρέπεται. τῶν δὲ βουλομένων πρὸς τὰς τῶν Μακάρων νήσους ἀπᾶραι ὁ ἀπόπλους ἀχανῆς παρατείνεται. ἀπέχουσι γὰρ τῆς γῆς μέτρον μιλίων χιλίων. δύο δὲ αἱ νῆσοι εἰσὶν, οὐ πολὺ ἀλλήλων ἀπέχουσαι, παντοίων ἀγαθῶν καὶ ποικίλων διηνεκῶς βροθίονσαι, καὶ πόαν μαλακὴν 20 καὶ εὐώδη δι' ὄλου τοῦ ἔτους τρέφουσαι. ἀφικισμένοι γὰρ οὔσαι τῆς κοσμικῆς ἰλύος, καὶ τῆς τοῦ ἀέρος ἐπιμιξίας, ἧτις ἐκ τῶν δυσόδμων τῆς γῆς αὐχμῶν ἐπιγίνεται, οὐδ' ὅλως μεταλαμβάνουσαι, ὑγιεινότατον καὶ ἄλυπον τοῖς ἐκεῖσε ἀνθρώ-

13. τὸ C.

14. ἐπεκτεινόμενον C.

sic dicitur, et ipsa Celtiberia ad occidentales partes Romae sitae sunt, ad occidentale mare, quae quidem nunc Hispania vocatur. Romae enim supra Italiam sitae eae partes, quae ad solem cadentem usque ad Alpes montes, Gallia inferior, ubi nunc Nemitzia cognoscitur, duces suum regem nominans: quae autem ad obliquas partes Alpium quasi a tergo sita sunt usque ad occidentale mare, Iberia et Celtiberia dicebantur, cum influentes ibi fluvii terrae darent hoc nomen: inde enim qui vult adiacens litus praeternavigare ad Galliam inferiorem, eum fretum Herculearum columnarum excipit: quae autem ad orientem sita sunt, in interiore terra ad litus extensa, ad partes insularum Britanniae ducunt et vertuntur: volenti autem ad Beatorum insulas proficisci navigatio ampla extenditur: absunt enim a terra millibus milliariis: duae autem sunt insulae, non multum inter se remotae, omnibus bonis et variis valde refertae, et herbarum mollem et bene olentem per totum annum proferentes: remotae enim coloniae sordis mundanae et admixtionis aëris, quae e male olenti terrae squalore oritur, nequaquam participes saluberrimam et minime tristem incolis hominibus et pecudi vitam reddunt, et commorationem suavissimam et

ποις καὶ κτήνεσι τὸν βίον πεποιήνται, καὶ διατριβὴν ἡδίστην καὶ ἀπράγμονα καὶ χαρίεσσαν πάντη καὶ εὐζωίαν παρέχουσιν. οἱ οὖν τὴν Ἰβηρικὴν οἰκοῦντες, ἄνδρες ἀνδρείοτατοί τε ὄντες καὶ ἰσχυρῶς παλαμώμενοι, διὰ πάντος τοῖς Ῥωμαίοις ἀντεπολέμουν, καὶ καρτερίας ἔργα καὶ ἀρετῆς κατ' αὐτῶν 5 ἐπεδείκνυντο· καὶ δυσχερῶς αὐτῶν οἱ Ῥωμαῖοι μεγίστη καὶ ἀνυποίγη θύρσει καὶ ἀνεκδιγητοῖς ὀρμαῖς ἐκυρίευσαν, ὡς διὰ χρόνον σπονδὰς ἐπιτελεσθῆναι τούτοις καὶ ἀναμιξὺ σύνθεσιν ἕξ ἐπιγαμβρείας καὶ μετοικιῶν πρὸς ἀλλήλους· διὸ καὶ ὁ μέγας ἐν βασιλεῦσι καὶ παναοίδιμος Κωνσταντίνος μοῖραν 10 οὐκ ἐλαχίστην ἐκεῖθεν, ἐκ τῶν ἐσπερίων Ἰβήρων, ἀποτεμόμενος εἰς τὴν ἑῴαν μετώκισεν ἐν τοῖς τῆς Ἀσσυρίας μέρσει, καὶ ἔκτοτε τὴν κλήσιν τῆς Ἰβηρίας ἢ δεξαμένην τούτους χάρα προσέλαβε. πρότερον γὰρ Ἀσσύριοι καὶ ταύτην ἦσκον τὴν χάραν, ἔπειτα Μῆδοι, μετὰ δὲ χρόνους ἱκανοὺς οἱ Ἀρμένιοι· 15 καὶ οὐκ ἂν εὐροί τις ἐπὶ τῶν ἄνω χρόνων Ἰβηρας μνημονεμένους ἐνταῦθα ἐν παλαιαῖς ἱστορίαις, εἰ μὴ ἕξ οὐπὲρ Κωνσταντίνου τούτους αὐτόθι κατώκισεν. ἐκ τούτων οὖν εἴπερ οἱ ἐκ τοῦ γένους τοῦ Φωκᾶ μετάληξιν εἶχον γένους, ὡς ὁμοχόρων γενομένων ποτὲ καὶ αὐτοχθόνων ἀπὸ τῆς ἐν τῇ Ῥώμῃ 20

f. 215 r. συμφύιας καὶ συναυλίας, οὐδεμία διαφορὰ εὐγενῶν ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἀνδρείων συνεληλυθότων εἰς μιᾶς συμπλήρωσιν κοσμίωτος.

securam et gratam omnino et vitam lautiolem praebent. Iberiam igitur inhabitantes viri, fortissimi et valde strenui, omnino contra Romanos bella gerebant, et patientiae facta atque virtutis contra eos ostendebantur, atque aegre iis Romani maxima et irresistibili audacia et ingentibus viribus superiores sunt facti: ita ut sensim pactiones perficerentur his et invicem compositio ex affinitate et sedium inter se communiōne. quamobrem etiam magnus inter reges et omnino venerandus Constantinus partem non minimam inde ex Iberibus occidentalibus abscindens in orientem transposuit, ut habitarent in Assyriae partibus: atque inde ex eo tempore nomen Iberiae terra quae excepit hos, accepit. antea enim Assyrii et hanc incolabant terram, deinde Medi, pluribus temporibus post Armenii, neque inveniat quisquam quod ad priora tempora pertinet Iberes commemoratos ibi in antiquis historiis, nisi ex quo magnus Constantinus his ibi sedes dedit. ex his igitur siquidem qui e genere Phocae erant mutationem habebant generis, quippe cum conterranei essent et indigenae a Romana coniunctione et commoratione nulla diversitas incidit nobilium invicem et fortium, qui convenant in unius compositionem ordinis.

Καὶ τὰ μὲν τοῦ γένους τῶν Φωκάδων, ὅσα γρ ἦκει κατὰ τὰς προσεχεῖς ἡμῶν γενεάς, περίφημά τε καὶ περιβόητα· καὶ μαρτυρεῖ τούτοις τὰ τε τῶν ἄνωθεν διηγήματα καὶ ὁ βασιλεὺς κῆρις Νικηφόρος ὁ Φωκάς, ὃς τὰ Ῥωμαίων πράγματα 5 κατείληφώς ἐν στενῷ κομιδῇ καὶ ἀπόρῳ περιστάμενα τῇ τῶν Σαρακηνῶν καὶ Ἀράβων ἐπιστρατείᾳ καὶ πρὸ τῆς βασιλείας ἀνεκτήσατό τε καὶ ἀνεζώωσε, πολλοῖς πόνοις καὶ ἀγῶσι πολεμικοῖς καταστρατηγήσας τῶν ἐναντίων ἄχρι Νικαίας ληξιζόμενων τὴν ἑώραν, καὶ εἰς τὴν τῶν Κιλικίων κατακλείσας αὐτούς· 10 εἶτα καὶ τὴν μεγίστην νῆσον τῆς Κρήτης ἀνασώσας τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ, πρῶγμα δυσμεταχείριστόν τε καὶ δυσκατόρθωτον, εὐσεβῆς δὲ ὢν τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ βουλευσασθαι διαγνωστικώτατος καὶ στρατηγὸς ἀνδρειότατος, καὶ τὰ μὲν ἐκ Θεοῦ καὶ Θεῖας δυνάμεως, τὰ δὲ συμβουλίαις ἀρίσταις καὶ στρατιω- 15 τικαῖς γενναϊότησιν, εἰς τέλος εὐκταϊότατον καὶ μακάριον συρεπ ἔρανεν.

Ἴνα δὲ γνοῖεν οἱ ἐντυγχάνοντες τοῖσδε τοῖς γράμμασι, τί βούλεται ἡμῖν τὸ τῆς εὐσεβείας ἐγκώμιον ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς παραγγέλμασι, προσθήσομέν τι τῷ διηγῆματι.

20 Μέλλοντος αὐτοῦ διαπεραιωθῆναι στόλῳ βαρεῖ πρὸς τὴν Κρήτην κἀκεῖσε τὸν ἀπόπλον ποιήσασθαι, συνῆλθον αἱ τριήρεις καὶ τὸ τῶν ὀκάδων πλῆθος εἰς τὸ τῶν Φυγέλλων λεγόμενον κατατόπιον· καὶ γενομένης τῆς ἐμπλοίσσεως ἐνταυ-

4. ὅς] εἰς C. vidit etiam interpres.
22. τὸν C.

13. καὶ expunxerim.

23. κατόπιον C.

Atque res quidem generis Phocadam, quaecunque pertinent ad coniunctas nobis aetates, celebratae atque frequentatae sunt, et testimonio sunt his tum superiores narrationes tum rex dominus Nicephorus Phocas, qui res Romanas suscipiens angustiis omnino et inopia circumfusas Saracenorum Arabumque expeditione etiam ante regnum recuperavit et resuscitavit, multis laboribus et certaminibus bellicis debellans adversarios usque ad Nicaeam praedantes orientem, et in Cilicum terram includens eos: deinde etiam maximam insulam, Cretam, conservans Romanorum imperio, quae quidem res difficilis fuit ad tractandum exigendumque. pius autem in rebus divinis atque in consiliis prudentissimus, et dux fortissimus, idque partim per deum et divina vi, partim consiliis optimis et militari nobilitate morte optatissima et beata decessit.

Ut autem intelligant qui incident in has literas, quid sibi velit pietatis laudatio in militaribus iussis, addemus aliquid narrationi.

Volente eo traicere classe gravi in Cretam, atque inde conscendere, convenerunt triremes et multitudo navium tractoriarum in Phygellorum quae dicuntur regionem et, cum conscenderent ibi na-

θοῦ ἠρώτησεν ὁ Φωκάς, δομειτικός ὢν πάσης ἀνατολῆς την-
καῦτα καὶ τῷ τῶν μαγίστρων ἀξιώματι ἐντιμος, πῶς ὁ τόπος
ἀφ' οὗπερ ἔξορμησάι μέλλει κατονομάζεται. καὶ ἐπέπερ ἔμε-
μαθῆκει ὅτι Φυγέλλα τούτῳ τὸ ὄνομα, οὐ κατεδέξατο τοῦτο
ποιήσασθαι ὀρηκτήριον, ἀλλὰ πέραν ἐκ πολλοῦ διαστήματος⁵
ἀκρωτήριον τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπελθὼν ἐπύθετο περὶ τούτου,
ποῖον τοῦτό ἐστι καὶ ὅπως προσαγορεύεται, καὶ μαθὼν ὅτι
Ἁγία τῷ ἀκροθινίῳ τὸ ὄνομα, τὰ μὲν ἐμβεβλημένα πάντα
τοῖς πλοίοις ἐν τοῖς Φυγέλλοις πάλιν ἀπερεύξασθαι τὰ πλοῖα
πεποίθε, τὸν δὲ στόλον ἅπαντα τῇ γῆ τῆς Ἁγίας προσοκεῖ-¹⁰
λαι, διαταξάμενος ἐκεῖσέ τε τὴν ἐμπλώσιον καὶ τὴν ἐξόρμησιν
τῆς ναυτικῆς δυνάμεως, συμβόλῳ χρηστῷ καὶ ἀγαθῷ χρηστη-
ρίῳ τῷ τόπῳ τῆς ἀγιωσύνης χρῆσάμενος, καὶ τὸ Φυγέλλων
ὡς φυγὴν προαινιττόμενον ἀποτιναξάμενος. διὰ τοῦτο καὶ
χρονίσας ἐν τῇ νήσῳ τῇ Νηῶ λεγομένη μετὰ τοῦ στόλου παν-¹⁵
τός, οὐδένα μὲν εἶχε τὸν ὀδηγήσοντα πρὸς τὴν νῆσον τὴν
Κρήτην, διὰ τὸ ἀγνοεῖν πάντας τὴν ὁδὸν ἐκείνην ἐκ τοῦ χρο-
νοῖς πολλοῖς μὴ παροδεῦσαι ἐκεῖθεν πλοῖον Ῥωμαϊκόν· ἀορά-
τως δὲ νῆαι Καρπαθικαὶ δύο τὸν κατάπλουον ἐπ' αὐτὸν ποιη-
σάμεναι προωδοποίησαν αὐτῷ τὴν ὀδοιπορίαν καὶ εἰς Κρήτην²⁰
ἀπήγαγον, τοῦ θεοῦ πάντως τὰ κατ' αὐτὸν διθυμόντος, ὡς
εὐαρεστουμένου τῇ εὐλαβείᾳ τῆς πίστεως.

Καὶ ὅπως μὲν μετὰ τὸ τῇ νήσῳ προσμῖξαι καὶ οἶαι

ves, interrogavit Phocas, domesticus tum omnis orientis et magistro-
rum dignitate ornatus, quomodo locus, ex quo processurus esset, vo-
caretur, et cum cognovisset, Phygella huic esse nomen, non sustinuit
hunc facere exitum, sed trans hunc locum multo intervallo promon-
torium oculis assecutus interrogavit de hoc, quale hoc esset et quo-
modo nominaretur, atque cum cognovisset, Hagia (Sancta) promon-
torio esse nomen, ut naves omnia, quam iis imposita erant Phygellis,
rursus eiicerent, curavit: classem autem universam postquam terrae
Hagiae appellere iussit, ibique instituit conscensionem et egressum na-
valium virium, ut signo utili et bono oraculo loco sanctitatis usus et
Phygella quasi fugam significantia excutiens. propterea etiam versa-
tus in insula, quae Neus dicebatur, cum classe tota neminem reperie-
bat viam monstraturum ad insulam Cretam, cum omnes ignorarent
iter illud, quia per tempora multa non praeterierat inde navigium Ro-
manum: obscure autem naves Carpathicae duae ad eum advectae ei
monstrarunt iter eumque in Cretam duxerunt, deo omnino res eius
gubernante, ut placentis attentione fidei.

Atque quomodo postquam insulae appulit et qualibus usus sit.

ἐχρήσατο μηχαναῖς καὶ στρατηγικαῖς ἐμπειρίαῖς πρὸς τὴν τοῦ πλῆθους καὶ τὴν τῶν ὀλκάδων διάσωσιν, μὴ ὄντος λιμένος τῆ Κρήτη (ἀλιμένευτος γὰρ πᾶσα ἐστὶ), μακρὸν ἂν εἴη διεξέλ-
 5 θεῖν· ὃ δὲ παραδοξότατόν ἐστι καὶ πρὸς τὴν τοῦ ἀνδρός εὐσέβειαν, λέξων ἔρχομαι. περιταφρεύσας τὰ ἴδια πλοῖα πλησίον τοῦ κάστρου τοῦ Χάνδακος (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τῆς Κρήτης τὸ ἰσχυρότατον καὶ ἡγεμονικώτατον φρούριον) ἐκά-
 10 θητο πρὸ τῆς πόλεως ὡς ἀπὸ σταδίων τριῶν, δημηγορῶν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς συστρατιωταῖς καὶ συνταγματάρχαις καὶ ναυάρχαις ὅσα τῷ καιρῷ καὶ τοῖς περικειμένοις ἀγωνί-
 15 σμασι πρόσφορα· ἐκ μηχανημάτων δὲ τοῖς τεύχεσιν ἐπι-
 20 καθημένων σφενδονηθεῖσα πέτρα μέσον τούτων μετὰ πολ-
 λῷ τοῦ θοῖζου κατέπεσε, μηδένα μὲν ἀδικήσασα τῶν Ῥω-
 μαίων, φόβον δὲ καὶ ἐκπληξιν οὐ μετρίαν τοῖς ὄλοις ἐνστά-
 25 ξασα. ὃ δὲ Φωκάς οἰκείαις χερσὶ τὸν ἀπορριφέντα λίθον ἀνακουφίσας, καὶ δεῖξας τοῖς παροῦσιν ὡς εὐμεγέθης καὶ χερμάδης ἐστὶ καὶ τοσοῦτον ἀπέπτυ διάσπλημα ὅσον οὐδενὶ τῶν πετροβόλων ὀργάνων ἐν τοῖς καταπονηθεῖσι περὶ Κιλι-
 30 κίαν κάστροις ἐκλακίσαι προσέγρονε, παρηγγύησε πᾶσιν ἀν-
 35 δρικότερον διατεθῆναι καὶ συντονώτερον ὡς εἰς ἄνδρας ἑλλη-
 κόσι Λαιστρυγόνας ἢ Κύνκλωπας. πρῶτην δὲ φυλακὴν καὶ ἀνδρίαν ἀκαταγάνιστον ἔθετο καὶ ἄγκυραν ἀσφαλεστάτην ὑπέδειξε τὴν εἰς τὴν θεομήτορα καὶ πάναγρον δέσποιναν κα-

artibus, et prudentia imperatoria ad multitudinem et naves tractorias conservandas, cum non esset portus Cretae (portibus enim caret tota insula), longum est persequi: quod autem maxime inexpectatum est et ad viri pietatem pertinet, enarrabo. circumvallans navigia sua prope castellum Chandacem (hoc enim est Cretae firmissimum et maxime imperatorium castrum) castra tenebat ante urbem intervallo trium fere stadiorum: pronuncians multitudini et militibus et centurionibus et navium ductoribus quae ad tempus et instantia certamina erant accommodata: ex machinis autem, quae muris impositae erant, iacta rupes in medios hos multo cum stridore decidit, neminem quidem laedens Romanorum, timorem autem stuporemque non modicum omnibus iniiciens. sed Phocas suis manibus iactum lapidem tollens et ostendens iis qui aderant, quantus esset et quam iaculatorius et tantum pervolasse eum intervallum, quantum nulli instrumento iaculatorio in castris circa Ciliciam exstructis eiicere contigit, adhortatus est omnes, ut fortius se disponerent et patientius, quippe qui contra homines Laestrygones aut Cyclopes profecti essent: primam autem custodiam et virtutem invictam instituit: et ancoram certissimam monstravit ad

ταφυγήν και παράκλησιν· και αντίκα, μηδὲ βραχὺ τι μελλήσας, ναὸν ἐκείσε τῆς παναχράντου δεσποίνης και θεοτόκου δομηθῆναι προσέταξε. και πολλῶν ὄντων τεχνιτῶν ἐν τοῖς πλοίοις, και χειρῶν ἐν μυριάσιν ἀριθμουμένων, ναὸς ἀπηρτίσθη διὰ τριῶν ἡμερῶν περικαλλῆς και σεβάσμιος, σφαιροειδῆ τὸν ὄροφον ἔχων και παραπτέροις κεκοσμημένος και κίοσι και προναοῖς, και κόσμῳ διηγητισμένος μαρμάρων και μορφαῖς ἀγίων περιαστράπτων, και ὅλων ἀπηρτισμένος εἰς ὠραιότητα. και προσέταξε σημῆναι τὸ ἐπαγωγὸν πρὸς εὐσέβειαν. και καταμαθόντες οἱ ἐν τῷ ἄστει τὴν τοῦ ξύλου 10 φωνήν, ἐθαύμασαν τε τὸ ταχὺ και σύντονον τοῦ οἰκοδομήματος και τὸ προσφώνημα τῆς εἰς δοξολογίαν ἀγούσης σάλπιγγος, και θορύβου πλησθέντες και ταραχῆς μερίδα τὴν νῆσον τῆς Ῥωμαϊκῆς δυνάμεως προῦπετόπασαν ἔσεσθαι.

Τούτοις τοῖς ἔργοις τῆς εὐσεβείας παρακληθεῖς ὁ θεὸς 15 τὴν ὑποκρυπτομένην τῶν Σαρακηνῶν, και ἄρδην ἀπολέσαι μέλλουσαν αὐτὸν σὺν τῇ στρατιᾷ, φανερὰν ἀπειργάσατο. ἦν γὰρ συγκείμενον τοῖς τε τοῦ Χάνδακος Σαρακηνοῖς και τοῖς τὴν χώραν οἰκοῦσι (πολλὴ γὰρ ἡ χώρα τῆς Κρήτης και πολυάνθρωπος, ἑβδοματικῶν ἡμερῶν δρόμον και πλείω τὸ μῆ- 20 κος ἔχουσα εὐζῶνῳ ἀνδρὶ) διὰ μιᾶς ἡμέρας ὄρθριώτερον ἀπὸ συνδήματος ἐπιτεθῆναι τοῖς Ῥωμαίοις και μέσον αὐτοῦς ἐμ-

16. post Σαρακηνῶν deest ἐφοδον vel ἐπιβουλὴν.

dei matrem et persanctam dominam confugium et implorationem: atque statim neque paulum cunctatus templum ibi maxime purae dominae et matris dei aedificari iussit, et cum multi essent artifices in navigiis et manus sexcentae numerarentur, templum exstructum est per tres dies perpulchrum et augustum, rotundo fastigio praeditum et adiacentibus ornatu et columnis et porticibus, et ornatu distinctum marmoris, et figuris sanctorum fulgens et omnino accommodatum ad pulchritudinem, et iussit significare invitationem ad pietatem. atque audientes qui in urbe erant ligni sonum mirati sunt celeritatem et constantiam aedificii et clangorem tubae ad gloriam agentis, atque perturbatione impleti et turba insulam partem imperii Romani fore ante tempus opinati sunt.

His factis pietatis permotus deus celatum consilium Saracenorum quodque funditus extincturum erat eum cum exercitu, manifestum reddidit: convenerat enim inter Saracenos Chandacis incolae et eos, qui terram inhabitant: cum enim terra Cretae magna et hominibus abundans septem dierum iter et amplius longitudine habeat expedito viro, per unum diem facilius erat ex pacto aggredi Romanos et medios eos occupare, ut ne ignis quidem custos, ut aiunt, ad Romano-

- βαλεῖν, ὡς μηδὲ πυρφόρον, ὃ δὴ λέγεται, πρὸς τὴν Ῥωμαίων ἐπανελθεῖν. καὶ ἦν τοῦτο εὐχερὲς μὲν τοῖς ἐναντίοις καὶ κράτιστον, ἄφικτον δὲ τοῖς Ῥωμαίοις πρὸς ἤτταν παντελεῖ καὶ κατακοπήν. ὃ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τῶν φοβουμένων αὐ-
- 5 τὸν θεὸς ἕτερον τοῦτο παθεῖν ἀσεβῆ καὶ ἀσυλλόγητον στρατηγὸν ἄξιον εἶναι ἐδίκασεν, εὐλαβῆ δὲ καὶ δίκαιον, οἷος ἦν f. 216 r.
- ὁ Φωκάς, οὐδαμῶς. διὰ τοῦτο καὶ τισι τῶν Σαρακηνῶν δύο σκοπὸν ἐντίθησιν αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς Ῥωμαίους καὶ τῷ Φωκᾷ καταμνηῖσαι τὴν τοιαύτην ἐπιβουλήν. οἱ καὶ προσελ-
- 10 θόντες αὐτῷ καὶ τὸ ἀπόρρητον φανερώσαντες ἐπεικίστερον πεποιήκασι. μηδαμῶς οὖν ὑπερθέμενος ἀνίστησι τὸ στρατόπεδον, καίκεῖθεν ἄρας νυκτὸς ἀθρόως ἐπεισπίπτει τοῖς ἔξωθεν κατεστρατοπεδευμένοις ἔτι τυγχάνουσι, καὶ καταπλήξας αὐτούς τῷ ἀλαλαγμῷ καὶ τῇ ἐκτάξει τῆς στρατιᾶς καὶ ταῖς
- 15 ἑκατέρωθεν προσβολαῖς φυγεῖν ἀτάκτως ἤνάγκασε, καὶ πολὺν φόρον αὐτῶν ἐργασάμενος, καὶ πᾶσαν τὴν πανοπλίαν αὐτῶν καὶ αὐτοὺς ἀπολωλεκώς, διέλυσεν ἅπαντα τὸν ἐκεῖθεν φόβον καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τῆς νήσου παρέλυσεν. ἀγνοούντων δὲ τῶν ἐντὸς τὸ συμβεβηκός, πόλεμον αὐτοῖς πολιτορρηκτικὸν
- 20 εὐθύς ἐπανάσεισεν. οἱ δὲ τὰς βεβουλευμένας αὐτοῖς φυγῆς ἀντεχόμενοι, καὶ τῶν ἐκτὸς προσδοκῶντες τὴν ἔφοδον, παρεσκευάζοντο πρὸς τὴν ἔξοδον. ὡς δὲ καὶ ὁ Φωκάς πετροβόλοις ὄργανοις τοὺς ἐπὶ τῶν τειχῶν ἀντημύνατο, καίκεῖνοι λίθους
15. προβολαῖς C. 20. τῆς βεβουλευμένης ?

rum terram rediret: atque erat hoc expeditum quidem adversariis et optimum, inevitabile autem Romanis usque ad cladem absolutam et confectionem. deus autem, qui ratam facit voluntatem eorum qui eum verentur, alium, qui hoc pateretur, inptum et incautum ducem dignum esse iudicavit, cautum autem et iustum, qualis erat Phocas, nequaquam. propterea etiam duobus Saracenis consilium iniicit transfugiendi ad Romanos et Phocae declarandi tales insidias: qui quidem etiam ad eum venerunt et secretum declarantes magis strenuum eum reddiderunt. nihil igitur cunctatus instruit exercitum, atque inde profectus noctu cum universis aggreditur illos, qui etiamtum extrinsecus in castris erant, et terrens eos clamore bellico et instructa acie et factis utrinque praesidiis, in fugam confusam eos coegit, et multam caedem eorum faciens atque omnem gravem armaturam eorum eosque ipsos delens dissolvit omnem, qui inde fieret, metum, et omnem vim insulae sustulit. ignorantibus autem, qui intus erant, factum, oppugnationem iis statim movit. illi autem statutae a se fugae studentes et eorum qui extra erant, exspectantes adventum, excursionem parabant. cum autem et Phocas machinis iaculatoriis eos qui in muris

ἔβαλλον κατ' αὐτοῦ, προστάξας αὐτὸς κεφαλὰς τῶν κατακοπέντων ἔναγχος ἀνταπέστειλεν. οἱ δὲ ταύτας ἰδόντες καὶ τῷ παραδόξῳ καταπεπληγμένοι, ἄλλοι δὲ καὶ γνωρίζαντες συγγενῶν ἢ φίλων καὶ ὁμογνίων τυγχάνειν τὰ κάρηνα, καὶ τὸ πάθος μὴ ἐνέγκοντες, τὰς τρίχας κατέτιλλον καὶ τὸ θράσος εἰς θρῆνον μετέβαλον.

Εἶτα πολλοῖς στρατηγήμασι καὶ σοφίσμασι καὶ ταύτην τὴν πόλιν παρασησάμενος ὁ Φωκάς, οὕτω πᾶσαν τὴν νῆσον ὑποτελῆ καὶ ὑπόφορον τοῖς Ῥωμαίοις ἀπέδειξε, καὶ Χριστιανῶν καὶ ὀρθοδόξων ἀντὶ Σαρακηνῶν πεποίηκεν οἰκητήριον. 10 καὶ νῦν ἔστιν ὁ κατασκευασθεὶς παρ' ἐκείνου περικαλλὴς ναὸς, καὶ ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου τιμώμενός καὶ τοῦ μαγίστρου λεγόμενος, καὶ αὐτὸς ὁ Φωκάς ἀνεστηλωμένος ἐν τούτῳ νικητῆς καὶ τροπαιούχου, δῆγμα τῆς ἀνδρίας αὐτοῦ καὶ εὐσεβείας τῆς τῆλικαυτῆς νήσου παριστῶν τὴν κατάκτησιν. καὶ εἶδον 15 τοῦτον ἐγὼ τῇ νήσῳ ἐπιδημηκῶς· καὶ ἔστιν ἐμφερὴς πάντῃ τῷ προμνημονευθέντι βασιλεῖ κυρίῳ Νικηφόρῳ τῷ Βοτανειάτῃ, πίστεως ἀκριβοῦς σύμβολον τοῦ εἶναι τοῦτον ἐκείνου ἀπόγονον. εἰ δὲ μὴ διὰ τὴν εὐσέβειαν αὐτοῦ καὶ εὐλάβειαν συνῆν αὐτῷ ἢ θεία ἀντίληψις, πάντως ἄπορος ἂν ἐγεγόνει καὶ ἡ 20 πρὸς τὴν Κρήτην ὁδὸς καὶ ἡ τῶν βεβουλεμμένων τοῖς ἐναντίοις φανέρωσις, καὶ ἡ ἄπρακτος ὑπεχώρησεν, ἢ κατὰ βροῦμα τοῖς πολεμίοις ἐγεγόνει καὶ καταπάτημα· ἔχων δὲ δι' ἀρε-

stabant arceret, et illi lapides iacerent contra eum, ipse iussu capita nuper occisorum adversus eos misit. illi autem haec videntes et re inexpectata stupefacti, alii etiam agnoscentes affinium aut amicorum aut cognatorum capita neque dolorem ferentes crines evellebant et audaciam in lamentationes vertebant.

Deinde multis dolis et artificijs postquam hanc quoque urbem in potestatem suam redegit Phocas sic totam insulam vectigalem et subiectam Romanis reddidit, et Christianorum atque orthodoxorum pro Saracenis fecit domicilium, atque nunc quoque exstat templum perpulchrum ab illo exstructum et sub nomine matris dei honoratum et templum magistri dictum, atque ipse Phocas columna erectus in hoc ut victor et feretrius, documentum virtutis eius et pietatis talis insulae efficiens possessionem. atque vidi hunc equidem cum in insulam profectus essem, et est ille similis omnino regi antea commemorato domino Nicephoro Botaniatae, fidei certae signum, esse hunc ab illo oriundum. nisi autem propter pietatem eius et circumspicientiam adesset ei divinum auxilium, omnino inefficax fuisset et iter in Cretam susceptum et consiliorum hostium declaratio, atque aut

τῆς τὸ θεῖον συναντιλαμβανόμενον, τὰ τε τῶν ἐναντιῶν ἐμυ-
 ῆθη ἀπόρρητα καὶ καταρθωμάτων καὶ αὐχμημάτων ἀπήλαυσε.

Τῶν δὲ λοιπῶν αὐτοῦ προτερημάτων ποιεῖσθαι κατά-
 λογον περικτὸν πάντως τῇ παρούσῃ γραφῇ. πλήρης γὰρ τοῦ- f. 216 v.
 5 των πᾶσα γραφὴ τε καὶ ποιήσις, ὅπως ἑκατοντάχειρας μυ-
 ριάδας Ἀράβων δύο ἀκαταμαχῆτων, ὥσπερ τις ἀσώματος,
 καταστράφας πόλεις ἀμυθήτους ὑποσπόνδους πεποίηκε, τὴν τε
 μεγάλην Ἀντιόχειαν καὶ Μελιτηνὴν Ταρσὸν τε καὶ Γερμα-
 νικίαν καὶ τὴν ἐν ταῖς Μόψου κρήναις καὶ αὐτὴν Ἀδαναν
 10 καὶ τὰς περιόικους πάσας, αἱ λόγῳ συντετημένῳ ἔρηθῆναι
 οὐ δύναται. ἐκείναι δὲ μοι ἐρρήθη ὡς τοῖς πολλοῖς συγγρα-
 φεῦσιν ἀδιεξόδευτα.

Ἄλλ' οὗτος μὲν πάρεργον γενόμενος γυναικὸς καὶ τοῦ
 ἰδίου ἀνεπιού Ἰωάννου τοῦ Τζιμισχῆ, οἶα τὰ τοῦ θεοῦ κρι-
 15 ματα, πολλὴν τοῖς ἀνθρώποις ἀφήκεν ἀνίαν καὶ τῇ Ῥωμαίων
 ἐπικρατεῖα στυγνότητα· οἱ δὲ τοῦ γένους αὐτοῦ ἐδιώχθησαν
 μὲν ὑπὸ τῶν μετέπειτα βασιλέων διὰ τὸ βάρος τῆς τύχης
 καὶ τὸ τῆς ἀνδρίας ἀνξίωμα περιώνυμων, ἔμεινε δὲ τῇ μετέ-
 20 πειτα γενεᾷ ὥσπερ τις σπινθὴρ ὑπανγάζων τὸ γένος τῶν Βο-
 τανιαιωτῶν, ἐν τῷ στρατῷ διαλάμπων τοῦ κυρίου Βασιλείου
 τοῦ πορφυρογεννήτου, ὃς τεσσαρακοστὸν ἔτος τοῖς Βουλγάροις
 ἀντιτασσόμενος, καὶ μυρίοις πόνοις καὶ ὄπλοις ἀντιπαρατα-

re infecta recessisset aut confectus ab hostibus esset et pedibus pro-
 culcatus. cum autem haberet virtute numen divinum socium, et ad-
 versariorum initiatus est secretis et felicitatem gloriamque est adeptus.

Reliquarum autem eius victoriarum instituere recensum super-
 vacaneum est omnino praesenti libro: plena enim est his omnis scri-
 ptio et poesis, quomodo centimanas duas myriades Arabum invictorum
 tanquam divinus defulgurans urbes innumerabiles vectigales fecerit,
 Antiochiam magnam et Melitenen et Tarsum et Germaniceam et urbem,
 quae est ad Mopsi fontes, et ipsam Adanam et circumiacentes omnes,
 quae oratione contracta enumerari non possunt. illa autem a me com-
 memorata sunt, utpote quae a plurimis scriptoribus non possint
 praeteriri.

Sed hic quidem neglectus ab uxore et patrueli Ioanne Tzimi-
 sche, qualia sunt dei iudicia, multam hominibus iniecit sollicitudinem
 et Romanorum imperio tristitiam. qui autem e genere eius erant,
 vexati sunt a posteris regibus propter gravitatem fortunae et virtutis
 dignitatem illustrem. manebat autem posterae aetati quasi igniculus
 quidam lucens, genus Botaniatarum in exercitu illustrans domini Ba-
 sillii porphyrogenneti, qui quidem per quadraginta annos Bulgaris op-

τόμενος, ἕνα μόνον εἶχε βοηθὸν καὶ συλλήπτορα, βουληφόρον ἅμα καὶ στρατηγὸν καὶ ἵπποτην καὶ δεξιὸν ἀρχιστρατήγον, τὸν Βοτανειάτην Νικηφόρον, ὃς πάμπρος ἦν τῷ προλελεγμένῳ βασιλεῖ. τέλος δὲ τοῦ πολέμου, μετὰ τὸ καταπολεμηθῆναι καὶ ἡττηθῆναι τὸ τῶν Βουλγάρων ἔθνος ὑπὸ τῆς αὐτοῦ δεξιᾶς⁵ (ἦν γὰρ τηρικαῦτα τῷ περιβλέπτῳ τῶν βεσιτῶν ἀξιώματι τέτιμημένος, ἐλαμπρύνετο δὲ καὶ τῇ τοῦ δουκὸς περιφανεστάτῃ ἀρχῇ), τὸν εὐγενῆ καὶ ἀληθέσι στρατιώταις ἐράσιμον θνήσκει μαχόμενος θάνατον. τρεψάμενος γὰρ τοὺς Βουλγάρους, καὶ διώκων ἐν τῇ κλεισοῦρα τῇ λεγομένῃ τοῦ Κλειδίου, οὐκ ἀνίει¹⁰ σφατίων καὶ κατατιτρώσκων αὐτούς, ἕως εἰς ἀκρωρείας ἀνελθὼν, ἔνθα καὶ ἑτέρους ἑώρα Βουλγάρους καταφυγόντας, ἐσφάλη τῆς ἵππασίας, τοῦ ἵππου κατολισθησαντος ἐν πλαξί λιθίναις καὶ σὺν αὐτῷ κατακρημνισθέντος, ὥστε καταπλαγέντας τοὺς ἐναντίους τὴν ἀνυπέρβλητον ὁρμὴν τοῦ ἀνδρός μηκέτι¹⁵ τοῖς Ῥωμαίοις τολμῆσαι εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἀλλὰ τὸν μὲν ἄρχοντα τούτων, Σαμουήλ κατονομαζόμενον, σύντρομον φυγεῖν καὶ ἀποθανεῖν ἐν τῷ λιμνία νήσῳ τῆς Πρέσπας, τοὺς δὲ λοιποὺς ἅπαντας ὑποσπόνδους ἑαυτοὺς ἐγχειρίσαι τῷ βασιλεῖ καὶ γενέσθαι δούλους δι' ἀρετὴν ἑνὸς ἀνδρός καὶ γενναϊότη-²⁰τος μέγεθος.

Ἐπεὶ καὶ ὁ τούτου υἱὸς Μιχαήλ, πατὴρ τοῦ βασιλέως, μέγα τι καὶ ὑπεράνθρωπον ἐνεδείξατο καρτερίας καὶ ἀνδρα-

positus et innumerabilibus laboribus et armis expositus unum solum habebat socium et adiutorem, consiliarium simul et ducem et equitem et dextrum imperatorem, Botaniatam Nicephorum, qui avus erat antea dicto regi. in fine autem belli postquam debellatus est et devictus Bulgarorum populus eius strenua actione, (erat enim tum illustri vestiariorum dignitate ornatus et splendebat etiam ducis amplissimo magistratu) nobilem et veris militibus dilectam subito pugnans mortem. postquam enim vertit Bulgaros et persequens in angustiis quae dicuntur Clidius, eos non desinebat occidendo et vulnerando eos, donec in arces egressus, quo etiam alios videbat Bulgaros confugisse, lapsus est equitando, equo dilapso in iugis saxosis et cum eo deiectio, ita ut adversarii stupefacti insuperabili impetu viri non amplius Romanis auderent ad manus venire, sed dux horum Samuel dictus tremens fugeret et moreretur in palustri insula Prespa, reliqui autem omnes subiectos se praeberent regi et fierent servi propter virtutem unius viri et nobilitatis magnitudinem.

Quandoquidem etiam huius filius Michael, pater regis, magnum aliquod et immane ostendit patientiae et fortitudinis contra adversarios

γαθίας κατὰ τῶν ἀντιπάλων προτέρημα. πλήθους γὰρ ἀμυθῆτου Βουλγάρων ἐπιστρατεύσαντος τῇ Θεσσαλονικῶν μητροπόλει, οὐ κατεπλάγη πρὸς τὰς τοσαύτας δυνάμεις αὐτῶν, καὶ τῶν τειχῶν ἐντὸς ἑαυτὸν περιέστειλεν, ἀλλ' οἷά φασιν 5 εἶπεν αὐτὸν τὸν Ἀλέξανδρον, ὡς εἰς μάγειρος πολλῶν προβάτων ἀγέλας οὐ δέδοικε, ταῦτα διανοησάμενος καὶ εἰπὼν ἐξῆλθη μετ' ὀλίγων τῶν παρατυχόντων αὐτῷ συστρατεύεσθαι. f. 217 v.

ἔχων γὰρ τὴν τοιαύτην ἡγεμονίαν πατρῴαν, καὶ τῷ ζήλῳ μονονουχί ἐκπυρακτωθεῖς, καὶ ἅμα μένους καὶ φρονήματος 10 εὐγενοῦς ἀκαταμαχῆτου πνέων, καὶ τοσοῦτον νικῶν τῷ τῆς ἰσχύος διάρματι ὅσον οἱ ἀντικείμενοι τῷ πλήθει καὶ ταῖς παροπλίαις ἐδόκουν ἀβρύνεσθαι, πρὸς μάχην ἐκ τοῦ εὐθέως αὐτοῖς ἀντιπαρετάξατο, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ῥύμης καὶ τοῦ ἀκρατοῦς ῥυτῆρος εἰς μέσους τοὺς πολεμίους γενόμενος ἅπαν 15 τὸ πεδίον ἐκεῖνο σωμάτων νεκρῶν κατεσφαγμένων ἐπλήρωσε, μηδενὸς δυνηθέντος ἀθάνατον πληγὴν ἐκ τῆς τούτου χειρὸς ἀπενέγκασθαι. ἐπήρχοντο μὲν γὰρ αὐτῷ κατὰ φάλαγγας οἱ πολέμιοι πανταχόθεν, τῷ σώματι τούτου τὰς ἀκμὰς τῶν ξιφῶν ἐπερείδοντες, οὐδαμῶς δὲ τῆς ἰπικῆς ἔδρας αὐτὸν ἀπο- 20 κρούσασθαι ἰσχύον· ἀλλὰ φασγάνῳ τὰ δόρατα τούτων ἀποτέμνων καὶ τὰς σαρίσσας, οὕτω τοὺς πολεμήτορας ὑπὸ γῆν κατηκόντιζεν, οὗ μὲν κεφαλὴν ἐν μιᾷ πληγῇ σὺν τῇ χειρὶ διατέμνων, ἄλλον δὲ δεικνύων ἡμίτομον, τὸν δὲ καὶ καρατομῶν, καὶ μυρίοις εἶδεσι πληγῶν καταστρέφων καὶ καταπλήτ-

factum. cum enim multitudo ingens Bulgarorum aggrederetur Thessalonicensium metropolin, non afflictus est talibus eorum viribus, et intra muros se constituit. sed qualia aiunt dixisse ipsum Alexandrum, unum nimirum lanium multarum ovium greges non timere, haec reputans et pronuntians egressus est cum paucis qui forte fortuna apud eum erant. habens enim tale imperium paternum et studio paene concrematus simulque audaciam et animum nobilem invictumque spirans et tantum superior roboris erectione quantum adversarii multitudine et armatura videbantur superbire, ad pugnam palam iis. se opposuit, et postquam multo cum impetu et immoderato freno in medios hostes irrupit, totum campum illum cadaveribus occisorum implevit, cum nemo valeret ingentem ictum ex huius manu ferre. obveniebant enim ei secundum phalanges hostes undique corpus huius acie gladiatorum petentes, nequaquam autem ex equi sede eum affligere valebant: sed ense lanceas horum praecidens et sarissas, ita bellantes in terram prostravit, alius caput uno ictu cum manu dissecans, alium reddens semisectum, alium etiam detruncans, et innumerabilibus ictuum gene-

των αὐτοῦς. οἱ δὲ Βούλγαροι, πλῆθος ὄντες ἀνεξερεύνητον καὶ ἀριθμῶ καθυποβληθῆναι μῆδ' ὄλωσ δυνάμενον, περισχόντες αὐτὸν εἰς μέσον ὡσπερ ὑδάτων πολλῶν ἀχανὲς πέλαγος, οὕτως αὐτὸν ἀποπνῖξαι καὶ εἰς ἀδιεξόδευτον βυθὸν καταποντίσαι διηγωνίζοντο, οἷα πέρ τισι κύμασι τοῖς τύμμασι 5 τῶν δοράτων καὶ τῶν ἄλλων πολεμικῶν ὀργάνων συνεχῶς αὐτὸν ἐπιπλήττοντες. ἀλλ' ἐκεῖνος βρυγγῶ λέοντος κατ' αὐτῶν ἔξορμῶν, καὶ τοὺς ἐπεισπεσόντας ἐξαισιόις ἀναχαιτίζων πληγαῖς, ὁδὸν ἑαυτῷ ἐποίει καὶ πρόσβασιν ἐκατέρωθεν. καὶ μετὰ τὸ γνῶναι πάντας τὸ τούτου ἀκρατὲς καὶ πρὸς τὰς ἀν-10 δραγαθίας εὐσταθὲς καὶ ἀνίκητον, οὐκέτι πρὸς ἀντικαταστάσεις ἀγχεμάχων ἀπὸ χειρῶν [εἰς χεῖρας πρὸς μάχην αὐτῷ συνίσταντο, ἀλλὰ χορείαν μονονουχὶ συστησάμενοι σὺν θαύματι μεγάλῳ δι' ἐκηβόλων ὀργάνων τὸν πόλεμον συνερρήγνον, ἕως αὐτὸς [τοῖς ὑποχωροῦσιν ἐπιφερόμενος ἦταν αὐ-15 τῶν μεγίστην καὶ τροπὴν ἀπειργάσατο· καὶ τοσοῦτον ὅτι μετὰ τὴν νίκην ἀπιδὼν πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πεσόντων καὶ τῶν φευγόντων, καὶ οἶον αὐτῷ ἔργον ὑπὲρ ἀνθρωπίνην ἰσχὺν ἐξείργαστο, σκοτοδινίας πλησθεὶς καὶ φύσεως ῥευστῆς εἶναι, τοῖς ἀνθρωπίνους δεινοῖς καὶ πάθεσι κατακλινομένης, ὑποδει-20 κνύς, αὐτομάτως ἐκ τοῦ ἵππου πρὸς γῆν καταρρεύσας συνένενυκε, διάβροχος μὲν καὶ λελουμένος ὦν τῷ τῶν πολεμίων ἀπλέτῳ καὶ ποταμῷ αἵματι, οὐχ ἦττον δὲ καὶ τῷ οἰκείῳ καὶ

13. συγίστατο C.

ribus affligens et terrens eos. Bulgari autem, qui erant multitudo innumerabilis neque numero subici ullo modo poterant, eum medium circumdantes tanquam aquarum multarum latum mare, ita eum suffocare et in voraginem inevitabilem submergere certabant, quasi undis ictibus hastarum et ceterorum belli instrumentorum assidue eum vexantes. sed ille fremitu leonis contra eos procedens et irruentes ingentibus repellens ictibus viam sibi faciebat et aditum utrinque: et postquam cognoverunt omnes huius violentiam et virtutis firmitatem atque invictum animum non iam ad aciem cominus manibus ad pugnam cum eo se constitutebant, sed chorum paene componentes cum admiratione magna instrumentis iaculatoriis bellum instruebant, donec is in recedentes irruens cladem eorum maximam et fugam confecit, atque tantum, ut post victoriam respiciens multitudinem occisorum et fugientium, et quale ab eo opus supra hominum potentiam confectam esset, vertigine correptus et naturam incertam et mutabilem esse humanis malis et doloribus ostendens, sua sponte ex equo in terram deflueret corrueretque, madidus et lavatus hostium ingenti et fluviali sanguine neque minus etiam proprio et martyris circumfusis squalore:

μαρτυρικῶ περιρρεόμενος λίθῳ. ἐθαύμασαν αὐτὸν ὑπερ-
 φουῶς καὶ ὑπερηγάσθησαν τό τε πολέμιον καὶ πᾶν τὸ Ῥωμαί-
 κόν, καὶ δῆμοι πάντες ἀνθρώπων πρὸς τοῦτο ἐξεθαμβήθησαν.
 τὸ δὲ γένος τῶν Θετταλῶν ἐώρτασε μὲν ὑπὲρ ἀπαντος τὴν
 5 τῆς πόλεως λύτρωσιν, ἔθυσσε δὲ θεῶ καὶ τῷ μεγαλομάρτυρι
 Δημητρίῳ τὰ σῶστρα, ἔθυσσε δὲ καὶ αὐτῷ τῷ τούτου θερά-
 ποντι Μιχαὴλ τῷ Βοτανειάτῃ τὴν ἐξ ἰσοθέων ἀγώνων ἐπι-
 νίκιον εὐφημίαν καὶ εὐκλειαν. ἐζήτει δὲ τὸν ἀθλητὴν ἢ σω-
 θεΐσα πόλις δι' αὐτοῦ, καὶ διὰ σπουδῆς ἐποίητο τὴν τούτου
 10 εὐρεσιν. καὶ ζητοῦσα σὺν ἐπιμελείᾳ καὶ διαδρόμῳ πολλῶ
 εὔρεν αὐτὸν κείμενον ἐνωπλισμένῳ καὶ ἀνδρείῳ φρονήματι,
 καὶ τὸ ξίφος τοῖς δακτύλοις περιεχόμενον καὶ μηδαμῶς ἀφιέ-
 μενον, ἕως μετὰ πολλῆς θεραπείας καὶ τεχνικῆς ἐπιστήμης
 ἀφῆκε μὲν τὸ ξίφος ἢ χεῖρ, τῶν δυνύχων τῇ παλάμῃ προση-
 15 λωθέντων αὐτοῦ τῷ ἔμμανεῖ τῆς κατὰ τῶν πολεμίων ἐπί-
 ξεως, αὐτὸς δὲ δορυφορούμενος, καὶ μεγίσταις εὐφημίαις καὶ
 κρότοις καὶ δορυφόρων ἀλαλαγμοῖς καὶ ἔγκωμιῶν πλοκαῖς
 καταστεφόμενος ὡς ἀριστεὺς ἀπαράμιλλος, εἰς τὴν πόλιν
 ἐθριάμβευσε, τοῦ κάρου ἤδη ἀνενεγκῶν, καὶ πᾶσαν τὴν Ῥω-
 20 μαίων χαρᾶς καὶ θυμηδίας πεπλήρωκεν. ὁ δὲ τὰ σκῆπτρα
 τῆς ἀρχῆς ἐγκειρισμένος κύριος Βασίλειος, ἀναφῶρον μὲν
 καὶ πρὸς τὸ τοῦ γένους αὐτοῦ ἐπίσημον καὶ περιδόξον, ἀνα-
 φῶρον δὲ καὶ πρὸς τὰς πατρίδας ἀνδραγαθίας, καὶ τὴν τοῦ

mirati sunt eum valde et admirati virtutem tum bellicam tum in uni-
 versum Romanam: et omnes populi hominum ad hoc obstupuerunt: gens
 autem Thessalorum celebravit prae omnibus urbis liberationem fecitque
 deo et magno martyri Demetrio sacra salutis, fecitque etiam ipsi hu-
 ius famulo Michaeli Botaniatae victricem ex heroicis certaminibus sa-
 lutationem et gloriam. investigabat autem pugnatorem servata ab eo
 urbs et studio instituebat eius inventionem: atque investigans cum
 cura et percursatione multa invenit eum iacentem armato et virili
 animo, et ferrum digitis tenentem neque ullo modo remittentem, do-
 nec multa curatione et artificiosa cognitione reliquit ferrum manus,
 unguibus manus adstrictis eius furore persecutionis hostium. ipse au-
 tem comitatu satellitum et maximis laudationibus et exclamationibus
 et satellitum clamoribus et laudum sertis coronatus ut heros insupe-
 rabilis urbem Cari triumphans intravit iam reffectus et omnem Roma-
 norum terram gaudio et hilaritate implevit, sceptro autem imperii
 praeditus dominus Basilius, respiciens et generis eius splendorem glo-
 riamque, et paternas victorias, atque praesentis facti admiratus in-
 comparabilem magnitudinem filium eum renuntiabat et membrum suum,

παρόντος κατορθώματος ἐκπληττόμενος ἀσύγκριτον ἔπαρσιν, υἱὸν αὐτὸν ἀπεκάλει καὶ μέλος ἴδιον, καὶ τὸ ὄνομα τούτου διὰ γλώττης εἶχε. καὶ ὄρων ἐπόθει τούτον, καὶ ποθῶν ἔτιμα, καὶ πιστότατον ἄμα καὶ οἰκειότατον καὶ στρατιωτὴν ἀκαταγώνιστον εἶχε καὶ ἐλογίζετο, καὶ διαλλακτῆρα τῶν μεγίστων⁵ καμμάτων καὶ πολέμων ἐτίθετο ἀσφαλῆ, ὡς τῇ παρουσίᾳ τούτου φευγόντων τῶν ἐναντίων καὶ νότα διδόντων εὐθύς. ὄθεν καὶ σὺν αὐτῷ μὲν καὶ τῷ πατρὶ τὴν κατὰ τῶν Βουλγάρων ἤρατο νίαν, καὶ τῆς Βουλγαρίας δυσκαταμαχῆτου καὶ πολλῆς καὶ δυσαλώτου γινωσκομένης παντάπασι, καὶ μηδεὶ τῶν¹⁰ βασιλέων ὑποταγείσης ἐπὶ πολὺ, καὶ παρὰ τοῦτο μὴ ἀνείσης τῇ Βύζαντος τὸ ἀνείσιμον καὶ τὴν χορηγίαν τῶν ἀναγκαίων, λαμπρῶς καὶ σὺν πολλῇ τῇ ἀκμαιότητι ἐκυρίευσε· καὶ κατέστη τῇ Ῥωμαίων βασιλείᾳ πρὸς ἐσπέραν ἐν εὐπραγίᾳ καὶ γαλήνῃ τὰ πράγματα, καὶ ἀντὶ τῆς πρὶν ἐνδείας δαυιλῆ τὴν¹⁵ ἀφθονίαν καὶ τὴν εὐκληρίαν εὐθύμως ἀπειλήφεν.

Ἐπὶ δὲ τῆς ἐώας διακυκλωμένων τῶν Ἀβασγῶν καὶ ἀντιδοξούντων τῷ βασιλεῖ καὶ προφανῶς ἀνταιρόντων (ἐθάρρον γὰρ οὐ τῷ πλήθει μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν ὄπλων ἰσχυροτάτοις προβλήμασιν, ὡς μὴ ἑαυτοὺς μόνον ἀλλὰ καὶ²⁰ τοὺς ἵππους τεθωρακισμένους καὶ ἀτρώτους πανταχόθεν περικαλύπτοντες), πάλιν αὐτὸς ὁ Βοτανιεύτης πρωταγωνιστῆς καὶ πρόμαχος ἐγνωρίζετο καὶ τοῦ κρατοῦντος ὑπέρ-

nomenque huius in ore habebat, et videns diligebat hunc et diligens honorabat et fidelissimum simul et deditissimum et militem invictum habebat et iudicabat et arbitrum maximorum laborum bellorumque constituēbat certum, quippe cuius praesentia fugerent adversarii et terga darent illico: quare etiam cum eo et patre de Bulgaris reportavit victoriam: et Bulgariae, quae impugnabilis et magna et invicta habebatur omnino neque ulli regi plerumque subiecta erat et praeterea non concedebat Byzantio remissionem et commeatum rerum necessarium, splendide et multo cum robore dominus est factus, et compositae erant Romanorum imperio versus occidentem in felicitate et tranquillitate res: atque pro priore inopia plenam abundantiam et fortunam bono animo reportaverunt.

In oriente autem excitatis Abasgis et regi adversantibus atque clare resistantibus (confidebant enim non solum multitudini, sed etiam armorum firmissimis praesidiis, utpote non solum se ipsos sed etiam equos loricatedos et vulnerum expertes undique tegentes), rursus ipse Botaniates primarum partium defensor et propugnator conspiciebatur, et imperatoris patronus. cum enim rex illo tempore exercitus Roma-

μαχος· τοῦ γὰρ βασιλέως κατ' ἐκεῖνο τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις ἐλάσαντος, καταπληκτικοὶ μὲν ἀγῶνες καὶ μάχαι περιφανεῖς καὶ πανημέριοι συνερράγησαν, οὐδεμιᾶς δὲ τούτων ὁ Βοτανειάτης ἐναπολέλειπτο, ἀλλ' ἠγωνίζετο μὲν ὡσπερ 5 τις ἑκατοντάχειρ καὶ δευτέρος Ἡρακλῆς ἢ ὑπὲρ τὸν Ἡρακλέα ἐκείνον τοῖς ἄθλοις ἐπιγαννύμενον (οὐ γὰρ τρισκαίδέκα- f. 218 ἔ. τον ἄθλον ἀλλ' ἑκατονταπλάσιον ἤνυεν), ἔνθα δὲ κάμνον ἐωρᾶτο καὶ καταπέπτον κέρας Ῥωμαϊκόν, ἐκεῖσε καταλαμβάνων αὐτὸς ἀνεκτάτο τὸ ἀνιῶμενον, καὶ θάρσους πληρῶν εὐτολμό- 10 τερον ἐποίει καὶ νικᾶν παρεσκευάζε. ταῦτα οὐκ ἐπὶ μιᾷς ἐκστρατείας τῆς κατὰ τῶν Ἀβασγῶν αὐτῷ διηγώνιστο, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ δευτέρας. δις γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῖς Ἀβασγοῖς τὸν πόλεμον ἐπιτέθεικε. καὶ τῇ μὲν πρώτῃ μαχησμός ἄπλῶς περιέγρονε καὶ ἤττα τῶν Ἀβασγῶν, οὐ παντελῆς δὲ καταστροφή. 15 τῇ δευτέρῃ δὲ σφοδρᾶς γενομένης καὶ φιλοίμου τῆς παρατάξεως οὐδεὶς μὲν Ῥωμαίων θανάτῳ περιπέπτωκεν, ἢ ὅσον εὐαρίθμητοι καὶ τῶν ἀσῆμων τινές, τραυματίαι δὲ πολλοὶ κατεφάνησαν, τῶν δ' Ἀβασγῶν φόνος ἀπείριτος γέγονε, τῶν μὲν ἐν τῇ συμβολῇ τοῦ πολέμου θανατωθέντων, τῶν δὲ ἐν 20 τῷ φεύγειν πεσόντων. παντελοῦς γὰρ γενομένης αὐτῶν τροπῆς καὶ διώξεως, ἀκορέστως οἱ Ῥωμαῖοι δίκην ἀγρίων προβάτων τούτους κατέθνον. ὁπότε καὶ ὁ τούτων ἐθνάρχης (Γεώργιος ἢ κλησίς αὐτῷ) ἐπὶ λόφον ἰστάμενος καὶ τὸ τῶν Ῥωμαίων καταπλεγείς σύνταγμα καὶ συγκίνημα, καὶ παρ'

5. an καὶ ὑπὲρ — ἐπιγαννύμενος?

nos duceret, formidolosa certamina et pugnae illustres et diurnae censebantur: in nulla autem harum Botaniates relictus est: sed certabat tanquam centimanus et alter Hercules vel supra Herculem illum certaminibus laetum: neque enim decimum tertium certamen sed centiplex perficiebat. ubi autem laborans conspiciebatur et decidens cornu Romanum ibi accipiens ipse restituebat vexatum, et animo implens fortius reddebat et ad victoriam parabat: haec non in una illa contra Abasgorum expeditione ab eo peracta sunt, sed etiam in altera. his enim rex Abasgis bellum imposuit atque primo quidem pugna simpliciter facta est et clades Abasgorum, neque vero perfecta eversio: altera autem acri facta et studiosa acie nemo Romanorum mortem occubuit, nisi perpauci atque ex infimis, vulnerati autem multi apparuerunt: sed Abasgorum caedes infinita facta est, aliis in concursu belli occisis, aliis in fuga cadentibus: plena enim facta eorum fuga et persecutione, insatiabili modo Romani ovium ferarum instar hos necabant, quando etiam horum centurio (Georgii ei erat nomen) in colle stans et Ro-

ἐλπίδας τὴν ἤτταν τῶν ἰδίων θεώμενος (ἐν χερσὶ γὰρ ἔχειν ἐδόκει τὴν νίκην, καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν παρῆνει ζωογρίαν πρὸς αὐτὸν τὸν τῶν Ῥωμαίων βασιλέα κομίσαι καὶ μὴ σιδήρῳ τεμῆν), ἀμεταστρεπτικὴ καὶ αὐτὸς εἰς φυγὴν ὄρμησε, δρομαίῳ καὶ ἀελλόποδι Ἰππῳ τὴν ἑαυτοῦ πιστεύσας σωτηριώδη καταφυγὴν, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Παγκράτιον ἐνέχυρον δούς τῷ βασιλεῖ δοῦλον. ἐντεῦθεν τὰ χρησιὰ πάντα τοὺς Ῥωμαίους κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην συνήτησεν. ἐντεῦθεν τῷ Βοτανειάτῃ τὸ περιβόητον καὶ περιλαμπρὸν ὄνομα καὶ ἡ πρὸς τὰ βασιλεια φίλια περιποιεῖται καὶ χάρις ἐπίμονος. 10

Τί δέ; οὕτως ἔχων εὐκλείας καὶ εὐπραγίας ὁ ἀνὴρ, καὶ παρὰ πάντων θαναταζόμενός τε καὶ δοξαζόμενος καὶ τοὺς ἐξ ἔργων μεγαλοργήμασι σεμνυνόμενος, μέγα φρονῶν ἦν ἐπὶ τοὺς ἑαυτοῦ κατορθώμασι, καὶ ἀλαζονεῖα καταπειρούμενος τῶν πολλῶν, καὶ τοὺς ἀστικοὺς ὡς ἀγοραίοις τισὶ καὶ ἀόπλοις μὴ 15 εὐθύμως καὶ προσηνῶς ὁμιλῶν καὶ συναυλιζόμενος, ἀλλ' ὥσπερ τινὲς τῶν κεκρατημένων τῷ πάθει τῆς κενοδοξίας, ἑαυτὸν ὑπεραίρων καὶ τῷ κόμπῳ τερατευόμενος τὸ ἀνόμοιον, οἷα φιλεῖ τοὺς πολλοὺς ποιεῖν τῶν στρατιωτῶν; οὐ μὲν οὖν οὐδ' εἶδὲ τίς ποτε Μιχαὴλ τὸν Βοτανειάτην πολίτου καταπειρούμε- 20 νον, ἢ μυκτιῆρα τοῦτόν τινος καταχέοντα, ἢ ἔξω αὐτὸν ποιῶντα τῆς τῶν πολιτῶν συναυλίας καὶ συμφυΐας, ἢ ἀστειώτης ἀποδέοντα, ἢ καλοκαγαθίας καὶ γαλήνης καὶ μειδιάμα-

9. καὶ om C.

18. κόσ πω C.

manorum stupefactus ordine et motu et praeter opinionem cladem suorum videns (in manibus enim habere sibi videbatur victoriam et suos adhortabatur, ut vivum ad se regem Romanorum ferrent neve ferro interimerent), irretortus et ipse in fugam se proiecit, celeri et procellae pedibus praedito equo suam credens salutis fugam, filiumque Pancratium pignoris loco dans regi servum. inde ab eo tempore bona omnia Romanis in Asia et Europa evenerunt: inde Botaniatae clarum et splendidum nomen amicitia regia et gratia perpetua conciliat.

Quid autem? in tanta versans gloria et felicitate vir et ab omnibus spectatus et celebratus, et factorum magnificentia ornatus, num superbe elatus erat sua fortuna et humilitate supersedebat multitudinis et urbanis ut vilibus inermibusque non bono animo et clementi utebatur et cum iis versabatur, sed, ut quidam affecti gloria inani, se efferebat et vaniloquentia res iactabat incredibiles, ut plerique milites facere solent? nequaquam: neque vidit quisquam unquam Michaellem Botaniatem supra civem se efferentem aut ludibrio quenquam habentem aut se removentem ex civium societate et coniunctione aut ur-

τος μεσοῦ χαρίτων ἑαυτὸν ἀποξενούντι ποτε, ὡς εἶναι θαῦμα μέγιστον τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀξιώραστον. ὅσον γὰρ τοῖς στρατιωτικοῖς ἀγῶσιν ἀνύποιτος ἦν καὶ θυμοειδῆς καὶ καταπληκτικὸς τὴν ὁρμὴν, τοσοῦτον ἐν ταῖς ἀνέσεσι καὶ ταῖς λεγόμεναις ἐκχειρίαις καὶ ταῖς κατὰ τὴν βασιλίδα διατριβαῖς f. 218 v. ἡδύτατος καὶ μειλίχιος καὶ φιλόστοργος πρὸς τοὺς Βυζαντίους, καὶ λόγους ἀστείους φιλῶν καὶ τοὺς ἀστεῖζομένους προσοικειούμενος, καὶ ἀπαξιῶν ἑαυτὸν ἐτέρῳ καλεῖσθαι ὀνόματι ἢ τῷ τὴν ἐπωνυμίαν παρέχοντι αὐτῷ ἐκ τῆς πόλεως. 10 διὰ τοῦτο καὶ παρὰ πάντων ἠγαπᾶτο διαφερόντως, καὶ κοινὸν ὄφελος καὶ ἐκαλεῖτο καὶ ἐγινώσκετο, πανδαισία τε καὶ εὐφημία κοινή, στρατιώτης τε ἀπαράμιλλος καὶ πολίτης ἀσύγκριτος. ἦν γὰρ πρὸς τοῦτοις καὶ μεγέθει διαλάμπων καὶ ὄφει ταπεινώσει τε φρονήματος καὶ συναναστροφῆς κοσμιότητι καὶ μειδιάματος ἰλαρότητι, εἰς ἄκρον δόξης καὶ περιλάμπειας ἑαυτὸν ἀνυψῶν τῇ κοινῇ τοῦ πλήθους εὐλογία καὶ συντονίᾳ τῆς ἀνυμνήσεως.

Ἐκ δὴ τούτων τῶν ἀρίστων καὶ μεγίστων ἔξων αὐτοῦ καὶ ἐντεύξεων, καὶ ὧν μετ' αὐτὸν ὁ τοῦτον ὠραιότατος κλάδος ἔν τε τοῖς στρατιωτικοῖς ἀγωνίσμασι καὶ τροπαιοῖς καὶ τοῖς πολιτικοῖς διακοσμήμασι καὶ ἀρρήτοις ἐγκαλλωπίσμασι (συγγενῇ γὰρ πάντα καὶ ὁμοτρόπα καὶ ὁμοφυῇ τῷ πατρὶ ὁ υἱὸς ἐπεδεικνυτο), διπλοῦν τὸ τῆς ἀγάπης καὶ τὸ τῆς ἐρασμιο-

21. post ἐγκαλλ. deest διέλαμπε vel simile verbum.

banitate inferiorem, aut a virtute et hilaritate et risu gratiarum pleno se abalienantem unquam, ita ut esset miraculum maximum hominibus et amabile. quantum enim in militaribus certaminibus irresistibilis erat et animosus et terribilis impetu, tantum in remissione et induciis et commoratione in regia suavissimus et lenis et amans erga Byzantios: et sermones urbanos amabat hominesque urbanos sibi conciliabat, indignumque rebatur se alio vocari nomine atque eo, quod ei ex urbe praebebatur: propterea etiam ab omnibus eximie diligebatur et communis utilitas et vocabatur et cognoscebatur, atque convivium et laus communis, milesque insuperabilis et civis incomparabilis. erat enim praeterea et magnitudine illustris et vultu atque submissioni animi et consuetudinis decore et risus hilaritate ad fastigium gloriae et auctoritatis se tollens communi multitudinis benedictione et consensu celebrationis.

Ex his igitur optimis maximisque proprietatibus eius et sermonibus et ex iis, quae habebat post eum huius maturrima propago et in militaribus certaminibus et tropaeis et civilibus institutis et virtutibus celatis (cognata enim omnia et similia et eiusdem naturae patri filius

τητος τοῖς τῶν ἀπάντων ψυχαῖς ἐγένετο, καὶ παγκόσμιος ἦν πόθος, καὶ μία γλώσσα τὸ στέφος αὐτῷ τῷ νιῷ τῆς βασιλείας ἀξίως ἐκ πολλοῦ τοῦ χρόνου ἐπιφημίζουσα. καὶ οἱ μὲν εἰδότες αὐτόν καὶ ἄκρως ἐξησηκμένοι τὴν ἄκραν αὐτοῦ εὐτολμίαν τε καὶ ἀνδρίαν καὶ αὐθις πάλιν τὴν ἀγαθότητα καὶ 5 πλουτοποιίαν καὶ τὸ πρᾶον καὶ τὸ ὀμιλητικὸν καὶ ἀστείον καὶ εὐχαρι, ἀφ' ἑαυτῶν εἶχον τὴν μαρτυρίαν, κεκνηότες ἀεὶ καὶ δι' εὐχῆς ποιούμενοι τὸ τῆς βασιλείας τούτῳ περιόπτον κράτος ἕσεσθαι. οἱ δὲ μὴ εἰδότες ἢ πρὸς ὀλίγον γινώσκοντες, ἐξ ἀκοῆς τυγχάνοντες ἐρασταί, οὐχ ἤττον ἐκείνων τὴν ὑπὲρ αὐ- 10 τοῦ ἐπιθυμίαν καὶ τὴν διάθεσιν ἔτρεφον. ὡς δ' ἡ φήμη τῆς αὐτοῦ ἀναρρησέως τὴν βασιλίδα κατέλαβε, μετέωροι πάντες γεγόνασι καὶ χαρμονῆς ἐνεπλήσθησαν. καὶ ἦν ἰδεῖν τοὺς ἀνθρώπους περὰ περιθεῖναι ἑαυτοῖς, εἰ οἶόν τε ἦν, βουλομένους, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀποπτῆναι, καὶ παιδῶν ἐπιλαθέσθαι 15 καὶ γυναικῶν καὶ αὐτῶν οἰκιῶν. ὃ δὴ καὶ πολλοὶ τῶν ἀστικῶν πεποιήκασιν. ἀλογήσαντες γὰρ καὶ φόβον παντὸς τοῦ τότε κρατοῦντος εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ τιμωρίας δι' αἵματος καὶ οὐσιῶν καὶ τῶν τοῦ γένους φιλάτων καὶ τῶν ἐν μέσῳ τῆς ὁδοῦ κόπων, καὶ μῆδὲ τῶν ὁδοσκοποῦντων καὶ τῆς ὑπαί- 20 θρου κρατούντων Τούρκων τὸ πλῆθος δεισαντες, συχνοὶ καθ' ἐκάστην ἀνηνητομολοῦν πρὸς αὐτόν, πρᾶγμα πρὶν γενέσθαι μὴ πιστευόμενον. οὐδέπω γὰρ τινὰ τις εἶδεν ἀπὸ τῆς βασιλευ-

14. εἰ om C. 15. αὐτὴν ἀποσιῆναι C.

declarabat) duplex amor et favor in omnium animis oriebatur: et omni mundo erat desiderium et una erat vox coronam ei filio regni digne ex multo tempore portendens, atque qui eum noverant et valde spectarant eius summam audaciam et fortitudinem rursusque strenuitatem et benignitatem et clementiam et comitatem et urbanitatem et gratiam, ex se habebant testimonium, cupientes semper et precantes, ut regni illustris potentia huic contingeret: ii autem, qui eum non noverant aut parum audiendo eum cognoscentes eum amabant, non minus illis cupidinem et dispositionem erga eum alebant. cum fama eius renuntiationis urbem occupasset, elati omnes fuerunt et gaudio impleti, atque poterat aliquis videre homines alas sibi si fieri posset, circumdare volentes, et ad eum avolare et liberorum oblivisci et uxorum et ipsarum domuum: id quod etiam multi ex urbis incolis fecerunt. neque enim rationem habentes omnis timoris tum in Byzantium dominantis et ultionis sanguine et bonis, et maxime dilectorum, quae sunt in genere, et laborum qui in medio itinere erant subeundi, neque vias custodientium et aperta loca tenentium Turcarum multitudinem metuentes multi quotidie transfugiebant ad eum, quae quidem

ούσης εἰς ἐπαρχίαν προσρύνετα τινὶ ἀνδρᾶντι, καὶ τότε οἱ
 μηδὲ πολέμιοι τὴν πᾶσαν χώραν κατεῖχον καὶ ταῖς ὁδοῖς
 ἀπάσαις ἐφῆδρουν, μᾶλλον δὲ ἀπ' ἐκείνων εἰς τοὺς κατὰ τὴν
 βασιλίδαν κρατοῦντας πολλοὺς εἰσρέοντας. νῦν δὲ ἄνω ποτα-
 5μοὶ τὸ πρᾶγμα κεχώρηκε. τοῦ χάριν; οἷοι τοὺς μὲν κρατοῦν-
 τας τυράννους ἔγνωσαν οἱ ἄνθρωποι καὶ ἀδίκως καὶ ἀφελῶς
 τὴν βασιλείαν ἰθύνοντας, τὸν δ' ἐκτὸς ἀρετῆ διαλάμποντα,
 καὶ ἀληθείᾳ καὶ πραύτητι καὶ δικαιοσύνῃ κατακοσμούμενον, f. 219 r.
 καὶ ἱκανὸν βασιλείας κράτος ἐν καιροῖς ἀνωμάλοις ἀσφαλῶς
 10 διακυβερνήσαι, κράτος τῆ τῶν κρατούντων κακονοίᾳ πρὸς ὄλι-
 σθον οὐ μικρὸν καὶ βῆραθρον ἀπωλείας ἤδη συννεῦον καὶ
 ἀνωθούμενον. τῶν τοίνυν ἀνθρώπων οὕτως ἐχόντων γνώμης
 καὶ προαιρέσεως, συνεπεψηφίζετο καὶ θεὸς ἀνοθεῖν, καὶ δε-
 ξιά πάντα τούτῳ καὶ πρὸ τῆς ἐπιδημίας θάυμαστα διετίθετο,
 15 ὥς καὶ αὐτὴν τὴν μητέρα καὶ τοὺς συγγενεῖς ἅπαντας τοῦ
 κρατοῦντος ἐκείνῳ τὴν βασιλείαν ἐπιτρέπειν συγκατατίθεσθαι,
 καὶ διαπέμπεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ τὰ ἐπιβατήρια ψάλλειν
 αὐτῷ καὶ διαδόνειν μετὰ τῆς λοιπῆς τῶν πολιτῶν δμῆγῆσεως.
 τὸ δὲ δὴ κρεῖττον καὶ λόγον παντὸς ὑψηλότερον ἢ παραδο-
 20 ξότερον, οἷοι περ οἱ Τούρκοι, τῆς ἀνατολῆς πάσης κυριεύσαν-
 τες ἤδη, τοῖς αὐτομολοῦσι πρὸς τὸν Βοτανειάτην πολίταις
 ἅμα καὶ ἀγροικοῖς ἐμποδῶν οὐ καθίσταντο· ἀλλὰ τινὲς μὲν

4. ποταμῷ C.

res, antequam facta est, non credebatur: nondum enim quenquam
 quisquam viderat ex urbe in provinciam affluentem alicui seditionem
 moventi: atque tum, cum ne hostes quidem omnem terram tenerent
 et viis omnibus insiderent, magis ab illis ad dominantes in urbem
 multos affluentes: nunc autem adverso flumine res recessit. quare?
 quia imperantes tyrannos esse cognoverant homines et iniuste et parce
 regnum gubernare, eum autem, qui extrinsecus erat, virtute lucere et
 veritate et clementia et iustitia ornatum esse et aptum ad regni po-
 tentiam tempestate incerta tuto gubernandam, potentiam imperantium
 imprudentia ad periculum non parvum et voraginem iacturae iam in-
 flexam et pressam. cum igitur homines hanc haberent sententiam et
 voluntatem, assensum dabat etiam deus superne et dextra omnia huic et
 ante adventum admirabilia constituebat, ita ut et ipsa mater et cognati
 omnes imperantis illi regnum advertere convenirent, et nuntios mitterent
 ad eum et adventus carmina fidibus canerent ei et creparent cum reliquo
 civium conventu. maius autem erat et sermone omni altius vel magis
 inexpectatum, quod Turcae orientis, omnis domini iam facti transfugien-
 tibus ad Botaniaten civibus simul et agricolis impedimento non erant,
 sed nonnulli divina vi hostes latebant, plures autem incidebant qui-

ἀοράτῳ δυνάμει τοὺς πολεμίους ἐλάτθανον, οἱ δὲ πλείους ἐνέπιπτον μὲν αὐτοῖς, πρὸς δὲ τὸν νῦν βασιλέα μανθάνοντες αὐτοὺς κατεπειγέσθαι συνεχώρουν αὐτοῖς καὶ ἀβλαβεῖς διετίθουν, ἀβλαβῶς καὶ φιλίως πρὸς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν καὶ προσηγορίαν παρὰ πᾶσαν ἀνθρώπινην ὑπόνοιαν διακειμένοι. 5

Καὶ ἡ μὲν Κωνσταντινούπολις καὶ οἱ τῶν ἐκτὸς ἐπιεικέστεροι οὕτω κραδαιομένους εἶχον τὰς οἰκείας ψυχὰς καὶ συννευκυίας πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐπικράτειαν· ὁ δὲ βασιλεὺς οὐδὲν τῶν θείων κριμάτων καὶ δοξοποιῶν εἰς νοῦν βαλλόμενος οὔτε τῶν κακίστων ἀπείχετο πράξεων, καὶ μήτε τὸ τοῦ 10 ἀνδρὸς ἀξίωμα καὶ τὴν ἐκ ἔργων ἰσχύν καὶ τὴν ἄκραν εὐγένειαν αἰδοῦμενος ἦν, καὶ ἐννοῶν κοινωνόν τῆς βασιλείας λαβεῖν καὶ τοὺς θύραθεν πολεμίους κατατροπώσασθαι δι' αὐτοῦ, καὶ τοῖς ὑπηκόοις τὴν ἐλευθερίαν περιποιήσασθαι, ἀλλὰ τῶν Τούρκων ὡς οἰκειοτάτων καὶ φιλίων ἀντιποιούμενος διεπέμπετο 15 πρὸς αὐτούς, καὶ δάροις ἀμέτροις καὶ παντοδαπαῖς ὑποσχέσεσι δηρῶδες κατ' αὐτοῦ, ὥστε παντὶ σθένει καὶ μηχανῇ καταγωνίσασθαι τοῦτον, καὶ ἡ μαχαίρας ἔργον ποιήσασθαι εἶτ' αἰχμάλωτον θέσθαι καὶ ὄνιον τοῖς μισοῦσιν αὐτόν. ἀλλ' οὐκ ἦν πρὸς θεοῦ τὸ τηλικούτον ἄνδρα, τοῖς κρείττοσιν ἔργοις 20 κεκοσμημένον ἐπεικῶς, τοῖς ζητοῦσιν αὐτόν ἐπιθυμίας ἀδίκου παραστῆσαι ὑπόθεσιν. διὰ τοῦτο καὶ ταῖς μὲν ὑποσχέσεσι τοῦ βασιλέως ἐθέλοντο καὶ παρεκινούντο οἱ Τούρκοι, ἡ

4. an εὐλαβῶς?

dem in eos, sed cum audirent eos ad eum, qui nunc est rex, contendere, concedebant hoc iis et incolumes disponebant, innocenter et amice erga eius regnum et nomen praeter omnem hominum opinionem dispositi.

Atque Constantinopolis quidem et inter externos qui magis strenui erant ita permotos habebant animos et adnuentes ad eius imperium. sed rex nihil divina iudicia et sententias animadvertens non abstinebat pessimis actionibus: neque viri dignitatem et robur, quod factis consistebat, et summam nobilitatem verebatur neque socium eum regni accipere et externos hostes pellere per eum, et subiectis libertatem conciliare, sed Turcis ut familiarissimis et amicis studens mittebat legatos ad eos et donis immodicis et variis promissis eos excitabat contra illum, ut omni vi et arte hunc debellarent atque aut gladii opus eum redderent aut captivum facerent et vilem iis, qui eum odissent. sed non erat dei, talem virum melioribus factis satis ornatum iis qui eum quaererent, constituere argumentum cupiditatis iniustae: propterea etiam promissis quidem regis mulcebantur et moveban-

δὲ θεία ἀντίληψις ἄλλως αὐτοῖς διετίθει τὴν ἔκβασιν· προσήρχοντο γὰρ μᾶλλον τῷ Βοτανειάτῃ, καὶ τὴν δούλωσιν ἐπηγγέλλοντο, καὶ συμμαχεῖν ὑπισχρούντο, καὶ τῇ μοίρᾳ τούτου συνέταπτον ἑαυτοῦς. ὅσοι δὲ πρὸς ἀντικαταστάσεις καὶ μάχας ἐτράποντο, παρ' αὐτοῦ καὶ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν ἐξόχως ἠττώμενοι πολλοὺς μὲν τῶν οἰκείων ἀπέβαλον, ἄλλοι δὲ φόβῳ βληθέντες φυγῇ τὴν σωτηρίαν αὐτῶν ἐπραγματεύοντο. πολλοὶ δὲ τῶν Ῥωμαίων ἀντικαστῆναι τούτῳ θελήσαντες αὐτοῖς φρουροῖς εἰκόσσαν.

- 10 Τρίτην δὲ ἄγοντος τοῦ ὀκτωβρίου μηνός, καὶ μέλλοντος f. 219 v. τοῦ Βοτανειάτου τὴν βασιλικὴν ἐπιστῆσαι σκηνὴν, καὶ ταύτης σκηνοπηγίαν προτρεψαμένου γενέσθαι διὰ τὴν ἐξοδὸν καὶ τὴν εἰς τὴν βασιλευούσαν πρόοδον (ἐν πεποιθήσει γὰρ ἦν ὡς δρομαίως τῆς βασιλευούσης βασιλικῶς ἐπιβήσεται), θαυμά
- 15 τι καὶ τέρας ἐξαισίον ἐν ὀφθαλμοῖς καθωράθη πάντων. αὐλὸν γὰρ πῦρ, ὡς ἀπὸ πηγῆς ἀναβλύζον καὶ πρὸς ἀέρα χεόμενον, πρὸς τὴν ἐώαν κατεφάνη περὶ πρώτας νυκτὸς φυλακάς, καὶ ἦν ὁ ἀήρ φλογὸς καθαρᾶς πεπλησμένος, καὶ φέρων τὸ τοῦ πυρὸς ῥεῦμα μέχρι Χαλκηδόνος καὶ Χρυσοπόλεως κατα-
- 20 πληκτικὸν καὶ λίαν ὑπερφυές· οὐδέπω γὰρ οὐδεὶς εἶδε πῦρ αὐλὸν ἐπὶ γῆς ὡς ἀπὸ πηγῆς ἀναβλύζον καὶ τὸ περιέχον ἅπαν ἐκπυροῦν καὶ ἀποσπινθηρίζον οὐχ ἥμιστα. ἀπὸ δὲ Χρυσοπόλεως τὸν τοῦ στενοῦ πορθμὸν ὑπερβεβηκὸς πῆ μὲν τὰ ἐν

οἶδε C.

turque Turcae, divinum autem praesidium aliter iis disponebat exitum. accedebant enim magis Botaniatae et servitum promittebant et societatem pugnae pollicebantur et huius parti se adiungebant. quicunque autem ad aciem et pugnas se vertebant, ab eo et suis ipsorum militibus eximie devicti multos suorum amiserunt: alii autem metu icti fuga salutem suam curabant: multi autem Romani resistere huic volentes cum ipsis castellis capti sunt.

Tertium autem diem agente Octobri mense cum Botaniates regium ascendere vellet tentorium et huius confectionem imperasset propter exitum et prosecutionem ad regiam (confidebat enim se celeriter regiam regio modo ingressurum esse), miraculum et prodigium ingens oculis conspiciebatur omnium: materiae enim expers ignis quasi ex fonte prosiliens et in aëra effusus versus orientem apparuit circa primas noctis vigilias: atque erat aer flamma pura impletus et ferebat ignis amnem usque ad Chalcedonem et Chrysopolin terribilem et valde ingentem: nondum enim quisquam viderat ignem materiae expertem in terra quasi ex fonte prosilientem, et omnia quae circa erant incendentes atque igniculos evomentem non minime. a Chrysopoli

Βλαχέρναις ἀνάκτορα περιέλαβε, πῆ δὲ τὴν ἄλλην ἀρκτικήν ἐπιφάνειαν, καὶ περιεσώθη μέχρι πολλοῦ, πᾶσιν ἕναφανδόν ἐπικηρυκευόμενον παρουσίαν ἐκ τῆς ἐώας μεγάλης δυνάμεως· οἱ δ' ἐπιστημονικώτεροι τῶν Θεωμένων, καὶ συμβολικῶς τὸ δέον ἐπιγινώσκοντες, ἀπὸ λάμπης λαμπτήρα φωσφόρον ἐπι-
5
δημῆσαι τοῖς βασιλείοις προεσήμαινον, ὥστε χρηματίσαι τοῖς μὲν ἀγαθοῖς καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ φρονοῦσι φῶς καὶ θυμηδίαν καὶ χαρὰν ἀνεκλάητον, τοῖς δὲ κατ' αὐτοῦ μελετῶσι καὶ ἀντιταττομένοις αὐτῷ φλόγα τῷ ὄντι πυρὸς κατατήκουσαν τού-
10
τους καὶ κατακαίουσαν. καί γε τῆς συμβολικῆς πορρήσεως 10 οὐ διήμαρτον· δηλώσει δὲ προῖων ὁ λόγος.

Τοῦ δὲ ὀκτωβρίου μηνὸς παρεληλυθότος ἀποστατικὴ τις κακόνοια τὴν ἑσπέραν αἰφνιδίως περιεδόνησεν· εἰς γὰρ Ἐπί-
15
δαμνον, τὸ νῦν κεκλημένον Δυρράχιον, τὴν δουκικὴν ἔχον ἀρχὴν Νικηφόρος πρόεδρος ὁ Βρυέννιος, καὶ ταύτης παρα-
15
λυθεῖς, βασιλέως ἑαυτῷ περιέθηκεν ὄνομα, καὶ τοῖς ἐκείσε στρατιώταις καὶ ὄπαδοῖς καὶ συστρατιώταις χρησάμενος ἔξει-
20
σιν ἐκείθεν πρὸς Ἀδριανούπολιν. ὁ τούτου ἀντάδελφος, Ἰω-
άννης ὀνομαζόμενος, τινὰς τῶν ἑσπερίων δυνάμεων εἰς τὴν ἴδιαν ἐπιβουλήν καταρτίσας, μεθ' ὧν ἦσαν Βαράγγων καὶ 20
Φράγγων πλήθη πολλὰ, τῷ αὐταδέλφῳ συνθέσθαι παρέπεισε, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ τὸν κατεπάνω τῆς αὐτῆς πόλεως, συγγενέα

5. λαπτῆρα C. 18. ὅ] ἔνθα ὁ?

autem angustiarum fretum transgressus hic Blachernarum templum corripuit, illic reliquam borealem superficiem et conservatus est diu omnibus clare nuntians adventum ex oriente magni exercitus. qui accuratius intelligebant, quae viderant, et ex signo necessarium cognoscebant, ex squalore facem lucentem in regiam adventuram divinabant, ut fieret bonis et de eo cogitantibus lux et hilaritas et gaudium inenarrabile, iis autem, qui contra eum meditantur et opponerentur ei, flamma revera ignis liquefaciens hos et conflagrans. atque profecto in symbolica praedictione non errarunt: quod declarabit oratio procedens.

Cum autem October mensis praeteriisset, seditionis quaedam imprudentia occidentem repente concussit. Epidamni enim, quod nunc vocatur Dyrrhachium, ducis imperium habens Nicephorus praeses Bryennius atque hoc solutus, regis sibi imposuit nomen, et ibi versantibus militibus et comitibus et sociis usus egreditur inde Adrianopolin: huius frater, Ioannes dictus, occidentales quosdam exercitus ad suum consilium instruens, inter quos erant Barangorum et Frangorum copiae permultae, iis, ut fratri accederent, persuasit, cumque iis etiam praefecto eiusdem urbis, qui cognatus huius et contribulis erat: et

τούτου καὶ συμφυλέτην ὑπάρχοντα. καὶ πρὸ τοῦ καταλαβεῖν εἰς Ἀδριανούπολιν τὴν εὐφημίαν αὐτῷ καὶ τὴν βασιλείαν προδιέγραψαντο, ἀνοήτως πάντως καὶ πάσης ἀσφυλοῦς παρατηρήσεως ἀνευθεν. ἢ γὰρ ἂν, εἰ μὴ καὶ οἱ κρατοῦντες ἐν Βυζαντίῳ ἀνοητότεροι ὑπῆρχον, ταχέως ἂν παρελύθη καὶ κατεπολεμήθη τὰ τῆς τοιαύτης ἐπιβουλῆς. αἱ γὰρ ἄλλαι Θρακῶι πόλεις καὶ Μακεδονικαὶ πλὴν τινῶν συνειτῆρουν ἔτι τοῦ πάθους αὐτὰς εἶσθαι, καὶ παρὰ βασιλέως ἐπαγγελίας ἐγγράφους καὶ παραγγελίας προσέμενον ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀπουστατῶν, 10 διὰ τὸ καὶ τὸν Βρυέννιον ἔτι μακρόθεν καθεστάναι τῆς τοῦ Ἀδριανοῦ. ἦν δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ στρατὸς ἰδιαίτατος, ἀπὸ συγκλύδων ἀνδρῶν ἀθροισθεῖς, καὶ τῇ γυμνασίᾳ προσλαβῶν *l. 220 r.* τὸ εὐδόκιμον, οὗς καὶ ἀθανάτους ὁ βασιλεὺς οὗτος ὠνόμασε. καὶ διὰ πάντων εὐχερῶς εἶχεν ἐπιθέσθαι τοῖς γε ἐν τῇ 15 Ἀδριανούπολει χωρὶς τοῦ προσδοκωμένου ἡγεμόνος καθυλακτοῦσι, καὶ ἢ τρέψασθαι τούτους, καὶ εἰς ἀσφάλειαν ἐναντὶ περιστῆσαι τὰ πράγματα, ἢ τὰς γε λοιπὰς πόλεις εἰς τὴν ἐαυτοῦ κατοχυρώσασθαι πίστιν, καὶ ἀντίξουν ἔχειν ἐν τῇ ἐσπέρᾳ κατὰ τῶν ἐναντίων βοήθημα. ὁ δὲ ἀνοίξαι καὶ ἀμελείᾳ καὶ 20 τὸ κατασκευαζόμενον διὰ πολλῶν ἡμερῶν ἐγγύθεν αὐτοῦ ἡγνόησεν ἀπειροκάλως σκαιώρημα (τριῶν γὰρ ἡμερῶν οὐ πόρρω τῆς πόλεως ἢ Ἀδριανούπολις ἀπέχει διάστημα), καὶ μετὰ τὸ γυνῶναι ἀναπεπταμένως καὶ μετ' εὐθείας διατεθεῖς τοὺς ἐναντίους ἰσχυροὺς ἀπειργάσατο, ὡς εἶναι τὰ πλείω τῶν τοῦς

3. ἀσφαλῶς C.

antequam Adrianopolin veniret salutationem ei et regnum decreverunt, imprudenter omnino et sine omni tuta cautione: profecto enim, nisi etiam imperatores Byzantii magis imprudentes fuissent, celeriter sublatum debellatumque esset tale consilium. ceterae enim Thracum et Macedonum urbes paucis exceptis servabant se etiam-tum perturbationis expertes, et a rege iussa scripta et mandata expectabant ad eversionem apostatarum, quia etiam Bryennius etiam-tum longe abesset ab Adrianopoli. erat autem regi etiam exercitus proprius ex advenis hominibus coactus et exercitatione accipiens auctoritatem, quos etiam immortales rex hic nominavit, atque omnino expeditum ei erat, aggredi illos Adrianopoli sine duce expectato latrantes et aut in fugam vertere hos et tutum sibi constituere imperium, aut ceteras quidem urbes in sua fide firmare et oppositum habere in occidente contra adversarios auxilium. ille autem imprudentia et negligentia etiam praeparatas per multos dies prope se ignoravit turpiter insidias: dierum enim trium non amplius ab urbe Adrianopolis abest intervallo: atque postquam rem cognovit, dissolute et

ἐχθρούς ἐπαιρόντων καὶ μεγαλυνόντων εἰς ὕψος ἐξ ἀμελείας καὶ ὑστερήσεως τῶν ἀντιτεταγμένων αὐτοῖς, καθὰ προδιέληπται. εἰ δὲ δεῖ τάληθὲς εἰπεῖν, δι' ἑτέρων καμάτων καὶ ἀντιπαρατάξεων ἑτέρων τὴν βασιλείαν ὁ παντέφορος ὄφθαλμὸς ἀξίῳ ταύτης ἐπραγματεύετο. 5

Ἔγωγε οὖν ἐν τῇ Ῥαιδεσιῷ τηρικαῦτα παρατυχῶν, ἐπίσκεψιν ἐκεῖσε καταλαβὼν τῶν κτημάτων μου, πὰς μὲν γινόμενας φήμιας ἀκοῇ παρελάμβανον, ἠπίστον δὲ τοῖς λεγομένοις, ὅτι διὰ πολλῶν ἡμερῶν ἐφημίζοντο, συμβάλλων καθ' ἑαυτὸν ὅτι, ἐπέπερ ἡ Ῥαιδεστός τοσοῦτον ἀπέχει διάστημα 10 τῆς Ἀδριανουπόλεως ὅσον ταύτης ἡ μεγαλόπολις, πάντως ἂν, εἰ ἀληθὲς ἐτύγγανε τὸ θρυλλούμενον, ἐμεμαθήκει ἂν ὁ βασιλεὺς τοῦτο καὶ ταχέως ἐποιήσαιο τὴν διόρθωσιν, πανταχοῦ γραμματῶν βασιλικῶν ἐπιφοιτώντων ταῖς πόλεσι. καὶ κατὰ τοῦτο ἔμενον ἀτρεμῆς, εἶτα καὶ θαρραῶν τῇ πίστει τῶν ἐν τῇ 15 Ῥαιδεσιῷ πολιτῶν ὡς φυλαττούση τοῖς βασιλεῦσι τὰ τῆς ἐγγνωμοσύνης ἐνέχυρα. ἔλαθον δὲ περιπεσῶν ἀπροόπτως διὰ τῶν εἰκότων συλλογισμῶν, μικροῦ δεῖν, μεγίστω τινὶ παραπτώματι. γυνὴ γάρ τις ἐν τῇ Ῥαιδεσιῷ τὰ πρῶτα φέρειν κατὰ πάντων σπουδάζουσα, συγγένειαν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς πρὸς 20 τὸν Βρυέννιον τοῦτον συνάπτουσα, λαθραίως πολλοὺς ὑπέσχευε τῶν Ῥαιδεστηνῶν, δάροις τούτους καὶ ὑποσχέσειεν ὡς ἑαυτὴν μεταδέσθαι συμπείσασα καὶ συνωμοσίαν ἐξ ἰδιοχεί-

15. κατατοῦ . . ἔμεγεν C

17. ἔλαθε C.

19. γυνὴ C.

stulte dispositus adversarios validos reddidit, ut plerique hostes efferrent et in altum tollerent propter negligentiam et tarditatem sibi oppositorum, ut antea demonstratum est: vel si oportet verum dicere, aliis laboribus et pugnis alii regnum omnia spectans oculus digno eo curabat.

Equidem Raedesti tum versabar, quaestionem ibi instituens possessionum mearum: rumores quidem audiendo accipiebam: diffidebam autem dictis, quia per multos dies divulgabantur, reputans mecum, quandoquidem Raedestus tanto intervallo abest ab Adrianopoli, quanto ab hac urbs capitalis, omnino, si verus fuisset rumor, auditarum fuisse regem eum et celeriter correctionem instituturum: ubique literis regiis allatis urbibus. et ideo manebam intrepidus: deinde etiam fretus fide civium Raedesti ut quae servaret regibus pietatis pignora. nescivi autem me improvise incidisse opinione ratiocinationibus paene in maximum casum. mulier enim quaedam Raedesti primas agere inter omnes studens, affinitate e coniuge cum Bryennio hoc coniuncta, clam multos subornabat Raedestanos, donis his et promissis, ut ad se transirent persuadens,

ρων καὶ ὄρκων συστήσασθαι. ὅτε δὲ τὸ ἔργον τῆς συνωμο-
 σίας ἐπλήρωσε, καὶ εἰς τὸ αὐριον ἀναγορεύσαι τὸν Βρυέννιον
 τὰ τῶν συναραμμένων αὐτῇ διεσκέψαντο, εἰς τούτων χάριτας
 ἐκ τινῶν προηγησαμένων χρηστῶν ὁμολογεῖν ἔχων μοι προ-
 5 σῆλθεν ἄωρι τῶν νυκτῶν, καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ὑπεσήμανεν.
 αὐτὸς δὲ πολλὰ δυσχεράνας, καὶ πολὺν ὄνειδισμόν τούτων
 καὶ μυκτῆρα καταχεάμενος ὡς καταπροδόντων τὴν ἑαυτῶν
 σωτηρίαν καὶ τὸ τῆς πίστεως σύμβολον, ἀνυποπόητως μὲν
 αὐτὸν καὶ μετ' ἐπιεικείας ἀπεπεμψάμην, μελετήσας δὲ παραν-
 10 τίκα τὴν πόλιν ταύτην καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ἐκφυγεῖν, ὄρμησα
 μὲν, ὡς εἶχον ἡμιόνων καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων καὶ τῆς ἄλ-
 λης παρασκευῆς, ἐκ ταύτης ἀποφοιτῆσαι σπουδαίως κατὰ τὸ
 λεληθός, οὐ μὴν ἠδυνήθην διὰ τὸ προκατασφαλισθῆναι τὰς
 πύλας τῆς πόλεως μοχλοῖς σιδηροῖς καὶ ὀπλίταις παρὰ τῆς
 15 τοῦ Βατάτζη γυναικός, ἣν ὁ ἀνωτέρω λόγος ἐδήλωσεν, ἕως ἰ. 220 v.
 δι' ἀπειλῶν πολλῶν καὶ μηνυμάτων κατασεισας αὐτήν, ὅτι
 πρὸς πόλεμον αὐτῇ συρραγήσομαι, τῆς ἡμέρας ἐπιφοιτώσης
 συνεχωρήθην τὴν ἔξοδον, τὸ ἄδηλον φοβηθείσης μετὰ τῶν
 ταύτης υἱέων τῆς τοῦ πολέμου ἐκβάσεως. ἐξῆλθον οὖν ἐκ-
 20 εἶθεν, καὶ τῆς εἰς τὴν βασιλίδα φεροῦσης ἀψάμενος πάντα
 τὰ ἔμπροσθεν εὖρον γαλήνης μεστά, καὶ τοὺς τοῦ βασιλέως
 στρατιώτας διεσκεδασμένους εἰς παραχειμασίαν ταῖς ἄλλαις
 πόλεσι καὶ μηδένα κυδοιμὸν ὑποπτεύοντας. σπουδαίως οὖν

et coniurationem propriis subscriptionibus et iuribus iurandis coniun-
 gerent: quando autem opus coniurationis implevit et qui ab eius parte
 stabant in posterum diem renuntiare Bryennium statuerunt, unus ex
 his, qui gratias pro quibusdam prioribus meritis habere mihi debebat,
 venit ad me intempesta nocte et consilium significabat, ipse valde
 indignans et multa opprobria in hos et despicientiam iacens ut in
 prodentes salutem suam et fidei pactum: sine suspicione eum et cle-
 menter dimisi; meditatus autem statim urbem hanc et insidias effugere,
 profectus sum ita ut eram cum mulis et equis et hominibus et ceteris
 impedimentis, ut ex hac venirem studiose clam. neque vero pote-
 ram, quia praeclusae erant portae urbis obicibus ferreis et per mili-
 tes gravis armaturae a Batatzi uxore, quam superior sermo com-
 memoravit, donec minis multis et declarationibus concutiens eam, cum
 dicerem me bellum cum ea conserturum esse, die illucescente exitum
 impetravi: cum incertum ea timeret cum filiis belli eventum. egres-
 sus igitur sum inde et viam quae ad urbem fert tenens omnia priora
 inveni tranquillitate plena, et regis milites dispersos in hiberna ad
 alias urbes, neque ullam turbam suspicantes: studiose ergo ingressus

εἰσελθὼν εἰς τὴν βασιλεύουσαν, πρὸ τοῦ τὴν ἰδίαν οἰκίαν καταλαβεῖν παρῆλθον εἰς τὰ βουίλεια, καὶ τῷ λογοθέτῃ Νικηφόρῳ πρὸς λόγους ἐλθὼν πάντα τὰ συννεχθέντα προσήγγειλα, καὶ τὸ ποιητέον αὐτῷ συνεβούλευσα, καὶ ὡς ὅτι τάχιστα χρὴ τὴν τε 'Ραιδεστόν χρυσοβούλλῃ λόγῳ κατακοιμίσαι 5 καὶ φιλανθρωποῖς δεξιώσεσιν οἰκειώσασθαι, καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ὡσαύτως, καὶ τὸ στρατιωτικὸν ἐς ταυτὸν συναθροῖσαι, καὶ παραλῦσαι τὴν τῶν πλείστων πρὸς τὸν ἀποστάτην συνάθροισιν· ἀπὴν γὰρ ἔτι τῆς 'Αδριανουπόλεως οὐ μικρὸν ἀποθην, ὅτε καὶ τῷ Βασιλάκῃ, τῷ ἀποσταλέντι 'μετ' αὐτὸν δουκί 10 Ἀνρραχίου, παρατυχὼν ἐντὸς τοῦ ἄστεος τῆς Θεσσαλονίκης περὶ τῆς ἀρχῆς ἐμφισβήτησε· καὶ εἶπερ δεξιῶς τοῖς πράγμασιν ὁ Βασιλάκιος τῷ τότε ἐχρήσατο, κατεπολέμησεν ἂν τοῦτον ἐν ἀρχῇ τῆς ἀποστάσεως σαλεύοντα. ὁ δὲ λογοθέτης ἐν μειδιάματι ποιούμενος τὰ παρ' ἐμοῦ τούτῳ μετὰ σπουδῆς 15 εἰσηγούμενα, μετεωρισμοῖς τισὶ καὶ ἀναβολαῖς τὰ μηδὲ μικρᾶς ὑπερθέσεως δέόμενα παραδέδωκεν, ἕως τοῦ πάθους φλεγμαινοντος τὴν ἰατρειάν ἐπεχείρησε μὲν, ἔγνω δὲ μάλιστα τὴν παρακινῶν τὰ ἀκίνητα. καὶ τότε πάλιν ἤσθθμην ὡς καλῶ τὸ κακὸν ἰᾶσθαι ὀλίγοι τῶν ἐν ἡμῖν ἀνθρώπων δεδύνηνται. 20

Καταλαβὼν οὖν εἰς Τραιανούπολιν ὁ Βρυέννιος συνητηθῆ παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῶν συναραμένων αὐτῷ Φράγγων καὶ Μακεδονικῶν παρατάξεων. παρήχθησαν δ' αὐτῷ καὶ

urbem antequam meam domum assequutus sum, accessi ad regiam, et cum logotheta Nicephoro collocutus omnia quae gesta erant nuntiavi, quidve faciendum esset ei persuasi, atque quam celerrime oportere Raedestum imperatoria oratione demulcere et humanis allocutionibus conciliare, atque ceteras urbes item, et exercitum in unum locum cogere et dissolvere plurimorum ad apostatam conventum: aberat enim etiamtum ab Adrianopoli non paulum, quando etiam cum Basillace, qui ad eum missus erat, duci Dyrrhachii conveniens intra urbem Thessalonicon de imperio egit: atque si dextre rebus Basiliacium usus esset, debellasset hunc in principio seditionis sibi non constantem. sed logotheta risu excipiens quae a me huic studiose narrabantur, levitati et dilatationi ea, quae ne minimam quidem cunctationem paterentur, tradidit, donec malo flagrante medicinam experiretur quidem, sed intelligeret se frustra movere quae moveri non poterant: atque tum rursus sensi, paucos hodiernorum hominum valere malum pulchro fanare.

Assecutus ergo Trianopolim Bryennius occurrit ordinibus fratris et qui cum eo surrexerant Frangorum et Macedonum: allata sunt ei

τὰ τῆς βασιλείας παράσημα, οἱ τε ἵπποι μετὰ τῶν δίφρων καὶ τὰ ἔρυσθρα καὶ βασιλεια πέδιλα. καὶ κατασφαιλισάμενος πάντας ὄρκους καὶ συνθήκας συχναῖς, μὴ ἂν ἀθετῆσαι τοῦτον ἄχρι καὶ τελευταίας προῆς, οὕτω τὴν ἄλουργίδα μετ' 5 εὐφημίας καὶ δορυφορίας ἀπειλήφει πολλῆς, καὶ τοὺς πόδας τοῖς ἔρυσθροῖς μεταμείψας πεδίλοις καὶ εἰς αὐτοβαφῆς ἐπαναβὰς ὄχημα μετὰ πολλῆς ἀγερωχίας καὶ φρονηματισμοῦ καὶ τῆς τοῦ στρατοῦ βοῆς καὶ ἤχῃς εἰς Ἀδριανούπολιν ὤχρητο, ἄρτι τοῦ νοεμβρίου μηνὸς ἐπιστάντος, ὅτε κατηφῆς ὁ ἀῆρ 10 ἐκ τῆς τοῦ μεγάλου φωστῆρος ὑποχωρήσεως, πρὸς τὸ ταυρικὸν ζώδιον ἀπιόντος, καὶ στυγνὸς καταφαίνονται. αἰχμάλωτος δὲ τηρικᾶντα ληφθεὶς ὁ πρόεδρος Κωνσταντῖνος ὁ Θεοδοροκάνος, ἀνὴρ ἔνδοξος καὶ γένους ἐπισημότητι καὶ βίου λαμπρότητι καταφανῆς καταγινωσκόμενος, οὐ καλῶς μὲν οὐδὲ δι- 15 καίως παρ' αὐτοῦ προσεδέχθη καὶ ὡς εἷς τῶν ἀγνωῶν παρωράθη, οὐ μὴν δὲ σωματικὴν τιμωρίαν ὑπέστη, καίτοι γε ταύτην ὑποπτεύων διὰ προσηγησάμενας ἔχθρας καὶ μάχας κεφαλικάς. φυγαδευθεὶς δὲ πρὸς τινα τῶν Μακεδονικῶν πόλεων f. 221 r. μετ' οὐ πολὺ τῷ χρεῶν ἐλειτούργησεν· εἴτε φυσικῶ θανάτῳ 20 εἴτ' εἰς ἐπιβουλῆς κερασθέντος, οὐδεὶς ἀκριβῶς ἐπίσταται.

Ἐν δὲ τῷ μέλλειν εἰσελάσαι τὸν Βρυέννιον εἰς Ἀδριανούπολιν πᾶσα σχεδὸν ἡ πόλις τὴν προεκκειμένην περιχώρον κατελάμβανε, καὶ ἦν τὸ πλῆθος ἀγεληδὸν διακεχυμένον εἰς τὸ

etiam regni insignia, equi cum curru et rubra regiaque sandala: et postquam confirmavit omnes iureiurando et pactionibus multis, ne proderent eum usque ad ultimum spiritum, sic purpuram cum salutatione et comitatu accepit multo, et pedes rubris distinguens sandalis et tinctum ascendens currum cum multa superbia et arrogantia et exercitus clamore et exclamatione Adrianopolin profectus est, cum maxime November mensis instaret, quando caecus aer propter recessum magni luminis ad tauri signum abeuntis et obscurus apparet. captivus autem tum factus praeses Constantinus Theodorocanus, vir clarus et generis splendore et vitae claritate illustris spectatus, non pulchre quidem et iuste ab eo exceptus est et unus ex ignobilibus est neglectus, sed corporis poenam non subiit, licet hanc suspicatus propter priores inimicitias et pugnas capitales, expulsus autem ad quandam Macedonum urbem non multo post necessitatem sustinuit, quae num morte naturali an insidiis ei parata fuerit, nemo certo scit.

Cum autem ingressurus esset Bryennius Adrianopolin, omnis fere urbs exstantem vicinitatem excepit: atque erat multitudo gregatim effusa per campum, pompam eius excipiens. ubi autem apparuerunt

πεδίον, τὴν πρόοδον αὐτοῦ ἐκδεχόμενον. ὡς δ' ἀνεφάνησαν τὰ σημεῖα καὶ προσεχώρουν αἱ παρατάξεις αὐτοῦ, βαρβαρὸν ἀπαγγέλλουσαι τὴν αὐτοῦ ἐπιφοίτησιν, καὶ τὰ κέρατα πανταχόθεν φοβερόν τι καὶ καταπληκτικὸν ἐπεσήμαινον, κάκεινος ἐν παρασῆμοις παρὰ πλείστων δορυφορούμενος κατελάμβανε, 5 διατάξαντες δὲ ἑαυτοὺς στοιχηθὼν οἱ πρὸς Θεὸν ἐξιόντες πόλλται, οἱ τε στρατιῶται τὰς ἀσπίδας προτείνοντες καὶ τὰς αἰχμὰς τῶν ὅπλων ἐπισυναίροντες, ἡγή τε τῶν βυκίνων καὶ τῶν σαλπγγων ἐγένετο καὶ τὸ τῆς εὐφημίας ἤρωθ παρὰ πάντων περιόπτον, ἔδοξαν οἱ πλείους τὴν παρουσίαν αὐτοῦ βασιλέως μεγίστου καὶ δυνατωτάτου καθίστασθαι· κάκεινος ὑπεράνω παντὸς λόγου ἑαυτὸν λογισάμενος, μεσιτὸς ἐλπίδων καὶ αὐχῆματος εἰς τὴν ἐνεγκαμένην αὐτὸν εἰσελήλυθε πόλιν. ἦσαν δὲ ταῦτα, ὡς ὕστερον τὸ πρᾶγμα τὸν ἔλεγχον δέδωκε, 15 πιθήκων ἢ γεράνων, ὄρμηματα καὶ νεανιεύματα· ἐνθα γὰρ Θεὸς οὐ συνευδοκεῖ καὶ ψηφίζεται, καὶ πρᾶξις εὐθυτάτη καὶ Θεοφιλῆς διάνοια τὴν ἀνωθεν οὐκ ἐκκαλεῖται βοήθειαν, φροῦδον ἅπαν καὶ ἀσθενὲς τὸ παρ' ἀνθρώπων γενόμενον.

Ἐν δὲ τῇ Ραιδεσιῶ, πρὸ τοῦ τὸν Βρυέννιον καταλαβεῖν εἰς Ἀδριανούπολιν, ἐπικρατησάσης τῆς Βατατζίνης (ἐδίχο- 20 νόον γὰρ τινες πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐπιχείρησιν) ἀνηγορεύθη ὁ Βρυέννιος. καὶ πρῶτον ἔργον τοῖς ἐγχωρείοις ἐγένετο τὸ καθελεῖν καὶ καταβαλεῖν εἰς γῆν τὸ κοινὸν ἀτόπημα καὶ ἀδί-

6. δὲ om C.

signa et accedebant ordines eius gravem nuntiantes adventum et cornua undique formidolosum sonum et terribilem canebant, et ille cum insignibus a plurimis circumdatus advenit, et se disponebant secundum ordines qui ad spectandum exierant cives et milites scuta protendebant et cuspides armorum tollebant, et clangor buccinarum et tubarum oriebatur, et salutationis clamor sublatus est ab omnibus clarus, putarunt plurimi praesentiam eius regis maximi et potentissimi adesse: atque ille supra omnem sermonem se aestimans, plenus spe et superbia in urbem quae eum tulerat, ingressus est. erant autem haec, ut postea res ipsa documentum dedit, simiorum vel gruum incepta et iuvenilia facta. ubi enim deus non assentitur et suffragatur et res sincera et deo gratum consilium superne non impetrant auxilium, inania omnia et infirma sunt quae ab hominibus fiunt.

Raedeſti autem cum, antequam Bryennius Adrianopolin intravit, imperaret Batatzina (dissentiebant enim nonnulli de eius incepto) renuntiatuſ est Bryenniuſ et primum factum incolis fuit, ut tollerent et delicerent publicum sceluſ et iniuriam et logothetae triste cogitatum

κημα καὶ τοῦ ἀπὸ λογοθετῶν δύστηνον ἐπιπόνημα καὶ τῆ εὐ-
 θηνία ἐπιβουλεύον, τὸν καινουργηθέντα φημί ἐκτὸς τοῦ ἄστεος
 φούνδακα καὶ κατεπόθη μέχρις ἐδάφους διαρροεῖς. τοῦ δὲ
 κάστρου Πανίου ἔτι μὴ συναπαχθέντος αὐτοῖς ἐπεστράτευσαν
 5 οἱ τῆς 'Ραιδεστοῦ κατ' αὐτοῦ· καὶ δι' ἡμερῶν τινῶν παρα-
 στησάμενοι αὐτὸ τινὰς μὲν τῶν ἔνδον ἡμύναντο, τοὺς δὲ ἄλ-
 λους ἐπὶ χώρας κατέλιπον. ἔκτοτε δὲ οὐ διέλιπον ἐκ τῆς ἀπο-
 στατικῆς μοίρας εἰς τὴν 'Ραιδεστον παραβάλλοντες στρατιῶ-
 ται, καὶ μᾶλλον ἀλλογενεῖς, καὶ τοὺς περικύκλω ἀγροὺς λυ-
 10 μαινόμενοι, προφάσει τάχα τῆς τοῦ κάστρου φυλακῆς καὶ
 διατειχίσεως· ἤθελε γὰρ καὶ αὐτοὺς ἡ Βατατζίνα δι' ὄγκον
 ὑπερηφανίας καὶ ἀποτροπῆν τῆς ὑποπτευομένης αὐτῆ ἐπιβου-
 λῆς καὶ παρακινήσεως. συνετηρήθη δὲ καὶ ὁ ναύσταθμος
 τοῦ τοιούτου κάστρου σκόλοπι καὶ περιπάτοις ξυλίνοις καὶ
 15 ἄλλοις ὄργάνοις τῶν ἀλλοτριῶν νεῶν ἀποτρεπτικοῖς. πολλῶν
 δὲ ὄντων ἐν τῷ αἰγιαλῷ οἰκημάτων, καταστροφή τούτων δι'
 ὑπονοουμένην κατεπράχθη ἐπίθεσιν. καὶ ἀπλῶς πάντα τα-
 ραχῆς ἐπέπληστο καὶ συγχύσεως. ἠσθόμην δὲ καὶ αὐτὸς τῶν f. 221 v.
 τοιούτων κακῶν ὡς τὴν ἀποστασίαν ἀποφυγῶν, τῆς ἐντὸς τοῦ
 20 κάστρου οἰκίας καὶ τῶν ἀγροτικῶν μου κτημάτων διαρπαγῆν
 τῶν ἐν αὐτοῖς οὐ τὴν τυχοῦσαν ὑποστάτων.

Ὁ δὲ Βρυνένιος τάξεις καὶ ἀρχὰς τῆ βασιλικῆ δορυφο-

11. an ἠρέδιζε?

22. τάξας C. correxit interpres.

et copiae insidians, nova ratione factum dico extra urbem horreum,
 et devoratum est usque ad solum, effusum. castello autem Panio non-
 dum abacto ab iis profecti sunt Raedestani adversus id: atque post-
 quam per dies nonnullós id in potestatem suam redegerunt, alios, qui
 intus erant, arcebant, reliquos in loco reliquerunt. inde ex eo autem
 tempore non desierunt ex seditiosa parte in Raedestum irruere mi-
 lites magisque peregrini et agros circa situs devastare praetexto cu-
 stodiae castelli et circumvallationis. cupiebat enim etiam eos Batat-
 zina propter superbiam arrogantiae et praesidium insidiarum, quas
 suspicaretur, et turbarum. conservatus autem est etiam portus huius
 castelli palis et porticibus ligneis et aliis instrumentis quae alienas
 naves averterent: cumque multa in litore essent aedificia, eversio ho-
 rum propter insidias, quas suspicabatur, facta est, et omnino omnia
 turba impleta erant et confusione. sensi autem et ipse talia mala, ut
 postquam seditionem effugi, domus, quae intra castellum est, et agre-
 stium mearum possessionum rapinam, quae inter eas non sortem sub-
 ierant.

Sed Bryennius ordines et magistratus regio comitatui utiles con-
 stituens et honores, quaecunque huic videbantur, quotidie instituens,

ρία χρειώδεις ὑποστησάμενος, καὶ τιμὰς ὅσαι τούτῳ ἐδόκουν ἡμετέροι καταπραττόμενος, ἐφανλώσαι τὴν χεῖρα καὶ μέχρι Βυζαντίου διεμελέτησε, καὶ ἑαυτῷ προεκαθάραι καὶ λειῶσαι τὴν εἰς τὰ βασιλεια εἰσοδον. τιμήσας οὖν τὸν ἴδιον ἀντάδελφον Ἰωάννην τῷ τῶν κουροπαλάτων ἐπιφανεῖ ἀξιώματι, 5 δυνάμεις ἀδράς ἐνεχείρισε καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ Βυζάντιον ἐξάπέστειλε, πύσυνος ὧν ὡς ἐπέπερ οἱ πολῖται τὸν βασιλεῖα σὺν τῷ λογοθέτῃ δι' ὀργῆς καὶ μίσους ἀτενοῦς ἔχουσι, προσέξουσί τε αὐτῷ μετὰ τηλικαύτης στρατιᾶς παρατεταγμένῳ καὶ προσδέχονται σὺν ὁμολογίαις ἐντός, καὶ οὕτως ἀδεῶς ἐπιφοιτῆσει αὐτὸς ἐν ἐτοιμασίᾳ βασιλικῇ καὶ ἀποδοχῇ. ἀλλ' ἦν ὁ σκοπὸς ἔξω τῆς τοῦ μέλλοντος ἀποβάσεως. τῆς μὲν γὰρ στρατιᾶς τὸ συγκεκοτημένον καὶ πολυάνθρωπον εἶχε τινα πρὸς τοὺς ἐκτός φοβεράν ἐπιφάνειαν, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ τῇ Περίνθῳ, τῇ ἄνν Ἡρακλείᾳ καλουμένῃ, προσπααραβαλὼν ὁ τοῦ 15 Βρυεννίου ἀντάδελφος, μὴ συγκατανενοῦση πρὸς τὴν τοῦ Βρυεννίου ἀνάρρησιν διὰ τὸ καὶ στρατιώτας ἔνδον ἔχειν βασιλικούς, κατὰ κράτος εἶλε καὶ πολλοὺς ἀνείλεν αὐτῆς, καὶ τὰ ἐκτός μετὰ τῶν ἔνδον ἐδήωσεν. ὑπεχώρησε γὰρ καὶ ὁ ἐν Σηλυμβρία ἐφεδρῶν Ἀλέξιος πρόεδρος ὁ Κομνηνός, δομέ- 20 στικὸς ὕστερον τῆς δύσεως προβληθεὶς, μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ στρατιωτῶν, καὶ τῇ βασιλευούσῃ σπονδαίως ἐπανεήλυθεν. οἱ δὲ τὴν βασιλίδα οἰκοῦντες οὐδαμῶς πρὸς τὴν τῆς στρατιᾶς ἐπιφοίτησιν κατεπλάγησαν, ἀλλ' οὕτως εἶχον περι

8. μύσους ἀγενοῦς C.

porrigere manum vel usque ad Byzantium meditatus est, et sibi purgare et complanare aditum in regiam. ornans igitur suum fratrem Ioannem Curopalati illustri dignitate exercitus sat magnos ei tradidit et adversus ipsam Byzantium dimisit, confidens quandoquidem cives regem et logothetam irae et odio infimo habebant, eos accessuros esse ad eum tali exercitu instructum et recepturos cum assensu, atque sic se tuto adventurum esse ipsum, regie firmatum et exceptum. sed erat propositum extra eorum quae futura erant exitum. copiarum enim exercitatio et multitudo habebat quandam iis qui extra erant terribilem speciem, eoque magis quod etiam Perinthum, quae nunc vocatur Heraclea, aggressus frater Bryennii, non adnuentem ad Bryennii renuntiationem, cum etiam milites intus haberet regios, vi cepit et multos in ea sustulit, et externa cum iis, quae intus erant, devastavit. recessit enim etiam qui Selymbriae insidebat Alexius Comnenus praeses, domesticus postea occidentis creatus, cum militibus suis et ad regiam studiose rediit. qui autem urbem inhabitabant nequaquam ad-

αἰτὴν ὡς ἂν εἴ τινες κριοὶ καὶ βουκολίων ἀγέλαι πρὸς κολωνοὺς ἢ Σεμιράμια τεῖχη τὰς ἰδίας προσαράττονσι κεφαλὰς, ἢ κηφῆνες περιβομβοῦσιν ἄνδρας γιγαντολέτορας. οἱ μὲν γὰρ τὴν ἀρχὴν καταλαβόντες τῷ βασιλεῖ κατεφάνησαν τὴν ἐν Βλα-
 5 χέρωναις προκαταλαβόντες ἀκρόπολιν, καὶ τινὰς ἀκροβολισμοὺς καὶ προσβολὰς ἐκ τῶν τόξων καὶ πετροβόλων ὀργάνων εἰργάσαντο, ἔπραξαν δὲ οὐδὲν ἢ ὅσον ἐπίδειξιν τινα τῆς ἀνταρσίας προενεγκεῖν. ὀπισθόρμητοι δὲ γεγονότες τραυματιοθέντων καὶ τινῶν ἐξ αὐτῶν, καὶ τοῖς ἄλλοις τείχεσι πλησιάσαντες,
 10 ὑβριστικὰς φωνὰς ἢ παροινίας παρὰ τῶν πολιτῶν ἠνωτίσαντο, καὶ ἀκοντίοις καὶ λίθοις ἀπεσοβήθησαν, καὶ μίμοις γελοίων καθυπεβλήθησαν, καὶ τῆς ἀποκηρύξεως ἐν πολλαῖς ἡμέραις πρὸ τῆς πόλεως στρατοπεδευσάμενοι πληροσφορίαν ἐδέξαντο. εἶχε γὰρ ἅπαντας ἔρωσ ἐπιμανῆς τοῦ Βοτανειά-
 15 του, καὶ τὴν ἐκείνου βασιλεῖον ἐπιδημίαν ὡς ἐπιδημίαν θεοῦ προσεδέχοντο.

Μηδὲν δὲ τῶν ὧν ἤλπισεν ὁ τοῦ Βρυεννίου ἀυτάδελφος εὐρηκώς, καὶ τὴν εἰς τὴν βασιλεύουσαν εἴσοδον ἀπογνοὺς, διεπεραιώθη τὴν τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος γέφυραν· καὶ
 20 θέμενος ἐν τοῖς τοῦ Στενοῦ μέρεσι τὴν παρεμβολὴν παρῆλθεν συντεταγμένως ὡς τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς λοιποῖς πολίταις ἐκ τοῦ προφανοῦς διοπτικώτερον φηνησόμενος, καὶ τὸν αὐτάδελφον εὐφημίαις κατὰ διαδοχὴν ἐκάστου λόχου ἐτίμησεν. f. 222 r.

ventu exercitus obstupefacti sunt: sed sic sentiebant de eo, ut si arietes vel boum greges ad oelles vel muros Semiramidis sua infligant capita, vel fuci circumstrepant viros gigantum confectores. qui enim imperium acceperant regi apparuerunt, postquam Blachernarum arcem antea ceperunt, et levia proelia et impetus arcubus et instrumentis iaculatoriis conseruerunt. egerunt autem nihil nisi ut ostentationem seditionis proferrent. redeuntes autem, cum etiam nonnulli ex iis vulnerati essent, et reliquis moenibus appropinquantes superbas voces vel iniurias ex civibus audiverunt, et iaculis lapidibusque pulsati sunt et per histriones ridiculorum depressi: et repulsae, dum multos dies ante urbem castra tenent, certam fidem acceperunt. tenebat enim omnes cupido furiosa Botaniatae, et illius regium adventum tanquam adventum dei excipiebant.

Postquam autem nihil eorum, quae speraverat, frater Bryennii invenit et aditum in urbem desperavit, transiit sancti omnimisericordis pontem, et positus in angustiarum partibus castris praeteriit instructus ut regi et ceteris civibus ex aperto clarius occursurus, et fratrem laudibus quoque ordine se excipiente ornavit: quod cum aëra feriens

ὡς δὲ τὸν αἶρα πλήτων ἴμονον ἐδείκνυτο, καὶ ὄνος ἦν πρὸς λογικούς καὶ λογισμῶ κρείττονι κατεστρατηγημένους ὀγκώμενος, ὀργῇ καὶ θυμῷ τὴν ψυχὴν ἐκκαυθεῖς, καὶ βακχικὸν τι καὶ σιληνιακὸν πεφρονηκῶς, πῦρ ἐνήκε ταῖς περικαυμέναις οἰκίαις ἀπὸ τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος μέχρι τῶν ἀναπλεομέ-
5
νων μερῶν τοῦ Στενοῦ. καὶ ἡ φλόξ ἀρθεῖσα πάσας σχεδὸν τὰς οἰκίας πλὴν ὀλίγων κατεδαπάνησεν, ὡς καὶ εὐκτηρίους οἴκους καὶ περικαλλεῖς οἰκίας καὶ ναοὺς ἐπισήμους πυρὸς γενέσθαι θεομισοῦς παρανάλωμα. καὶ μᾶλλον τῶν Ἰουδαϊκῶν, διὰ τὸ ξύλοις κατηγτίσθαι πάσας, οὐδεμία δέφυγε τὴν τοῦ 10 πυρὸς ἐρωήν. ἐφίκει δὲ οὗτος τῷ μέλλοντι μὲν ἀποσβέσαι πῦρ, ἐλαίῳ δὲ κατ' αὐτοῦ χρωμένῳ καὶ τὴν ἰσχὺν ἐντεῦθεν μείζον ἐπαίροντι· μισοῦντας γὰρ αὐτὸν τοὺς πολίτας καὶ τὸν τούτου ἀντάδελφον, εἰς πλεῖον μίσος ἐκ τῆς ἀτοπωτάτης ἡρέθισε πράξεως. ὡς δ' ἔγνω ἑαυτὸν μάτην ἐπὶ κακοῖς αὐ-
15
λιζόμενον καὶ διαύλους σκηναῖς ἐργαζόμενον, καὶ τῷ χειμῶνι δεινῶς μετὰ τῶν συστρατενομένων αὐτῷ πιεζόμενον, ἀναστήσας τὴν στρατιὰν πρὸς ἐσπέραν ἐβάδιξε. καὶ αὐτὸς μὲν σὺν δυοῖ παρατάξεσιν εἰς τὸ τοῦ Ἀθύρα πολίχνιον κατεσκήνωσε, τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος εἰς παραχειμασίαν διέδωκεν. 20

Ὅψε δὲ καὶ βραδέως ὁ βασιλεὺς ἐπεμνήσθη τοῦ Ρουσελίου καὶ τῆς αὐτοῦ γενναιότητος, πύματον ἄρα καὶ ἔξωρον τὸ λυσitelοῦν προστησάμενος. ἔχων γὰρ αὐτὸν ἐν παραφν-

solum appareret et asinus esset adversus ratione praeditos et ratiocinatione meliore ductos rudens, ira et animo exustus animam et Baccharum et Silenorum quid spirans, ignem iniecit adiacentibus domibus inde a S. Pantelcemone usque ad eas quae sursum navigantur partes angustiarum: atque flamma excitata omnes fere domus paucis exceptis consumpsit, ita ut etiam sacella precibus faciendis destinata et perpulchrae domus et templa praeclara ignis fierent deo invis sumtus: atque magis ex Iudaicis quia omnes lignis erant exstructae, nulla domus effugit ignis impetum. videbatur autem hic extinguere velle ignem, sed oleo contra eum usus vim inde maiorem excitare: cives enim, qui eum et eius fratrem oderant, ad maius odium ineptissimo excitavit facto. cum autem intellexisset se frustra in malis versari et in angustiis tentoria facere, et hieme graviter cum militibus suis premi, excitans exercitum ad occidentem procedebat atque ipse cum duobus ordinibus in oppido Athyra castra posuit: reliquam autem multitudinem in hiberna divisit.

Sero autem et tarde rex meminerat Ruselii eiusque nobilitatis, ultimum et intempestivum quod prodesse posset constituens. tenens

λακῆ καὶ δεσμοῖς διὰ τὸ καὶ πρὸ ἡμερῶν τινῶν ἀλωθῆναι
 φρυγαδεῖαν ἐλόμενον ἐπὶ τῷ πρὸς τὸν Βοταννειατὴν αὐτομο-
 λῆσαι τῇ Λάμπῃ ἐνδιατρίβοντα, ἠναγκάσθη τότε ὁ βασιλεὺς,
 τῶν πραγμάτων ὡσπερ ἕνεμάτων θαλαττίων ἐπικεχυμένων
 5 αὐτῷ, βοηθῶν τὸν ἄνδρα καὶ συλλήπτορα προσλαβεῖν. τῆς
 οὖν φρουραῖς αὐτὸν ἐξελῶν, καὶ πολλοῖς πρὸς αὐτὸν ἐπαγω-
 γοῖς χρησάμενος ῥήμασι, καὶ ἀμνηστίαν τῶν προτέρων κατα-
 σκεύασας, καὶ πολλαῖς ὑποσχέσεσι καὶ δώροις καὶ τιμαῖς κα-
 ταμαλάξας τὴν τούτου ψυχὴν, καὶ πρὸς εὖνοιαν μεταθέσθαι
 10 καὶ πίστιν παρασκευάσας ἀπόρητον, εἰς τὴν κατὰ τῶν ἐναν-
 τίων ἀντιπαράταξιν διηνητρίπισε. καὶ ἀπὸ τῶν τειχῶν μὲν
 διαλεχθῆναι πρότερον τοῖς συνοῦσι Φράγγοις τῷ Βρυεννίῳ
 πεποίηκεν, ὡς δι' οὐκ ἔπεισε τούτους καὶ προσχώρουν εἰς τὰ
 ὀπίσω πρὸς τὰ τῆς ἐσπέρας ἐνδότερα, ἢ τε φήμη προσήγ-
 15 γειλε τὸν τοῦ Βρυεννίου αὐτάδελφον ἀφυλάκτως ἐντὸς τοῦ
 Ἄθυρος ἐπισκηνοῦν, συμβούλιον γέγονεν ἐπελθεῖν αὐτῷ ἐξ
 ἐφόδου, στρατηγούντος τοῦ προέδρου Ἀλεξίου σὺν τῷ Ρου-
 σελίῳ, μετὰ τῶν ἐν τῇ βασιλίδι στρατιωτῶν. ὄρκοις οὖν
 φρικωδεστάτοις τὰ πιστὰ δεδωκὸς τῷ βασιλεῖ ὁ Ρουσέλιος ἐν τῷ
 20 πανσεβάστῳ σηκῷ τῶν Βλαχερνῶν αὐτῷ συνδυάσαντι, νυκτὸς f. 222 v.
 ἐξῆλθε τῆς πόλεως. Ῥωσικὰ δὲ πλοῖα, τὴν ἀπὸ θαλάσσης
 παραγγελθέντα ἐπίθεισιν, σύνθημα παρέσχον τοῖς κατ' ἤπειρον
 στρατιώταις, ἔν' ὀρθριώτερον ἅμα τῷ Ἄθυρα προσβάλωσι,

enim eum in custodia et vinculis, quia etiam diebus nonnullis ante
 deprehensus erat fugam eligens ut ad Botaniatam transfugeret Lampae
 versantem, coactus est tum rex, rebus tanquam fluctibus maris irruen-
 tibus in eum, auxiliantem virum et socium adhibere. custodia igitur
 eum eximens et multis erga eum allicientibus usus verbis, et oblivio-
 nem priorum instituens et multis promissis et donis et honoribus de-
 mulcens huius animum et ad benevolentiam vertere et fidem studens
 immutabilem ordine contra hostes opposito eum instruxit, et e muris
 colloqui antea cum Frangis, qui cum Bryennio erant, eum iussit. cum
 autem non persuaderet his et progredierentur ad interiores occidentis
 partes et fama nuntiaret, Bryennii fratrem inconsulto intra Athyrem
 versari, consilium factum est aggrediendi eum impetu, imperante prae-
 side Alexio et Ruselio cum militibus, qui in urbe erant. iuribusiu-
 randis ergo gravissimis fidem postquam dedit regi Ruselius in templo
 Blachernarum maxime venerabili cum eo congresso noctu egressus
 est urbe: Rosica autem navigia maritimum impetum nuntiantia signum
 praebuerunt militibus in continenti constitutis, ut mane simul Athyrem
 aggredierentur, atque includentes adversarium cum omnibus suis et de-

καὶ κατακλείσαντες ἔνδον τὸν ἀντικείμενον μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ πάντων καταγωνισάμενοι τρέψωσι, καὶ ὑπὸ τῆν σφῶν αὐτῶν χεῖρα ζωοροῦσαν ἢ φονεύουσαν ἀπαντας ὡς ἐν δικτύῳ ποιήσωσι. καὶ ἦν ἡ μελέτη σταθρᾶ καὶ στρατηγικῆ καὶ τοῦ θηράματος σύνοχος, εἰς τέλος δὲ μὴ περιοσθεῖσα τὸ⁵ τῆς νίκης διέφθειρε τρόφιμον. συνήρχοντε μὲν γάρ ἐν ταυτῷ τὸ τε πεζικὸν καὶ ναυτικὸν στρατεύμα, προελθόντες δὲ πρὸ τοῦ ἄσπετος οἱ τῆς πεζικῆς μοίρας στρατιῶται, καὶ ἀποπλανθέντες ἐκείθεν ἐπὶ κατασκοπῇ καὶ καταλήψει δῆθεν τινῶν Μακεδόνων αὐλιζομένων ἐν πορρωτάτω ἀγροῦς ἐκείνων μὲν¹⁰ οὐκ εὐστόχησαν καὶ ἀπέτυχον τῆς ἐπιβουλῆς, τοῖς δὲ Βαράγγοις οὐ συνεδύασαν, ὅτε τῷ Ἀθύρῳ προσέβαλον. ὁμως δ' οὖν οἱ μὲν Βαράγγοι τὰς πύλας αὐτοῦ βιασάμενοι ἐντὸς εἰσεπήδησαν, καὶ πανόπλοις ἐπιφοραῖς ἔτι προΐας οὔσης τοῦ Βρυεννίου κατηγωνίσαντο. ἱππότες δὲ ὄντες ἐκεῖνοι τῶν¹⁵ ἱππων ἐπιβάντες εἰς φυγὴν ἐξωρμήκασι. μὴ ὄντων δὲ τῶν ἐν ἡπειρῷ στρατιωτῶν κατ' ὄψιν αὐτῶν καὶ ὑπάντησιν, διέφυγον τὴν παναλεθρίαν. ὕστερον δ' ἐπιφανείς ὁ Ρουσέλιος σὺν τῷ προέδρῳ Ἀλεξίῳ ἐδίωξαν μὲν κατόπιν, βουλόμενοι δὲ τὸν διωγμὸν ἐπιτείνειν καὶ πολλοὺς σφῆλαι τῶν ἐναντίων κα-²⁰τασσεισμένους τῷ φόβῳ καὶ φεύγοντας ἀμεταστρεπῆ παρὰ τῶν ἰδίων οὐκ εἰσηκούσθησαν, δεδιότων τὸ ἀποτέλεσμα. ἔπεσον δὲ τινες Μακεδόνες ἐν τῷ κάστρῳ παρὰ τῶν Ῥῶς, ἄλλοι

3. ζωοροῦσαν C.

bellantes verterent et in suam manum conservantem aut necantem omnes tanquam in rete redigerent: atque erat consilium firmum et imperatorium et venationis tenax, postremo autem non conservatum victoriae perdidit alimentum: conveniebant enim in eundem locum tum pedites et navalis exercitus: progressi autem ante urbem milites qui ex parte peditum erant, et vagantes inde ad speculandum et occupationem nonnullorum Macedonum, qui longe in agris versabantur, illis quidem non sunt potiti et aberrarunt a proposito cum Barangis autem non convenerunt, quando Athyrem aggressi sunt. tamen Barangi portas eius effringentes intus insilierunt, et gravi armaturae impetu etiam tum mane Bryennii milites debellarunt: illi autem, equites, equos ascendentes in fugam se proiecerunt: cum autem non essent milites, qui in continenti erant in conspectu eorum neque iis obvenirent, effugerunt summam cladem: postea autem adveniens Ruselius cum praeside Alexio persecuti sunt eos a tergo: sed cum vellent persecutionem protendere et multos prosternere adversarios concussos metu et fugientes irretorto oculo, a suis non exauditi sunt metuentibus exitum. ceciderunt autem nonnulli Macedones in castello ex Rosicis, alii vivi capti sunt, simili-

δὲ ζῶντες ἤχημαλωτίσθησαν. ὁμοίως δὲ καὶ παρὰ τῶν ἵππο-
τῶν. σπηθροίσθη δὲ καὶ λαφυραγωγία ἐκ τῆς ἐκείνων ἀπο-
σκευῆς, καὶ τοῦ αὐταδέλφου τοῦ Βρυεννίου ὀχήματα πράσινα
καὶ ὄπλα καὶ σήμαντρα.

- 5 Ἐπανεληθόντων δὲ τῶν τοῦ βασιλέως στρατιωτῶν εἰς αὐ-
τόν, χαρὰ τις τοῦτον καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν περιέλαβε. τοῖς
δὲ Βυζαντιοῖς οὐδὲν τούτων θεραπεῦον ἰδοῦντο, ὅτι τὴν
τοῦ βασιλέως μάχην καὶ τοῦ Βρυεννίου κύνεριν ἐλογίζοντο.
εἶλε γὰρ πάντας κατ' ἄκρας ὁ πόθος τῆς τοῦ Βοτανιάτου
10 χρησιμότητος, ἐπεὶπερ ἐγίνωσκον αὐτοῦ τὸ γένος περιφανές
καὶ πρὸς τοὺς πολεμικοὺς ἀγῶνας ἐπίδοξον καὶ χρηστὸν τοῖς
πολίταις καὶ σύντροφον, καὶ αὐτὸν δὲ παραπλησίαν ἔχοντα
τῷ γένει τὴν γνώμην καὶ τὴν ἀνδρίαν καὶ τῆς ψυχῆς τὸ ὕγιές
ἐγκαλλώπισμα· οὐδεὶς γὰρ πόλεμος ἀγωνιστικὸς καὶ βαρὺς
15 εἶχεν αὐτὸν ἄνω τῶν ἐπ' αὐτῷ ἀνδραγαθημάτων, οὐδεμία
παρασκευὴ τῶν ἄκρων ἀπειρατόν τε καὶ ἄγευστον, ἀλλὰ καὶ
δουκικὰς ἀρχὰς καὶ αὐτὰς μεγίστας φρονησεὶ καὶ ἀνδρία καὶ f. 223 r.
ἀγαθότητι κατεκόσμησε. καὶ ἡ πόλις αὐτὸν ἡγάπα διὰ τὴν
ἄγαν ἐπιεικίαν καὶ πραότητα καὶ τὸ τῆς χειρὸς ἐν πολέμοις
20 καὶ ὄπλοις ἀκαταγώνιστον καὶ ἐν δώροις ἀσύγκριτον, καὶ τὸ
δεξιὸν καὶ εὐχαρι, καὶ τὸ πάσης ἀλαζονείας καὶ ὑπερηφανίας
τυγχάνειν αὐτὸν ὑψηλότερον, καὶ τὸ δὴ μείζον, ἀνέγκλητον·
οὐδέπω γὰρ ἀδικίαν κατενεκλήθη παρὰ τινος παρ' ὄλαις ταῖς

21. τὸ om C.

lique ratione etiam ex equitibus. congesta autem est etiam praeda
ex illorum impedimentis et fratris Bryennii currus virides et signa.

Reversis autem regis militibus ad eum gaudium quoddam hunc
et qui circa eum erant, cepit. Byzantiis autem nihil horum utile ap-
parebat, cum regis pugnam et Bryennii reputarent. occupavit enim
omnes summum desiderium virtutis Botaniatae, quandoquidem cogno-
scebant eius genus clarum et ad bellica certamina illustre, et utile
civibus et coniunctum, atque ipsum similem habere generi sententiam
et fortitudinem et animi sanam gloriationem. nullum enim bellum in-
gens et grave habebat eum extra victorias nullus apparatus summo-
rum expertem et inanem, sed et ducis magistratus et ipsos maximos
prudentia et fortitudine et virtute ornavit. atque urbs eum diligebat
propter summam clementiam et lenitatem et manum in bellis et armis
invictam et in donis incomparabilem, et quod dexter et gratus et omni
humilitate et superbia erat superior, et, quod maius est, nondum ac-
cusatus: nondum enim propter iniustitiam accusatus erat a quoquam in
omnibus suis actionibus: atque testis ipse, qui hoc scribo, sum ego,

αὐτοῦ πράξεισι. καὶ μάρτυς αὐτὸς ὁ συγγράφων ἐγὼ, ὅτι δικαστῆς διὰ χρόνων πολλῶν γενόμενος, καὶ πᾶσι στρατιώταις καὶ πολίταις καὶ ἄρχουσι κατὰ τε τὴν βασιλεύουσαν κατὰ τε τὰς βασιλικὰς ἐκστρατείας δικάσας περὶ διαφόρων φάκτων καὶ ὑποθέσεων, οὐδενὶ δικαστηρίῳ τούτων εὖρον ἀλώ-5 σιμον, περὶ μικροῦ ἢ μεγίστου κατηγορούμενον πράγματος. ἄπαγε ἀλήθειαν ἐπὶ μάρτυρι θεῷ καὶ οὐ ψεῦδος κολαϊκὸν ἀποφθέγγομαι.

Πρὸς τοῦτον οὖν ἀποβλέπον τὸ τῆς πολιτείας συνάθροισμα πράγμα τι τολμᾷ τῶν πάποτε γενομένων ὑπερφέρον καὶ 10 μέγιστον. τοῦ γὰρ βασιλεύοντος εἰς τὰ ἐν Βλαχέρναις ἀνάκτορα κατὰ τὴν κυριακὴν προκαθημένου καὶ χρηματίζοντος, καὶ πάσης τῆς συγκλήτου παρισταμένης αὐτῷ, οἱ ἐν τῷ μεγάλῳ τεμένει τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας ἐκκλησιάζοντες, πάντα φόβον τοῦ βασιλέως ἀποσεισάμενοι καὶ δημοκρατουμένους ἑαυ- 15 τοὺς οἰηθέντες (πίθει γὰρ ὁ φόβος καὶ τῶν ἀνεφίκτων κατατολμᾶν), ἀναγορεύουσι τὸν Βοτανειάτην βασιλέα λαμπρᾷ τῇ φωνῇ τῇ ἐπαύριον τῆς λαμπαδηφόρου τῶν θεοφανίων ἤτοι τῶν φωίων ἑορτῆς, ἔτι τούτου ἐν τῷ ἰδίῳ καθημένον πολι- σματι κατὰ τὴν τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχίων, καὶ μηδεμιᾶς ἐκ 20 τούτου προσδοκωμένης τῆς ἐκδικήσεως. οἰηθεῖη δ' ἂν τις ὅτι χρυσοβούλλιον ἀναγνωσθὲν τούτου καὶ τὰ θυμῆρη καθυπισχνούμενον διεθέρμανε τοὺς πολίτας πρὸς τὴν αὐτοῦ ἀναγόμευσιν. οὐκ ἔστι τοῦτο, οὐκ ἔστι. προλαβὼν γὰρ ὁ κρα-

13. συγκρίτου C.

me, cum iudex per annos multos essem et omnes milites et cives et imperantes in regia et regis expeditionibus iudicarem de diversis factis et argumentis, hunc nullo iudicio invenisse deprehensum, propter parvam vel maximam accusatum rem: apage: veritatem per testem deum neque mendacium blandum loquor.

Ad hunc igitur respiciens civitatis multitudo rem quandam suscipit rebus unquam factis superiorem et maximam. rege enim in Blachernarum templo dominica praesidente et versante et toto conventu adstante et convenientes in magnum fanum sapientiae dei omnem timorem regis excutiebant et populari imperio se gubernari putantes (persuadet enim timor, ut etiam quae fieri non possint, audeamus) renuntiant Botaniatem regem clara voce, postero die facium Theophaniorum sive luminum festi, etiamtum hoc in suo sedente oppido in orientis provincia nullaque ex hoc exspectata ultione. putet fortasse aliquis, literas huius imperatorias recitatas et grata promittentes calidiores reddidisse cives ad eius renuntiationem. non est ita,

τῶν Μιχαὴλ τοῦτο πεποιήκεν· ἀλλ' ἐπαγωγασθὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οὐ μόνον εὐχαριστίαν οὐκ ἤνεγκεν, ἀλλὰ καὶ ὕβριν αὐτῷ πρὸς πάντων καὶ ἀναισχύντους φωνὰς προεξένησε. καὶ ὁ Βρυέννιος δὲ τοιαῦτα πολλὰ διεπέμψατο· ἀλλ' οὐδεὶς 5 προσέσχεν· αὐτοῖς, καίτοι τῆς πόλεως ἀγχοῦ καθισταμένου αὐτοῦ ἐν ἰσχύι, καὶ δυναμένου τοῖς ἔνδον παραβοθηθῆσαι ταχέως, εἰ πρὸς αὐτὸν ἀποκλίνοιεν. ὅπου δὲ τὸ θεῖον συνεινένευε διὰ τὴν τούτου ἀρετὴν καὶ χρηστότητα, ἐκείσε καὶ ἡ τῶν ἀνθρώπων δομὴ καὶ θέλησις βέβηκεν, ἀπλανεῖς ἐχόντων 10 τὸν χαρακτῆρα τῆς τοῦ ἀνδρὸς φύσεώς τε καὶ πράξεως.

Πρὸς ταῦτα συνῆκε μὲν ὁ ἰκρατῶν οὐδαμῶς, οὐδὲ τὰς παραδοξοποιίας ταύτας εἰς νοῦν ἀνήνεγκεν ἰσχυρότερον, καὶ θεῖαν ὄμφην ἢ κρίσιν τῶν οὕτω συντρεχόντων ἠγγῆσατο τὴν 15 ἐπίρροιαν· ἀλλὰ μῦθον ὥσαυτε τοὺς τῆς διανοίας ὀφθαλμοὺς ἰταμώτερός πως ἐγένετο καὶ ἀντίξους τοῖς πράγμασι, μᾶλλον δὲ ταῖς ἐκ τοῦ θείου συμβολικαῖς ἐπιδείξεσι. καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὅσα μειρακιωδῶς διεσκέπτετο, συντρεχόντιος ἐν πᾶσι Νικηφόρου τοῦ λογοθέτου τοῦ δρόμου, μηχανορράφοις τισὶν 20 ἢ ἀστρονόμοις καὶ διοσημίας τινὰς ἐπαγγελλομένοις καὶ ἀφιδρυμάτων προορήσειν ἐκ τελετῶν προσανέχων καὶ δημοκόποις ἢ δεισιδαίμοσι, λέγειν νῦν περιττὸν καὶ ἄκαιρὸν ἡγήμαι· ὅσα δ' ἐκ τοῦ προφανοῦς ἐτυράννει καὶ βιαιότερον ἢ κατὰ

non est: praevertens enim imperator Michael hoc fecit: sed renuntiatum in conventu non solum gratum animum non tulerunt, sed etiam ludibrium ei ab omnibus et impudentes voces conciliarunt. atque Bryennius tales multas misit: sed nemo earum rationem habebat, quamquam prope urbem stabat validus et poterat iis qui intus erant auxilio venire celeriter, si ad eum defluerent. ubi autem numen divinum adnuit propter huius virtutem et utilitatem, illuc etiam hominum impetus et voluntas abiit firmas habentium notiones naturae viri et actionis.

Haec igitur animadvertit imperator nequaquam neque haec miracula ad mentem retulit firmiorem neque divinam vocem vel iudicium eorum, quae ita conveniebant, putavit affluxum, sed muscarum instar mentis oculis magis inconsultus fiebat et oppositus rebus, magis que numinis divini symbolicis signis. atque cetera quidem, quae juveniliter cogitabat concurrente in omnibus Nicephoro logotheta stadii, cum impostoribus et astronomis et iis qui signa coelestia nuntiarent et signorum praedictionibus secundum initiationem se adverteret et popularibus adulatoribus aut superstitionis, enarrare nunc superva-

βασιλέως χρησιότητα συνκρότει, ταῦτα τῷ λόγῳ παραδιδόναι καὶ μνήμης ἄξιον οὐκ ἀνάξιον.

Τῆς γὰρ κοινῆς γλώσσης ἀπαραιομένης πρὸς τὴν τοῦ βασιλεύοντος ἀγνωσίαν καὶ ἀκυβέρνητον ἔπαρσιν, καὶ δι' αὐτῆς πανταχόθεν ἐπισυρρεῖν τὰ δεινὰ διαλεγομένης, ὡς ἑκατέ-5 ρωθεν τὴν βασιλίδά τῶν πόλεων περιχεῖσθαι ταῖς τῶν σιδήρων ἀνγαῖς καὶ τομαῖς, καὶ τῇ σπᾶνει τῶν ἀναγκαίων τὸ πλεῖστον μέρος τὸ ζῆν ἀπορρηγνυθῆναι (τριῶν γὰρ νομισμάτων ὁ τοῦ σίτου μέδιμνος ἐπιπράσκετο, καὶ τῶν θανόντων οὐκ ἦν εὐχέρεια πρὸς τὸ θάπτεσθαι), συνηλθον εἰς ταῦτον 10 οἱ τῆς ἀρχιερατικῆς ἄξιας τῷ ἀρχιποίμει τούτων καὶ πατριάρχῃ Κοσμᾷ, καὶ περὶ τῶν ἐνεσιώτων ὡς τὸ εἶκός ἐβουλεύοντο, καὶ τῷ Βοτανειάτῃ τὴν νικητήριον ψῆφον ἐπὶ τῷ ἄρχειν βασιλικῶς προσετίθεσαν, οὐ προδήλως μέντοι καὶ προπετῶς διὰ τὸ ἐκ τοῦ βασιλεύοντος δέος, ἀλλ' ἐκ συλλογισμῶν 15 καὶ λογικῶν παραθέσεων καὶ τρόπων ἐπεικῶν, συναγόντων εἰς τὴν αὐτὴν ἐννοιάν τε καὶ ἕξορσιαν τὸ προτιθέμενον βούλευμα. εἰς δὲ τῶν ἄλλων γνώσει διαφέρων καὶ λογίῳτητι, καὶ τὸ παρρησιαστικὸν κεκτημένος ἐκ φύσεως, τὴν προεδρίαν μὲν ἔχων τῆς τοῦ Ἰκονίου καθολικῆς ἐκκλησίας, Ἀσκάλωνα 20 δὲ πατρίδα τῆς Φοινίκης αὐτῶν, καὶ παρὰ τῶν ἄνωθεν ὡς κορωνίδα κεκτημένος τὸ εὐσεβές, τρανότερόν τε καὶ διαλεκτικώτερον τῷ βουλευτηρίῳ τὴν οἰκίαν γνώμην ἐνημηγνήμενος

caneum et intempestivum puto: quae autem palam tyrannice agebat et violentius quam ex regis virtute parabat, haec narrationi tradere et memoria dignare non est indignum.

Cum enim communis sermo aegre ferret regis imperitiam et accipitem insolentiam et contenderet ea undique affluere mala, utrinque reginam urbium circumstrepere ferri radiis et vulneribus, atque inopia rerum necessariorum maximam partem vitam amittere, (tribus enim assibus modius frumenti emebatur et mortuorum non erat facultas sepeliendorum), convenerunt in eundem locum qui summorum pontificum dignitate erant praediti, ad summum horum pastorem et patriarcham Cosmam, et de instantibus ut par erat deliberabant: atque Botaniatae evincens suffragium quia regie imperabat dederunt, neque tamen palam et praecipue propter regis metum: sed ex ratiocinationibus et rationis comparationibus et modis aequis, qui in eandem sententiam et consensum agerent propositum consilium. unus autem ceteris prudentia excellens et ratione et libertatem dicendi nactus natura, principatum habens catholicae Iconii ecclesiae, Ascalone autem Phoeniciae patria glorians et a maioribus tanquam coronam adeptus pietatem, et

ἔχθιστος ἐλογιάθη τῷ τε λογοθέτῃ καὶ αὐτῷ βασιλεῖ. καὶ αὐτίκα τοὺς ἄξοντας αὐτὸν ἀνάρπαστον ἐξαπέστειλαν. ὃ δέ, προγνούς τὸ τῆς ὀργῆς ἀκατάσχετον, ἐντὸς εἰσέδν τῆς δευτέρας σκηπῆς τοῦ μεγάλου ναοῦ τῆς ἁγίας σοφίας, ἦτις ἅγια μὲν ἁγίων τοῖς πύλαι κατωνομάζετο, ἡμῖν δὲ τοῖς τῆς νέας διαθήκης πρὸς τούτῳ καὶ θεσιαστήριον καὶ ἄδυτον καὶ ἰλαστήριον· καὶ τῶν θείων ἀπριξ ἐχόμενος τόπον ἀσυλίας τὴν θεϊαν ἐποιεῖτο ἀντίληψιν. ἀλλ' οἱ πεμφθέντες, εἴτ' ἐξ ἰδίας ἀσεβείας καὶ θηριωδίας εἴτ' ἐκ παραγγελίας τοῦ πέμψαντος, 10 μὴδὲν εὐλαβηθέντες μὴδ' ὑποπτήξαντες τὴν ὄντως θεότευκτον σκηπῆν καὶ τῶν οὐρανίων ἀντίτυπον, ἀλλὰ τῷ θνυμῷ μεθυσθέντες καὶ βακχικόν τι καὶ ἀρειμάνιον συμφρονήσαντες, ἢ τὸ γε ἀληθέστερον εἶπειν, ἀφρόνως ἐπινοήσαντες, εἰς αὐτὸ f. 224 r. τὸ καὶ ἀγγέλοις αἰδέσιμον φρονίως εἰσελαύνουσιν ἰλαστήριον, 15 καὶ τὸν ἀρχιερέα ξιφῆρεις ὄντες ἀνάρπαστον ποιησάμενοι τῷ βασιλεῖ παριστώσιν. ὃ δὲ ἀνήκεστον μὲν οὐδὲν εἰς αὐτὸν διεπράξατο, τὴν τε παρρησίαν τοῦ ἀνδρὸς αἰδεσθεῖς καὶ τὸ ἐν λόγοις εὐδόκιμον, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ θείου νέμεσιν καὶ τὸν ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου καταπλαγεῖς ἔλκυσμόν· τὸ δὲ τῆς πα- 20 ρανομίας καὶ ἀτοπίας ἐκκληρώσατο μῦθος ἐκ πάσης ἡλικίας καὶ τύχης καὶ φύσεως.

Καὶ ὡς μὲν οἱ ἀρχηγοὶ ἐκ τοῦ τοιούτου μύθους δίκας

14. φονεῖας C.

qui clarius et disertius consilio sententiam suam significaverat, inimicissimus habitus est logothetae et ipsi regi: atque statim eos, qui eum raptum agerent, miserunt. ille autem praevidens irae impotentiam se subduxit intra secundum tentorium magni templi sanctae sapientiae, quae quidem sancta sanctarum a priscis vocabatur, nobis autem qui novo foederi adstricti sumus, praeterea etiam ara et penetrabile et clementiae sedes, et signa divina assidue tenens loco asyli divinum sibi conciliabat praesidium. sed qui missi erant, sive propria impietate et immanitate sive iussu eius, qui eos miserat, nihil caventes neque verentes revera divinum tentorium et coelestium imaginem, sed animo ebrii et bacchicum quid et belli furorem spirantes sive id quod verius est dictum, imprudenter cogitantes in ipsam vel angelis venerabilem more homicidarum irruunt clementiae sedem et summum pontificem gladiis instructi rapiunt et regi constituunt. is autem crudelle nihil in eum commisit, libertatem dicendi in viro veritus et orationum gloriam, et divina ultione et quod ab ara detractus erat, obstupefactus. odium autem iniuriae et insolentiae sortitus est ab omni aetate et fortuna et natura.

Atque quomodo duces propter tale odium poenas non diu post

οὐκ εἰς μακρὰν ἔτισαν, μὴ δυνηθέντες τὴν θεῖαν ταύτην ἀ-
 λὴν σωτηρίας ὁδὸν καὶ εἰσοδὸν ἑαυτοῖς ὑπογράψαι, καὶ πόρρω
 ταύτης ἀποκρουσθέντες τιμωρίας θεοσύλαις πρεπούσας ἤνέ-
 γκατο, κατὰ καιρὸν ὁ λόγος δηλώσει σαφέστερον· ἔτερον δὲ
 πάλιν παρηγομήθη τῷ βασιλεῖ, παφλαζούσης τῆς ἀμῆς τοῦ 5
 κινδύνου, τῆς τοιαύτης ἀτοπίας οὐκ ἔλαττον. τί δὲ τοῦτο;
 τοὺς δοκοῦντας εὐπορωτέρους εἶναι τῶν ἄλλων θεῖους σηκούς
 ἀπεσύλησε, τὰ τούτων ἱερὰ σκεύη σὺν αὐτοῖς τοῖς θεοῖς
 εὐαγγελίοις διὰ τὸν περικείμενον αὐτοῖς κόσμον ἕξ ἐπιτάγμα-
 τος ἀσεβοῦς ἀφελόμενος, μήτε τῶν τῆς φρικτῆς ἱερουργίας 10
 καὶ μυστικῆς τραπέζης ἀποσχόμενος κρατήρων ἢ κανῶν ἢ
 λοιπῶν περιφροαντηρίων, μήτε πέπλων καλυπτόντων τὰ ἱλα-
 στῆρια μὴτ ἄλλης σκευῆς θεῶν πραγμάτων φεισάμενος. καὶ
 ταῦτα τῷ παλατίῳ μετενεγκὼν θησαύρισμα πρὸς καταφλέ-
 γοντος καὶ κρίμα θανάτου ἑαυτῷ ἐθησαύρισ· μηδὲν γὰρ 15
 ἀπονάμενος πᾶς αὐτῶν ἢ ὅσον ἀμοιβὰς ἀπαισίους καὶ θεήλα-
 τον ὄργην καὶ παρακοπὴν ἐπισπάσασθαι, καὶ τᾶλλα πάντα
 τοῦ βασιλικῆς πλοῦτου μετ' ἧχον συναπεβάλετο. τὸ γὰρ
 πρόσχημα τῆς ἀπορίας οὐκ εἶχεν αὐτῷ συμβαλλόμενον, ὅτι
 καὶ χρυσὸς αὐτῷ καὶ ἄργυρος κατακεκλεισμένος οὐκ εὐαρίθ- 20
 μητος ἦν. καὶ ὁ μετ' αὐτὸν βεβασιλευκῶς περιηρημένον
 ἅπαντα τὸν τοῦ παλατίου πλοῦτον εὐρῶν καὶ διηρησμένον
 ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀποκηρύξεως τούτου καὶ ἀπελάσεως, τὴν

luerint, non valentes divinam hanc sedem salutis viam et aditum sibi
 adumbrare, et quomodo deinde ab hac repulsi ultionem sacrilegis ap-
 tam reportarint, suo tempore oratio declarabit certius. aliud autem
 rursus iniuste factum est a rege fremente summo periculo tale inso-
 lentia non minus. quid hoc? templa quae videbantur ceteris ditiora,
 divina spoliavit, horum sacra instrumenta cum ipsis divinis evangeliiis
 propter circumdatum iis ornatum ex mandato impio auferens, neque
 horrendi sacrificii et secretae mensae abstinens vasis et canistris et
 aspergillis reliquis, neque vestibus clementiae signa tegetibus neque
 alii apparatusi rerum divinarum parcens, atque haec in palatium trans-
 ferens thesaurum ignis flagrantis et iudicium mortis sibi congeffit:
 nihil enim fructus capiens ex iis nisi quod remunerationem infaustam
 et divinam iram et insaniam contraheret, etiam cetera omnia regia-
 rum divitiarum cum clamore amisit: praetextum enim inopiae non
 habebat sibi obveniens, quia et aurum ei et argentum immensum in-
 clusa erant, et qui post eum regnavit sublatis omnes palatii divitias
 inveniens et raptas tempore repudiationis huius et exsilii, magno
 non imminutus est et maxime regio consilio: sed benignis manibus et

μεγάλην οὐκ ἠμβλύθη καὶ βασιλικωτάτην προαίρεσιν, ἀλλ' ἀφθόνοις χερσὶ καὶ μεγαλοδώροις πάντας ὑπὲρ πᾶσαν ἐλπίδα ἰσχυρῶς κατεπλούτισε, καὶ φιλοτίμοις δεξιῶσεσι καὶ ῥόγαις μυριοταλάντοις στρατὸν κατὰ τοῦ ἀντικειμένον Βρυεννίου καὶ 5 τῶν ἄλλων τυράννων μέγιστον παρεκίνησε, καὶ οὐδὲν αὐτῷ ἄπορον ἢ ἐνδεές τὸ παράπαν συνήνησεν· ὡς εἶναι δῆλον καὶ ἀληθῆ τὸν παλαιὸν καὶ συνετώτατον λόγον, ὅτι ὅπου προαίρεσις ἀγαθῆ, τὸ κωλύον οὐδέν, μάλιστα δὲ βασιλεῖ τῶν ἄλλων ὑπερφόρον τὸ πλούσιον. καὶ οὐδεὶς εἶδε ποτέ τινα 10 τούτων πενόμενον· ἀλλ' ὅσον ἐξάντηλα παρ' αὐτοῦ δι' εὐποιίας τὰ χρήματα καὶ χρεωλυσίας πεποίητο, τοσοῦτον παρὰ τοῦ βασιλεύοντος ἄνωθεν ἐπιχορηγῆται τούτῳ πηγῇ καὶ ποταμὸς χρυσῶν ἀνεξάντηλος. ἀληθινῆ γὰρ ἐστὶν ἄμπελος ὁ τῆς ἀφθόνου μεταδόσεως κύριος, τοσοῦτον ἐπανξάνομενος 15 ὅσον περιτέμνει τὸν πλοῦτον καὶ σκορπίζει δι' ἀγαθότητα. f. 224 v.

Ἄλλὰ τὰ μὲν περὶ τοῦ σοφοῦ βασιλέως κατὰ καιρὸν λελέξεται ὕστερον, ὅτε τοῦτον ἡ πόλις λαμπρὰ λαμπρῶς ὑποδέξεται καὶ μυρίαὶ τιμῆσιν αὐτῷ εὐφημίαις καὶ πανηγύρεσιν· ἐν δὲ τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι φεύγων μὲν ὁ τοῦ Βρυεννίου αὐτάδελφος μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν τῆ Ῥαιδεστῶ προσεπέλασε, καὶ ταύτης ἐντὸς εἰσελήλυθεν, οἱ δὲ Πατζινάκοι τὴν τῶν Μακεδόνων ἀποστασίαν ἰδίαν εὐπραγίαν καὶ εὐνοίαν λογισάμενοι, μετὰ πλήθους οὐκ ἐλαχίστου τῆ Ἀδριανουπόλει

1. ἠμβλύθη C.

9. ὑπερφόροντι?

οἶδε C.

10. ἐξήν-

τηλον C.

liberalibus omnes supra omnem spem valde ditavit et honorificis exceptionibus et largitionibus multorum talentorum exercitum contra oppositum Bryennium et ceteros tyrannos maximum excitavit: neque quidquam ei inopiae vel difficultatis omnino obvenit, ita ut sit clara et vera oratio illa vetusta et prudentissima, ubi consilium bonum adsit, ibi nihil esse impedimenti, maxime autem regem ceteris excellere divitiis: atque nemo novit unquam quenquam horum egenum: sed quantum exhauriuntur ab eo divitiae beneficiis et officiis solvendis, tantum a rege supero praebetur huic fons et fluvius auri inexhaustus. vera enim vitis est benignae largitionis dominus, tantum auctus, quantum circumscribit divitias, et spargit propter virtutem.

Sed de sapiente rege suo tempore dicetur postea, quando hunc urbs splendida splendide excipiet et innumerabilibus honorabit laudibus et festis. in occidentalibus autem partibus fugiens frater Bryennii cum suis, Raedesto appropinquavit et hanc urbem intravit. Patzinaci autem Macedonum seditionem suam felicitatem et benevolentiam putantes cum multitudine non minima Adrianopoli appropinquarunt et hanc

προσηγγισαν, και ταύτην περικαθίσαντες τὸν παρὰ τῶν Μακεδόνων προχειρισθέντα βασιλέα πατάξειν ἠπέλουν μετὰ τῶν συναραμένων και συνδραμόντων αὐτῷ. ἄλλους δέ τινας ταχυδρομεῖν ἠσκημένους κατὰ τῆς χώρας ἐξέπεμψαν, οἱ πᾶσαν ἡμῶν κατελωβήσαντο και διήρπασαν, φόνον μὲν πολὺν τῶν ἐν ἄγροισι ποιησάμενοι, κτηνῶν δὲ ἀμυθῆτων ἀγέλας ἐλάσαντες, και οὐδὲ ἐν εἶδος κακώσεως παραλιπόντες τοῖς κάμνουσιν. ὁ δὲ Βρονένιος ἐν πληθει και ἀγερωχίαις τὸ πρόσθεν κανχώμενος, ἀγενῆς ἐφάνη πρὸς τοὺς βαρβάρους και ἄτονος, και τὸ τεῖχος τῆς τοῦ Ἀδριανοῦ καταφυγῆν εἶχε μόνην, οὐ τὴν τῶν ὀπλων ἀντίθεσιν, ἕως λιμὸς βαρύτατος ἐντὸς κατατρώχων αὐτὸν και τοὺς σὺν αὐτῷ, μετὰ πάσης τῆς ἵππου και τῶν ὑποζυγίων αὐτῶν, ἠνάγκασε τοῖς βαρβάροις συνθέσθαι και πάντα πρᾶξιαι τὰ παρ' αὐτῶν προστατιόμενα. συναθροίσας οὖν χρυσίον ἀδρόν ἐξ ἑαυτοῦ και τῶν συναποστατησάντων αὐτῷ, τοῖς Πατιζινάκαις ἀντίλυτρον δέδωκεν οὐ μείον τῶν εἴκοσι ταλάντων ἤτοι κεντηναρίων περιστάμενον, σὺν αὐτῷ δὲ και ὑφασμάτων και ἀργυρῶν σκευῶν οὐκ ἐλάχιστον χρῆμα. και τοῦτον τὸν τρόπον ἀπαραστήηαι τοὺς Πατιζινάκους ἐκ τῆς πολιορκίας διέθετο. μένων δὲ κατὰ χώραν ἠργυρολόγει τοὺς 20 πειθομένους αὐτῷ, πρὸς μὲν τοὺς ἐναντίους και ἀλλοφυλοὺς οὐδὲν γενναῖον ἐπιδειξάμενος, ἀλλ' ὥσπερ τις πτώξ ἐν ὕλῃ οὕτως ἐν τοῖς τείχεσι τῆς Ἀδριανουπόλεως κρυπτόμενος, πρὸς

1. τῶν περὶ correxit Brunetus.

obsidentes regem a Macedonibus creatum se percussuras minabantur cum iis, qui auxilio venerant et cum eo coierant: alios autem, qui celeriter antecurrere exercitati erant, in terram miserunt, qui quidem omnem simul devastarunt et diripuerunt, caedem multam agrestium facientes, pecudum ingentium greges agentes, neque unum genus vexationis relinquentes afflictis. Bryennius autem in multitudine et artificii antea elatus, ignobilis apparuit adversus barbaros et remissus, et murum Adrianopolis confugium habebat solum, non armorum oppositionem, donec fames gravissima intus conficiens eum et eos, qui cum eo erant, cum omni equitatu et iumentis eorum, coegit cum barbaris pacisci et omnia facere quae ab iis imperabantur. cogens igitur pecuniam multam ex se et iis, qui cum eo defecerant, Patzinacis pretium redemptionis dedit non minus viginti talentis (sive centum milibus) constans, simulque et vestium stragularum et argenteae suppellectilis non minimam copiam: atque ita ut desisterent Patzinaci obsidione permovit. manens autem in loco exigebat pecunias a subiectis in adversarios et peregrinos nobile nihil ostendens: sed tanquam lepus in silva ita in muris Adrianopolis abditus, adversus contribules autem

δὲ τοὺς ὁμοφύλους ἐπιγαυρούμενος ἀκρατῶς, καὶ πολυειδέξ
ἀπαιτήσεις καὶ τιμωρίας κατασκευάζων αὐτῶν, καὶ μᾶλλον
τοὺς ξένους ἕσομοῖς ὑποβάλλον, ἔν' ἐκ τῶν σωμάτων αὐτῶν
αὐχ αἱμάτων ἀλλὰ χρημάτων ἀνερευνήσῃ πηγᾶς.

5 Ὁ δὲ Βοτανειάτης οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τοὺς εἰς αὐτὸν εἰσ-
ρέοντας ξένους ἢ ἄλλοθεν ποθεν αὐτῷ παρεμπίπτοντας οὐ μόνον
ἀτιμωρήτους καὶ ἀναφεῖς κατελίμπανεν, ἀλλὰ καὶ δώροις
ἐτίμα καὶ μεγίστοις περιλάμπροις τοῖς ἀξιώμασι, καὶ σιτήσεις
ἐχορήγει τὴν χρεῖαν ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος νικώσας αὐ-
10 τῶν. ὄθεν καὶ ὁ δικάζων ἀδεκάστως θεός δεξιᾶν τὴν ψῆ-
φον τῷ δεξιῶς χρωμένῳ τοῖς πράγμασιν ἐπεβράβευσεν. καὶ
ὄπως, ἤδη ῥητέον.

Ἐν τοιοῦτοις τῶν πραγμάτων ἀμφιδοξούντων ἕξεισι τῆς
ιδίας πόλεως ὁ Βοτανειάτης, τῆς πρὸς τὴν βασιλίδαν φερού-
15 σης μετ' εὐψυχίας ἀπτόμενος. δύο δὲ τῶν ὑποστρατήγων
αὐτοῦ, κράτος ἔχειν πολεμικὸν καὶ πλῆθος στρατιωτικὸν βρεν-
θύμενοι, τὴν ὑποχώρησιν ἔκλεψαν καὶ λιποταξίῳ γραφὴν
ἀπηνέγκαντο, πανταχόθεν ἀπιστοὶ καὶ ἀχάριστοι καὶ ἀγνω-
μοσύνης φανέντες ἀνάμεστοι· οὐ γὰρ ᾤθησαν οἱ κακοδαί-
20 μονες οὐδ' εἰς νοῦν ἔβαλον τὸ τῆς θεηγορίας διάταγμα, ὡς
οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν· ἀλλὰ δειλιάσαν-
τες πρὸς τὰς τῶν Τούρκων παρατάξεις, αὐτῷ Βοτανειάτῃ
ἐφήδρευον, τὴν πρὸς αὐτὸν στοργὴν ἐξωμόσαντο καὶ παρα-

8. μεγ. καὶ περιλ.?

superbiens impotenter et varias postulationes et poenas fundens eorum
magisque peregrinos exuens ut ex corporibus eorum non sanguinis sed
pecuniae indagaret fontes.

Sed Botaniates non ita: sed eos, qui ad eum affluebant peregrini,
vel aliunde in eum incidebant, non solum incolumes et intactos
relinquebat, sed etiam donis honorabat et maximis et illustribus dig-
nitatibus, et alimenta praebebat egestatem eorum longe superantia.

Quamobrem etiam iudicans incorrupte deus dextrum suffragium
dextre uso rebus tribuit, atque, ut iam dictum est, in tanta incertitu-
dine rebus versantibus egreditur sua urbe Botaniates, viam ad urbem
ferentem bono animo tenens. duo autem centuriones eius potentiam
bellicam et multitudinem militarem se habere gloriantes clam recesserunt
et aciei relictæ causam reportarunt, ubique infidi et ingrati et
pravitatis apparentes pleni: neque enim putarunt infausti neque animad-
verterunt divinae orationis determinationem, non servari regem
propter multam potentiam: sed timidi adversus Turcarum ordines, qui
Botaniatæ insidiabantur, eius amorem eiuraverunt et proditores iurum-

βάται τῶν ὄρκων καὶ τῶν συνθηκῶν ἐχρημάτισαν. ἀλλ' οὗτος ἀτρέστῳ καὶ εὐγενεῖ τῷ φρονήματι, τῇ θεῖα ψήφῳ τὰ κατ' αὐτὸν ἐπιτρέψας, οὐδένα λόγον τούτων πεποίηκεν, ἀλλὰ συμβαλὼν τὰς ἁπονοηρίας καὶ ἀτασθαλίας αὐτῶν, καὶ ὡς ἄλλως Ἄλωεας καὶ λωβητῆρας εὐθύμως τούτοις ἀποσεισάμενος, 5 ἵνα μὴ καυχῆσονται συμβαλέσθαι τούτῳ πρὸς τὸ προκείμενον σπούδασμα καὶ τὴν τῆς βασιλείας ἀνάβασιν, καὶ αὐτοὶ τὰς εὐεργεσίας ἀναξίως κομίσονται, τῆς ὁδοιπορίας ἀπάρχεται. οἱ δ' ἐφεδρεύοντες, πολλοὶ καὶ πανταχόθεν συρρέοντες, ὠρύνοντο μὲν ὡς σκύμνοι καὶ καθυλάκτουν ὡς κύνες, εἰς 10 χεῖρας δὲ τοῖτῳ ἔλθειν καὶ πόλεμον συρράξαι φόβῳ καὶ φρίκῃ συνείχοντο, καίτοι πολλάκις εἰς τοῦτο μεταβῆναι μετακαλούμενοι. ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν γέγραπται, τῆς ἐρυθρᾶς τμηθείσης θαλάσσης ἀβρόχως αὐτοὺς διαπεραιωθῆναι διὰ ξηρᾶς, ὡς τείχους ἐκ δεξιῶν καὶ τείχους ἐξ 15 εὐωνύμων ἰσταμένου τοῦ ὕδατος, οὕτως ἐνταῦθα τεθραυματούργηται· ὡς γὰρ ῥεῦμα πανταχόθεν συντρέχοντες καὶ παρατειχίζοντες αὐτὸν οἱ πολέμιοι ψαῦσαι τούτου καὶ πόλεμον θαρρῆσαι οὐκ ἀπετόλμησαν, ἐν ὁμοιώσει δὲ δορυφόρων τὰς παραπομπὰς ἐπεποίητο. ὅσοι δὲ πολεμήσοντες ἤλασαν, 20 ἢ πίπτοντες οἰκτρῶς τὴν ψυχὴν ἀπεβάλλοντο, ἢ τὴν ἤτιαν ὡς ἐξ ἀκαταμαχῆτου δυνάμεως ἀνελόμενοι οὐκέτι δευτέρως ἐπιχειρεῖν ἐδοκίμασαν. πᾶσα δὲ πόλις ἐπερχόμενον αὐτὴν ἐν

5. τούτους? 22. δευτέροις C.

jurandorum et pactionum facti sunt. sed hic intrepido et nobili animo divino suffragio res suas tribuens nullam rationem horum habuit: sed conferens pravitatem et iniurias eorum et se malos vinitores et turpes bono animo excussisse, ne gloriarentur huic convenire ad propositum studium et ascensionem regni et ipsi beneficia indigne reportarent, iter incipit: insidiantes autem, qui multi erant et undique confluebant, ululabant tanquam catuli et latrabant ut canes: quominus autem ad manus huic venirent et bellum consererent, metu et horrore retinebantur, licet saepe ad hoc transire excitati: sed ut de Iudaeis scriptum est, rubro mari diviso siccos eos transiisse per aridum muro a dextro et muro a sinistro adstante aquae, ita hic simile miraculum factum est: ut enim amnis undique concurrentes et circumvallantes eum hostes tangere hunc et bellum subire non sunt ausi: similitudine autem satellitum comitatum fecerunt: quicumque autem ad bellandum profecti erant, aut cadentes misere vitam amittebant aut cladem ut ex invicta potentia perpessi non iam rursus aggredi statuerunt: urbes autem omnes advenientem eum in alto et divino lacerto libenter et multa cum laude et clamoribus excipiebant. mercenarii

ὑψηλῶ καὶ θείῳ βραχίονι ἄσπασίως καὶ σὺν πολλῇ τῇ εὐφη-
 μίᾳ καὶ τοῖς ἀλαλαγοῖς ὑπεδέχοντο. μισθοφορικὸν δ' ἐκ
 τῆς τοῦ ἀντιθέτου βασιλέως ἀποστολῆς τῇ κατὰ Βιθυνίαν
 Νικαίᾳ ἐπιξενούμενον καὶ συντηροῦν τῷ βασιλεῖ τὴν πόλιν
 5 δῆθεν ἀπερικτύπητον, πρὸ τριῶν ἡμερῶν καταλιπὼν τὸ ἐπί-
 ταγμα καὶ τῆς τοῦ πέμψαντος εὐθρείας κατορρησάμενον,
 μετὰ δουλικῷ καὶ συντάγματος καὶ σχήματος ἀπήντησε τούτῳ
 τῷ Κοτυαίῳ προσμίζαντι, καὶ τὴν δουλείαν ὁμολογῆσαν καὶ
 τὸ τῆς πίστεως τραυολογῆσαν ὑπόδειγμα, προεπορεύετο καὶ
 10 προσκινδύνευσεν τούτου μετὰ τῶν ἰδίων ὄπλων καὶ ἵππων καὶ
 τῆς ἄλλης παρασκευῆς. διὰ θαύματος δ' ἐποίητο πῶς οἱ
 θρασεῖς καὶ πολεμικώτατοι Τούρκοι τιθασσοὶ καὶ χειροθῆεις
 γιγνώσκειν, καὶ τὸν δουλικὸν ζυγὸν ὑπέλθειν κατατίθενται, καὶ
 περινοστοῦσι μὲν ἱππαζόμενοι, δορυφόρων δὲ τάξιν ἀποπλη-
 15 ροῦντες, εἰσὶ.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐθαυματουροῦντο μέχρι Νικαίας αὐ-
 τῆς, τοῦ προσκυνουμένου σημείου ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀρχιστρα-
 τήγου προηγουμένου πάντων, καὶ προφυλακτικῶς τὰς ὁδοὺς
 ὑπανοίγοντος, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν τοῦ βασιλεύοντος f. 225 v.
 20 στερεὰν καὶ ἀκλόνητον ὑπεμφαίνοντος, καὶ τὴν χάριν διδό-
 ναι θαυμασίαν ἐξ ἔργων παραδεικνύοντος. τῇ δὲ Νικαίᾳ τῷ
 βασιλεῖ προσεγγίσαντι χορεία τις ἐναρμόνιος τοῖς ἐγχωροῖς
 συνέστη καὶ κρότος εὐφημίαις ὑπέρσεμνος, πάντων χαρμό-
 συνα θυόντων καὶ χαριστήρια, καὶ τῆς σωτηρίας προκηρυτ-

autem, qui ex oppositi regis missione Nicaeae Bithyniae versabantur et regi servabant urbem turbae expertem, ante tres dies relinquentes mandatum et eius qui eos miserat simplicitati insultantes servili et ordine et habitu obvenerunt huic qui Cotyaeo se coniunxerat et servitutum profitentes et fidei certum dantes documentum, progrediebantur et propugnabant huic cum suis armis et equis et cetero apparatu. miraculo autem fiebat, quomodo asperi et bellicosissimi Turcae mites et mansueti facti sint et ad servitii iugum subeundum se deponant et circumstant equitantes et satellitum ordinem impleant.

Atque haec quidem miraculose fiebant usque ad Nicaeam ipsam, cum adoratum signum sub nomine primi ducis praeiret omnibus et caute vias aperiret et regis fidem in eum firmam et inconcussam ostenderet, et gratiam reddere admirabilem secundum facta monstraret. regi autem Nicaeae appropinquanti chorus concinnus incolarum adstitit et clamor laudibus augustus, omnibus sacra gaudii et gratiae facientibus, et salutis nuntiantibus signa, ita ut et ipsi stuperent hostes atque tum

τόντων τὰ σύμβολα, ὡς καὶ αὐτοὺς ἐκπλαγῆναι τοὺς πολεμίους καὶ τότε βεβαιωτέραν τὴν ὁμολογίαν ἐπισυντάξασθαι τῆς δουλώσεως. καὶ γὰρ ἐπιβάντος αὐτοῦ τῆς τοιαύτης πόλεως μετὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως, καὶ τὰς βασιλικὰς εὐεργεσίας καὶ στρατηγίας σαφῶς διατιθεμένον καὶ διατάττοντος,⁵ καὶ τιμαῖς περιβλέπτοις καταγεραίροντος τοὺς ἀστικούς τε καὶ ξενικούς καὶ ὅσοι τῆς στρατιᾶς καὶ τῆς ἄλλης διαμονῆς παρετύγχανον περὶ τὸν τῆς Νικαίας περίβολον, οἱ Τούρκοι δουλικῶς ἐστρατοπεδεύσαντο, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἐπιταχθέντες εἴσοδον τῷ στήθει τὰς χεῖρας συνέπλεκον, καὶ τὴν θῆαν τοῦ-¹⁰ του μεγίστην εὐεργεσίαν ἐτίθεντο, καὶ συμπονεῖν αὐτῷ καὶ συμπράττειν τὰ θυμῆρη κατεπηγγέλλοντο. διὸ καὶ τινες τῶν εὐπατριδῶν τῆς Περσίδος, ἀδελφοὶ κατὰ σάρκα καὶ φύσιν ὑπάρχοντες, καὶ τὴν τοῦ Κουτλουμούση ἐπωνυμίαν ἐκ πατρῴας προσηγορίας ἐφέλκοντες, τῆς σουλιανικῆς δὲ μερίδος¹⁵ καὶ ἔξουσίας ἀντιποιοῦμενοι καὶ τῷ ἐθάρρῃ τῶν Οὐννων ἀντιταττόμενοι, καὶ κατὰ τοῦτο τῇ Ῥωμαίων προσφοιτήσαντες γῆ, καὶ κράτος ἑαυτοῖς ἀντίθετον ἐκείνῳ περιποιοῦμενοι, προσῆλθον αὐτῷ κατὰ Νικαίαν. καὶ ὅπερ ἐν οὐδενὶ βασιλεῖ τῶν Περσῶν γένους ὄντες βασιλικῷ οὔτε Ῥωμαίων κατεδέξαντο²⁰ πρᾶξι, τοῦτο πρὸς αὐτὸν παραδόξως ἀπέδειξαν, γόνυ τε κλίναντες καὶ προσοποιεῖν αὐτῷ τὴν εἰς τὴν βασιλίδα ἔδοσιν πορίαν σὺν πολλῇ πεποιθήσει διασημαίνοντες. οὗς δὴ καὶ λόγοις καὶ τρόποις εὐσυνέτοις κοσμιωτέρους καὶ εὐνοϊκωτέ-

19. ἐν] ἄν?

firmius pactum componerent servitutis: etenim cum ingrederetur illam urbem cum suo exercitu et regia beneficia et imperia clare disponeret et ordinaret, atque honoribus illustribus ornaret urbis incolas et peregrinos et, quicumque ex exercitu et reliqua sede aderant in Nicaeae circuitu, Turcae servilem in modum castra posuerunt et ad eius aditum imperasti pectori manus implicabant, et eius conspectum maximum beneficium ponebant et se cum eo laborare et agere grata velle promittebant. quamobrem etiam nonnulli nobiles Persidis, fratres secundum carnem et naturam, et Cutlumusae cognomen ex paterno nomine ducentes, et sultani partes et potestatem affectantes, et duci Hunnorum oppositi et tum Romanorum imperio appropinquantes et potentiam sibi oppositam illi conciliantes, accesserunt ad eum Nicaeae: atque quod apud nullum regem Persarum, cum essent e genere regio, neque Romanorum sustinuerunt facere, hoc erga eum praeter spem ostenderunt, cum et genu flecterent et ut praeiret ad regiam ei cum multa fide significarent: quos quidem et verbis et moribus prudentibus modera-

ρους ἀπεργασάμενος, οὕτως εἰς τὴν ἑαυτοῦ δούλωσιν καὶ πίστιν διεθέριε καὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἐραστὰς ἀπειργάσατο, ὡς καὶ ἄλλους, ὃ δὴ λέγεται, γενέσθαι ἐξ ἄλλων καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ Ῥωμαίοις ὁμοιοῦσαι, καὶ μιᾶς γενέσθαι συμ-
 5 φνίας καὶ δεσποτείας ἐν τῇ ἐνώσει τῆς πίστεως καὶ εὐλοκί-
 νοῦς διαθέσεως. τότε γὰρ πεπλήρωται τὸ προφητικόν, ὅτι πρόβατον μετὰ λύκων συμβοσκηθήσονται καὶ παρδάλεις μετὰ ἐρίφων.

Καὶ τί τὸ ἐντεῦθεν; στρατιώτας Ῥωμαίους μετ' αὐτῶν
 10 ὁ Βοτανειάτης παραμετρήσας καὶ μιξας ἐν αὐτοῖς πεποίησε
 σύνταγμα τε καὶ στρατεύμα, καὶ εἰς τὴν ἀντιπέρας ὄχθην
 τῆς βασιλευούσης ἀπέστειλεν. οἳ καὶ προελθόντες, καὶ περὶ
 τὴν Χαλκηδόνα καὶ Χρυσόπολιν πηξάμενοι τὰς σκηνάς, ἄρτι
 τοῦ μαρτίου μηνὸς τῆς πρώτης Ἰνδικτιῶνος ἐν ταῖς πρώταις
 15 καλάνδαις τυγχάνοντος, πολλὴν θυμηδίαν τοῖς πολίταις ἐνή-
 καν, μαθοῦσιν ὅτι τοῦ Βοτανειάτου ἀπόστολοι οὗτοι καὶ στρα- f. 226 r.
 τιῶται κατέλαβον. ἦραν γὰρ φωνὴν ἅπαντες. καὶ χάριτας
 ἀπένεμον τῷ Θεῷ, καθότι Ῥωμαϊκὰς εἶδον δυνάμεις καὶ τοι-
 αῦτα περιπετάσματα τῷ τόπῳ τούτῳ ἐπιδημήσαντα. χρόνος
 20 γὰρ παρελήλυθεν ἱκανὸς ἀφ' ὅτου Ῥωμαίους οὐκ ἔσχεν ὁ τό-
 πος ἐκεῖνος ἐπιφανέντας τὸ σύνολον. Τούρκων γὰρ ἐπὶ τῶν
 ἡμερῶν τοῦ Μιχαὴλ ἐγένετο καταγῶγιον καὶ πολλῶν αἱμά-
 των Χριστιανικῶν μολυντήριον, καὶ τὸ πᾶν ἔρημος καὶ ἀοί-

tiores benevolentioresque reddens ita sibi ad servitum et fidem excitabat atque sui regni amantes fecit: ita ut etiam alii, id quod aiunt, fierent ex aliis et cum eius Romanis consentirent, et unius fierent conjunctionis et dominationis in unitate fidei et integrae constitutionis. tum enim vera facta est divinatio illa, oves cum lupis simul et pardales cum hoedis pastum iri.

Quid deinde? milites Romanos cum iis Botaniates aequans et miscens unum ex iis fecit ordinem et exercitum et in adversum litus urbis misit: qui etiam progressi et circa Chalcedonem et Chrysopolin figentes tentoria, cum modo adesset mensis martius primae indictionis primis calendis, multum gaudium civibus iniecerunt, cum animadvertent, Botaniatae missos hos et milites advenisse: sustulerunt enim clamorem omnes et gratias tribuerunt deo: quia Romanas videbant vires et talia praesidia ad hunc locum advenisse. tempus enim praeterierat sat magnum, ex quo Romanos non haberet locus ille apparentes omnino. Turcarum enim diebus Michaelis erat deversorium et multi sanguinis Christiani sordes et omnino locus vacuus et desertus et inaccessus erat. postquam autem tum apparuerunt Romanae domi-

κητος και ἄβατος ἦν. ὡς δ' ἐφάνησαν τότε τὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας ἐπίσημα, πάντα ὁμοῦ τοὺς Βυζαντιοὺς εἰς θάσσοσ μεῖζον και νίκης ἐλπίδα ἐπέλθησαν, ὅτι και αἱ παράλιοι πόλεις ἅπασαι τοὺς τοῦ Βοτανειάτου πεζοὺς στρατιώτας παραγενομένους εὐθύμως ἐδέξαντο, τὸ τε τῶν Πυλῶν 5 ἄστου και τὸ ἐν Πραινέτῳ και αὐτῇ Νικομήδειᾳ, ἧς ὁ στρατηγὸς πρὸ τῆς Νικαίας τῷ Βοτανειάτῃ μετὰ περιχαρείας ἀπήτησεν. οὐδὲ τὸ ἐν Ῥουφιριαναῖς πολίχνιον, καρτερώτατον και δυσμαχώτατον ὃν και στόμα τῆς μεγαλοπόλεως κείμενον, φροντίδα τοῦ Μιχαῆλ δια τὴν πρὸς τὴν βασιλίδᾳ ἐγγύτητα 10 και προσέχειαν ἔθετο, ἀλλὰ και αὐτοὺς πεζοὺς αὐτοῦ στρατιώτας ἐντὸς ὑπέδεξατο. και δι' ὀλίγον και ἀκαριαίου καιροῦ πάντα τὰ τῆς ἐκείνου αἰρέσεως ἐπληρώθησαν, και πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡλικία και φύσις μετέθετο. οὕτω θεία τις δύναμις πάντας συνῶθει και συνήργει πρὸς τὴν τοῦ ἐρχομένου 15 βασιλέως οἰκείωσιν. ἐπεὶ και οἱ περὶ τὸν βασιλεύοντα Μιχαῆλ, ἐξ ὅτου περ οἱ τοῦ Βοτανειάτου τὴν πόλιν κατεῖδον κάκεινος προσήγγισε, τῶν τοῦ Βρυεννίου κατά τινας ξυμβολὰς παρά προσδοκίαν περιεγίνοντο. στρατιώτας γὰρ ὁ Βρυνένιος ἀποστείλας εἰς τὴν τῆς Κυζίκου χερρόνησον τῆς αὐ- 20 τῆς μὲν ὑποταγῆς ἐπειράτο τοὺς ἐγχωροὺς ποιήσασθαι και δασμοφορεῖν αὐτοὺς ἤρξατο. στόλος δ' ἐκ τῆς βασιλίδος καταλαβὼν τούτους κατεπολέμησε, και πολλοὺς τῶν ἐκ Κυ-

3. ἤρέθισαν interpretes.   διε?   11. αὐτὸ τοὺς π.?   13. τὰ] τάκει?

nationis insignia, omnes simul Byzantios ad animum maiorem et victoriarum spem excitarunt, quia etiam maritimae urbes omnes pedites Botaniatae milites advenientes libenter exceperunt, Pyllarum oppidum et Praeneti et ipsa Nicodemia, cuius dux ante Nicaeam Botaniatae cum multo gaudio obvenerit: neque oppidum, quod est in Rufinianis, firmissimum et maxime impugnabile et os megalopolis rationem Michaelis habebat, quia prope urbem et ei coniunctum erat: sed et ipsos pedites eius milites intus recepit. atque per paucum et breve tempus omnia eius partis impleta sunt, et ad eum omnis aetas et natura transibat: ita divina quaedam vis omnes premebat et conducebat ad regis venientis coniunctionem: quandoquidem etiam qui circa regnantem Michaelis erant, ex quo Botaniatae mittens urbem conspexerunt et ille appropinquavit, Bryenni milites quibusdam proeliis praeter expectationem superabant: milites enim Bryennius mittens in Cyzici peninsulae in eandem ditionem studebat incolas redigere et vectigalia exigere ab iis coepit: classis autem ex urbe adveniens hos debellavit et multos Cyzicenos referens privata est his ad litus a Botaniatae mili-

ζίκου ἀνακομίζων ἀφηρέθη τούτους πρὸς τῇ ακτῇ παρὰ τῶν τοῦ Βοτανειάτου στρατιωτῶν, ἤδη καταλαβόντος τὰς Προποντίους ἀκτῆς καὶ τὰς καθ' Ἑλλησποντον. ἀλλὰ καὶ ὁ Λαίτινος Ῥουσέλιος ἀποσταλεὶς τὸ δεύτερον κατὰ τοῦ αὐτα-
 5 δέλφου τοῦ Βρυεννίου, μέχρις Ἡρακλείας Θρακῆς ἀπολέμητος σὺν τοῖς στρατευομένοις καταλείπειτο, καὶ τὴν πόλιν ταύτην ὀχύρωμα τοῦ ἰδίου στρατεύματος ἐποίησατο, προφυλαττόντων πάντων καὶ προοδοποιούντων τῷ Βοτανειάτῃ τὰ νικητήρια.

Τὸ δ' ἀπὸ τοῦδε παρεσκευάζετο μὲν ὁ βασιλεὺς αὐτόν,
 10 λέγω τὸν Θεοπερόβλητον Βοτανειάτην, εἰς τὸ χωρεῖν πρὸς τὴν βασιλεῦσσαν ἐκ Νικαίας· πολὺ δὲ πλῆθος ἄσχυρον ἐκ τῆς μεγαλοπόλεως πρὸς αὐτὸν ἐφοῖτα, καὶ διασώζετο παρὰ τῶν Τούρκων τὴν ἀπὸ Θαλάσσης μέχρι Νικαίας νεμομένων περι-
 15 χωρον. ὥς γὰρ ἐρωτῶντες αὐτοὺς πρὸς τὸν βασιλέα ἤκειν l. 226 v.
 15 σπουδαίως ἐμάνθανον, εὐθὺς τούτους ὡς ὁμοδούλους καὶ σπυρῆς πρὸς τὴν ὁδοπορίαν παρέπεμπον ταχινώτερον. ἡμε-
 ρῶν δὲ τινῶν διαγενομένων οὐκ ἤνεγκε τὸν πόθον ἢ εὐδαί-
 μων καὶ προκαθεζομένη τῆς ἐώας μητρόπολις καὶ τὸ τῆς δου-
 20 λικῆς στοργῆς περιούσιον, καὶ τὸ πρὸ τῆς πόλεως προκαθῆ-
 20 σθαι σκηρίτας τοὺς ἐκείνου προασπιστάς τε καὶ στρατηγούς ἐν ἐκχειρίᾳ καὶ ἀπραξίᾳ ἐν δεινῷ ποιησαμένη, τὴν ὠδῖνα τῆς βουλήσεως ἐκρηγνύει, καὶ κοινῇ ψήφῳ πάντες οἱ ἐν αὐτῇ τὸν Βοτανειάτην αὐτοκράτορα Ῥωμαίων καὶ δεσπότην ἀναγορεύ-

tibus, qui iam occupaverat litora maritima et quae ad Hellespontum sita sunt. sed etiam Latinus Ruselius missus iterum contra fratrem Bryennii usque ad Heraclaeam Thraciae sine proelio cum militibus relictus erat, et urbem hanc praesidium sui exercitus fecit, conservantibus omnibus et prosequentibus Botaniatae tropaea.

Ex eo autem tempore se parabat rex (ipsum dico a deo praelatam Botaniatem), ut procederet urbem Nicaea. magna autem multitudo affluens e magna urbe ad eum veniebat et servabatur ex Turcis, qui loca a mari usque ad Nicaeam tenebant. cum enim interrogantes eos ad regem venire studiose intelligerent, statim hos ut collegas servitutis et coniunctos ad iter mittebant celerius. cum autem dies nonnulli praeteriissent, non tulit desiderium beata et praesidens orienti urbs et servilis amoris copiam et ante urbem sedere in tentoriis illius propugnatores et duces in pace et otio aegre ferens partum voluntatis edebat, et communi suffragio omnes in ea Botaniatem imperatorem Romanorum et dominum renuntiant cum multo et indomito conventu et clamore, cum modo festum adventus evangelii matris dei instaret, et venerunt omnes in commune et maximum dei aedificium:

ουσι μετὰ πολλῆς καὶ ἀκατασχέτου τῆς συνδρομῆς καὶ περιη-
 χῆς, ἄρτι τῶν τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεομήτορος ἐπιβατηρίων
 ἐφισταμένων. καὶ παρῆλθον ἅπαντες εἰς τὸ κοινὸν καὶ μέ-
 ριστον τοῦ Θεοῦ οἰκητήριον. κακεῖσε μετὰ τῆς συνόδου συγ-
 κροτοῦσιν οἱ τῆς συγκλήτου λογάδες τὴν εὐφημίαν ὑπερφυῆ⁵
 καὶ μετέωρον, προεξάρχοντος τούτοις καὶ αὐτοῦ τοῦ πατριάρ-
 χου Θεουπόλεως μεγάλης Ἀντιοχείας, τῇ βασιλίδι ἐνδιατρί-
 βοντος. καὶ πᾶς ὁ κλῆρος συννεύει, καὶ ὅσοι τῆς ἀγορᾶς,
 καὶ τῶν Ναζιραίων οἱ δοκιμώτατοι· ὁπότε καὶ ὁ Ῥουσέλιος
 πολεμήσας τοῖς ἀμφὶ τὸν τοῦ Βρυεννίου ἀντάδελφον κατὰ 10
 κράτος αὐτοὺς ἐτροπώσατο, τοῦ καιροῦ μαρτυροῦντος πάντως
 ὅτι τῷ Βοτανειάτῃ καὶ τὰ τῆς νίκης ταύτης θέοθεν κεχάρι-
 σται. καὶ τῆρικαῦτα κατὰ πατριᾶς διαιρεθέντες οἱ τῆς πο-
 λιτείας ἐπώνυμοι καὶ πάντες οἱ τῆς Ῥωμαίων φυλῆς, ὥσπερ
 ἄνωθεν ἐκ θείας δεξιᾶς στρατηγούμενοι, συνταγματάρχαις τε 15
 αὐτόμαλοι ἐχρήσαντο, καὶ τῶν μὲν ἀνακτόρων, ἃ τὸ μέγα
 παλάτιον λέγεται κυριεύουσιν ἐξ ἐφόδου στρατιῶται ἐκ τοῦ
 Βοτανειάτου περαιωθῆναι παρασκευάσαντες καὶ τὸ φυλάττον
 ἐκεῖσε μισθοφορικὸν πολέμῳ καταπαλαίσαντες· καθαιρούσι
 δὲ καὶ τὸν βασιλεύοντα Μιχαὴλ φυγόντα εἰς τὰ ἐν Βλαχέρ- 20
 ναις ἀνάκτορα, καὶ πρὸς τὸν μοναχικὸν μετασκευάζουσι βίον,
 καὶ τῇ μονῇ τοῦ Στουδίου μετ' εὐτελοῦς τοῦ ὑποζυγίου προ-
 φυλακτικῶς παραπέμπουσιν, ὃς δὴ καὶ ἐμονάρχησε χρόνους
 ἕξ καὶ μῆνας ἕξ. καὶ προῖσιτῶσιν ἀρχὰς ὄσαι τὴν τε τοῦ
 παλατίου φρουρὰν καὶ τὴν ἀγορανομικὴν εὐταξίαν διακοσμεῖν

20. εἰς om C.

ibique cum conventu constituunt qui e senatu electi erant salutatio-
 nem ingentem et altam, praeunte his etiam ipso patriarcha divinae
 urbis, magnae Antiochiae, qui in urbe versabatur: et omnis clerus
 adnuit et omnes forenses et Naziraeorum illustrissimi: quando etiam
 Ruselius bellans cum iis, qui circa Bryennii fratrem erant, vi eos fu-
 gavit, tempore testante omnino, Botaniatae etiam hanc victoriam di-
 vinitus datam esse: atque tum secundum gentes divisi qui in civitate
 censi erant et omnes, qui e Romana stirpe erant, quasi superne di-
 vina dextra ducti ordinum duces sua sponte secuti sunt, et regia, quod
 magnum Palatium dicitur, potiuntur milites Botaniatae subito trans-
 vecti, mercenariis, qui ibi praesidium agebant, bello divictis capiunt
 etiam regnantem Michaellem, qui confugerat in Blachernarum regiam,
 et ad monasticam instruunt vitam et ad monasterium Ztudii cum villi-
 iumento caute mittunt: qui quidem regnaverat annos sex et menses
 sex; et constituunt magistratus, quotquot palatii praesidium et aedili-

ἔμελλον, μήτε τὸν στόλον εἰσαντες ἀκυβέρνητον, ἀλλὰ καὶ τούτῳ δρουγγάριον ἐπιστήσαντες.

Οὕτω δὲ τῶν κατὰ τὴν πόλιν πραγμάτων ἔχόντων, καὶ βασιλέως καθαιρεθέντος ὀπλιτικὸν ἔχοντος ἐκ μισθοφορᾶς ἐν 5 μυριάσι συναριθμούμενον, καὶ τοῦ Βοτανειάτου πολεμικῶς καὶ μαχίμως τὴν ὑπὲρ τῆς κοινῆς τῶν Ῥωμαίων εὐετηρίας ὁρμὴν ἐξαρτύσαντος, ἀναίμακτον ἅπαν καὶ ἀνώλεθρον συνεπεράνθη τὸ ἀποτέλεσμα, ὡς μηδὲ ὄϊνά τινος αἵματος γενέσθαι διάβροχον· ὕπερ δεῖγμα τῆς εἰς Θεὸν αὐτοῦ πίστεως f. 227 r.

10 καὶ τῆς ἐκ Θεοῦ προχειρίσεως τούτου σαφέστατον τε καὶ οὐκείωτατον· ἀλλὰ τὸ μὲν ἀπὸ βασιλέων ἔσχεν ὁ τῆς Θεομήτορος ἐν Βλαχέρναις σηκὸς ἱερώτατος, καὶ περιέσωσεν ἐν αὐτῷ τὴν τρίχα καὶ τὸν κόσμον ἐκτιναζάμενον· τὸν δ' ἀπὸ λογοθετῶν καὶ τὸν τούτου προασπιστὴν Δαβίδ, τὸ τοῦ μεγάλου 15 ἑταιρειάρχου κεκτημένον ὄφρῖκιον, ὃς ἐκ παραγγελίας αὐτοῦ τοῦ ἀπὸ λογοθετῶν τὸν ἀρχιερέα τῆς ἱερᾶς τραπέζης ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ τῆς τοῦ Θεοῦ λόγου σοφίας βιαίως ἀνείλκυσεν, οὐδεὶς Θεῶς δόμος ἐδέξατο καὶ περιέστειλεν ἔνδοθεν (ἡδέσθησαν γὰρ προσελθεῖν καὶ προσρῦνῆναι ἐκείνοις ὧν τὴν κατα- 20 φυγὴν ἄλλοις αὐτοὶ ἀπηγόρευσαν, καὶ ὧν ὕβριν καὶ ἀτιμίαν ἐκ προπετείας ἀτασθάλους κατέχεον), ἀλλὰ τῶν Ἰππων ἐπιβάντες σὺν ὀλίγοις τῶν ἀμφ' αὐτοὺς πρὸς ἐσπέραν ἐξώρμησαν· καὶ καταλαμβάνουσι τὸν Ῥουσέλιον εἰς Ἡράκλειαν ἤδη τῆς κατὰ τῶν ἀντιπάλων νίκης τὰ χαριστήρια θύοντα· ὕστε-

tium ordinem adornaturi erant, neque classem reliquerunt sine gubernatore, sed etiam huic drungarium imposuerunt.

Cum autem sic in urbe res se haberent, et rex sublatuſ esset, qui exercitum gravis armaturae haberet mercede ad myriades numeratum, cumque Botaniates bellicose et fortiter communis Romanorum salutis studium gubernaret, sine cruore omnis et sine caede perfectus est exitus, ita ut ne nasus quidem cuiusquam sanguine tingeretur: id quod documentum eius fidei dei et divinae creationis huius certissimum est et maxime proprium: sed regem habuit dei matris in Blachernis templum sanctissimum et servavit, postquam in eo capillum et ornatum deposuit: logothetam autem et eius propugnatorem Davidem qui magni societatum ducis habuerat officium, qui quidem iussu logothetae summum pontificem a sancta mensa in ara sapientiae divini verbi vi detraxit, nulla divina domus excepit et texit intus: veriti enim sunt accedere et appropinquare illis, quarum confugio aliis ipsi interdixerant, et in quas superbiam et dedecus impia audacia effuderant: sed equos ascendentes cum paucis suorum ad oc-

ρον δέ, μετὰ τὸ ἐπανελθεῖν τὸν Ρουσέλιον, ποιναῖς περιπίπτουσι, τῆς δίκης μετελθούσης αὐτούς.

Οἱ δ' ἐν τῇ βασιλευσούσῃ φυλακὰς ἀμφοτέροις τοῖς ἀνακτόροις ἐπιστήσαντες, ὡς προεῖρηται, προσέμενον τῷ μεγάλῳ τεμένει, καὶ ἐπιστολάς τῷ Βοτανειάτῃ δουλικὴν ἐχούσας τὴν ὅσιν ἀνέπεμπον, καὶ τὴν ἐπιδημίαν ὡς Θεοῦ τῷ ὄντι ποθεινῶς ἐπετάχνον. καὶ ἦσαν ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις ἀβασιλευτον τηροῦντες τὴν πόλιν καὶ ἄστυλον, καὶ τοῦτο μονοουχι ἐπιφωρῶντες συγχρῶς ὅπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐμοῦ Χριστοῦ οἱ παῖδές ποτε μετὰ κλάδων εὐφήμουν, τὸ "εὐλόγημένος ὁ ἐρχόμενος 10 ἐν ὀνόματι κυρίου βασιλεὺς εὐσεβέστατος". ὃ καὶ παραδοξότατον τοῖς ὅλοις διεγινώσκετο, καὶ οὐδενὶ τῶν ἀπάντων εἰς γνῶσιν ἐλήλυθεν ἢ ἱστορία παραδέδωκεν, ἵνα χηρεύουσα βασιλευούσα πόλις μηδένα τῆς ἀρχῆς λογίσηται ἄξιον ἢ τὸν ἐρχόμενον ἔξωθεν καὶ προσερχόμενον μετὰ βασιλικῆς πεποιθῆ- 15 σεως. ὅθεν καὶ ὁ στόλος ἅπας, ἄχρι Πραινέτου μετὰ συντάξεως ἀποπλεύσας, εὐφημίαις τοῦτον οὐρανοβάμοσιν ἐμεγάλυνε. καὶ πολλοὶ τῶν ἐν ἔξουσίαις πολιτῶν, οἷς τὸ βαδίζειν καὶ ἀποσιὰδ . . ἀσύνηθες ἦν, προτρέχοντες ἄχρι Νικαίας περὶ τῷ βασιλεῖ τὰ εὐαγγέλια θερμῶς μετὰ πολλοῦ τοῦ 20 ἄσθματος προηγόρευον, μηδένα φόβον τῶν Τούρκων εἰς νῦν λαμβάνοντες, οἳ τὸν ἐν μέσῳ χῶρον ἀγελήδον περιέτρεχον. ἐν δὲ τῇ Πραινέτῳ διαναπανασάμενος ὁ βασιλεὺς (πρὸς ἐσπέ-

cidentem processerunt et inveniunt Ruselium, qui Heracleae iam victoriae de adversariis reportatae gratias sacrificaret: posteaquam autem Ruselius rediit, in poenas incidunt iustitiae eos persequentis.

Qui autem in urbe erant, praesidia utrique regiae imponentes, ut dictum est antea, manebant apud magnum fanum et epistolas Botaniatae servilem habentes dictionem mittebant, et adventum tanquam dei revera cupide accelerabant: et per tres dies sine rege servabant urbem et incolumem, et hoc paene pronuntiabant crebro, quod etiam meo tempore Christi filii cum ramis celebrabant: „salutatus qui venit nomine domini rex piissimus“: id quod etiam inexpectatum universis cognoscebatur neque cuiquam omnium in notitiam venit aut historia tradidit, orbam urbem quenquam imperio habuisse dignum nisi venientem extrinsecus et procedentem cum regia confidentia: quare etiam classis omnis usque ad Praenetum ordine navigans salutationibus hunc coelestibus tollebat et multi cives magistratibus praediti, qui longius abire non solebant, procurrentes usque ad Nicaeam pedites regi nuntium bonum calide cum multo sudore pronuntiabant, nullum metum Turcarum animo concipientes, qui interiectum locum gregatim percurrabant. Praeneti autem quiescens rex (nam occidentem

ραν γὰρ ἐκάσθε κατέλαβε) παννύχιος πᾶσιν ὠμίλει καὶ περι-
 χαρῶς προσεδέχτο, καὶ τιμαῖς ἀπλέτοις καὶ χαρίσμασιν ἀνα-
 ριζμήτοις αὐτοὺς ἐκόσμει καὶ κατελάμπρυνεν. εἶτα πρωιαί-
 5 τερον τῆς βασιλικῆς νεῶς ἐπιβάς εὐθὺ τῆς βασιλευούσης ἐξώρ-
 5 μησε, σαλπύγγων καὶ βυκίνων περιηχήσει καὶ κρότοις κυμ-
 βάλων καὶ φωναῖς εὐφήμοις καὶ μεγαλουργίαις ἀπίροις τὴν
 καταπληκτικῶς ἐνδεικνύμενος. ἡ δὲ θάλαττα πᾶσα κατεδεν-
 δροῦτο τοῖς πλοίοις, καὶ ἐμμεῖτο ἄγρὸν παντοίοις δένδροις f. 227 γ.
 10 συνηρεφῆ κατακόμον· μέτρον γὰρ οὐκ ἦν τῶν προὔπαντων-
 10 τῶν αὐτῷ καὶ τὴν εὐφημίαν ὑπεραιρόντων καὶ ἄδόντων τὴν
 τῶν ἐπιβατηρίων χαρμόσυνον ἑορτήν. μικροῦ γὰρ πᾶν γένος
 ἀνθρώπων καὶ ἡλικία πᾶσα χορείας καὶ πανηγύρεις ἑμποπό-
 15 λων ἐστήσαντο, καὶ ἀπαρχὰς τῆς ἑαυτῶν ἀνακλήσεως τῷ θεῷ
 καθιέρωσαν. τοῦτον τὸν τρόπον μέχρι τῶν ἀνακτόρων πλεύ-
 15 σας, καὶ κατὰ γῆν μείζονι τῇ φρυκτωριά καὶ τῷ περιβοήτῳ
 θαύματι καὶ κινήματι καὶ τοῖς ἐγκωμίοις ἀπάντων καταστε-
 φθεῖς, αὐτῶν ἐπιβαίνει τῶν ἀνακτόρων καὶ τὸ ἄκρατον κρά-
 τος τῆς βασιλείας ἐν ἐξόχοις τερατουργήμασιν ἐπενδύεται.

Τὸ δ' ἀπὸ τοῦδε τίς λόγος ἐκφράσει καὶ διηγῆσεται;
 20 τὸ ἐν ἀξιώμασι καὶ τιμαῖς περιβλέπτοις καὶ μεγαλοπρεπέσι
 διηνεκὲς καὶ ἀνένδοτον, καὶ τὸ ἐν δώροις καὶ χαρίσμασι
 ὑπερφέρον καὶ ὑπερεκχυνόμενον, ὡς λῆρον εἶναι τὸν Πακτω-
 λὸν ἐκεῖνον καὶ Χρυσορρόαν, οἳ τὴν τῶν Λυδῶν παραρρέον-

6. τῆν] τὴν παρουσίαν vel τὴν εἰσοδον? 18. ἐπενδύετο C.

versus contendit) per totam noctem cum omnibus versabatur eosque
 hilarissime excipiebat et honoribus ingentibus et gratis innumerabili-
 bus eos ornabat et illustrabat: deinde mane regiam navem ascendens
 statim urbem contendit, tubarum et buccinarum clangore et planctu
 cymbalorum et vocibus gratis et magnificentia immensa dignitatem
 valde ostentans: mare autem omne ut arboribus densabatur navigiis
 et imitabatur agrum variis arboribus tectum et comatum: metrum enim
 non erat eorum, qui obvenirent ei et salutationis clamorem tollerent
 et canerent hilare adventus festum: paene enim omne genus hominum
 et aetas omnis choros et conciones hymnos canentes constituerunt, et
 primitias suae renuntiationis deo dedicarunt. hoc modo usque ad reg-
 iam navigans et terra maiore facium signo et claro miraculo et motu
 et laudibus omnium coronatus ipsam regiam ascendit, et plenam po-
 tentiam regni ingentibus prodigiis induit.

Ex eo autem tempore quae oratio enarrabit et dicet eius in di-
 gnitatibus et honoribus illustribus et magnificis constantiam et firmita-
 tem et in donis et gratis ingentem et effusam rationem: ita ut nugae
 sint Pactolus ille et Chrysoorroas, qui Lydorum praeterfluentes terram

τες γῆν χρυσὸν τοῖς ξεύμασι παρασύρειν ἐστέφηται. οὐδὲ
 Νειλῶα ξεύματα πάντα πρὸς τὸ ἄκρον τῆς τῶν θωρημάτων ὠ-
 τῶν περιουσίας παρεμετροῦντο. καὶ τὸ θαῦμα τοῖς ὕλοις ὑπερ-
 θαύμαστον ἦν, ὅθεν τὰ τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἀφθονίας ταύτης
 τοῖς ἀνακτόροις ἐπήντητο. εἰ γὰρ κρονοὶ χρυσοῦν φείδων 5
 ἄρτι νέον ἐξ ὑποβρυχίων τούτου μερῶν ἐπηγάσθησκν, οὐκ ἂν
 εἰς τοιαύτην μετάδοσιν καὶ προαίρεσιν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις
 ἀρκέσαι ἠτύονησαν. νῦν δὲ τῆς φύσεως μὴ δεδωκυίας τού-
 ταῦτα, φαίνεται τὴν ὑπέρφωτον χύσιν τῆς τριλαμπῆδος τρια-
 ῖδος ὑπὲρ φύσιν κατάλληλον τῇ προαιρέσει τὴν χρημάτων ἀντὶ 10
 προμηθεύεσθαι τῶν τηλικούτων πλουτοποιῶν ἐπιδόσεων καὶ
 τῶν ἀπειρῶν πρὸς ἄπειρα πλήθη φιλοτιμημάτων καὶ δεξιῶ-
 θεων. τὸ γὰρ εὐτελὲς δῶρον πεντεκαίδεκα λιτρῶν ὑπέρχεν
 ἀπόδεμος, ἀκινήτων κτήσεων ἑκατοντάλιτροι δωρεαί, πρὸς
 δύο δὲ καὶ δις τοσούτων καὶ τρεῖς, ὄφρικίων παντοίων ἐπαν- 15
 τλήσεις καὶ παροχαί. καὶ ἵνα τι συνελθὼν εἶπω, πᾶν εἶδος
 χαρισμάτων τοῖς προλαβοῦσιν ἐπεψηφίζετο. οὐ γὰρ ἐν πε-
 ριλάμπροις ἀξιώμασι μόνον τῶν βασιλικῶν εὐεργετημάτων τὸ
 γέρας ἐδείκνυτο, ἀλλὰ καὶ ἐν ὄφρικίοις καὶ ἀγροῦς καὶ χρυ-
 σίοις καὶ ἀποσκορακίσει ἐπηρείων καὶ παντὶ τῷ ποθομένῳ 20
 τε καὶ συμφέροντι. οὐδεὶς γὰρ ἤτησε τῶν ἀπάντων ὅς οὐ
 παραντίκα τῆς αἰτήσεως ἔτυχε. καὶ μᾶλλον ἱεροὶ νοοὶ καὶ
 θεῶν τεμένη καὶ φροντιστήρια πάντα καὶ ἰασηρία· κοινὸν

4. an πόθεν? 7. ταύτην C.

autrūm omnibus trahere dicti sunt: neque Nili annes omnes pro summa
 eius donorum copia aestimabantur: atque miraculum universis ingens
 erat: unde divitiae et copia in regia accumulatae erant. etenim si
 fontes aureorum amnium recentér ex humidis eius partibus adducerentur,
 non ad hanc liberalitatem et voluntatem per paucos dies sufficere
 valerent. sic autem cum natura talia non dederit, videtur effusio di-
 vina ter lucentis trinitatis supra naturam respondentem voluntati cu-
 rasse ei tales divites accessiones et immensas ad immensam multitudi-
 nem donationes et largitiones: vile enim donum quindecim librarum
 erat vectigal, immotarum possessionum dona centum librarum: prae-
 terea etiam duplo et triplo officiorum variorum accessiones et largi-
 tionēs, atque ut brevi dicam, omne genus munerum amplioribus de-
 cernebatur: neque enim in illustribus dignitatibus solum regiorum be-
 neficiorum honor apparebat, sed etiam in officiis et agris et pecuniis
 et expulsis minis et omnibus quae desiderantur et utilia sunt: nemo
 enim omnium rogavit quid, quin statim rogatione potiretur: magisque
 templa sancta et divina fana et monasteria omnia et clementiae sedes:
 communis enim erat beatitudo in omnibus, et communis beneficentiae

γὰρ ἦν τὸ τῆς εὐδαιμονίας ἐν ἅπασι, καὶ κοινὴ τῆς εὐεργε-
 σίας ἢ ἐπιμένεια. ἐφ' οἷς καὶ ἀπορία πάντας κατέχευε καὶ
 θάμβος ἐξαισίον, πῶς τοῦ προβεβασιλευκότος Μιχαὴλ πενίαν
 θρηνοῦντος αἰεὶ καὶ ἀπορίαν δεινὴν, καὶ ἀδύνατον αὐτῷ τὴν
 5 χεῖρα καθεστάναι πρὸς εὐεργεσίαν μικρὰν ἐπιλέγοντος διὰ τὸ
 τῆς βασιλείας τάχῃ δυστύχημα, ἐκ ποίων πηγῶν οὗτος ὁ μετ'
 ἐκείνων τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα ἐγχειρισθεὶς τοσαύτας ἀνεκ-
 διγηγῆτους εὐεργεσίας καὶ δόσεις καὶ πλουτοποιαὶ χαρίσματα f. 228 r.
 ἐνδείξατο, καὶ τιμὰς ὑπὲρ ψάμμον καὶ χορὸν οὐρανίων φω-
 10 στήρων. καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἡμερῶν τὰς τιμὰς διὰ τὸ πλῆθος
 καὶ τὸ ἀόριστον σιγῇ παραδέδοται· τὰ δ' ἐπὶ τῇ τῶν βαίτων
 κυριακῇ πάντας ἀμωσγέπως ἐξέπληξαν. πᾶσα γὰρ ἡ σύγκλητος,
 ὑπὲρ μυριάδας ἀνδρῶν παραμετρομένη, κατ' ἄνδρα καὶ κεφα-
 λὴν μεγάλων ἡξιοῦντο τιμῶν, τετραρτίθμους καὶ πενταρτίθμους
 15 βαθμοὺς ὑπερβαινουσῶν, ὡς μηδὲ αὐτὸν τὸν πρωτοβεστιάριον
 ἐκ τοῦ βασιλέως δύνασθαι παραλαμβάνειν τοὺς τιμωμένους
 καὶ τὰς ἀξίας ἐπιφωνεῖν, ἀλλὰ συναντᾶσθαι παρὰ τῶν τιμῶν
 συχνῶς καὶ ὑποστρέφειν ἐπὶ τὴν προβολὴν καὶ αὐθις ἀνθυ-
 ποστρέφειν, ἢ καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἰστάμενον ἄλλ' ἐπ' ἄλλοις
 20 καταλαμβάνοντας ἐπισπεύδειν αὐτ. . τὰς τιμωμένων ἐκφω-
 νήσεις, καὶ μόχθον σχεῖν τηλικούτον ὅσος αὐτῷ καὶ τὴν φω-
 νὴν περιέκοψεν. εἶπω τι ἀστειότερον; οἱ ἀργοὶ καὶ πένητες
 τῆς βασιλευούσης, οἱ ταῖς ἐπισκεπέσι τῶν λεωφόρων, ἀπερ

11. παραδέδωκα?

assiduitas: propter quae etiam dubitatio omnes tenebat et admiratio
 ingens, quomodo cum superior rex Michael inopiam quereretur sem-
 per et egestatem diram, et infirmam sibi manum esse diceret ad be-
 neficium parvum propter regni fortunam, ex qualibus fontibus hic qui
 post illum Romanorum sceptrum acceperat tanta inenarrabilia benefi-
 cia et donæ et divites largitiones ostendisset et honores supra arenam
 et chorum coelestium luminum. atque quod ceterorum dierum hono-
 res attinet propter multitudinem eorum et infinitum numerum silentio
 traditi sunt: quae autem die dominica palmarum acciderunt, omnes
 aliquo modo excitarunt. omnis enim conventus myriades hominum
 excedens viritim et secundum capita magnis ornabatur honoribus qua-
 tuor et quinque gradus superantibus, ita ut ne ipse quidem protove-
 stiarius a rege posset accipere honoratos et dignitates pronuntiare sed
 obrueretur honoribus saepe et cederet ad suffragium rursusque rece-
 deret aut etiam in eodem loco stans perpetuo auctas acceleraret ho-
 noratorum pronuntiationes et laborem haberet tantum, ut ei et vocem
 conficeret. dicam quid urbanus: desides et pauperes urbis qui in

ἔμβολοι λέγονται, περινοστοῦντες καὶ ἐμφολεύοντες, καὶ παρσιτών τάξιν ἢ κολάκων ἢ τόγε ἀληθέστερον εἰπεῖν προσαίτων ἐπέχοντες, συνήθως ἔχοντες ταῖς οἰκίαις τῶν τιμωμένων ἐπιφοιτᾶν καὶ προφημίζειν ἐν εὐχαριστίᾳ μεγαλοργῶ τὴν βασιλέων χάριν καὶ τὸ τῆς τιμῆσεως ἐπιφανές καὶ περίολβον,⁵ καὶ αὐτοὶ ἐκ πενήτων γεγόνασι πλούσιοι καὶ εὐποροὶ ἐξ ἀπόρων τῇ συνεχείᾳ καὶ τῷ πολυαρίθμῳ τῶν τιμωμένων, ἀδρᾶν καθ' ἐκάστην χρυσίου ποσότητα παρὰ τούτων εἰσκομιζόμενοι. τίνεται γὰρ ἢ δόσις παρὰ πάντων τῶν εὐδαιμονοῦντων ὡς ἐξ ἐράνου, ἣν καὶ συνήθειαν τοῦ Χριστοῦ ἀστεύζόμενοι λέγουσι. προΐούσης δὲ τῆς εὐεργεσίας εἰς ἀναρίθμητον σίτφος, καὶ πρὸς τὸ πανταχόθεν περιτρέχειν τῆς πόλεως καὶ λαμβάνειν καὶ οὗτοι ἀπέκαμον, κἄν ἐπικερδῆς ἦν ἡ αἰτία τῆς διὰ πάντων ἐπιφοιτήσεως· ἡ γὰρ ἀμετρία τῶν πόνων πείθει καὶ κέρδους τοὺς οὕτω κεκμηκότας περιφρονεῖν. 15

Ἄλλ' ἐπὶ μὲν τῶν πολιτῶν καὶ τῶν σὺν αὐτῷ κἄν τῇ βασιλευσῶσῃ προϋπόντων στρατιωτῶν τὰ τοιαῦτα ἑτεροαγογούνη καὶ ξενοτρόπως ἐπράττοντο, ἐπὶ δὲ τῆς ἐθνικῆς μερίδος ὑστέρει τὸ κατορθούμενον. οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνων μᾶλλον τὰ βραβεῖα προσεπετείνοντο. οἱ γὰρ Κουτουλμούσιοι²⁰ Τοῦρκοι μετὰ πλήθους Οὐννικῶ ἐν Χρυσοπόλει κατασκηνοῦμενοι πλείονων ἀγαθῶν, ὡς τὴν δουλικὴν στοργὴν καὶ πίστιν τηροῦντες τῷ βασιλεῖ, παραπήλαυον. καὶ οἱ προεξάρχοντες

tectis viarum publicarum, quae quidem porticus dicuntur, versantur et latent et accubitorum ordinem vel adulatorum vel ut verius est dicendum mendicantium obtinent, solentes ad domus honoratorum accedere et celebrare in gratia magnifica regum clementiam et honorem illustrem et valde beatum, et ipsi ex pauperibus facti sunt divites, et pollentes ex egenis continuitate et magno numero honoratorum sat magnam quotidie pecuniae copiam ab his ferentes. fit enim donum ab omnibus beatis quasi ex symbolis, quam etiam consuetudinem Christi elegantiores dicunt. procedente autem beneficentia ad immensum acervum, etiam ad omnes partes urbes currere et accipere vel hi defatigati sunt, licet lucrum afferret causa ubique adveniendi. immoderati enim labores adducunt sic defatigatos, ut etiam lucrum negligant.

Sed inter cives quidem et milites, qui cum eo et in urbe adessent, talia mire fiebant et hospitaliter agebantur: in pagana autem parte tardabatur beneficium. sed in illos magis praemia extendebantur. Cutlumsii enim Turcae cum multitudine Hunnica Chrysopoli versantes plura bona ut servilem amorem et fidem servantes a rege nacti sunt et principes exercitus eorum (amerades solet hos vocare et se-

τοῦ στρατοῦ αὐτῶν (ἀμηνάδας οἶδε τούτους καλεῖν καὶ σε-
 λαρίους ἢ τῶν Τούρκων φωνῇ) τὴν βασιλίδα καταλαμβάνον-
 τες ἐν δουλικῷ τῷ σχήματι καὶ φρονήματι, τὰς χεῖρας καὶ
 τοὺς κόλπους ἐξῆγον πεπλησμένας χρυσοῦν καὶ ὑφασμάτων
 5 πολυτελεῶν. καὶ αὐτοῖς τοῖς Κουτουλμουσίοις καθημερινῇ τις f. 228 v.
 ἢ ἐκ τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν καὶ ἀναρίθμητος ἐπίρροια
 ἐπεγίνετο· καὶ διὰ τοῦτο τυμπάνων ἤχη καὶ εὐφημία παρὰ
 τοῦ φροσάτου τῶν Τούρκων πολυειδῆς ἐκ Χρυσοπόλεως ἀνε-
 πέμπετο. καὶ πανταχόθεν εὐφημῖαι καὶ χάριτες συνεκρο-
 10 τούντο καὶ τὴν πόλιν ἐστεφάνουν καὶ τῆς προτέρας ἀνεκτῶντο
 στυγνότητος, ὡς ἀνάπλασιν μιμεῖσθαι τὴν τοῦ Θεοσδότου του-
 τοῦ βασιλέως ἐπιδημίαν καὶ τὴν μεγαλοργίαν τῆς πράξεως.
 τὸ δὲ πάντων θανμασιώτερον, ὅτι μὴδὲ τὸ παλάτιον εὔρεν,
 ὃ πρὸ αὐτοῦ κατεῖχεν, ἄσυλον καὶ ἀπόρθητον, ἀλλ' ἀποσεου-
 15 λημένον καὶ περιηρημένον τοῖς ὄλοις καὶ παντός χρυσοῦ καὶ
 ἀργύρου καὶ ὑφάσματος ἐψιλωμένον, παντάπασιν ἐν τῇ συγ-
 χύσει τῆς ἐκείνου καταστροφῆς ἀπογυμνωθέν. ὅσα δὲ μάλ-
 λον εὔρε τοῦ ἀπὸ τῶν ἐκκλησιῶν ἀφαιρεθέντος παρὰ τοῦ προ-
 βασιλευσάντος κόσμου καὶ τῶν κειμηλίων περισσώζόμενα, πάντα
 20 ταῖς ἐκκλησίαις καὶ τοῖς θείοις σηκοῖς ἀνταπῆνγκε, μὴ δει-
 σασ ὅλως ἀπορίαν, καὶ τῷ καιρῷ τὰ πρόσφορα τῆς χρείας
 προσενεγκῶν· ὅπου γὰρ θεὸς τὸ θεραπευόμενον, ἅπαν ἕτε-
 ρον ἐν δευτέρῳ ἐτίθετο.

Ἐτερον δὲ, τούτων οὐκ ἔλαττον εἰς ἐγκώμιον. ἐν ταῖς

larios Turcarum lingua) urbem obtinentes servili habitu et animo,
 manus et sinus efferebant impleta auro et textis pretiosis: atque ipsis
 Cutulmusiis quotidiana e regiis thesauris et innumerabilis accessio fie-
 bat: et propterea tympanorum sonus et celebratio a fossato Turcarum
 varia Chrysopoli edebatur: et undique celebrationes et grates plaude-
 bantur et urbem coronabant, et e priore restituebant tristitia, ita ut
 transformationem aequaret dati a deo huius regis adventus et magni-
 ficentia actionis. maxime autem mirum, quod ne palatium quidem
 invenit, quod ante eum obtinebat integrum et intactum, sed spoliatum
 et direptum omnibus, et omni auro et argento et textis orbatum omnino,
 in confusione cladis illius denudatum: quae autem invenit ornamento-
 rum et insignium ex ecclesiis a priore rege detractorum servata:
 omnia ecclesiis et divinis templis reddidit, non timens omnino inopiam:
 et occasionem utilem usum addens. Ubi enim deus cultum omnem alium
 secundo loco ponebat.

Alium non minus in laudem: in maritimis litoribus, quae re-

παραλίους ἀκταῖς ταῖς τὴν βασιλίδα περιζωννύουσας τῶν
 πόλεων προτειχίσματα διὰ ξύλων ἐκ χρόνων μακρῶν γενόμενα,
 καὶ τῇ γείτονι θαλάσῃ ὅλον περιπλεκόμενα ἢ περιπτυσσό-
 μενα ἢ τοὺς ἐλιγμούς αὐτῆς ἀντωθούμενα, καὶ ταῖς καταίρου-
 σιν ὀλίκασι καὶ τοῖς ἐκ γῆς ἐμποροῖς εὐμάρειαν πρὸς τὴν στά-
 σιν καὶ τὴν τῶν συναλλαγμάτων σύστασιν παρεχόμενα (σκά-
 λαι τῇ κοινῇ διαλέκτῳ κατονομάζονται) δεσπότας εἶχον καὶ
 ἄλλους τινάς· ἐπὶ πλεόν δὲ τῶν λοιπῶν δεσποτεῖαν ἐκέκτηντο
 τὰ τε πτωχοτροφεῖα καὶ νοσοκομεῖα καὶ οἱ λοιποὶ εὐαγεῖς οἴ-
 κοι καὶ φροντιστηρίων διάφορα, οὐ μόνον δ' ἐν τῇ βασιλευ-
 ούσῃ ἀλλὰ καὶ ἐν τισι τῶν ἐπινείων αὐτῆς. καὶ ἅπλως αἰ-
 γιαλοὶ πάντες δεσπότας εἶχον τοὺς ἐξ ἡπείρου δεσπύζοντας
 κατὰ τὰ πάτρια νόμιμα καὶ τὰς βασιλικὰς διατάξεις, αἶ τα
 πρόθυρα τῆς θαλάσσης τοῖς παρακεκτημένοις ἐν τῇ γείτονι
 χέρσῳ παρέχονσι. τούτων ὁ πρὶν βασιλεύων πάντας τοὺς δεσπό-
 τας τῆς κυριότητος ἴταμῶς ἀπεστέρησε, προφάσεις ἐπανατείνας
 ἐώλους τε καὶ γεγηρακίας καὶ ὄλον ἐχούσας τὸ ἐνδομυχοῦν
 εὐκατάγνωστον, συνεργοῦντος αὐτῷ θερμότερόν τε καὶ βιαίο-
 τερον τοῦ τῆς τῶν Νεοκαισαρέων ἐκκλησίας προβεβλημένου.
 τυραννικῶς γὰρ μᾶλλον ἢ ἀρχιερατικῶς τὸν ἐμπιστευθέντα τούτῳ
 θρόνον τῆς τοῦ βασιλικοῦ σακελλαρίου προβολῆς διοικῶν, ἐμισήθη
 τε παρὰ πάντων καὶ διὰ τὰς ἀπηνεστέρως πράξεις ἀπηνεστέρων

2. προτειχίσματα C. 3. περιπλακόμενα C. 12. δεσποτείας C.

ginam urbium cingunt, propugnacula lignis ex longo tempore facta
 et vicino mari quasi circumvoluta aut circumtectata aut aestus eius re-
 pellentia et appellentibus navibus tractoriis et terrestribus mercatori-
 bus facultatem standi et pacta componendi praebentia: scalae cōm-
 muni dialecto vocantur: dominos habebant et alios quosdam: magis
 autem ceteris dominationem habebant et hospitia pauperum et noso-
 comia et cetera pia aedificia et monasteria, varia non solum in urbe
 sed etiam in quibusdam portibus eius.

Atque omnino litora omnia dominationes habebant, e continenti
 dominos secundum patrios mores et regias constitutiones, quae aditus
 maris iis, qui possessores sunt in vicina continenti, praebent. horum
 prior rex omnes dominos potestate impudenter privavit, praetexta
 extendens decrepita et obsoleta et omnino occulta et vituperabilia,
 cum auxiliaretur ei calidius et violentius praeses ecclesiae Neocaesae-
 rae. tyranni enim magis quam pontificis summi ratione creditum
 huic thronum praesidii regii saccellarii administrans et odio habitus
 est ab omnibus et propter crudeliora facta crudeliorem paene pericu-
 lum subiit inveniendi exitum, repudiat et a plurimis collegis mune-
 rum et pontificibus summis ut societate eorum indignus, quia terrenis

μικροῦ δεῖν ἐκινδύνευσειν εὐρεῖν τὴν ἀπόβασιν, ἀποκηρυττόμενος
 καὶ παρὰ τῶν πλείστων συλλειτουργῶν καὶ ἀρχιερέων ὡς τῆς f. 229 r.
 μετ' αὐτῶν κοινωνίας ἀνάξιος διὰ τὸ τοῖς κοσμικοῖς παραρ-
 μιλεῖν ἀγριώτερον, καὶ θεσμούς πατέρων καὶ ἀποστολικὰς
 5 ἀφαιτεῖν κανόνας, καὶ μυρίαν τῷ βίῳ καὶ τοῖς εὐαγέσι οἴ-
 κοις καὶ θείοις ἐπιφέρειν τὴν συμφορὰν. καὶ εἰ μὴ κατέ-
 λυσε τὰ τοιαῦτα τούτου ἐγκλήματα ὁ τότε κρατῶν αἰτήσας
 τῇ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ μεγίσταις ταῖς ἀξιώσεσι, καὶ αὐ-
 τὸς φρυγιάδας ἐκ τῆς κοσμικῆς κακοποιίας καὶ τοῦ θρόνου τῶν
 10 λαϊκῶν ἐγγόνει, καὶ ἔκειτο καθηρημένος καὶ σπύλω ἀτιμίας
 καταχραίνόμενος. ἀλλὰ καὶ ὡς οὐκ ἤνεγκε τὸ πῦρ ὁ κηρὺς·
 καὶ τοῦ φιλοχρίστου βασιλέως ἐπιδημήσαντος φρίκη θανάτου
 καὶ διάλυσις τῆς ζωῆς αὐτῷ ἐπεγένετο, περὶ τὸ τοῦ Πόντου
 στόμα, ἔνθα τι φρούριον ἔστιν ἀτίμων ἀνδρῶν κακὸν ἐπτά-
 15 ριον, τὴν ἐκέισε καταστροφὴν κομισάμενος, ὡς καὶ τὴν κόνην
 αὐτοῦ ἀντὶ ἐπιτυμβίων χοῶν τοῖς λίθοις ἀτιμασθῆναι τῶν
 μισούντων αὐτοῦ τὸ κακόηθες. ἀλλ' ὁ φιλόχριστος οὕτως
 βασιλεύς, πῶρρω τὴν τοῦ πρώην βασιλεύσαντος μικρολογίαν
 ἐκτιναξάμενος, καὶ δεῖν ἀποδεδόσθαι τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ
 20 ἐπειπὼν, καὶ μηδεμίαν φειδῶ τοῦ δημοσίου καὶ τῆς κατεπει-
 γούσης χρείας προσφόρως θέμενος, ὃ καὶ ἀξιεπαίνωτατον
 πολλῆς τῆς ἐκ τούτων ἐνορωμένης προσόδου, ἀποκαθιστῆ τὰς
 τοιαύτας παραλίους σκάλας τοῖς πρώην δεσπόταις, ἐξ ὧν
 ἀπεσπασθῆσαν, καὶ χρυσοβεύλλῳ γραφῇ τὸ ἀμετάθετον καὶ
 25 ἀπερικτύπητον τούτων αὐτοῖς ἐμπεδοῖ, καὶ γίνεται πᾶσι βοή-

se coniungebat furiosius et leges patrum atque apostolorum tollebat
 canones, et ingens vitae et piis aedificiis et divinis afferebat malum:
 atque nisi solvisset talia huius probra qui tum dominabatur rogando
 sacerdotes summos et maximis dignitatibus, et ipse exsul terrenaе pra-
 vilitatis et throni laici factus esset, et iaceret sublatu et saxo ignomi-
 niae inquinatus: sed vel sic non tulit ignem cera: atque cum Christi
 amans rex adveniret, horror mortis et dissolutio vitae ei accidit, cum
 circa maris ora, ubi castellum aliquod est turpium hominum commune
 sepulcrum, obitum ferret: ita ut etiam cinis eius pro inferiis lapidi-
 bus dehonestatus sit eorum, qui eius pravitatem odissent. sed Christi
 amans hic rex, longe superioris regis humilitatem excutiens, et opor-
 tere reddi quae dei essent, deo pronuntians neque ullam parsimoniam
 aerarii et prementis usus utilem putans, id quod etiam maxime laude
 dignum, cum magnus ex his appareret reditus, restituit has maritimas
 scalas prioribus dominis, quibus demtae erant, et imperatoriis literis

θός και ἀντιληπτωρ, και οὐ μόνον βασιλεύς ἀλλὰ και πατήρ ἀγαθός· ἀνίχνευε γὰρ διὰ παντός και φροντίδα μεγίστην ἐτίθειτο τὸ ἅπαν ἐξᾶραι ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς ἀδίκημα και ἀνόμημα.

Τέλος δὲ τῶν βασιλικῶν εὐεργετημάτων και διαδόσεων ὅτε κίρος τὸ σύνολον ἦν, οὐτ' εἶπεν αὐτῷ ἐξεγένετο τὸ παρ' Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνοσ ἐνίοτε προσφερόμενον, ὅτε μὴ εὐεργετήσασ ἔτυχε, τὸ "σήμερον οὐκ ἐβασίλευσα." πᾶσα γὰρ ἡμέρα παντός δωρηματος τελείου και παροχῆσ ἀφθόνου τούτου ἔχει παροχέα και ἀφθονώτατον πρύτανιν· και 15 διὰ πάσης ἀφορμῆσ ἐχώρει ἐφ' ᾧ μηδένα τῆσ ἐκ' τούτου εὐποίας ἀπολειφθῆναι ἀπέριστατον. ἐπήγει γὰρ και τὸν τοξότην ὡς εὐστόχως βάλλοντα και τὸ βέλος ἐπὶ σκοποῦ συντιθέμενον, και τὸν λογχίτην ὡς ἀκραιφνέστατον διαδορατίζοντα και τὴν λόγχην εὐθυβόλως ἐπισυστρέφοντα, και τὸν 15 ἵππότην ὡς τοῖσ νότοισ τοῦ ἵππου ἀτρεμαίως ἐπικαθήμενον ἐν τῷ θεῖν, και τὸν ὀπλίτην στρατιώτην ἐν ἅπασι, και τὸν ψιλὸν και ἀπέριτον ὡς εὐτολμίας μαρτυρίαν εἰσάγοντα και τῇ διώξει τὸ θῆραμα προκαταλαμβάνοντα, και τὸν σοφὸν ὡς μεμνημένον τὰ κρείττονα. ἤλεει δὲ και αὐτὸν τὸν ἄσοφον 20

l. 229 v. ἡ και ἄφρονα ὡς ἔκπτωτον τοῦ βελτιονοσ. φρόνιμον ὑπερῆ-
ρεν ὡς εὐβουλίασ δοκιμώτατον ὄργανον, τὸν τε μεταωρολόγον

7. προσφερόμενοι C.
μον C.

17. ἐν ὄπλοισ?

21. τὸν δὲ φρόνι-

immutabilem et inturbatam harum possessionem iis confirmat et fit omnibus adiutor et socius, neque solum rex sed etiam pater bonus. indagabat enim omnino et curam maximam instituebat, ut omnem tolleret e conspectu terrae iniuriam et legum neglectionem.

Finis autem regionum beneficiorum et largitionum neque satietas omnino erat, neque dicere ei promptum erat, quod ab Alexandro Macedone nonnunquam proferebatur, quando nullum beneficium peregerat: „hodie non regnavi:“ omnis enim dies omnis domi perfecti et largitionis benignae hunc habet largitorem et benignissimum principem; atque omni impetu eo procedebat, ut nemo beneficentiae huius relinqueretur expers: laudabat enim et sagittarium ut scienter iacientem et iaculum ad finem componentem, et hastatum ut integerrime certantem et hastam ex adverso vertentem, et equitem ut tergo equi intrepide insidentem in currendo, et gravis armaturae militem in omnibus, et levis armaturae militem et simplicem ut audaciae testimonium proferentem et persecutione rem petitam occupantem, et sapientem ut initiatum melioribus, miserabatur autem et ipsum insipientem vel etiam

ἐν φιλοσόφοις ὡς ὑπερναβαίνοντα τὰ προσεχῶς καθορώμενα, καὶ τὸν διαλεκτικὸν ὅτι διαιρετικῶς ἐπιβάλλει τοῖς πράγμασι καὶ τὸ πρόσφορον ἀπονέμει τῇ τῶν ὑποκειμένων συνομοίᾳ πραγμάτων, καὶ τὸν ἡνιοχῶντα δὲ ἰππικῶδες ὅτι τεσσάρων 5 ἔκπων ἡνιοχείαν καὶ διακυβέρνησιν ἀποδείκνυσιν, καὶ τὸν δρομέα διὰ τὸ τάχος. καὶ τὸν ἀργὸν τῆς ἀργίας συμπαθῶς κατακτιζέτο, καὶ τῆς εὐεργεσίας οὐκ ἐδείκνυσεν ἄμοιρον. εἶπω τι μείζον; καὶ μέχρι βαναύσων τεχνῶν τὴν ἀγαθοεργίαν ἐφήπλωσεν, ὅτι κάκεῖνοι τῇ πολιτείᾳ καὶ τοῖς ἀνθρώποις δια- 10 κονοῦσι τὰ χρήσιμα. καὶ ἀπλῶς θεία τις ἐν τῷδε τῷ βασιλεῖ περιηγεῖτο ἐπίβασις καὶ λόγον ἀνθρώπινον νικῶσα προμήθεια.

Οἶομαι δὲ ὡς τινὲς τῶν ἀκροατῶν λογισμῶ τινὶ προπαλαίουσιν, ἐγκωμιστικῶς ταῦτα καὶ μὴ διηγηματικῶς συ- 15 γραφῆναι μοι, εὐνοίᾳ δῆθεν τῇ πρὸς τὸν κρατοῦντα δουλεύοντι καθότι καὶ τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι τὸ τιμᾶν καὶ δωρεαῖς ἀμείβασθαι τὴν τῶν ὑπηκόων πίστιν περιεγίνετο. εἰ τοῦτο δὲ ἐνοήσαιεν, οὐκ ἂν διανοηθεῖεν καλῶς. τὸ μὲν γὰρ καὶ τοῦς πρώην βασιλεύσαντας εὐνοεῖν τοῖς ὑπηκόοις καὶ παρέχειν εὐεργεσίας οὐδ' αὐτὸς ἀπανάομαι, καὶ πολλάκις, ἐν οἷς περὶ 20 αὐτῶν γέγραφα, τὴν μνήμην τῆς αὐτῶν περιέλαβον πράξεως· τὸ δ' ἐπὶ τῷ Βοτανειάτῃ ἐν ταῖς τιμαῖς καὶ τοῖς τῶν δωρη-

15. δουλεύοντα C.

stultum ut expertem meliorum: prudentem efferebat ut consilii spectatissimum instrumentum, et astronomum inter philosophos ut excedentem quae prope apparent, et dialecticum, quia dividendo aggreditur res et accommodatum tribuit potestati comprehensarum rerum, et moderatorem equorum, quia quattuor equorum moderationem et gubernationem ostendit, et cursorem propter celeritatem, atque desidem propter desidiam misericordia miserabatur neque beneficii ostendebat expertem. dicam quid maius: etiam usque ad manuum opera beneficentiam extendit, quia etiam illi civitati et hominibus tractant utilia. atque omnino divina quaedam in hoc rege sonabat elatio et rationem hominum superans consilium.

Puto autem, fore ut nonnulli lectores ratiocinatione quadam reluctentur, laudationis modo haec neque narrationis conscripta esse a me, benevolentiae scilicet erga imperatorem inservientia, quod etiam ceteris regibus ornare et donis mutare subiectorum fidem usitatum fuerit: sed si hoc cogitabunt, fortasse non recte sentient: etenim etiam superiores reges favisse subiectis et praebuisse beneficia ne ipse quidem infitias eo: atque saepe in iis, quae de his scripsi, mentionem eorum feci actionis: Botaniatae autem in honoribus et donorum lar-

μάτων χαρίσμασι καὶ τῇ πηγῇ τοῦ ἐλέους εὐδόκιμον καὶ ὑπέ-
 ρερον καὶ λόγου παντὸς ἀνώτερον, τοῦτο ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀλη-
 θείας ἀνυποκρίτως ἑξαίρω, καὶ τοῦτο διὰ σπουδῆς πεποιήμαι
 πᾶσι παραστήσαι ἀτάδηνον, καὶ ταῖς μετέπειτα γενεαῖς δι'
 ἀναγνώσεως καὶ μνήμης ὡς ὑπόδειγμα κάλλιστον ἀπαθανα-
 5 τίτθεται, καὶ τὸν οὕτω καλῶς καὶ ἰσοθέως τὰ τῆς βασιλείας
 διδύνοντα πράγματα πάντων ἀποδείξαι φιλανθρωπότερόν τε
 καὶ εὐεργετικώτερον καὶ φιλοθείας ἀνάμεστον καὶ ἀσύγκριτον
 τοῖς πρὸ αὐτοῦ βασιλεύσασιν, ὅτι ἐν τοιαύτῃ τῶν πραγμά-
 των στενοχωρία πάντας τοὺς ἐν τῷ πλατυσμῷ κρατοῦντας τῆς 10
 βασιλείας διαφερόντως ὑπερῆκόντισε. καὶ γὰρ τὰς ἐπι-
 στήμας καὶ τέχνας ἢ ψυχικὰς ἀρετὰς πολλοὶ μὲν τῶν ἀνθρώ-
 πων μετέρχονται καὶ δεικνύουσιν, ἐκείνων δὲ τὰ βρωβεῖά εἰσι
 καὶ οἱ τῶν ἔγκωμιον στέφανοι πλέκονται, τῶν τοὺς λοιποὺς
 ὑπερβαλλόντων τῷ ἀπαραμίλλῳ καὶ ὑπερφυσστάτῳ τῆς πρᾶ- 15
 ξεως. ὁ γὰρ τοιοῦτος βασιλεὺς καὶ τι ἔξοχώτερον εἶχε καὶ
 τῶν τῆς βασιλείας παρασῆμων μεγαλειότερον· εἰ γὰρ τις
 εἶδε τὸν ἐπὶ τοῖς σφροῦσιν αὐτοῦ κατὰ τὸ μέτωπον τόπον,
 σταυρικὸν σημεῖον αὐτοφυῆς ἑώρα τῇ κοιλότητι τῶν ἐγκαρ-
 σίων μερῶν ἀποτελούμενον ἀκριβῶς, ὡς τροπαιοφόρον τοῦτον 20
 ἐξ ἄρκων αὐτῶν καὶ σημειοφόρον ἐκ θείας πλαστοουργίας γνω-
 ρίτθεται. διὸ δὴ καὶ πάντες οἱ ἀντικείμενοι καὶ μὴ πειθαρχοῦν-
 τες αὐτῷ καὶ δουλικῶς προσκυνῶντες ἰσχυρῶς τῇ τούτου
 ῥομφαίᾳ καὶ τοῖς στρατοπέδοις κατέπεσον, οἱ δὲ καὶ αὐτε-
 πάγγελτοι τὴν δουλείαν ἠσπάσαντο. εὔρε γὰρ τὴν Ῥωμαίων

gitionibus et fonte misericordiae gloriosam et altiore et sermone
 omni superiore rationem ex ipsa veritate sine simulatione effero:
 atque hanc studii omnibus apponere clarum, et posteris aetatibus le-
 ctione et memoria et exemplum pulcherrimum immortalem reddere,
 atque eum, qui tam pulchre et divine regnum administrat, omnibus
 ostendere humaniorem et beneficentiosem et pietate plenum atque in-
 comparabilem prioribus regibus: quia in talibus rerum angustiis omnes
 in amplitudine regni imperantes valde superavit: etenim et literas et
 artes vel animi virtutes multi homines assequi student et ostendunt:
 illorum autem praemia sunt et laudum coronae plectuntur, qui reli-
 quos superant incomparabili et maxime ingenti actione. talis enim rex
 vel praecellens quid et in regni insignibus magnificentius habebat.
 si quis enim conspiceret locum palpebrarum eius in fronte, crucis si-
 gnum naturale videbat recessu cavo obliquarum partium absolutum ac-
 curate, ita ut tropaea ferens hic ex operibus suis et signifer et di-
 vina clientela cognosceretur: quomobrem etiam omnes adversarii et

ἀρχὴν πολλοῖς τυράννοις περιαντλουμένην κατὰ τε τὴν ἑώαν
 καὶ τὴν ἑσπέραν. ἔτι δὲ τῆς τούτων φλεγμαινούσης ἀποστα- f. 230 r.
 σίας, καὶ δαπάνης οὔτι μικρᾶς ἀλλὰ πολυόλβου καὶ μυριο-
 τάλαντου δαψίλειαν τῶν πραγμάτων ἐπιζητούντων ἐπὶ τε τοῖς
 5 στρατιωτικοῖς ὄψωνίοις καὶ ταῖς ἄλλαις τῶν καιρῶν ἀφορμαῖς
 καὶ προφάσεσιν, οὐ πρὸς τὸ μέγεθος τούτων καὶ τὴν τοσαύ-
 την χρεῖαν ἐπέβλεψε καὶ μικρολογίας δεινότητι ἑαυτὸν ἐπι-
 δέδωκεν, ἀλλ' ἐν πλάτει καρδίας καὶ πίστεως τὸ πλάτος ἐπι-
 τείνων τῆς πρὸς τὸ θεῖον εὐαρεστήσεως χρεῶν ἀποκοπᾶς τῶ
 10 δῆμῳ παντὶ καὶ τοῖς ἐν τέλει νομοθετεῖ. καὶ τίθησι τὸ δόγμα
 οὐκ ἐπὶ ῥητοῖς τισὶ χροῖνοις, ὥσπερ ἔνιοι τῶν πρὸ τοῦ βασι-
 λέων ἐπιταφίοις ἡμέραις εἰργάσαντο, καὶ καταλιμπάνει χρο-
 νους τινὰς εἰς τὰ ἔμπροσθεν τοῖς τοῦ δημοσίου συνηγόροις
 καὶ πράκτορσιν ἑσομένους ἐντρέφημα καὶ τῶ δημοσίῳ πρό-
 15 ψασιν ἀφελείας καὶ ἀπαιτήσεως, ὡς ἂν οἱ μὲν χρονιώτεροι
 χρεώσται τοῦ δημοσίου τὰς ἀφεισίμους ἑορτὰς ἑορτάζωσιν, οἱ
 δὲ νεώτεροι πρὸς τὴν ἀποτυχίαν ἐπιστυγνάζωσι καὶ φθόνον
 λαβὴν ἔχωσι τὴν τῶν ἐλευθερωθέντων ὑπόθεσιν· ἀλλὰ πάν-
 των ἑμοῦ τῶν χρόνων μέχρι τῆς αὐτοῦ ἀναρρήσεως, καὶ μι-
 20 κρόν τι πρὸς, τὰς ὀφειλάς προροῖζους ἀπέτεμε, καὶ συμπα-
 θεῖας πάντας καθαρωτάτης ἠξίωσε, χρυσοβούλλῳ λόγῳ χρυ-
 σοῦν ἐπιπλέξας δεσμῶν, κωλυτικὸν δι' ὅλου τοῦ τῶν ὀφλημά-
 των βαθίσματος, προσανελῶν ἐν τούτῳ καὶ τὸ χάριν σχιδευ-

13. βασιλέως C.

qui non obedirent ei et servorum instar adorarent, valde huius gladio
 et exercitibus ceciderunt: alii autem vel sua sponte servitutem am-
 plexi sunt. invenit enim Romanorum imperium multis tyrannis cir-
 cumfusum et in oriente et in occidente: cum autem etiamtum horum
 flagraret seditio et sumtus non parvi sed divitis et multorum talento-
 rum copiam res postularent in militaribus stipendiis et ceteris tempo-
 rum casus et occasionibus, non ad magnitudinem harum et tantum usum
 spectavit et parsimoniae molestiis se dedit, sed in latitudine cordis et
 fidei latitudinem intendens pietatis dei, tabulas novas populo universo
 et magistratibus sancit et constituit decretum non certis quibusdam
 annis, sicut nonnulli priores reges diebus funeris fecerant, et relin-
 quit annos quosdam priores aerarii patronis et exactoribus delicias, et
 aerario occasionem utilitatis et exactionis, ut diuturniores debitores
 aerarii liberationis festa celebrarent, iuniores malo dolerent et invi-
 diae occasionem haberent liberatorum argumentum: sed omnium si-
 mul annorum usque ad suam renuntiationem et paulum debita fundi-
 tus abscedit, et misericordia omnes purissima dignatus est, imperatoris
 literis aureum implectens vinculum impedimenti per totum debitorum

μοῦ διασειέσθαι τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀνωφελεῖς αὐτοῖς τίθεσθαι τὸ τῆς ἐλευθερίας διάταγμα. ἤθει γὰρ τοῦτο τὸ ἔργον ἐπὶ τοῦ Δούκα πολλοὺς διαλωβησάμενον καὶ τὴν μερικὴν τῶν χρόνων ἐλευθερίαν ἀνελευθερον τοῖς πολλοῖς ἐργασάμενον. ἔστησεν οὖν ἐντεῦθεν πᾶσι τοῖς πολιτευομένοις καὶ πανταχῆ 5 γῆς κατοικοῦσι Ῥωμαίοις τὸν φόβον τῶν ὀφλημάτων, καὶ τῷ ὄντι ἐλευθέρους τούτου ὁ βασιλεὺς καὶ πολίτας Ῥωμαίων ἐργάσατο, οὐ χρυσοῦν δακτύλιον αὐτοῖς παρασχῶν ἢ ῥάπισμα κατὰ κόρρης, ὡς τοῖς ἐλευθερουμένοις τὸ πρόσθεν ἐγίνετο, ἀλλὰ χρυσοῦ πηγᾶς καὶ ταλάντων πλημύρας αὐτοῖς 10 ἀποχαριζόμενος, καὶ τὸ τοῦ πρίν βίον ἀβίωτον εὐδαιμον τούτοις καὶ μακάριον εἰς τὸ ἕξῃς ἐργαζόμενος.

Οὕτως οὖν εὐσεβείας καὶ θεοφιλίας ἔχοντος αὐτοῦ, καὶ εὐψυχίας μεγίστης καὶ μεγαλοουργίας ἀντεχομένον, ἔδει μὴ ἐκ χειρὸς κυρίου πολλαπλασίας τὰς ἀντιδόσεις λαβεῖν, καὶ 15 μέχρι πολλοῦ τοὺς τυράννους καὶ τυραννόφρονας καὶ ἀλάστορας ἀντεριζεῖν αὐτῷ καὶ τῆς βασιλείας ἀμφισβητεῖν, καὶ πον τοῦτο θεοῦ ἦν τοῦ δικαίᾳ ψῆφῳ τὸ πᾶν διυθύνοντος καὶ τῷ τοῦ ἔλεον μέτρῳ ἀντιμετροῦντος τὸν ἔλεον. οὐκ οὖν οὐδ' ἡ θεία ψῆφος τὴν ἀπόφασιν ἀνεβάλετο, καὶ τὸν Βρυέννιον 20 βασιλειῶντα κατὰ τὴν Μακεδονικὴν ἐν Ἀθριανουπόλει, καὶ τὴν Βριαρέως ἰσχὺν ἀγερωχοῦντα καὶ ἐγκανχώμενον, καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ δευτερεῖα φέρειν καὶ ὑπέκειν μὴ ἀνεχόμενον, ὑπὸ

9. κόρης C.

gradum, praeterea prohibens iis, quominus propter . . . . vexarentur homines irritumque iis redderetur libertatis decretum: noverat enim hanc rem sub Duca multos vexasse et partitam annorum libertatem irritam plurimis reddidisse. sedavit igitur inde omnibus civibus et ubique habitantibus Romanis metum debitorum: et revera liberos rex et cives Romanos reddidit, non aureum annulum iis praebens vel colaphum, ut liberatis antea accidit, sed auri fontes et talentorum abundantes iis donans, et priorem vitam minime vitalem felicem his et beatam in posterum reddens.

Sic igitur cum pietatem et dei amorem teneret is et virtuti maximae et magnificentiae studeret, oportebat eum non e manu domini multiplices mutationes accipere, et diu tyrannos et tyrannorum asseclas et scelestos adversarii ei et de regno certare: atque quomodo hoc dei erat, qui iusto suffragio universa gubernat et misericordiae metro metitur misericordiam: nec divina vox responsum differebat, et Bryennium, qui regnum affectabat Macedoniae Adrianopoli et Briarei robor iactabat ostentabatque neque regi secundas partes agere et ce-

χεῖρα τούτου πολέμῳ κραταιοτέρῳ πεποίηκεν, οὐδὲν τοῦ βασιλέως πρότερον δεινὸν κατ' αὐτοῦ μελετήσαντος καὶ τῆς τοῦ εὐ ζῆν ἐκείνῳ ἀφορμῆς καὶ σωτηρίας φθονήσαντος, ἀλλὰ f. 230 v. προκαταλαβόντος τὴν ἐκείνου θηριωδίαν φιλανθρωπία, καὶ 5 πρόσβεις ἐκπέμψαντος τὴν εἰρήνην διακηρυκνομένους αὐτῷ, καὶ ἀντάλλαγμα ταύτης τὴν Καίσαρος τύχην προφέροντας, ἵνα μὴ τὸ σχῆμα τῶν πεδίων καὶ τῆς ἄλλης περιβολῆς ἐναλλαγὴν τινα δέξῃται. ἐπεκύρου δὲ τούτου καὶ τὰς τιμὰς αἷς τοὺς συναραμένους αὐτῷ τετίμηκε, καὶ ἀμνηστίαν τῶν πε- 10 παραγμένων κακῶν περιποιεῖτο, καὶ πᾶν θυμῆρες αὐτῷ διαπραξάσθαι καθυπισχνεῖτο ὁ βασιλεύς. ὁ δὲ ἄτεγκτος ἦν καὶ ἀτεράμων καὶ ὑπερήφανος, καὶ τῆς βασιλείας μὴ ἀφιστάμενος πολλὰς ἀπειλὰς καὶ θυμοφθόρους ἐπιστολάς ἀντεπήγε, καὶ Χριστιανικοῖς αἵμασι κρῖναι τὴν ἀμφισβήτησιν ἤθελε, καὶ 15 σαρχεῖν ἀνθρωπίναις κόσμον ἑαυτῷ περιποιῆσαι βασιλεῖον, καὶ πᾶσαν τὴν κτίσιν περιδοῆσαι ἢ δευτέρος φανῆναι τοῦ εὐγενεστάτου βασιλέως καὶ γενναιοτάτου ἤρεῖτο καὶ διεσπουδαζεν, ὄπλα καὶ μάχας εὐτρεπίζων, καὶ τοῖς πολίταις χαλεπὰς ἀποταμιενομένους ἀμοιβὰς, καὶ ἅπαν ἀνατρέψαι τὸ Ῥωμαϊκὸν βαρ- 20 βαρικῶς λογιζόμενος· διὸ καὶ πάλιν ὁ γαληνότατος βασιλεύς, καὶ ὄντως μαθητὴς τοῦ τὴν εἰρήνην βραβεύοντος βασιλέως καὶ βασιλεῦσι τὸ κράτος παρέχοντος, δευτέραν πρεσβείαν ἐξέπεμψε, παραινῶν αὐτῷ τὸ συμφέρον φρονῆσαι. καὶ μὴ εἶ

dere sustinebat, in manum huius bello violentiore redegit, cum nihil rex antea immane in eum meditatus esset vel beatæ vitæ ei occasionem et salutem invidisset, sed praevertisset illius immanitatem humanitate, et legatos misisset pacem nuntiaturos ei et pretium huius fortunam Caesaris proponentes, ne habitum calceorum et ceteri amictus mutationem ullam acciperet: confirmabat autem huius etiam honores, quibus socios suos honoraverat, et oblivionem factorum malorum proponebat, et omnia grata se ei perfecturum promittebat rex. ille autem inexorabilis erat et durus et superbus neque a regno desistens multas et acerbas epistolas opponebat, et Christianorum sanguine discernere controversiam volebat, et carne hominū ornatum sibi comparare regium et totam sedem eruere quam secundum apparere ab illustrissimo rege et nobilissimo malebat studebatque, arma et pugnas curans et civibus difficiles recondens poenas, et universum evertere Romanorum imperium barbære meditans: quamobrem etiam rursus pacatissimus rex et revera discipulus regis, qui pacem administrat et regibus potentiam praeberet, alteram legationem misit, admonens eum, ut utile cogitaret neve imprudentia laboretur in aptissimis. erat au-

ἀπονοίας σφαλῆναι περὶ τὰ καιριώτατα. ἦν δὲ ὁ Βρυνένιος ἐκεῖνος ὁ φρυσῶν τὰ μέγαλαυχα καὶ κινήσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ἀπειλῶν. ἀμέλει τοι καὶ καταστρατηγηθεὶς τῶν θυμῶ τῆς Ἀδριανουπόλεως ἔξειςὶ σὺν πολλῇ τῇ βοῇ καὶ ἐξάλματι, καὶ τὰς δυνάμεις ἐκτάξας κατὰ τοῦ βασιλέως θυμομα-5 χῶν ἐπορεύετο. ἀκούσας δὲ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς τῆς ἄβουλλίας αὐτὸν ἐταλάνιζε καὶ τοῦ πάθους ᾤκτειρε, καὶ ὡς μεμνηνῶτι καὶ κορυβαντιῶντι σαφῶς φάρμακον ἐπήγες τῆς νόσον ἀλεξητήριον. τί δὲ τοῦτο ἦν; τρίτη πρεσβεία τὴν ὀρμὴν τοῦ πολέμου ἀπέιργουσα. πέπομφε γὰρ ἓνα τῶν πιστοτάτων 10 αὐτῶ, καὶ εἰπεῖν καὶ ἀκοῦσαι πεπαιδευμένον, καὶ πεῖραν ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἐκ πλείονος ἔχοντα, Ῥωμανὸν πρωτοπρόεδρον καὶ μέγαν ἐταιρειάρχην. ὃς καὶ ἀφικνούμενος πρὸς τὸν τυραννον οὐκ εὐθὺς ἐδέχθη ὡς ἐκ βασιλέως ἀποστελλόμενος καὶ λόγον ἠξιώθη κατὰ τὸ σύνηθες τοῖς στρατιευομένοις περὶ τὰς 15 ὑπαιθρους σκηνάς, ἀλλ' ἐκ διαστήματος ἡμέρας τοῦ πρόσω βαδίξειν κωλυθεὶς μεθ' ἡμέρας τινὰς μετεπέμφθη πρὸς τὴν ἐρώτησιν. ἔξωθεν δὲ δεξάμενος τοῦτον ἔφιππος ὁ Βρυνένιος πεζὸν εἶδεν, ἐν ἀκάνθαις ἰστάμενον καὶ παρὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν κατειρωνευόμενον. μηκέτι δὲ τὰς συνθήκας δεξάμενος 20 ἀτίμως τοῦτον ἀπέπεμψεν, ὅπερ οὐδ' εἰς ἐθνάρχου τῶν εὐτελεστέρων πρέσβυν νόμος τοῖς ἀληθῶς βασιλεῦσι ποιεῖν· ἱερὸν γὰρ σῶμα ὁ πρέσβυς λελόγισται, οἷα τοῖς ἀντιθέτοις, μεσίτης

tem Bryennius ille qui spiraret superba et movere terram et mare minaretur: tamen victus animo Adrianopoli egreditur cum multo clamore et saltu, atque vires instruens contra regem fortiter proficiscitur: audiens autem haec rex propter inconsiderantiam et perturbationem eum miserabatur atque ut furenti et certe perturbato Corybantum instar remedium adhibebat morbum arcens. quid hoc erat? tertia legatio impetum belli retinens. misit enim quendam fidissimorum et ad dicendum audiendumque educatum et experientiam in talibus maxime habentem Romanum primum praesidem et magnum factionis ducem: qui quidem adveniens ad tyrannum, non statim acceptus est, ut a rege missus, neque colloquio dignus est habitus ex more militantium circa aperta tentoria, sed e spatio diei quominus procederet impeditus, diebus nonnullis post arcessitus est ad interrogationem. extrinsecus autem accipiens hunc eques Bryennius peditem vidit in sentibus stantem, et ab iis qui circa eum erant, delusum: neque iam pacta accipiens turpiter hunc dimisit: id quod ne in vilioris quidem principis legatum committendi mos est vere regnantibus: sanctum enim corpus legatus habetur, tanquam medius inter oppositos, et pacem ferens et

γινόμενος καὶ τὴν εἰρήνην διαπορθεύων καὶ πολλὰ τῶν ἀμφοιβητημάτων ὡς ἐπίπαν καταπραΰνων καὶ πολεμικὰς περιστάσεις ἀποσοβῶν· ἔπεσε δὲ τῆνικαῦτι ἐξ αὐτομάτου ἢ τοῦ Βρυεννίου σκηνῆ, τοῦ ὀρόφου ταύτης παραλυθέντος κυλόθεν 5 ἀοράτοις χερσίν. ὅπερ κακαοτροφῆς αὐτοῦ σύμβολον ἀψευδὲς τοῖς συνετοῖς διεγνωσθή, ἐπεὶ καὶ πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἐκλειψις τῆς σελήνης γεγонуῖα τὴν πτωσὶν αὐτοῦ καὶ αὐτὴ κατεμήνυσε· τεκμαίρεται γὰρ τὴν σελήνην εἰς τοὺς ἀποστάτας f. 231 γ. οἱ περὶ τὰς τῶν φαστήρων διηγήσεις δεινοὶ καὶ μαθηματικοὶ 10 λέγουσι, καὶ τὸ πάθος ταύτης πάθος τοῦ ἀποστατοῦντος προκαταγγέλλειν.

Ἐπανελθόντος δὲ τοῦ τοιοῦτου πρέσβεως, καταγελάσας ὁ βασιλεὺς τῆς τοῦ Βρυεννίου θρασυτήτος ἔργων πολεμικῶν καὶ στρατηγημάτων ἐπιμελῶς εἶχετο, καὶ τὴν τοῦ τυράννου 15 κατὰλυσιν εὐθαρσῶς προηγόρευεν ἐκ τῆς ἄνω ῥοπῆς καὶ βουλῆς καὶ τῆς ἰδίας εὐβουλίας καὶ γενναιότητος, τῆς νίκης ἔχων ἀψευδῆ τὰ ἐνέχυρα. ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τέλει πάντες δι' ὀργῆς ἐποίησαντο τὴν τοῦ Βρυεννίου ἀπανθρωπίαν καὶ ἀδιάκριτον γνώμην, μὴ διακρίναντος τὴν τε τῶν προγόνων τοῦ βασιλέως 20 εὐγένειαν καὶ τὴν ἄνωθεν περιλάμπουσαν αὐτοῦ ἐν ταῖς πολεμικοῖς ἀνδραγαθίμασιν ἀρετὴν καὶ τὰ κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἀγωνίσματα καὶ παλαίσματα, καὶ τὴν αὐτοῦ τοῦ βασιλέως λαμπρότητα καὶ ὑπεροχὴν ἐν ἀξιώμασι καὶ πολεμικοῖς ἀγωνίσμασι, καὶ τὸ ἀγενὲς τῆς ἑαυτοῦ πατρίας καὶ συγγενίας.

controversias plerumque mitigans et bellica pericula depellens. concidit autem tum sponde Bryennii tentorium tecto eius dissoluto circa manibus non apparentibus: id quod eversionis eius signum infallax prudentibus cognoscebatur: cum etiam nonnullis diebus ante defectio lunae casum eius et ipsa significasset: spectare enim lunam ad apostatas dicunt qui meatus luminum periti sunt et mathematici, atque huius mutationem apostatae mutationem antea nuntiare.

Reverso autem tali legato irridens rex audaciam Bryennii rebus bellicis et artibus valde studebat, et tyranni eversionem bono animo praedicebat, e supera decisione et voluntate et suo consilio et nobilitate victoriae habens certa pignora. sed etiam magistratus omnes irati erant propter Bryennii immanitatem et incertum consilium, cum non dignosceret maiorum regis nobilitatem et superne circumluentem eos in bellicis victoriis virtutem et certamina et proelia contra adversarios instituenda, atque ipsius regis splendorem et excellentiam in dignitatibus et bellicis certaminibus et ignobilitatem suae stirpis et co-

ὅτι περ δουκικὰς ἀρχὰς ἐχόντων τῶν Βοτανειατῶν κὰν τῇ
 δύσει καὶ διαβοήτων ὄντων περὶ τὰ κράτιστα, οἱ τούτου πρό-
 γονα οὐδὲ παραστήναι τούτοις ἠδύνατο καὶ τάξιν πληρώσαι
 ἐπηρετῶν, ἀφανεῖς ὄντες καὶ μηδὲ τοῖς εὐτελεστέροις τῶν
 αξιωμάτων ἐκ τάγματι στρατιωτικῷ συνταττόμενοι, οὐδ' ὅτι 5
 ἐκ τῆς ἐώας εὐπατρίδης ὁ βασιλεὺς πέφυκεν, αὐτὸς δ' ἐσπέ-
 ριος καὶ θυογενὴς ἐστὶ κατὰ σύγκρισιν· καὶ διὰ τοῦτο κοι-
 νῶς αὐτὸν ἀπεκέρυττον ἄπαντες, καὶ ὄρκῳ πληροφροήσαντες
 μέχρις αἵματος διαγωνίσασθαι κατ' αὐτοῦ τὰ εὐορκα ψηφί-
 σασθαι τῷ ἐπουρανίῳ βασιλεὶ καθικέτευον. 10

Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐξαρτύων, καὶ
 πάντα κατὰ λόγον καὶ τρόπον συνέσεως καταρτίζων ἐν τῇ
 ἀσφαλεῖ, καὶ δυνάμεις Ῥωμαϊκὰς ἐκ Κρήτης συναθροίσας εἰς
 τὸ πρὸ τῆς πόλεως πεδίον, καὶ Τούρκους διαπεραιωσάμενος
 καὶ καταριθμήσας τοῖς ἑαυτοῦ στρατιώταις, οὓς ὁ πρὸ αὐτοῦ 15
 βασιλεὺς ὁ Μιχαὴλ πολλαῖς ἐπαγγελίαις καὶ δώροις ἀμέτροις οὐκ
 ἠδυνήθη συμπεῖσαι καὶ περαιώσαι πρὸς τὰ ἐσπέρια (ἐπεΐθοντο
 γὰρ καὶ ὑπέκλυτον τῷ Βοτανειάτῃ μᾶλλον ἢ ἑαυτοῖς ὡς ἔλ-
 κοντι πάντα πρὸς τὸν πόθον αὐτοῦ), ἀρχηγὸν τοῦ πολέμου
 προχειρίσασθαι διεσκέπτετο. ἰκανώτατος δὲ ὢν συμβαλεῖν 20
 τὸ δέον καὶ κατανοήσασθαι ἄνθρωπον ὁ Βοτανειάτης τὸν νο-
 βελλίσσιμον Ἀλέξιον τὸν Κομνηνόν, ὃς τὸν Ῥουσέλιον ἐν τῷ
 θέματι τῶν Ἀρμενιακῶν εὐμηχάνως ἐχειρώσατο καὶ διέσωσεν

gnationis, nimirum, licet ducis imperia haberent Botaniatae in occi-
 dente et clari essent in maximis, huius maiores ne astare quidem
 his potuissent et ordinem explere ministrorum, ignotos neque vilioribus
 quidem dignitatibus in ordine militari compositos, neque cognoscens
 ex oriente nobilem regem esse, ipsum autem occidentalem et ignobi-
 lem comparatione: atque propterea simul eum repudiabant omnes et
 iureiurando promittentes se velle usque ad sanguinem certare contra
 eum, coelestem regem implorabant, ut quae ad iusiurandum apta es-
 sent statueret.

Sed rex bellum parans et omnia ex ratione prudentiae instruens
 tuto et manus Romanas e Creta cogens in campum ante urbem situm
 et Turcas transducens et annumerans suis militibus, quos quidem qui
 ante eum regnavit Michael multis promissis et donis immensis non
 potuerat excitare et transducere ad occidentem (parebant enim et se
 subiciebant Botaniatae magis quam ipsis, ut trahenti omnes ad desi-
 derium sui), ducem belli creare studebat. aptissimus autem ad con-
 sfituendas res necessarias et cognoscendum hominem Botaniates nobi-
 lissimum Alexium Comnenum, qui Ruselium in provincia Armeniaca
 prudenter subegit et servavit in regiam, dignum tali imperio iudica-

εἰς τὴν βασιλεύουσαν, ἄξιον τῆς τοιαύτης ἡγεμονίας ἔκρινε, καὶ δομέστικον τοῦτον προχειρισάμενος μετὰ τῶν αὐτοῦ δυνάμεων ἐξαπέστειλεν, νέον μὲν τὴν ἡλικίαν, φρονήσει δὲ καὶ διανοίας σταθιρότητι γεραρόν, καὶ πρὸς μάχας καὶ πολέμους 5 ἐδραῖον καὶ ἀπερικτύπητον, καὶ τῇ πρὸς τὸν βασιλεύοντα πίστει θανατηφόρους πληγὰς μὴ δειλιῶντα καὶ ταπεινούμενον. ὃς τὰς δυνάμεις ἀνειληφῶς κατὰ τοῦ Βρυεννίου μετὰ παρασκευῆς καὶ βουλῆς τῆς δεδομένης αὐτῷ παρὰ τοῦ βασιλέως ἐβάδιζε. καὶ πρὸς τόπον Γαλαβρῦν ἐπονομαζόμενον διανα-
 10 παύων τὸν στρατόν, ἔμαθε παρὰ τῶν σκοπῶν ὡς ὁ Βρυένιος ἐγγίζει πανστρατιᾷ, τῆς Μεσσηνίας ἀπαναστάς. ὁ δὲ Τούρκους ἐξαποστείλας νυκτὸς ἐπιφανῆναι πρὸς ἡμέραν τοῖς ἐναντίοις ἐκέλευσε, καὶ φόβον ἐνσεισάσκει τοῖς καὶ ταραχμὸν ἐκ τῆς σκοπιᾶς φαντάζοντας πόλεμον, καὶ οὕτω κατασεισάσκει μὲν τὰς
 15 τῶν ἀντιθέτων ψυχὰς, ταραχὴν δὲ τῷ στρατοπέδῳ ἐμποιῆσαι τοῦτον ἀνυπόπτως ἔτι βαδίζοντι, καὶ οὕτως ὑποστρέψαι καὶ μὴ πρὸς χεῖρας τοῖς ἐλθεῖν, εἴ τις δὲ εὐροίεν ἀποσπάδας, τοῖς ὡς ὁ καιρὸς διδοῖ χρήσασθαι. τοῦτον δὲ γενομένον οἱ μὲν τοῦ Βρυεννίου στρατιῶται ταραχὸν πλη-
 20 θέντες τὰς ψυχὰς κατεσπάρσθησαν· οἱ δὲ Τούρκοι πολλοὺς ἀποσπάδας καταβαλόντες, κὰν τούτῳ τῷ ἔργῳ τοὺς Βρυεννίτας καταμοχλεύσαντες, ὑπέστρεψαν εἰς τὸν ἴδιον στρατόν, τὸν πόλεμον ἐγγίζειν αὐτῷ καταγγέλλοντες. ὁ δὲ διαταξάμενος τὰ προσήκοντα, καὶ πάντα παραγγελίαις στρατηγικαῖς

bat, et domesticum hunc creans cum eius exercitibus misit, iuvenem quidem aetate, prudentia autem et animi constantia venerabilem et ad pugnas et bella immotum et invictum neque fide erga regem mortifera vulnera timentem paventemque: qui quidem manus recipiens contra Bryennium cum apparatu et consilio dato ei a rege procedebat, et apud locum, qui Galabryes vocatur, recreans exercitum audivit a speculatoribus Bryennium appropinquare cum toto exercitu a Mesene profectum: hic autem Turcas mittens noctu, apparere die adversariis iussit, et metum incutere his et turbam e speculis representantes bellum, atque sic percutere adversariorum animos, et turbam exercitui movere sine suspitione adhuc procedenti, atque ita recedere neque ad manus his convenire: sin vero quos invenirent dissipatos, his, ut tempus permetteret, uti. hoc autem facto Bryennii milites turba impleti in animis dissipati sunt: Turcae autem postquam multos dissipatos occuparunt et in hoc opere Bryennitas depulerunt, recesserunt ad suum exercitum, bellum appropinquare ei nuntiantes. is autem imperans quae apta erant, et omnes promissis imperatoris confirmans et

κατασφαλισάμενος, και τὸν τόπον τοῦ πολέμου τόπον ζωῆς ἢ τάφου γενέσθαι τούτοις βεβαιοτέρων παρεγγυησάμενος, και παρὰ τῶν στρατιωτῶν λαβῶν τὰ πιστά, και ἄγειν αὐτούς κατὰ τοῦ τυράννου μετὰ προθυμίας ἀκηκούς, συντεταγμένην ἔχον τὴν στρατιάν ἐπορεύετο. φανέντων δὲ τῶν σημείων 5 ἀμφοῖν, και τὸ ἐνάλιον ἀλαλαζάντων ἐκατέρων, πόλεμος συνέστη καρτερὸς και ἐπίδυσος. οἱ μὲν γὰρ τοῦ βασιλέως θράσει και προθυμίᾳ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων περιεφρόνουσαν και ἐν δευτέρῳ ἐτίθεντο. οἱ δὲ περὶ τὸν Βρυέννιον πολυπλασίους ὄντες ἐφιλονείκουσαν ἀντίστασθαι. και διὰ τούτου γέγονε φόρος 10 ἕξ ἀμφοτέρων πολὺς και φόβος οὔτι μικρὸς. ὡς δὲ τοῦ καιροῦ προϊόντος ἐξαισίον τι χρῆμα ἐδόκουσαν οἱ τοῦ βασιλέως στρατιῶται και λοχαγοί, τοῖς δόρασιν ἐμπίπτοντες τῶν ἐναντίων και τὰς φάλαγγας αὐτῶν διακόπτοντες, ἤρξαντο πάσχειν ἐκεῖνοι τὰς ψυχὰς και κατὰ μικρὸν ὑπερβεῖν, ἐξαιρέτως δὲ 15 τὸ προσὸν αὐτῷ Σκυθικόν. εἶχε γὰρ συμμαχεῶν Πατιζιᾶκων πλῆθος πολὺ. οἱ και ὀπισθόρμητοι γεγονότες τὰς σπηρὰς τῶν Μακεδόνων ἐσκύλευσαν και διήρπασαν. ὡς δ' ἔώρα ὁ Βρυέννιος τῶν ταγματῶν αὐτοῦ τὴν ἤτταν και τὸ τεθορυβημένον και σφαλερόν, τοὺς κρατίστους ἄρας τῶν λόχων και 20 τὰ τῶν ταγματῶν αὐτῷ παρεσόμενα αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ τὸν ὑπερ πάντος ἀγῶνα προήρπασεν ὄρμησεν. ὁ δὲ τοῦ βασιλικοῦ στρατοπέδου τὴν ἡγεμονίαν ἀπέχων, συντεταγμένας ἔχων δυ-

ut locus belli locus vitae vel sepulcri esset his firmiter admonens et a militibus accipiens fidem, et proficiisci eos contra tyrannum cupide audiens cum instructo exercitu procedebat. cum autem apparerent signa amborum et bellicum clamorem sustulissent utrique, bellum exortum est validum et anceps. regii enim audacia et cupiditate multitudinem adversariorum negligebant, et infra ponebant: qui autem circa Bryennium plures erant, certabant resistere, atque propterea fuit caedes ab utrisque multa et metus non parvus: cum autem tempore procedente ingentes viderentur regis milites et duces, in hastas irruentes adversariorum et phalanges eorum percutientes, coeperunt concidere illi animis et paene subterfugere, praecipue autem Scytharum manus, quae ei aderat: habebat enim auxiliantem Patinacorum multitudinem magnam, qui etiam revertentes tentoria Macedonum spoliaverunt et diruperunt. cum autem videret Bryennius ordinem suorum cladem et turbam et casum, cum optimis profectus partibus et ordinibus eum sequentibus ipse per se certamen omnium conserere contendit. qui autem regii exercitus imperium obtinebat, instructas habens manus huius impetam fortiter resiecit: atque exorto bello eum certarent utrique de

νάμεις, τὴν τούτου προσβολὴν ἰσχυρῶς ἀπεκρούσατο. καὶ
 συστάτος πολέμου, φιλοτιμομένων ἀμφοτέρων περὶ τῆς νί- f. 232 r.
 κης, καταπληκτικὴ τις συντομία καὶ μάχη γέγονεν. ὡς δ' οἱ
 τοῦ βασιλέως στρατιῶται τὸ καρτερόν καὶ ἀνένδοτον τῆς ἀν-
 5 θρίας εἰσέφερον; καὶ πληγῶν καὶ θανάτου ἀλογοῦντες ἐδεί-
 κνυοντο, καὶ βαλλόμενοι μᾶλλον πλεόν κατά τοῦ πολεμήτορος
 ἤγριαίνοντο καὶ πλείους τῶν τοῦ Βρυεννίου ἀνῆρουν καὶ κα-
 τηκόντιζον, σύνθημα δούς τοῖς τὸν λόχον ἔχουσι Τούρκοις ὁ
 Κομνηνός, οὗς εἰς καιρὸν ἀπεκρούσατο χρείας, παραβοηθῆ-
 10 σαι ταῖς οἰκείαις προσέταξεν. οἱ καὶ παρ' ἐλπείδα φανέντες
 ἐπὶ τοῦ λόφου καὶ τοῖς ἐναντίοις ἐπιχυθέντες, καὶ τοῖς το-
 ξεύμασι βάλλοντες ἐκ μέρους τοῦ τὸν λόφον ἐγκάρσιον ἔχον-
 τος, τροπὴν αὐτῶν μετὰ τῶν συμπολεμούντων Ῥωμαίων εἰρ-
 γασαντο. καὶ τηρικαῦτα ἔαλω μὲν ὁ Βρυέννιος ζῶν, οἱ δὲ
 15 περὶ αὐτὸν διασκεδασθέντες ἡγεμόνος κακοῦ κακίστας εὗρον τὰς
 ἀντιχάρματας· ἔπεσον γὰρ καὶ συχνοί, ἔαλωσαν δὲ οὐχ ἦττονες,
 καὶ μᾶλλον οἱ τῶν ἄλλων προέχοντες. ὁ δὲ Βρυέννιος αἰχμάλωτος
 ἀχθεῖς τῷ παρὰ βασιλέως εἰληφότη τὴν τοῦ πολέμου ἐξουσίαν
 πολλὰ τῆς δυσβουλίας καὶ τῆς ἀνοίας κατεγγνώσθη, ὅτι τὸ μέ-
 20 τρον αὐτοῦ καὶ τὰς πράξεις, ἠγγνόησε. ταχέως δὲ τῷ βασι-
 λεὶ τούτου πέμψας, καὶ τὰ τῆς νίκης εὐαγγέλια διὰ γραφῆς
 συνεξέπεμψεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀσμένως τὴν ἀγγελίαν δεξάμε-
 νος, καὶ τῇ παναχράντῳ δεσποίνῃ καὶ θεοτόκῃ τὰς προση-
 κούσας ἀπονείμας εὐχαριστηρίας, διὰ ταχέων ἐπέμπευε δη-

victoria, ingens quaedam contentio et pugna fuit. quodcum regis mi-
 lites firmam minimeque remissam virtutem inducerent et vulnera mor-
 temque contemnentem apparerent, et icti etiam magis contra hellato-
 rem contenderent et complures milites Bryennii tollerent et peterent,
 signum dans Turcis insidias obtinentibus Comnenus, quos tempore iu-
 sto condiderat, imperavit, ut in rebus necessariis auxiliarentur suis:
 qui quidem praeter spem apparentes in colle et adversariis circumfusi
 et iacula emittentes ex parte collem obliquum tenente fugam eorum cum
 sociis Romanis effecerunt: atque tum captus est Bryennius vivus,
 qui autem circa eum erant, dissipati ducis mali pessimas invenerunt
 gratias: ceciderunt enim et multi, capti autem sunt non pauciores, et
 magis ceterorum principes. Bryennius autem captivus ductus ad eum,
 qui a rege acceperat belli potestatem, valde propter temeritatem et
 imprudentiam vituperatus est, quod mensuram suam et actiones non
 novisset. celeriter autem ad regem mittens hunc etiam victoriae nun-
 tium laetam literis simul misit. rex autem libenter nuntium accipi-
 ens et integerrimae dominae et matri dei accommodatas reddens gra-

μίους τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Βρυεννίου ἐκκόψοντας, ἐν ᾧ περ
τόπῳ τουτῷ συναντήσουσιν. ἦδει γὰρ ἀσύμφορον εἶναι τὸν
βασιλειῶντα τοῦτον τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχειν ὡς μὴ δυνάμενον
ἀληθῶς ἐν ἰδιώτῳ σχήματι ἡρεμεῖν· ἀλλὰ πράγματα προ-
ξενεῖν καὶ πολλοὺς δι' αὐτὸν κατηγορίας θανασίμοις μὴ ἀνα-⁵
σχόμενος ὑποβάλλεσθαι, τῆς τῶν πολλῶν σωτηρίας καὶ τῆς
αὐτοῦ ἡρεμίας καὶ ἀναπαύσεως τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἀν-
τηλλάξατο. καὶ δεῖξουσιν ἀληθῆ τὸν λόγον τὰ μετὰ ταῦτα
γεγονότα παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς τοῦτον εὐεργετήματα. τέως
δὲ παραστὰς εἰς τὴν ὑστεραίαν τῷ βασιλεῖ ὁ Βρυέννιος, τοὺς 10
ὀφθαλμοὺς ἔχων διαβρόχους τῷ αἵματι, ὁπότε καὶ αὐτὸς ὁ
ταῦτα συγγράφων χαριστήριον λόγον ἀνέγγων τῷ βασιλεῖ, οὐκ
ἀδίκως οὐδ' ἀνευλόγως παρ' αὐτοῦ ὠνειδίθη. ἔφη γὰρ πρὸς
αὐτὸν "ὦ δυσμείλικτε καὶ δυστυχέστατε ἄνθρωπε, τί τοῦτο
ἐποίησας, καὶ ἀντὶ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς δεδομένης σοι παρ' 15
ἡμῶν εὐτυχίας, ἧς οὐκ ἦς ἄξιος, τὴν μάχην ἠσπάσω, καὶ
ἀφειδῶς ἔσχες πρὸς τὰς σφαγὰς τῶν Χριστιανῶν. ἦ οὐκ
ἦδεις θνητὸς ἄνθρωπος ὢν, λόγους ἀπαιτηθσόμενος τῆς τῶν
πεσόντων σφαγῆς; ἐμοὶ μὲν γὰρ τὸ κράτος θεόδεν ἐπεψηφί-
σθη, καὶ τῇ θείᾳ ψήφῳ πάντες οἱ τῆς βασιλευούσης ἀκολου- 20
θήσαντες ἀναιμωτὶ καὶ χωρὶς κινδύνων βασιλικῶς ἐν εὐθυ-
μίαις καὶ χάρισιν εἰς τὰ βασίλεια ὑπέδξαντο, προὔπαντή-
λ. 232 v. σαντες μετὰ τοῦ στόλου παντός, καὶ τοσοῦτον θαλάσσης ἀνα-

1. ἐκκόψοντας C.

tias, celeriter emittit carnifices, qui oculos Bryennii effoderent, in quo
loco huic obviam venirent: sciebat enim perniciosum esse, hunc regni
cupidum oculos habere, quippe qui non posset vere in privati habitu
quiescere, sed multa faceretur: neque tolerans multos per eum causis
mortiferis subiici, plurimorum salute et sua tranquillitate et otio ocu-
los illius mutavit: atque veram ostendent rationem quae posthac col-
lata sunt a rege in hunc beneficia. interea adstans postero die regi
Bryennius oculis sanguine madidis, quando et ipse qui haec scribo
gratiae orationem recitavi regi, non iniuste neque temere ab eo re-
prehensus est. aiebat enim ad eum: o durissime et infelicissime
homo, quid hoc fecisti et pro pace et fortuna tibi a nobis data, qua
non eras dignus, pugnam amplexus es et profusus eras in caedibus
Christianorum: an nesciebas te esse mortalem, cui rationes essent red-
dendae caedis occisorum: mihi enim potentia divinitus tributa est et
divinae voci omnes qui in regia erant parentes sine sanguine et pe-
riculis regie bono animo et gaudiis me in regiam receperunt, prose-
quentes cum classe tota et escendentes tantam maris navigationem: at-
que regium diadema e divina gratia adjudicatum est mihi: et dei iu-

κομίσαντες πλοῦν· καὶ τὸ βασιλεῖον διάδημα ἐκ θείας χάριτος ἐπεβραβεύθη μοι, καὶ ἡ τοῦ θεοῦ κρίσις ἤδη τὸν ἄλγεον καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποφάσεως δέδωκε. σὺ δὲ προσεχῆς τῇ βασιλευούσῃ τυγχάνων, καὶ διὰ τοῦ ἰδίου αὐταδέλφου δυνάμεις στρατιωτικῶς ἐπιστήσας αὐτῇ καὶ πολλὰ θυραυλῆσας, οὐ μόνον ἀνάξιος ἐκρίθης τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ ἕβρεσιν ἡτιμάσθης πολλαῖς καὶ παροινίαις ἐβλήθης. καὶ κατὰ τοῦτο οὐκ ἔδει σε μετὰ τὴν ἐμὴν ἀναγόρευσιν τὰ κρίματα τοῦ θεοῦ καταιδεσθῆναι καὶ συμβαλεῖν, καὶ διανοήσασθαι τὰ 10 συμβεβηκότα, ὅτι ὑπὲρ ἀνθρωπίνην εἰσὶν ἰσχύν; ἀλλ' ἐλύττησας καὶ κατὰ τῶν δεδογμένων αὐτῷ τῷ θεῷ καὶ κατ' ἐμοῦ τοῦ παρ' ἐκείνου προβεβλημένου καὶ πάσης ὁμοῦ τῆς βασιλευούσης, καὶ ὄπλα ἐτόλμησας ἄραι, καὶ ἀνθρωπίνων σαρκῶν ἀπογεύσασθαι διεσκέψω, καὶ θεόμαχος ἐν τοσοῦτῳ γενέσθαι καὶ 15 τῆς ἱεραῆς συγκλήτου καὶ τῆς συνόδου πολέμιος καὶ πάντων τῶν πειθαρχησάντων τοῖς θείοις νόμοις καὶ κρίμασιν. ὦ τῆς ἀνοίας τῆς σῆς, ὅτι μηδὲ τὸ πρόχειρον τοῦτο συνῆκας καὶ κατενόησας, ὡς τὸ ῥδόμενον στοιχεῖον τὸ Ν ἀπλοῦν μόνον καὶ οὐ διπλοῦν τοῖς ταῦτα κατασκοποῦσιν εὐρίσκετο." καὶ 20 πολλὰ ἔτερα δημηγορήσας εὐφυνῶς ὁ κρατῶν, καὶ καταγνοῦς τούτου μακρὰν τὴν εὐήθειαν, ἀπέλυσεν αὐτὸν εἰς τὸν καταγέλαστον θριάμβον μετὰ τῶν πρώτων τῆς συμμορίας αὐτῶν.

"Ἐτερον δὲ οὐδένα τῶν ἄλλων δι' αἵματος ἠρέσχετο τιμωρῆσαι ὁ βασιλεύς, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἰσόθεον πρᾶγμα πε-

dicium iam documentum et eventum sententiae dedit, tu contra intentus regiae et per fratrem ipsum manus militares imponens ei et multum sub dio versatus, non solum indignus iudicatus es re sed etiam superbia neglectus es multa, et insania ictus es: atque propterea nonne oportuit te post meam renuntiationem iudicia dei vereri et cognoscere et cogitare facta supra hominum esse potentiam: sed insanivisti et contra ea, quae statuta erant ab ipso deo, et contra me ab illo creatum et contra totam simul regiam, et arma ausus es capere et hominum carnibus frui voluisti et deo adversarius adeo fieri et sancti conventus et concilii hostis et omnium, qui parerent divinis legibus et iudiciis: heu imprudentiam tuam, quod ne promptum quidem hoc intellexisti et animadvertisti, decantatam literam N simplicem solum, neque duplicem talia meditantibus inveniri. atque postquam multa alia locutus est ingeniose imperator et reprehendit huius magnam simplicitatem, dimisit eum ad ridiculum triumphum cum principibus classis eius.

Alium autem nullum inter ceteros sanguine sustinebat ulcisci rex,

παίηκε, πάντας τοὺς συναποστατήσαντας τῷ Βρυεννίῳ, στέ-
νοντάς τε καὶ τρέμοντας τοὺς περὶ ἐπιβούλων νόμος καὶ τὴν
τῶν ἡμαρτημένων δεινὴν ἐπεξέλευσιν, συμπαθείας καθολικῆς
αἰσιώσας καὶ τὰς οὐσίας αὐτοῖς δι' ἄφατον εὐσπλαγχνίαν ἀπο-
κεκληρωκόως, πλὴν τριῶν ἢ τεσσάρων, οἷς τὸ τοῖς οἰκείους 5
ἐμφιλοχωρεῖν οὐκ ἀκίνδυνον ἦν. ἀλλὰ καὶ τούτοις ἀντικα-
ροχαῖς ἐτέρων ἰσοτάλαντον τὴν φιλοτιμίαν εἰργάσαντο. οὐ
μόνον δ' ἐν τούτοις τὸ φιλότιμον ταῖς βασιλικαῖς εὐσπλαγ-
χνίαις ἐστῆσατο, ἀλλὰ καὶ τιμαῖς παντοδαπαῖς αὐτὸν κατε-
κόσμησεν, ἐνίους δὲ καὶ χαρίσμασιν, ὡς πάντας ἐκπλήξιν κα- 10
τασχεῖν τῷ ἀνεξιχνιάστῳ τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος.

Οὕτω μὲν οὖν θύοντος τοῦ βασιλέως τὰ χαριστή-
ρια καὶ τῷ Θεῷ τὴν εὐαρέστησιν διὰ τῆς ὑπερβαλλούσης εὐ-
ποιίας εἰσφέροντος, οὐκ ἤνεγκεν ὁ τοῖς ἀγαθοῖς βασκαίων
δαιμων τὴν τσαύτην τῶν ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν, καὶ τὸν 15
πλοῦτον τῆς ἀγαθότητος διαταράξαι κατὰ τὸ εἰθισμένον αὐ-
τῷ μελετήσας, ἀνίστησι τοῖς τὴν φυλακὴν ἔχουσι τοῦ πα-
λατίου θυμοφθόροις ἀνδράσι καὶ ἔθνικοῖς κακίστην ὁρμὴν
καὶ τύλμαν μαιφόνον καὶ ἀγριότητος γέμουσαν. περὶ δει- 20
λὴν γὰρ ὄψιαν ἀσπίσι καὶ ὄπλοις κατὰ τὸ ἀρχῆθεν ἐπικρα-
τοῦν τὴν παράστασιν ἐνώπιον τοῦ κρατοῦντος καὶ τῆς τάξεως
ἀποπληροῦντες τὸ συνεχές, ὁρμῇ μεγάλῃ καὶ φονικῇ καὶ θυμῷ

16. διαταράξας C.

sed etiam magis divinam rem perfecit, cum omnes, qui defecerant cum
Bryennio et anxii erant atque pavebant insidiarum leges et peccato-
rum diram persecutionem, misericordia generali dignaretur et facultas
eis propter eximiam generositatem sortiretur, tribus vel quatuor
exceptis, quibus versari cum suis non erat expeditum: sed etiam his
donis aliorum parem liberalitatem reddiderunt: neque solum in his
liberalitatem regia misericordia constituit, sed etiam honoribus variis
eum ornavit, nonnullos etiam donis, ita ut omnes admiratio incederet
propter inexplicabilem eius bonitatem.

Cum igitur sic rex sacra gratiae faceret et deo esset gratus
eximia beneficentia, non tulit qui bonis invidet daemon tantam homi-
num felicitatem et divitias bonitatis turbare e more suo meditata
imponit iis qui praesidium habebant palatii, hominibus perniciosis et
paganis, pessimum consilium et audaciam scelestam et feritate ple-
nam: circa vesperum enim cum scutati et armati e more antiquo im-
peratori praesto essent et ordinibus plenis adstarent, impetu magno
et truculento et animo ferventi in ipsum regem irruerunt, qui pro-
cumberet in eos in aperto loco superiore regiarum porticum: atque
alii arcubus usi iacula in eum miserunt, ceteri autem ducentibus ad

ζέοντι κατ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως ἐξώρμησαν, προκίπτοντος ἐπ' αὐτούς ἐν ὑπερφῶ τινὶ τῶν βασιλικῶν διαδρόμων ὑπαίθρῳ· l. 233 τ. καὶ αἱ μὲν τόξοις χρησάμενοι βέλη κατὰ ταύτου ἀφῆκαν, αἱ δ' ἄλλοι ταῖς ἀναγούσαις εἰς αὐτὸν ἐπερειαμένοι κλίμαξιν, 5 ὠθήσασθαι μεγάλην τὴν κατ' αὐτοῦ ξιφῆρεις ἐβιάζαντο ἄνοδον· τότε δὴ καὶ τις τῶν πλησίον αὐτοῦ ἰσταμένων ὑπογραφέων τὴν τοῦ βέλους ἀκμὴν ἤρπασε κατὰ τοῦ τραχήλου, καὶ τὸ ζῆν αὐτίκα περιωδύκως ἀπέρρηξεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπαράσκευος ἂν διὰ τὸ τῆς ἐπιβουλῆς ἀπρόοπτον καὶ ἀνέλπιστον, 10 οὐκ εἶχε μὲν κωτερεῶν συμμαχίαν εἰς τὴν αὐτῶν ἀποσόβησιν, συνήθης δὲ ταῖς ὀπλομαχίαις τυγχάνων καὶ ταῖς κατὰ πόλεμον ἀντιπαρατάξεσιν οὐκ ἐθροήθη καὶ δρασμὸν ἐβουλεύσατο, ὃ πάντως πεποιήκεν ἂν ἕτερος ἐν μέσῳ βελῶν καθεστώς, ἀλλ' ἀναλαβὼν ἑαυτὸν σὺν ὀλίγοις τοῖς ἐκεῖσε περι- 15 τρέχουσιν ἐν κόσμῳ καὶ τάξει καὶ ἀτρέστῳ φρονήματι ἐρρωμένως ἡμύνατο, καὶ τοὺς ἀπανθρώπους βαρβάρους, θυμῷ ζέοντας ἀδίκῃ καὶ βεβακχευμένους τῇ μέθῃ (περὶ δειλὴν γὰρ ἦν ὄψιαν, ὅτε τοῦτοις ἀφῆρητο τὸ φρονεῖν διὰ τὴν ἄγαν οἰνοπλυγίαν καὶ τὴν τοῦ ἀκράτου μετάληψιν· ἀκρατῶς γὰρ 20 τοῦτου μετάλαμβάνουσιν) τῶν κλιμάκων ἀπεώσατο καὶ ἀνυποίστην φορᾶ κατὰ γῆς ἐπὶ τραχήλου καὶ κεφαλῆς κατηκόντισεν. οἱ δὲ καὶ αὐτίς ἀπηναισχύντουν, καὶ φιλονεικοῦντες ἦσαν προᾶξαι τι θεοβλαβείας ἔργον ἐξάγιατον. ὡς δὲ κατὰ μικρὸν ἐπισυνηθροίζοντο οἱ τῷ βασιλεὶ τὴν φρουρὰν ἀποπληροῦντες Ῥωμαῖοι, συνέστη μὲν πόλεμος ἐπὶ χρόνον τινα, τὴν

20. ἀπεώσατο C.

eum scalis innixi, contentione magna ascendere ad eum gladio instructi certabant. tum igitur quidam scribarum, qui prope eum stabant, iaculi acumen recepit in colle et vitam statim misere dissolvit. sed rex, non paratus propter insidias improvisas et] insperatas, non habebat validum auxilium ad eorum expulsionem: sed assuetus pugnis et belli aciebus non obstupuit neque fugam meditatus est: id quod omnino feciaset alius, in mediis iaculis constitutus: sed se recipiens cum paucis ibi versantibus ordine et acie et intrepido animo fortiter se defendit, et immanes barbaros animo ferventes iniusto et bacchico modo excitatos ebrietate (circa vesperum enim erat, quando his erempta est mens propter nimiam ebrietatem et vini meri magnum usum: impotenter enim hoc utuntur) scalis arcuit et intolerabili impetu in collem et caput eos affixit, illi autem rursus impudenter agebant et certabant facere aliquod opus nefandum insaniae. cum autem paulo post convenirent, qui regi praesidium implebant, Romani, exortum est

ἦττω δὲ οἱ βάρβαροι κληρωσάμενοι τῶν οἰκειῶν ἐπάλξων ὡς φρουρίου τινὸς ἀντείχοντο (ἀπονευέμεται γὰρ αὐτοῖς ἄκρα τις ἐν τῷ παλατίῳ μετέωρος εἰς κατοίκησιν), ἕως ἀπειρηκότες τῇ βασιλικῇ δυνάμει καὶ δεξιᾷ τὰς ἑαυτῶν κακίας ἐξέληξαν, καὶ συγγνώμην αἰτήσαντες εὖρον ἐπικαμπτομένην αὐτοῖς τὴν 5 τοῦ βασιλέως εὐμένειαν.

Οὕτως οὖν καὶ ταύτην τὴν ἐπιβουλὴν θεοτεύκῃ εὐψυχία καταγωνισάμενος, παντὶ μὲν πλήθει τῶν σωματοφυλακτούντων βαρβάρων τιμωρίαν οὐκ ἐπεστήριξε, δεομένους δὲ μᾶλλον καὶ τὰς ὄψεις εἰς γῆν ἐπερείδοντας κατακτείσθησε συμ- 10 παθείας τε ἐπηξίωσε, καὶ ὑποθήκαις χρησταῖς φρονεῖν παρεσκεύασεν ὡς οὐκ ἂν αὐτὸν ζητοῦσαι περιτρέψαι δυνήθεεν πολλαὶ μυριάδες ἀνδρῶν, ἐκ θεοῦ λαβόντα τὴν ἡγεμονίαν. τινὰς δὲ τούτων, ὅσοι πρὸς τὴν τοῦ βελτίονος μεταβολὴν ἀπε- 15 γνωσμένοι ἦσαν ἰδεῖν, καὶ τῇ κρίσει καὶ ἀναζητήσει τοῦ βασιλέως καὶ ταῖς προσηκούσαις ἀπειλαῖς καὶ παρ' αὐτῶν τῶν ὁμοφύλων ἠλέγχθησαν, φρουροὺς τινῶν ἐρυμάτων ὡς ἀποβλήτους ἀπέστειλε, τοιαύτη φιλοτιμία φωνῇ ζημιώσας τοὺς ἄφρονας.

Οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ Μιχαὴλ μοναχὸς ὁ ὑπέρι- 20 μος, ὁ ἐπὶ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων προστάς, τὸ γένος ἔλκων ἐκ Νικομηδείας, τὴν ζωὴν ἐξεμέτρησε, δυσάρεστος ἀνθρῶπος καὶ ὑψαύχην καὶ μὴ πάνυ τι ξυντιθέμενος ταῖς τοῦ

14. τινὲς C.

bellum per aliquod tempus: inferiorem autem partem barbari sortiti intra sua praesidia quasi intra castellum se continebant: (tributa enim erat iis arx quaedam in palatio alta ad domicilium:) donec defatigati regia manu et dextra a sua pravitata desisterent et veniam petentes invenirent adnuentem sibi regis clementiam.

Postquam igitur sic et has insidias divina fortitudine debellavit, omni multitudini satellitum barbarorum poenam non intendit: immo precantes et oculos in terram figentes miseratus est et misericordia dignatus et admonuit eos, ut consiliis bonis uterentur, quippe cum non possent eum licet volentes evertere multae myriades virorum, cum a deo accepisset imperium. nonnullos autem ex his, qui quominus se in melius verterent desperati erant et iudicio et quaestione regis et aptis minis vel ab ipsis tribulibus convicti erant, castellorum quorundam praesidium ut abiectos misit, tali generoso exilio puniens stultos.

Non multo post etiam Michael monachus illustrissimus, civilium rerum praeses, qui genus ducebat e Nicomedia, vitam emensus est, ingratus homo et superbus neque omnino compositus regis benignis

βασιλέως φιλοτίμοις εὐποιίαις, τὸν σφαγέντα ὑπογραφέα προοίμιον ἐσχηκώς τῆς αὐτοῦ τελευταῖς. τῆς γὰρ ἐκείνου ὑψηροσείας ἐτύγχανε, καὶ διὰ τοῦτο δῆπον λόγος ἐκράτησεν ὡς ἐκ μέσου τοῦτον πεποίηκεν ὁ θεὸς οἷα τὰς βασιλικὰς δωρεάς l. 233 v. 5 καὶ εὐεργεσίας διακωλύοντα.

Ἐν ὄσῳ δὲ ταῦτα ἐπράττετο καὶ γαλήνη τις σταθρὰ ἐκ τῶν τυράννων ὑψοσημαίνετο, ἕτερόν τι σκῶλον ἢ ζιζάνιον διαφθεῖραι τὸν οἶτον φιλονεικοῦν ἐκ τῆς Ἐπιδάμνου πόλεως ἀνεφύη καὶ διετάννυτο. ὁ γὰρ ἐκεῖσε ὑπὸ τοῦ προβεβασιλευκτότος ἀποσταλεῖς δούξ, ὁ πρωτοπρόεδρος Βασιλάκης, μετὰ τὸ φθάσαι παρελθεῖν τὸν Βρυέννιον καὶ ἀπελθεῖν εἰς Ἀδριανούπολιν καταλαβὼν τὸ Δυρράχιον, στρατιὰν ἐκ πασῶν τῶν ἐπικειμένων ἐκεῖσε χωρῶν συνέλεγετο, καὶ Φράγγους μεταπεμψάμενος ἐξ Ἰταλίας φιλοτίμοις δεξιώσσει τῆς ἑαυτοῦ μερίδος καὶ συμμορίας ἐτίθετο δεξιῶς. ἤθροιζε γὰρ χρυσίον ἐκ πάσης αἰτίας καὶ τρόπου παρὰ τῶν πειθομένων καὶ καταδυναστευομένων αὐτῷ, καὶ κατάλογον θέμενος πρόφασιν ἐποίητο τῆς τοιαύτης ὀπλίσεως τὴν κατὰ τοῦ Βρυεννίου ὡς ἀποστάτου ἐπίθεσιν. ἐπὶ δ' ἔγνω πολὺ τι στρατόπεδον συναγγοχῶς καὶ ἀξιόμαχον δύναμιν (εἶχε γὰρ καὶ Ῥωμαίων πολλῶν στρατιωτικόν, Βουλγάρων τε καὶ Ἀρβανιτῶν, καὶ οἰκείους ὑπασπιστὰς οὐκ ὀλίγους), ἄρας ἐκεῖθεν πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην ἠπέιγετο. ἤδη δὲ καὶ αὐτοῦ ταύτην καταλαμβάνον-

beneficiis, postquam occisum scribam prooemium habuit mortis: ex illius enim ministris erat, atque propterea fama dominabatur, e medio hunc sustulisse deum, ut regia dona et beneficia impediementem.

Dum autem haec aguntur et tranquillitas quaedam firma ex tyrannis significatur, alia spina vel zizanium perdere frumentum studens ex urbe Epidamno apparuit et intendebatur. etenim qui ibi a priore rege missus erat dux, primus praeses Basilaces, postquam praetervenit Bryennium et abiit Adrianopolin, occupavit Dyrrhachium et exercitum sibi ex omnibus ibi adiacentibus locis collegit: et Francos arcessens ex Italia benignis donis in suam partem et coniunctionem transducebat dextre. cogebat enim pecuniam ex omni causa et ratione ab iis, qui parebant ei et imperabantur, et tabellas faciens praetextum edidit talis armaturae persecutionem Bryennii ut apostatae: postquam autem cognovit, se multum exercitum conduxisse et pugnacem vim (habebat enim Romanorum multorum exercitum, et Bulgarorum atque Albanitarum et proprios propugnatores, non paucos), profectus inde Thessalonicam contendit: quam cum iam occupasset, fama ad eum pervenit, Botaniam a toto senatu et conventu et popularibus et ab om-

τος, φήμη προσήγγισε τούτω ὅπως ὁ Βοτανεαίτης παρὰ πάσης τῆς συγλήτου βουλῆς καὶ τῆς συνόδου καὶ τῶν δημοσι-
κῶν, καὶ παρὰ πάντων ὁμοῦ αἰρεθεὶς βασιλεὺς αὐτοκράτωρ ἀνηγορεύθη, καὶ ὅπως μάχη κρατερᾷ νενικηκώς τὸν Βρυέννιον τῶν ὀφθαλμῶν ἀπεστέρησεν, ὅπλα πεκινησόντα καὶ κατ' αὐτοῦ 5 ἀντάφρατα καὶ τὰ δευτερεῖα μὴ ἀνωσχόμενον σχεῖν. ὁ δὲ διαταραχθεὶς πρὸς τὴν φήμην καὶ τὴν καινοτομίαν τοῦ πράγματος, γράμματα μὲν ἐξέπεμψε τῷ βασιλεῖ τοὺς τῆς δουλείσεως θεσμούς ὑπεμφαίνοντα, ἔπραττε δ' ἴσῃ τῷ λεληθότι τὰ τῆς ἀνταρσίας ἐπίδηλα. τό τε γὰρ πλήθος τοῦ καταλόγου 10 συνηθροισμένον εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ τοὺς Πατζινάκουσ εἰς σφραμαχίαν ἠρέθειζε διὰ μηνυμάτων καὶ δι' ἀντιγράφων. κελουθεὶς εἰσελθεῖν ἀπονοία τὴν πρὸς τὸν κρατοῦντα εἰσέλευσιν μετεώριζεν. ὡς δ' ὁ βασιλεὺς ἔγνω τὴν τούτου προαίρεσιν, μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι ἢ στηλιτεύσαι τῆς 15 ἀνταρσίας τὸ βλάσφημον, ἀπέστειλέ τινα τῶν ἐγγυτάτων αὐτῷ μετὰ καὶ χρυσοβούλλου γραφῆς, πάντων τῶν φθασάντων κακῶν ἀμνηστίαν ἐπαγγελλόμενος, καὶ νοβελλισίμον βραβεύων αὐτῷ τιμὴν, καὶ πολλῶν ἐτέρων ἀξιομάτων καὶ ὑπεροχῶν οὐκ ἐλαχίστων δαψίλειαν κατεμπεδούμενος τῇ γραφῇ · 20 ὁ δὲ τὰς ἐν χερσὶν εὐσεργεσίας περιφρονῶν, ἀνηνύτοις καὶ ἀδύλοις ἑαυτὸν περιέσαινε, καὶ διὰ τοῦτο ὕστερον ἀνόνητα μετεκλάυσαστο. μὴδὲ γὰρ δεξάμενος τὴν τότε τοῦ βασιλέως προσπάθειαν, μὴδὲ τῷ τοῦ Βρυεννίου παραδείγματι βελτίων

5. κεινηκός C.

6. ἀντάφρατος C.

nibus simul creatum regem, imperatorem renuntiatum esse, et pugna violenta vicisse Bryennium atque oculis privasse, qui arma movisset et contra eum seditionem fecisset neque secundas agere partes sustinisset. hic autem turbatus fama et inaudita re literas misit regi, quae servitutis rationes significabant. egit autem clam apertam seditionem. multitudinem enim e tabulis conductam habebat secum et Patzinacos ad societatem excitabat promissis, atque literis iussus accedere stultitia adventum ad imperatorem tardabat. cum autem rex sensisset eius consilium, nolens id repraesentare vel quasi in columna inscribere seditionis ignominiam, misit quendam sibi proximorum cum imperatoris literis, omnium priorum malorum oblivionem promittens, et nobilissimi tribuens ei honorem, et multarum aliarum dignitatum et insignium non minimorum copiam affirmans literis: ille autem parata beneficia contemnens irritis et incertis sibi blandiebatur: atque propterea postea damnum doluit: neque enim accipiens tum regis benevolentiam neque Bryennii exemplo melior factus tempus frustra re-

ἐαυτοῦ γεγονώς, τὸν χρόνον διὰ κενῆς παραγκωνίσεσθαι ἤθελε,
 καὶ ὑπάταις σὺν εὐφροσὶ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν καταπροΐε-
 σθαι. ὅθεν καὶ μισήσας ὁ βασιλεὺς τὴν αὐτοῦ κακοήθειαν,
 τῷ τῶν ἐσπερίων ταγματῶν ἄρχοντι, τῷ νοβελισίμῳ δηλαδὴ
 5 Ἀλεξίῳ καὶ δουκὶ τῆς δύσεως, ὃν δὴ τηρικαῦτα καὶ τῷ πατ- f. 234 r.
 σεβάστωι τοῦ σεβαστοῦ τετίμηκεν ἀξιώματι, τὸν κατὰ τούτου
 ἐπέτρεψε πόλεμον. ὃς τὰς δυνάμεις ἀνειληφῶς ἐθῆν τῆς
 Θεσσαλονίκης τεταγμένως ἐφέρετο, καὶ φρουρὰν ἐν τῷ περι-
 θεωρίῳ τοῦ Βασιλάκη καταλαβὼν πολέμῳ ταύτην ἀνήρπασεν·
 10 οὐ γὰρ χεῖρας ἐδίδουν καὶ τοὺς θελήμασι τοῦ κρατοῦντος
 ὑποκύντειν ἠβούλοντο. οὗς καὶ δεσμώτας πέμψας τῷ βασι-
 λεὶ προοίμιον ἀγαθὸν τῆς τοῦ ἀποστάτου καταστροφῆς ἐποιή-
 σατο. προβιβάζων δὲ τὴν στρατιὰν καθεξῆς μέχρι τῆς Θεσ-
 σαλονίκης ἀπαθῆς παρελήλυθεν. ἕκ τινος δὲ διασημάτου τὸν
 15 χάρακα θεῖς, ἀντιπέραν τοῦ ποταμοῦ τοῦ λεγομένου Βαρδα-
 ρίου, καθὼς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν διὰ γραμμάτων ἐδίδαξε, δια-
 νυκτερεύσειν ἐκεῖσε καὶ διαναπαῦσαι τὸν στρατὸν διεσκό-
 πησεν. ὁ δὲ Βασιλάκης νυκτίλοχος γενέσθαι διασκευά-
 μενος, καὶ κατὰ κράτος τοὺς ἀντιτεταγμένους ἔλεν τῷ ἀπροσ-
 20 δοκῆτῳ τῆς ἐν σκότει ἐπιφοιτήσεως, σκότος μᾶλλον ἑαυτῷ
 διηνεκὲς ἐπροοιμιάσατο. διαγνωσθείσης γὰρ τῆς ἐνέδρας
 αὐτῷ προεφυλάξαντο μὲν οἱ τῆς βασιλικῆς μοίρας στρατιῶ-
 ται, τὴν τοῦ ἡγεμόνος παραγγελίαν τε καὶ ἐγρήγορσιν παρα-
 θαρρύνουσαν ἔχοντες· ἀποτυχῶν δὲ τῆς ἐπιβουλῆς ὁ ἀντάρ-

pellere volebat, et fallaciis non prudentibus salutem suam proficere :
 quamobrem etiam odio habens rex eius pravitatem occidentalium or-
 dinum imperatori, nobilissimo Alexio, et duci occidentis, quem quidem
 tum etiam augustissima augusti ornaverat dignitate, bellum contra
 hunc imposuit: qui quidem exercitus recipiens statim Thessalonicam
 ordine contendebat: atque castellum in circuitu Basilacis occupans
 bello hoc diripuit: neque enim manus dare et voluntati imperatoris
 se subiicere volebant: quos etiam victos mittens regi prooemium bo-
 num cladis apostatae fecit: proficiscens autem cum exercitu deinceps
 usque ad Thessalonicam sine malo venit: atque intervallo vallum fac-
 iens ex adversa parte fluvii, qui dicitur Bardarius (ut rex eum lite-
 ris edocuerat), pernoscere ibi et reficere exercitum statuit. Basilaces
 autem, qui noctu insidiari vellet et impetu adversarios capere inex-
 spectata tenebris incursione, tenebras magis sibi ipsi perpetuas prae-
 fatus est. cognitis enim insidiis cavebant sibi regiae partis milites,
 imperatoris mandatam et vigilias invicem se hortando observantes:

της πολέμῳ χαλεπῷ περιέπεσε, καὶ κατὰ κράτος ἤττηθείς καὶ τῶν ἰδίων πλείστον ὄσους ἀποβαλὼν, καὶ μᾶλλον τῶν Φράγγων, καὶ αὐτὸς κατὰ πρόσωπον τῷ δονκί ἀντιταχθείς καὶ παρ' αὐτοῦ καταπονηθείς, εἰς τὴν τῆς Θεσσαλονίκης ἀκρόπολιν διαπέφηνεν, οἴόμενος τῷ τοῦ φρουρίου περιτειχίσματι 5 κέρδος τι ἐαυτῷ περιποιήσασθαι καὶ ἀνάκτησιν. ὁ δὲ σεβαστὸς μηδὲν ὄλωσ μελλήσας τὴν ἄλωσιν τοῦ φρουρίου τοῖς ἀμφ' αὐτὸν προετρέψατο· οἱ δὲ προσβολὰς ἐνεργεῖς ποιησάμενοι, καὶ τοὺς ἐνδον Θεσσαλονίκης συμφρονήσαντας ἔχοντες, ταχὺ τούτου περιεγέροντο καὶ τῆς ἀκροπόλεως ἐκυρίευσαν. 10 καὶ κατασχεθεὶς οὗτος καὶ σιδηροδέσμιος γεγονὼς καὶ τῷ τῶν τυράννων νόμῳ κατάκριτος, ἀπεστάλη τῷ βασιλεῖ διὰ τῶν δημοσίων ἵππων φερόμενος. τῆς δ' ἀγγελίας ταύτης προκαταλαβούσης τὰς βασιλικὰς ἀκοάς, πρόσταγμα γέγονε τὰς κόρας ἐκκενηθῆναι τῶν ἀποστατικῶν ὀφθαλμῶν. καὶ τούτου 15 γενομένου καθ' ἣν συνήντητο πάροδον, ἦλθε δι' ἀμάξης ἐλευνὸς φόρτος καὶ δυστυχεὲς καταγώγιον. αἱ δὲ τοῦ βασιλέως πρὸς τὸ θεῖον εὐχαριστίαι καὶ πρὸς τοὺς ὑπηκόους εὐεργεσίαι καὶ πανηγύριοι φιλοτιμίαι τὸ ἀνένδοτον εἶχον ἄει καὶ ὡς διὰ πρᾶνοῦς διεχέοντο. 20

Ἐν ᾧ δὲ τὰ στρατεύματα ἐν Θεσσαλονίῃ διεκαρτέρον, σκῦθαι τῆς ἐρημίας τούτων ὡς ἐρμαίου δραξάμενοι τῇ Ἀδριανούπολει προσήγγισαν, καὶ τοῖς ἐκτὸς τοῦ τείχους οἰκήμασιν ἐπιρράξαντες, παραβουδούντων αὐτοῖς καὶ ἀπὸ τοῦ μαχιμῶ-

aberrans autem a consilio adversarius in bellum difficile incidit, atque devictus et suorum plurimos amittens magisque Francorum, et ipse in conspectum duci oppositus et ab eo confectus in Thessalonicae arcem confugit, putans castelli muris lucrum sibi conciliare et recreationem. Augustus autem nihil omnino curans occupationem castelli suis imposuit: hi autem machinas efficaces facientes et incolas Thessalonices sibi conciliatos habentes celeriter hoc superiores fiebant et arce potiti sunt: atque captus hic et vincus et tyrannorum lege damnatus missus est ad regem, publicis equis actus. nuntio autem hoc obtinente regis aures, iussum editum est, ut pupillae pungerentur oculorum apostatae: atque hoc facto ubi in itinere ei obviam venerunt, advenit curru, miserum onus et infelix diversorium: regis autem in deum gratia et in subiectos beneficia et diurnae largitiones nunquam remissionem habebant, et in praeeptis effundebantur.

Dum autem exercitus Thessalonicae versantur, Scythae solitudinem eorum lucro apponentes Adrianopoli appropinquarunt, atque extra moenia aedificia aggressi auxiliantibus iis etiam ex pugnacissimo

τάτου ἔθρους τῶν Κομάνων πολλῶν, πῦρ ταύταις ἐνήκαν καὶ πυριφλέκτους πολλὰς ἀπέδειξαν, ὀργιζόμενι τῷ Βρυεννίῳ ὅτι πρέσβεις αὐτῶν ἐπὶ τούτου παρὰ τῶν Ἀδριανουπολιτῶν ἀνηρέθησαν. τοῦ δὲ στρατοῦ σπουδαίως καταλαμβάνοντος, **l. 234 v.**
 5 δρασμὸν οἱ βάρβαροι ἔθεντο καὶ οὐκέτι τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ὄρτοις ἐπέλθεῖν παρετόλμησαν.

Ἐν δὲ τῷ ἔτει τοῦτῳ δουλικὴν ὁμολόγησε πίστιν τῷ βασιλεῖ ὁ κούροπαλάτης Φιλάρετος ὁ Βαχάμιος· οὗτος γὰρ ἐν τόποις, δυσβάτοις καὶ ὄρειοις καὶ τῶν Τουρκικῶν πα-
 10 ρόδων ἀπφικισμένοις τὰς οἰκῆσεις ποιούμενος τείχεσι πλείστοις τοὺς στενωποὺς περιέλαβε, καὶ κατοχυρώσας τὰς διέκβάσεις ἀνάλωτον τοῖς ἐκείσε χώραν ἀπὸ τῶν ἐναντίων εἰργάσατο, καὶ πληθὸς Ἀρμενίων καὶ Ξυγκλύδων ἀνδρῶν συλλεξάμενος δύ-
 15 λευκότε ἀκαταδούλωτος ἦν, καὶ κατ' ἔξουσίαν τὰ ἑαυτοῦ προ-
 μηθούμενος, καὶ πόλεις βασιλικὰς εἰς ἑαυτὸν οἰκειούμενος, καὶ εἰς μῆκος ἐξαίρων τὴν ἰδίαν κατακτησῖν. καὶ τότε μὲν οὕτως· τοῦ δὲ Βοτανειάτου τὴν αὐτοκράτορα περιεζωσμένον ἀρχὴν δοῦλος αὐτεπάγγελτος γέγονε καὶ ὑπηρετὴς ἐν πᾶσι
 20 πειθήνιος καὶ πᾶν τὸ προσταττόμενον ἐπιμελῶς ἐργαζόμενος· καὶ λόγους διὰ γραφῆς δέδωκε τῆς προτέρας σκληρότητος, ὅτι γλίσχρως καὶ οὐ βασιλικῶς τὰ κατ' αὐτὸν τε καὶ τοὺς ἄλλους ὁ προβεβασίλευκῶς μετεχειρίζετο πράγματα, ταῖς ἵποθημο-
 σύναις τοῦ λογοθέτου καταδουλούμενος.

19. αὐτοκράτορος C.

populo Comanorum multis, ignem his iniecerunt et combusta multa reddiderunt, irati Bryennio, quod legati eorum sub hoc ab Adriano-
 politanis sublatis erant. exercitu autem studiose adveniente effugerunt barbari, neque iam Romanos fines aggredi ausi sunt.

Hoc autem anno servitutis professus est fidem regi curopalates Philaretus Bachamius. is enim in locis inviis et montanis et a Turcarum itineribus remotis domicilia ponens, muris plurimis angustias circumdedit et firmans exitus invictam incolis terram ab adversariis reddidit: atque multitudinem Armeniorum et advenarum colligens vim sibi pugnacem conciliavit et priori regi invictus erat et ex potestate sua curabat et urbes regias recuperavit et auxilium suam possessionem: atque tum ita: postquam autem Botaniates imperatoris indutus est dignitate, servus voluntarius factus est et minister in omnibus obediens atque omnia, quae imperabantur, studiose fecit, et rationes literis reddidit prioris pertinaciae, quod parce neque regie res, quae ad eum et ceteros pertinebant, prior rex tractasset, consiliis logothetae subiectus.

Τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος, ἐπεὶ καὶ κατὰ τοῦ λεγομένου Λέκα τοῦ τούς Πατζινάκους ἐνσεύοντος (Ρωμαῖος γὰρ ὢν ἐξ ἐπιγραμφείας αὐτοῖς ἡντιμόλῃος) καὶ κατὰ τοῦ τὴν ἐν μεσημβρίᾳ διακικαῖντος Δοβρομηροῦ γῆν ατρατιὰν ἐπαρῆναι ὁ βασιλεὺς ἐκέλευε, δεισόντες οὗτοι τὸ τοῦ βασιλέως εὐσθενῆς, 5 καὶ ἀπρόομαχον καὶ τὴν ἐκ θεοῦ δεδομένην ἰσχὺν αὐτῶ, καὶ τοῖς τῶν ἄλλων σαφρονισθέντες κακοῖς, καὶ πρὸ τῆς . . . τῷ δουλικῷ ζυγῷ τοὺς ἀσθένους ὑπέκλιναν, καὶ προσῆλθον ἰκέται τὴν σωτηρίαν ἑαυτῶν ἐξαιτούμενοι. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς οὐ μόνον αὐτοῖς τὸ αἰτήθην ἐχαρίσατο, ἀλλὰ καὶ ἀξιώμασι περι- 10 λάμπροις καὶ δωρεαῖς αὐτὶ μεμπαταῖς φιλοτιμησάμενος εὐχαρίστους καθάπαξ πεποίηκε, καὶ πίστιν αὐτοῖς καὶ δουλοσιν ἀδόλωτον ἐγκατέσπειρεν.

Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἴστρον Σκύθαι καὶ αὐτοὶ τῇ φήμῃ τῆς τοῦ βασιλέως εὐγκείας καὶ ἀνδρίας καὶ τῆς συστρεφομένης 15 ἐπ' ἀμφοτέρω δεξιᾷ, δωρηματικῆς τε ὑπὲρ τῶν οἰκτιῶν καὶ δορυβρέμονας κατὰ τῶν ἀντιθέτων ἐχθρῶν, εἰς θλιωτοῦς ἀνεκτόντες εἰσαχήμενας πρέσβεις ἀπέστειλαν εἰς αὐτόν, τὰ πιστὰ καὶ οὗτοι τῆς ἑαυτῶν ὑπακοῆς παρεχόμενοι. καὶ τὴν πληροφορίαν εἰσάγοντες οἱ πρέσβεις, καὶ τινὰς ἀποστάτας 20 συνδύσασαι τοῖς Πατζινάκοις ἐπὶ τοῦ προβεβασιλευκότος διαγνωσθέντας ἐκώπιον αὐτοῦ δεικνῶς κατηκρίσαντο, τὸ σχίσμα πάντως παραδεικνύοντες καὶ τὴν ἀπ' ἐκείνου παραναεστά-

6. ἀπρόομαχον C. 7. . .] πείρας? 20. ἀποστάτας πρέ-
σβεις συνδ. C. 22. διαγνωσθέντος C.

Tempore autem procedente, cum etiam contra Lecam sic dictum Patzinacos turbantem (Romanus enim cum esset affinitate ad eos transitit) et contra Dobromerum, qui terram australem concuteret, exercitum missurus esset rex, timentes hi regis potentiam et invictum animum et a deo ei datam vim, atque aliorum malis edocti, vel ante . . . sub servitutis iugum colla inclinarunt et accesserunt supplices salutem suam petentes: sed rex non solum iis, quod petebant, largitus est, sed etiam dignitatibus illustribus et donis non spernendis honorans gratos illico fecit et fidem iis et servitum inturbatam insecvit.

Qui autem circa Istrum habitant, Scythae et ipsi fama regis nobilitatis et virtutis et conversae ad utrumque dextrae, largientis erga familiares et bellicosae contra oppositos adversarios, ad consilia convenientes decora, legatos miserunt ad eum, fidem et ipsi obedientiae suae praebentes: atque promissa ferentes legati, cum cognitum esset nonnullos legatos dissidentes se coniunxisse cum Patzinacis sub priore rege, coram eo valde probra fuderunt, discordiam

την ἀπόστασιν. ἔκτοτε τοίνυν οὐκέτι πρὸς ἐπιδρομὰς καὶ ἄρπαγὰς χωρῆσαι καὶ τι τῶν Ῥωμαϊκῶν παραβλάψαι χαρῶν ἐτόλμησαν.

Ἄλλ' ὃ με μικροῦ διέλαθεν ἄν, τοῦτο τῷ λόγῳ προ-
 5 σθῆσω. ἄριστος ὢν ὁ βασιλεὺς, εἴπερ τις ἕτερος, τύχης ἀνορ-
 θῶσαι καὶ πωρηγορίαν ἐμποιῆσαι τῷ δυστηχῆματι καὶ ἀδο- f. 235 r.
 ξήσαντας ἀνθρώπους εἰς εὐδοξίαν συμφέρουσαν καὶ πρόσφο-
 ρον τῇ καταστάσει τούτων ἀνενεγκέν, οὐδὲ τὸν καθαιρεθέντα
 καὶ ἀποκηρυχθέντα βασιλέα Μιχαὴλ εἰς ἀλαμπῆ τύχην καὶ
 10 ζοφεράν κατατέλειοιπεν, ἀλλὰ τῷ ἀρχιεπιμένει Κωνσταντινου-
 πέλως συμβούλῳ χρησάμενος ἀνάγει τοῦτον εἰς προγενόμε-
 νον μοναχὸν εἰς ἀρχιερατικὴν ἀξίαν, καὶ τοῦ βῆματος δαι-
 ανυσι, καὶ οὐκ εὐτελοῦς ἐκκλησίας τοῦτον πρόεδρον τίθησιν
 ἀλλὰ λαμπροῦς καὶ περιφανοῦς, τῆς τῶν Ἐφεσίων μητροπό-
 15 λως ἀποδειχθῆναι παρασκευάσας αὐτὸν τοῦτον, καὶ τοῦ ἀγιο-
 τάτου πατριάρχου Κοσμᾶ, γηραιοῦ καὶ προβεβηκότος ἀνδρὸς
 καὶ εἰς ἄκραν ἑλληλακότος ἀρετῆν καὶ ὑπεραναβεβηκότος τὴν
 τῶν αὐτῶν κειμένων ἔφεσιν, καὶ τῶν ὀσιωτάτων μητροπολιτῶν
 20 συνενδοκησάντων καὶ συμψηφισαμένων καὶ συλλειψουργησάν-
 των αὐτῷ. ἐδόκει γὰρ ἡ ἀξία κατάλληλος τῇ φύσει τοῦ πρὶν
 βασιλεύσαντος διὰ τὸ προσὸν αὐτῷ ἀφελὲς καὶ ἀπειράτεν τῶν
 βιωτικῶν καὶ πρὸς τὴν γνώσιν τῶν βασιλικῶν πραγμάτων ἀδι-
 εῖθετον.

2. τοι C.

omnino monstrantes et manifestissimam seditionem. ex eo igitur tem-
 pore non iam ad incursiones et raptum procedere et Romanorum va-
 stare loca ausi sunt.

Sed quod me paene latuisset, hoc narrationi addam. optimus rex si
 quis alius ad fortunas corrigendas et consolationem fortunae inferendam
 et obscuros homines ad gloriam utilem atque accommodata conditioni
 horum reducenda, ne sublatum quidem et abdicatum regem Michae-
 lem in caeca fortuna et obscura reliquit, sed primi pastoris Constan-
 tinopolis consilio usus effert hunc ut priorem monachum ad summi
 pontificis dignitatem et concionantem reddit et ecclesiae non vilis
 hunc praesidem facit, sed illustris et clarae Ephesiorum metropolis
 renuntiandum curavit hunc, cum et sanctissimus patriarcha Kosmas,
 senex et provecus aetate, qui ad summam pervenerat virtutem et
 superaverat infra sitorum studium, et sacerrimi metropolitae assen-
 tirentur ei et auxiliarentur. Videbatur enim dignitas apta naturae
 prioris regis, quia aderat ei simplicitas et imperitia rerum vitalium
 et cognitionis rerum regiarum difficultas.

Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὴν μητέρα τούτου πλέον ὁ Βοτανειάτης ἤπερ ἐκείνος ἐτίμησε καὶ ἐσέμννε, καὶ τὰ θυμῆρ τούτῃ ἀφθονώτερον ἀπειργάσατο. ἐκείνος γὰρ μοναχὸν ἀποδείξας ἐκ βασιλείσης καὶ μελαμφοροῦσαν ἐκ πορφυρίδος καὶ περιχρῦσου περιβολῆς, καὶ ἀειφυγίαν ταύτης κατέκρινε· καὶ 5 ἦν ἔξω τῆς πόλεως τόπον ἐκ τόπου ἀμειβόνσα μετὰ τῶν ἀνταδέλφων αὐτοῦ, καὶ οὐδὲ συνεχάρει τὰς θηλείας, ὡραίας οὐσας πρὸς γάμον, ἐς ἀνδρὸς φοιτῆσαι νομίμον καὶ τὸ τῆ φύσει κεχρεωστημένον ἀφοσιώσασθαι. ὁ δὲ Βοτανειάτης ἐντὸς τῆς πόλεως συνοικεῖν μετὰ τῶν παίδων αὐτὴν συνεχώρησε, 10 καὶ ἴσα καὶ μητέρα ἐτίμα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτῆς ἐπιφανεστάτοις ἐλάμπρυνεν ἀξιώμασι, καὶ συνεχεῖς δωρεὰς αὐτῇ καὶ παντοίας εὐεργεσίας κατέπεμπε, καὶ τριῶν σεκρέτων καὶ τῶν ἄλλων χρηστῶν κυρίαν ταύτην ἀπέφηνε, καὶ πολυταλάντων εἰσόδων ἠξίωσεν. ἀλλὰ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς πρὸς γα- 15 μικὴν ὁμιλίαν ἐλθεῖν συνεχώρησε, καὶ τοῖς πρώτοις τῶν συγκλητικῶν τὸ κῆδος τούτων συμπλακῆναι κατένευσε. καὶ ὅλωσ χαρμονῆς καὶ θυμηδίας τὴν δυστυχοῦσαν ἐπὶ τοῦ βασιλεύσαντος παιδὸς καὶ θρηνοῦσαν ὁ ἀλλότριος καὶ ξένος τοῦ αἵματος αὐτῆς βασιλεὺς ἐνέπλησε, καὶ περίοπτον πλέον ἤπερ τὸ 20 πρότερον ἔδειξεν.

Ὁ δὲ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν ὑπερτέραν ἀνθρωπίνης διανοίας ἐξέφαινε, τοῦτο δὴ καὶ ῥητέον. ὁ τοῦ προ-

3. ταύτης C.

Sed etiam matrem huius magis Botaniates quam ille honoravit et veritus est et grata huic benignius fecit. ille enim monacham reddens ex regina et squallidam ex purpura et aureo amictu etiam sempiterni exilii hanc damnavit: atque erat extra urbem, locum loco mutans cum fratribus eius: neque concedebat, ut necessitate feminarum in matrimonium viri ex more iret et naturae debita placaret. Botaniates autem intra urbem habitare cum liberis eam passus est, atque ut matrem honorabat et filios eius clarissimis illustrabat dignitatibus et continua dona ei et varia beneficia mittebat, et trium secretorum et ceterarum rerum utilium dominam hanc ostendit et multorum talentorum redditibus dignatus est: sed etiam filias eius in nuptiarum societatem ire passus est et principibus senatorum affinitatem horum coniungi adnuit: atque omnino gaudio et hilaritate infelicem sub regnante filio et moestam peregrinus et alienus a sanguine eius rex implevit atque claram magis quam antea ostendit.

Quod autem regis voluntatem superiorem humano consilio monstrabat, hoc quoque dicendum est. prioris regis frater Constantinus,

βασιλευκός ἀτάδελφος ὁ Κωνστάντιος, ἀντίπαις ὧν ἔτι.
 τῆς βασιλευούσης πόλεως καὶ τῶν ἀνακτόρων παρὰ τοῦ συγ-
 γόνου ἀπείργετο καὶ πρὸς τὴν ἀντιπέραν ἠλαύνετο θάλασσαν.
 ὁ δὲ Βοτανειάτης, πατὴρ ἐπ' αὐτῷ σπλάγχνα καὶ διάθεσιν
 5 ἐνδεικνύμενος, καὶ τῶν ἀνακτόρων ἐντὸς εἰσεδέχετο καὶ σύν-
 δεικνον ἐποιεῖτο, καὶ φθόνον ἐπ' αὐτῷ ἢ ὑποψίαν τινὰ λαμ-
 βάνειν οὐκ ἤθελεν· ὄθεν καὶ τῶν προσόντων αὐτῷ χρημά-
 των τε καὶ κτημάτων οὐδεμίαν περικοπὴν ἐποίησατο. τοιοῦ-
 τος ἦν ὁ Βοτανειάτης, τὴν ψυχὴν καθαρὸς ὑπὲρ ἥλιον, καὶ f. 235 v.
 10 τὴν γνώμην ἀπειρόκακον ἔχων καὶ πάσης ἐλευθέρων ὑπονοίας
 δευῆς. ἀλλὰ καὶ ὥς, εἰ μὴ τις ἀνεξερωνήτος χάρις περιεῖπεν
 αὐτόν, οὐκ ἂν εἰς τοσοῦτον συμπαθείας ἐλλήλυθεν ὡς καὶ προ-
 φανῆ ἀντίδικον καὶ πολέμιον, καὶ ὥς ἀκμήν νεότητος ἐπιβε-
 βηκότα, καὶ ἀτόπους ὁρμὰς καὶ ἀναπεμπαζόμενον τὴν πρὸς
 15 εὐδαιμονίαν τῆς βασιλείας καὶ τὸν καθαιρέτην τοῦ γένους
 αὐτῶν γενόμενον, προσοικειοῦσθαι καὶ παρόδον διδόναι συ-
 νέλαι αὐτῷ καὶ συνευωχεῖσθαι καὶ κοινωνεῖν αὐτῷ καὶ τοῖς
 βασιλείοις συναναμίνυσθαι. ὁ δέ, τὴν βασιλείᾳς εὐεργεσίαν
 κακοποιῶν ἐξ ἀχαριστίας ἠγούμενος, καὶ μὴδ' εἰς νοῦν ἐμ-
 20 βαλὼν ὅτι ἐξὸν ὄν τῷ βασιλεῖ καὶ ὀφειλόμενον πάντως ἄρ-
 δην ἀπολέσαι τοῦτον καὶ ὥς ἐχθρὸν καὶ ἀντίδικον, οὐδὲν
 τοιοῦτον διανοήσατο, καὶ ἄνετον αὐτῷ τὴν ζωὴν καὶ τὴν δια-
 γωγὴν εὐδαίμονα καὶ πλουσίαν ὡς τὸ πρὶν κατατέλοιπεν, ἰο-
 βόλον εἶχε τὸν ἔνδον ἄνθρωπον, καὶ κότον ἔτρεφε κατὰ τοῦ

pueri adhuc instar, ab urbe et regia per cognatum removebatur, et
 ad mare ducebatur adversum. Botaniates autem patris in eum inte-
 stina et conditionem ostendens etiam intra regiam eum recipiebat et
 convivam reddebat, atque invidiam de eo vel suspicionem concipere
 nolebat: quamobrem etiam rerum et possessionum, quae ei essent,
 nullam deminutionem fecit. talis erat Botaniates, animo purus supra
 solem et ingenium mali expertus habens et omni liberum suspitione
 dira: sed vel sic, nisi quaedam non investiganda gratia circumdedisset
 eum, non ad tantam misericordiam venisset, ut etiam manifestus ad-
 versarius et hostis et qui quasi florem iuventutis ascendisset et inepta
 consilia et reputaret suam prae felicitate regni, et necator generis eorum
 conciliaretur et occasionem daret conveniendi et convivandi et colloque-
 retur cum eo et regiae coniungeretur. ille autem regis beneficentiam ma-
 leficium ex ingrato animo putans, neque animadvertens, eum, cum
 liceret regi et debitum esset omnino funditus perdere eum ut hostem
 et adversarium, nihil tale cogitasse et liberam ei vitam et commora-
 tionem beatam et divitem, ut antea, reliquisset, veneno perfusum ha-

φιλανθρωπῶς καὶ κηδεμονικῶς αὐτὸν περιποιουμένου. καὶ τρέφων αὐτὸν μὲν κατὰ τὸ βεβουλευμένον οὐκ ἔβλαψε, κόσμη δὲ παντὶ τὴν λύμην ἐπήνεγκε, καὶ αὐτὸς τὰ τῶν ἀχαρίστων, αἰ καὶ πραότερον διὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἐπιείκειαν, πέπονθε. καὶ ὅπως, τῷ λόγῳ διαληφόμεθα. 5

Ἐπειπερ ὁ βασιλεὺς τοιοῦτοις ἀγωνίσμασι καὶ τροπαίσις τὰ τῆς ἐσπέρας καλῶς διατέθεικεν, ἐνόσει δὲ τὰ τῆς ἑώας καὶ ταῖς Τούρκων ἐπιδρομαῖς καὶ τῇ συνθήκῃ τῶν κοινωσιάντων Ῥωμαίων αὐτοῖς καὶ κατὰ τῶν ὁμογενῶν ἐπανισταμένων, ἐστήριξε τὸ πρόσωπον καὶ πρὸς τὴν τῶν ἑκείσε κατὰ-10 στασιν, καὶ σκεψάμενος Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις διαπεραιῶσαι πρὸς τὴν Ἀσίαν, φιλοτίμοις μὲν δωρεαῖς καὶ ὄψεσιν τὰ συνήθη πολλῶ τῷ περιόντι νικῶσι πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν φιλοτιμησάμενος καὶ ὀπίστας εἰς τὴν κατὰ Βιθυνίαν ἐξέπεμψε Νίκαιαν. ἐπεὶ δ' ἐκείνοι πρὸς τὰ ἐνδότερα τῆς ἀνα-15 τολῆς ἐπιστρατεύειν οὐκ εἶχον εὐθαρσῶς ὡς πλείονος τάχα παρασκευῆς ἐπιζητουμένης τοῖς πράγμασι, μετεπέμψατο καὶ ἑτέρους στρατιώτας ὁ βασιλεὺς, οὓς ἀθανάτους ἐκάλεον, πλῆθος μὲν ὄντας οὐκ εὐαρίθμητον, καὶ τόσον εὖ ἠσκημένους, καὶ τὰλλα πολεμικὰ διὰ πείρας ἔχειν ἐκ τῆς συνεχοῦς 20 γυμνασίας ὑπειλημμένους. ἀταξίᾳ δὲ καὶ ἀπιστίᾳ δουλεύοντας τούτους φιλανθρωπῶς ὁμιλίαις καὶ παραγγελίαις ὁ βασιλεὺς, μᾶλλον δὲ δωρηματικαῖς εὐποιίαις πρὸς τὸ ἐρρωμενέ-

2. ἔβλεψε C.

bebat animum, et iram alebat contra eum, qui humane et studiose ei consulebat, et alens ipsi secundum consilium non nocuit sed mundo omni damnum intulit, et ipse ingratitude licet mitius propter regis clementiam passus est: atque quo modo, oratione complectemur.

Quando rex talibus certaminibus et tropaeis occidentem bene disposuit, aegrotabat autem oriens et Turcarum incursionibus et pactis Romanorum iis conseciatorum et contra cognatos seditionem moventium, erexit vultum et ad illorum conditionem et statuens Romanos exercitus traicere in Asiam, generosis donis et alimentis assueta longe superantibus multos milites largitus et armans ad Bithyniae misit Nicaeam. cum autem illi ad progrediendum in interiores orientis partes non essent bono animo, cum maior apparatus requireretur rebus, accessit etiam alios milites rex, quos immortales vocabant, qui erant multitudo innumerabilis et arcubus bene exercitati et cetera quae ad bellum pertinent callere perpetua exercitatione acientes: negligentiae autem et inobedientiae inservientes hos humanis sermonibus et adhortationibus rex, magis autem donorum beneficiis ad maiorem firmitatem et potentiam constituere studens Chrysopolin traici iussit: atque

στερον καὶ ἰσχυρότερον καταστῆσαι σπουδάσας εἰς Χρυσόπο-
 λιν διαπορθμευθῆναι πεποίηκε. καὶ ἦν ἐλπίς ἐνωθῆναι τού-
 τους μετὰ τῶν προηγησαμένων στρατιωτῶν, καὶ εἰς πλῆθος
 ἀρθῆναι μέγα, καὶ τῶν Τούρκων τὴν ἐσῶαν ἐλευθερώσαι, καὶ
 5 τοὺς ταραττομένους ὑποκλινεῖς ποιῆσαι καὶ πρὸς ὑπακοὴν
 μεθαρμόσασθαι, καὶ καταστῆσαι τοῖς ἐκ τοῦ βασιλέως ἡγε-
 μονικοῖς καὶ μεγαλόφροσι στρατηγήμασι τὸ τηλικούτον μέρος
 τῆς οἰκουμένης καὶ εἰς γαλήνην καὶ νηνεμίαν περιστῆσαι καὶ
 ἄνεσιν. ὁ δὲ Κωνσταντῖος ἐναντία τούτων πάντων φρονήσας
 10 καὶ διανοησάμενος, καὶ μὴδὲ τὴν θείαν δίκην εὐλαβηθεὶς εἰ
 τοσοῦτων κακῶν τῷ τε κόσμῳ καὶ αὐτῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς κα- f. 236 r.
 λῶς βασιλευμένοις πρόξενος γένηται, καὶ μὴδὲ τὴν ἀποτυ-
 χίαν ὑποπτήξας τοῦ ἐγχειρήματος, νεωτερίζει κατὰ τοῦ βασι-
 λέως, καὶ τῆς κακίστης ἀποστασίας τοῖς στρατιώταις, ὃ τῆς
 15 ἀποπληξίας καὶ τοῦ ἀνοσιουργήματος, μεταδίδωσι. πρότερον
 γὰρ συμβούλοις τοῖς πονηροτάτοις ἐκ τούτων καὶ δήμου ἀνά-
 πταις χρησάμενος, ὕστερον ἀφίσταται πρὸς αὐτοὺς ἐν Χρυ-
 σοπόλει τὴν παρεμβολὴν ἔχοντας, καὶ τὸ πλῆθος ἐνσεύσας βα-
 σιλέα τοῦτον ἀναγορεῦσαι δι' ἀποστατικῆς μεθοδείας περιερ-
 20 γάζεται, τοῦ λοιποῦ στίφους τῶν μὴ συγκοινωνησάντων αὐτῷ
 τῆς ἀθέσμου βουλῆς τῷ παραδόξῳ τῆς ἀκοῆς διαπορηθέντος
 καὶ ἀμφιβόλου γενομένου. καὶ μήτε τοῦ δεδομένου τούτοις
 ἀρχηγῷ παρατυχόντος ἐκεῖσε διὰ τὸ τῇ βασιλευούσῃ ἔτι ἐπι-
 δημεῖν, στάσις ἐμφύλιος γέγονε, καὶ ἤρξατο ἀπὸ τρίτης φυλα-

10. εἰ] εἰς C. 16. δῆμῳ C.

sperandum erat, coniunctum iri hos cum praegressis militibus et ad mul-
 titudinem tolli magnam et Turcis orientem liberare, et excitatos subiectos
 facere et ad obedientiam commovere, et constituere regis imperatoris
 et magnanimis imperiis talem partem mundi ad pacem et tranquillita-
 tem et remissionem. sed Constantinus contra haec omnia sentiens et
 cogitans neque divinam iustitiam cavens, si tantorum malorum mundo
 et ipsi regi et bene gubernatis administrator fieret, neque fortunam pa-
 vens incepti, novas res molitur contra regem: et pessimam seditionem
 cum militibus (o insaniam et sacrilegium) communicat. antea enim aucto-
 ribus pravissimis ex his et populi incitatoribus usus, postea desistit ad
 eos Chrysopoli castra habentes, et multitudinem concutiens seditionis
 artibus adducit ut regem hunc renuntiarent, reliqua corona eorum,
 qui non participes ei erant iniusti consilii, inexpectata fama dubi-
 tante et ancipite: atque cum datus his dux non adesset ibi, quia in
 regia etiamtum versabatur, seditio cognata facta est atque incepta a
 tertia vigilia noctis usque ad meridiem ipsum: deinde cum coniunge-
 rentur apostatis vi neque suadela qui antea aliter senserant, passus

κῆς τῆς νυκτὸς ἕως μεσημβρίας αὐτῆς. εἶτα συμφρονησάντων τοῖς ἀποστάταις, βία καὶ οὐ πειθοῖ, τῶν ἀντιδοξούντων τὸ πρότερον, ἔπαθε μὲν οὐδεὶς τῶν ἐν τῇ βασιλευσούσῃ καὶ τὴν ψυχὴν κατεσεύσθη. δημοτικὴν δὲ φλωαρίαν καὶ μερικαῖωδες ἄθυρμα λογισαμένου τοῦ βασιλέως τὸ γεγονός, συνήχθη 5 πᾶσα ἡ γερουσία καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς τὸ ἔκκριτον, τὴν πίστιν αὐτῶν ἐπιβεβαιοῦντες τῷ βασιλεῖ καὶ πληροφοροῦντες μέχρῃς ὁστέων καὶ μυελῶν κινδυνεύσειν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ πανδημίαι τοὺς ἀλιτηρίους καταγωνίσασθαι. συνήχθησαν δὲ καὶ οἱ τὴν στρατεύσιμον ἡλικίαν ἔχοντες, καὶ ὅσοι τῆς βασιλικῆς 10 δορυφορίας, ἀκατάπληκτον ἔχοντες τὴν ὄρμην, καὶ προκινδυνεύσαι τοῦ φιλανθρώπου βασιλέως καὶ φιλοικτίρμονος προθυμούμενοι. ὁ δὲ τὴν ἀπάντων ἐπαινέσας προαίρεσιν, καὶ γρῶς οἶαν εὐγνωμοσύνην ἔχει πρὸς αὐτὸν τὸ ὑπήκοον (τούτου γὰρ χάριν οἶομαι τὸν τάραχον τουτοῖ παρατοληθῆναι, 15 ἵνα φανερὸν τὸ παριστάμενον πᾶσι γένηται), ναυσὶ μὲν πολεμικαῖς τὸν τούτου πορθμὸν καταχώρῳσε, μείζονι δὲ παρασκευῇ τὰ κατὰ τῶν ἀποστατῶν ἐξαρτύων ὅμως καὶ τινὰς ἀπέστειλε πρὸς αὐτούς, πυνθανομένους τί βούλεται τούτοις τὸ στασιῶδες τουτὶ καὶ ἀπώμοτον. οἱ δὲ τὴν ἄστατον πα- 20 ροινίαν αὐτῶν καὶ ἀδόκιμον γλωσσαλγίαν καὶ παρακεκινδυνεμένην ἀπόνοιαν ὁμολογήσαντες, συγγνώμην τε ἤτουν λαβεῖν καὶ τῶν πεπλημμελημένων συγχώρησιν, καὶ τῆς συμπαθείας ταύτης ἐνέχυρον τὴν εἰς τουπίσω περαιώσιν ἐπεζήτησαν, καὶ οὕτως αὐτὸν τὸν πρωταίτιον τῆς κοσμηκῆς κακοπαθείας πα- 25

17. τουτου] τοῦ Στενοῦ?

est nemo in regia versantium quidquam neque animo concussus est: populares autem quisquilias et iuveniles nugas putante rege factum, coactus est totus senatus et conventus electi fidem suam affirmantes regi et asserentes se usque ad ossa et medullam propugnaturus ei, et toto populo scelestos debellaturos: conducti sunt etiam qui militarem aetatem agebant et quicumque ex regiis satellitibus inconcussum habebant impetum et propugnare humano regi et misericordiam volebant. ille autem omnium laudans voluntatem et cognoscens, quale studium haberent erga se subiecti (propterea enim puto turbam hanc excitatam esse, ut manifesti socii omnibus fierent), navibus bellicis fretum firmavit, maiore autem apparatu quae ad aeditiosos pertinebant instruens, tamen etiam nonnullos misit ad eos, qui rogarent, quid sibi vellet seditio haec et coniuratio: illi autem infirmam insaniam suam et ignobilem audaciam et temeratam imprudentiam professi veniam petebant et factorum remissionem, atque misericordiae huius pignus transitum retro

ραδοῦναι κατέθεντο. παριδῶν οὖν ὁ βασιλεὺς τὴν τῶν ἐσφαλμένων αὐτοῖς κακοήθειαν, τῶν ἐγκλημάτων τούτους διὰ πλῆθους ἐλέους ἀπέλουσε. καὶ χειρωσάμενος τὸν ἀλάστορα, δημίῳ αὐτὸν χερσίν οὐ παρέδoto, καὶ πάσης σωματικῆς τιμωρίας ἀλλότριον διετήρησε, δικαίων δὲ ἀνδρῶν χεῖρες αὐτὸν εἰσδεξάμεναι τῆς κοσμικῆς ἰλῦος ἐλευθεροῦσι δι' ἀποκάρσεως. μεταταξάμενος δὲ πρὸς τὸν μοναδικὸν βίον καὶ φρυγῆ ἐζημιώθη, νησιώτης γενόμενος, καὶ μαθῶν ὅσον κακὸν ἐστι τὸ πρὸς τοὺς εὐεργέτας ἢ συμπαθοῦντας ἀγνωμονεῖν.

f. 236 v.

10 Οὗτος ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων ἕτερος ἀθλος τῷ βασιλεῖ, κατὰ πάρεργον ἀνυσθεῖς. καὶ τὸ μὲν ἔργον τοῦτο τοιοῦτον, καὶ ὅσον ἀνήκει πρὸς αὐτὸν βασιλέα, οὐδὲν παρεσίνατο, τὴν δ' ἐῴαν πᾶσαν μεγάλης κακίας καὶ λώβης ἐπλήρωσεν. ὡς γὰρ ὑποπτοι κατεφάνησαν οἱ πρὸς ἐκστρατεῖαν ἀποστελλόμενοι, καὶ νεωτέρων πραγμάτων ἐφίεσθαι κατεγνωσθήσαν, καὶ παρὰ τοῦτο μηδὲ τάξεις καὶ λόχους φυλάττειν καὶ νόμους στρατευμάτων ὑπενοήθησαν, καὶ τῇ ἐσπέρᾳ πάλιν γεγόνασι μεταπόμπιμοι, μεμενήκασιν οἱ ἐχθροὶ τὰ φίλα ἑαυτοῖς κατὰ Χριστιανῶν ἐργαζόμενοι, καὶ παρακινουῦντες πλέον ἢ πρότερον τὴν ὄργην, καὶ πολιορκουῦντες τὰ φρούρια, καὶ πάνδεινα κακὰ τοῖς ἐμπίπτουσιν ἐργαζόμενοι. τί τοῦτου γένοιτ' ἂν σχετλιώτερον καὶ παρανομώτερον, ὅταν τοῖς ἐχθροῖς τοσαύτην ῥοπήν ὁ τοῦ βασιλέως ἀντίρροπος δέδωκε καὶ τηλικούτου κυ-

requirebant, atque ita primum auctorem terrenae pravitatis tradere sustinebant. praetervidens igitur rex lapsorum pravitatem, probris hos multitudine misericordiae liberavit, et domans scelestum, carnificum eum manibus non tradidit et omni corporis poena alienum servavit: iustorum autem virorum manus eum accipientes terrena sorde liberant tonsura: atque arrepta monachica vita. exsilio mulctatus est, insularum incolae factus, et intelligens, quale esset malum, in beneficentes vel misericordes ingratum esse.

Hoc ex multis et magnis aliud certamen a rege quasi subsecivum peractum, atque hoc opus tale, quantum ad regem ipsam pertinebat, nihil damni attulit, orientem autem omnem magno malo et calamitate implevit. ut enim suspecti apparuerunt qui ad expeditionem missi erant, et novis rebus studere cogniti sunt, et praeterea ne ordines quidem et agmina conservare et leges exercituum, in suspicionem venerunt, et in occidentem rursus fuerunt reduces, manserunt hostes grata sibi contra Christianos facientes et moventes magis quam antea iram et oppugnantes castella, et valde dira mala incidentibus facientes. Quid hoc fieri potest scelestius et iniustius, quando hostibus tantam vim regis adver-

κεῶνα τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ συνεκέρασε. δέδεικται γὰρ ἐκ τούτων ὅτι τῶν προτέρων τοῦ γένους αὐτοῦ δυστήνων κατορθωμάτων καὶ τῆς κοσμικῆς καταλύσεως τοῦτο κορωνίς κατέστη καὶ τέλος ἀπαίσιον καὶ τελευταία πληγὴ καὶ τῆς ἐώας ἐρήμωσης.

Ἄλλ' ὁ μὲν οὕτως καὶ πεποιηκῶς καὶ παθῶν ὄνειδος ἑαυτῷ καὶ ἁμαρτάδα δεινὴν περιήνεγκεν· ἄρτι δὲ τοῦ ὀκτωβρίου μηνὸς τῆς τρίτης ἰνδικτιῶνος ἐνισταμένου, κεραυνὸς ἐπισκήψας ἐν τῷ μεγάλῳ κίονι τοῦ Κωνσταντιναικοῦ φόρου, οὗ κατὰ κεφαλὴν ἀφίδρομα μέγιστον χαλκοῦ πεποιημένον, ἀνήλιος δὲ λεγόμενον, ἴδρυσται, μέρος μὲν τι τοῦ κίονος ἐν τῇ ἀκρότητι τῆς κεφαλίδος διέτεμε, ζωστήρας δὲ τούτου τρεῖς, σιδηροῦς μὲν τὰ ἔνδον, χαλκῷ δὲ περιειλημμένους ἔξωθεν, κατέρραξε καὶ διέκοψεν, ἀνθρώπων δὲ οὐδένα οἰδὲ τῶν ἀλόγων ζώων ἐλωβήσατό τι. οὐδέ τι ἔχνος καπνὸν τεκμαιρόμενον τὸν κίονα ὕβρισεν, ἀλλ' ἡ τοῦ κεραυνοῦ σφοδρότης ὥσπερ τις ἀνεμιαία τὴν φύσιν τυγχάνουσα, τὴν δ' ἰσχὺν δυσπαράδεκτος, οὕτως ἀνυβρίστως τὸ τηλικούτον ἔργον καὶ τὴν τοῦ σιδήρου καὶ χαλκοῦ στερερότητα ὡς τὸ λάχανον ἐξεθέρισε. καὶ τὰς αἰτίας τῶν κεραυνῶν ἄλλοι μὲν ἄλλας ἐδίδουν, ἕτεροι δὲ ἀνομοίας. 20 οἱ μὲν γὰρ μαθηματικοὶ ποτάμιον εἶναι τοῦτο πῦρ ἐκ φυσιολογίας ἐφθέγγοντο, τῇ τῶν νεφῶν συγκρούσει καὶ διαρρήξει γεννώμενον· λεπτομερὲς δ' ἐς ἄγαν, καὶ τοῖς ἀντιτύποις μᾶλ-

9. κωνσταντινοῦ C.

11. μέντοι C.

sarius tribuit et talem (potum Romanorum imperio miscuit. monstratum enim est ex his, priorum generis eius tristium factorum et terræ eversionis hoc adstitisse fastigium et finem fatalem et ultimum ictum et orientis solitudinem.

Sed is cum ita egisset et passus esset, probrum sibi et delictum dirum contulit. cum modo october mensis tertiæ indictionis adesset, fulmen irruens in magnam columnam fori Constantiniani, cuius in capite signum maximum aeneum, solis expers nominatum, est positum, partem columnæ in fastigio capituli discidit, zonas autem huius tres, ferreas intus, aere autem circumductas extra, dirupit et concidit, hominum autem neminem neque brutorum animalium damno affectit quidquam: neque vestigium fumum significans columnam deformavit: sed fulminis vehementia, quasi ventosa natura et vi non recipienda, ita non deformando tale opus et ferri atque aeris firmitatem tanquam herbam demetebat: atque causas fulminum alii alias tradebant, alii autem dissimiles. mathematici enim fluvialem esse ignem e physiologia pronuntiabant, nubium contusione et disrptione ortum: tenuem valde et ictibus magisque latente vi et concussionem illisum

λον τῆ ἀρρήτῳ φορᾷ καὶ ἐκτινάξει προσαρασσόμενον, τὴν ῥῆ-
 ξιν βιαίαν καὶ ἀπότομον ἐμποιεῖν. τοσαύτην δ' εἶναι τῷ κε-
 ραυνίῳ πυρὶ τὴν φυσικὴν φασὶ λεπτομέρειαν ὡς μηδὲ δύνα-
 σθαι καταβλάπτειν τὸ μανὸν ἢ ὀπωσθήσεται οὖν πόρους ἔχον
 5 σῶμα ἢ βραχείας ὀπᾶς, ὅποιά εἰσι τὰ τε τῶν ὑφασμάτων
 πέπλα καὶ ὅσα τοιαῦτα· καὶ τοσοῦτον οἶν, κἂν τύχη λινοῦς
 ἀπόδεσμος ἢ βαμβύκινος ἢ ἑτέρας ὕλης ἐξυφασμένον κρά-
 σπεδον ἀπόδεσμον ἔχον χρυσίον, ἐμπέση δὲ κεραυνὸς εἰς f. 237 r.
 αὐτό, τὸ μὲν χρυσίον ἀλλοιοῖ καὶ ὡς ἐν χωνεῖα φλεγὸς
 10 ἔνα βῶλον ποιεῖ, τὸ δὲ τοῦ ὑφάσματος σωματίον ἀβλα-
 βὲς καταλιμπάνει. καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου δὲ ὡσαύτως· διὰ
 γὰρ τῶν ἀδῆλων πόρων τοῦ σώματος αὐτοῦ εἰσερχόμενον τὰ
 μὲν ἔνδον αὐτοῦ ὡς ὑλικώτερα καὶ πόρους μὴ ἔχοντα κατα-
 νέμεται. τὸ δ' ἔξωθεν σῶμα πολλάκις οὐ καταφλέγει, καὶ εὐ-
 15 ρίσκεται κοῦφον τῶν ἐντοσθίων σπλάγχχνων καθάπαξ λειπό-
 μενον. οἱ δὲ ἰδιῶται μέγιστον ἐρπετὸν δρακοντῶδες ἀντέλε-
 γον τὴν αἰτίαν τῶν τοιούτων εἰσάγειν παθῶν, ἀρπαζόμενον
 μὲν ὑπὸ ἀοράτου τινὸς δυνάμεως, ὄνυξι δὲ καὶ δυνάμει τῆς
 ἐν αὐτῷ τραχύτητος καὶ τῶν ἐλιγμῶν τὰ προστυχόντα διαρ-
 20 ρηγνύειν, ὅπου δηλαδὴ τύχη τὰς ἀντιπτώσεις καὶ ἀντισπά-
 σεως αὐτοῦ προσφείδειν καὶ ἀντιβαίνειν τοῖς ἔλκουσι.

Καὶ τὸ μὲν ἐκ τῷ ἀέρος δεῖγμα τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον
 τοῖς φιλοπράγμοσιν ἐμποιοῦν. ὁ δὲ βυσιλεύς τῶν προτέρων

16. ἐρπετὸν C. 23. post ἐμποιοῦν deest διαταγμὸν vel quid simile.

fracturam violentam et praecipitem excitare: tantam autem esse fulmineo igni naturalem tenuitatem, ut non possit damno afficere tenue vel quovis modo meatus habens corpus vel brevia foramina, quales sunt textorum vestes et talia: atque ita, ut si est ex lino ligamentum vel bombycinum vel ex alia materia texta instita ligamentum habens aureum, et incidit fulmen in illud, aurum mutetur et tanquam conflatura flammae unum globum componat, textum autem corpus intactum relinquat: atque in homine item. per obscuros enim meatus corporis ingressum, interiores eius partes, ut magis corporeas neque meatus habentes, depascit, externum autem corpus saepe non comburit; et invenitur inane intestinis subito relictum. imperiti autem contra dicebant maximum vermem draconis instar causam talium inferre malorum: raptum ab invisibili potentia, unguibus autem et vi celeritatis et turbinum adversa perrumpere, quando illidat contrarium casum et resistentiam et contra ac trahentes eat, atque ex aëre monstrum tale et tantum negotiosis efficere.

Sed rex prioribus studens et noctu et die generalibus rebus in-

ἐχόμενος, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν τοῖς καθολικοῖς πράγμασιν ἐπαγρυπνῶν, καὶ δικῶν ἀκροατῆς ἐν ταῖς ἀνέσοι καθιστάμενος καὶ κρίνων ὄρφανὸν καὶ δικαιοῶν χήραν κατὰ τὸ θεῖον λόγιον, καὶ παντοδαπαῖς ἐπιδόσει χαρισμάτων καὶ τιμῶν καταγεραίρων διὰ παντὸς τὸ ὑπήκοον, οὐδὲ τὸν νυκτερινὸν χρόνον ἔξω τῶν ἑαυτοῦ σπουδασμάτων ἐτίθειτο, ἀλλὰ τοῖς βιβλίοις καὶ ταῖς ἀναγνώσεσιν ἐπιδιδούς ἑαυτὸν πολυῖστορα καὶ μεμνημένον τὰ θεῖα περίστα καὶ τὰ ἀνθρώπινα. ἐμέλησε δ' αὐτῷ καὶ νομικῶν διαταγμάτων, καὶ διορθώσεως τῶν ἀμφισβητουμένων δογμάτων, καὶ καταστολῆς τῶν τικτομένων 10 ἔξ αὐτῶν κυδοιμῶν. διὸ καὶ τοῦ περὶ τῶν μαινομένων συννοίκων κεφαλαίου διακλονηθέντος ποτὲ θεραπείαν ἀκριβεστάτην τῇ ἀμφισβητήσει κηδεμονικῶς ἐπεζητήσε. καὶ εὐρών ὅτι ὁ ἐν αἰοιδίμῳ τῇ λήξει βασιλεὺς κῦρις Λέων ἔγραψε μὲν νεαρὰν περὶ τούτων, συνεχώσθη δὲ τῷ χρόνῳ καὶ ἄπρακτος ἔμει- 15 νεν, ἀνήγειρε ταύτην πεσοῦσαν καὶ τὸ κράτος ἐπεψηφίσατο, κάλλιστα προθεῖς τὰς αἰτίας, καὶ πρὸς τὸ μεγαλοπρεπὲς τε καὶ δικαιοτέρον ἔξ ἀφορμῶν εὐλόγων περικαλλύνας τὸ θεόπισμα, ὅρους τε τάξας τῆςμανίας καὶ τρόπους καὶ χρόνους ὑπομονῆς, καὶ τηρικαῦτα τὸ διαζύγιον προτρεψάμενος ὅταν 20 θηριωδῶς ἡ νόσος ἐκμαίνηται καὶ τῷ συνοικοῦντι καθορᾶται ἀφόρητος, καὶ ὁ χρόνος τὴν ἐλπίδα τῆς θεραπείας ἀπέπηγ, καὶ τὸ δεινὸν ὑπεραίρηται.

22. ἀφόρητα C.

vigilans et causarum auditor in remissione, et iudicans orbem et in-
tractans viduam secundum divinum dictum et variis accessionibus lar-
gitionum et honorum ornans omnino subiectos, ne noctis quidem tem-
pus extra sua studia ponebat: sed bibliis et lectionibus dans sese po-
lyhystorem et initiatum rebus divinis constituebat et humanis. curae
erant ei etiam legum constitutiones et emendationes ancipitum edicto-
rum et compositiones turbarum quae ex iis nascerentur. quamobrem
etiam cum caput de furiosis coniugibus aliquando disceptaretur cura-
tionem accuratissimam dubitationi studiose quaesivit: et inveniens,
divum regem dominum Leonem scripsisse novellam de his, confusam
autem esse eam vetustate et irritam mansisse, resuscitavit hanc lap-
sam et potentiam ei addidit, pulcherrime adiciens causas et magnifi-
centius et iustius ex occasionibus probabilibus adornans edictum, et
fines constituens furoris et modos et tempora patientiae, atque tum di-
vortium proponens, cum bestiae instar morbos fureret et contuber-
nali appareret intolerabilis et tempus spem curationis vetaret atque
periculum augetur.

Οὐλάνθρωπος δὲ ὢν εἰς τὸ ἄγαν ὁ βασιλεὺς καὶ νόμον
 ἔτερον ἀνεζώωσε θανόντα κἀκείνον, καὶ θάνατον πολλοῖς ἐκ Dec. 1080
 τῆς θνητότητος ἀπότομον καὶ ἀμεταμέλητον παρεισάξαντα. τίς
 δὲ οὗτος, ὁ λόγος δηλώσει προῖών. ὁ ἐν βασιλεῦσιν αἰδίδιμος
 5 Θεοδοσίος στασιασάντων ποτὲ τινῶν κατ' αὐτοῦ, μεγάλῳ θυμῷ
 καταφλεχθεὶς τὴν ψυχὴν, θάνατον τούτων ἀνυπερθέτως κατε-
 ψηφίσατο. εἰς ἑαυτὸν δὲ γενόμενος, μᾶλλον δὲ καὶ παρὰ του
 τῶν θεοφόρων ἀνδρῶν μετὰ παρρησίας ἀπελεγχθεὶς καὶ ὡς
 μισαιφόνος τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιβόλων ἀποκλεισθεὶς, με-
 10 τὰμελον ἔθρεψε, καὶ τὸν ἐλέγχοντα δι' αἰδοῦς ποιησάμενος l. 237 v.
 καὶ ἀγαπήσας αὐτὸν ὡς σοφός, εἶπερ ἄληθές τὸ "ἐλέγχε σο-
 φόν, καὶ ἀγαπήσει σε", γόνυ τούτῳ ἔκλινε, καὶ συγγνώμην
 μετὰ πολλῆς οἰμωγῆς καὶ συντριβῆς ἤτησε. καὶ τῶν πε-
 15 πλημμεληθέντων ἀξίαν ποιησάμενος τὴν μετάνοιαν, καὶ πλέον
 ἤπερ ἔχρη ἰδιώτῃ ταπεινωθεὶς, συμπάθειαν ἔλαβε παρὰ τοῦ
 ἀνδρός (ἦν δὲ οὗτος ὁ μέγας Ἀμβρόσιος ὁ τῶν Μεδιολάνων
 ἐπίσκοπος), καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας
 εἰς γενέσθαι παρ' αὐτοῦ κατηξιώται. ἔκτοτε οὖν τὸ ἀπηνές
 καὶ ἀπότομον καὶ ἄχρονον τῆς τιμωρίας κινδυνῶδες καὶ ἀπάν-
 20 θρωπον λογισάμενος, χρόνον ὠρίσατο τὴν ἀναβολὴν τῆς τιμω-
 ρίας παρέχοντα, θεσπίσας μὴ πρὶν δι' αἵματος κολάζεσθαι
 ἄνθρωπον ἢ τριάκοντα ἡμερῶν παρωχηκέναι διάστημα μετὰ
 τὴν κατ' αὐτοῦ τελευταίαν ἀπόφασιν. ἔκτοτε δὲ ὁ χρόνος

Humanus valde rex etiam aliam legem resuscitavit emortuam et
 illam, quae mortem multis ex mortalitate praecipitem et poenitentiae
 expertem inferret. quae haec fuerit oratio declarabit procedens. ve-
 nerabilis inter reges Theodosius, cum seditionem moverent aliquando
 nonnulli contra eum, magna ira flagrans animo, mortem horum sine
 mora constituit. cum autem secum esset magisque etiam a quodam
 divinorum virorum libere vituperaretur et quasi inquinatus ecclesiae
 muris excluderetur, poenitentiam aluit et vituperantem veritus et amans
 eum ut sapiens, si quidem verum est quod dicitur: „vitupera sapien-
 tem et amabit te,“ et veniam cum multa lamentatione et planctu pe-
 titivit, et peccatorum dignam instituens poenitentiam et magis quam
 debuit privato demissus misericordiam accepit a viro (erat unicus hic
 magnus Ambrosius, Mediolanensis episcopus): atque generalis eccle-
 siae et societatis pars fieri ab eo dignatus est. exinde igitur crude-
 lem et praecipitem et praematuram rationem poenae periculosam et
 immanem ratus tempus constituit, dilationem poenae praebens: edi-
 cens, ne antea sanguine puniretur quisquam, antequam triginta die-
 rum praeteriisset spatium post ultimam sententiae contra eum editio-

ἀπήμβλυε καὶ καθύβρισε τὸ φιλάνθρωπον τοῦτι νομοθέτημα, καὶ εἴτε ὡς τοῖς βασιλεῦσιν ἄγνοούμενον εἴτε μὴ ὡς καταφρόνούμενον ἀπαρρησίαστον ἔμεινε, καὶ ἡ καταδίκη τοὺς δειλαίους κατακρίτους εὐθέως ἀνῆραξε, καὶ ταχέαν αὐτοῖς τὴν πληγὴν ἐσχεδίαζεν. ὁ δὲ φιλανθρωπότατος οὐτοσί βασι- 5
 λεὺς ἀφορμὰς φιλανθρωπίας εὐρίσκειν βουλόμενος καὶ τῷ ἔλεῳ τὸν ἔλεον ἀντικαταλλάττεσθαι, οὐχ ἑαυτῷ μόνῳ παρεφύλαζατο τὴν τῆς νομοθεσίας ταύτης ὑπόθεσιν καὶ τὴν ἀναβολὴν εἰς ἑαυτὸν ἀπεκρύψατο, τὸ φιλάνθρωπον οὐ κοινὸν ἀλλ' ἴδιον ποιησάμενος διὰ φιλαυτίας ἐπίδειξιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς 10
 μετὰ ταῦτα βασιλεῦσι τηρεῖσθαι τοῦτο θερμότατα βουλευσάμενος καὶ εἰς πάντας χεθῆναι τὸ ἀγαθὸν καὶ ὀδεύειν φιλοτιμούμενος. καὶ νεαράν προδηλῶς ἐξέθετο κρυοῦσαν μὲν τὸν τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου νόμον εἰς τὸ διηνεκές, ἀναιροῦσαν δὲ τὸ τοῦ θυμοῦ ἀκαμπὲς καὶ ἀμείλικτον διὰ τοῦ μὴ ταχέως 15
 τὰς δὲ αἵματος ψηφηφορίας εἰς ἔργον ἀποβαίνειν στυγνότητος· καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα βασιλεῦσιν ἀγαθὸν ἐπαφῆκεν ἐφόδιον πρὸς τὴν αὐτῶν ἐξιλέωσιν καὶ τὴν τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως θεραπείαν καὶ εὐαρέστησιν. καὶ ἀνέγνω τὸν νόμον ἐπὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς, καὶ σύμψηφον ἔσχε ταύτην καὶ λίαν εὐά- 20
 ρεστον· ἔγνω γὰρ, φρονήσει διαφέρων καὶ θεοειδεῖ ἀγαθότητι, ὡς ἡ ἀκμὴ τοῦ θυμοῦ, πρὸς δίκην τὴν καρδίαν αὐτὴν κατανεμομένη, πάντων ἀφειδεῖν ἐκβιάζεται καὶ σαρκῶν ἀνθρώπων καταμασᾶσθαι καὶ ποταμοὺς αἱμάτων ὑπερηγδᾶν,

nem. inde autem tempus hebetabat et deformabat humanam hanc legem: atque sive regibus ignota sive neglecta, indicta mansit et poena miseris, qui damnati erant, illico rapiebat, et celerem iis ictum afferebat. humanissimus autem hic rex occasiones humanitatis invenire volens et mensa coquinaria misericordiam commutare, non sibi soli servavit legis huius argumentum et dilationem in se abdidit, humanitatem non communem, sed privatam reddens propter amoris sui ostentationem, sed etiam a posteris regibus eam servari calidissime statuens atque in omnes effundi bonum et transire studens: atque novellam clare edebat, quae confirmabat Theodosii magni legem in perpetuum et tollebat irae immotum et durum modum, cum non celeriter sanguinis sententiae in opus abirent tristitiae: et posteris regibus bonam tradidit rationem ad expiationem et coelestis regis curam et gratiam: atque recitavit legem in senatu et consentientem habuit eum et valde gratum: cognovit enim prudentia excellens et divina bonitate, fastigium irae ignis instar cor ipsum devorans studere omnium prodigum esse et carne humana vesci et fluvios sanguinis transsilire aut etiam laetari talibus factis sine misericordia:

ἢ καὶ προσεπιγάννησθαι τοῖς οὕτω δρωμένοις ἀσυμπαθοῶς. ὄρεξις γάρ ἐστιν ἀντιλυπήσεως ὁ θυμός· ἡ δὲ ὄρεξις δυσχερῶς ἐκ τοῦ προχείρου κατακοιμίζεται. διὰ τοῦτο καὶ τῷ τῆς ὄργῆς ἀκράτῳ χαλιναγωγίαν ὁ σοφὸς αὐτοκράτωρ τόνδε τὸν νόμον τιθέμενος, τὴν τῆς τιμωρίας ἀνεβίατο ἔκβασιν, ἕως ἂν ὁ θυμὸς τῷ βασιλεύοντι πεπανθῇ, τριακονθήμερον προβαίνοντος διαστήματος· καὶ τηρικαῦτα, εἰ μὲν ἔλεος αὐτῷ ἢ μετὰμελος εἰσέλθῃ τοῦ τὴν κεφαλικὴν δεξαμένου ἀπόφασιν εἶναι τοῦτο θεοῦ καὶ μένειν τὸν ἄνθρωπον ἀθιγῆ, ἴσως δὲ f. 283 r.

10 καὶ ἀθῶόν ποθεν εὐρισκόμενον· εἰ δ' οὖν, τότε πεπληροφρημένον εἶναι τὸ πρᾶγμα, ὡς ἐπεὶ περ οὐδέν τι κατεδυσώπησεν ὁ χρόνος τὸν ἀνάκτορα, καὶ θεὸς εἰς τὸ πάθος αὐτοῦ συμψηφίζεται. εἰ γὰρ ἐν τῷ παφλάζοντι τῆς ὄργῆς δέξεται μὲν ἄνθρωπος θανατηφόρον πληγὴν ἢ χειρὸς ἐκτομὴν ἢ ὀφθαλμῶν ἐκκοπήν, ἀνεθεὶς δὲ τῆς ὄργῆς ὕστερον ὁ κρατῶν μετὰμελον ἔλθῃ καὶ τὴν ἀπόφασιν ἀνακαλέσασθαι βουληθῇ, τίς ἢ τοῦ μετὰμελου ἀφέλεια; τίνες δ' ἔριννύες μετὰμελητὶ καὶ τὸν κολαστὴν οὐκ ἐλάσσοι; ποία δὲ καὶ τὸν παθόντα λύπη οὐ διαδέξεται, ὅτι πρὸς τὴν ἀνάκλησιν ἀπερράπισται;

20 ταῦτα οὖν ὁ βασιλεὺς μεγαλοφρόνως κατασκευάμενος καὶ προσθήκην ἰδίαν τῇ νεαρῇ ταύτῃ προσανεμάξατο, συντάξας ἐν αὐτῇ ἕνα μετὰ τὴν τριακονθήμερον ὑπομνησκηται πάλιν ὁ βασιλεὺς, καὶ οὕτω τὸ πέρας ἀποτελεῖται ἢ συγχωρεῖται τῆς ἀποφύσεως.

23. ἀποτελεῖται ἢ συγχωρεῖται C.

cupido enim est ultionis ira: cupido autem aegre in promptu extinguitur: propterea etiam irae impotenti frenum sapiens imperator hanc legem imponens poenae distulit exitum, donec ira regi mitigaretur triginta dierum progrediente spatio: atque tum si misericordia eum vel poenitentia invadat eius qui capitale suscepit iudicium, esse hoc dei et manere hominem intactum, fortasse etiam insontem inventum: sin aliter, tum ratam esse rem, quia, ubi nihil dubitationis iniecit tempus imperatori, etiam deus malo eius assentitur. etenim si in flagrante ira accipiet homo mortiferum ictum, sive manus abscissionem sive oculorum excidium, liberatus autem ira postea imperator poenitentiam concipiat et sententiam retractare velit: quae erit poenitentiae utilitas? quae furiae ex poenitentia etiam castigatorem non agent? qualis etiam afflictum aegritudo non excipiet, quod de retractione est deiectus? haec igitur rex magnanime deliberans etiam additamentum proprium novellae huic adpersit, constituens in eo, ut post triginta dies admoneatur rursus rex et ita finis perficiatur aut remittatur sententiae.

Ἐπεὶ δὲ τῆς σωματικῆς τιμωρίας ἐποίησατο πρόνοιαν δεδωκώς καιρὸν ὀργῆ, καὶ φιλανθρωπίαν συγκεράσας τοῖς ἀνθρώποις κακοῖς, ἀπέειδε καὶ πρὸς τὴν ἐπεισχωμάσασαν λύμην οὐ πρὸ πολλῶν τούτων ἐνιαυτῶν, καὶ διαφθεύρουσαν τὴν τάξιν τῆς τῶν ὑπηκόων πίστεως, καὶ σύγχυσιν αὐτῇ παρενεῖ-⁵ρουσαν, καὶ τὴν βασιλικὴν ὑπηρεσίαν εἰς ἀπορίας καὶ φροντίδα χαλεπὴν περιβάλλουσαν. καὶ γὰρ ἔργοις αὐτοῖς μεμαθῶς ὡς τῇ κοινῇ φύσει τοῦ κατὰ καιρὸν βασιλέως δουλεύοντος καὶ τῷ τοῦ μεγάλου βασιλέως καὶ δημιουργοῦ τῶν ἀπάντων προστάγματι τῶν ἐνθένδε μεθισταμένον, ἀνθ' ὧν¹⁰ ὄφειλεν ὁ μετ' αὐτὸν βασιλεὺς τοὺς εὐαρεστήσαντας ἐκείνῳ μέχει παντός, καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς δουλείας ἐνδειξάμενους καὶ τὸ τῆς παραστάσεως ἀκλινές, καὶ τὸν καύσωνα τῆς ἡμέρας καὶ τὸν παγετὸν τῆς νυκτὸς ἀνατλήσαντας ταῖς παννύχοις καὶ πανημερίοις φροντίσι, τῆς προσηκούσης κηδεμονίας¹⁵ καὶ προσπαθείας καταξιούν, καὶ ὡς ἀγαθοὺς δούλους καὶ πιστοὺς εὐποιεῖν, καὶ τὴν φλόγα τῆς τοῦ δεσπότου στερησεως βασιλικῶς καταψύχειν φιλοτιμήμασι, καὶ τὸν θρῆνον αὐτῶν μεταποιεῖν εἰς τὸ χαριέστερον, βαρὺς μᾶλλον αὐτοῖς ἀναφαίνεται, καὶ ταῖς οὐσίαις αὐτῶν πολλοὺς ἰδρωσι καὶ πόνοις ἐπι-²⁰κτηθείσαις ἐπιβουλεύει φιλοκερδῶς, καὶ πού καὶ τινὰς τούτων ὑπερορίους ποιεῖ, μὴ τὰ ἐν ποσὶ καθορῶν, καὶ τὸ παράδειγμα δεδιώς ὡς καὶ εἰς αὐτόν, μᾶλλον δὲ τοὺς ὑπ' αὐτόν,

Postquam autem corporis poenae prospexit, concedens tempus irae et humanitatem admiscens humanis malis, spectavit etiam ad perniciem, quae grassata erat non multis ante annis et perdebat ordinem fidei subiectorum, et confusionem ei admiscebat et regio ministeris in dubitationem et curam difficilem coniecit: etenim ipsis rebus cognoverat, communi naturae rege temporario serviente et ex imperio magni regis et creatoris omnium hanc terram relinquire, cum deberet proximus rex gratos illi omnino et qui bonum animus servitutis ostenderunt et perseverantiam immotam et aestum diei et frigus noctis perpassi sunt nocturnis et diurnis curis, accommodata curatione et benevolentia dignari atque ut in bonos servos et fidos beneficia conferre et flammam orbationis domini regis refrigerare donis, atque lamentationes eorum vertere in gratias, eum gravem magis iis apparere et bonis eorum multo sudore et labore recuperatis insidari lucri appetentem, atque etiam quosdam horum in exilium mittere, non prompta conspicientem et exemplum timentem, etiam ad ipsum magisque ad subiectos, relatum aperte: hoc clare cognoscens studuit morbum hunc ut in diram agentem difficultatem sistere, et legem op-

ἀναφερόμενον ἄντικρυς, — τοῦτο διοπτικῶς ἐπιγνοῦς σπου-
 δὴν ἐποίησατο τὴν νόσον ταύτην ὡς εἰς δεινὴν ἐλαύνουσαν
 χαλεπότητα σηῆσαι, καὶ νόμον ἀντιστήσασα ταύτη, τοῖς οὕτως
 πάσχουσι βοήθον καὶ συλλήπτορα, καὶ τοῖς βασιλικοῖς ὑπηρε-
 5 ταις καὶ αὐτοῖς βασιλεῦσιν εἰσάγοντα τὴν χάριν δικαίαν καὶ
 ἔννομον, καὶ φροντίδος τοιαύτης αὐτοῦς ἀπαλλάττουσαν, καὶ
 τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ θεραπείαν περιποιούσαν ἀπόρθητον τῷ
 θάρρει τοῦ φυλάττεσθαι τοὺς τοῦ βασιλέως θεραπευτὰς καὶ
 μετὰ τελευτὴν αὐτοῦ πάσης δεισιδαιμονίας ἀθιγεῖς καὶ κα-
 10 κοποίας. ὅθεν πανταχόθεν τῷ πάθει τούτῳ θεραπείαν θη-
 ρώμενος, νεαρὰν νομοθεσίαν ἐκτίθησι πρόρριζον ἐκτέμνουσαν l. 238 r.
 τὸ κακοθελὲς τοῦτο καὶ παρανομώτατον ἐπιχειρήμα, φάμενος
 ὅτι πάντων ἀτοπώτατόν ἐστιν ἴν' οἱ μὲν δουλεύοντες ἰδιω-
 ται, ἀγροῖκοις δηλονότι καὶ πολίταις καὶ ἄρχουσι, μετὰ τε-
 15 λευτὴν αὐτῶν λεγάτοις τιμῶνται καὶ φειδομίσσοις καὶ πρε-
 σβείοις, ἔνδι δὲ καὶ κληρονομίαις, καὶ μετὰ τῆς τούτων
 προσθήκης ἔχουσι καὶ τὰς ἰδίας κτήσεις ἀνωτέρας παντὸς ζη-
 τήματος καὶ προβλήματος, οἱ δὲ τῶν βασιλέων θεραπευταί,
 οἷς μείζων ὁ κάματος καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸν δέος διηνεκῶς
 20 περιγίνεται, πρὸς τῷ καὶ τοιαύτης ἐπιτελευτήν φιλολιμίας
 καὶ τῶν οἰκείων ἀποστερεῶνται παρὰ τῶν μετέπειτα βασιλέων
 καὶ τῶν τούτοις παρατυχόντων ὑπηρετῶν, καὶ ὡς κακοῦργοι
 καὶ προσάντεις οἱ καλῶς διακονήσαντες ἀπελαύνονται οἰκιῶν

20 τοιαύτας C.

22. περιτυχόντων C.

ponere huic, sic afflictis auxilium et socium, et quae regis ministris
 et ipsis regibus adduceret gratiam iustam et legitimam et cura tali
 eos liberaret et bonum animum et curationem excitaret inturbatam,
 cum confiderent servatum iri regis ministros vel post obitum eius omni
 superstitione intactos et iniuria: unde ubique malo huic curationem
 venans novam legem edit, quae radicitus scinderet malevolum hoc et
 iniustissimum inceptum, contendens omnium ineptissimum esse, servos
 privatos agrestium et civium et ducum post obitum eorum legatis ho-
 norari et fideicommissis et donis honorariis, nonnullos etiam heredi-
 tatibus et cum harum accessione habere etiam privatas possessiones
 superiores omni quaestione et impedimento: contra regum ministros,
 quibus maior labor et imperatoris metus perpetuo adsit, praeterquam
 etiam talia iis contingant defuncti dona, etiam suis privari a posteris
 regibus atque eorum ministris, atque ut maleficos et adversarios eos,
 qui pulchre serviissent, expelli domibus et urbibus: propterea etiam
 legem de iis scripsit, quae talem avaritiam et pravitatem impediret,
 ut ad omnes regios homines serpentem et reges servitute privantes
 plurimorum et bonorum virorum, cum timerent acerbam et violentam

τε καὶ πόλεων. διὰ ταῦτά τοι καὶ νόμον περὶ αὐτῶν ἀνεγράφατο τὴν τοιαύτην πλεονεξίαν καὶ δεινοπραξίαν διακωλύοντα, ὡς εἰς πάντας τοὺς βασιλικούς ἀνθρώπους ὑφέρουσαν καὶ τοῖς βασιλεῦσι τὴν δουλείαν ἀποστεροῦσαν τῶν πλείστων καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν φόβῳ τῆς πικρᾶς καὶ βιαστικῆς ἐπιθέσεως ταύτης. καὶ μηδένα τούτων ὁ θεϊότατος οὗτος βασιλεὺς ἐδογματίσθη καὶ ἐθέσπισεν εἴτε οὐσίας ἀφαιρέσειν εἴτε ἐναλλαγὴν καταστάσεως εἴτ' ἄλλης τινὰ βλάβης καὶ κακώσεως περιπέσειαν, εἰ μὴ ἐκ δοκιμασίας καὶ διαγνώσεως καὶ νόμοις ἡρμοσμένην τε καὶ συνᾶδουσαν ἀπόφασιν ἀπενέγκοιτο. οὐκ οὖν καὶ πάντες εὐχαρίστως τὸ τοῦ δόγματος ἐννομώτατον καὶ δικαιοτάτον οἱ τῆς πολιτείας, καὶ ὅσοι τῆς συγκλήτου βουλής, δεξάμενοι καὶ ἀποδεξάμενοι (εἰς ἐπήκοον γὰρ ἀνεγνώσθη πάντων) πολλαῖς εὐφημίαις καὶ κρότοις τὸν εὐρετὴν τῶν καλλίστων καὶ ἐλευθερωτῆν τῶν ἀνθρώπων ἐτίμησάν τε καὶ ὑμνήσαν ὡς καὶ κοινὸν εὐεργέτην ὄντα τοῖς κοινοῖς παραγγέλμασι καὶ θεσπίσμασι, καὶ ἰδίᾳ πάντας κατὰ τὰ συνεχῆς ἐπενφραίνοντα, καὶ τὰ οἰκεῖα χαριζόμενον δίκαια. πολλοὺς γάρ, μᾶλλον δὲ ἅπαντας, ταῖς προαφηρημέναις τούτων οὐσίαις ἀποκατέστησε, καὶ κάθοδον αὐτῶν ἐξ ὑπεροριῶν ἐψηφίσατο, 20 καὶ κειμένους ἤδη καὶ τεθνημένους ἐζώωσε, καὶ πνοὴν ἐνέπνευσεν ἥς τὸ πρόσθεν ἐστέρητο.

Καὶ τί χρὴ τὰ πολλὰ λέγειν; εἰ πάσας κατὰ μέρος τὰς τούτου μεγαλοργίας ἀναγράψαι ποιεῖν ἐπιβάλλοιμι, ὁμοίως

6. μηδενός?

persecutionem hanc. atque neminem horum maxime divinus hic rex diiudicavit neque imperavit sive bonorum ereptionem sive mutationem conditionis sive aliud damni et calamitatis discrimen, nisi re examinata et diiudicata et legibus accommodata et continentem sententiam acciperet. ergo etiam omnes grato animo decretum maxime legitimum et iustum cives et senatores accipientes et recipientes (coram enim omnibus recitatum est) multis laudibus et clamoribus inventorem pulcherrimorum et liberatorem hominum honorarunt celebraruntque ut qui et publice beneficus esset communibus iussis et edictis, et privatos omnes perpetuo exhilararet, et domestica donaret iura: multos enim, magisque omnes in bona antea erepta restituit et reditum eorum ex exilio decrevit et iacentes iam et immolatos resuscitavit et spiritum inflavit, quo antea privati erant.

Atque quid oportet multa dicere? si omnia deinceps huius magna facta describere suscipiam, similis ero iis, qui atlanticum voluit

ἔσομαι τοῖς τὸ Ἀτλαντικὸν βουλομένοις ἀπαρῦσασθαι πέλαγος. ὁ γὰρ αὐτὸς βασιλεὺς καὶ τυράννος καταβληθέντας καὶ ὑποταγέντας αὐτῷ οὐ μόνον συμπαθείας καὶ φιλανθρωπίας ἤξιώσεν, ἀλλὰ καὶ μεγίσταις εὐεργεσίαις ἐψυχαιώγησεν ὡς-
 5 περ δὴ τὸν Βρυέννιον καὶ τοὺς τούτῳ ὁμόφρονας λαμπροὺς ἀξιωμασι τελεσιουργήσας, καὶ τὰς ἰδίας οὐσίας εἰσας αὐτοῖς ἀνεπιχειρήτους, καὶ προσθήκας διὰ βασιλικῶν δωρεῶν ἀφρό-
 νους αὐτοῖς περιποιησάμενος, καὶ πάντων ἐπιλαθῆσθαι παρα-
 σκευάσας τῶν λυπηρῶν, ὅπερ οὐδεὶς τῶν πώποτε βασιλέων l. 239 r.
 10 ποιήσας εὐρίσκετο, καὶ πολεμίους προσφινόντας εὐμενῶς προ-
 σεδέξατο, καὶ χώραν αὐτοῖς δημοσίαν ἀπένειμε καὶ φιλοτίμου
 διατριβῆς μεταδέδωκεν.

Εὐσεβέστατος δὲ ὢν τὰ πρὸς θεὸν ἐς τὰ μάλιστα, βα-
 σιλικαῖς πανηγύρεσι τε καὶ χάρισι καὶ φωτοχυσίαις τὰς τε
 15 δι' ἔτους δεσποτικὰς ἑορτὰς ἐς τὸ ἀκριβὲς κατελάμπρυνε, καὶ
 τὰς τῶν μαρτύρων μνήμας καὶ τῶν ἄλλως εὐαρεστησάντων
 θεῶν τελεταῖς πανδήμοις καὶ παννύχοις χοροστασίαις ἐν δαψι-
 λεῖ πῶ φωτὶ περιφανῶς κατεσέμνυνε. καὶ τοσοῦτον ἐξήρητο
 καὶ περιεγάννυτο ταῖς θεαῖς ταύταις λαμπρότησιν, ὅτι περ
 20 ὄρθριώτερος περὶ πρώτας ἀλεκτρονίων ὠδὰς τοῖς ὑμνοπόλοις
 ἐπιφαινόμενος καὶ τοῖς συνεκκλησιαζούσι βουλευταῖς καὶ συγ-
 κλητικῶς, οὐδὲ τῷ βασιλεῖ φρόνῳ ἑαυτὸν ἐπεδίδου ἀλλ' ὄρ-
 θεος ἰατάμενος ἄχρι τέλους τῆς ὑμνωδίας, ἣτις καὶ μέχρι
 τρίτης ὥρας τῆς ἡμέρας τῷ περικαλλεῖ τῶν ὕμνων καὶ ἰσαγ-

exhaurire mare. idem enim rex et tyrannos deiectos et submissos sibi non solum misericordia et humanitate dignatus est, sed etiam maximis beneficiis placavit, sicut Bryennium et eos qui cum hoc sentirent, illustribus dignitatibus augens et privata bona relinquens iis intacta et accessionem regii donis benignam iis concilians, et omnium oblivisi iubens tristium, id quod nemo unquam regum faciens apparebat, et hostes, qui ad eum confugerent, clementer excepit et terram iis publicam tribuit et generosae commorationis participes fecit.

Piissimus autem in rebus divinis inprimis regii concionibus et gaudiis et luminum copia annua dominationis festa accurate illustrabat et martyrum memoriam et aliter deo gratorum sacris publicis et nocturnis choris plenis luminibus clare ornabat, atque tantum intentus erat et laetabatur divino hoc splendore, ut mane circa primos galorum cantus hymnorum poetis apparens et iis qui e senatu et consilio festum concelebrarent, ne regio quidem solio se traderet, sed erectus usque ad finem cantus, qui ad tertiam horam diei hymnis perpulchris et angelicis durabat, deo preces absolvebat, et ad illum eri-

γέλω προόκοπτε, θεῶ μὲν τὰς εὐχὰς ἐπιτέλει καὶ πρὸς ἐκεί-
νον ἀνεπτέρου τὸν νοῦν, τοῖς δ' ὑπηκόοις τὰς εὐεργεσίας καὶ
σωρεὰς καὶ τιμὰς, ποταμῶδον προσεπέχεεν. εἶτα καὶ τῆς
μεσημβρινῆς μυσταγωγίας εἰτ' οὖν λειτουργίας ἀρχομένης πα-
ραχρῆμα τοῦ τῆν ἑωθινήν τελεοθῆναι δοξολογίαν, οὐκ ἀπέχετο 5
τῆς εἰς θεὸν παραστάσεως, ἕως καὶ αὕτη συνετελέσθη μέχρι παν-
τός τοῖς ἱερατεύουσιν εὐλαβῶς. καὶ οὐ μόνον ἐν τοῖς ἀνακτόροις
τὸ τῆς τοιαύτης θεοσεβείας τούτῳ ἐπράττετο, ἀλλὰ καὶ ἐν
ταῖς πανθῆμοις ἑορταῖς τε καὶ προσελεύσεσιν, ὅταν τῷ μεγάλῳ
τεμένει τῆς τοῦ θεοῦ ἁγίας σοφίας ἐπιφοιτῶν ἦν μετὰ δορυ- 10
φορίας καὶ δόξης οὐρανοβάμωνος, ἢ τῷ ἀποστολικῷ καὶ με-
γάλῳ ναῶ, ἢ ἑτέρῳ τῶν ἕξωθεν. τῶν γὰρ πρὸ τοῦ βασιλείων
μετὰ τῆν τοῦ θείου εὐαγγελίου ἀνάγνωσιν ἀπαναχωρούντων
ἐκείθεν σπουδαιῶς ἐπὶ ἀνακτῆσει τοῦ κόπου καὶ ὑποθέσει
τῆς ἐκ τῶν λίθων καὶ μαργάρων βαρυντάτης σκευῆς καὶ ἀπαλ- 15
λαγῆ τῶν ἀπλέτων θορύβων, αὐτὸς οὐδὲν τοιοῦτόν ποτε διε-
πραξάτο, οὐδὲ τῆς θείας μυσταγωγίας τὴν οἰκίαν ἀνάπαν-
σιν καὶ τρυφήν προετίμησεν, ἀλλ' ἕως τέλους τῆς ἱερᾶς λει-
τουργίας εὐπαγῆς ἴστατο, θεῶ προσανέχων ὄμματι ἀκλινεῖ,
καὶ τὸν ἐκείνου ἀπομιμούμενος ἔλεον, ἐν οἷς τὰ γέρα καὶ τὰς 20
τιμὰς ἐφήπλου πᾶσι τοῖς πιστῶς προσεδρεύουσι.

Τοιοῦτος γὰρ ἦν, εὐσεβέστατος καὶ πιστότατος αὐτο-
κράτωρ καὶ τῷ ὄντι φιλόχριστος, πρᾶσιτάτος τε, εἴπερ τις

12. βασιλέως C.

gebat animum: subiectis autem beneficia et dona et honores fluvii in-
star effundebat: deinde etiam meridiei initiatione mystica sive ministerio
divino incipiente statim postquam matutina absoluta est celebratio,
non se removebat, quominus deo adesset, donec etiam haec absoluta
essent omnino a sacerdotibus pie: neque solum in regia talis cultus
ab eo agebatur sed etiam in publicis festis et pompis: quando ad
magnum fanum sanctae dei sapientiae accedebat cum satellitibus et
gloria coelum assequente, aut ad apostolorum magnum templum vel
aliud externorum. cum enim priores reges post divini evangelii le-
ctionem recederent inde studiose ad reficiendam defatigationem et de-
ponendum lapidum et unionum gravissimum apparatus et liberandos
se ab immensa turba, ipse nihil tale unquam perfecit, neque divinis
mysteriis suam quietem et mollitiem praetulit: sed usque ad finem
sacri ministerii firmus adstabat, deo intentus oculo immoto et illius
imitans misericordiam.

Inter quae insignia et honores edebat omnibus fide assidenti-
bus: talis enim erat piissimus et fidissimus imperator: et revera, Chri-

ἄλλος, καὶ λόγον καιρὸν καὶ σιωπῆς ἐπιστάμενος. καὶ τοσοῦτον ὅτι καὶ δικάζων καὶ διάγνωσιν ἐπιφέρων, καὶ τῶν ἀντικρινομένων φωνὰς ἀτάκτους ἀφιέντων πολλάκις πρὸς ἀλλήλους καὶ πληκτικὰς, αὐτὴν ἐκείνην ἐτήρει τὴν τῶν λόγων ἡχὴν
 5 ἔμμελῆ τε καὶ ἔμμουσον, καὶ ὄργῆς ἔχνος ἢ βοῆς μερίζονος ἐν αὐτῷ οὐκ ἐπολιτευέτο· ὕβρεις δὲ οὐ μόνον τισὶν οὐκ ἐπέτρεβεν ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑβριστὰς ἐμίσει. ἦν γὰρ ἐπιτιμηῆσαι μὲν πρῶτος, ἐπαινέσαι δὲ παιδευτικός.

Εἰ δὲ καὶ οἱ διὰ πολλῶν τῶν ἐνιαυτῶν τούτῳ ἐξυπηρε-
 10 τησάμενοι πρὸς τὸ ἦθος αὐτοῦ καὶ τὴν καλοκαγαθίαν μετε-
 ρύθμισαν τὰς γνώμας αὐτῶν καὶ πεπαιδευμένοι κατὰ τοσοῦτον f. 239 v.
 τον γεγόνασι, χάρις πάντων τῷ βασιλεῖ τῷ οὕτως αὐτοὺς καταρτίσαντι. καὶ γὰρ οἱ τούτου οἰκειότατοι καὶ ἐγγύτατοι, ὅσοι μὲν γνώσει καὶ λόγῳ τῶν ἄλλων διέφερον, ἀτυφίαν ἐπεδει-
 15 κνυντο καὶ δημοτικὴν πρὸς πάντας ἀναστροφὴν, καὶ ἀλαζο-
 νείας ὑπῆρχον ἀνώτεροι, τῇ γνώμῃ μὴ ἐπαιρούμενοι· ὅσοι δὲ πρὸς τὸ στρατιωτικώτερον ἢ διαγωγὴν ἐπεπαιδευτο, ἴσωμα-
 λεώτατοι μὲν κατὰ χεῖρας ἐτύγχανον, τὸ δὲ ἦθος οὐ κατὰ στρατιώτας εἶχον σκληρόν καὶ ἀτίθασσον, ἀλλ' ἡμερον καὶ
 20 εὐπρόσιτον. κοινῶς δὲ πάντες ταῖς εὐεργεσίαις τῶν ἀνθρώπων ἐπευφραίνόμενοι, οὐδέποτε τὸν βασιλέα τῶν εὐεργεσιῶν ἀπέχεσθαι συνεβούλευσαν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον αὐτοὶ μεσιτείας χρησταῖς καὶ ἐπαίνοις καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπαγωγοῖς πρὸς μεί-

sti amans, et mitissimus si quis alius et loquendi tempus et silentii sciens: atque tantum, ut iudicans et decisionem afferens atque cum adversarii voces perturbatas emitterent saepe inter se et iracundas ipsum illum observaret sermonum sonum concinnum et canorum, neque irae vestigium vel clamoris maioris in eo ageretur: superbia autem non solum neminem afficiebat, sed etiam superbos oderat: erat enim in vituperando mitis et in laudando excitans.

Quodsi etiam qui per multos annos huic servierant, ad eius mores et virtutem mutaverunt suas sententias et educati adeo sunt, gratia omnium regi, qui ita eos efformaverat. etenim qui huic familiarissimi et proximi erant, quotquot intelligentia et ratione ceteris excellabant, modestiam ostendebant et popularem cum omnibus consuetudinem, et iactantia erant superiores, sententia non elati: quibus autem ad militiam conditio educata erat, validissimi quidem manibus erant, mores autem non ut milites habebant duros et feros, sed mansuetos et comes: communiter autem omnes beneficiis hominum delectati nunquam regem beneficiis abstinere studuerunt, sed etiam magis ipsi modestia bona et laudibus et ceteris oblectationibus ad maiora beneficia regem precabantur pro-

ζουας εὐποιίας τὸν βασιλέα κατεδυσώπουν ἵνα καὶ χρηστότερον γίνεσθαι καὶ τοῖς ἐπταικόσι συμπαθῆ καὶ φιλάνθρωπον. ὥστε ἀληθῆς ἡ γνώμη αὕτη ἐστὶν ἢ λέγουσα ὅτι φιλεῖ τὸ ὑποχείριον πάντως ζῆλῳ τῆς τοῦ ἄρχοντος γνώμης βιοῦν.

Ἐν δὲ τῷ βασιλεῖ τούτῳ ἐλάττωμα συνενίσταται τῆν 5 ἀπληστίαν, ὅτι τῆς κοσμικῆς καὶ ἐπιγειῶν βασιλείας ἐπιτυχῶν, καὶ τῆς ἐπουρανίου καὶ αἰδίου βασιλείας ἀκρατῶς ἔχει αἰ τε καὶ περιέχεται διὰ τῶν μεγίστων αὐτοῦ ἀγαθοεργιῶν, καὶ δλοφύχως τῶν ἐκ ταύτης ὑπερκοσμίων ἀγαθῶν οὐκ ἀφίσταται.

Ἐγὼγε οὖν αὐτόπτης τούτων καὶ διαγνώμων γενόμενος, 10 ἐν γνώσει πάντα καὶ ἀληθείας ἰσότητι γέγραφα, ἵνα μὴ ὡς ὁ κατορύξας τὸ τάλαντον τοῦ κυρίου αὐτοῦ πονηρὸς δοῦλος κατακριθῶ ἢ ἄς ὁ τὸν φωτεινότετον λύχρον ὑπὸ τὸν μόδιον κρύψας· ὡς ἂν ἐν ἱστορίας ὄφει τυγχάνοντα καὶ ταῖς μετέπειτα γενεαῖς ἀλληστον τὴν μνήμην τῆς τοῦ μεγάλου τούτου 15 βασιλείως ὑπεροχῆς καὶ τῶν ἀπαραμύλλων ἔργων αὐτοῦ καὶ ἀθάνατον συντηρῶσι, καὶ πρὸς μίμησιν τοῦς ἀναγινώσκοντας ἔλκωσι, τῶν καλλίστων καὶ ὑπερφυσιῶντων πραγμάτων πρὸς τοιοῦτον ἀποσκοποῦντας παράδειγμα θεοείκελον. καὶ ταῦτα μὲν ἐκ πολλῶν ὀλίγα, ὅσα δηλονότι μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους 20 τῆς αὐτοῦ βασιλείας θανμασίως ἐπράχθησαν· τὰ δ' ἐπιόντα καθεξῆς ὁ λόγος δηλώσει τρανότερον.

cedere et meliorem fieri et desperatis misericordem et humanum; ita ut vera sit sententia haec quae ait solere subiectos omnino studio sententiae imperatoris vivere.

Unum autem regi huic vitium adesse scio, insatiabilitatem: quod cum mundanum ei et terrenum regnum contigerit, etiam coelesti et aeterno regno studeat impotenter et intentus sit maximis benefactis; atque toto animo coelestibus huius bonis non desistat.

Equidem igitur, qui ipse haec vidi et cognovi, cognitionis omnia et veritatis aequalitate scripsi, ne ut is qui condidit talentum domini ipsius pravus servus diiudicaretur aut ut is qui pellucidum lumen sub modio abscondidit, ut ea quae in historiae textura adsunt etiam posteris aetatibus perpetuam memoriam virtutis et incomparabilium factorum magni huius regis et immortalem servant et ad imitationem legentes trahant, cum ad pulcherrimorum et maxime ingentium factorum tale spectent exemplum divinum. atque haec quidem ex multis pauca sunt, quae quidem usque ad alterum annum eius regni admirabiliter facta sunt: sequentia deinceps narratio declarabit clarius.

INDEX GRAMMATICUS.

ἀγαθύνειν 18, 13.
 τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα 177, 10.
 ἀγελάρχης 142, 4.
 ἀγερωχεῖν 79, 8.
 ἀγρογεῖτονες 61, 21.
 ἀγρόπολις 146, 17.
 ἀελλόπους ἵππος 236, 5.
 ἀέριοι πύργοι 110, 8.
 ἀθάνατος πληγὴ 231, 16.
 ἀθιγῆς 10, 10. 19, 13. 47, 7. 74,
 4. 81, 3. 88, 6. 315, 9. 317, 9.
 ἀθόλωτος δούλωσις 302, 13.
 αἰθέριος κόνις 163, 3.
 αἷματος φρουρά 181, 23.
 ἀκαταδούλωτος 301, 15.
 ἀκατάπτωτος 89, 6.
 ἀκατόρθωτος 4, 12.
 ἀκτημοσύνη 61, 19.
 ἀκυβέρνητος 271, 1.
 ἀκμιότης 48, 20.
 ἀκμίνευτος 225, 3.
 ἀλλήλουγία 18, 1.
 ἀλογοδέκτης 62, 3.
 ἀλύειν ἀσχολίας 8, 6.
 ἀλωθεῖς 165, 13. προαλωθεῖς 111,
 10. 119, 3. 168, 10.
 ἄν] γέγονεν ἄν 134, 23. πεποίη-
 κεν ἄν 295, 13.
 ἀναιρέτης 16, 16.
 ἀνακτόρισσα 11, 1.
 ἀναξίότης 64, 18.
 ἀνάπται δήμου 307, 16.
 ἡ ἀνασιτάσιμος ἡμέρα 123, 13.
 ἀνδράπους 81, 1.
 ἀνευλόγος 123, 23.
 ἀνευλόγως 200, 6. 292, 13.
 ἀνεφξαντος 44, 3.
 ἀνήψεν ἡ σιάσις

ἀντιλήπτωρ 280, 1.
 ἀντιλήψις 197, 23. 209, 7. 228, 20.
 259, 8.
 ἀντιπαροχαί 294, 6.
 ἀντιπόλισμα 181, 9.
 ἀντισφαιρίζειν 81, 20.
 ἀνύμνησις 237, 17.
 ἀοράτως i. q. ἀπροόπτως 224, 23.
 ἀπαρεγγεῖρητα 197, 8.
 ἀπεργάζεσθαι 12, 3 et 6. 72, 21.
 135, 4. 165, 2. 182, 17. 206,
 16. 218, 6. 226, 17. 267, 1 et 2.
 ἀπερεύξασθαι 224, 9.
 ἀπερικτύπητος 167, 19. 265, 5.
 279, 25. 289, 5.
 ἄπλετος 232, 23. 320, 16.
 δ' ἀπὸ βασιλέων 271, 11. δ' ἀπὸ
 λογοθετῶν 271, 13.
 ἀπόισατο 67, 12.
 ἀπόληψις 80, 14.
 ἀποτύσαι χαλινούς 9, 18. 123, 4.
 ἀποσκοράκισις ἐπηρειῶν 274, 20.
 ἀποσπάδες 28, 23. 289, 17 et 21.
 ἀποστατικὴ κακόνουα 242, 12. πα-
 ρουσία 25, 7. ἀποστατικοὶ δ-
 ψαλμοὶ 300, 15.
 ἀποσάζειν 25, 4. 130, 3.
 ἀπρακτος 209, 2.
 ἀπραξία 209, 5.
 ἀπρονοησία 210, 5.
 ἀρχιστρατήγος 230, 2. 265, 17.
 ἀρχισύμβουλος 53, 23. 54, 13.
 ἀστυκώμη 146, 17.
 ἀσυμβούλως
 ἀτόπημα 248, 23.
 αὐτέλεγκτος 98, 16.
 αὐτόπρεμνοι λέμβοι
 αὐτοπία

- ἀφείσιμοι συνθήκαι.*
ἀφήγημα 86, 12.
ἀφιλευσέβεια.
ἀφιλοχρήματων 45, 19.
ἀχρωέωσθη 77, 10. 182, 23.
βήμα 308, 12.
βροτοί 90, 11.
βύκινα 17, 3. 114, 3. 248, 8.
γεώργια 202, 15. 203, 11.
γῆραι 52, 23.
ἔγγων i. q. *ἔγγωσαν* 40, 12. 210, 8. 239, 6. *ἐπέγγων* 43, 6. *κατέγγων* 210, 15. *προσέγγων* 191, 3.
γνώρισμα i. q. *ὄνομα* 69, 3.
δεινοπραξία 318, 2.
δεισιδαιμονία 317, 9.
δέκρετον δικῶν ἰδιωτικῶν 21, 23.
δημαγωγία 22, 9. 217, 9.
δημοσιακή ὠφέλεια 193, 16.
διάδρομος πολὺς 233, 10.
διαρμα ἰσχύος 231, 11.
διασκέλευσις 140, 8. 148, 20.
διδούγτες 198, 8. *διδῶσιν* i. q. *διδόασιν* 24, 12.
διήγημα 17, 19.
διηγηματικῶς 19, 19. 281, 14.
διχοστατουμένην ἀρχὴν 81, 18.
δογματίζειν 37, 6. 318, 7.
δορυβρέμων χεῖρ 302, 17.
δούλωσις 6, 1. 9, 18. 30, 21. 124, 16. 241, 1. 267, 1.
δυνήσαιτο 35, 4.
δυσωπεῖν 41, 20.
δωρηματικῶς 47, 16. 66, 16. 302, 6. 306, 23.
ἑβδοματικῶν ἡμερῶν δρόμον 226, 20.
ἐγκατασηκῶσαι 37, 5.
ἐγχεσίμαχος 74, 7.
ἔδραιούν 61, 8.
ἔδν' ἀρχῆς 84, 17. 266, 16. 286, 21.
εἶδη 109, 15. 204, 2.
εἰδικαὶ κτήσεις 201, 15.
εἶπω τι; 275, 22. 281, 7. cf. 212, 12. 236, 11. 239, 5. 260, 6. 267, 9.
ἐκμυελίζων 50, 19.
ἐμβολοὶ 211, 23. 276, 1.
ἐμπεριπατήσας
ἐμπλώσις 223, 23. 224, 11.
ἐμφρονος 181, 24.
ἐνδιεππέυοντος μηνός 91, 17.
ἐνσελεῖν Πατρινάκου 302, 2. τὸ πλῆθος 307, 18. *φόβον* 289, 13.
ἐνσιτάεσσα πέτρα 225, 14.
ἔξαλμα 286, 4.
ἐξεθαμβήθησαν 233, 3.
ἐξέλεξε transitive 47, 4.
ἐξηρημένως 129, 10.
ἐξηστογήσαν 114, 16.
ἐξίσωσις κτημάτων 68, 18.
ἐξοιδούσθαι 14, 12.
ἐπανάπτειν.
ἐπανασείειν πόλεμον 227, 20.
ἐπιβραβεύειν 293, 2.
ἐπιδῶσις 177, 12.
ἐπιθετικῶς 82, 4.
ἐπικαταλαβεῖν 63, 12. 73, 22. 160, 14.
ἐπιμένεια 275, 2.
ἐπιναρχησάντων 106, 14.
ἐπισημότης 213, 15. 217, 9. 218, 18. 247, 13.
ἐπιστατικώτερον 104, 20.
ἐπιτελεύτιος 317, 20.
ἔρωή 145x 13. 252, 11.
ἔστι δ' οἷς 23, 2. 77, 3. 88, 7.
εὐδρομοῦν 140, 23.
εὐλόγως 51, 7.
εὐόλιθος 186, 3.
εὐπατριδής 97, 7. 218, 4. 266, 13. 288, 6.
εὐταξία δορυφοροῦσα 12, 14.
εὐτονεῖν 274, 8.
εὐφρονες 144, 7.
εὐφρόνως 92, 18. 95, 5.
ἐφαπλώσαι 250, 2. 281, 8. 320, 21.
ἐψ' ᾧ 190, 3.
ἡ ζωαρχικὴ τριάς 86, 9.
ἦκασι 175, 14.
θεοπροβλητος 269, 10.
θεοσημία 89, 8. 91, 15. 140, 22.
θεοφιλία 284, 13. cf. *φιλοθεΐα* 282, 8.
θνητότης 313, 3.
θριξ κοσμηκὴ 193, 10.
θύτης 101, 13.
ἰδιόκτητος 47, 13.
ἰδιόξενοι 147, 10.
ἰδιόχειρα 244, 23.
πλαστήρια 274, 23.
ἴνα 33, 2. 72, 16. 75, 12. 106, 20. 159, 18. 272, 13. 317, 13.
ἰππότες 254, 15.

- ἴσα σχεδάρων 22, 2.
 ἰσάγγελος 319, 24.
 ἰσαπόστολος 217, 21.
 ἴσως τοῖς πολλοῖς 16, 4.
 καθοσάωσις 75, 7.
 κάθρηνα 228, 4.
 κάστρον 111, 13. 118, 23. 131, 20.
 152, 6. 175, 3. 178, 7.
 καστροφυλακούντας 35, 12. 149,
 10.
 κατάβρωμα 228, 22.
 καταγεράρειν 11, 12. 57, 3. 266,
 6. 312, 5.
 καταδενδροῦν 273, 7.
 κατακοντίζειν τόξοις.
 καταλαμβάνειν 24, 23. 126, 14.
 152, 2. 168, 17. 243, 1. 346, 21.
 248, 5 et 19. 267, 17. 273, 1.
 καταληξόντες 105, 3.
 καταλλακτήρ 31, 12.
 καταπάτημα 228, 23.
 καταπηγαί 13, 16. 57, 9. 63, 16.
 197, 9.
 κατασελεῖν 26, 4. 63, 21. 81, 23.
 88, 14. 90, 4. 106, 12. 115, 10.
 119, 9. 134, 5. 142, 5. 154, 12.
 205, 18. 245, 16. 254, 20. 289,
 14. 308, 4.
 κατατόπιον 201, 22. 202, 12. 223,
 23.
 καταχέειν μυκτῆρα 53, 21. 236, 21.
 245, 7.
 καταχθέν 144, 11.
 καταπαρτίκιον 168, 7.
 κατεποχούμενος Ἰππῶ 39, 10.
 κατεσπλωμένοις 34, 13.
 κατωργανωμένοις 151, 14.
 κῆνσος 60, 4.
 κικλίδες 24, 9.
 κικλήσκουσιν.
 κλεισοῦραι 37, 20. 120, 4.
 κομμερκεύεσθαι 203, 7.
 κόπιεν τάρφρον 24, 13. χάρακα
 117, 22.
 κραββατῖναι ἐμπόρων 14, 19.
 κτήσις 88, 19. ἐκέκτητο σπάνιν
 120, 1.
 κυκλώτο 40, 16.
 κύνηρις 255, 8.
 κυριότης 205, 15. 278, 16. i. q.
 δεσποτεία 278, 8.
 κύρις 223, 4. 312, 14.
 λεγάτα 317, 15
 λειτουργήσας τῶ χρεῶν 51, 9. 247,
 19.
 λήγειν i. q. παύειν 89, 7. ἐκλή-
 γειν 47, 4.
 λῆξις ἀοιδίμος 79, 20. 217, 16.
 312, 14. εὐσεβῆς 8, 19.
 λοιπάδες 50, 18.
 λυκοεντερικῶν πάθος 120, 21.
 μαχησμός 35, 23.
 μεγαλοδοξότης 212, 23.
 μέντοι δέ 210, 18.
 μεσάζων 66, 15.
 μέσον 214, 21. 225, 12. 226, 22.
 μεταβίωσις 70, 6.
 μεταλήξις 222, 19.
 μετεωρίζειν 298, 14.
 μετεωρισμοί 246, 16.
 μέχρις ὅσπερ καὶ μυελῶν κινδυ-
 νεύσειν 308, 8.
 μῆν δέ 9, 10. 184, 10. 211, 8.
 247, 16. 304, 1.
 μιροφαγλαί 30, 11.
 μνηστεινθεῖς τὸ κρᾶτος 213, 3.
 νικην 218, 4.
 μόθος 160, 18. 172, 10.
 μολυντήριον 267, 23.
 μοναδικὸς βίος 69, 7. μοναδικὸν
 σχῆμα 22, 18.
 μορφαι ἀγίων 226, 8.
 μόθος 275, 21.
 μυκτῆρα καταχεάμενοι 53, 21.
 ναϊκά κτήματα 70, 1.
 νῆα i. q. ναῦν 143, 11. νῆα i. q.
 νῆες 224, 19.
 νιφάδες τόξων 40, 12. τόξοις ὡς
 νιφάσι 110, 13.
 νομοθετικῆς μουσείον 21, 17.
 νομοφύλαξ 21, 17.
 νοσοκομεῖα 48, 11. 278, 9.
 νοσυμαχήσας 69, 5.
 ξενοτρόπως.
 ξύλου φωνή 226, 10.
 ὀδοσκοπεῖν 238, 20.
 οἶα τὰ τοῦ θεοῦ κρίματα 19, 13.
 96, 21. 229, 14. οἶα τὰ τοῦ-
 των μηχανήματα 140, 1. cf. 181,
 17. 188, 4. 192, 21.
 οἶδε 64, 13. 105, 11. 149, 4. 277, 1.
 οἰκειδχειρος 19, 4.
 οἰκονομεῖν κολάσαι 30, 3.
 ὀπισθόδρομος 23, 13. 28, 8. 104,
 10. 112, 8. 135, 5. 138, 8. 157,
 8. 209, 14. 261, 8.

- δπτάγονται 40, 2.
 δσαι ὄραι 8, 8.
 δσία 92, 6. 179, 14.
 ὅτι μὴ καὶ μάλλον 53, 10. 122, 2.
 τοσοῦτον ὅτι 121, 17. 232, 16.
 311, 6. 319, 19. 321, 1.
 ὄν] ἐξὸν ὄν 176, 11. 305, 20.
 ἐφειμένον ὄν 124, 3. λελουμέ-
 νος ὄν 232, 22. προκατειργα-
 σμένοις ὄντες 134, 1. ἀπφρισμέ-
 ναι οὔσαι 221, 20. προσηρη-
 μένων ὄντων 136, 5. ἐκστρα-
 τευομένων τυγχάνοντος 105, 18.
 τὰς ὁράσεις ἀποβαλῶν 171, 17.
 οὐρανοβάμων 21, 18. 272, 17. 320,
 11.
 οὐσίδιον 196, 14.
 ὄφθια 61, 2. 167, 16. 271, 15.
 274, 15.
 ὄψωνια στρατιωτικά 44, 20. 54,
 3. 210, 4. 283, 5.
 ὄψωνιασμός 79, 1 et 3. 93, 8. 95,
 17. 103, 11.
 ὄψωνισμός τῶν στρατιωτῶν 60,
 19.
 παγανούς ἐξ ἐντίμων 71, 16.
 παγκόσμιος πόθος 238, 1.
 παιάνοις 153, 16.
 παλινόροσος 47, 6.
 παλινωδία ἦσαν i. q. ἀνεχώρη-
 σαν, ὑπέστρεψαν 115, 14.
 πανδαισία 237, 11.
 πανταρχικῶς 73, 12.
 πανυπέριμος 209, 23.
 παραγκωνίζεσθαι 299, 1.
 παραδοξοποιῆαι 237, 13.
 παρανάλωμα μαχαίρας 36, 18.
 πυρός 252, 9.
 παραπεπήγασι 85, 5.
 παραρροή χρόνον.
 παρτάξεις 24, 23. 111, 12. 115,
 17. 118, 1. 161, 7. 186, 4. 246,
 23. 248, 2. 252, 19.
 παρεγγνήσασθαι 215, 3. 225, 19.
 290, 2.
 πάρεργον 229, 13.
 παρῆσφαλε 73, 11.
 παροχαί 274, 16.
 παροχεύς 280, 10.
 παρωμοιωμένως 87, 20.
 πασίφρωνος 67, 1. 139, 7.
 πασσοῦδε 32, 9.
 πελοφύλαξ 161, 6.
 πεποίθησις 23, 8. 79, 9. 241, 13.
 266, 23. 272, 15.
 περιαντλεῖν 162, 12. 283, 1.
 περιδονεῖν 8, 7. 242, 13. 285, 16.
 περιζωννύειν 4, 1. 9, 5. 16, 24.
 24, 21. 27, 13. 44, 9. 60, 2. 79,
 17. 113, 17. 117, 6. 167, 16.
 180, 4. 278, 1. 301, 18.
 περιηγήοσι 273, 5.
 περιθεώριον 299, 8.
 περιπυέουσι 156, 12.
 οἱ περικύκλω 13, 17. 249, 9.
 περιούσιος 4, 10. 269, 19.
 περιπετάσματα 267, 19.
 ἡ περιχώρος 295. 12. 203, 10. 247,
 22. 269, 13.
 πιττάκιον 14, 10.
 πλὴν ὅσον 198, 13. ὅτι 49, 22.
 τὸ 12, 23.
 πληροφοροεῖν 41, 23. 161, 18. 164,
 16. 169, 11. 195, 7. 288, 8. 308,
 7. 315, 10.
 πληροφοροία 74, 24. 178, 18. 251,
 13. 302, 20.
 πνέων θυμοῦ 81, 9. φρονήματος
 185, 10. 231, 9.
 ποιμέναρχης 63, 18. ἀρχιπομπήν
 65, 24. 308, 10.
 πολεμήτωρ 16, 11. 47, 8. 81, 22.
 192, 21. 231, 21. 291, 6.
 πολλῶ τῷ περιόντι 63, 23. 88, 17.
 306, 13. ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόν-
 τος 263, 9.
 ποριμότης 146, 18.
 προεξάρχειν 42, 11. 92, 14. 141,
 23. 270, 6. 276, 23.
 προεξένησε 45, 1. 107, 18. 237, 3.
 292, 4.
 προετέρουν 83, 5.
 προκατάρξασθαι 13, 22. 14, 5.
 169, 17.
 προσεμπελάζειν 54, 23.
 προσηλωμένος 37, 14.
 προσήρησις 68, 12.
 προτειχισμάτια 278, 2.
 προτερήματα
 προὔστειρήσαντα 95, 23.
 πρωτεργάτης 75, 6.
 πρωτοσύμβουλος 209, 11.
 πτωχοτροφεία 278, 9.
 πυργοκράτεια 111, 12.
 πύρωσις
 δύαξ 118, 1.

- σεμνεῖα 15, 17.
 σημεῖον ζωοποιόν 22, 21. σιάν-
 ρικόν 282, 19.
 σκαιώρημα 243, 21.
 σκαιώρησαι 39, 10. 182, 15.
 σκαιωρία 19, 13. 63, 7. 73, 11.
 σκληροτυχία 193, 22.
 στέφος 59, 21.
 στηλογραφεῖν
 σύγκλησις 80, 16.
 συλαγωγεῖν εὐνοίας 43, 17.
 σύλλογος 46, 2.
 συμμύσται ἀποστασίας 30, 2.
 συμπεπορισμένος τύχη 44, 4.
 συμπολίτης 218, 6.
 συμπελέτης 243, 1.
 συμψηφίζεσθαι 83, 19. 217, 18.
 συνειδότης κατηγόρηθεις 75, 18.
 συνειλεῖν 31, 9.
 συνήθεια τοῦ Χριστοῦ 276, 10.
 συνταγματάρχης 30, 20. 45, 4.
 107, 8. 270, 15.
 σχῆμα σταυρικόν 66, 8.
 σχιδευμός 283, 23.
 σχοῖνοι σιδηροὶ 207, 20.
 σωματεία 70, 16.
 σωματοφυλακτεῖν
 ταλανίζω 39, 23. 286, 7.
 ταξιώται 203, 18.
 τελεσιουργήσας.
 τερατουργήμασι 273, 18.
 τοπαρχικῶς ἔχειν 115, 5.
 τοπιαιτικός 203, 2.
 τραχηλοκοπήσαντες 112, 21.
 τριήμερεύσας 127, 22.
 τρισάκις 53, 19.
 τυραννίς 9, 1. 22, 17. 68, 17.
 τύραννος 4, 6. 24, 3. 261, 5. 283,
 1, 300, 12.
 τυραννόφρων 284, 16.
 τυρευομένη βουλή 56, 19.
 ὑπαιθρα 82, 17. 88, 15. ἡ ὑπαι-
 θρος 83, 19. 238, 20.
 ὑπανόγοντος τοῦ ἔσρος 143, 1.
 ὑπερλαῶν 63, 17.
 μὴ ὑπερνικα 26, 17.
 ὑποκρατεῖν 149, 18.
 ὑποκράτησις 95, 4.
 ὑποπίψεις
 φάκτα 256, 5.
 φαντάζειν 104, 22, 152, 22. 289,
 14.
 φθάζον 102, 12.
 φιδικόμισσα 317, 15.
 φισκοσυνηγορία 183, 1.
 φισκοσυνήγοροι 51, 1.
 φολίδες παρδάλεως 49, 20.
 φορολογικαὶ ἐπαυξήσεις 77, 10.
 φορολόγοι 59, 16. 61, 1. 123, 3.
 φουσαῖον 277, 8.
 φουνδακάριος 202, 23. 203, 18.
 φουῖνδαξ 202, 3. 249, 3.
 φροντιστήρια 51, 5. 61, 9. 66, 6.
 278, 10.
 φυγαδεῖα 29, 17. 109, 11. 253, 2.
 φυγαδίας 23, 6. 279, 9.
 φυλακίτης 15, 9.
 φωτοχυσταὶ 319, 14.
 χεθῆναι 314, 12.
 χερμάδης 225, 17.
 χηρεῦειν ἀρχηγού 14, 23. 81, 17.
 χούς 10, 19. 179, 10.
 χρηματίζειν 206, 5. 242, 6.
 χρησιμότης 8, 1.
 χωρόπολις 148, 8.
 ψευδεπίπλαστον 14, 7.
 ὠδινῆσαι 53, 19. 97, 12.

INDEX HISTORICUS.

- Abasgi 234, 17. 235, 12.
 Abydus 170, 23.
 Acephali haeretici 97, 3.
 Adana 174, 18. 229, 9.
 Adrianopolis 22, 6. 33, 21. 36, 23.
     208, 1. 210, 1. 242, 18. 243, 22.
     247, 8. 261, 23. 300, 2. ἢ
     Ἀδριανοῦ 23, 1. 243, 10. 262, 10.
 Adrianopolita 53, 23. 301, 3.
 Aegyptus
 Aemilius Paulus 219, 21.
 Aethiops
 Africa 219, 3.
 Agareni 8, 30. 24, 19. 25, 15.
 Agathias historicus 90, 17.
 ἀγορανομικαὶ ἀρχαὶ 16, 23. 270,
     25.
 alapa manumittentis 284, 8.
 Albani 9, 11. 18, 19.
 Alexander M. 219, 12. 231, 5.
     280, 7.
 Alexander opp. 120, 6.
 Alexius Comnenus 199, 13. 206,
     12. 250, 20. 253, 17. 288, 22.
 Alexius patriarcha 86, 2.
 ἀλλότριον 149, 21.
 Aloeus 264, 5.
 Alpes 231, 6.
 Amasia 199, 14. 206, 13.
 S. Ambrosius 313, 16.
 Amertices Turcus 94, 19. 109, 2.
 amiras 111, 7. 277, 1.
 Amorium 121, 18.
 SS. Anargyrorum monasterium 10,
     19.
 Andronicus (Ducas) 106, 1. 168,
     16. 173, 16.
 ἀνήλιος 310, 10.
 Annium 79, 14.
 Anthiae 133, 3. 134, 8.
 Antiochenses
 Antiochia 95, 10. 96, 4. 100, 6.
     101, 2. 105, 2. 119, 5 et 23.
     136, 23. 181, 6. 229, 8. Θεοῦπόλις
     270, 7.
 Antiochus Epiphanes 219, 17.
 Apostolorum templum 13, 6. 320,
     11.
 Arabes 95, 10. 108, 23. 118, 7.
 Arabici equi 114, 16.
 Arabitae 111, 8.
 Arbanitae 297, 21.
 Arcadiupolis 36, 6.
 ἀριστοκρατικὸς ἀνὴρ 18, 16.
 Arius 91, 7.
 Armenii 97, 2. 98, 3. 106, 6. 109,
     8. 113, 13. 135, 16. 137, 6. 151,
     20. 222, 15. 301, 13.
 Arrianites magister 34, 6 et 15.
 Artach 118, 23.
 Arzae opp. 148, 6.
 Ascalon 258, 20.
 Asia superior 104, 11. ἂ
 Assyria 222, 12.
 Assyrrii 222, 14.
 Athyr 85, 4. 253, 6. τὸ τοῦ Ἀδύρ
     πολιχνιον 252, 19.
 Atlanticae columnae 48, 17.
 Atlanticum pelagus 319, 1.
 Augusta 17, 12. 51, 20. 73, 17. 78,
     4. 92, 12. 99, 5. 100, 13.
 Ausinalius 107, 11.
 Ausones 31, 21. 214, 13.
 Ausonitis 117, 19.
 Azas castellum 116, 16.
 Bacchi expeditio 85, 11.
 Barangi 242, 20. 254, 11.
 Bardarius fl. 299, 15.

- Basilaces 155, 6. 246, 10. 297, 10.
 S. Basilius 94, 3. 101, 13.
 Basilius Apocapes 46, 13. 83, 11.
 Basilius Maleses 167, 15. 187, 15.
 192, 10.
 Basilius Porphyrogennetus 229, 20.
 233, 21.
 Basilius Theodorocanus 21, 7.
 Batatzes 29, 9. 245, 15.
 Batatzina 248, 20.
 beatorum insulae 221, 16.
 βεσιάρχης 34, 2. 56, 17. 97, 8.
 123, 11.
 βέσιης 3, 2. 22, 8. 116, 10.
 Bithynia 173, 3. 306, 14. epar-
 chia 103, 3.
 Blachernae 23, 23. 63, 15. 138,
 17. 242, 1. 251, 4. 253, 20.
 256, 11. 270, 20. 271, 12.
 Blachernitissa 153, 7.
 Blatilibas 138, 2.
 Botaniates v. Michael et Nicepho-
 rus B.
 βουλευται και συγκλητικοι 319, 21.
 Briareus 284, 22.
 Britannicae insulae 221, 14.
 Bryennitae 289, 21.
 Bryennius 53, 23.
 Bucellarii 180, 20.
 Bulgari 9, 17. 29, 6, 83, 16. 229,
 21. 231, 2. 238, 18. 297, 21.
 Bulgarorum satrapa 37, 12.
 Bulgaria 234, 9.
 Bulgarophygmum 29, 19.
 Byzantii 14, 2. 48, 15. 122, 9.
 237, 6. 255, 7. 286, 2. οἱ ἐκ
 τοῦ Βύζαντος 173, 4. Byzantium
 186, 15. 218, 1. ἡ Βύζαντος
 208, 3. 211, 2. 172, 1. 188, 14.
 20, 14. 54, 14. ἡ Βυζαντις 55,
 10.
 Caesar 10, 22. 102, 1. 285, 6.
 Caesarea 94, 1. 225, 19. Caesa-
 renses 94, 11. 139, 7. 146, 10.
 183, 19.
 calcei rubri 59, 2.
 camelopardalis 49, 17.
 Capitolium 101, 16.
 Cappadoces 54, 1. 99, 20. 101, 14.
 102, 18. 113, 10. 162, 19. 170,
 10. 184, 22.
 Carpathicae naves 224, 19.
 Carthago 219, 2.
- δ κατεπάνω Ἀντιοχείας 172, 2.
 Δωδώνης 205, 7. Θεοδοσίου-
 πόλεως 155, 6. Ἰταλίας 11, 19.
 πόλεως 242, 22.
 Catma 117, 20.
 Celesing 133, 11. 135, 14.
 Celtiberia 231, 1.
 Celtica
 Ceraunus 136, 1.
 Cerularius v. Michael C.
 Chalcedon 178, 2. 200, 8. 241,
 19. 267, 13.
 Chalcedonium fretum 143, 8.
 Chalceus 121, 21.
 Chalcis 36, 6.
 Chaldia 78, 15.
 Chalép 95, 4. 108, 9. 111, 7. 137, 12.
 Chandax castellum 225, 6. 226, 18.
 Chariupolis 36, 3.
 Charsiani provincia 146, 8.
 Chataturius 137, 1. 172, 2. 174, 12.
 Chliat 129, 2. 132, 1. 148, 19.
 149, 9.
 Chliateni 150, 9.
 Choerobacchi 85, 4.
 Choerosphactes 167, 14.
 Chosmae 140, 16.
 Chorosalaris Turcus 78, 19.
 χρυσή πόλις 92, 7.
 χρυσοβύλλιον 256, 22.
 χρυσοβούλλος γραφή 61, 7. 279,
 24. 298, 17. λόγος 246, 5. 283, 21.
 Chrysopolis 58, 7. 188, 12. 200, 9.
 241, 19. 267, 13. 276, 21. 307, 1.
 Chrysorrhoeas fl. 273, 23.
 χρυσοστρίκλιον 142, 12. 169, 1.
 Cilicia 94, 13. 100, 7. 105, 2. 120,
 5. 174, 3. 225, 18.
 Claudiupolis 138, 7.
 Clidium clausura 230, 10.
 Coele Syria 105, 2. 120, 5.
 Colonia 78, 16. 105, 4. 136, 14.
 168, 4. 178, 2.
 columba 143, 9.
 Comani 301, 1.
 cometae 91, 18. 211, 8.
 comicus
 Comneni v. Alexius, Constantinus,
 Ioannes, Isaacius, Manuel C.
 de coniugibus furiosis novella 312,
 11.
 Constantinopolis 56, 9. 148, 14.
 170, 18. 213, 12. 240, 6. eadem

- ἡ βασιλεύουσα 9, 22, 13, 9, 22, 23, 23, 22, 28, 21; ἡ βασιλῆς 20, 11, 29, 5, 53, 19, 56, 7, 68, 9 et 22; ἡ βασιλῆς τῶν πόλεων 24, 22, 62, 9, 258, 6; ἡ μεγαλόπολις 10, 19, 22, 18, 23, 9, 59, 2, 244, 11, 268, 9, 269, 12; ἡ τῶν πόλεων μητροπόλις 26, 20; ἡ εὐδαίμων καὶ προκαθεζομένη πῆς ἑώας μητροπόλις 269; 17; τὸ μέγα καὶ ἀπόρρητο καὶ θεότευκτο πόλισμα 63, 4; ἡ νέα Ρώμη 218, 5.
- Constantinus Caesaris f. 169, 23.
 * Constantinus Comnenus
 Constantinus Dalassenus 11, 16.
 Constantinus Ducas 56, 17, 69, 10, 94, 24, 180, 23.
 Constantinus eunuchus 33, 22.
 Constantinus Lichudes patriarcha 66, 13. cf. Lichudes.
 Constantinus Magnus 217, 19, 222, 10.
 Constantinus Monomachus 18, 5, 47, 12, 50, 12, 79, 21, 119, 18.
 Constantinus Theodorocanus, 247, 12.
 Constantius Michaelis frater
 Cosmas patriarcha 258, 12, 308, 16.
 Cotyaeum 175, 21, 265, 8.
 Creta 223, 10, 288, 13.
 Crispinus Italus 122, 22, 124, 15, 170, 21, 173, 20.
 Cryae fons 146, 11.
 Cucusus 107, 4.
 europalates 138, 22, 185, 15, 187, 10, 250, 5, 301, 8.
 Cutlumusii (an Cutlumusii) Turci 266, 14, 276, 20.
 Cyclopes 225, 21.
 Cypselia 29, 12.
 κυριακή νέα 12, 16.
 Cyzicus 268, 20. ibi templum Graecum 90, 4.
 David hetaeriararchus 271, 14.
 S. Demetrius 233, 6.
 δέσποινα 15, 23, 16, 5, 17, 23, 101, 7 et 16, 153, 6, 169, 3.
 δεσπότης 168, 24, 215, 15, 269, 23. saepius ὁ κρατῶν.
 diaconissae 211, 5.
 Dilimitae 149, 6.
 Dobromerus 302, 4.
 Docia castellum 169, 13, 170, 15.
 domesticus 289, 2, occidentis 250, 20, orientis 173, 17, 224, 1.
 Dorylaeum 124, 14, 184, 19.
 Dristra 205, 7.
 Dristreni 205, 11.
 drungarius 211, 5, 271, 2.
 dux 9, 15, 80, 17, 96, 8, 168, 10, 181, 5, 230, 7, 246, 10, 297, 10, occidentis 299, 5, δουρικὴ ἀρχή 80, 6, 242, 14, 255, 17, 288, 1.
 Dyrrachium 242, 14, 246, 11.
 Edessa
 elephantus 48, 14.
 ἐπαρχίαι 51, 5, 77, 11. ἐπαρχίων δικασταὶ 21, 1.
 ἐπαρχικοὶ 14, 21.
 ἐπαρχος 14, 17. τῆς πόλεως 74, 16.
 Ephesiorum metropolis 308, 14.
 Epidamnus 242, 14, 297, 8.
 Epimetheus 28, 3.
 equi publici 300, 13.
 Ἑρῶτα 122, 18, 143, 4.
 Eudocia Constantini Ducae et Romani Diogenis uxor 92, 12, 304, 1.
 eunuchi θαλαμηπόλοι 51, 23, sacerdotēs 32, 11, 37, 13, 180, 11. satrapae 37, 13, 38, 8.
 Euphrates fl. 78, 16, 93, 11, 109, 11, 128, 5, 131, 15, 133, 11, 136, 2.
 Europa 32, 8, 54, 19, 84, 16 et 23.
 Eustratius magister 167, 13.
 Fabii 218, 12, 220, 15.
 fiscus 220, 3.
 forum 14, 3, Constantinianum 310, 9.
 Franci 107, 12, 123, 17, 125, 10, 127, 6, 150, 6, 170, 5, 183, 11, 188, 15, 242, 21, 246, 22, 253, 12, 297, 13, 300, 2.
 fulminis natura 310, 20.
 furti poena 153, 1.
 Galabrye 289, 9.
 Galatia 78, 21.
 Galliae inferiores 218, 2, 221, 6, superiores 221, 5.
 Ganges fl. 43, 22.
 S. Georgius 48, 6, 71, 20.
 Georgius Abasus 235, 23.

- Georgius Maniaces 9, 2. 11, 18.
 18, 17.
 Germani i. q. Franci 148, 21.
 Germanicea 107, 5. 229, 8.
γεγονοτα 308, 6.
 Gothicae gentes 198, 2.
 Gypsarium castellum 121, 14.
 Hades 55, 6.
 haeretici 96, 23. 143, 2.
 Hagia promontorium 224, 8.
 Halys fl. 146, 5.
 Hannibal 218, 23.
ἑβδομάς ἡ κυριακή 20, 21.
 Hebdomi monasterium 201, 5.
 Helenopolis 144, 5.
 Hellas 83, 23.
 Hellespontus 269, 3.
 Heraclea s. Perinthus 178, 2. 250,
 15. 269, 5.
Ἡράκλειος κομόπολις 136, 19.
 Hercules 235, 5.
 Herculis columnae 221, 12.
 Hesiodi versus 133, 21.
 hetaeriarachus 271, 15. magnus
 286, 13.
 Hierapolis 108, 17. 111, 16. 116,
 6. 139, 15.
 Hispania 221, 3.
 Homeri versus 219, 7.
 Honorias 78, 21. 173, 2.
 Hunni 93, 6. Hunni Nephthalitae
 43, 21. 78, 9.
 Iberes 147, 17. 220, 24.
 Iberia 44, 7, 78, 13. 80, 9. 166,
 21. 221, 1.
 Iconium 135, 10. 136, 18. 183, 12.
 258, 20.
 Illyricum 10, 5. 83, 21.
 Illyrii 205, 9.
 immortales 211, 6. 243, 13. 306, 18.
 Indi.
 Indice 148, 9.
 insignia regni 4, 18. 23, 5. 59, 2.
 189, 13. 215, 3 et 7. 247, 1.
 S. Ioannes Baptista 11, 4.
 Ioannes Bryennius Caesar 102, 1.
 168, 15. 182, 16. 184, 18. 189,
 10. 193, 10. 242, 18. 250, 5.
 261, 19.
 Ioannes Comnenus 69, 9.
 Ioannes orphanotrophus 11, 22.
 Ioannes Sidae metropolita 180, 11.
 Ioannes Tzimiscus 229, 14.
 Ioannes Xiphilinus patriarcha 92,
 15.
 Ioh 63, 23, 179, 16.
 Ionas 187, 1.
 Iosephus Trachaniota 149, 14. 158,
 15.
 Isaaciis Comnenus 53, 12. 54, 14.
 183, 21.
 Isauri 173, 23.
 Isauria 173, 1.
 Israelitae 264, 13.
 Ister fl. 30, 7. 66, 21. 83, 11. 85,
 14. 97, 21. 204, 19.
 Italia 11, 19.
 Iudaea
 Iudaeus medicus an carnifex 178,
 10. Iudaeorum vicus 252, 9.
 iudex castorum 128, 22. hippo-
 dromi 7, 3. Peloponnesi et Hel-
 ladiis 182, 4. veli 7, 3. iudi-
 ces provinciarum 22, 1. *ὁ ἐπὶ
 τῶν κλισίων* 21, 24.
 Laestrygones 225, 21.
 Lampe 242, 5. 253, 3.
 Larissa 125, 20.
 Latini 9, 12. 35, 12. 46, 22. 122,
 22.
 Leca 302, 2.
 Leo Adrianopolita 22, 6.
 Leo imperator 312, 4.
 Leo *ὁ ἐπὶ τῶν δεήσεων* 167, 12.
 Leo sacerdos 52, 3.
 Lichudes Syriae praefectus 44, 10.
 v. Constantinus L.
 Liparites 45, 4.
 Lobitzus collis 67, 18.
λογοθέτης τοῦ δρόμου 182, 9. *τῶν
 ὑδάτων* 167, 16.
 lunae eclipsis.
 Lycandus 97, 1.
 Lycaones 126, 18.
 Lycaonia 136, 17. 173, 1.
 Lydi 273, 23.
 Macedoniae 254, 10. 261, 22.
 Macedonia 33, 17. 87, 18. 207, 22.
 209, 14.
 Macedoniae legiones 22, 11. 246,
 23; urbes 89, 22. 243, 7. 247,
 18.
 Machmutius 112, 3.
 magister 11, 19. 21, 7. 34, 6. 56,
 3. 83, 11 et 12. 99, 23. 111, 2.
 149, 14. 154, 4. 155, 5. 224, 2.

- Manuel Comnenus** 138, 21. 147, 23.
Mantziciert 46, 10. 149, 3. 150,
 14. 166, 9.
SS. Maria
Mars
Maurocastrum 125, 6.
Maxentius 218, 2.
Medi 222, 15.
Medicus ignis 21, 3. 46, 24.
μίδιμος στρου 258, 9.
Mediolanum 313, 16.
Melangea 124, 10.
Melissopetrium 168, 4.
Melitene 22, 10. 78, 16. 93, 7.
 97, 2. 107, 8. 121, 15. 128, 6.
 135, 7. 183, 16. 227, 8.
Mesene 289, 11.
Mesopotamia 78, 15. 93, 6. 97, 1.
 125, 17. 131, 11. 158, 17.
Metabole castellum 189, 17. 191,
 21. 198, 21.
S. Michael Chonis cultus 104, 17.
Michael Attaliota 8, 6. 97, 23. 98,
 16. 102, 21. 112, 23. 114, 23.
 118, 16. 120, 19. 124, 12. 128,
 23. 132, 7. 135, 20. 136, 4.
 152, 17. 153, 13. 154, 19. 158,
 23. 162, 20. 167, 4. 188, 6.
 196, 18. 244, 6. 249, 18. 256,
 1. 292, 11. 322, 10.
Michael Botaniates 230, 22. 234,
 22. 236, 11.
Michael Celaphates 10, 21.
Michael Cerularius patriarcha 56,
 10.
Michael Comnenus.
Michael Docianus 9, 15. 34, 2 et 16.
Michael Nicomedensis 181, 4. 296,
 20.
Michael Paphlago 8, 19.
Michael Parapinaces 169, 19. 171,
 1. 180, 4. 270, 20. 275, 3. 288,
 16. 308, 9.
Michael Stratioticus 52, 20. 94, 22.
μονοπάλιον 202, 5.
Mopsi fontes 229, 9.
Mopsuestia 137, 3 et 18.
Muzurus i. q. Saurus mons 133, 10.
 munera annua senatoribus data 122,
 15.
Myriophytum 90, 1.
Myrmidones 87, 13.
Mysi Bulgari 9, 16.
Naziraei 270, 9.
Neapolis prope Cpolin 69, 8.
Nemitzia 221, 6.
Nemitzus 125, 15. 147, 1.
Neocaesarea 105, 12. •
Neocaesarenses 278, 19. •
Nepthalitae v. Hunni N.
Neos insula 214, 15.
Nestor vestarcha 205, 7. 207, 21.
Nestorius haeresiarcha 97, 3.
Nicaea 54, 23. 91, 2. 223, 8. 265,
 4 et 20. 306, 15.
Nicephorus Botaniates imperatoris
 avus 230, 3.
Nicephorus Botaniates 39, 20. 56,
 3. 83, 11. 96, 8 et 18. 97, 23.
 101, 2. 185, 15. 213, 3. 251,
 14. 255, 9. 256, 17. 258, 13.
 260, 21. 263, 5. 269, 9.
Nicephorus Bryennius 154, 3. 242,
 15. 246, 21. 249, 22. 262, 8.
 284, 20. 292.
Nicephorus logotheta 180, 20. 199,
 6. 200, 13. 208, 16. 246, 2.
Nicephorus Phocas 217, 17. 223, 4.
S. Nicolai monasterium 92, 8.
Nicomedia 54, 20. 189, 7. 268, 7.
Nilus fl. 274, 2.
nobilissimus 17, 13. 286, 21. 298,
 18. 299, 4.
novellae 312, 11. 313, 1. 316, 1.
oceanus occidentalis.
Olympus mons 92, 22.
ἄρθοδοξίας ἡμέρα 143, 2.
Pactolus fl. 273, 22.
palatium australe 10, 17. ma-
 gnum 270, 16. septentrionale
 10, 17. palatia ambo 272, 3.
 palatii custodes 294, 17. 296, 2.
Pancratius Abasgus 236, 6.
Pancratius Armenius 80, 12.
Panium 90, 1, 249, 4.
S. Panteleemon 252, 5. eius pons
 251, 19.
Paphlagonia 173, 2.
pascha 12, 8. 20, 22. 122, 16.
πατριαρχικαὶ οἰκίαι 59, 13.
patricii 11, 18. 22, 8. 124, 13.
SS. patrum templum Nicaeae 91, 6.
Patzinaci 30, 6. 40, 19. 83, 3.
 85, 24. 87, 20. 205, 5. 209, 9.
 261, 21. 290, 16. 298, 11.
 302, 2.

- S. Paulus 165, 18.
 Paulus prohedrus 168, 7.
 Peloponnesi index v. index.
 Perinthus 250, 14.
 Persae 43, 21. 104, 20. 105, 11.
 Perscus rex 219, 22.
 Petria 16, 6.
 Petrus Libellius 114, 1.
 Pharasmatius Apocapes 116, 10.
 Philaretus Bachamius 132, 10.
 301, 8.
 Phocadae 217, 6.
 Phoenicia 253, 21.
 Phrygia 78, 21. 103, 4.
 Phygella 223, 22.
 Piperude monasterium 169, 7.
 Pisidia 136, 16. 173, 1.
 Podanti clausura 121, 13, 173, 23.
 Polemon 55, 6.
 Pontios 279, 13. Ponticum mare
 206, 19.
 praefectus urbis v. *ἐπαρχος*.
 Praenetum 268, 6. 272, 16 et 23.
 praepositus 33, 22.
 Praestilaba magna 37, 21.
 Prespa ins. 230, 18.
 pretia rerum v. *μέδιμνος*.
 Principis ins. 13, 9.
 prodigia
 Proconnesus 28, 12.
 prohedrus 66, 12, 69, 10. 142, 19.
 168, 7. 170, 11. 199, 13. 242,
 15. 247, 12. 250, 20. philoso-
 phorum 21, 19. protosyncello-
 rum 180, 10.
 Propontis 20, 11. 102, 7. 179, 5.
 193, 5. 269, 3.
 Prote ins. 179, 10.
 πρωτοβεσιτιδριος 66, 13. 275, 15.
 πρωτοπρόεδρος 138, 21. 169, 23.
 173, 16. 180, 10. 297, 10.
 πρώτος ἀσεκρήτις 167, 14.
 πρώτος βέστης 167, 14. 192, 10.
 πρωτοσύγκελλοι 130, 10.
 Pylae 268, 5.
 rector 32, 11.
 rex 221, 7.
 Rhaedesteni 244, 22.
 Rhaedestus 28, 12. 89, 23. 201,
 20. 244, 6 et 10. 248, 19. 261,
 20.
 Rhentacius collis 36, 16.
 Roma 221, 3. antiqua 218, 1 et
 7. nova 218, 5. occidentalis
 9, 12. *κορηπίδες* *Ῥωμαϊκὰ* 41, 6.
λόγω 143, 6. 261, 3.
 Romanopolis 132, 1.
 Romanus Diogenes 97, 7. 179, 22.
 Romanus protoprohedrus 286, 12.
 Rufiniana 268, 8.
 Ruselius 148, 22. 183, 11. 185, 1.
 186, 13. 191, 20. 198, 19. 206,
 11. 252, 21. 269, 4. 270, 9. 271,
 23. 288, 22.
 Russi 254, 23. Russicae naves
 20, 12. 253, 21. *Ῥωσικὰ ὄπλα*
 110 24.
σακελλάριος βασιλικός 278, 21.
 Sathuel Alusianus 123, 11.
 Samuel Bulgarorum dux 230, 17.
 Sangarius fl. 145, 19. 184, 22.
 Saraceni 109, 10 et 21.
 Sarbanticus mons 136, 3.
 Sardice 10, 5. 67, 1, 97, 16.
 Sauromatae 66, 20. 97, 17. *Ne-*
mitzi 147, 1.
 scalae 278, 6.
 scholarum *σύνταγμα* 112, 10.
 Scipio Africanus 218, 22.
 Scipio Asiaticus 219, 14.
 Scythae 142, 17. 300, 22. ad Istrum
 302, 14. Patzinaci 30, 5. 36,
 5 et 21. 66, 21. 102, 18.
 Sebastea 105, 4. 136, 14. 139, 20.
 147, 16.
 Sebasteni 105, 23. 107, 1.
σεβαστός 299, 6.
σεβαστοφύρος 20, 1.
σεκρετα 304, 13. *σεκρετικοί* 50,
 15. *σεκρετικά ζητήματα* 76, 8.
σεκρετικαὶ ὑποθέσεις 180, 22.
σελάριοι 277, 2.
 Seleucia 137, 5.
 Selte Scytha 67, 9.
 Selymbria 23, 11. 250, 20.
 Semiramidis moenia 251, 2.
 Sicilia 8, 21.
 Side 180, 10.
ἡ σιδηρὰ 35, 21. 36, 6.
 Sigma 17, 11.
 Sirenes
 S. Sophia 12, 13. 15, 20. 16, 17.
 56, 22. 59, 19. 60, 12. 74, 12.
 100, 3. 256, 14. 259, 4. 270, 4.
 271, 17. 320, 6. Nicaena 91, 5.
 Sophon mons 189, 16.

- τῆς εἰσῆς 107, 9.; τὸ Καππα-
 δοκῶν 135, 8.; τὸ Κολωνίας
 147, 18.; τὸ Λυκανδῶν 105, 4.;
 τὸ καλούμενον Τελούχ 107, 6.
 Theodora Zoes soror 16, 5. 17, 23.
 18, 8. 51, 20.
 Theodorus Alyates 170, 11.
 Theodosiopolis 148, 4. 166, 14.
 168, 9.
 Theodosius imperator 313, 5.
 θεοφανῶν ἑορτή 256, 18.
 Thermopolis 28, 9.
 Thessali 233, 4.
 Thessalonice 9, 19. 18, 22. 83, 21.
 246, 11. 297, 22.
 Thessalonicenses 231, 2.
 Thraces 208, 2.
 Thracicae urbes 243, 6.
 θριάμβος καταγέλαστος 293, 22.
 Tibium 80, 7.
 Teplitz 36, 22.
 Traianopolis 246, 21.
 Trapezus 92, 16. 167, 5.
 Triaditza 10, 5.
 Turci 78, 10. 105, 12. 124, 22.
 183, 5. 189, 4. 215, 16. 239, 20.
 240, 15. 263, 22. 306, 8.
 Tyropoeum castellum 171, 22.
 Tzamantus castellum 121, 22.
 Uzi 83, 13. 85, 18.
 Varangi v. Barangi.
 Zamuches Turcus 78, 19.
 Zoe Michaelis Paphlagonis uxor
 10, 16. 17, 23.
 Zompi pons 149, 20. 184, 22.
 Zygus collis 37, 19.

CORRIGENDA.

p. 5 v. 18. <i>lege καινοπρεπιών</i>	11 20. <i>αυτοῦ</i>	12 2. <i>Κουλον</i>
14 6. <i>πάντως</i>	16 4. <i>ἐν τέλει</i>	22 5. <i>προφάσεως. συγγενία</i>
25 6. <i>ἐναντίους.</i>	27 7. <i>ἐξ ἐφόδου</i>	18. <i>τοῦναντίον</i>
30 19. <i>ἀντάραι</i>	35 17. <i>ἐξιόντες</i>	43 3. <i>ἤρεμταν</i>
48 8. <i>ἀνθαμιλλᾶσθαι</i>	49 23. <i>καμπυλωτάτος</i>	50 22. <i>ἀπόδοσιν, αἴ τε</i>
54 7. <i>κεκοινωνηκότας</i>	56 18. <i>καθιστάμενος</i>	57 23. <i>ἐπιτρέψας</i>
59 7. <i>θάκος τῆς</i>	61 16. <i>πράγματα</i>	63 17. <i>ὑπερλαλῶν</i>
64 9. <i>κρείττονος</i>	65 8. <i>συγγνώμης</i>	66 19. <i>ἀπόνασθαι καὶ</i>
67 15. <i>ἐλῶν</i>	70 2. <i>μετέπειτα μόνον, οὐχι</i>	14. <i>tolle notam marg.</i>
71 24. <i>πᾶσι</i>	72 7. <i>καθορῶν.</i>	15. <i>τῆς</i>
73 16. <i>συγχύσεως,</i>	75 20. <i>κατωρθωκῶς</i>	76 3. <i>ἀκροάσιν, καὶ</i>
14. <i>μάλιστα, φιλοπιώχου</i>	79 2. <i>στρατείας</i>	80 10. <i>τούς</i>
11. <i>ἐστέρησεν.</i>	83 6. <i>οὐδ'</i>	11. <i>ἐστέρησεν.</i>
19. <i>μήτε</i>	87 16. <i>ἴσοι</i>	19. <i>μήτε</i>
85 7. <i>ἔπως πρὸς τηλικαύτην</i>	90 3. <i>Ἑλλησπόντῃ</i>	10. <i>διαφόρους</i>
13. <i>παρηκολούθηκέναι</i>	14. <i>ἡμερῶν</i>	16. <i>ἱστορίᾳ</i>
91 12. <i>ἦσαν</i>	92 11. <i>κατέσχον</i>	97 8. <i>βεσπάρχεις,</i>
99 16. <i>ἐπιδεικνύμενος.</i>	100 4. <i>Ἀνάγκης</i>	103 12. <i>τοῖς</i>
104 1. <i>καθεστῆκυίας</i>	107 2. <i>ὀκτωβρίου</i>	12. <i>Ἀδσινάλιος. διὰ</i>
108 20. <i>μή</i>	109 19. <i>ἀμαχητὶ</i>	21. <i>ἢ</i>
110 15. <i>πεποίηκε</i>	113 8. <i>τοῦτο</i>	114 23. <i>εἶδον</i>
117 12. <i>ἔρρεε</i>	118 13. <i>οἰκτεῖον</i>	119 5. <i>ἐξῆς</i>
13. <i>οἰκτεῖον</i>	122 18. <i>Ἡρίων ἀπέπλευσεν,</i>	19. <i>στρατοπεδεύσασθαι καὶ</i>
125 5. <i>γὰρ</i>	21. <i>οὐπω</i>	127 9. <i>ἀπλῆς</i>
17. <i>λαμπρότητα,</i>	128 5. <i>ὁ</i>	11. <i>πρόσω</i>
13. <i>παραγίνεται,</i>	129. 24. 6. 131 23. 21.	133 13. <i>τέ τε</i>
134 1. <i>νὺ τις</i>	11. <i>οὐ — οὐ</i>	16. <i>πολὺν</i>
136 8. <i>τοσοῦτων</i>	23. <i>ἐνωθησομένην</i>	140 21. <i>ἀρχιστρατήγου</i>
141 4. <i>κατακλύσαν</i>	9. <i>ἐσφάδαζεν</i>	21. <i>γνωρῆσεσθαι</i>
146 1. <i>πρόσω</i>	147 2. <i>ἐγίνωσκεν. ἀλλ'</i>	23. <i>Ῥωμαϊκὸν</i>
148 6. <i>Ἄρτζη</i>	18. <i>προσταχθῆν</i>	149. 3. <i>Μαντζικέρτ</i>
150 9. <i>Χλιτατηνῶν</i>	153 9. <i>εἰσῆς</i>	154 19. <i>ἐπικειμένων</i>
156 13. <i>ἠναγκάσθησαν</i>	18. <i>τὴν</i>	159 2. <i>dele τὴν ante τοῦ</i>
20. <i>lege ἐκείνῃ</i>	166 1. <i>ἀμφοτέροι</i>	170 20. <i>Κρισπίνος,</i>
173 10. <i>περιεπάρη</i>	176 3. <i>ἀπνηστέρα</i>	179 9. <i>βλον</i>
184 3. <i>πλήθει</i>	187 2. <i>ἄρατέ</i>	5. <i>οὐκ</i>
8. <i>προῦντος</i>	11. <i>ὁ</i>	22. <i>γλώσση</i>
190 11. <i>οὐ</i>	16. <i>σοῦς</i>	196 5. <i>παλαμναϊοτάται</i>
200 6. <i>ἀπροσφωτῆς</i>	19. 201 <i>ὑπόθεσιν.</i>	24. 8]7. 203 9. <i>ἐκείνου</i>
12. <i>μέδιμνοι,</i>	204 19. <i>Ἰστρον</i>	208 15. <i>ἀπαλλαγῆ,</i>
211 5. <i>τῆς</i>	215 8. <i>ἄγοντος</i>	9. <i>ἰνδικτιῶνος,</i>
18. <i>ἐν δουλικῷ</i>	216 9. <i>κρελίτων</i>	17. <i>οὐ</i>

219 2. πολυάνθρωπον	10. πατρίς	14. Αφρικανού ἢν. ἐκλήθη
222 9. ἀλλήλους.	16. μνημονευομένους	21. συμφυίας 224
4. Φύγελλα	17. χρόνοις	227 20. οὐ 228 5. ἐνεγκόντες
229 2. κατορθωμάτων	11. ἐκείνα	18. ἀξίωμα περιώνυμον
231 7. ἐξήλθε	233 11. ἐν ὀπλισμένῳ	240 8. συννευκυίας
11. ἔξ 17. διηρθίζετο	19. αὐτόν	241 8. ἀντικαταστήσει
15 et 21. ἄυλον	24. adde 20.	242 3. δυνάμεως. 5. Λάμπης
10. προρησέως	243 16. τούτους καὶ	20. ἡμερῶν 244 6.
ἐπὶ σκέψιν	8. φήμας	247 4. ἀλουργίδα 248 14. ἦσαν
249 3. φουδάκα	253 2. Βοτανειάτην	10. ἀπόρθητον 13.
δ' οὐκ 254 17. ἠπειρω	255 9. Βοτανειάτου	256 7. ἀπαγε-
20. ἐπαρχίαν	259 6. θυσιαστήριον	260 6. τί 13. μήτ'
261 18. τιμήσει	262 16. Πατριάρχους	264 5. τούτους 266
20. ὄντες 267 9. τί	10. πεποίηκε	17. ἔπαντες, 270 12.
θεόθεν 14. ὡσπερ	16. αὐτόμολοι	17. λέγεται, 24. ἔξ
271 3. δὲ 5. μυριάσι	11. τὸν	21. ἀπασφάλου 272 28.
βασιλεύς (πρὸς ἔσπεραν	273 19. διηγῆσεται τὸ	21. χαρίσμα-
σιν 274 5. τοῖς	276 9. εὐδαιμονούντων	279 5. τοῖς 21.
ἀξιεπαινότατον	23. πρώην	280 10. τούτον 281 15. δου-
λεύοντι, 282 24. οὐ	285 11. ὁ δὲ	20. λογιόμενος. 23.
φρονῆσαι καὶ 286 9. δρῆν	23. ἀντιθέτοις μεσίτης	287 4.
δούφου 5. καταστροφῆς	8. τοὺς	15. προηγόρευεν, 16.
γενναιότητος τῆς	18. ἀδιάκριτον	288 2. πρόγονοι 289 11
et 23. δ 292 14. τί	295 3. καὶ οὐ	5. ἀνοδον. 22. οὐ
298 2. δημοτικῶν καὶ	311 13. κατανέμεται, τὸ	315 8. ἀπό-
φασιν,		

